Lexicon medicum Graeco-Latinum : a Bartholomaeo Castello Messanense inchoatum / nunc verò in commodum publicum opera et studio Adriani Ravesteinl, Art. Med. Doct. ex Hippocr., Galen., Avicenn. atque aliorum celeberrimorum medicorum monumentis.

Contributors

Castelli, Bartolomeo, active 16th century.
Ravestein, Adriaan.

Publication/Creation

Roterdami : Apud Arnoldum Leers, Anno M. DC. LI. [1651]

Persistent URL

https://wellcomecollection.org/works/j9q3h59y

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
https://wellcomecollection.org

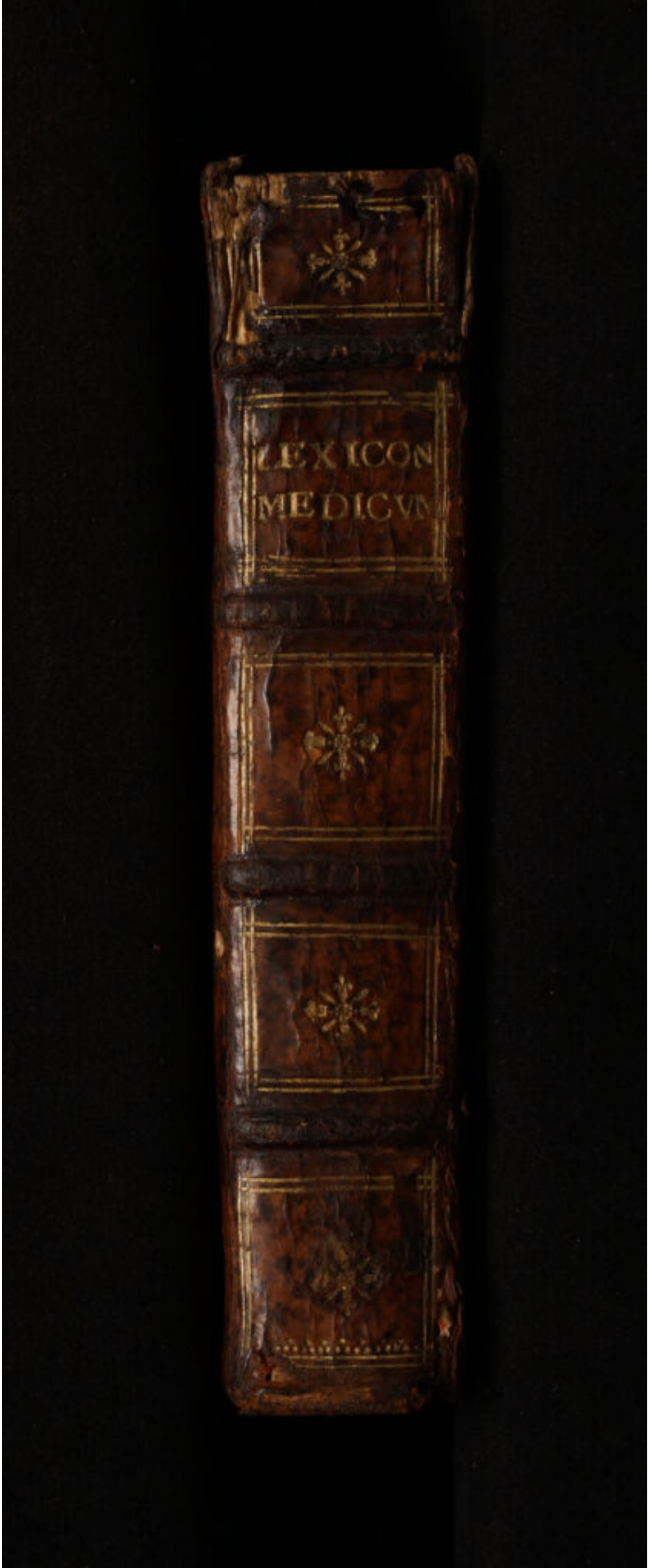
LEXICON
MEDICVM

17003/A

A. I. n

ex libris Josephi
Fuporaz apotecarii
1756

n° 62.

55450

LEXICON

MEDICUM GRÆCO-LATINUM,

A

BARTHOLOMÆO CASTELLO

MESSANENSE inchoatum,

Nunc verò in commodum publicum

OPERA ET STUDIO

ADRIANI RAVESTEINI

Art. Med. Doct.

Ex HIPPOCR. GALEN. AVICENN.

Atque aliorum Celeberrimorum Medicorum Monumentis,

Tertiâ quidem sui parte auctius, & innumeris, quibus scatebat, mendis, expurgatum, ac perfectum.

ROTERODAMI,

Apud ARNOLDUM LEERS.

ANNO M. DC. LI.

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

IN
CASTELLIANUM
LEXICON
N. ANTONINI COLOSSI
CARMEN.

Dædalus haud tantùm fert nominis, implicuisse;
Stamine quàm cæcas explicuisse domos.
Non laus Acætæ servasse penatibus aurum
Phryxeum; Æsonidæ, sed retulisse datur.
Atlas Hesperidum vigili pomaria clausit
Angue, sed Alcides aurea mala tulit.
Ille quidem summo me judice dignus honore est;
Qui, quid habent usus optima quæque, docet.
Scilicet inventum primus qui cuderit aurum:

Murice qui tinxit vellera purpureo:
Quique in Erythræo projectis littore baccis,
Instituit torques excoluisse nurus.
Quantum igitur laudis dives CASTELLE, *mereris,*
Qui tot primus opes, tot bona prima doces?
Non etenim herbarum, & lapidum, quod munus, & usus,
Sed quæ verborum est vis ratioque doces.
Dædaleos nexus filo, ambagesque resolvis,
Auratos villos, aurea poma refers.
Dædalus, Alcides, tibi cedant, cedat Iason:
Te magis his etenim laus diuturna manet.

Magni-

Magnificis & Generosissimis Viris
ac Dominis,

DD. GERARDO WELHOUK, Societatis Indiæ Orientalis exercitori.

DD. EVERARDO à BLEYSWYK.

DD. BRUNONI vander DUSSEN, Armamentarii confœderatarum Provinciarum præfecto.

DD. NICOLAO BOGAERD, J. U. D. & præpotentium DD. Hollandiæ Ordinum apud Delpho-batavos Quæstori ærario.

Gravissimis Reipub. Delphensis Consulibus.

NEC NON

Amplissimis, Doctissimis, ac Consultissimis
Viris Dominis,

D. THEODORO vander DUSSE, JCto. & Exconsuli.

D. ALBERTO vander GRAEF, Senatori, & urbis Delphensis Ædili.

D. GUILIELMO MEERMAN JCto.

D. SIMONI à GROENEWEGEN, vander MADE, J. U. D. & præfatæ Urbi à Secretis.

Gymnasii, Collegiique Delphensium Præfectis, ac
Curatoribus vigilantissimis.

Dominis suis perpetim colendis.

ANnus jam agitur vicesimus, ni fallor, septimus, Viri Amplissimi, quibus in palæstrâ vestrâ literariâ, Rei-

publ. ſeminario deſudare, & Siſyphi illud ſaxum volvendo ætatem terere, certo quaſi fato mihi contigit. Et ſanè, dum tyrones hoc velut in ergaſtulo ac piſtrino quodam lapſibus jugiter vicinos, & in vitium flecti cereos hortamur & erigimus; dum adoleſcentulos, parentum, patriæ & Eccleſiæ ſpem, ut tandem è contemptibus exeant, erudimus; incompoſitos quorundam è vinculis emiſſorum, & blandâ nimis indulgentiâ infectorum mores formamus ac componimus; captui noſmet accommodamus eorum rudi, ſenſui ſæpè magis quàm rationi (quippè, qui eos gubernat animus, infirmum gerunt) parentium; nonnullis frænum injicimus, aliis calcar addimus; ipſimet inter labores ac dolores carpimur paulatim ac contabeſcimus; donec mors vellat aurem, noſque vendicet ſibi. Quocirca rectè & ex ordine, ſapientiæ humanæ aquilam, & Philoſophorum phœnicem Ariſtotelem pronuntiaſſe credimus: Diis, Parentibus, ac Magiſtris non poſſe æquivalens reddi; & majorem minimè concipiendum, quam parturientium laborem ac docentium. Et profectò res ipſa indicat. Quis enim niſi Hypſea cæcior non viſurus eſt, artium

Unable to display this page

Unable to display this page

etiam ut νόμος *(à* νέμω*) ſuum cuique tribuit; ita &* nomen *ſuam cuique rerum imaginem repræſentet. Quocirca perſpicuum quoque unumquodque eorum ſit ac proprium, relegatis in Vtopiam metaphoris, (per quas omnes olim tropos intellexit Ariſtoteles,) cumprimis convenit, autore Galeno, lib.* 1. *de meth. med. cap.* 5. *Quod & unicè nobis in votis hic fuit, adverſus nugivenduli illius Paracelſi inſtitutum, qui rancidis ſuis ænigmatibus, & vocabulorum portentis negligi, ut videtur, maluit, quàm intelligi. Peſſimè igitur, inquam, qui* ἀνέπτοις, *ut ajunt,* χρεὼν, *ad Apollinis & Æſculapii ſacra illa auſu tam temerario convolant, atque eorum myſteriis initiari volunt, quibus tritum illud ſemper in ore volvitur:* Græcum eſt, non legitur.

Græca petunt Barathrum, verba Latina polum.

Illi enim, ut ſtolidi faſtuoſæ illius turris Babylonicæ architecti, diſperguntur, &, ubi ſuam tandem ſenſerint imbecillitatem ac defectum, galeâ, clypeo, haſtâque abjectis diffugiunt; vel Andabatarum more in tenebris dimicantes pudore ſuffuſi ſemet ipſi dant tur-

piter, & ignorantiæ ſuæ ſæpè pœnas luunt: abſque illis rerum ſymbolis Medicorum ſiquidem filiorum ſacra conſtare haud poſſunt. Proinde cum aliis Lexicographis omni ſanè encomio Machaoniâ in arte digniſſimis; ut & in Theologiâ, facultate juridicâ, & Philoſophiâ celeberrimis, meam quoque operam qualemcunque ad publicam utilitatem & philiatrorum emolumentum conferendam, non abs re eſſe duxi: cùm aliorum, tùm in primis æquiſſimis, utiliſſimis juxtà & neceſſariis ARNOLDI LEERSII Roterod: *Typographi, de Artium liberalium ſtudiis & Republic. literariâ optimè meriti, atque etiamnum indies merentis, cognati noſtri & amici poſtulatis, in manus ſumens* BARTHOL. CASTELLI Meſſanenſis Lexicon, *compendiosè ex operoſiſſimis Medicinæ Patrum* Hippocratis & Galeni *voluminibus depromptum, cùm deſcriptorum, tùm typothetarum negligentiâ & incuriâ uſque adeò deformatum atque mutilatum; ut ne quidem ex* Æſculapidum *familiâ diviniſſimi ipſi, ſi in vivis eſſent, partum ſuum agnoviſſent, & uno quaſi ore pronuntiaſſent:*

Lerna

DEDICATORIA.

Lerna palus liber est, vitiorum exercitus hydra.

Atque uti propemodum onus Æthnâ graviùs, &, quàm sit Troiam capere, difficiliùs primâ fronte & intuitu videretur, omnia tollere παρεφθαρμένα, eum elimare, pristinoque ac decoro nitori restituere: belluam tamen eam, quantum fieri posset, conficiendam ratus facilitati, necessitate postulante, studui, & cum materiæ nimis intricatæ obscuritate pro modulo decertare vocum proprietate & perspicuitate, ipsissimos Hippocratis & Galeni *fontes perscrutans, sum conatus: cùm ad manus meas perveniret, opere jam propemodum absoluto, tantisque laboribus exantlatis, Exemplar* Emmanuel. Stupani, *Basil. Medici ac Professoris, (qui non spernendam sanè in illustrandis multis, & enucleandis operam adhibuit.) Quod proinde etiam ἐς πόδας ἐκ κεφαλῆς evolvi, & rimatus sum, & in non paucis (ubi dilucidior videretur) secutus; ut nequid mystis desideraretur Apollineis. Quin etiam ex* Johanne Gorræo *(qui affectuum p. n. & terminorum voces Græcis expressit characteribus, quæ hic, in literarum Græcarum, qui plurimi*

mi ſunt, ignarorum gratiam, Latinis redditæ) aliiſque Medicorum anteſignanis præſtantißimis ac primipilis epitomen hanc ad dimidium propè ampliavi, cùm novorum additamento, tum pleniore vocabulorum inſignium & illuſtriorum explicatione, quæ cognitu maximè neceſſaria viderentur & obvia. Rei verò Botanicæ, & Anatomiæ perfectior (ſiquis eam deſideret) cognitio & peritia, è Dodonæo, Matthiolo, Cluſio, Laurentio, Veſalio, *aliiſque celeberrimis Viris, in arte ſuâ ſummis & incomparabilibus (ne in immenſum excreſceret hoc opus) haurienda.*

Veſtræ verò amplitudini, cui nihil non debeo, Viri Clar. lucubrationes haſce, & operoſos ſanè labores, ſubceſſivis horis (quoties per ſolitas occupationes, & curas vacare liceret) natos inſcribo, defero, conſecroque; cùm ob vinculum quaſi catenatum, & profeßionis noſtræ communionem, quæ Romanæ linguæ vocibus (uti opus hoc Græcæ) maximâ ex parte, & probâ earum interpretatione conſtat. Tùm imprimis, ut perpetuum gratitudinis erga vos noſtræ πικμήριον, *& perennis obſervantiæ extaret* μνημόσυνον; *quippe quos ſemper lite-*

literarum & ſtudiorum, ſtudioſorum, & literatorum fautores ſummos novi & patronos: quod præter cætera, Bibliothecâ tam inſigni exſtructâ, omniſque propè generis voluminibus refertâ ſelectiſſimis, nuperrimè etiam ſatis ſuperque ad publica promovenda ſtudia demonſtratum. Vos autem quale-quale literarium hoc munuſculum ſereno quæſo vultu ſuſcipere, & adverſus virulentum pus Cynicorum, loliginiſque ſucco turgidos authoritatis clypeo & fulgore munire, quæ veſtra eſt ἐπιέικεια, *ne dedignemini. Bonorum omnium, Viri Ampliſſ. fons & ſcaturigo Deus quam diutiſſimè Reipubl. ac Scholis incolumes Vos conſervet ac Superſtites. Quod animitùs optat ac precatur*

Amplitud. VV. Studioſiſſimus

ADRIANUS RAVESTEIN, M. D.

Patientiâ ac Spe.

Cla-

Clarissimo Viro,

D. ADRIANO RAVESTEINIO,

Artis Medicæ longè peritissimo:

CVM,

MEDICINÆ LEXICON,

Studio ac industriâ elaboratum,
Publico daret.

LAUDE caret tacitâ celata scientiâ mente,
Quæque sub ignavo torpescit corpore virtus
Corruit, & meritos nunquam sortitur honores.
In clarum protraxit opus vis ignea celsi
Ingenii authorem nostrum, dum scribere doctè,
Atque suis operis Artem illustrare medendi
Aggreditur; nitidum consummans ordine librum

Enu-

Enucleatum aliis, explanatumque miniſtrat.
Plenius à nullo ſtatuendum Lexicon edi,
Conciſumque magis, potuiſſe, magiſque diſertum;
Undique perfectum eſt, nil deſit, nilque redundat,
Clara jacent, ipſo, verborum, Interprete, ſenſa.
Hæc tua præ reliquis jam præſtat in arte facultas;
Quid mirum? majora poteſt, cui ſurgit ab imo
Vivida mens, demiſſa polo, nec corporis arce
Clauditur obtusâ, nec tædia mille laborum
Formidare ſolet, ſed tendere in ardua gaudet.
Fœlices animæ tales! Non ſegnibus illa
Contingunt, nec blanda ſuis Cytheræa rependit.
Hippocratis Libros ſcrutanti, Scripta Galeni
Cuncta revolventi debetur gratia, ſoli;
Publica, quo magis ipſa ſuperſtite commoda creſcunt,

Quô-

Quôque hominis, quæ vita brevis, sit longa per artem.
Macte, Machaonias, acri studio impiger artes
Excole, Fata dabunt fœlicis tempora vitæ.
Finio, Et hæc una est voti sententia nostri.

THEOD: VERBURGH,
J. U. D. & ADV.

Spes mea sola, Deus.

1651.

LEXICON MEDICUM HIPPOCRATIS, GALENI, ET AVICENNÆ, &c.

Authore

BARTHOLOMÆO CASTELLO,
Theologo, Philosopho, & Medico Messanensi.

A.

ABAPTISTA, Terebella est, quâ in fracturis capitis (quæ usque ad Cerebri membranam pervenerunt, quando id quod contusum est, excidi debet) utimur. Cui terebellæ (ne dum Medici eam audacius tractantes duram membranam, quæ ossi substernitur, violent,) supra ejus acutam cuspidem, circulum quendam, sive labrum, sive supercilium, parum extans efformant, quam Terebellam quod mergi non possit, ab argumento Abaptistam vocant, ex α & βαπτίζω. Gal. 6. meth. c. 6.

Abarticulatio, idem est quod Dearticulatio, Græcis

ἀλάρθρωσις, id est, ea naturalis ossium conjunctio, quæ evidentem motum habet, sicut Coarticulatio, Græcis συναρθρωσις, est ea naturalis ossium commissio, quæ exiguum, & obscurum aliquando, aliquando nullum motum præ se fert, 2. de artic. 9.

Abdomen ab Abdendo, communiter idem est quod imus venter, Aristoteli γαστήρ, l. 1. hist. anim. 13. vocari solitus, qui superiùs quidem, cartilagine ensiformi, ad latera costis spuriis, inferiùs autem ossibus pubis circumscribitur, ac dividitur in partem supremam, (quam in specie ἐπιγάστριον nominant) mediam (quæ umbilicalis est regio) & infimam seu hypogastrium. lib. 6. de usu part. cap. 4. Pressissimè autem acceptum Abdominis vocabulum Anatomicis est ventris imi pars extima, totum illud, quod viscera naturalia integens ex cute, pinguedine, musculis octo, & peritonæo compactum est. Gal. loc. cit. & 2. Aph. 35.

Abductiones, quæ & Abruptiones, Apagmata, & Apoclasmata dicuntur, fracturæ sunt, quæ propè articulum, per totam ossium crassitudinem fiunt, ita ut à se plurimum distent, quas recentiores caulatim, hoc est, caulis, modò factas fracturas nuncupant, com. 3. in libr. Hippoc. de his quæ in medicativa fiunt, 31.

Ablatio, totum illud tempus paroxismi febrilis est, quod post statum est, qualicumque naturâ præditum, sive id ad integritatem veniat, sive non, quod & remissio, intervallum, declinatio, & submissio dici solet, lib. de morb. tempor. cap. 6.

Abluentia, & *Abstergentia* medicamenta sunt, quæ succum mordicationem facientem, leniendo evacuant, 1. de simpl. medic. fac. cap. 37. & libr. 2. cap. 14.

Abolitionem Pulsus vocamus, cum elevatis & mox applicatis digitis invenimus in singulis applicationibus motum deficientem, longè enim abest pulsus abolitio, à pulsu deficiente, illa enim est velut defectus, ut sensus quidem indicat totius functionis, hic dimi-

dimidiatæ amissio, 2. de caus. puls. cap. 3.

Abortus est imperfectorum fœtuum emissio, utcunque facta fuerit, quam Hippoc. nunc ambloſin, nunc perditionem, nunc apophthoram vocat, & medicamenta id præstantia amblotica, id est, abortiva, com. 1. in 6. de morb. vulg. 2.

Abrasa sunt, quæ Apoſyrmata Græci vocant, sunt-que ulcera quæ mollem & suspensam habent cuticulam, 1. de compos. med. per gen. cap. 12. Exponitur aliàs quoque locus desquammatus, & frustulum in ulceribus à partis ulceratæ substantiâ abrasum.

Abrasio intestinorum, , est ulceratio partium, quæ in superficie intestinorum constat, quâ earundem partium educuntur ramenta, 3. de rat. vict. in morb. acut. 33.

Abruptio, vide *Abductio*.

Abscedentia corpora, sive quæ abscesserunt, vocat Hippoc. omnia, quæ cum corpus secundum naturam sese habet, vel unita aliquibus aliis partibus sunt, vel eas attingunt, cùm præter naturam affectum est, unionem vel contactum non ampliùs servant. Expansa autem vocat, quæ plurimo intervallo inter se distant, id quod duobus modis fit, vel in toto, vel in labris tantùm, 2. de his quæ in medic. fiunt, 25. vide *Apostasis*.

Abscessio apud Hippocr. id est, quod ego soleo continuitatis solutionem appellare, & membra, quæ ita affecta sunt, Abscedentia vocat, tametsi una quædam species hujus generis sit, quam propriè Abscessionem, & Abscessum, id est, Apostasin, & Apostema nuncupant, lib. de his quæ in medic. fiunt in argumento operis.

Abscessus, tumor est præter naturam suppuratus, non consueto, & bono pure, sed in corruptionem quandam aliam tendente, lib. de tumor. cap. 3. aliquando Hippocrates non eos solos Abscessus vocat, qui per fluxionem fiunt, sed etiam cùm alius transit morbus in alium, comm. 2. in 1. de morb. vulg. 21. Abscessus

est corporum ex phlegmone in pus transmutatio, li. finit. med. fol. 97. Abscessus etiam appellat Hippoc. qui excretione noxiorum humorum sunt facti, ne dum qui decubitu, comm. 1. in 3. de morb. vulg. 4. Vide *Sinus*,

Abscissio, quæ & Apocope dicitur, sive morbus velut ex abscissione solutus, est qui citra declinationem solvitur, & terminatur, vel propter ægrotantium imbecillitatem, vel propter morborum fortitudinem, & ferociam, nimirum cùm morbus supra vires existit, quod mortalium morborum est proprium, de totius morb. tempor. cap. 1. & 5.

Abstergentia, vide *Abluentia*.

Abvacuatio, largissima evacuatio est, aut corpori plus æquo plethorico aut cacochymico conveniens, quæ hypercrisis seu supervacuatio hypercatharsis dici solet, aut quæ per patientem particulam fit. In arte parvâ, cap. 95.

Acamatos media est omnium simpliciter membrorum figura, quasi sine fatigatione dixeris, optima. 2. de motu muscul. cap. 1.

Acantha est spina dorsi in specie, Gal. seu spinæ apex, quem natura in spondylis dorsi est machinata, ex mediis partibus postremisque prodiens, quæ esset velut vallum quoddam ante spinam totam oppositum, quod priùs ipsum contunderetur, ac comminueretur, modisque omnibus afficeretur, quam ad ullum spondylum noxa perveniret, 12. de usu par. cap. 15. *Acantha* autem generaliter sic dicta est spina indiscriminatim qualiscunque; pressius si sumatur, animalium quorundam, ut echinorum piscium notat aculeos.

Accessio est deterius tempus totius circuitus, quod est à primo insultu morbi, usque ad tempus consistendi, sive per tertium, sive per quartum, sive quotidie fiat, 1. aphor. 12. quæ & *Paroxysmus* dicitur & *Invasio*.

Acci-

Accidens aliquando passionem significat, & ipsam operationis læsionem, de different. morb. c. 7. quæ constitutionem unde actio nascitur, necessariò sequuntur, sanis quidem nobis accidentia, ægrotantibus symptomata dicuntur, 1. meth. c. 9. Non-accidentia verò vocant recentiores Medici ea quæ non existunt, ut dolore vacare, & hujusmodi, com. 1. prognost. 27.

Accommodatum in corpore, dicitur id, quod quando unicuique rei servatur, justè quodlibet se habet ac disponitur. 1. de fractur. 2.

Accretio est uniuscujusque partis terminorum æquabilis quædam promotio in triplicem dimensionem. Joubert. lib. de paral.

Acerbum id omne dicitur, quod linguæ nostræ admotum, valde desiccat, contrahit, & in multam profunditatem usque, illam exasperat, sicut pyra sylvestria immatura, ab austeris solâ intentione diversum, 1. de simplic. med. fac. cap. 37.

Acetabulum, est illud cavum ossis extremi quod capita alterius ossis altiùs excipit, quod & Cotyle dicitur, libr. de ossibus in procœmio. Acetabula adhuc sunt, vasorum & venarum quæ ad matrices perveniunt orificia, quæ & Cotyledones dicuntur, quibus fœtus matrici alligatur, per quæ velut per truncos quosdam fœtus ex matrice trahit spiritum & sanguinem, 15. de usu par. cap. 5. non secus ac Polypi acetabula, per quæ Polypus nutritur; corpora enim vasorum sunt polyporum acetabulis perquam similia, ut nomine etiam non alio appellentur, lib. de Semin. cap. 7. per quæ etiam vasa singulis quibusque mensibus excrementitius sanguis in vulvam derivatur, ibidem; quamvis nonnulli homines vulvam acetabulis carere dicant, lib. de vulvæ dissect. cap. 10. plerumque etiam profundos sinus, magnis superciliis circumdatos, tum Hippocrates, tum alii, Acetabula nuncupare consueverunt, 1. de artic. 21.

Acetabulares vulvæ eminentiæ, sunt tumores vasorum uteri, ex retento menstruo, quos prægnationis tempore adnatos habet, quales etiam recto intestino esse in hæmorrhoidibus solent, lib. de vulvæ dissect. cap. 10.

Achlys, seu *Caligo*, est circa totum nigrum oculi à superficiariâ ulceratione, cicatricula tenuissima, aëri caliginoso assimilis, lib. Introd. cap. 5.

Achores sunt manantia ulcera cutis capitis, plurimis ac minimis foraminibus cutem perforantia, ex quibus tenuis & glutinosa effluit sanies; huic morbo affinis est Favus, seu Cerion, in quo cum timore foramina sunt quam in illis majora, melleum humorem continentia, lib. de remed. parat. facil. cap. 5. lib. de tumoribus, cap. 15. 1. de comp. med. loc. cap. 8. quæ vulgus vocat *Tineas*, Arabes *Sahafati*.

Achroi dicuntur decolores homines, pallidi & sanguine defecti, 4. de ratione vict. 115.

Aciam vocat Hippocrates filum per foramen acus trajectum, quo vel partes corporis dissectas inter se committere, vel caput fasciæ subjectis partibus assuere consuevimus; Nodum verò nuncupat vinctionem, quæ ex fasciis inter se connexis fit, com. 2. in lib. de his quæ in medic. fiunt 7.

Acida bilis, propriè *bilis atra*, aut *succus atrabiliarius*, quid sit, exemplo ostendit Galenus, vinum quidem dulce (inquit) quod nondum ab uvis sit expressum, fervens & alteraſcens ex eo, quem in se habet, calore intelligimus, ex cujus mutatione duo proveniunt excrementa, alterum levius, magisque aëreum, quod florem, alterum gravius ac magis terreum, quod fæcem vocant: horum alteri flavam bilem, alteri nigram assimilamus, quando non eandem habent succi speciem, cujus animans naturæ opera regitur, qualem, cùm præter naturam se habet, sæpe exhibent, quippe flava quæ est, efficitur vitellina, ita enim nominant, quoniam

ovorum

ovorum vitellis tum colore, tum crassitudine sit assimilis, nigra verò longè malignior, ea quoque quæ similis ei, quæ naturalis est, redditur: nomen tali succo nullum est insitum, nisi quod aliqui vel radentem eum, vel acidum appellarunt, quoniam acris in morem aceti est, & corpus animalis radit, & terram si supra eam sit effusus, quandam cum bullis, veluti fermentationem, ebullitionemque excitat, ubi adventitia putredo nigro illi succo naturaliter se habenti accessit; plerique autem id quod è tali succo naturaliter se habet, quod & infrà dejicitur, & sæpè suprà fluitat, atrum vocant succum, non atram bilem, quod verò exustione quâpiam in acidam migravit qualitatem, id atram nuncupant bilem, 2. de nat. facult. c. 9.

Acida pituita est, quæ omnino cruda est; omnimoda autem cruditas intelligenda est, quæ in eâ concoctione incidit, quæ in venis peragitur; non autem in eâ, quæ prima est, quæque in ventriculo perficitur, 2. de nat. facult. c. 9.

Acinesia, id est, *immobilitas*, est media quies, quæ inter systolem & diastolem pulsus, intercedit. 1. de differ. puls. c. 7.

Acinosa tunica oculi, vide *Rhagoïs tunica.*

Acinus, vide *Staphyle.*

Acmastica febris est, quæ continuò crescendo procedit, ut Epacmastica quæ decrescendo. Homotona verò quæ similem servando calorem ad finem usque terminatur, 9. meth. 4.

Acmen, ἀκμήν, id est, maximam exercitationis & motuum intentionem Græci vocant, 2. de san. tuendâ, c. 2. sic & ætatem integram, & summum corporis robur significat; inde translata est vox tum ad alia omnia, tum ad morbos. Sic enim Medici tertium totius morbi tempus appellant, in quo summum habet vigorem, 1. c. 13. quam mediam ætatem Leonicenus vocat eod. eph. Constitutam, alii Constantem, alii

Subsistentem, quæ media est inter senes, & juvenes, 1. de san. tuen. c. 2. & 6. de san. tuen. c. 6.

Acopa medicamenta, quæ *Copon*, id est, lassitudinem ex multo vehementique motu corpori, vel toti, vel particulis obortam tollunt, appellamus; Cæterum postea Medicis in usu fuit, etsi non ad lassitudines tantum medicamen ab ipsis sit compositum, sed vel ad dolorem diuturnum in alto corporis latentem, vel motum difficilem, vel sensum stupidum, vel particulæ duritiem, vel tensionem, vel tumorem scirrhosum, appellare similiter *Acopa*, modò humidam consistentiam *Acopis* similem habeant, quæ liquidis ceratis, quibus in luxatis & fractis utimur, est affinis. 7. de compos. med. per gen. c. 11. etiam si gratiâ vehementer calefaciendi assumantur, 7. de compos. med. local. c. 1.

Acor est ructus quidam acidus ex præsentiâ ciborum corruptorum in ventriculo, 5. de usu part. c. 4.

Acordius homo, id est, *secors*, quod apud eos duntaxat intelligas qui principatum animæ in corde statuunt, 3. de placit. Hippocr. & Plat. cap. 4.

Acosmia, vide *Ataxia*, in progno. com. 30.

Acrisiæ vocabulum ab Hippocr. dupliciter usurpatur, vel cum omnino judicium nullum futurum sit, aut pravum, com. 2. in 1. de morb. vulg. 46.

Acrochordon verrucarum genus dolens, estque exortus orbicularis, angustam obtinens basim, lib. introd. folio 97. quam vocat Pensilem verrucam, 2. method. 2. Sunt autem Acrochordones vitiosi succi multi ad exteriora & cutim repentis soboles. Aëtius & Celsus definiunt, quod *Acrochordon* sit verruca sub cute durior, asperior, callosa & plerunque teres, cuti concolor, infra tenuis, ad cutem latior, juniores maximè infestans; sic dicta, vel quod vertice suo similis sit resectæ chordæ, secundum extremitatem, vel quod in imo adeo angusta sit, ut pendere videatur.

Acromion propriè est summus humerus, humerive

pars

pars ſumma, exterior & prominens, brachioque hærens. Inſuper ea eſt compactio, quâ os ſcapulæ à ſpinâ tenue inchoatum, paulatimque pleniùs effectum, ad Acromii locum pervenit, ibique brachio connectitur. Alii præter hæc ambo quæ conjunguntur, tertium os eſſe inquiunt, quod in hominibus ſolùm deprehenditur, idque Cataclida & Acromion appellant, lib. de oſſibus, cap. 14. quod etiam ſummum humerum vocat, 13. de uſu part. cap. 10.

Actiones priſci omnes activos motus nominant, ſicuti omnes qui naturaliter ſe habent, niſi activi ſint pathemata, quæ paſſiones Græci vocant, 2. meth. c. 3.

Actu aliquid tale eſſe, ex adverſo eſt ei, quod eſt facultate, vel potentiâ, 1. de ſimpl. med. facult. c. 9. at quod energiâ ſive actu calidum, frigidum, humidum, ſiccum, unumquodque tale eſſe dicitur, vel quod ſummam habet ejuſmodi qualitatem, vel vincentem qualitates contrarias, vel ad cognati generis mediocre aliquid, vel ad unumquodlibet à nobis eſt collatum, 3. de temp. cap. 5.

Acuta exercitatio eſt, cujus celeres motus ſunt, 5. de ſantat. tuend. cap. 3.

Acuta febris, vide *Acutus ſimpliciter*.

Acutus morbus eſt, qui ob ſui magnitudinem, & caſuum vehementiam, ad ſummum vigorem celeriter properat, & cum ægri periculo tempora ſua celerrimè percurrit, 2. aphor. 23.

Acutus ſimpliciter, morbus eſt, qui intra quartumdecimum diem integrè judicatur; *Acutus* verò ex decidentiâ, ſeu delapſu, uſque ad quadrageſimũ terminatur, 2. aph. 23. Peracutus verò morbus, qui ad ſeptimum uſque diem extenditur, qui longiùs procedit, Simpliciter acutus. Exactè peracutus eſt, qui quartum diem attingit, Non exactè qui ſeptimum; Exactè acutus, qui ad decimumquartum, Non exactè, qui ad vigeſimum uſque durat, quamquam & ipſe acutus ſit; quod

autem ex delapsu acutum ad quadragesimum usque diem porrigitur, 2. de dieb. decret. c. 12. quem acutum ex delapsu, sive ex decidentia, vocat Hippocrates Acutum adauctum, & Acutum ex conversione morbum notat, 3. progn. 25. Acutas etiam simpliciter vocat eas febres, quæ maximâ ex parte continuæ sunt, 2. de cris. 12.

Acutus ex decidentiâ, vide *Acutus simpliciter.*

Acutus adauctus, vide *Acutus simpliciter.*

Acutus ex conversione, vide *Acutus simpliciter.*

Adedentes, id est, *Phagedenæ*, lib. de aër. aqu. & loc. cap. 2. vide *Phagedenæ.*

Aden, id est, *Glandula*, convolutio quædam est sicca, & carnosa, vel carnosa conglomeratio, lib. finit. medic. fol. 97. eundem adenem corpus carniforme vocat, quod utique velut cuneus quidam, vasorum divisionibus incubans, fulcimentum ipsis tutum suggerit, ut à nullo violento casu afficiantur, 4. de usu part. cap. 20. quem adenem Thymum vocat, 6. de usu part. cap. 4. Adhuc & Adenas, seu Glandulas vocat carnosas partes raras, & spongiosas, quæ in alis, inguine, & collo sunt, 13. meth. c. 5.

Adeps, qui & *Axungia* dicitur, & *Sævum*, differt à pinguedine, quod ille crassior sit, animantibusque totam naturam magis terrestrem habentibus provenit, velut humidioribus pinguedo; At tu si voles oleosam & pinguem in animalibus substantiam omnem, Adipem appellato, ut plerique Medici, sed & pinguedinem appellare totum hoc genus licet, 11. de simpl. med. fac.

Adiapneustia, id est, Impedita perspiratio, 11. metho. 10.

Adjunctio, vide *Appositio.*

Adjutorii os, id est, Os humeri, quod maximum omnium est, fœmore excepto, lib. de ossib. cap. 16.

Adnata tunica, quæ & *Agnata*, vide *Rhagoïs.*

Ad-

Adſtringens, vide *Attrahens*.

Ægilops, ſive *Anchilops*, Arabibus, *Algaras*, abſceſſus quidam eſt ad angulum oculi, qui naribus propior eſt, pus continens, quod erumpens aut os exedit, aut ad angulum, vel uſque ad nares deſtillat, lib. qui Introd. dicitur, c. 15. & 5. de compoſ. medic. loc. c. 2. & lib. de remed. paratu facil. cap. 12. quod ulcus ſi neglectum fuerit, in fiſtulam definit, lib. de oculis, cap. 9. Eſt affectio ægre curabilis propter corporum tenuitatem ſubjecto oſſe corrupto. Aët. lib. 7. cap. 87.

Æqualis ad pondus temperatura eſt in omnibus animalibus, & ſtirpibus, eâ quæ ex pari elementorũ commixtorum ſpectatur mole, non quæ tum animalis, tum ſtirpis naturæ convenit, (convenit enim aliis, ut humidum ſicco, & frigidum calido præponderet,) ſicque æqualis temperatura ad juſtitiam eſt, non quæ ponderе, & menſurâ: ſed quæ eo, quod pro dignitate convenit, æqualitatem explorat; animalia enim & ſtirpes optimam, mediamque habere in ſuo genere temperiem dicimus, non utique abſoluto ſermone cùm paritas exacta contrariorum in iis non ſit: ſed cùm ea mediocritas, quæ ad poteſtatem refertur, & cujuſlibet mixti naturæ accommodata eſt, his adſit, 5. de temp. cap. 6.

Æqualis inæqualitas dicitur, non in pulſibus modo, ſed aliis propè omnibus, quæ priſtinam naturam immutantia, ſive magnitudine, ſive qualitate æqualia, vel inæqualia capiunt incrementa: nam quatenus æqualitatem commutant, vocantur inæqualia, ſed quatenus æquam ſemper mutationem aſſequuntur, æqualiter dicuntur mutari, ſed quæ priſtino conſtant ſtatu, nec accipiunt parem mutationem, hæc ſemel inæqualia vocantur, 1. de differ. pulſ. c. 11.

Æqualis morbus eſt, qui æquales habet motus, & ſymptomata ſimilia, cùm non, ut inæquales morbi aliquot diebus vehementiores fuerint, poſtea ſine aliquâ ſignifi-

Unable to display this page

cellentiam partis laborantis, aut propter affectus magnitudinem, aut propter ipsius cacoëthiam, 4. meth. cap. 6. Spectatur autem affectus magnitudo tripliciter; ex læsæ actionis præstantiâ; ex propriâ affectus essentiâ; & ex facultate quæ læsum corpus gubernat, 7. metho. cap. 12.

Affectus flatuosus præcordialis & melancholicus est, quo iis plurimum, qui inclinante ætate plurimâ Venere utuntur, sub autumnum maximè inflatur, & tumescit venter, com. 3. in 6. de morb. vulg. 12.

Affectus implicatus est, in quo multæ sunt affectæ partes, à diversis tum morbis, tum causis morbidis obsessæ, nam potest idem homo non solùm laborare ex thorace, sed etiam simul & eodem tempore ex pulmone, capite, ex imo ventre, & ex jecinore decumbere, comm. 2. in 3. de morb vulga. in argum.

Affectus qui & *Schesis* dicitur, est dubia & non certa, aut firma corporis dispositio; is verò qui firmus & certus est, & quasi habitus, *Hexis* dicitur, 8. metho. cap. 3.

Affectus, quos Græci *Pathemata* vocant, passiones sunt, quæ in corporibus nostris fiunt præter naturam, com. 2. in 1. de morbo vulg. 23. Affectus verò sive affectionis vocabulum, ab Afficiendo dictum, de multis effertur rebus, sed in medicinâ recessus in statum præter naturam, qualescumque ii fuerint, Affectus, sive Affectiones nuncupantur, libr. de cur. rat. per sang. missionem, cap. 3.

Affectus puerilis, vide *Comitialis morbus*.

Affusio nutrimenti, Græcè *Parenchyma* dicitur, lib. introd. cap. 9. vide *Parenchyma*.

Agathon significat apud Hippocratem idem quod idoneum, naturæ nostræ congruum, certum, stabile, verum, & perpetuum, ut auctor est Galen. com. 2. in libr. de fract. Idem verò testatum reliquit in com. lib. 2. de artic. *Agathon* apud Veteres id omne dici solere,

solere, quod in suo genere primum est, & perfectum.

Agerasia, id est, *insenescentia*, lib. de marcore, c. 2.

Agglutinatio, vide *Prosthesis*.

Agitatio, vide *Vibratio*.

Agnata tunica, sive *Adnata*, vide *Ophthalmia*.

Agonia, est inæqualis motus ex timore & irâ compositus, timore intrò & ad vitæ principium tum sanguinem, tum spiritum unà cum refrigeratione eorum, quæ in summo corpore sunt, abducente & contrahente: irâ verò foras agente, & fundente calorem, simul spiritum & sanguinem, 2. de sympt. cau. cap. 5.

Agrestis lichen, id est, *Impetigo*, 6. de compos. medic. per genera, cap. 2. vide *Impetigo*.

Agrypnia, id est, *Vigilia*, 2. meth. 2.

Æipathia, perpetua passibilitas, ut *Apathia* impatibilitas, lib. art. med. c. 8.

Ala quid sit hinc patet; *brachium* appellatur, quod inter duas juncturas humeri, & cubiti intercedit, totius brachii pars: superhumeralis verò, id est, ὑπωμὶς, superior humeri pars quæ ad collum vergit, nam humerus totum id, quod in dearticulatione hâc apparet, vocatur: nam quod non apparet à posteriori parte, est os scapulæ; ab inferiore est id, quod dum totum brachium attollitur, manifestum fit, quæ *Ala* in specie etiam nuncupatur, 1. de artic. 4.

Alæ aurium, vide *Aures*; vide etiam l. Intro. c. 10.

Alæ narium, sunt tenuia cartilagineaque corpuscula, utrique nasi lateri à parte inferiori adnata, lib. de ossibus, cap. 4. quæ etiam pinnulas vocant, libr. introd. cap. 10. vocant adhuc & pinnas, 2. de loc. affect. cap. 2.

Alaria ossa, vide *Sphenoïdes*.

Alba vitiligo, vide *Leuce*, & *Vitiligo*.

Albam pituitam consuevere Medici, quandam aquæ intercutis speciem, Leucophlegmatian nominare, tanquam quæ vel lividâ quâdam pituitâ, vel secundum

suam

ſuam certè ipſius rationem albâ ſemper manente, ſed propter alios quoſdam humores admiſtos, verum exactumque colorem mutante conſtat, 7. aphor. 29.

Albaras, vide *Ægilops*.

Albugineus oculi humor, ſimilis Albumini ovi, aliàs & Aqueus, oppoſitâ parte vitrei humoris exteriùs, ante cryſtallinum poſitus, non concretus, ut alii humores, ſed liquidus, in foramine tunicæ uveæ collocatus, ſuperfluitas eſt cryſtallini humoris aquea, ad ipſum defendendum ſuâ humiditate adverſus viſibilium vehementiam, lib. de anat. vivor. Vide *Hyaloïdes*, & *Cryſtallinus*.

Albugo cicatrix eſt craſſa, & profunda, ulceri inducta, libr. finit. med. non quâcunque corporis parte, ſed ſolùm in Iride oculi, lib. Introd. cap. 17.

Albulam vocant aquas aluminoſas, quin & Rhætiæ montem, nivibus jugiter obſitam, 8. meth. 2.

Alexipharmaca medicamenta ſunt, quæ deleteria, id eſt, lethalia venena intus aſſumpta evacuant, obtundunt & fugant, 5. de ſimpl. med. fac. c. 18. & 1. de ſemin. cap. 16.

Alexiteria medicamenta ſunt, quæ venenatarum beſtiarum morſus & ictus, aut venenoſa ſanant. Siqui, inquit, Galen. ea quæ ven. &c. Alexiteria nominare velint: quæ verò medentur deleteriis alexipharmaca, diſceptandum cum iſtis de nominibus non eſt: nec enim ex iſtis comparatur curandi morbos peritia, ſed ex rerum ipſarum cognitione, 5. de ſimplic. med. fac. cap. 18.

Alhacab eſt illud ligamentum, quod ad muſculum non extenditur, ſed ab uno oſſe natum, continuatur inter duo extrema oſſium, aut inter alia duo membra, annectendo unum alteri, firmiter ſubſiſtit, lib. de anat. vivor.

Alica ex genere tritici eſt, 1. de alimen. fac. c. 6.

Alienam caliditatem vocat Ariſtoteles, externam, non

non insitam, neque nativam in quocunque rerum genere, nam hæc coquere apta est, externa autem & extrema corrumpere solet & putrefacere, 2. de differ. febr. c. 9.

Alindesis fuit corporis exercitatio, quâ oleo delibuti, sese in pulvere volutabant. Hippocr. libr. 2. de diætâ.

Allantœides, vide *Chorion*.

Alopecia, capillorum defluvium est, propter vitiatos humores, sic appellata, quod vulpibus frequenter accidat, 1. de comp. med. loc. cap. 2. in quâ locus affectus apparet Scaber, colore prorsus exangui; de remed. part. facul. cap. 6. quam etiam Areas vocant, aliqui vocabulo specialiori, 2. meth. c. 2. Evenit autem pilis hoc vitii genus eâdem ferè quâ stirpibus ratione, quæ corrumpuntur intereuntque; interdum penuriâ nutrientis ipsas succi, interdum immutatione hujus in alienum ac contrarium.

Alphi, , id est, *Vitiligines*, ex humorum vitiositate, quæ in cute est, quemadmodum etiam de Leprâ planum est, oriuntur, libr. de humor. com. 3. vide *Vitiliginum*.

Alteratio est alimenti concoctio, usque dum in similitudinem partis, quæ nutritur, transmutatur, 8. de comp. medic. loc. cap. 6.

Alteratrix, vide *Attractrix*.

Altus pulsus, vide *Pulsus latus*.

Alveoli, vide *Phatniæ*.

Alvus liquida appellatur, in quâ liquida dejiciuntur, com. 2. in 1. prorrh. 3.

Amara bilis, ea & pallida, & flava dicitur, 2. de differ. febr. cap. 1. vide *Bilis pallida*, & *Picra*.

Amaurosis (quasi dicas *obscuritatem*) est totius in oculo lucis impedimentum, acutis morbis accidens, quæ est imbecillis facultatis animalis signum, com. 2. in 1. prorrhet. 11. 20.

Ambai,

Ambaï, vide *Ambonæ*.

Amblotica medicamenta, id est, *abortiva*, vide *Abortus*.

Amblyopia est visus hebetudo, in quâ oculi nec phlegmone tenentur, nec influxu torquentur, nec ulcerati sunt, nec aliud quidvis mali perpessi, 5. de simpl. medic. fac. cap. 23. Ab occultâ quâdam causâ proveniens. Ægin. lib. 3. c. 22.

Ambonæ sunt margines, sive labra, sive supercilia cotylarum, & cavitatum, 2. de usu part. c. 17. quas quidam etiam *Ambas* appellant, 1. de artic. 10.

Ambusta sunt, quæ igne vel ardenti aquâ comburuntur, ita ut bullas aliquando excitent, 9. de simplic. med. facult. quæ etiam *ambustiones* vocantur, 11. de simplic. medic. facult. Constat autem, si quis in aquâ ferventi ustus fuerit, hunc etiam affectum *Pyricauton*, seu *Pyricauston*, id est, *ambustum igne*, nominari, 1. de com. med. per gen. c. 4.

Amentia, vide *Anœa*.

Ametria, est à justâ temperie recessus, 2. meth. c. 4.

Amiculum, vide *Chorion*.

Ammata, Fascias Græci vocant, quibus venter, pectus, costæ, lumbique alligantur, 3. de sanitat. tuend. cap. 2. ἄμμα, nodus aut nexus est, qui fasciarum cruribus implexis aut nexis efficitur. Quâ dictione sæpè utitur Hippoc.

Amnium, vide *Chorion*.

Amolynta, id est, non inquinantia medicamenta, similia his, quæ propriè *epithemata* dicuntur, 7. de comp. med. per gen. cap. 11. ἀμόλυντον Cælius Aurelianus vertit, quod attrectatum manibus nihil à se inquinamenti dimittit, cap. 37. lib. 2. de morb. acut.

Amphiblestroides, seu *retiformis*, id est, Verricularis tunica, quæ à cerebro ad oculos profecta, vitreum, & crystallinum humorem ambit, cujus tunicæ figura in latum diffusi, atque expansi nervi, verriculo similis

apparet, ad placit. cap. 5. vocant ipsum nonnulli propriè tunicam retiformem, quod figura quidem reti sit similis, cæterum nullo pacto est tunica, neque colore, neque substantiâ, sed si exemptam ipsam reposueris, in unum acervum conjiciens, tibi planè videbere videre Cerebri portionem quandam exemtam, 10. de usu part. cap. 2. vide *Choroides*.

Amphemerina febris est, quæ singulis diebus accenditur, atque intermissione finitur, idem enim est ac quotidiana simplex, nullâ aliâ sermoni adjectione factâ: eam verò quæ intermissionem non habet, non Cathemerinam, ut quidam, sed Quotidianam continuam vocat Gal. 2. de differ. feb. c. 7.

Amphismela, est instrumenti genus, quo Anatomici secant corpora, 6. de anat. adm. cap. 10.

Amuleta medicamenta quæ Græci *Periapta* aut *Periammata* vocant, sic appellantur, quod de collo suspendantur, aut alicui corporis parti alligentur, lib. de remed. par. fac. c. 1. quæ qualitatis familiaritate attrahunt, aut totius essentiæ similitudine noxam depellunt, 5. de simpl. cap. 17. Galenus autem ea Periammata rejicit, quæ non vi quâdam medicâ, sed ignotâ quâdâ ratione, aut latente efficaciâ, miraculique contrarietate hominibus incognitâ aliquid efficere dicuntur.

Amygdalæ, vide *Paristhmia*.

Amylum, ex tritico cibus, 1. de alim. fac. cap. 8. *Amylon* Hippocrati, quod cæteris *Amylum* ita dicitur, quod molam non sit expertum ac sine molâ fiat, ut testatur Dioscor. Fit verò ex omni tritico ac siligine, sed optimum trimestri Plin. c. 7 l. 18.

Anabatica, id est, *assurgens*, vide *Continua* & *Epacmastica*.

Anabrosis, quæ & *Diabrosis* dicitur, est solutio continuitatis in osse, vel in vase aliquo, ex erosione ab humoribus mordacibus introducta, 5. loc. aff. vide *Diabrosis*.

Ana-

Anacollemata, medicamenta sunt restringentia fluxiones oculorum, de remed. part. fac. cap. 10. quæ fronti, & temporibus imponuntur, 11. de simpl. med. facul.

Anadiplosis, est accessionum reduplicatio, libr. de Typis, cap. 4.

Anadosis, est nutrimenti per venas transitus ad hepar, quod idem est ac Digestio, seu Distributio, differens à Diadosi, quod sit translatio, traditio, vel porrectio nutrimenti in singula simplicium, & invisibilium nervorum, & arteriarum, extimarumque partium substantiam intimam nutrimento à lateribus illorum vasorum attracto, & translato, 2. de nat. fac. 6.

Analeptice, renutritoria refectoriaque vocata, est victus ratio, 7. meth. 6. inde Analepsis, id est, resumptio, lib. de marcore, cap. 9.

Analogismus, est comparatio, & perceptio causarum morbidarum, præsidiorumque juvantium per similitudines, ad Thrasib. cap. 11. sive Analogismus est ratio, quæ ab evidenti auspicatur, rei obscuræ faciens cognitionem, 1. prognost. 6. Dogmaticorum propria, ut Epilogismus Empiricorum.

Anaplerotica, medicamenta sunt, quæ cicatrices crassant, atque in carne alta vulnera complent, & lympidant, lib. de Dynamid.

Anasarca, ἀνασάρκη, vel divisis nominibus τὸ ἀνὰ σάρκα, quæ & *Catasarca*, *Hyposarcidium*, & *Episarcidium* dicitur, Hydropis species est prima & mitissima, in quâ humidi substantia tenuis copia, & cruditates in totâ inferiore thoracis regione acervantur, habitusque totus pituitæ plenus redditur, 4. de rat. vict. 111. dicitur que Anasarca, & aqua inter cutem, quod per carnem ille humor pituitosus crudus fluat, lib. finit.

Anastoichiosis, quod reelementationem seu resolutionem in elementa dixeris, est colliquatio seu resolutio, seu dissolutio, aliquando totius corporis substan-

tiæ, aliquando ſuccorum, qui in venis ſunt, duntaxat: quod autem ex eâ colliquatione provenit, aliàs ad ventrem confluit, aliàs ad urinas, aliàs ad ſudores pellitur, 3. de ſympt. cauſ. cap. 2. Galen. ἀναστοιχείωσιν, ἀνάλυσιν, & σύντηξιν, idem æſtimare videtur, lib. de ſymptom. cauſ.

Anaſtomotica, id eſt, aperientia medicamenta, quæcunque vaſorum oſcula aperire apta ſunt, extergendo, incidendo, obſtructiones tollendo, & dividendo: differuntque à rarefacientibus ſeu Diaphoreticis, quæ cutis tantum meatus reſerando ſudores, aut τὴν ἀναφορὰν ἀμπνοὴν promovent, 5. de ſimplic. med. fac. c. 14.

Anaſtomeſis, vide *Oſculorum apertio.*

Anataſis, vide *Catataſis.*

Anatome, eſt humani corporis totius, abditarumque imprimis ejus partium diſſectio, & ſpeculatio, ut ſenſibus, quæ in iis deliteſcunt, patefiant, pleniorque & facilior earundem inſtituatur curatio, lib. finit. med.

Anatripſin, id eſt, refrictionem ſeu defrictionem, veteres Græci ſolent appellare, non eam duntaxat, quæ ab inferiori parte ſurſum ducitur, ſicut compoſitio videtur ſignificare, ſed abſolutè omnem quomodocumque factam. Nos autem Tripſim frictionem, ſeu fricationem vocamus, com. 3. lib. de his quæ in medic. 25. ἀνατρίψεως nomen antiquis crebrò uſurpari, τρίψεως autem rarum eſſe teſtatur etiam Gal. in Hip.

Anchilops, vide *Ægilops.*

Anchoralis proceſſus, vide *Ancyroïdes.*

Anchyle, vide *Ancyle.*

Ancon, eſt cubiti gibbus, & eminentia aut cubiti flexura, vel gibbi medium cui innitimur, diciturque Ancon, alterum majus & acutiſſimum oſſium cubiti, quod & *Olecranon*, hoc eſt, Ulnæ verticem & cubitum vocat Hippoc. 2. de uſu part, c. 2. vide *Brachium.*

Ancos, ſive *Galianconas*, quaſi muſtelæ cubito præditos, eos vocat Hippoc. quibus cum augerentur eorum

rum corpora, ex luxatione brachii, vel ex capitis humeri prolapsione in alam, os brachii brevius evasit, 3. de arric. 88.

Ancyle poplitis sunt partes retrorsum post genua spectantes, ejusdemque flexuræ & curvaturæ, lib. introd. cap. 10. unde Ancylas, sive Anchylas vocat difficiles artuum motus, & ligationem nervorum, & articulorum contractiones, ubi præ tumoris duritie, aut crassioribus infarctis humoribus contrahuntur, cum extendentibus membrum musculis tendo non obsequitur. Id in Poplite, cubito & digitis contingit, 7. de compos. med. per gen. cap. 6. vide *Poples*.

Ancyloblepharon, ἀγκυλοβλέφαρον, vitium est in oculis, in quo palpebræ vel inter se, vel cum albâ aut nigrâ oculi parte concrescunt & cohærent. In causâ ulcus est negligenter & imperite curatum. Sanescendo enim quod diduci potuit, & debuit, agglutinatur. Ἀγκύλωσις τῦ βλεφάρυ dicitur Aëtio, qui & πρόσφυσιν τῦ βλεφάρυ id vitii appellavit, l. 7. c. 66. ubi ejus curationem persequitur.

Ancyrœides, processus acutus exiguusque est in interiori parte ossis cervicis & scapulæ, qui cum anchoræ, vel corvini rostri similitudinem referat, Ancyrœides à nonnullis, Coracœides ab aliis nuncupatur, quandoquidem extrema ejus pars, uti Corniculæ rostrum ad exteriora inclinat, libr. de ossibus, cap. 14. quem etiam Anchoralem, & Cornicularem nominant, 1. de artic. 2.

Aneurisma est affectio, quâ os in arteriâ fit ex vulnere, cum ad cicatricem pervenerit, quæ ei adjacet cutis, manente verò arteriæ ulcere, eâ neque conglutinatâ, neque ad cicatricem simul perductâ, neque à carne obstructâ; quo fit ut arteria sanguinem jaculetur, qui contineri non potest, lib. de tumor. cap. 11. Ubi etiam hæc addit: Dignoscuntur porro Aneurismata, arteriarum haud solùm pulsibus, sed &, quod

cùm premuntur, omnis tumor deliteſcat, recurrente in arterias ſanguine, qui illum fecit, tenui ſpirituoſo, & eſt venoſi vaſis dilatatio aut ſpirituoſæ materiæ per ſubſultum diſtributæ ſub carnem diſperſio. Paul. Æg. c. 37. l. 6. Aliis deſcribitur arteriarum & partium, quibus illæ implantantur, tumor præter naturam, pugni interdum magnitudine, pulſum edens velut arteria magnum, & moleſtum, qui cum premitur ex parte refugit, ſed mox iterum erumpit. Cauſa antecedens eſt arteriarum ſubſtantiæ nimia dilatatio, orificiique earundem apertio; proxima eſt ſanguis arterioſus tenuis, ex arteriâ erumpens ſub cutem, qui eam tumorem attollit, illicque ſinum ſibi efformat, in quem arteria ſeſe exonerat.

Angina ab *Angendo*, quod angat guttur, ſive *Synanche*, eſt phlegmone aliis extra collum, ut partes tumeſcant, aliis intra tonſillas, ut ſimul partes quoque afficiantur reſpirationis, & ægra ſpiratio ſequatur, lib. finit. vel brevius, eſt tumor ad venas jugulares, ſive à glutinosâ, frigidâque fluxione, quam pituitoſam vocant, ſive à calidâ & acri, quam picrocholam biliosamque, appellaveris, quæ & Cynanche dicitur, 4. de rat. vict. 30. Tandem Hippoc. omnes affectus gutturi accidentes, ſi ſpirationem quoquo modo reddant deteriorem, Synanchen vocat, aliis Paracynanche, aliis Paraſynanche dicitur, 4. loc. aff. 3.

Angor eſt nativi caloris cordis contractio, & in centrum retractio, ad quam ſequitur ejuſdem cordis dolor, palpitatio, & triſtitia, peſſimumque eſt ſignum ſi in principio acutarum febrium advenerit, lib. de humor. com. 1. 4. de differ. pulſ. c. 3. & com. 2. in 1. de morb. vulg. 75.

Anguli oculi ſunt interioris oculi termini, ubi palpebræ coaleſcunt, alter juxta naſum, juxta tempora alter, hic parvus, ille magnus dicitur, uterque autem Canthus, dicitur, id eſt, Angulus, lib. introd. cap. 10.

Di-

Dicuntur & Hirqui oculorum, lib. de venæ sect. contra Erasistratum, cap. 6.

Angustus pulsus, vide *Pulsus latus*.

Anheloſi sunt qui densum spiritum habent, & simul thoracem multum distendunt; quod contingit in affectionibus, multâ inspiratione indigentibus, ut à cursu, aut vehementi exercitatione, & ardentibus febribus, 3. de diffic. respir. c. 11. etiam anhelationes Asthmata vocat, 8. de simpl. Clariùs autem inquit, qui citra febrem densè respirant, qualiter faciunt, qui velociter cucurrerunt, ab accessione hâc Medicis Græcis Asthmatici, Latinis Anheloſi appellantur; eosdem etiam ab aliâ accessione, Orthopnoïcos vocant, quod thoracis corpus rectum habere coguntur, & erectâ cervice spirare, ob timorem suffocationis; quin, & stratum circa supernas partes, ad quas thorax reclinatur, sibiipsis erectius faciunt, ne dormientes strangulentur, 7. de comp. medic. loc. cap. 6. & 3. aph. 26. & com. 2. in 3. de morb. vulg. 4.

Anima (apud Galenum) aut temperamentum activarum qualitatum est, aut illud, quod temperamento alteratur, & organo veluti in operando utitur, 3. loc. aff. 7. & com. 5. in 6. de mor. vulg. 5. vide *Calor nativus*.

Animalis motus est, qui animantium corporibus cùm sana sunt pro arbitrio, voluntate, ac impetu nervorum, musculorumque ministerio fit, quem Medici voluntariam actionem, sive animalem appellare solent, lib. de trem. & palp. c. 2.

Animalis virtus est, quæ ex Cerebro originem ducit, quæque ex motuum voluntariorum vigore aut imbecillitate deprehenditur, ut virtus, quam ex corde prodeuntem agnoscimus, quam vitalem nuncupamus, ex pulsuum debilitate; at quæ ex hepate oritur, ac naturalis dicitur, ex sanguineis egestionibus ab initio aquosis, atque tenuibus, postmodum verò crassis ad modum fæcis, 1. ad Glauc. 14.

Annotatio, quam *Epiſemaſiam* vocant, eſt acceſſionis febrilis principium, 2. aph. 1. Dicitur etiam Annotatio, ſive Significatio, ſive Semeioſis, id eſt, morborum dignotio ex ſimilium ac diſſimilium conſideratione, ante alia artis opera, diagnoſis, 1. de his quæ in medic. fiunt 1.

Annotatio incompreſſa quæ hecticarum febrium proprium eſt indicium, eſt, cùm pulſus major ſtatim, ac velocior à cibo efficitur, ſine aliquo horrore, dormitatione, pigritiâ, frigefactione extremorum, inæqualitate pulſus, aut frigiditatis, aut caliditatis ſenſu, 1. de differ. feb. c. 9. vide *Febris ſignificatio.*

Anodyna medicamenta ſunt, quæ ad ſedandos dolores ſenſum ſtupefaciendo parantur, ſopientia & narcotica, 12. meth. 1. Eadem Anodyna dicuntur, id eſt, Indolentia quoniam dolores ſedantur, non tamen diſpoſitiones penitus ſanant, ſed vim ſentiendi obtorpeſcere faciunt, 2. ad Glauc. 6. ſed rectiùs Anodyna dolorem ſedantia ſunt, & facultas Anodyna alia re verâ eſt, alia impropriè dicitur, tanquam ſi quiſpiam hominem mortuum dicat Anodynon, quia dolore vacet. Cæterum vera Anodyna facultas eſt eorum, quæ primo ordine calefaciunt, ſi utique in eſſentiâ tenui contineantur: at facultas eorum, quæ impropriè dicuntur Anodyna, ſed non ſunt, frigidorum eſt, quæ abſoluto utentia frigore partem obſtupefaciunt, unde, & Narcotica, id eſt, ſtupefacientia dicuntur, 5. de ſimpl. med. fac. c. 9.

Anoa, Græcis ἄνοια, id eſt, *Amentia*, eſt ratiocinatricis functionis veluti paralyſis, & abolitio, libr. de ſympt. differ. c. 3.

Anomæomeres membrum eſt, quod ex diſſimilibus partibus eſt conflatum, 7. meth. 6.

Anorexia, id eſt, Inappetentia & ciborum faſtidium, idem ſignificat quod Aſitia, & Apoſitia, id eſt, abſtinentia à cibo, 4. aph. 17. vide *Apoſitia.*

Ante-

Antecedens, vide *Antegressa*.

Antegressa causa, quæ & *Procatarchon* dicitur, est, quæ extra corpus posita, quidquam in corpore alterat, quæ & Procatarctica, Anticipans, & Antecedens dicitur, quod eas quæ in corpore dispositiones sunt, antegrediatur, 5. de caus. puls. cap. 1. quascunque dispositiones, vel motus in ipso animali præter naturam, morborum præcedentes causas nominant, quæ verò extrinsecus adveniunt, & alterant corpus, atque naturam vehementer transmutant, præincipientes appellant, in lib. de caus. morb. cap. 2. eadem Primitiva, & Initiatrix dicitur, 6. de loc. affect. 4. eadem Prophasis & occasio dicitur, com. 3. in 1. de morb. vulg. 19.

Antheræ, id est, Floridæ appellatæ compositiones, quod colorem floridum habeant ac prærubrum. 5. de comp. med. loc. ἀνθηροὶ etiam dicuntur Hippoc. floridi & rubore valde perfusi, quos idem ἐξερύθρους vocat, ut scribit Galen. capite humorum calidiorum copiâ repleto.

Antiades sunt Tonsillæ Latinis dictæ, hoc est, Glandulæ duæ supra laryngem sitæ, quæ sibi ex adverso in oris termino utrinque respondent. Item earum morbus & inflammatio, aut earundem ex fluxione tumor eodem Antiadum nomine donatur, 3. de caus. sympt. cap. 4.

Anticardion, sic dicitur cavum illud quod est sub pectore carneum molleque ad os ventris pertingens, vocatur etiam sphage, Rufus verò cavitatem eam pectoris quæ est ad claviculas, tradit ab Homero dici Leucaricon, à Medicis verò Anticardion & Sphagen.

Anticipans morbus est, qui cum diversis horis semper accedat, & remittat, prævenit quidem continuò, citiùsque horas persolvit, unde Anticipans dicitur, sive Prolepticus: qui verò tardat, Hysterícus sive posteriùs veniens nuncupatur, lib. de Typis, c. 3. vide *Antegressa*.

Anticnemion, vide *Giſtrocnemion*, *Sura*, & *Tibia*.

Anticheir eſt magnus digitus manus, qui & Pollex, & Promanus dicitur, lib. de muſcul. diſſect. cap. 22. Ἀντίχειρ eſt digitus primus à carpo ſive brachiali incipiens, eique per Diarthroſim inſertus, reliquis quatuor digitis multo inferior, & illius non recta, ſed ex obliquo oppoſitus. Sic à Græcis dictus videtur, teſte Galeno, quod ſolus ipſe tantùm valeat polleatque, quantum cæteri quatuor, Latinè Promanus dicatur; quod manus actiones omnes per eum habeat firmiores, eo ſolo tantùm roboris præbente, quantum reliqui digiti ſimul juncti: eaſque omnes æquè ceſſare & aboleri neceſſe eſt, ſive ipſe ſolus, ſive alii deſint. Itaque a pollendo etiam Pollicem Latini appellavere. Sunt autem qui ἀντίχειρ dictum velint, quod cæteris digitis oppoſitus ſit, ex adverſo ſitus. Dicitur & μέγας propter magnitudinem ſeu præſtantiam.

Antendeixes, & *Endeixes*, ſunt contraindicationes, ſeu contradictiones indicationum; Item communitates, ſcopi & auxiliorum materiæ. & indicationes, quæ ſunt auxiliorum inventiones, 9. method. cap. 7. vide *Endeixis*.

Antidotus, medicamentum eſt, quod non extrinſecus impoſitum, ſed intus aſſumptum, malignas, cæcas, & latentes corporis affectiones ſanat, 1. de Antidotis, cap. 1. Mos eſt junioribus Medicis, Antidotos appellare, non modò quæ adverſus mortifera medicamenta, quæque ad morſus ictuſque venenoſos exhibent, ſed etiam quæ contra malas corporis affectiones præſertimque diutinas valent, ex aliquo ulcere, aut abſceſſu conſurgentes, 2. de antidot. cap. 6.

Antiſpaſis, id eſt, ad contrarium revulſio, avertitur enim ſanguis, atque ad alia membra convertitur, tum ad proxima derivatus, tum ad contraria revulſus: illud Parocheteuſin, hoc Antiſpaſin Græci vocant, 5. meth. c. 3. vide *Revulſio*. ἀνταπάσσω eſt *revellere*.

Anti-

Antiſpaſticon, id eſt, auxilium in diverſa revellens, 13. meth. 11.

Anthrax, id eſt, Carbo, vel Carbunculus, ſeu ulcus eſcaroſum aut cruſtoſum, cui adjungitur multa partium circumſtantium inflammatio, 6. aph. 45. Ortum autem ducit ex ſanguine melancholico putreſcente, adeòque per incenſionem ardente, ut cutem deurat. Galen. lib. 2. de præſag. ex pulſ.

Antitaſis eſt, cum quæ diſſident oſſa, ad hoc, ut è directo admoveantur, prius retrorſum trahuntur. Hæc ad oppoſitum tractio Antitaſis dicitur, aliis diataſis, id eſt, extenſio. 6. meth. 5.

Anulus eſt recti inteſtini orificium ſphincter muſculo donatum, per ſedem prodiens, quo excretionem cùm lubet aliquamdiu retinemus, ſic dictus à figurâ, ab officio verò ſtrictor dicitur, lib. introd. cap. 10.

Anus dicitur inferior corporis pars quâ excrementa redduntur, 3. de uſu part.

Apagma, id eſt, Abductio, Medicorum appellatio propria eſt, vulgò inuſitata: quoties oſſis finis, quâ parte maximè cum alio committitur, abruptus eſt, 6. meth. 5. vide *Abductiones*.

Apanthiſmos eſt ſubtiliſſima linea, quæ ægrè videri poteſt, quaſi tu exoleſcentem lineolam diceres, cui ſimillimæ ſunt venarum quædam propagines filorum araneæ, aut capillorum modo anguſtæ, & extenſæ, quæ venæ capillares dicuntur, lib. de diſſect. venarum & arter. cap. 8.

Aparachyton vinum meraciſſimum originale, cui marina aqua non eſt admixta. Erant autem hujuſmodi vina generoſa atque ignobilibus aut imbecillis vinis marina immiſcebatur, indeque πελαγορμῖτης οἶνος dicebatur, 4. de comp. med. per genera, c. 7.

Apechema, diremptio eſt oſſis ſuperficiaria, vel etiam profunda in partibus ictui oppoſitis, lib. finit. medic.

Apepſia, id eſt, *Cruditas*, 2. meth. 2. vide *Concoctio*.

Apepta

Apepta phymata solitus est Hippoc. nominare Cruda tubera, seu tumores præter naturam, nervosa corpora, vertebris ipsis, atque spinali medullæ insita, extendentia: causam nempe gibborum effectricem, 4. de loc. aff. cap. 3.

Aperientia, vide *Anastomatica.*

Aperistatum, id est, Cavum ulcus apertum, 2. de compos. med. per gen. c. 1.

Aphonia, id est, vocis carentia, privatio seu defectio, quæ ægris solet accidere, læsis duntaxat iis quæ voci efformandæ subserviunt instrumentis, vel etiam iis quæ respirationi deputavit natura, vel ob recentem quandam exolutionem, & afflictionem virtutis, 4. de ratione vict. 23.

Aphorismus est oratio, quæ omnes rei proprietates brevissimis verbis circumscribit, 1. aphor. 1. quin & aphorismos definitiones appellat, 3. de his quæ in medic. 32.

Aphthæ sunt ulcera puerorum, summam oris partem occupantia, ob mollitiem maximè facta instrumentorum, quæ neque tactum neque qualitatem lactis sustinent, quod non parvam in se serosam contineant partem. Est autem serum naturâ abstergendi facultate præditum, adeò ut nil mirum sit, si in mollioribus corporibus quasdam in superficie exulcerationes efficiat, 3. aphor. 24. ex quo etiam habent aliquid igneæ caliditatis, vel adhuc quod infans lac non probè concoxerit, 6. de compos. medic. loc. c. 4. & com. 3. in 3. de morb. vulg. 12.

Apices matricis sunt processus quidam mammillares utrimque ad latera matricis ad ilia inclinantes, à Græcis Cornua matricis appellantur, per quæ cornua semen à propriis testiculis vulva attrahit, ut virile per collum, lib. de confect. vulvæ, & 2. de semin.

Apios, cibus est & potus omnis qualitatis quæ sensu deprehendi potest, expers, qui neque adstrictionem, neque

neque acrimoniam, aut aliam insignem facultatem obtinet, qualis inter humidas substantias est aqua, 1. de aliment. facult. 8.

Apnœa, id est, Ablata spiratio, 2. de rat. vict. 43.

Apoclasmata, id est, Abruptiones, vide *Abductiones*.

Apocope, ut ὀστέου ἀπωγπὴ, ossis abscissio, aphor. 28. lib. 7. idem quod ἀλγωγπὴ, aphor. 19. lib. 6. cùm ossis pars abscinditur & detrahitur, vide *Abscissio*.

Apocrustica, id est, reprimentia & repellentia medicamenta, quæ adstringendi vim obtinent, 11. meth. 15.

Apodacrytica, id est, delacrymativa pharmaca, & repercussoria lacrymarum, 4. de comp. med. loc. c. 5.

Apolepsis, vide *Interceptiones venarum*.

Apomeli, mellis decoctum intelligo, quod nos conficimus aceto cum melle commisto, tantisper tamen simul decocto, quoad utrorumque qualitates inter se uniantur, & aceti vis retundatur, 3. fract. 49.

Aponeuroseis, sunt tendines quos musculi generant, qui ad artuum fines pertinent, qui ab Hippoc. τένοντες, id est, Chordæ dicuntur, 3. de aliment. facult. 5. Dicuntur autem *Aponeuroseis*, quasi denervationes, & nerveæ musculorum extremitates, 1. de anatom. adm. cap. 5. quoniam musculi in eos desinunt, 1. de motu musc. cap. 1. vide *Nervus*, *Tendines*, *Denervationes*.

Apophlegmatismus. Medicamenta quæ ore colluuntur, aut dentibus manduntur, omnia unâ nomenclaturâ comprehendentes, Apophlegmatizonta nominant, ac eorum facultates, Apophlegmaticas, 5. de simpl. 20. Rectiùs autem Apophlegmatismus est medicamentum quod pituitam per os educit ex capite aut thorace, 6. de sanit. tuen. c. 10.

Apophthora, vide *Abortus*.

Apophysis est extranea ossis pars, instar tuberculi prominens, seu adnata appendix, lib. de ossib. in proœmio. ἀποφύσεις dicuntur etiam Hippocr. excrescentiæ carneæ tantum in massâ carneâ & fœtu apparentes,

tes, quasique processus ac exortus membrorum & protuberantiæ, non certæ aut exactæ distinctiones, quales in fœtibus masculis contingere dicit.

Apoplexia est ablatio sensus, & motus in toto animalis corpore, seu vehemens & repentina totius corporis resolutio ac stupor, 3. de loc. aff. 10. & 2. aph. 42. vide *Caros*, & *Paraplegia*.

Apoplecticæ venæ, quæ & Sphagitides, & Jugulares externæ, seu Superficiariæ, Arabibus Guidez manifestæ vocantur, sunt quæ infernè ad aures utrinque singulæ feruntur, à quibus superficiariæ omnes tum colli tum capitis partes nutriuntur, 6. de usu part. & initio secundi de rat. vict. *Apoplecticæ* vocantur, quod harum ex interceptione, & obstructione Apoplexia oriatur.

Aposcemmata, ἀποσκήμματα, seu ἀποσκήψεις, id est, decubitus humorum vocantur, cum qui priùs unum membrum infestant humores, eo relicto, ad alterum transeunt, 2. ad Glauc. Interdum & Hippocrat. dicuntur morborum transmutationes & transitus, ut aph. 56. lib. 6. Dicuntur etiam Galen. ἀποσκήμματα corporis excrementa quæ in alvum deponuntur, totumque corpus aut etiam partem quandam, veluti humoribus in eam decumbentibus exonerant, com. 2. in progn.

Aposceparnismus, abscissio est ossis, cùm ejus pars decussa vulnerando fuerit, fracturæ species, lib. finit.

Apositi, & *Anorectoi* more antiquorum Græcorum, ii appellantur, qui appetentiâ carent, & cibos refugiunt, com. 3. in 3. de morb. vulg. 72.

Apositia, ciborum fastidium, vide *Anorexia*. ἀποσιτικὰ Galen. in exeg. exponit, quæ cibi fastidium & inappetentiam inducunt.

Apospasmata, avulsa omnia nominantur, de constit. art. cap. 6. quæ verò continui solutiones, Apospasmata, id est, Avulsiones vocantur, instrumentariarum

tantum-

tantummodo partium propriæ sunt passiones, de differ. morb. cap. 11. vide *Rhegma*.

*Apospha*gma exponitur Galeno apud Hippocratem fæculenta colatura aut excolamentum, quod & ὑπόσφαγμα dicitur. Intelligi autem potest sanguis qui suppositio vase pecudi jugulatæ defluit, & excipitur, ac in cibum variâ conditurâ formatur, ut testatur Plin. lib. 28. cap. 14.

Apostasis fracturæ species est, quæ sub generalem affectionem subjicitur, quæ est continuitatis dissolutio, ita enim (ait Galenus) ego totum hoc genus soleo appellare; at Hippocrat. abscedentia corpora, quæ ita affecta sunt, vocat, ut & affectio ipsa, abscessio meritò nominetur, tametsi una quædam species generis hujus sit, quam propriè Abscessionem, & Abscessum, id est, Apostasin & Apostema nuncupant, 3. de his quæ in medic. initio.

Apostasis, & *Metastasis* differunt, quod Apostasis, id est, Abscessus, judicationem infert, ægrumque à molestiis omnibus liberat; *Metastasis* autem, id est, Commutatio, aliarum habet principium accessionum, ut & aliud exigat tempus ad coctionem mali aliumque corporis locum, ad quem infestantium humorum facta est translatio, 4. de rat. vict. 68. Ex quibus colligitur ea inter se differre universali & singulari notione. Cùm sint enim utraque humorum in partem aliquam illapsus & decubitus, generalius tamen quiddam ἀπόκρισις continet, quæ vitiosos humores feliciùs & velut ex toto vacuat, solutionémque facit: Μετάκρισις autem peculiarem partis cujusdam depositum significat, in quam illapsi humores judicatione vacuari nequeant, sed concoctione indigent.

Apostema, vide *Apostasis*, & *Sinus*.

Aposyrmata, desquamata dicuntur, aut summæ cutis abrasiones. Est solutio continuitatis in superficie species, abrasâ scilicet cute. vide *Abrasa*.

Apo-

Apotherapia, nunc pro postremâ parte omnis probè peractæ exercitationis sumitur, nunc pro eâ medicinæ parte, quæ lassitudinem ex immodico exercitio succedentem, submovet, 3. de sanit. tuenda, cap. 2.

Apothermus, Sapa, Siræon, Hepsema, nomina Synonyma sunt, significantia mustum plurimum coctum, 1. de alim. fac. c. 13. de attenuante vict. rat. 12.

Appetitus caninus, vehemens est comedendi desiderium, quo & plurima edunt, & maximè gravati assumpta inalterata paulò post revomunt, 7. de comp. med. loc. c. 2. & 1. de sympt. caus. c. 7. ὄρεξις κυνώδης, Affectio est τῇ ἀνορεξίᾳ prorsus contraria. Provenit magnâ ex parte ab humore aliquo vitioso & acido, sive is pituitosus sit, sive melancholicus, qui in os ventris impactus, ipsum mordet & irritat. Talis namque mordacitatem suctioni similem inducit, & ventriculi tunicis coactis adstrictisque inanitionem perinde ac naturalis fames invehit, atque inexplebilem cibi cupiditatem. Itaque eorum copia gravati, coguntur cibos evomere, deinde cibis denuo se ingurgitare, postea redire ad vomitum, inde ad cibum, atque ab eo identidem ad vomitum, canum modo in eandem noxam relabentes, à quâ per vomitum fuerant liberati. Quo fit ut tantam ventriculus imbecillitatem contrahat, ut nihil continere possit, sed perpetuâ ferè laboret vomitione. Nec verò vomitu tantum reddunt ingestos plus æquo cibos, sed alvi etiam profluvio aliquando dejiciunt. Quo fit ut his succedant, & cæliacæ & dysentericæ affectiones, & ipsa aqua inter cutem, propterea quod ante prioris cibi concoctionem, ingesto alio, cruditas vitari non potest.

Appositio, quæ & *Adjunctio* & *Prosthesis* dicitur, finis est actionis, quæ ab attrahente vi perficitur, attractum enim & adductum nutrimentum singulis partibus apponit assimilandum, 3. de nat. fac. c. 1. vide *Prosthesis*.

Apsy-

Apſychia, id eſt, animi deliquium, com. 2. in 1. prorrhet. 20. & 1. aph. 23.

Aptyſius, id eſt, morbus ſine ſputo, præſertim morbus lateralis, cùm pars dolens exquiſitè anguſta fuerit, & veluti alligans in ſe ipsâ, univerſum fluxum cohibuerit, nec per ſputum ſe exonerarit, 2. criſ. cap. 10. ἄπτυστοι πλευρίτιδες, Pleuritides in quibus nihil expuitur. In Coac. prænot.

Aqua inter cutem, ſeu *aqua intercus*, id eſt, Hydrops, vel Hyderos, 5. de loc. aff. 7. 4. aph. 11.

Aqualiculus, qui & *Pubes* nonnullis dicitur, & *Epiſeion*, eſt ea trunci pars, in quam Thorax finitur, ubi & maſculorum pudenda conſtituta ſunt, quin & fœminarum, ad femoris utriuſque exortum, ut ſub hoc occultentur, lib. introd. cap. 10.

Aqueus humor, qui & Albugineus, vide *Cryſtallinus*.

Aquoſa urina, quæ & Cruda dicitur, eſt ea, quæ alba eſt & tenuis, 1. de criſ. cap. 5.

Aquoſus hydrops, hydropis ſpecies ea eſt, quam Aſciten vocant, cujus proxima cauſa aquoſus humor eſt, partim à jecinore manans, partim à totâ carne corporis, veluti in aquam reſoluta: à quo aquoſo humore totum Abdomen diſtenditur, qui colligitur inter Peritonæum & inteſtina, veluti in utre quodam, unde illi nomen dedit, oppoſita alteri hydropis ſpeciei, quam Hippocrates vocat ſiccum hydropem, qui & Tympanias dicitur, vide *Aſcites*, *Hydrops*.

Aquula, vide *Hydatis*.

Arachnœides pulſus, araneæ ſpeciem referens, ſive aranealis, hoc eſt, parvus, ac brevis auræ agitatu movetur, lib. finit. med.

Araeotica, id eſt, rarefacientia, ἀραιωτικὰ φάρμακα, quæ meatus cutis aperiunt, 5. ſimplic. cap. 14. vide *Anaſtomatica*, & *Rarefacientia*.

Aranea tela, ἀράχνοειδης, eſt oculi tunica, quæ cum Rhetinâ perfectam ſphæram efficit, circundantem

cryſtallinum humorem, diciturque aranea, quia ad modum telæ araneæ ſubtilis eſt, ne impediat lumen ingrediens ad cryſtallinum, & albugineum humorem, lid. de anatom. viv. vide *Rhagoïs*.

Arcuatus morbus, vide *Arquatus*.

Ardens febris, vide *Synocha*.

Areæ, vide *Alopecia*.

Argemon, ἄργεμον, & ἄργεμα, eſt oculi ulcuſculum, quod in iridis circulo naſcitur, partem quidem aliquam candidi, partem verò etiam nigri comprehendens. Id extra quidem iridem rubicundum, intra verò candidum apparet. Per ipſum tunica uniformis aliquando procidit, ſi profundius ſordidiuſque evaſerit. Quo vitio qui laborant, ὑπαργέμους vocat Galenus.

Argyrite, ἀργυρῖτις γῆ, argentea terra, quæ ex argenti metallis ſumpta, pluribus parvis terræ particulis, plures parvas argenti miſtas habet particulas, 9. ſimpl.

Ariditas eſt ſummorum pilorum lanuginoſa ſuperficies, pulvere conſperſis adſimilis, lib. finit. med.

Arytæna, vide *Arytænoides*.

Arytænoides, ἀρυταινοειδὴς guttalis, eſt cartilago laryngis, tum ordine, tum poſitione, tum magnitudine tertiâ, in ſupremâ innominatæ cartilaginis parte ſita, gutturniis, infundibuliſque, quas Arytænas appellant, non abſimilis, lib. vocal. inſtr. diff. cap. 4. unde aliqui eam Arytænam vocant & Guttalem, 7. de uſu part. 11. vide *Cricoides*.

Armatura conceptus, ab Arabibus *Abgas*, tunica eſt poſtrema tenuis, toti fœtui undique circumjecta, ipſius velut ſudorē excipiens; quaſi agninum à mollitie deducto nomine, *Amnion* Græcis appellata, 15. de uſu par.

Arquatus morbus, qui & Regius, & Icterus, & Auriginoſus, & Arcuatus dicitur, eſt bilis in ſummam cutim effuſio, interdum cum febre acutâ, interdum ſine illâ, cum interiorum aduſtione, & ſtomachi vitio, lib. Introd. 5. loc. aff. 7. Clariùs, Flava bilis, quando

ſui

sui servans naturam, unà cum sanguine per totum corpus defertur, morbum facit, qui Ictерus, id est, Regius appellatur: sola verò quando secreta est ab aliis succis, & in aliquo membro consistit, Herpetem concitat, 2. ad Glauc. 1.

Arteria, est vas membraneum ortum habens à corde teres & cavum, duplicique compactum tunicâ, quo vitalis spiritus & tenuissimus calidissimusque sanguis per corpus universum pulsu distribuitur, lib. de anat. viv. differt autem à venâ, quod vena sit vas sanguinem continens, non pulsans, sed arteria vas est pulsans, lib. de caus. morb. cap. 3. quondam non dum eas, quæ similiter ut cor, pulsant, arterias (in solam eam quæ ex pulmone in laryngem emergit arteriam, arteriæ nomen inferentes) sed venas appellabant, in totum velut alias quæ non pulsant, sic etiam pulsantes, posteà verò consuetudine obtinente, arteriæ appellationem in pulsantibus dici propter æquivocationem asperæ nomen apponentes, eam, quæ ex larynge in pulmonem descendit arteriam, Asperam arteriam appellârunt, quam ipsam etiam Bronchum vocant, quoniam cartilaginosa corpuscula, quæ plurima ejus pars sunt, Bronchia appellant, 7. de com. med. 1. loc. cap. 1. Asperæ autem arteriæ dicuntur, quæ in pulmones divisæ sunt, quæ verò toto insunt corpore, quæque ex asperis arteriis contracto corde, spiritum transumunt, læves, 7. de anat. ad. 4. & 7. de usup. cap. 9. vide *Aspera arteria.*

Arteria crassa, vide *Arteria aorta.*

Arteria magna, vide *Arteria aorta.*

Arteria aorta, *magna*, *maxima*, *crassa*, synonyma sunt, significantia unum omnium arteriarum tanquam caudicem, à sinistro cordis ventriculo propagatum, quæ omnes tum sibi invicem, tum eorum pulsandi modo respondent, 7. de anat. adm. cap. 1.

Arteria venosa est vas à sinistro cordis ventriculo ad pulmonem procedens, ore rotundo & admodum pa-

tenti, quod in ipso ferè ortu in duos ramos dividitur. Eorum dexter sub basi cordis productus, & in cordis involucrum subiens in dextrum pulmonem multifidus spargitur, siniſter verò in siniſtram pulmonis partem multis propaginibus inseritur. Ambo pleni sunt aëris, quem è pulmonibus in cor transferunt. Arteria vocatur, quia pulsat; venosa autem quia venæ tunicâ vestitur; quæ verò ex dextro cordis ventriculo est, Vena arteriosa sive arterialis dicitur, vena quidem ab usu, arteriosa autem, quoniam arteriæ corpus est duplici tectum tunicâ, 7. de anat. adm. 4.

Arteriæ emulgentes, sunt duæ propagines magnæ, à maximâ arteriâ, quæ spinæ incumbit, profectæ, non aliter quàm duæ venæ magnæ, quæ in renes inseruntur, quibus renes urinam à sanguine secernunt & trahunt, quâ ratione Venæ & Arteriæ emulgentes appellantur, lib. de dissect. ven. 5. 14. & 16. de usu part.

Arteria aspera, vide *Arteria*.

Arteriæ carotides, quæ & Soporariæ, & Apoplecticæ & Subjectæ dicuntur, sunt quæ infernè à corde ad jugulum rectà tendunt, atque ad partes collo superiores distribuuntur, de dissect. art. & 16. de usu part. Sic autem à veteribus Medicis ejusmodi arteriæ dictæ sunt, quod vinculo exceptæ carum, lethargum, & apoplexiam inducant.

Arteriæ læves, vide *Arteria*.

Arteriam conjugem vocant, non eam arteriam, quæ venæ est per membranas conjuncta; sed eam, quæ cum alteri adjuncta sit, ad eundem usum extiterit, 16. de usu part. cap. 13. nusquam enim vena ab arteriâ relinquitur, sed ubi vas arteriosum videris, ibi necesse est venam etiam esse, 16. de usu part. cap. 14.

Arteriæ, & *Venæ umbilicales* sunt, quæ acetabulis uteri adhærescunt, quibus fætus in utero alligatur, & alimentum trahit, 14. & 15. de usu part.

Arteriace, ἀρτηριακὴ. Mos est recentioribus medicis arte-

arteriæ pharmaca Arteriacas appellare, non apponentibus, num antidotos dicant, an juxta aliud significatum, quidam verò Ecleicta nominant ipsa, non apponentes pharmaca; at quidam penitus nullum discrimen ipsis adscripserunt; aliqui verò raro addiderunt; alii ad vocem interceptam; alii adhuc generaliùs ad vocem læsam; sunt qui & ad exasperatam arteriam, & ad exulceratam vel inflammatam, ut aliquando per magnas vociferationes accidit, eandem hujusmodi accommodata esse scripserunt, 7. de comp. med. loc. cap. 1.

Arteria trachea, vide *Aspera arteria*.

Arteria coronalis, vide *Stephanicea*.

Arteriosa vena, vide *Arteria venosa*.

Arthritis, sive Morbus articularis, est artuum vitium, sive articuli tumor dolorificus, quem fluxio in eum decumbens excitavit, 11. method. 20 sunt & ex genere Arthritidis, Ischias, Podagra, & Chiragra, quod enim in omnibus aut multis simul articulis Arthritis est, hoc in uno juxta coxendicum quidem Ischiada, hoc est, Coxendicum morbum appellant; juxta pedem autem, Podagram, juxta manus, Chiragram, 10. de comp. med. loc. c. 2. Unde Arthriticos vocant, qui hoc articulari vitio laborant, 11. meth. 20.

Arthrodia, per oppositam sibi articulationis speciem, Enarthrosin, clariùs intelligitur; utraque enim est species Diarthroseos, id est, Dearticulationis; sed Enarthrosis est, cùm excipiens cavum admodum altum est, caputque quod in id inseritur, oblongum; Arthrodia verò, quæ cavum leve superficiarium, & capitulum etiam depressum habet, lib. de ossibus in proœmio.

Articulus est naturalis ossium syntaxis seu compositio, vel per Diarthrosin, id est, Dearticulationem, quæ est ossium structura, quorum motus est evidens, vel per Synarthrosin, quæ est ossium manifestum motum,

non habentium compositio, lib. de ossib. in proœmio. Sed rectiùs ; Articulus est, cùm duo ossa, ita invicem coëunt, ut alterum quidem ipsorum sit quod movetur, alterum velut sedes quædam ei, quod movetur, & firmamentum, ut in ostiorum cardinibus apparet ; unde manenti, cavitas, (quæ Glene, id est, Pupilla, & Cotyle) id est, Acetabulum, ei, quod movetur, convexitas, (quæ Condylus dicitur) inest, 1. de motu muscul. cap. 9.

Articularis morbus, vide *Arthritis*.

Artomel, id est, primum jusculum ex pane, & melle, 10. method. 6.

Artus, extremæ & compositissimæ corporis partes sunt, crura scilicet, pedes, & manus.

Arythmus, pulsus est, non is, qui absolutam abolitionem significat, omnique rythmo aut modulo orbatus est ; sed is, qui nativo rythmo caret : cui opponitur pulsus, qui *Eurythmus* dicitur, 1. de diff. puls. c. 9.

Asaphia, ἀσαφεία, est vocis obscuritas, vel propter vocem efformantium organorum offensam (quam ex nervorum vitio contraxerunt) vel propter mentis læsionem, com. 2. in 1. porrhet. 3. ἀσαφεῖς ægri dicuntur Hipp. qui obscurè loquuntur, nec clarè differunt.

Ascarides, & *Helminthes*, sunt tenues & minuti lumbrici, in parte præcipuè inferiore crassi intestini progeniti ; rotundi verò sive teretes lumbrici sunt vermes, qui in superioribus magis intestinis generantur, adeò ut ad ipsum quoque ventriculum quandoque ascendant ; latus est, qui & longissimus est, & per tota sæpè extenditur intestina, 3, aph. 26.

Ascensus morbi, *augmentum*, *incrementum*, synonyma sunt, significantia totius morbi, sive paroxysmi secundum tempus. 1. crisi. 3. ait, ubicunque accenditur, atque augetur caliditas præter naturam, istûc ab aliis partibus sanguinem solere confluere ; quo verò tempore confluit, illas quidem partes mandantes refrige-

rari,

rari, privatas sanguine, est necessarium ; quod verò patitur membrum gravari, ac distendi, ac sanguinem ipsum confluentem alterari, tum quia aliis, quæ jam putruerunt, superfluitatibus permiscetur, tum quia intrusum difflari non potest ; atque hoc tempus accessionis principium nuncupatur. Cùm verò jam caliditas materiam convicerit, tunc hoc tempus, & ascensus, & augmentum vocatur ; in hoc verò usque adeò calor augetur, ut non modò locum exurat, qui est quodammodo putredinis focus, sed etiam continuatim per totum corpus dispergatur, ac cùm jam ad summum fervoris devenerint humores accensi, id accessionis tempus consistentia appellatur ; tunc verò universum laborantis corpus igneum videtur, extensâ per totum corpus æqualiter caliditate, 2. de differ. feb. 11.

Ascia est revolutio fasciæ, quæ cùm parùm à recto declinet, in obliquum tamen nondum vergit insigniter ; à fabrorum asciâ, quæ paululum à recto abiens, in summitate decurvatur, dicta, 3. de fract. 21.

Ascites hydropis species est, in quâ in membranâ abdominis interiore, Peritonæo Græcè dictâ, aut potiùs inter Peritonæum & Omentum, humor serosus veluti in utre quodam continetur cum pauciſſimo spiritu, unde eam vocat Hippoc. aquosum hydropem, præcipua ejus causa frigiditas est. Contra Tympanias (quam siccum hydropem vocat) in quâ Abdomen percussum talem sonum edit qualem Tympana percussa, quoniam in illis per cutem extentam subjectus aër flatuosus percutitur, quemadmodum aër in hoc morbi genere, qui in profundo Abdominis concluſus coërcetur, 4. aphor. 11. Ascitem etiam utricularium hydropem vocant, libr. finit.

Asselli, vide *Axes*.

Asema, crisis est, quæcunque à nullo dierum indicantium antea fuerit indicata, unde sine signo dicitur, 3. de Cris. 10. ἄσημα πνεύματα spirationem exiguam & ob-

& obscuram ac velut interceptam, nullamque ferè sui significationem edentem significant, lib. 6. Epid. 3. sect. 7.

Asitia, id est, ciborum abstinentia, fastidium, & inappetentia, aliquando etiam vasorum inanitio asitia dicitur, tanquam nomine generis in specie uti liceat, 2. de rat. victus, 47.

Aspera arteria est particula simplex in animalis corpore, quæ aliarum omnium est durissima solo osse mollior, quam Græci Chondron, id est, Cartilaginem vocant, quam totam in exactam naturâ circuli circumferentiam contorsit, circulorum multâ serie continuâ in longitudine interiore compositorum, à pharynge ad pulmonem usque pertingens, sanguine vacua, 7. de usu part. cap. 3. eademque prout corpus est ex cartilaginibus (ut instrumentis vocis) & ex vinculis membranosis, (ut instrumentis respirationis) compositum, *trachea arteria* dicitur, ab inæqualitate, & ad differentiam arteriarum lævium, ibidem cap. 6. quam bronchon nominant, ibid. cap. 11.

Asperæ arteriæ dicuntur etiam cum eversæ sanguinolentiores apparent, & magis asperæ carnosæque & fici acinis similes, lib. Introd. cap. 15.

Asphyxia, id est, pulsus privatio sive defectio, cum non percipitur nostro tactui motus, atque hoc per totum animal accidit, ut nulla usquam arteria moveri videatur, quod tamen, si ad veritatem exigas, in corpus vivum nunquam cadit, ad nostrum tamen tactum frequenter reperitur, 1. de præsag. ex puls. cap. 3. quam Hippoc. vocat *spirituum interceptionem*, 4. de rat. victus, 26. Quod si in quibusdam partibus arteriæ moveri videantur, in aliis verò immobiles sint, jam non ἀσφυξία erit, sed differentiæ species in longitudine pulsus. Gal. lib. 1. de præserv. ex puls. ἄσφυκτοι dicuntur Gal. pulsu privati, & in quibus motus arteriarum cordis non sentitur. lib. 4. de diff. puls.

Aspre-

Aſpredo oculi eſt duritia, & aſperitas inæqualis, quæ intra genas oritur, lib. finit.

Aſſa, id eſt, ſtomachi faſtidium & nauſea, 4. de ſanit. tuen. cap. 4.

Aſſidentia ſigna, quæ & *mox apparentia*, Græcis συνεφεύοντα dicuntur, diſtinguuntur à pathognomonicis, ſeu paſſionis infallibiter & firmiſſimè ſignificativis ſignis; exemplo morbi lateralis, in quo acuta febris, ſpirandi difficultas, tuſſis, pungens dolor lateris, paſſionis ſignificativa ſunt, quod autem dolor ad hypochondrium, aut ad clavim perveniat, aut quod faciliùs in latus patiens, quam in alterum æger decumbat, aſſidentia ſigna ſunt, 1. aphor. 12.

Aſſimilatio, & *aſſimilatrix facultas* eſt, quæ ab actione ipsâ generaliter *alteratrix*, in ſpecie verò *aſſimilatrix* dicitur, quâ id quod nutrit, alteratur, & ei, quod nutritur, ſimile fit, 3. de natur. facult. capit. 1. naturalium actionum prima, ac propemodum maximè neceſſaria, nutritio eſt, quæ alteratricis actionis quædam eſt ſpecies, eſt enim & concoctio, quæ in ventre peragitur, alteratio, non ſecus autem & quæ in venis, quibus accedit ea, quæ in quâque eſt particulâ, poſt quam quarta eſt, quam aſſimilationem vocant, nomine quidem à nutritione diſſidens, re autem non diſſidens, 3. de cauſ. ſympt. cap. 2.

Aſſiſtentes, ſive *Aſtites glanduloſi* vel *Paraſtatæ*, vide *Glanduloſi*.

Aſthma, id eſt, creber anhelitus, aut anhelatio, affectus eſt in quo propter anguſtiam organorum ſpiritus & bronchiorum oppilationem, apparet ſummè moveri, uſque ad operta ſcoptula & ſcapulas, thoracem, etiam citra febrem motu celeri ac denſo, ut etiam in iis, qui velociter cucurrerunt, quique reſpirando pinnas narium movent, quas in ſpirando contrahunt, expirando dilatant, com. 2. in 3. de morb. vulg.

vulg. 4. vide *Anheloſi.* Morbus hic nomen habet à ſymptomate: neque enim anhelatio ipſa morbus, ſed morbi ſymptoma. Namque fiſtularum & cavitatum pulmonis anguſtia, ipſe morbus eſt.

Aſtites, vide *Glanduloſi aßiſtentes*, & *Paraſtatæ.*

Aſtragulus, id eſt, Talus, (os balliſtæ vulgò) 3. de uſu part. cap. 6. eſt principaliſſimum oſſium, quæ ad pedes movendos pertinent, in circumferentias quaſdam deſinens, magnum quidem & maximis ſupernis oſſibus dearticulatum, in medio tibiæ, & calcanei locatum, ibidem, cap. 8. eſt & Aſtragalus fruticellus exiguus, foliis & ramis Ciceri ſimilis, 6. de ſimplic. medic. facult.

Aſtrictio eſt denſitas cutis, & neceſſariorum excrementorum ſuppreſſio, ad Thraſibulum, cap. 27.

Ataxia, & *Acoſmia*, eſt inordinatio decretoriorum dierum febrilium. Coſmon, id eſt, ordinem, appellavit Hippocrat. decretoriorum ordinem dierum, ut enim Acoſmias, id eſt, inordinationis proprium eſt Ataxia, id eſt, inordinatio, ita κόσμος, id eſt, ordinationis, taxis, id eſt, ordinatio. Et ob eam rem appellaverunt mortales univerſum hoc Coſmon, argumento ordinationis, 3. progn. 7.

Ater ſuccus eſt melancholia, quartus naturalis humor in ordine, frigidus, & ſiccus, ſanguinis limus velut & fæx, quem humorem, cùm ex uſtione quâpiam, ac putreſcentiâ in acidam migravit qualitatem, Atram bilem nuncupant, ſive radentem, 2. de natur. facult. cap. 9. vide *Acidabilis*, & *Melancholicus humor.*

Athera, vide *Atheromata.*

Atheromata, *Steatomata*, & *Melicerides*, alii quidem inter abſceſſus reponunt, alii verò ad aliud genus referunt; omnes tamen tumores præter naturam ſunt, quorum natura ex ipſis nominibus patet, pulticulæ enim aliquid ſimile, quæ ἄθηρα dicitur, in ipſis atheromatibus invenitur, melli verò in ipſis meliceridibus,

ſevo

ſevo autem, in ipſis ſteatomatibus lib. de tun. cap. 5. ipſum verò Atheroma Græci quoque ἀθήρων vocant, 14. meth. c. 14.

Athymia, id eſt, animi dejectio, deſponſio, ac deſperatio, 6. de loc. affect. cap. 1. ἄθυμος ſignificat eum qui animo eſt abjecto & deſperato, quique animum deſpondet, lib. 3. Epidem.

Atra bilis vide *Acida bilis*, & *Ater ſuccus*.

Athröos, eſt ſecretio & alteratio p. n. ſubitò facta, violenta, doloroſa, ex ipſo dividentium genere, videturque in omnibus ſenſibus, ex ſecretione, ac diviſione continui, unitique corporis, dolor excitari, cum ſenſoria, vel univerſa, vel magnis portionibus, & celeriter (quod Græci ἀθρόως vocant) dividuntur, aut aliàs affatim corruptivè alterantur, incidit, 1. de ſympt. cauſ. c. 6. ἀθρόον aſtrictum denſum & in ſe ipſum contractum ſignat. Contrarium eſt diſtracto atque diſperſo.

Athrophia eſt talis ſpecies, cum particula aliqua corporis, vel diminutè alimentum attrahit, vel non trahit, vel perperam trahit, unde corpus non nutritur, ſive id quidem, quod nutrit, & quantum & quale eſſe oportet, ſuppeditetur, ſive non. Cæterum ſymptoma aliquod in retentrice facultate incidit, ſimile his, quæ in venere ſunt dicta, quod nutritionem tollit. Atrophia quoque excretricis vitio accidit, cum plus quam opus eſt, vacuatur, de ſympt. differ. cap. 4. & 1. meth. 9. Eſt adhuc quædam Atrophia in oculo, cum ex longâ imbecillitate, vel aliâ quâdam latente cauſâ, paululum quaſi propulſus, deinde cavatus ad radicem, cum dolore minor evadit, obſcuréque, aut nihil omnino videt, lib. Introd. cap. 15. ἄτροφοι dicuntur, ut ait Plin. lib. 22. cap. 25. qui cibum non ſentiunt, id eſt, qui non aluntur.

Atrophuſiæ, ἀτροφῦσαι, id eſt, corporis particulæ, quæ ex nutrimento fructum non ſentiunt, 2. meth. cap. 7.

Atto-

Attonitus morbus, id est, Apoplexia, 2. aph. 19. quem & *morbum stupidum* vocant, 8. de placit. cap. 6. Est autem obstructio principii communis nervorum, sensum motumque omnibus corporis partibus repente adimens, & principes actiones offendens.

Attractrix virtus est, quæ peculiares parti succos, alendi ipsam gratiâ, & appetere & attrahere potest; altera quæ generatim *alteratrix* dicitur, quâ succus attractus similis evadit parti, quæ alitur, quæ membratim in hepate, sanguificativa dicitur. *Retentrix*, quâ pars attractum succum coquit, donec in suam ipsius naturam eum mutaverit. *Expultrix*, quæ à concoctis quod inutile est secernit, idque *excrementum* vocatur, 5. de loc. aff. c. 7.

Attrahens, sive *Attractoria*, sive *Epispastica facultas* est, quæ ex alto vehementiùs attrahit propter essentiam calidam, & tenuium partium sive talis essentia sponte nata sit, sive ex putrefactione acescente generationem sortitâ, directè oppositа est repercutienti, & adstringenti virtuti, quæ in altum occurrentes sibi succos repellit, 5. de simpl. cap. 17.

Auditorius meatus, est rotundum foramen, quod ad aures pertinens, non solum usque ad Cerebri membranam pertinet, sed etiam nervum auditorium contingit, qui in ipsum à Cerebro descendit, 6. meth. 6. quod & cœcum foramen dicitur. libr. de nervor. dissect. 6. Græcè τυφλὸν τρῆμα, vide *Aures*.

Auditus gravitas, vide *Obauditus*.

Augmentum morbi, vide *Ascensus*.

Aures, quâ frons ad tempora porrigitur, in ipsius terminis sitæ sunt; quarum pars aperta, *Ala* dicitur, refracta ab interiori, in posterius, ipsis summitatibus inflexis Cubiformis, sub quâ semicirculus rotundus in mucronem exurgens, Græcè κυσὶς appellatur, hujus acumini concavum quod subjacet. *Conchula*, in cujus medio quod conspicitur rotundum fora-

foramen, *meatus auditorius* nuncupatur, libr. Introd. cap. 10.

Aures Cordis, sunt duo sinus Cordis, concavi, nigriores, nervosiores, & magis cuticulares membranosioresque Corde, in utrâque Cordis parte, sinistrâ & dexterâ collocatæ ad similitudinem aurium, 7. de anatom. adm. cap. 9. nominatæ autem porrò ita sunt, non ab utilitate, aut actione aliquâ, sed à parvâ similitudine, quod utrinque Cordi ipsi, ut animalis capiti, aures adjaceant, 6. de usu par. cap. 15.

Aurigo, & *Auriginosus*, vide *Arquatus*.

Autopsia, est eorum observatio & memoria, quæ proprio intuitu unusquisque inspexit, de part. art. medic. cap. 2. vocabulum est Empiricæ sectæ proprium, quo significabant memoriam eorum, quæ frequenter & eodem modo visa essent.

Autopyrus, qui & *Syncomistus* dicitur, panis genus est, quod ex farinâ universâ comportatâ, confusâ veluti & permistâ, non discussis furfuribus, constat, lib. de ren. aff. dignot. cap. 6. *Syncomistum panem* vocant, qui medius est inter exquisitè purum, & furfuraceum; vocant autem nonnulli eundem panem *Autopyrum*, quoniam ad puri panis confectionem farinam, non qualis natura est, talem ad conficiendum panem assumunt: sed prius purgantes furfur excernunt: contrà autem in furfuraceo prius adimunt eam farinæ partem, quæ puriſſima est; panis autem qui Autopyrus appellatur, qualem habet ex naturâ farinam triticum, talem etiam servat. 2. ad Glauc. 7. αὐτὸς ὁ πυρὸς, id est, ipsum triticum totum.

Avulsa, vide *Avulsio*, & *Apospasmata*.

Avulsio est, cùm ossa, quæ membrum colligant, divulsa dicuntur, com. 3. in lib. Hipp. de his quæ in medicat. 31. vide *Vnionis solutio*.

Axes ipsos, Asinos appellare consuevit Hippocrat. & par-

& parvos axes, Aſellos, quas etiam ſucculas vocant, 2. de fract. 48.

Axillarũ vena eſt, quæ per axillam percurrens, major humerali per totum brachium in ramos ſcinditur duos, ſuperiorem, inferiorem, externum, internum, ille vena hepatica, 3. de anat. adm. cap. 5. hic *ſubalarũ, baſilica*; & *vena cubiti interna* appellatur, libr. de anat. vir. & contra Eraſiſtratum. c. 6.

Axiomata, propoſitiones indemonſtrabiles vocant, 1. meth. 4.

Axungiam, omnes ſoliti ſunt vocare adipem ſuillum veterem, 1. de comp. med. per gen. cap. 4. Dictum Latinis axungia, quod axibus rotarum inungendis accommoda ſit. Receptum tamen Græcis nomen, neque ſuillo adipi tantum attributum, ſed & *τραγεῖον ἀξόγγιον* adeps hircinus dicitur, Gal. vide *Adeps*.

Azygos vena, eſt propago, ex venæ cavæ ſuperioris trunco exoriens, parte dextrâ, & octo coſtis inferioribus inſerta, quam ſub corde oriri ſemper à ſe obſervatum fuiſſe teſtatur Gal, 5. de loc. aff. 2. & initio ſecundi de vict. rat. & 2. de uſu part. in iis videlicet corporibus, in quibus thorax longior erat: noſtro verò ſeculo propter thoracis brevitatem, ſupra cor, & pericardium exoritur, ad quintã plerumque thoracis vertebram. Et per ejuſdem ramulorũ orificia aperta materia pleuritica effunditur. Capiunt ex eâ nutrimentũ tum coſtæ octo inferiores, tum earum ſpatia, iiſque propinqua dorſi medulla, & thoracis membrana, & qui ſpinæ eo loco inſerviunt muſculi, ejuſque rei gratiâ in octo pluresve ramulos finditur. Ac cum natura omnes venas geminas creaverit, unam dextram, alteram ſiniſtram, hæc dextra tantum eſt, eamque ob cauſam *ἄζυγὴς*, à Græcis, & vulgò ab Anatomicis vena ſine pari dicta eſt. Verùm natura ne ſiniſtrum latus alimento ſuo defraudaret, in id interdum inſignem ramum mittit, qui perinde in ſiniſtrum, atque

que ipsa Azygos in dextrum sese explicat.

Azymus panis, id est, fermenti expers, 1. de aliment. facul. cap. 2.

B.

B *Alliſtæos*, vide *Astragalus*.

Barycoja, *Obauditus*, sive *Obauditio*, est auditus gravitas, & difficultas, proportione respondens Amblyopiæ, quæ est visus hebetudo, sive diminuta visio, 1. de caus. symp. cap. 4.

Basilare os, quod & *os palati*, *os Cunei*, *os Sphenois* dicitur, est os quod toti Calvariæ substernitur, quod à nonnullis inter Capitis, ab aliis inter Maxillæ superioris ossa, (cum inter utrumque sit medium) numeratur, cap. 1. lib. de ossib. & in fine, 11. de usu part.

Basilica vena, vide *Axillaris*.

Basis Cordis, quam alii *caput visceris* appellant est vertex Cordis, figurâ turbinata, quæ & circulus est, 7. de anat. adm. cap. 3. quam & *mucronem* appellant, 2. de placit. c. 4.

Bathmides sunt sinus quidam ac cavitates in brachii osse utrinque singulæ, in quas extendentib. totam manum, & flectentibus, Cubiti ipsius Coronæ, sive processus ingrediuntur. Conditæ sunt à naturâ ne vel præter modum flecteretur cubitus, vel tantum etiam extenderetur & in posteriorem partem recederet, quantum modo adducitur in anteriorem, 2. de usu. p. cap. 15.

Becchica medicamenta sunt, quæ tussim sedant, vel cient, 1. de simpl. cap. 1.

Belenoeides os, vide *Graphioeides*, & *Lithoeides*.

Benevolentia dicuntur, quorum vapores à corporibus defluentes aëri ambienti permisti, ac deinde per narium inspirationē in Cerebrum delati familiares sunt Cerebri naturæ, & animali spiritui, pro portione quâdam

ad

ad ea, quæ linguæ sunt dulcia; è contrà *graveolentia*, 4. de simp. 22.

Berenicium, quod est nitrum, vel spuma nitri, valens maximè ad vulnera nervorum, 6. de compos. med. loc. cap. 1.

Bilis simpliciter si proferatur, sive *biliosus humor*, audimus pallidam & amaram, non acidam & nigram: hanc enim semper cum adjectione nominamus, appellationi humoris colorem adjungentes, lib. de tum. cap. 9. Bilis, sine adjectione flavam & amaram significat; sed cum adjectione, bilis atra, humorem melancholicum. 7. aphor. 32 & 1. de nat. hum. 27. & com. 5. in 6. de morb. vulg. 14.

Bilis acida, vide *Acida bilis*.

Bilis æruginosa, vide *Bilis pallida*.

Bilis amara, vide *Bilis*.

Bilis atra, vide *Bilis*.

Bilis flava, vide *Bilis pallida*.

Bilis isatodes, vide *Bilis pallida*.

Bilis nigra, vide *Nigra bilis*.

Bilis pallida est, quæ ex bile syncerâ, & tenui aquosâ, serosâque humiditate, ex quâ etiam urina sudorque provenit, constat. *Flava* verò quæ & *Vitellina* dicitur colore pallidior, tenui humiditate constans, sed crassiori quam pallida, crudo vitello ovorum & colore & consistentiâ similis, in vasis genita. *Porracea* verò in ventriculo genita, porrorum colori similis. *Æruginosa*, quæ ærugini assimilatur. *Isatodes* autem bilis, quæ ab Isatide cæsium colorem referente, dicta est; sic etiam & *rubram*, nonnulli bilem nominarunt, quæ consistentiâ ad tenuem sanguinem proximè accedit, sed quoniam non concrescit, idcirco bilem eam nominant, lib. de atra bile, cap. 2.

Bilis porracea, vide *Bilis pallida*.

Bilis rodens, vide *Acida bilis*.

Bilis rubra, vide *Bilis pallida*.

Bilis vitellina, vide *Bilis pallida.*

Bis feriens pulsus, vide *Dicrotus pulsus.*

Blæsum corpus est, cujus pectus pronum in partem anteriorem redditur, *Rhæbum* autem cum posteriores partes, quæ ad spinam pertinent, gibbæ redduntur, lib. de caus. morb. cap. 7. ἐμιβὸς, incurvum & obtortum significat, & propriè Varus dicitur, cruribus recurvis & contractis: cui crura sunt introrsum obtorta. Dicitur & ῥοικὸς. Ei opponitur βλαισὸς, palgus.

Blena, sive *Mucus*, μύξα, est humor per palatum, & nares defluens, concoctus, adeòque crassior, minusque acris, & mordax, propterea & crassior pituita ab Hippocrate vocatur, lib. de totius morb. temp. cap. 3. & 2. de sem. cap. 6. βλέννα sive βλεννα, frigidus humiduſque succus, quem omnes homines φλέγμα vocant, ut scribit Gal. lib. 2. de fac. nat. vide *Phlegma.*

Borborygmos, est sonus, vel murmur, in crassis intestinis factum à flatibus, cum excrementorum sunt vacua, humidum excrementum denuncians, & flatum in humore versari. Flatus namque siccior cum sono prodiens, βόμβος nuncupatur, 3. de sympt. caus. c. 2. vide *Physis.*

Bothor, vide *Exanthemata.*

Bothrion, est ulcus cavum, corneæ tunicæ in oculo, parvum, angustum, puncturis rotundis simile, ulcusculo altius, lib. Introd. cap. 15. sic dictum est à cavitate, quasi fossula. βόθρος enim Foveam significat. Differt ἀπὸ τῆς κοιλώματος, quod hoc amplius & rotundius sit Bothrio, sed minùs profundum. Est & βόθριον autore Galeno, cujusque dentis alveolus & cavitas. vide *Phatnia.*

Brachiale, quod Græci *Carpon* dicunt, Arabici *Rascetta*, est prima pars palmæ manus octo constans ossibus, in superficie leniter gibbis, sinuatis intrinsecus, lib. de ossibus, cap. 18. Cujus inferior pars quatuor

ossibus, (quæ quasi postbrachiale, vel metacarpium dixeris) colligatur, ibid. cap. 16.

Brachichronius, vide *Polychronius*.

Brachium, totius manus pars maxima, cujus termini infernè sunt articulus, qui in curvaturâ cubiti est, quem, Ancona, sive Cubitum cui innitimur, vocamus; supernè autem rursus, humeri articulus, lib. 2. de motu musc. c. 2. Brachium insuper appellatur, quod inter duas junctûras humeri, & cubiti intercedit, totius brachii pars: *superhumeralis* verò, id est, Epomis, superior humeri pars est, quæ ad collum vergit: nam humerus totum id, quod in dearticulatione hâc appareret, vocatur: nam quod non apparet, à posteriori parte, est os scapulæ, ab inferiori est id, quod dum totum brachium attollitur, manifestum fit, & ala nominatur, 1. de articul. 4.

Bradypepsia, est imbecilla & imperfecta cibi concoctio, vide *Concoctio*.

Branchos, aliàs *raucedo*, *destillatio*, & *Coryza* nominatur. 5. de sanit. tuen. cap. 8. Qualis in ventre, diarrhœa passio ex malâ concoctione fit, tale πάθημα est in Cerebro Catarrhus, & Coryza, Catarrhus scilicet est, cum, quod supervacuum est, in os diffluit; Coryza cum in nares; Branchos autem, sive raucitas Catarrhis superveniens, fit faucibus humore imbutis, quod si in Gargarionem fluxio procumbit, aut (quam ex similitudine Græci σταφύλην, id est, acinum vocant) in uvulam, hanc in tumorem attollit; at si in glandulas, quæ sibi ex adverso in oris termino utrinque jacent, antiadas: si autem in eâ, quæ iis proxima sunt humorum fiat decubitus, oriuntur paristhmia, 3. de sympt. caus. cap. 4.

Bregma, Latinè *synciput*, est pars anterior capitis supra frontem sita, & à lateribus ad tempora usque protensa. Ea constat duobus ossibus propemodum quadratis, quorum unum dextrum, alterum siniſtrum est.

est. Ambo autem parte quidem posteriore lateribus suturæ λαμβοειδοῦς, anteriore verò suturâ coronali, à lateribus προσολλήμασι, sive suturis λεπιδοειδέσι, superiore denique eâ suturâ terminantur quæ utrique communis est, & secundum longitudinem capitis rectà procedit, ὀβελιαῖον nominant, constant; ut & reliqua ferè omnia cranii ossa, duabus squamis, inter quas valde fistulosa raraque apparent, nisi quà temporum ossibus conjunguntur: hic enim tenuissima quidem sunt, sed solida & minimè fistulosa. Nec frustra quidem hæc ossa natura machinata est, quod toto vitæ decursu tenuia & halituosa cerebri excrementa maxime per synciput difflari oportebat. Est enim cerebrum eâ cranii parte quam reliquis copiosius. Sunt qui ἀπὸ τοῦ βρέχειν dictum putent, quod hæc pars capitis humidissima molliſſimaque sit, præsertim infantibus, ut videri possit βεβρέχθαι, hoc est, madefacta esse. Ex quo fortè etiam obstetrices partem eam fontem capitis appellant.

Brevis pulsus, vide *pulsus latus*.

Bronchia, sunt asperæ arteriæ cartilagines, penè circulares, in totum pulmonem divisæ & Sigma literæ figuram referentes, 4. loc. affect. c. 8. hæ cum in medio crassiores sint, extremis partibus attenuantur, & tandem in membranâ degenerant, quâ parte æsophagum respiciunt eique incumbunt, eandemque constructionem per totum pulmonem sparsæ habent, membranas plures sortitæ sunt: unam quidem propriam, quomodo & ossa omnia, & præter eam alias duas, unam internam crassam & validam sed tenuem, alterâ externam, propriæ membranæ pertinaciſſimè connatam, quibus omnibus cartilagines illæ sibi invicem connectuntur. Dicta sunt βρόγχια diminutionis formâ ἀπὸ τοῦ βρόγχος quod asperam arteriam significat. vide *Arteria*.

Bronchocele, id est, gutturis tumor magnus & rotundus, aut in aspera arteria exoriens. utrumque enim

βρόγχος significat, 2. de comp. med. loc. cap. 17.

Bronchus, id est, trachea arteria, ita dicta, quod maximâ ex parte cartilaginibus constet, quæ βρόγχαι appellantur, 7. de usu par. cap. 11. vide *Aspera arteria.*

Bubo, βουβὼν est tumor, præter naturam, in collo, & secus aures, vel inguina, emissaria veluti communia iis, quibus in collo, capite, vel aliquâ vicinâ parte, vel prope magnam arteriam, aut venam cavam ulcus est natum, ortus, 13. meth. cap. 5. vide *Struma.*

Bubonocele, est tumor mollis in inguine factus, peritonæo, (id est, membranâ interiore) plus nimis dilatato, vulnerato, aut rupto, & postea non conglutinato, diciturque *ramex in inguine*; quod si Umbilico hoc accidat, dicitur *Exomphalos*, libr. de tumor. capit. 16.

Bulimos, est vehemens esuritio, ex indigentiâ simul, imbecillitate, & refrigeratione oris ventriculi, orta, 1. de caus. sympt. cap. 7. Symptoma est malè affecti oris ventriculi, quo primum quidem ægri expleri cibis nequeunt, paulò verò post destituuntur prorsus appetentiâ, animo linquuntur, viribus deficiunt, exolvuntur, decolores sunt, torquentur stomacho, refrigerantur corde & extremis partibus, pulsusque habent admodum obscuros. Differt autem *Bulimos* à *caninâ appetentiâ*, quod ille sit casus potentiæ naturalis appetitivæ, tractricis, & concoctricis, ex frigiditate exteriore, qui à fame quidem inchoavit, sed non habet eam amplius adjunctam; Caninus autem appetitus fieri consuevit, vel propter solam intemperaturam frigidiorem, vel propter humores acidos, melancholicos, lancinantes, & venarum suctioni similem sensum inferentes, quos exorbuit os ventriculi, 2. aph. 21. Præterea verò inter se differunt, quod in appetitu canino propter insatiabilem ingluviem vomitiones perpetuæ infestent, Bulimus autem sine vomitu sit.

Bulla,

Bulla, id est, pustula oculis nata, 9. de simplic. med. facult.

Bursa testium, est communis tunicarum, utrumque testem cooperientium, rugosus sinus, utrique testiculo circumdatus, ὄσχεον Græcis, Latinis *Scortum*, aliis *Scrotum* dicitur, lib. de dissect. vulvæ,& Introd.

C.

CACHEXIA, pravus corporis habitus est, 1. met. 9. Contraria τῇ διξίῃ: (hæ autem duæ sunt τῆς ἕξεως differentiæ, medicis supra cæteras usurpatæ.) Est autem solidarum corporis partium depravatio, quâ alimentum omne corrumpunt. Habitus enim corporis ipsæ solidæ partes appellantur, quas continentia Hippocrates appellavit. Hic ubi permultum recessit à naturali temperamento, tertiam alimenti concoctionem, quæ in ipso, hoc est, in solidis partibus peragi debet, malè perficit, alimentum corrumpit, & in qualitatem à naturâ alienam depravat: Inducitque cacochymiam (quam perpetuo illa conjunctam habet, cum è contrario non sit necesse, ubi cacochymia sit, illic esse protinus & cachexiam) atque omne excrementi genus, inde *Cachecticus*, id est, mali habitus homo, lib. de cur. rat. per sang. cap. 19. vide *Habitus*.

Cacochymia, vitiosus succus, seu redundantia vitiosi alicujus humoris in toto corpore, vide *Plethora*.

Cacoëthe ulcera ex dysepulotis clariùs intelliguntur, quæ enim ex humorum confluxu, vel multorum, vel acrium oriuntur, ita ut locus affectus hanc dispositionem quâ id, quod influit, licet bonum sit, tamen ipsum corrumpat, non habeant, Dysepulota nomino; quæ verò dictam dispositionem jam obtinent, præcipuo vocabulo *Cacoëthe*, id est, maligna, appello, 1. de compos. med. per gen. cap. 18. sed generaliùs, quæ ulcera omnibus ritè decenterque factis non sanantur, ea me-

ea medici *Cacoëthe*, id est, maligna, contumacia, rebelliaque dicimus, 4. meth. 5. Adhuc generaliùs: *Cacoëthes* morbos, id est, malignos appellamus, quicunque periculum minantes, spem salutis non adimunt; nam quod summè pernicioſum exiſtit ſymptoma, non *cacoëthe*, ſed *mortiferum* dicitur, com. 1. in 1. prorrhet. 14.

Cacophonia, id est, vitiata vox, de sympt. diff. c. 3.

Cacosphyxia, id est, vitioſus pulſus, circa pulſuum actionem est symptoma, ibid. c. 4.

Cacotrophia, id est, vitioſa nutritio, ibidem.

Cairos, occaſio & opportunitas rei cujuſlibet agendæ, quomodo apud Hipp. καιρὸς ὀξὺς dicitur. Item tempus, propriè pars anni, quæ & ὥρα vocatur. Dicitur & in morbis ſpatium id temporis, quo insignes in iis mutationes fiunt. Habent enim & morbi ſua tempora, à temporibus anni & ætatibus non valdè diſſentanea, inſignioribus, ut & illa, mutationibus diſtincta, quæ quadruplices à Medicis annotantur, à quibus totidem morborum tempora ſtatuuntur, ἀρχὴ principium: ἄυξησις augmentum ſeu incrementum, quod & ἀνάβασις & ἐπίδοσις vocatur: ἀκμὴ vigor ſeu ſtatus: παρακμὴ declinatio. Hæc quatuor tempora non modo in univerſo morbo, ſed in ſingulis etiam totius morbi acceſſionibus ſpectantur: illa univerſalia, hæc particularia appellantur. Non eſt autem ea facilè in ſingulis morbis definire, quia pro morborum cauſarum, ſymptomatum, naturæ, virium, & reliquarum ſubſtantiarum varietate variis quoque ſpatiis ſignique diſtinguuntur. Summatim quidem & in genere circumſcribi poſſunt, ut principium dicatur primus morbi motus: incrementum tempus id quo non modò ipſe morbus, verùm ejus etiam ſymptomata graviora fiunt: ſtatus autem in quo ea quodammodo conſiſtunt, neque augeſcentia, neque ſe remittentia: declinatio verò cum primum decreſcere incipiunt,

donec

donec morbus ex toto desierit. Particulatim verò in singulis morbis cujusque horum exordium finemque exprimere, & certos limites assignare difficile.

Calchoeidea ossa, sunt tria ossa parva circa calcaneum posita cuneiformia, quæ certis nominibus carent, inferiori naviformis ossi per synarthrosin copulata, cum quibus etiam exteriore ex parte Cyboeides pariter connectitur, 3. de usu part. & de ossibus, cap. 24.

Calcaneus, seu *os Calcis*, quod Græci πτέρναν vocant, maximum, & principalissimum est pedis os, ad firmationem pertinens, quod Astragalo subest, 3. de usu part. & de ossibus, cap. 24.

Calcis os, vide *Calcaneus*.

Calculus, sive *Calculosus morbus* est, ubi in renibus ex collectâ crassorum humorum copiâ, à calore immoderato calculi generantur, lib. finit.

Calescere & Calefactum esse, non parùm refert dicere, exemplo lebetis, & aquæ calidæ: fervens enim aqua in frigidum lebetem injecta, vel fervens lebes aquam frigidam excipiens, illic quidem aqua calefacta est, & lebes calefit, juxta Typum putridarum febrium, hic lebes calefactus, aqua calefit, ad morem febrium hecticarum, 1. de diff. febr. cap. 1.

Calidum, hoc ipsum verbum aliquando transferimus ad qualitatem, cujus proprium nomen est Caliditas, aliquando denominativè totum corpus Dicimus calidum à caliditate; estque hic modus loquendi plurimus in omni vitâ, 1. aphor. 14. Sæpè etiam Hippocrates à qualitatibus nominat elementa, calidum quidem appellans, neque solam qualitatem, neque quod ab ejus exuperantiâ dicitur, sed corpus, quod summam participat qualitatem, ut ignem, 1. de elem. c. 8.

Callicreas, sive *Pancreas*, caro glandulosa est, substrata arteriis, venisque ventriculi, quæ eâ parte in ramos capillares finduntur, lib. de ven. & art. dissect. cap. 1. vide *Pancreas*.

Calloſum corpus, id eſt, calli naturam referens, regio quædam in Cerebro eſt, in quâ naturalis concavitas eſſe videtur, quæ ex ſuperjacentibus, & circumdatis corporibus, portionem alimenti non perfectè elaborati, (Peritoma, ſive Recrementum vocant) recipit. 9. de anatom. adm. cap. 3. quod Recrementum ab Ariſtot. Excrementum dicitur, libr. de inſtrum. odor.

Callus idem quod *Clavus*, Græcè τύλος, 6. ſimplic. diciturque etiam *Tophus*, ex crudo humore qui craſſus eſt, ad ſimilitudinem puris craſſioris, 10. de comp. med. loc. cap. 2. vide *Myrmecia*, & *Tyloſis*.

Calvaria, ſive *Cranium*, os capitis appellatur, lib. de oſſib. cap. 1. vide *Cranium*.

Calvata, Ferramenta appellat Hippocrates, quæ rotunditatem quandam levem in extremis partibus habent, cujuſmodi ſunt ſpecillorum capitula, & quæ Nucleata appellantur, & Spatularia. Oblonga verò his contraria nuncupat, quorum extrema minimè ſunt rotunda, ſed mucronata, ad ſuffuſionem & cataractam punctione tollendam accommodata inſtrumenta quodammodo ſimilia, 1. de artic. 43.

Calvities eſt capillorum defluvium, propter humorum ex quibus nutriri conſueverunt, inopiam; ſi verò propter eorundem humorum vitium, corrumpantur, & cadant, non *Calvities*, ſed *Alopecia*, *Area*, & *Ophiaſis* dicitur, 1. de comp. medic. loc. cap. 2. vide *Madaroſis*. Capitis ſanè cutis, pueris, mulieribus, & Eunuchis humida eſt: ſed Calvis immodicè arida. Cerebrum quidem in juvenibus molle cum ſit, atque humidum, Calvariam tangere, omnemque interiorem inanitiem complere; in ſenibus verò ſicceſcens ſubſidenſque ab eâ diſtare ſæpiùs in animalium diſſectionibus conſpicimus: in quibus calveſcentibus ſyncipitis oſſa, fiſtuloſiora aliis, & molliora, ac ſuperincumbentia ob Cerebri diſtantiam exareſcunt, cùm

ad

Unable to display this page

coloris, in quo venulæ quædam exaltatæ primò occultæ, (& *Cancrum latentem* vocant, libr. de atrab. cap. 4.) deinde manifestæ, à crasso, & nigriore sanguine fæci vini assimiles sunt, 11. meth. 9.

Canina cupiditas, est prava qualitas oris ventriculi superioris multa impetuosè ingerentis, nec potentis devoratorum pondus sustinere, quare ea inalterata supernè, vel infernè excernere cogitur, ita in renibus quoque, ubi ex diabeticâ passione accidit, serosæ humiditatis, cupiditas tanta adest cum virium imbecillitate, ut & humiditatem affatim attrahere, ac eam deinde in vesicam confestim renes impellere cogantur, 6. loc. aff. cap. 3. vide *Bulimos*.

Canini dentes, quos Græci *Cynodontes* vocant, sunt duo utrinque mandibulæ superiori, & inferiori inhærentes dentes, inter incisorios & molares, qui Canum dentibus quam simillimi sunt inferiore basi, lati, parte supernâ acuti, quibus singulæ quoque radices longissimæ insunt, ut, si quid propter duritiem ab incisoribus dentibus scindi minùs potuit, id frangere possint, lib. de ossib. cap. 5. vide *Dentes*.

Canities est pilorum ante legitimam ætatem in album commutatio, lib. finit. Cani autem ob id contingunt, quod longo tempore permeante in homine humido, id quod candidissimum est, secernitur, & in summam cuticulam illabitur, ita ut attracta candidiore humiditate pilus quam antea candidior evadat, ipsaque summa cuticula, eo præsertim loco ubi cani sunt, quam quovis alio candidior existat. Quique à primâ origine canos habent in capite, illis summa cuticula, ubi cani sunt, quam alia quævis candidior existit, quod illic albissima humiditas insit. Sic autem se res habet: qualem humorem caro attraxerit, sive album, sive flavum, sive nigrum, talem etiam colorem capillus imbuit. Hippocrates de naturâ pueri.

Can-

Canthus oculi, vide *Anguli oculi.*
Capillaris vena, vide *Apanthiſmus.*
Capillitium, vide *Trichiaſis.*
Capiſtratio, vide *Phimoſis.*
Capitis vena, & *Cephalica*, & *Humeraria*, & *Externa* dicitur, eſt quæ ex jugularibus externis jam divaricatis, quibuſcum radicem habet communem, utrinque extra thoracem aſcendit, & per humerum in externam brachii regionem declivis excurrit; initio ſecundi de ration. vict. vide *Axillaris vena.*

Capreolaris, ſive *Hederarius anfractus*, eſt arteriarum, & venarum ad utrumque teſticulum deſcendentium non recto itinere, ſed inſtar Capreoli, aut Hederæ, variis modis involutarum, connexus, 1. de ſemin. c. 12. vide *Glanduloſi aſſiſtentes.*

Caprizans pulſus eſt, ubi motum arteria interpellat, velut & interrumpit, ita ut motus à quiete alter celerior primò, & vehementior ſit, 1. de differ. pulſ. cap. 29.

Capſula cordis, id eſt, *Pericardium*, vide *Membrana Pericardios.*

Caput, eſt ſuprema corporis pars, quam nonnulli *ventrem ſuperiorem* nominant, collo terminatur, & partes animales continet.

Caput cordis, eſt ampla, & orbicularis ſuperna ejus pars, & baſis, 6. de uſu part. cap. 7.

Caput oſſis, eſt extrema tenuis proceſsûs oſſium pars craſſior, & orbiculata, libr. de oſſibus in procœmio.

Caput-purgia ſunt medicamenta omnia, quæ capitis purgandi gratiâ induntur, ſive naribus, & dicuntur *Errhina*, ſive ori, ut colluendo, vel mandendo per ſputum caput purgent, & vocantur *apophlegmatizonta*, ſeu *apophlegmatiſmi.* Sunt autem ejuſmodi calidæ & acris facultatis per quam pituitam partim eliquantia, partim attrahentia, partim etiam facultatem, quæ in cerebro

cerebro est, alieni expultricem irritantia, actionem suam perficiunt, 5. de simpl. cap. 20.

Carbo (qui & *Carbunculus*) dicitur, cum melancholicus humor, in cutem decumbens simul cum febre, exanthemata per cutem crassescentem, siccescentemque concitat, assatum sanguinem indicantia, libr. de atra bil. c. 4. Carbunculus ulcus est, crustam citò, cum inflammatione totius partis vicinæ validâ, faciens, ut & febres vehementes, & extrema pericula inferens, 5. de comp. med. per gen. cap. 15. cujus crusta nigra est, & cinerulenta, aliter quàm quæ sanguine suffusa sunt, aut quæ algore frigent: non enim vehementer lividus, ut in illis, tumor est, sed habet aliquid splendens, ut bitumen & pix; talis autem est exactè atra bilis, lib. de tum. c. 6.

Carbunculus, vide *Carbo*.

Carcharaconta, dicuntur animalia, quæ serratis sunt dentibus, ut Ursus, Leo, 9. de anatom. adm. cap. 1.

Carcinoma, sive *Cancer*, est tumor durus, inæqualis, concolor, dolens (ad differentiam Schirri, à quo solo dolore differt) quem & à cancro animali *Carcinon* vocant, lib. defin. med. Si verò ulceretur, oris prætumidis, aspectu teter, lividus, & dolens, ab atrâ bile genitus, serosum, eumque acrem, exudat humorem. In quâcunque corporis parte oritur vel sine, vel cum ulcere; atque in ipso quoque oculo; ut plurimum tamen in mulierum mammis frequens est. Venæ in eâ parte manifestè apparent, sanguine nigro & crasso plenæ, atque tumentes, ita tumori circumpositæ ut cancri figuram referre videantur. Siquidem tumor ipse cancri corpus, venæ tumidæ crassæque ejusdem pedes oculis repræsentant.

Carcinos, καρκίνος, Cancer, etiam vinculi genus est apud Gal. lib. de fasciis, quod capiti convenit: fascia scilicet in plures partes scissa, cancrorum pedum speciem referentes.

Cardia,

Cardia, hoc est, cor, quod non solum ei visceri, (quod suâ naturâ palpitat, & principium vitalis est facultatis) nomen fuit apud antiquos, sed etiam ori ventriculi superiori, pro confesso habetur apud omnes, 4. aph. 65. propter affinitatem maximam quæ est illi cum corde, & mutuum consensum, Gal. l. 2. de plac. Hip. & Plat.

Cardiaca dispositio est innati roboris labefactatio, & languor; fit plerumque conflictante ore ventriculi & stomacho, cum sudorum immodicâ vi: sunt qui Cardiâ, id est, Corde phlegmone laborante fieri affectum putaverint, atque ab hâc virium exsolutione, quod evenit malum, cardiacam, vel dispositionem, vel syncopen (quæ & stomachica dicitur) nominarint, 1. de caus. sympt. cap. 7. & libr. finit. καρδιακοὶ dicuntur qui propter oris ventriculi languorem animo deficiunt & sudoribus resolvuntur. Est autem os ventriculi in his primariò affectum: per consensum autem cor ipsum vehementer offenditur.

Cardiacus morbus, vide *Cardialgia*.

Cardialgia, id est, cordis, seu oris ventriculi dolor, & morsus, qui & *Cardiogmos* dicitur, à forti ventriculi æstu, flavâ bile in ipsius tunicis ebulliente, quin & à pituitâ impensissimè frigidâ, & flatuoso spiritu frigido genitus, 5. aph. 65. dicitur etiam *Cardiacus morbus*, lib. Introd. cap. 13. & 8. de comp. med. loc. cap. 1. Symptoma est non cordis quidem, hoc est, visceris hujus, quod vitæ pulsusque principium est, sed oris ventriculi. Nec verò omnis oris ventriculi dolor καρδιαλγία appellatur, sed ille tantum quem humorum acrimonia irritando & mordendo excitat. Id quod fit in angoribus, unde mærore confecti bilem evomere consueverunt. Neque dolore vexatis tantum, verum etiam iis qui diutiùs paulò jejunium tolerarunt, accidit ut morsus hos ventriculi sentiant, præsertim cum vehementi aliquâ exercitatione fatigati cibum nullum assum-

assumpserint. Siquidem & mæror & vehementior exercitatio facit, ut flava bilis in ventriculum confluat, à quâ posteà irritati, & morsi homines cordis dolore prehenduntur.

Cardiogmos, vide *Cardialgia.*

Carnosa cutis, vide *Musculus cuticulosus*, aut *Panniculus carnosus.*

Caro vocatur propriè tantum ea, quæ in musculo est, reliquarum partium nullam homines carnem vocant, præterquam admodum pauci; sed quæ in viscеribus, ceu jecore, renibus, liene, pulmone visuntur carnes, eas *parenchymata*, (quasi effusiones dixeris) Græci vocant, quæ in intestinis, ventriculo, stomacho, & utero sunt, sine nomine relinquunt, 11. meth. 11. Parenchymata autem eas partes vocant, non carnes, propterea quod ex venis effusus sanguis circum vasa omnia concrescat, 11. de simpl. in initio.

Caros sive *Sopor*, est deperditio sensûs, & motûs in toto animalis corpore, illæsâ manente spirandi facultate, læsâ autem anteriore Cerebri parte, & temporum musculis; [sed tamen & medius ventriculus sæpè consentit. Sequitur inde somnus profundus, oculis perpetuò clausis. Nec tamen ita periit sensus, quin si pungantur, sentiant, non tamen propterea vel loquuntur, vel oculos aperiunt,] si verò spirationem adeò vehementer opprimat, ut quis vel magno conatu vix spirare possit, eorum exemplo qui per gravem somnum stertere solent, Apoplexia tunc affectio nominatur, cui paralysis sæpissime succedit, 4. loc. aff. c. 2. & 13. meth. 21. & com. 2. in 1. prorreth. 29.

Carotides, id est, soporariæ arteriæ, sunt duæ illæ, quæ ab arteriâ magnâ, à sinistro Cordis ventriculo emergentes, rectà ad caput feruntur, omnibus, quæ sunt supra Cor, partibus distributæ, 16. de usu part. cap. 12. & 1. de placit. cap. 7. sed has non rectè Carotidas, & Soporarias, & esse & dici censendum est, sed

jam

jam obtinent nomen ex multâ omnium, qui post Hip. fuerunt Philosophorum, & Medicorum ignoratione, cen sentium, Soporem affectionem propriam esse, dictarum arteriarum, 1. de plac. cap. 7. vide *Soporariæ*.

Carpon, & *Carpos*. Carpus, est pars manus quâ cubito per articulum conjungitur, vide *Brachiale*.

Cartilago, quam Græci *Chondron* vocant, est particula simplex in animalis corpore, quæ aliarum quidem omnium est durissima, toto autem osse est mollior, 7. de usu par. cap. 3. Quamvis autem diversa sit ab osse Cartilago, sæpè tamen ætatis spatio in os degenerat, imo verò nulla ferè sunt ossa, quæ ante cartilagines non fuerint. Ossa namque omnia & dentes genis adhuc concluſi infantibus cartilago sunt, quæ tandem in ossa duratur, uti cartilagines, quæ inter sterni ossa continentur.

Cartilago ensiformis, est extrema ora ossis medii pectoris, quæ est propter os ventriculi, cui alligatur, Græcè dicitur *Chondros Xiphoeides*, 6. de usu par. capit. 3. eadem dicitur *mucronata*, libr. de ven. & art. diss. cap. 5. Aliqui sunt qui *ensiformen cartilaginem* dicunt esse, totam pectoralis ossis figuram (non eam tantùm, quæ in imo ejus est) quia gladii similitudinem repræsentat, lib. de ossib. cap. 13.

Cartilago innominata, est secunda laryngis cartilago, quæ nomine caret veteribus, recentioribus κεριχοειδὴς, id est, annularis dicitur, quod annulo, similis sit: in internis partibus, quâ Oesophagus est, positionem habens, 7. de usu. par.

Cartilago peltalis est imperfectus circulus in principio asperæ arteriæ collocatus, ad modum peltæ, cujus gibbositas apparet in gutture, ac Adami pomum appellatur, ejus verò defectus est versus gulam, unde *cartilago peltalis* dicitur; cujus defectum supplet quædam cartilago suppositа isti inferiùs, faciens etiam circulum imperfectum, sed contrario situ cum superiori,

riori, quia ejus gibbositas interiùs est versus gulam, defectus exteriùs, versus guttur, diciturque *Cartilago Cymbalarii*, vel *Coopertoria*. Estque ibidem tertia Cartilago nomen non habens, cum modò versus partem exteriorem, nunc versus interiorem collocetur, nunc cum cibus deglutitur, ut os tracheæ arteriæ, nunc cum vox formatur, ut os gulæ tegat, libr. de anat. viv. Cartilaginum præcipuus usus est duplex: unus ut partes quasdam leves ac politas ad motuum promptitudinem efficiant, in articulis scilicet, alter ut violentiæ foris occursantium mediocriter cedant. Cartilaginis enim substantia maximè idonea est ad tegendum & defendendum partes subjectas. Non enim potest comminui & trangi, ut dura & friabilia, neque incidi & contundi, ut mollia & carnosa.

Caruncula, nunc partes sunt substantiæ intestinorum, quæ in difficultate intestinorum excernuntur, adeò magnæ, ut possimus eas *carnes* nominare, 4. aphoris. 26. nunc verò carnosam quandam particulam, in summo ore pendentem, quam & *Columellam* vocant, significant, 6. de comp. med. loc. cap. 3. vide *Gargareon*, & *difficultas intestinorum*.

Casus, qui & *signa*, & *symptomata mox apparentia* dicuntur. 1. aph. 12. vide *Iudicatoria signa*.

Cataclida, sive *Subclavium* dixeris, primam Thoracis costam parvam significat, libr. de musc. dissect. cap. 12.

Catagma, id est, ossis fractura, 2. meth. c. 2.

Catagmatica emplastra, quæ & *Cephalica* vocant, sunt quæ Calvariæ fracturis accommodantur, habentque abstergendi, digerendi, & siccandi potestatem, quibus plerique & paululum ex astringentibus pharmacis admiscent, 2. de comp. med. per gen. cap. 16. Dicuntur, & *Catagmatica ligamenta*, quibus fasciarum instar ossis rupturæ deligantur, 1. de comp. med. per gen. c. 4. vide *Cephalica emplastra*.

Cata-

Catalepsis, est deperditio sensûs visûs, apertis palpebris, servatâ tamen secundum naturam spiratione, in quâ posteriora Cerebri potissimùm, & nervorum exortus intemperie frigidâ & siccâ, unde etiam affectus hic nervorum exortus dicitur, afficiuntur, 4. loc. aff. cap. 2. licet alibi Catalepsim dicat esse spiritus cohibitionem, lib. de musc. dissect. cap. 26. & alibi dicat Catalepsim fieri refrigeratâ primâ parte sensitivâ, id est, Cerebro ipso; quæ refrigeratio cum fortis fuerit, mista humiditati, facit lethargicas passiones; cum siccitate verò eas, quæ à Græcis καταλήψεις dicuntur, id est, Deprehensiones, 2. aphor. 3. eundem affectum Catochen, & Catochon vocant, 4. de caus. puls. c. 16. vide *Catoche*.

Catalotica medicamenta sunt, quæ cicatrices grossas æquant, & lympidant, lib. de Dynamid.

Cataphora, id est, veternosa affectio, prorrhet. 1. quâ ægris sopori gravi simile quid obvenit, fiuntque tum omnis sensûs, tum vocis expertes, 1. de dieb. decr. c. 4.

Cataplasma, compositio est pulti similis, ex aliquo farinæ genere, floribus, & aliquo humido, sive unctuoso. 3. de comp. med. per gen. cap. 2. sive, medicamentum est molle & consistentiâ mediocre, quod repellendo, concoquendo, digerendo, resolvendo, laxando, vacuando, detergendo, calefaciendo, siccando, dolorique sedando adhibetur. Quæ crassiora siccioraque sunt, emplastra & cerata: quæ liquidiora συγχείσματα & unguenta appellantur.

Catapotia, id est, pilulæ, de remed. par. fac. cap. 6. καταπότιον aut καταπόσιον, medicamentum quod devoratur, aut deglutitur, neque diluitur. lib. 5. Epid.

Cataptosis morbus non est, sed symptoma comitialium, attonitam concidentiam repentinam significans, libr. de tot. morb. temp. c. 4.

Cataracta, sive *suffusio*, est pituita inter uveam, & crystallinum humorem coagulata, prohibens spiritum

 visibi-

visibilem ab oculo exire, & intrare, lib. de ocul. par. 4. cap. 12. vel suffusio est, cum cernendi facultas, deperditur, apparente, sive non apparente in oculis malo aliquo, & aut propriâ affectione molestatis, aut oris ventriculi, aut cerebri ex cognatione, & consensu, iisdem afflictis, 4. loc. aff. cap. 2. quam vocant Græci *Hypochyma*, 10. de usu part. cap. 1.

Cataſarca, vide *Anaſarca*.

Cataſchesis, dispositio est, quæ facilè discutitur; opponitur hecticæ dispositioni illi, quæ tenaciter inhæret, & habituata est fixa, firma, 3. loc. aff. cap. 2.

Cataſtaſis, Constitutio, apud Hippocrat. dicitur collocatio cujusque rei in suam sedem. Idem etiam sic solet vocare omnem cujusque rei formam ut scribit Gal. sed peculiariter dicitur de aëre & morbis. Ac in aëre quidem est ejus præter naturam temperies. Quæ enim secundum naturam est ὥρα, hoc est, anni tempus dicitur, suntque illius quatuor differentiæ propriis temperamentis & nominibus designatæ: ver, æstas, autumnus, hyems in quæ si aliqua præter naturam temperies inciderit, ea non jam ὥρα, sed κατάστασις propriè nuncupatur. In morbis verò κατάστασις vocatur quædam veluti forma morbi, secundum quam ex tantis & talibus constituitur universalibus temporibus, seu qualiscunque ex totius morbi temporibus compositio, ut docuit Gal. libr. 1. τῶν κρίσεων. Hæc autem non aliud est quam totius morbi duratio circumscripta temporibus quatuor, quæ totius morbi tempora seu universalia appellamus.

Catataſis, est ad inferna loca corporum tractio, quæ obitur partim organis tentoriis, è regione oppositis, partim transumptione in contrarium, nempe transmissis per rotulas principiis, quæ tentionem moliuntur, ac superiùs adnexis. Opposita huic est *Anataſis*, quæ est tentio ad loca superna per traductionem, libr. finit. ἀναστόμωσθαι contentis esse viribus, firmis & integris,

gris, aut contrà obniti & se erigere significat, quod totum Celsus per firma viscera complexus est.

Catarrhus, κάταρρῳ, seu *Defluxus*, est multorum humorum delatio ex cerebro, per palati foramina & nares, quæ in exitu unà cum flatu egrediente, strepitum quendam faciunt, lib. finit. Nascitur ejusmodi distillatio à cerebri intemperie frigidâ & humidâ, & ab omnibus quæ replent caput. vide *Coryza*.

Cathartica, seu *purgans facultas* vel *medicamenta*, duo significant, alterum commune omnium, quæ quovis modo animalis excrementa expurgant; alterum, quod per excellentiam, de iis tantùm dicitur, quæ aut per vomitum, aut per ventris dejectionem purgant; neque ejusdem est generis cum iis, quæ per nares, aut vulvæ admota, expurgant, 5. de simplic. medic. fac. cap. 20. Primi generis sunt quæcunque vel calfaciendo, vel humectando, vel crassa lentaque extenuando & obstructa solvendo urinam menseſque movent, aut ex pectore sputa eliciunt, aut aliud aliunde vacuant. Secundi verò quæ trahendi facultate vacuationem moliuntur, sive per alvum, sive per vomitum, sive per urinas, sive per uterum, seu aliâ quâvis ex parte. Quæ enim urinas menseſque movent aut sputa, tum quæ naribus purgandi gratiâ infunduntur, aut ore colluuntur, aut dentibus manduntur, si trahendi humoris vitiosi facultatem possident, eaque vacuationem perficiant, ejusdem sunt generis cum iis quæ per vomitum aut per alvi dejectionem trahendo purgant.

Cathemerina febris, id est quotidiana: ita enim consueverunt vocare quidam Medici recentiores eam febrem, quæ singulis diebus accenditur, neque ullam habet intermissionem; ego verò (inquit Gal.) solitus sum eandem febrem *Amphimerinam continuam* appellare; nam *Cathemerinon* vocabulum, nusquam apud Græcos scriptum invenitur: omnem verò rem, quæ quotidiè eodem modo fit, *Amphimerinam* vocant: vo-

cetur itaque, quæ ſingulis diebus accenditur, & finitur febris, Amphimerina, id eſt, *quotidiana ſimpliciter*; quæ verò non intermittit, *quotidiana continua*, 2. de diff. feb. cap. 7.

Catheretica medicamenta ſunt, quæ excreſcentiam carnis ulceribus detrahunt, 5. de ſimplic. cap. 2. eiſdemque cicatricem inducunt, ibid. cap. 15. Ea genere quidem & facultate σηπτικὰ, hoc eſt, putrefacientia ſunt, ſed multo tamen iis imbecilliora. Siquidem extimam modò ſuperficiem quam contigerint, detrahunt; ut ſunt teſtacea omnia uſta. vide *Septa*.

Catheter, eſt fiſtula cannulave urinaria, cujus extremum aliquo cataplaſmate, linimento, aut oleo illinimus, & ad removendam urinæ ſuppreſſionem, virgæ immittimus; ad Thraſib. cap. 23. Sive, eſt inſtrumentum chirurgicum cavum & alterâ parte recurvum, quo urina retenta elicitur, & veſicæ vitia probantur. Διὰ τὸ καθιέσθαι, id eſt, ab Immittendo ſive Infundendo, quod eo inſtrumento in veſicam injici ſolent quæ injicere expediat. Galen. lib. 5. meth. med. Cæterum καθετὴς ab Hippocrate non pro eo inſtrumento uſurpatur, ſed pro linimento torto quod intra ulcera inditur, ut Galenus annotavit.

Καθετηριασμὸς eſt adminiſtrationis chirurgicæ ratio, quâ injicimus per catheterem in veſicam id quod ad ejus curationem convenit: vel eximimus id quod impedit ne urina reddatur, ſive concretus intus ſit ſanguis, ſive calculus, ſive aliud quippiam, recto ſiphone immiſſo, quem Græci καθετῆρα vocant.

Cat' ixin, ſeu *ſecundum rectitudinem*, eruptio ſanguinis eſt, cùm ſanguis è directo loci affecti, effluit & emittitur, lib. de cur. rat. per ſang. miſſ. 15.

Catoche, qui & *Catochus*, vigilans ſopor eſt, 3. loc. aff. cap. 5. eſtque ſolius Cerebri affectus, veluti & per totum corpus convulſiones, com. 3. in 1. prorrhet. 69. Aliter eſt inſomnium, ſed ſine ſomno & febre, pro-

-penſio,

Unable to display this page

Cavernosa ossa, foraminulenta, Ithmoeidea, & spongiosa, seu *spongoeidea*, sunt ossa quædam parva supra nasi radicem, ante meningas in meatu olfactorio posita à Cribri, vel spongiæ similitudine sic dicta, 8. de usu part. cap. 7. vide *Ossa Ithmoeidea*.

Cavernosum nervum appellant *Penis colem*, à quo Penem, & ipsum totum nervosum dicunt. Coles enim in marium genitalibus, & uteri cervix quoniam extendi, & in se rursus retrahi, & subsidere videntur, nervosum proinde dicunt, com. 1. in 6. de morb. vulg. 2. diciturque *flatuosus*, & *fistulosus*, 6. de loc. aff. 6.

Cauledon, Καωληδὸν, hoc est, caulis in morem fractura facta, est species fracti ossis, quæ fit per transversum, in quâ fracti ossis partes ita à se dissident, ut è directo non jaceant, 6. meth. 5. Paulus Ægineta author est τὸ καωληδὸν κάταγμα dici etiam ῥαφανηδὸν & σικυηδὸν, à similitudine fractæ radiculæ & cucumeris. vide *Schidacedon*.

Caulos, id est, pudendum virile, 14. de usu par. c. 12. quod vulgò Virgam appellant & Penem. Sic etiam Ostium uteri vocatur in mulieribus. Dicitur in plantis & oleribus Scapus, & in altum surgens veluti Virga.

Causa morbi, est id, quo præsente afficimur, & quo sublato statim cessat affectus, 1. de loc. affect. cap. 2. Aut quod ei, qui fit morbo, aliquam generationis partem tribuit.

Causæ præincipientes, vide *Febres putridæ*.

Causæ præcedentes, vide *Febres putridæ*.

Causodes febris, id est, Incendens, 1. aphor. 12. quam etiam *Causon* vocat, id est, Febrem ardentem, 1. de cris. cap. 4. vide *Continua febris*.

Causos, vide *Causodes*, *Continua*, & *Synocha*.

Causos legitimus, qui ex redundante flavâ bile fit, *Nothus* verò, qui ex putrescente crassâ pituitâ, 4. de rat. vict. 13.

Cau-

Cauſtica, hoc eſt, urentia medicamenta ſunt, quæ & vehementer calida ſunt, & conſiſtentiâ craſſa, quæque ignis inſtar corpus colliquant, & ſæpè eſcharas, hoc eſt cruſtas, ritu cauterii efficiunt, 5. de ſimpl. cap. 15. quocirca & ἐσχαρωτικὰ appellantur. Eorum materia ſunt: Lixivium, Calx viva, Auripigmentum, Sandaracha, Chalcitis, & id genus alia. inde, & *affectiones cauſticæ*, & *cauſtica excrementa*, id eſt, urentia appellantur, quarum virtus eſt morbum & acutum & periculoſum, & velocis judicationis reddere, com. 2. in 1. prorrhet. 60.

Καυτήριον, *Cauterium*, eſt quod urendi vim habet. Uſurpatur tam pro medicamento quod poteſtate urit, quam pro ferro candente, cujus uſus plerumque neceſſarius eſt, vel ad ſiſtendum ſanguinis profluvium, undecunque manaverit, vel ad intercipiendas defluxiones, vel ad oſſa carioſa & malîgna ulcera. Id ferrum καυτῆρα Hippocrates appellavit. Erat autem ut ſcribit Galenus, æreus calamulus perforatus in fundo, per quem parvum ferrum adurens demiſſum adurebat.

Cedmata vocat Hippocrates fluxiones in crura decumbentes, & ex ipſis eas maximè, quæ primum articulum, ubi coxendix eſt, occupant, com. 5. in 6. de morb. vulg. 22. Affert Erotianus ex eodem Hippocrate, κήδματα appellari τὰς χρονίας περὶ τὰ ἄρθρα διαθέσεις; hoc eſt, vetuſtas in articulis affectiones.

Cele ex Herniâ, *Rame*, *Circocele*, Medicorum juniorum nomina ſunt, ſignificantia omnes teſticulorum tumores, libr. de tumor. cap. 15. barbaram ſectantes medicinam, *Rupturam* vocant; hæc variis fit modis, variaſque à parte affectâ, affectuſque hujus causâ conjunctâ, etiam appellationes accipit: ſi enim peritonæo rupto, inteſtina in ſcrotum deſcendunt, *Enterocele* Græcis, *Ramex inteſtinorum* Latinis appellatur: ubi verò inteſtina ſuprà in inguinibus hærent, *Bubonocele*, hoc eſt, *Ramex inguinalis* vocatur; ſi humor aliquis lentus in

Scroto colligitur, *Hydrocele*, id est, *Ramex aquosus* nuncupatur. Quum autem caro dura intra testium tunicas concrescit, *Sarcocele*, hoc est, *Ramex carnosus* dicitur. In summâ, nomen semper à rebus opplentibus, & in tumorem sublatâ à parte accipiunt. Proinde si *Omentum* in *Scrotum* devolvatur, *Epiplocele*, hoc est, *Ramex Omenti* nominatur; sic ubi venæ ultra modum repletæ, ac dilatatæ glomerantur, *Cirsocele*, id est, *varicosus Ramex* vocatur,

Celer pulsus est is, cum celeriter, & brevi tempore arteria distenditur, fit. 1. de diff. puls. cap. 7.

Cenchrias, κεγχρίας, alterum est herpetum genus, quod à similitudine, quam habet cum milio, *Cenchriam* vocant, (κέγχρος enim Milium, semen panico simile significat) humores mistæ facultatis, bilem scilicet, & pituitam continens, quæ non protinus ulcus faciunt, quemadmodum bilis syncera, sed admodum exiguas pustulas ad speciem milii, quæ tamen & ipsæ interposito spacio, in ulcus transeunt; diciturque etiam *Herpes miliaris*, 14. meth. 17. vide *Herpes*.

Ceneangia propriè & primùm vasorum inanitionem significat, atque ob id *Asitia*, id est, ciborum abstinentia, *Keneangia*, id est, vasorum inanitio sæpiùs dicitur, tanquam nomine generis etiam in specie homines omnes uti consueverint, 2. rat. vict. 47.

Cencon, vide *Ile*.

Cephalæa Cerebri morborum symptoma, est Capitis diuturnus dolor, difficulter solubilis, qui à parvâ occasione vehementes habet accessiones, ita ut neque voces aut motum tolerare possit infirmus, sed tranquillitatem, obscurumque cubiculum quærat, ob doloris vehementiam; cum nonnulli veluti malleo se percuti, alii caput sibi contundi distendique sentiant, non paucis ad oculorum radices dolor extendatur, (quod signum est cerebri membranas dolore affectas esse. Nam quandoque in Pericranio tantùm est, qui in

super-

ſuperficie ſolùm hæret dolor,) ſuis intermiſſionibus circumacti, non ſecus ac qui Cephalalgiâ laborant, ſed in Cephalæâ affectæ partes redduntur multò debiliores, quàm in Cephalalgiâ, 3. loc. aff. cap. 9.

Cephalalgia, eſt dolor capitis nec diuturnus, nec vehemens, nec cum magnâ capitis imbecillitate conjunctus, ſed qualis à crapulâ, à Sole, à labore, aut febribus excitari ſolet. vide *Cephalæa*, 2. comp. med. loc. c. 2.

Cephalica vena, quæ & *Humeralis*, ſive *Humeraria* dicitur, ramus eſt venæ cavæ ad jugulum aſcendentis, ibique ad furculas diviſa, altera pars humero ſuperpoſita ad manum tendit; unde & *Cephalica* dicitur, lib. de anatom. viv. vide *Humeraria*.

Cephalica emplaſtra, capitis fracturarum, quæ uſque ad craſſæ meningis duplicaturam pervenerunt, accommodata ſunt pharmaca, quorum virtus eſt, ut oſſium ſquamam ſurſum attrahant, & in priſtinum locum revocent, & fragmenta tum ex capite, tum ex aliis corporis oſſibus, educant. Nonnulli communi genere hæc etiam vocant *Catagmatica*, propriè verò nuncupata Cephalica fortiora ſunt, ſi quidem ex alto ſuperficiem extimam non oſſa modò, ſed his multò quoque magis, humorem aliquem craſſum, & viſcoſum, vel omnino depravatum ſuâ caliditate attrahunt, 2. de comp. med. per gen. c. 18. Horum materia eſt Iris Illyrica, Ervi farina, Manna ſive purgamentum thuris, Ariſtolochia, Cadmia elota, Squama æris, & omnia quæ extergere citra morſum poſſunt. Similiter adhuc medicamentum ſiccum, quod carnem producat, *Cephalicon* vocant, meth. 2.

Cerææ, mulieres ſunt, quarum uterus propriis ex morbis, (tum qui in proceſſibus ejus ſupernis, & lateribus conſiſtunt (Κεφαλὰς Græci vocant) tum qui in collo aut fundo) aliquando quidem plura quàm prius, vel pauciora, vel nulla, vel mala emittit menſtrua, 3. de ſympt. cauſ. cap. 4.

Ceratoeides, κερατοειδὴς χιτών, cornea, seu corniformis tunica vel membrana oculi secunda est, à durâ meninge orsa (tunicam choroeidem complectens) crassa admodum, sed parte ejus mediâ tenuissima, & densissima, splendida ad splendorem recipiendum, & transmittendum, cornibus admodum extenuatis similis; unde eam à cornu similitudine *Ceratoeidem*, *Corneam* & *Corniformem* appellant, 10. de usu par. cap. 3. vide *Rhagoeides tunica*.

Ceratomalagmata, nonnulli medicorum, nomine à solâ consistentiâ desumpto, vocant medicamenta, quæ corpori imponuntur, non omninò quidem humida, siccitatem verò tantam nec dum consecuta, quantam emplastra possident, 7. de com. med. lib. c. 11.

Cercis, κερκὶς, radius, à figurâ rotarum parvarum radios imitante. Est os alterum cubiti superius, sed minus & brevius, vide Cubitus. Κερκὶς significat etiam pistillum, quod sæpè & δοίδυξ, cochleare alias significans, itemque τριβήδιον atque ὕπερος à Græcis Medicis appellatur.

Cerchnos est exiguus quidam ad tussiendum impetus, & conatus, non tussis; sed veluti nauseæ vomitiones præcedunt, ita tussim hoc symptoma; Atque ut nonnulli nauseârunt quidem, non tamen vomuerunt, ita nonnullis Cerchnòs incidit, nec tamen tussis propter causæ parvitatem est secuta, 2. de sympt. caus. cap. 4. Nam sæpe ex parvâ faucium aspredine κέρχνος fit. Sæpè verò ex tenui aliquo exiguoque prorsus humore, sive is à capite descendat, sive in asperis arteriis collectus sit. Sic autem appellatur ἀπὸ τῆς κέρχνης. Significat enim ἡ κέρχνος apud Ionas idem quod ἡ κέγχρος milium. Itaque cum in faucibus, asperitates quædam parvæ veluti granorum milii sentiuntur, id τὸν κέρχνον nominant, à quo κερχνώδης dicitur quod fauces exasperat, & exiguam tussim movet, Gal. comment. 3. εἰς τὸ περὶ ἄρθρων.

Cerea-

Cerealium appellatio, in toto eorum genere est usitatior, quod legumina vocant, lib. de attenuan. vict. rat. cap. 6.

Cerebellum, posterior est Cerebri pars, ex multis & parvis corporibus coagmentata, quæ à nonnullis, *Encranion*, vel *Parencephalis*, vel *posterius Cerebrum* dicitur, 9. de anat. adm. cap. 2. estque spinalis medullæ principium, & ejus ratione nervorum omnium, qui in toto animali sunt activi, fons & origo, libr. tegn. cap. 11. Totum namque cerebrum in duo divisum est, anterius & posterius, sed supernis tantum partibus. Nam sua basi continuum est, non sibi modò, sed spinali etiam medullæ & per hanc cerebello. Durius autem sicciusque est reliquo cerebro, quod quo ulterius procedit, eo siccius evadit: colore quoque diversum est; nam cum reliquum candidum sit, cerebellum velut ustione quâdam subflavium est; & plenum animali spiritu, quem nervis duris à spinali medullâ prodeuntibus impertit.

Cerebrum, quod Græci à situ *Encephalon* appellant (nam nominatur ita, quod ἐν τῇ κεφαλῇ, hoc est, in capite situm habet) animæ ratiocinatricis est domicilium, nervorum, & sensûs omnis, motûsque voluntarii principium, substantiâ nervis simillimum, nisi quod mollius; nam id illi conveniebat, ut quod sensus quidem omnes recipit, omnesque imaginationes, atque mentis notiones complectitur, 9. meth. & 8. de usu part. Substantia ipsius glandularis est alba, veluti è spumâ quâdam concreta, & humida, lib. finit. Anterior cerebri pars duplex quoque statuitur, dextra & sinistra, duosque sinus seu ventres habet, dextrum & sinistrum, qui à corpore calloso, quod πυλοειδὲς dicitur, dirimuntur. Hi posteriore sui parte in tertium sinum mediocrem sub psalloide concurrunt, à quo meatus est longus τοῖς γλουτοῖς, id est, natibus (ita enim ob similitudinem quandam vocant) subditus, qui

qui in sinum alium quartum, omnium postremum minimumque inter cerebelli basim spinalemque medullam situm, incidit.

Cerelæon, compositio est ex cerâ, & oleo, 7. de comp. med. per gen. cap. 2.

Cerion, id est, Favus, ulcus parvum in capite est cum tumore, ex cujus foraminibus crassior sanies, & quasi mellitus humor profluit, libr. de tumor. cap. 15. & 1. de compos. med. loc. cap. 8. Itaque tum ob foraminum figuram, tum propter excreti humoris speciem κηρίον, id est, favus appellatur, & alio nomine μελικηρίς. Ætius libr. 6. Differt foraminum magnitudine ἀπὸ τῦ ἀχῶρος, qui ulceris etiam in cute genus est, sed minimis foraminibus præditum, per quæ humor dimanat. Cæterum κηρίον frequenter in musculosis partibus, in articulis & plantis pedum oritur: sæpè etiam sextam colli vertebram occupat, & aliquando etiam costas invadit. Si verò in capite generatur, primum reliquis partibus, deinde calvariæ etiam putredinem transmittit, ut sæpè dissecto pericranio os ipsum deradere conveniat. vide *melicerus*.

Certatoriâ, hoc est, agonisticâ aquâ frigidâ uti dicuntur illi, quibus ea & affatim & frigidissima exhibetur, lib. de marcore, cap. 8.

Cervix, vide *Spina*. dicitur & Cervix tenuis ossium processus, lib. de ossib. in procem.

Chalastica, id est, relaxantia, seu remittentia vocamus, quæ modicè calefaciunt, quorum usus est, ut conniventia astrictaque corporis laxent, flatuosum spiritum tenuent, & phlegmones materiam digerant, 13. meth. 5. Medicamina induratorum corporum, quæ ipsorum solvunt duritiem, *Malactica*, hoc est, emollientia dicuntur: quæ autem tensioni medentur, *Chalastica*, 7. de comp. med. per gen. cap. 9. Cùm autem tensio multis contingat modis, non videtur una esse laxantium species, sed alia humectando laxant,

alia

alia calefaciendo, alia molliendo, alia vacuando, alia tumores præter naturam purgando, alia aliud quippiam faciendo. Attamen si universalem quandam horum omnium substantiam constituere licet, ea certè erit ex genere modicè calefacientium. Præcipuas in eorum ordine tenet partes oleum chamæmelinum, item adipes, butyrum, œsypus, & reliquaq uæ intra secundum gradum calefaciunt. Verùm Methodici multò longiùs τῦ χαλασικῦ nomen extendunt, ut docet Gal. ad omnia remedia significanda quibus astrictus affectus, quo una cum fluente humore omne morborũ genus comprehendebant, curaretur. Itaque & venæ sectionem χαλασικὸν esse præsidium asserebant, & omnia similiter purgantia medicamenta, vide *relaxantia*.

Chalazia, id est, tubercula instar grandinis (quæ χάλαξα dicitur) in palpebris, quæque *Posthias* Græci nominant, si quando in iis lentus quidam humor concreverit, 4. de comp. med. loc. c. 7. estque morbus ex vitiis, quæ oculos infestant, cum toto genere præter naturam aliquid peccat, 14. meth. 19. Sunt, ut ait Celsus, tubercula parva in palpebris mobilia, simulatque digito huc & illuc impelluntur, condunturque aliquando sub cute, nonnunquam sub cartilagine, non dissimilia κεγχρῖς, sed non figuræ ejusdem. Sunt autem rotunda & pellucida, ideoque grandini similia, iisque dissectis humor manat candido ovi similis. Dicitur & hic affectus χαλάξωσις ἐν τῇ ἐισαγωγῇ. Sic etiam nominatur vitium quoddam in suis ore, sub linguâ, Ath. l. 3.

Chemosis morbus oculi est, quando album oculi tumefactum circulum Iridis adeò excedit, ut & nigrum oculi concavum videatur, libr. de anat ocul. alibi, Chemosis ex vehementi inflammatione, utrasque palpebras in exteriorem partem detorquet, ita ut totus oculus contegi non possit, lib. Introd. cap. 15. Ergo cum nigrum cavum sit & subsidat, album undique tumeat & attollatur, non ineptè veteres Medici malum

hoc

hoc τῆς χήμης nomine designarunt, sive illi eo animal intellexerint, quod inter ostrea nominatur, hiatque semper, sive simpliciter hiatum qui χήμη & χάσμα dicitur. Cæterum affectum hunc duo maximè symptomata consequuntur: unum, rubor oculorum propter inflammationem: alterum verò, palpebrarum, ut ait Paulus ἐκτροπὴ, hoc est, perversio sive contorsio, ita ut oculos tegere claudereque nequeant. Tumor enim oculi impedit, quo minùs palpebræ adduci committique possint. Itaque laborantes oculi perpetuò manent aperti. Scribendum est autem χήμωσις non χύμωσις, ut vitiosè multis in codicibus legitur, quia, ut dixi derivatur ἀπὸ τῆς χήμης, uti Gal. testatur ἐν τῷ ἰητρῷ, seu quicunque alius author est.

Chion, χίων, idem prorsus quod χιονὶς, hoc tantum interest, ut ait Gal. quod τὸν μεγαρεῶνα veteres χίονα, posteriores autem χιονίδα appellarunt, vide *Cion*, & *Staphyle*.

Chironia, & *Telephia*, species ulcerum sunt malignorum, oras habentia duras, callosas & tumentes, lib. de tumor. cap. 13. Tria tantum ulcera propriam habuere appellationem, *Anthrax*, *Phagedæna*, *Herpes*, cætera omnia, communibus deteriora, per se ipsa solebant antiqui ulcera simpliciter *chironia* nominare quæ in longum tempus protrahuntur, cùm ne quidem post multum tempus fuerint ad cicatricem producta, rursusque influente Ichore, ex osse corrupto, in parte penitiore inflammantur, & pus generant pessimum, à quo cicatrix eroditur, & caro exulceratur, 6. apli. 45. Inveterata ulcera, & dysepulota, hoc est, cicatricem ægrè ducentia, *chironia* nominant, 4. de comp. med. per gen. Dicuntur autem partim Chironia ab eo nempe Chirone, qui primum ea sanavit, partim ab ipsis, qui iisdem sunt affecti, ut Telephium, 2. meth. 2.

Chirurgia, id est, manualis operatio, 6. meth. 6. Inde *Chirurgica* ea est medicinæ pars, quæ manu medetur,

detur, 3. de comp. med. per gen. cap. 2. χειρουργία vel χειρουργικὴ pars est τῆς θεραπευτικῆς morbos qui in solutione continui aut in partium externarum immoderatione consistunt, tollens sectione, ustione, restitutione in naturalem situm, & medicamentis foris appositis. Sectione enim & ustione tollit quod redundat, luxata & fracta ossa reponit in locum naturalem. Ulcera medicamentis deterget, carne implet, & cicatrice obducit. Quibus in rebus tria sibi maximè proponere debet chirurgus, tum ut brevi curet, tum ut curet citra dolorem, tum ut maximè tutò. Ac rursus ut tutò curet, tria potissimum considerabit. Unum primumque ut absolutionem operis consequatur, alterum ut sicubi hanc non consequatur, saltem curandum non lædat, tertium ut vitium non revertatur facile. Hæc enim qui præstiterit, meritò optimus chirurgus censebitur.

Chloron, id est, Pallidus, & æruginosus color, 2. progn. 20. χλωρὸν duo significat, interdum quidem viride, ut cum brassicam χλωρὰν dicimus. Quod coloris genus ut scribit Gal. comment. 1. in progn. rubro nigrius est, & veluti principium quoddam nigri & lividi. Provenit à frigiditate, ut & color niger, sed longè minori. Interdum verò pallidum quod propriè ὠχρὸν dicitur ex loquendi quâdam consuetudine Atticis Græcis familiari, qui aliquos pallore suffusos videntes, quærere solent quâ de causâ χλωροὶ evaserint, non arbitrantes χλωρὸν atque ὠχρὸν ab invicem differre, ut notavit Galen. comment. 2. εἰς τὸ περὶ διαίτης ὀξέων. Hinc *chlorosis*, quæ partim de morbo, febre pallidâ, uteri vasorum oppletione; partim de symptomate, discoloratione universi corporis habitus virginum nubilium, ex utero ægrotantium usurpatur.

Choana, Infundibulum, Scypho, Pelvis, Pelos, significant, dictum, canalem seu cavitatem quandam, in quam meatus cerebrum expurgantes in palatum desinunt,

nunt, usque ad adenis ventriculum, 9. de usu part. c. 3. quæ vulgò *lacuna* dicitur. Aliàs *Choana* χόανος seu χόανον, à χέω, id est, liquefacio diffundo, vas dicitur ex argillâ, quo argentarii & chymici utuntur, infundendis ac liquefaciendis metallis.

Chœnicidas, instrumenta quædam vocant, quibus in Calvariæ fracturis utimur, 6. meth. 6.

Chœras, id est, Struma: sæpè propter ulcus quod in manûs, aut pedis digito fit, glandulæ in inguinibus, & alis, tùm intumescunt, tùm phlegmone occupantur, quin etiam in collo, & secus aures, sæpè glandulæ iis (quibus in collo, capite, vel aliquâ vicinâ parte ulcus est natum) intumescunt, nominant autem ipsos adenas, cum sic intumuerunt, *Bubones*, quòd si scirrhosior earum partium phlegmone aliquando fuerit, hæc & ægrè sanabilis redditur, & *Chœras*, id est, Struma dicitur, 13. meth. 5. Oritur non ex calidâ quidem materiâ, neque ad suppurationem tendente, sed pituitosiore & frigidiore, qui subinde affluens strumam non modò duram, sed miræ etiam magnitudinis aliquando excitat. Omnis autem struma includitur membranâ, uti steatoma, atheroma, & meliceris. Dicitur autem χοιράς, vel ἀπὸ τῶν χοιράδων πίλεῶν, vel à porcis, in quorum gutture frequentes ejusmodi tumores reperiuntur. Alii verò à multiplici partu porcorum nomen desumptum putant.

Cholagoga, id est, bilis eductiva medicamenta, 4. aph. 2.

Choledochos, id est, vesica bilis receptiva, quam etiam *Iecoris vesicam* nominant, libr. 6. de anatom. adm. cap. 2. Eandem etiam *Cystim bilis*, id est, Vesicam bilis susceptricem vocant, 4. de usu par. cap. 12. ut & *fellis folliculum*, 5. de loc. aff. cap. 7. Est autem κύστις χοληδόχος vesica in cavis jecinoris sita, inter venæ portæ & cavæ radices, bilem ex jocinore attrahens. Constat simplici tunicâ, villos habente intus rectos,

nec

nec ita multos, foris transversos, & medios horum obliquos. Ac rectis quidem bilem trahit ex hepate, obliquis retinet, transversis verò expellit. A collo enim suo stomachos habet duos, unum in hepar inter venæ portæ & cavæ radices numerosis furculis distributum, quibus bilem in se allicit: alterum verò rarò geminum, sæpiùs simplicem in ecphysim delapsum, quo in ipsum & intestina bilem flavam expellit, eversâ facilè geminâ membrana ejus osculum in ecphysi claudente. Maximo illa hepatis lobo dimidia mergitur, reliquam simæ hepatis tunica tegit ad venæ portæ exortum, à quâ venulas duas, quas κυσικὰς quibusdam appellare placuit, & à vicinâ hepatis simæ arteriâ arteriolas in imum usque fundum admittit. Recipit verò etiam una portionem quandam nervi, qui à sextâ conjugatione per costarum radices dextrâ parte ad partes ventris inferni pervenit.

Cholera, id est, biliaris, 1. prog. 25. est acutus affectus, cum vomitibus biliosis multis, alvique dejectionibus, Suris quoque se contrahentibus, ac frigescentibus extremitatibus, fiuntque in his ægris pulsus minores, & obscuriores. Cholera duplex est apud Hippocratem; altera *humida*, in quâ, ut omnes nôrunt, vehemens est excretio bilis suprà infráque erumpentis, intestina graviter torquentur, accedunt convulsiones, sæpè etiam crurum suræ contrahuntur; alteram *siccam choleram* vocat Hippoc. ab eâdem provenientem causâ, ac circa eadem consistentem, at citra ventris fluorem, & vomitum, lib. finit. Hic morbus ex continuâ ciborum cruditate proveniens quibusdam accidit certis intervallis, omnemque corporis redundantiam educit, unà cum vitiosis humoribus, magnam quoque bonorũ partem evacuans: tantus est impetus, tantaque vis erumpentis humoris bilioſi. χολερικοὶ seu χολερῶντες dicuntur à Medicis cholerâ morbo laborantes. Nomen habet non tam à χολὴ, quam à χολὰς,

id est, intestinum, per quod materia ex ventre egeritur.

Chondros, id est, Cartilago, 7. de usu par. cap. 3. pars corporis omnium, post os, maximè terrea & solida, sensus expers. Communi autem significatione dicitur granum, & quod seorsum ex aliquo concrevit, ut salis frustum aut grumus, & thuris mica seu granum, quod χόνδρος λιβάνε à Medicis appellatur. Quod & à Latinis Alica dictus sit χόνδρος, nemo doctorum ignoravit: tam consentiunt omnia inter se quæ Græci περὶ χόνδρε, Latini de Alicâ prodiderunt.

Chondrosyndesmus, id est, cartilagineum ligamentum, 1. de temp. cap. 9. Hinc & συγχονδρωσις, unio ossium, cartilaginis interventu facta.

Chorœ, χῶραι, id est, regiones oculorum, seu cavitates, quæ superciliis subjacent, 8. de usu par. c. 6.

Chorion, id est, secundina, est membrana extima fœtûs vulvæ prægnantis mulieris adhærens, multarum venarum, & arteriarum contextu, intervalla membranis obducta habens, cui duæ aliæ membranæ interiùs adnascuntur: altera, quæ *Amnium*, id est, Amiculum dicitur, toti fœtui circumjecta; altera, quæ Allantoeides, id est, Intestinalis, eminentibus tantùm partibus, capiti, natibus, pedibus, duplex superjecta, libr. de vulvæ diss. cap. 10. quæ Arabicis *Abgas*, *Camisia fœtûs*, & *profundatio sudoris* dicitur, libr. de anatom. viv. χόριον augetur unà cum fœtu, cumque utero extenditur, ac fœtum totum involvit, etiam quâ os est uteri, ut scribit Gal. Dicitur ἀπὸ τῆ χορῆσ, quod in eo vasa, veluti in choro disposita sint. Sunt tamen qui χωρίον per ω scribant, quod fœtus veluti domicilium & sedes sit: vel quod unà cum fœtu χωρεῖ, id est, procedit. Dicitur alias δευτέριον, id est, secundæ, ut scribit Paulus lib. 6. cap. 75. Quo tamen nomine non extima modò fœtus membrana, sed totum etiam fœtus involucrum tribus membranis compactum significatur.

Cho-

Choroeides plexus (qui & *Retiformes*, & *Reticulares*, dicuntur, vide *Plexus retiformis*) ſunt convolutiones membranarum cerebri, ex multis venis, & arteriis, ſecundarum inſtar effigiatæ, nomine ἀπὸ τῦ χοείε, id eſt, membranâ deducto, quæ fœtum extrinſecus in orbem ambit, 9. de anat. adm. cap. 3. Conſtituitur autem prope medium cerebri ventriculum, 9. de uſu par. c. 7. Dicitur adhuc & tenuis cerebri membrana *Choroeides*, id eſt, ſecundi formis meninx, 8. de uſu par. cap. 9. eò quod cerebri vaſa non aliter ſuſtineat, quam τὸ χοείον vaſa ad fœtum pertinentia complectitur. Dicitur, & *Choroeides* oculi tunica, corpus quoddam retiforme, quaſi tunica, (*Amphibleſtroeides* dicta) humorem vitreum oculi ambiens, quod ex portione tenuis meningis, & ipſius quaſi cerebri ſupernè deſcendente, atque amplificatâ, eſt conflatum reti ſimile, quod retiforme corpus, à Choroeide, id eſt, tenui meninge, quæ illi ſupernè committitur, continetur; undè tunica oculi *Choroeides* dicitur, 10. de uſu part. cap. 2.

Chorda eſt membrum, ab extremitatibus muſculi ortum habens, ad ſimilitudinem chordæ arcus effecta. Eſt autem Chorda idem quod Tendo, non quod ligamentum, 6. aphor. 46. & lib. de anat. viv.

Chordapſus, *Ileos*, ſeu *Volvulus*, eſt tumor eminens, in tenuium inteſtinorum parte internâ, ut videatur inteſtinum ad ſimilitudinem chordæ obvolutum, vel ab inflammatione, vel obſtructione aridi ſtercoris, graviter ægros vomitionibus crucians, adeò, ut nonnulli ſtercus quoque evomere conſpiciantur. Hinc *Stercoraria* etiam dicitur *Vomitio*, & *Miſerere mei Domine*, 6. de loc. affect. Dicitur autem χορδαψὸς, quod qui manum loco dolenti admoverit, is veluti τῆς χορδῆς ἅπτεται, id eſt, videtur ſibi Chordam tangere, propter magnam ex inteſtini inflammatione tenſionem. vide *Ileos*.

Chronicæ ægritudines, id est, longæ, de par. art. med. cap. 7. vide *Polychronius*.

Chrysitis, χρυσῖτις γῆ, terra est aurea, in quâ parvis terræ particulis immistæ sunt parvæ auri partes, quæ ab igne in fornacibus fusæ secum coëunt, 5. de simpl.

Chylus, est hordei lactisve cremori analogus succus, albicans ex assumptis cibis, nativi caloris vi elaboratus, partim tenuioribus portionibus, partim crassioribus constans, ex ventriculo per mesaraeas in jecur, ut ibi sanguinis formam consequatur, transmittitur, lib. de atrâ bile, cap. 3. Ejus generatio χύλωσις dicitur, ventriculi propria actio, per quam cibus in Chylum mutatur.

Chymethla, id est, *Perniones*, 6. simpl. vide *Perniones*.

Chymosis (quæ & *Chemosis*) est utriusque palpebræ distortio, ex inflammatione oborta, 4. de comp. med. loc. cap. 4. Est item *Chymosis*, rubra, carnosaque corneæ oculi pelliculæ inflammatio, lib. de remed. part. fac. vide *Chemosis*.

Chymus, est nutrimentum, seu humor ad nutrimentum animalis in hepate præparatus, depositis excrementis, 4. de usu part. Atqui antiqui saporem vocaverunt *Chymum*, id est, liquorem, lib. de ocul. part. 2. cap. 1. *Chymi* autem appellatio apud Hippocrat. semper humoribus corporis destinata est, ex quibus nos constituimur, sanguini inquam, nutrimur, & fovemur, pituitæ, & duplici bili flavæ & nigræ; Apud Platonem verò, & Aristotelem, gustabilis qualitas quævis nobis insita, *Chymus*, id est, *Sapor*, nominatur, lib. finit. χυμὸς itaque communi significato omnem humorem designat coctione quòdammodo incrassatum, tam in animantibus quàm in plantis. Inde ἔυχυμος & κακόχυμος nomina deducta sunt. Quibus ea designantur, quæ humorem bonum malumve, hoc est, nutriendo corpori servandoque aptum aut incommodum continent. In quo nihil differt χυλὸς ἀπὸ τοῦ χυμοῦ. Sed peculiari

culiari quâdam significatione χυμὸς appellatur ipsa gustandi facultas sive qualitas, quam Saporem vocant. Hic autem non aliud est, quam partis siccæ terrenæque in humore permistio, vel partis siccæ per humorem vi caloris percolatio: efficitur enim Sapor permistione quâdam.

Cyphosis, id est, gibbositas, (quam etiam *Cyrtosin*, id est, Incurvationem dicunt) est distortio spinæ in posteriorem partem, ut in anteriorem Lordosis, λόρδωσις dicitur. Galen. scribit Hippocratem κυφὲς solitum nominare, quos omnes κυρτὲς appellant. Est autem κύφωσις vitium spinæ, quod à casu, ictu, & tuberculis anteriorem thoracis partem distendentibus, pulmonemque prementibus aliquando contingit, ut docet Gale. comment. ejus aphor. quo scribit Hipp. gibbos ex asthmate aut tussi factos, ante pubertatem mori.

Cyrtosis, vide *Cyphosis*.

Cicatrix, ἕλη, ab Hippocrate nunc sumitur pro ipsis ulceribus, nunc pro consolidatione ulcerum, caro callosa, pro cute inducta, ubi vulneris, quod jam coïvit, hiatus fuerat, 1. de artic. 56. Particulatim autem *cicatrix oculi* appellatur; ubi nigro oculi ex alto ulcere, membranæ crassities supervenit, & color albior appareret; quæ cicatrix si sit & major, & crassior ex ulcere Iridis nata, dicitur *Albugo*, lib. Introd. cap. 15. vide *Albugo*.

Cilia, extremæ illæ palpebrarum partes sunt, quæ in somnis clausis oculis simul committuntur; quæ & *Tarsi* nominantur, lib. Introd.

Cingentes, sive *Succingentes*, membranæ simplices quædam tunicæ sunt, telæ araneorum similes, (membranæ quidem ab essentiâ, tunicæ verò ab usu nuncupantur,) quæ totam utramque thoracis regionem internam subcingunt, vocanturque in costis *Cingentes*, Græcè *Hypezocotes*; ubi verò rectà ad jugulum perferuntur, *Intercipientes*, Græcè, ἀναφέροντες, (me-

dium thoracem latera duo distrahentes) ubi pulmoni circumhærescunt, hujus operimentum sunt: quarum basis supernis partibus septi transversi objicitur; inferioribus autem alia quædam membrana, huic persimilis substrata, quæ *Peritonæi vertex*, & *principium*, jure optimo nuncupatur, 6. de anat. adm. cap. 8.

Cinumenus, κινούμενος, id est, qui movetur, morbus est, qui diversis horis semper accedit, ac remittit. Contrarii hujus sunt affectus ἰσῶντες, iisdem horis subinde accedentes, & remittentes. Illius species duæ: Anticipans, & longiùs emanens, προληπτικὸς, καὶ ὑστερικὸς. Ille qui prævenit, citiùsque horas persolvit, *Proleptic us*, sive *Anticipans* dicitur; qui tardat, *Hysteric us*, id est, posteriùs invadens, lib. de Typis, cap. 3. Κίνησις omnem motum significat, & pro absurdâ in ægris motione sumitur, cùm aut mente turbati, aut incontinentiâ corporis vexati, inordinatos & temerarios motus exercent, ῥιπιζασμῷque jungitur. In Coac. prænot.

Cion, hoc est Columna, idem prorsus quod κιονὶς. Hoc tantùm interest, ut ait Galenus, quod τὰ γαργαρεῶνα, Veteres κίονα, posteriores autem κιονίδα appellarunt. vide *Gargareon*, & *Staphyle*.

Cionis, vide *Staphyle*.

Circuitus, sive *Periodus*, est tempus intentionum & remissionum in morbis quæ fiunt: ut Typus est ordo earundem intentionum & remissionum, lib. de Typis, cap. 3. vel circuitus, sive periodus, est similis ab eodem ad idem reditus, 1. aphor. 12. Sic enim singulis accessionibus recurrit morbus, ut redintegrari renovarique videatur. Is in febribus intermittentibus manifestissimus est, atque aliis morbis qui similiter post aliquod intervallum repetunt. Continentes perpetuique morbi circuitus nullos habent. Est autem alius brevior, qui citò recurrit, alius plurium horarum vel dierum, alius analogiam servat, alius non servat. Est autem analogia temporis ad tempus, moris ad morē collatio,

ut si

ut si fiat eâdem horâ, vel tardet, vel anticipet, æqualiter aut inæqualiter, ordinatè vel inordinatè, mitiùs vel sæviùs. Omnis autem per circulum videtur fieri, ut qui ab uno statu redeat in eundem, atque id perpetuò ad finem usque morbi observetur. Itaque ab horrore qui febrem tertianam inchoat, usque ad alterius accessionis horrorem circuitus unus est: similiter à rigore febris quartanæ, usque ad initium alterius rigoris unus circuitus est. Ergo in circuitu remissio continetur, sive perfecta sit, sive imperfecta. Dividitur enim circuitus in duas partes, πυροξυσμὸν & ἄνεσιν, hoc est, accessionem & remissionem, uti Hippocrates distinxit, & Galenus multis in locis explicavit,

Circumcisio, vel *Circumsectio*, est ablatio cutis glandem contegentis, in virili pudendo, quæ *Præputium* dicitur, lib. finit.

Circumnuens, vide *Innuens*.

Circumocularis tunica oculi est, quæ à crassâ meninge orta, toti oculo substernitur, circumtangens, & circuminduens osseam oculi substantiam, ne oculus huic indatur nudus, lib. de anatom. viv.

Circumossalis membrana, quasi ossium involucrum dixeris, est, quæ singulis ossibus in longitudine circumjicitur, 1. de sem. cap. 10. quam in capite, *Pericranion* dicimus, libr. de anat. ocul. In costis autem, aliisque ossibus ferè cunctis, *Periostion*, 8. de anat. adm. cap. 10.

Cirri, vide *Cornua vulvæ*.

Cirsocele, vide *Cele*.

Cirsos, id est, Varix, alias quoque venas omnes dilatatas Antiqui sic nominabant, lib. de tum. cap. 16. Id autem contingit venæ, non etiam arteriæ, propter tunicæ mollitiem. Arteriæ namque tunicæ crassiores sunt atque robustiores. Distentionis causa est sanguis multus & crassus qui non facilè cedit, sed cui contrà cedere vena cogitur, præsertim verò flatulentus, qualis melancholicus est, proindeque ab eo varices ut plurimum

rimum fieri Medici omnes prodiderunt. Fiunt tamen interdum à pituitoso atque à puro etiam sanguine, præsertim quidem in cruribus propter ejusmodi sanguinis gravitatem: aliquando verò etiam in temporibus, & in imâ parte ventris sub umbilico, & circa testiculos & scrotum, atque in ipsis etiam inguinibus. Nascitur & in palpebris authore Aëtio, atque, ut semel dicam, in omni parte quæ venas habeat, maximè si prona est, & longiùs dissita à fonte caloris nativi. vide *Varices*.

Citta, vide *Cittosa*.

Cittosa, id est, vitiosi cibi appetentia, qualis gravidis contingit, 6. de sanitat. tuend. capit. 9. Dicitur etiam *Citta*, *Pica*, & *Picatio*, 1. de sympt. caus. cap. 3. & cap. 7. Causa est vitiosum quoddam recrementum, ventriculi tunicis impactum, sed cujus vitium facilè explicari non possit. Pro diversis autem ejus qualitatibus varia appetuntur, sed imprimis Acida, Acerba, atque etiam Acria, & aliquando Terra, Testæ, Carbones, Panni veteres, Putria coria, & alia ejusmodi à naturâ abhorrentia. Maximè autem hoc malo gravidæ infestantur ad extremum usque secundum tertiumve mensem. Quarto namque eo ferè liberantur, partim vitioso humore per vomitum vacuato, partim concocto, atque etiam absumpto crebris vomitionibus, fastidio, & ciborum quibus vitium ali debuisset, abstinentiâ, quodque auctior eo tempore fætus unà cum sanguine vitiosum pariter humorem attrahat atque conficiat. Verumtamen viros quoque idem affectus aliquando exercet, cùm & ii vitiosum depravatumque ejusmodi humorem in ventriculo collegerint. Vocatur hoc vitium à Græcis κίττα, vel à picæ varietate, (est enim avis varia, nec sibi concolor, sed quæ alias plumas & pennas candido, aliàs nigro colore præferat) vel quod fortè affectu consimili picam laborare observatum sit. Plin. gravidarũ malaciam sæpè dixit.

Cla-

Claves, sive *Jugulum*, sunt duæ primæ costæ propè guttur, inter os pectoris, ac spinæ finem, quæ ad scapulas est, à naturâ constitutæ, 13. de usu part. cap. 11. *Claviculas* etiam vocant, lib. de musc. diss. c. 12. quas vulgò *Furculas* dicunt, quarum una *superior*, altera *inferior* nuncupatur. Recentioribus autem, elatiore in thoracis fine, & quidem in anteriori parte Claves exsistunt; sic dictæ, quòd sterno, Omoplatas, id est, humerum firment; is autem finis vulgò, *Furcula superior* dicitur, Cavitates sub his Clavibus σφαγὰι appellantur, id est, Juguli, ut sint duæ Claves, & Juguli totidem, dexter, & siniſter. Unde & σφαγιτίδες jugulares venæ à Græcis appellantur.

Clavus, sive *Gomphos*, est oculi morbus, cum Uvea locum suum egrediens, pelliculas superficie tenus operit, unde ejus forma fit, quasi Clavus, libr. de ocul. cap. 11. vide *Gomphos* & *Myrmecia*.

Clunes, vide *Coxa*.

Clydones, Κλύδων, Symptoma est retentricis facultatis ventriculi, cibos, vel non complectentis, vel diminutæ, vel vitiosæ, unde flatulentiæ, & fluctuationes cum sonitu succedunt; flatulentiæ quidem, ubi & cibi flatuosi sunt, & ventriculus non admodum frigidus; fluctuationes cum sonitu, cùm vel nihil in eo continetur, quòd verti in flatum possit, vel vehementer sit refrigeratus, 3. de sympt. caus. cap. 2. Qui hoc symptomate laborant, non possunt concoquere sufficienter, & eò diutiùs in eorum ventre gravitas manet, quo tardiùs concoquunt.

Clyster, Κλυσμὸς, Latinis idem est quod *Lavamen* seu *Ablutio*, à verbo κλύζειν, quòd & *lavare* significat; Alio nomine Græcis ἔνεμα ab ἐνίημι, *infundo*, dicitur, quæ vox Latinis *injectionem* significat. Medici hujus temporis, *Clysterii*, & *Ematii* Græcis vocibus quàm Latinis malunt uti. Dicitur adhuc, & *Clysma*, unde *Diaclysma*, id est, lavatio ad ulcera, & dentes

titubantes, infirmoſque. Dicitur adhuc & *Clyſmus*, de medic. fac. part. cap. 16. Eſt autem *Clyſter* medicamenti genus, quod liquidum intra partem aliquam corporis injicitur. Sed privatim etiam inſtrumentum ipſum ſignificat, quo medicamentum injicitur. Id Galeno, ut multis apud eum locis videre licet, fuit veſica, cui cornea vel alterius materiæ fiſtula recta, & fracta ad finem annexa erat. Clyſteris uſus præcipuè inſervit inteſtinis, iiſque craſſioribus: neque enim ad tenuia ferè pertingit. Convenit tamen & utero & auribus & fiſtulosis ſinuoſiſque ulceribus. Sed qui utero adhibetur, peculiari nomine μητρεγχύτης dicitur. Eſt autem multiplex Clyſteris facultas. Intemperiem emendat contrariâ qualitate, deterget ulcera, ſiccat, conglutinat, mollit alvum, vim excretoriam ſopitam irritat, vacuat omnis generis humores inteſtinis contentos, ſolvit flatus, ſedat dolores, adſtringit alvum, pro variâ medicamentorum, ex quibus conſtat, facultate.

Cneme, Κνήμη, id eſt, Tibia, ſeu alterum ex duobus oſſibus tibiæ, eodem cum toto membro nomine; alterum verò *Perone*, ſeu *Fibula* dicitur, 3. de uſu part. cap. 9. Ambiguæ ergo ſignificationis eſt. Interdum totam eam partem ſignificat, quæ inter aſtragalum genuque poſita eſt, oſſibus geminis conſtantem, quam Crus Latini dicunt. Interdum verò id os peculiariter deſignat, quod eorum eſt maximum, Latini Tibiam vocant, nam quod minus eſt, περόνη, id eſt, Sura, appellatur. Sic πῆχυς modò utrumque os cubiti, modò eorum longiſſimum ſignificat, ut annotat Galenus. Certum tamen eſt, τὴν κνήμην partem eſſe τῆς σκέλους, quod Galenus dividit in tres partes, μηρὸν κνήμην τὴν πόδα. Eſt autem os tibiæ craſſiſſimum & interiori in parte ſitum, eique ſoli femur per Diarthroſim articulatur. Nam περόνη tenuior multò eſt, & exteriùs ſita, nec tam altè aſſurgit, ut genu contingere poſſit.

possit. Inter se autem hæc duo ossa membranoso ligamento sursum deorsumque colligantur, in medio multùm ab invicem discedunt, ut se habet etiam in cubito & radio. Quâ parte verò tibia cum femore copulatur, magnam habet epiphysim, & in eâ cavitates duas, in quas duo femoris condyli inseruntur. Inter eas autem corpus quoddam νευροχονδρῶδες eminet, ipsas etiam cavitates adaugens, & inter duos illos femoris condylos attollitur. Habet autem & tibia inferiore in parte epiphysim internâ in parte pronimentem & gibbam, sicut & aliam περόνη externâ in parte, quæ quidem duæ apophyses σφυρὰ, id est, malleoli propriè appellantur. Est autem tum tibiæ tum perones figura prope triangularis. Ac tibiæ quidem anterior angulus quia multùm acutus est, à quibusdam ἄκανθα: quia verò veluti frons est τῆς κνήμης, ἀντικνήμιον nominatur.

Coadjutrix causa est, quæ suâ virtute morbum efficere non potest, sed alteri auxiliatur, ut libido articularem morbum promovet, & sanguinis eruptionem remigatio, lib. Introd. cap. 8.

Coarticulatio, vide *Abarticulatio*, & *Dearticulatio.*

Coccyx (vulgo *Cauda)* id est, Cuculus, est os quod subest ossi sacro, lib. de ossib. cap. 12. & 3. de art. 104. vide *Cuculus.*

Coctio, quid sit, hinc nosces, cum facultates quatuor sint, atque inter eas non minimè valeat alteratrix, per quam natura alimentum assimilat, coctio nuncupatur nutritivæ substantiæ permutatio, secundùm qualitatem, 4. rat. vict. 44. *Perfecta Vrinæ coctio* est, quando in urinis subsederit aliquid album, & læve & æquale & continuum; *Debilis* autem *coctio* est, quando ex aquosâ mediocriter subpallida facta fuerit, & quidem si turbulenta apparuerit, & talis permanserit, hæc quoque imminutæ, & debilis coctionis est signum,

& rufa

& rufa etiam ac tenuis, ex eodem genere eſt, 1. de criſ. cap. 27.

Coctionis ſigna ſunt quæ hominis ſalutem, non tamen per Criſim, futuram oſtendunt; quo diſtinguuntur à *Decretoriis* quæ ſalutem hominis futuram, per Criſim oſtendunt. Coctionis autem quæ in ſpirandi fit inſtrumentis, *ſputa*; ejus quæ in venis, *urinas*; illius, quæ in ventre, *alvi excrementa*, *indicia*, & *characteres* ſtatuere oportet; in febribus (quoniam venoſi generis ſunt paſſiones, nam & arterias in hoc genere comprehendimus) ad urinas præcipuè attendere oportet, 1. de criſ. cap. 7.

Cœcum foramen, eſt anguſtius illud foramen, quod ex duobus inæqualibus foraminibus, quibus quinta nervorum conjugatio à Cerebro excipitur, propè aures eſt collocatum, cui ſubditur labyrinthus quidam, quem natura effecit, muſculis temporalibus conſulens, nervum eis durum ſimul, & labiis immittens, 9. de uſu par. cap. 13. vide *Meatus auditorius*.

Cœcum inteſtinum ſive *Orbum*, ſive *Monoculum*, eſt quartum inteſtinum in ordine, primum locum inter craſſa obtinens, lib. de anat. viv. Quidam illud *ſaccum* nominant.

Cœli ſtatus, id eſt, ambientis nos aëris temperies, temporiſque præſentis conſtitutio, 9. meth. 5.

Cœlia, κοιλία apud Græcos, ſine adjectione omnem ventrem ſignificat, 6. aph. 20. Apud Ariſtotelem tamen dicitur *Cœlia*, illa tantùm corporis partis cavitas, in quam cibus devoratur, & prima concoctio peragitur. Latiùs tamen patet hoc nomen, nec receptaculum modò ciborum ſignificat, ſed omnem etiam cavitatem in profundo poſitam, ut cerebri, cordis, jocinoris, & reliquarum partium. Apud Hippocr. nunc cum adjectione ſuperior, & inferior venter ſignificantur; ut *ſuperior* ſit ventriculus, *inferior*, omne, quod ſub diaphragmate eſt, ſpatium latius. Erotianus annota-

notavit τὴν κοιλίαν ab Hipp. dici non modò ſpatium illud latius, ſed interdum internum quoque thoracis ſpatium, & ventrem ipſum, & ulcerum cavitatem.

Cœliaca, id eſt, Ventralis diſpoſitio, communis morbus eſt ventriculo, & inteſtinis, in quo materiæ, non mordaces, egeruntur, ob inteſtinorum imbecillitatem, quæ retinere contenta, ne exiguo quidem tempore poſſunt, ſed ea illicò excernunt, perinde ac ſi grave aliquod onus deponerent, haud ſecus quam in ſtranguriâ, in quâ ob acrimoniam & vellicationem veſica jugiter, quicquid ad eam pervenerit, excernit, quòd molem ipſius vel exiguam ſuſtinere nequeat, 6. loc. aff. cap. 2. Unde κοιλιακοὶ dicuntur, quibus excrementa lævia, humentia & ſemicocta, alvo continenter fluida redduntur aliquanto poſtquam aſſumpta fuerint tempore. Cauſa hujus mali eſt aſſidua cibi corruptio & cibus cacochymus, adhæc frigiditas, aut vehemens ardor, aut plagæ ventri inflictæ. Ex longis quoque morbis facilè hic morbus contrahitur, vide *Lienteria*.

Cœlomata ſunt rotunda, & cava ulcera, bothriis latiora, quæ in oculis circa Irim naſcuntur, in corneâ eorum tunicâ, lib. Introd. cap. 15.

Cœlum, κοῖλον more vulgi, appellat Hippoc. aërem, 1. de morb. vulg. 1. qui ſupra nos eſt, uſque ad nubium regionem, com. 1. in 1. de morb. vulg. 4. quamquam eo nomine *cavitas omnis* deſignari poteſt, tamen ſpecialiter Cœlum vocatur *ſuperioris palpebræ ſuperficies*, ſicut Hypocœlum ὑπόκοιλον pars inferior, quæ ei reſpondet, illud tùm in aquâ inter cutem, tùm in alterius generis malo habitu, tùm in diuturnis hæmorrhoidibus, longis mulierum profluviis, atque inchoantibus ophthalmiis intumeſcit. Sunt qui cœlum τὰ κοῖλα oculorum interpretantur cavitates, quæ ſub oculis, & utrâque naſi parte cernuntur, quæ tamen κανθοὶ dicuntur.

Cœru-

Cœrulea oculi tunica eadem est cum *Rhagoeide*, *Vvea*, & *Vviformi*, procul dubio, ob versicolorem internam hujus superficiem sic dicta, 10. de usu par. cap. 4. vide *Rhagoïs*.

Coincidentia, sive *Intercidentia*, quam Paremptosim Græci vocant, est cum aliunde in aliud vas humor fluit, 7. de anat. adm. cap. 16. In oculo autem *coincidentia* est, ubi in meatum porumve opticum qui à basi Cerebri veniens, oculo videndi facultatem tribuit, humor adaperto, vel rupto vase incidit, obturatque eum, unde cum dolore visus offenditur, libr. Introd. cap. 15.

Coindicantia sunt, quæ præter proprias cujusque morbi indicationes, ad hæc ægri virtutem, naturam, ætatem, anni tempus, regionem, consuetudinem, & si quæ sunt id genus alia, considerant, ac à primis indicantibus indigitata præsidia approbant & confirmant, 13. meth. 16.

Cola, dicuntur in homine longiora, majoraque membra, à Thorace separata, & quasi dependentia, ut brachia & pedes, Latinis dicuntur artus, 3. de usu part. cap. 1. verum Pollux κῶλον (quod & κώλυμα, inquit, vocatur) ex femore tantum & crure constare scribit. Dicuntur & *Cola*, ossa narium, vide *Ithmoeidea*.

Colatoria ossa sunt narium foraminulenta & cavernosa ossa, quæ à cribri similitudine, Ithmoeidea, vel à spongiâ, Spongoeidea appellantur: varia enim habent foramina, quo modo, & spongiæ; neque ea habent recta, ut cribra, quòd per ea superflua Cerebri excrementa transcolentur, & odoratarum rerum species ad processus mammillares rectà ascendant, 8. de usu part.

Coles est particula quædam corporis insignis, ad extremum collum vesicæ sita, quâ mares fœminas exuperant, quam Græci *Caulon*, πέϊνεον, seu πέϊνον,

Lati-

Latini *Penem*, *Colem*, *Mentulam*, *Virgam*, & *Pudendum virile* nominant, 5. de uſu par. cap. 15.

Colica diſpoſitio eſt morbus plenioris inteſtini diuturnus, in quo cruciatus intolerabiles, difficultates ſpirandi, ſudores, perfrictioneſque ſuboriuntur, libr. finit. Suntque Colicus & Volvulus inteſtinorum etiam inflammationes, quorum alter tenuioris inteſtini affectus eſt, alter plenioris, quare dejectiones includuntur, & flatus inteſtinis involuti, eò quòd exitum non habeant, dolores vehementes, & tormenta concitant, lib. Introd. cap. 13. & 2. de loc. aff. 5. Inde Colica medicamenta ſunt, quæ ad ſedandum Coli dolorem ſunt comparata, quæ quidem etſi anodyna ſunt, à communi tamen anodynorum formâ differunt, quòd quæ propriè Colica appellantur, aromatis odoratis, ac urinam cientibus ſeminibus permiſcentur, & quanquam Colica vocentur, non tamen ad Colicos tantum, ſed ad omnem dolorem in quâcumque corporis parte factum, ſedandum admoventur; quo factum eſt, (inquit Galen. initio libri ſexti de locis affectis,) ut antidotos omnes dolorem ſedantes, veteres Colicos nuncupaverint, vide *Narcotica*. Quamvis autem κολικὴ variis de cauſis oriri poſſit, ſic tamen potiſſimum dicitur, qui à frigido craſſoque aut viſcoſo humore, aut flatuoſo ſpiritu excitatur. Eum conſequuntur nauſea & vomitus pituitoſi atque corrupti humoris multo graviores & magis aſſidui, quam per nephriticos affectus, adhæc excrementorum retentio, ut ne flatum quidem, neque etiam ructum poſſint emittere. Sæpè etiam veluti circuire videtur dolor, atque plurima loca occupare, & modò in hoc modò in illâ parte vehementior fieri, cum nephritici dolores eodem in loco ſtabiles jugiter infeſtent. Difficile tamen eſt diſcrimen, adeò ut non modò plebei, ſed medici quidem diſcernant, omneſque eos dolores, ſive renes, ſive ureteras, ſive meſenterium, ſive tenuia etiam

etiam inteſtina occupent, κωλικὴν indifferenter appellent.

Collectica medicamenti facultas eſt, quæ ulcera, & vulnera glutinat, 5. de ſimplic. cap. 2. κολλητικὸν φάρμακον, glutinatorium medicamentum, eſt quod conjungit & unit diviſas partes, ut in priſtinam unitatem reducantur. Quidam ἔνσαρκον & τραυματικὸν etiam appellant, quod cruentis & vulneribus adhibeatur. Verùm non in cruentis modò protinus glutinandis eorum uſus eſt, ubi ſanguinem ex plagâ adhuc profluentem ſpongiâ deterſerimus, deinde futuris aut fibulis coarctaverimus, ſed etiam in ſinibus veteribus, cùm ab omni inflammatione eos vindicaverimus, putoſque medicamentis reddiderimus. Cæterum quod glutinandi facultatem habet, plus ſiccet quidem oportet, quàm quod carnem producit, nec tamen detergeat, nec expurget, ſed contrà prorſus ſubſtantiam omnem in idem cogat, cujuſmodi facultatem habent medicamenta ea quæ auſtera & aſtringentia vocantur: hæc namque in idem cogendi ac ſtipandi, non detergendi neque purgandi facultatem habent. Eorum namque finis eſt, prohibere ne ulla inter coituras partes ſubnaſcatur humiditas. Eſt autem glutinantium materia diverſa pro corporum varietate, quæ glutinari debent. Quæ ex argenti ſpumâ, oleo & aceto præparantur, imbecillam mollemque carnem glutinant: quæ Bitumine, Ærugine, Squamâ, Aloë & Myrrhâ conſtant, robuſtam & duram.

Collectiva inæqualitas pulſuum, quæ ex inæqualitate plurium pulſuum eſt conflata, 1. de diff. pulſ. cap. 30. quæ & *Syſtematica* dicitur, vide *Syſtematica*.

Colliculum idem eſt quod *Nympha*, caruncula nimirum membranoſa, ad fiſſuram colli matricis exorta, quæ dum virgo defloratur, rumpitur, quam quod multùm promineat, Ægyptii in Virginibus excidere conſueverunt, libr. Introd. cap. 10. Atqui plures ex antiquis

tiquis Anatomicis, tum præsertim Avicenna; dicunt iis, quæ nondum venerem sunt expertæ, circa medium colli uteri, panniculum virginalem dictum, esse, qui Hymen, aliis Hymenæon vocatur, &, ut ajunt, in primâ coïtione rumpitur; quod verisimile non videtur, nam in dissectione virginum non apparet, nec usquam quod legerim meminit Galenus, sed potiùs credendum est, collum ipsum, quod musculosum sit, & nervosum, ex ipsâ texturâ tantummodò connivere, & angustum esse. Nympha verò est adnata Epiphysis, & appendix cutacea, lata, intra pudendum muliebre, supra alarum commissuram, ad urinarium meatum sita; gemina autem est, utrinque scilicet una, data est à naturâ, tùm ornamenti causâ, (nam quod peni virili præputium est & Uva Pharingi, id Nympha utero) tùm etiam, ut Uterum à pulvere, frigore, & aliis externis injuriis tueatur, 15. de usu part.

Colliquatio, vide *Anastoicheiosis*.

Collisio & *Contusio* est, cùm exterior superficies percussi corporis continuitatem servat, multæ verò exiguæ divisiones in profundo apparuerint; at cùm cavitas aliqua forinsecùs apparet, quam rei collisæ percussor impresserit, tunc *Illisio*, Græcis θλάσμα dicitur, lib. de sympt. caus. cap. 11.

Collum uteri, sive *Os uteri*, est illud, quod intus est, ubi uterus desinit, collum verò incipit; quod magis propriè *Os uteri* diceretur; nam altera colli extremitas, quæ mulieris pudendis conjungitur, non uteri, sed ipsius colli os non sine ratione diceretur; 5. aphor. 46.

Collum, vide *Dorsum*.

Collyria, Latinis medicamenta vocantur, quæ oculis admoventur, Græci Κολλύρια nominant; hæc verò duûm generum sunt; quædam enim liquida sunt; & passim Collyria nominantur; quædam arida, & hæc

barbarâ voce dicuntur, *Sief*, Græci hæc vocant ξηροκολλήσεις; illa verò, ὑγροκολλήσεις, 9. simplic. & 4. de comp. med. loc. cap. 5. Κολλύριον quodque medicamentum est oblongum, rotundum, ex liquoribus, succis, seminibus, fructibus & metallicis ad varios usus compositum, compactum, cohærensque in modum ferè ejus quod vulgus Pharmacopolarum Magdaleonem appellat. Sic enim olim reponebantur & asservabantur Collyria, cùmque utendi occasio esset, ea vel integra, sicuti condita erant, adhibebantur in usum, vel solvebantur in pulverem, qui aut siccus, aut humore aliquo dilutus affectæ parti vel oblinebatur, vel linimento exceptus indebatur, vel suffitionibus, aut alio modo inserviebat. Namque τὸ κολλύριον antiquis figuratum fuisse, & certam habuisse formam ex veterum Medicorum lectione cognoscitur, qui pleraque medicamenta in Collyrii formam fingenda præcipiunt. Sunt ex Græcis qui κολλύριον, sine diphthongo scribant. Sunt etiam qui malint κολλύριον dictum esse ἀπὸ τὸ κολλᾶν τὴν ῥῦσιν: hoc est, quod comprimat fluxionem: alii verò, ἀπὸ τὸ κωλύειν: utrique credo existimantes, eam modò unam esse Collyriorum facultatem, ad sistendas fluxiones. Verùm tamen non ad eam rem modò, sed ad omnes omnium partium affectiones, quibus admoveri possunt, comparata sunt à Medicis Collyria, diversarum omnino facultatum: Fistulis enim induntur aliàs ad conglutinandum, aliàs ad detergendum, aliàs verò ad exterendos earum callos. Imponuntur & naribus ad Polyporum & Ozænarum curationem, itemque auribus ulcere affectis, authore Gal. Adhibentur & utero tum ad ciendas purgationes, & ad fœtum atque secundas expellendas, tum ad sistendum etiam immodicas sanguinis excretiones, &c. Verùm Collyria in oculis præcipuum usum habent, qui quantò sunt reliquis corporis partibus præstantiores, tantò magis Medici veteres in eorum Collyriis elabora-

borarunt, & eorum copiâ quodammodo luſerunt.

Collobomata Græci vocant partes, quæ in labiis aut narium alis, aut aure deficiunt, & decurtantur, 14. method. cap. 16. quæ propriè *Curta* vocantur, ſeu *Mutila*. Hujus generis ſunt & quas in majore oculi angulo ῥοιάδας vocant, eo utique vel impenſius extenuato minoreque facto, vel prorſus abolito.

Colon inteſtinum quintum in ordine à ventriculo, ſecundum autem in craſſis, inter cæcum & rectum medium, 6. de anat. adm. cap. 9. Dicitur verò Colon, id eſt, Laxius inteſtinum, quod excrementa ex diſtributione ſegregata ſuſcipit, lib. Introd. cap. 11. quod & *pingue inteſtinum* appellat Galenus, 2. de ſympt. cauſ. cap. 5. unde propter ſui latitudinem, ipſum ſolum quidam *ventrem inferiorem* appellant, 4. rat. vict. 112. Id dextra prius ilia prætervectum, ad ſiniſtrum renem emergit, perque ventriculi fundum & jecinoris cavum exporrectum deſcendit ad rectum inteſtinum. Abſcedit longiſſimè à centro meſenterii, quod non expediat venas meſaraicas valdè exugere ea quæ continet excrementa: cæco autem, ut ait Galenus, ad portionem reſpondet. Sicut enim cæcum valdè extuberat globoſumque eſt, ita & Colon totâ ſui longitudine multos habet medios globos, & veluti cellulas, exiguas quidem, nec tantas quantum cæcum (hoc enim totum veluti quidam venter eſt) ſed ad portionem ejus ſimilitudinemque factas. In eo craſſiores fæces diutiùs commorantur, donec excernendi tempus appetat. Itaque fit ut ſæpè ab his malè afficiatur, variiſque morbis tentetur, pro contenti excrementi qualitate.

Columella, Κίων, Κιονὶς, & *Columna*, ſive *Gargareon*, & *Vva*, caruncula eſt membranoſa, in fine palati, à faucibus dependens, vocis inſtrumentum, quod hiante ore conſpicitur, libr. finit. vide *Gargareon*, & *Staphyle*.

Coma, id eſt, Sopor, ſive Propenſio & Delatio in

somnum, est, cùm vigilare ægri nequeunt, non apertos habentes oculos, sed conniventes, & alto somno, detinentur, com. 1. in 3. de morb. vulg. 7. vide *Caros.* Hippocrates verò Cataphoram, omnem ad somnum propensionem, Coma appellat; est enim in somnum delatio, non valentibus infirmis vigilantium munia obire, sed cùm palpebras claudere cupientibus, tùm dormire sperantibus; cùm autem ægri clausis palpebris dormire nequeunt, sed plurimùm vigilant, *Coma ἀγρυπνώδης*, id est, Pervigil, & non somniculosum vocat, com. 1. in 1. prorrhet. 1. Aliquando *Coma* pro *marcore* sumitur, 4. sanit. tuen. cap. 4. Marcere enim torpere significat, atque languore & inertiâ teneri, unde Celsus de Lethargo dicit; Marcor est inexpugnabilis dormiendi necessitas, & comatosos proinsomnolentos, & inertes appellat. vide *Sopor.*

Comitialis morbus, est omnium corporis partium, ex temporum intervallis facta convulsio, cum mentis ac sensuum oblæsione; qui & *Epilepsia* dicitur, 3. loc. aff. 7. & de differ. morb. cap. 5. Quin etiam *morbus magnus, morbus sacer, affectus puerilis*, & *Herculeus* dicitur. *Puerilis* quidem, quoniam pueritiæ tempore sævit; *Herculeus*, non quod Hercules eò vexaretur, sed quidam morbi sævitiem exprimere volentes, nomen hoc magnitudinem significans, Herculeam effinxerunt, comm. 6. in 6. de morb. vulg. 7. Dicitur adhæc *Puerilis*, ut qui à pueritiâ incipiens, ferè semper consenescat, Latini *Comitialem* dixerunt, quòd in Comitiis, & hominum frequentiâ maximè ægros corripiat. Quo in morbo quia spiritus se ferè totum in suos ventriculos tanquam in arcem recipit (quod & spiritui vitali calorique accidit, si quid cordi molestum est, tunc enim in cordis ventres spiritus calorque vitalis, se recipiunt, reliquis partibus calore destitutis & frigentibus) idcircò ægri neque vident, neque audiunt, neque aliter omninò sentire possunt, sed facultate pri-

stinâ

ſtinâ deſtituti muſculi urinam, ſtercus, & ſemen quaſi reſoluti profundunt. Horum enim ſymptomatum ego potiùs eam cauſam eſſe exiſtimo, quàm cerebri ventriculorum obſtructionem. Nam præterquam non eſt tanta ventriculorum obſtructio (qualis in Apoplexiâ eſſe perhibetur) ut curſum prorſus intercipiat ſpiritus animalis, certum etiam eſt eam non eſſe communem omnis epilepſiæ. Tres enim cùm ſint, authore Galeno, comitialis morbi differentiæ, una omnium frequentiſſima cerebri propria eſt, hoc eſt, ab humore in ipſo cerebro genito aut cumulato: altera ab ore ventriculi, affectu ſcilicet ab eo ad cerebrum per conſenſum aſcendente: tertia verò à quâvis aliâ parte, à quâ affectus ipſe incipiens, ſentiente ægro ad cerebrum uſque conſcendit. Vide *Epilepſia*.

Commiſſura, quæ & *Sutura* dicitur, Synarthroſis ſpecies eſt, & oſſium compoſitio, ad conſutarum rerum ſimilitudinem, quæ & *Serrata* dicitur, cum ſerræ modo, contrario occurſu congrediuntur, ubi dentatæ alterius partes in alterius ſinus committuntur, libr. de oſſibus in proœmio.

Communis morbus, ſive *univerſalis*, Græcis πάγκοινος, eſt, qui multos in communi invadit, cui oppoſitus eſt morbus, qui *Diſperſus*, ſive *Sporas* dicitur, qui aliquos ſeparatim tantum invadit. Σποράδες igitur ſive σποραδικοὶ νόσοι, plures ſunt ſimul morbi vagantes, & genere diverſi ſive pernitioſi, ſive mitiores, quorum alius alium invadit. Non ab aëre ſed à victus ratione naſcuntur, quam ſinguli habent propriam & peculiarem. Inter communes alii ſunt *publici*, quos vocant Endemios, in quo genere Scorbutus eſt; alii *vulgares*, ſeu *publicè graſſantes*, quos *Epidemos*, ſeu *Epidemios* vocant, ut eſt peſtilentia. Endemius morbus ſi alicujus ſit civitatis, vel loci proprius, dicitur *Vernaculus*, com. 1. in 1. de morb. vulg. in argumento; vide fuſiùs, in verbis *Pandemus*, & *Epidemus*.

Communis, sive *media Cubiti vena* est, quæ communis ei, quæ humeralis nominatur, atque ei quæ per axillam ad manum fertur, 2. de loc. aff. cap. 7. quæ, & *Mediana*, & *Corporalis*, & *Purpurea*, & *Nigra* dicitur, lib. de anatom. viv. vide *Media*.

Compages, Capitis sunt suturæ, quâ parte ossa capitis inter se mutuò compacta coaptantur; suturæ verò ex translatione dici consueverunt; Calvariæ enim ossa adeò exquisitè inter se conjunguntur, & coaptantur, ut ipsorum conjunctio per Harmoniam, id est, ex compage, & coaptatione facta, meritò sutura ex pannorum, qui consuuntur, similitudine, dicatur, com. 3. in lib. de iis quæ in med. fiunt, 36.

Complexio febrium est, quando duæ febres horis differentibus invaserunt: *Confusio* autem quando eodem tempore incœperunt, 2. de differ. feb. cap. 8.

Compositus morbus est, qui ex pluribus accessionibus, & remissionibus, sive ejusdem generis, ut duarum, vel plurium tertianarum, quotidianarum, vel quartanarum, sive diversi generis, ut unius tertianæ cum quotidianâ, vel cum quartanâ, constat; cui oppositus est *morbus simplex*, unam genere intensionem, & remissionem faciens, lib. de Typis, cap. 3.

Compressio, est laterum cujusque vasis astrictio, & angustatio per coalitum, 1. de caus. sympt. cap. 5. differens ab *obstructione* (quæ & *oppilatio* dicitur, 2. de caus. puls. cap. 1.) quippe hæc est meatuum nostri corporis intercluso, ex aliquo tumore, vel corpore interposito, non per coalitum, lib. de differ. morb. cap. 7. Illa autem inprimis ab externis oritur causis, E. G. compresso extrinsecus nervo, angustia meatui ejus contingit, 1. de sympt. caus. cap. 5. & de differ. morb. cap. 5.

Compunctio, est perforatio, quæ acu fit suffusis, 10. de usu part. cap. 6.

Conarium, vide *Conoeides*.

Con-

Concava vena, est Vena portæ, 5. loc. affect. cap. 3. vide *Vena porta*.

Concausa, vide *Continentes*.

Conceptio, id est, seminis comprehensio, motus est quidam contractionis Uteri, dum semen in seipsum ejaculatum amplectitur, manu veluti quâdam avidissimè, lib. an animal sit id quod, cap. 2.

Conchula, Κόγχη, vide *Aures*.

Concoctio est ciborum à ventriculo, in convenientem animali qualitatem alteratio; quæ concoctio si tarda, & ægrè longiorique justo tempore fiat, *Bradypepsia*; si autem in alteram qualitatem, non in eam, quæ sit secundùm naturam, fiat mutatio, *Dyspepsia*: si verò nulla fiat alteratio, sed quales sunt assumpti cibi, tales in omni qualitate manent, & dejiciuntur, dicitur *Apepsia*, 1. libr. de sympt. differ. cap. 4. Alteratio ipsa, usque quò alimentum in similitudinem partis, quæ nutritur, transmutatur, *Concoctio*; ubi verò jam parti apponitur, *Nutritio* dicitur, 8. de compos. medicam. loc. cap. 6. Concoctio eorum quæ præter naturam sunt, est ipsa maturatio morbi; at ipsa concoctio in coquentis substantiam deductio quædam est ejus, quod concoquitur, com. 2. in 1. de morb. vulg. 44.

Condensantia medicamenta omnia frigida sunt, & aquea, quare poros cutis, & meatus in unoquoque corpore condensant, & contrahunt: Cæterùm, instrumentum undique totum constringere nequeunt, unde & *Pycnotica* dicuntur, differuntque à *siccantibus*, quod frigida & sicca sint; ab *obstruentibus*, quod frigidâ & crassæ sint substantiæ, 5. de simplic. cap. 14. vide *Obstruentia*.

Condyloma, quasi dicas *Nodus*, est extuberatio, quæ cum phlegmone in rugosâ contrahentique se ani parte, exsurgit, lib. finit. quæ & Thymus dicitur, 14. method. 6. 3. Est adhuc carnis excrescentia callosa in digitis manuum & pedum, in sede item, ac uteri ore

coalescens; sic dicitur tumor hic, quod promineat in modum articuli, quem *Condylon* appellant, sed hic affectus in sede præcipuè oritur, rugâ aliquâ corporum in ano reduplicatorum insurgente, ac præter naturam intumescente. Quum enim sinuosus sit anus, rugas coagmentatas habet, ubi verò ampliùs intumuerit, tunc fit Condyloma, & aliquando citrà inflammationem fit, & molle est; quandoque verò cum inflammatione, tumque durum est, & dolorificum. Galenus lib. de oss. cap. 5.

Condylus, id est, Tuberculum, seu Nodus, est gibba ossium explantatio Radii, & Cubiti, quæ Carpo dearticulatur, ob id etiam aliquando *Capita* dicuntur, & *Apophyses*, 2. de usu part. cap. 2. Dicuntur & *Epiphyses*, id est, artuum capita, ubi enim os medullam habet, ejus finibus utrinque caput instar operculi cujusdam, ut plurimùm vides adnasci, 10. de usu part. cap. 18. vide *Nodi*, & *Articulus*.

Confusio febrium, vide *Complexio*.

Congelationes, passiones omnes dicuntur, quæ à causâ frigidâ, & vehementibus algoribus ortum duxerunt, lib. de differ. morb. cap. 5. In specie *Catalepsin*, & *Nervorum rigorem*, sic vocitant.

Conia facta, id est, Lixivium destillatum, 1. ad Glauc. cap. 3. Κονία tria potissimum significat, calcem, cinerem, lixivium, sed aliquando additur hoc ipsum de quo intelligi debeat, ut κονία ἄσβεστος, κονία ἀσβέστου, lixivium calcis. Similiter κονία στακτὴ καὶ διυθημένη, lixivium stillatitium & excolatum, ex loto & percolato cinere factum, cujuscumque generis ille sit, vitis, fici, mali, tithymalorum, lapidum partiumve animalium. Ex reliquiis enim quorumlibet corporum ustorum ablutis lixivium fieri potest præditum diversis facultatibus, pro ejus quod eluitur natura. Ejus enim quod empyreuma, seu igneam naturam habet acerrimam, ipsum quoque acerrimum est, ejus quod

tale

tale non est, etiam moderatius. Idem verò etiam simpliciter στακὴ appellatur. Quod si cineri cuicumque calx addatur, id lixivii genus πρωτόστακτον appellari Paulus Ægineta author est, libr. 7. Sunt & alia lixiviorum genera, varias sortita appellationes ab artificibus, quibus illa inserviunt; ut πηλοποιητικὴ & σαπωναρικὴ, quorum illud figulis, hoc verò saponariis in usu est, nisi quis malit paratum ex sapone lixivium intelligere.

Conjectura artificiosa est, quæ prope ad veritatem accedit, 1. de cris. cap. 9.

Conjunctiva oculi tunica, vide *Rhagoïs*.

Conjunctiva causa, vide *Continens*.

Conoeides corpus, sive *Turbinatum*, quod & *Conarium* dicitur, Cerebri particula est, veluti firmamentum quoddam venis, à magnâ venâ cavâ propagatis adjacens, lib. 9. de anat. adm. cap. 3. cujus substantia glandula est, figura autem Cono perquam similis; unde ei nomen quoque est impositum; utilitatem autem ei eandem esse existimant aliqui, quæ est Pyloro ventriculi; nam ut hunc confirmant esse glandulam, prohiberéque ex ventriculo cibum prius, quam is coctus sit, in tenue intestinum transumi; ad eundem modum, & hanc glandulam Conarion in principio meatus ejus constitutam, qui spiritum ex medio ventriculo in Parencephalidis ventriculum transmittit, custodem quendam esse ajunt, & velut Oeconomum, non plures spiritus de sese emittens, quàm quantum spiritus mitti oportet, 8. de usu par. cap. 14.

Connutritus morbus est, qui longinquo tempore hominum corpora infestat, atque his veluti connatus est, com. 5. in 6. de morb. vulg. 6.

Consistentia urinæ, hujus est tenuitas, & crassitudo, 2. meth. 4. quam Arabes vocant *urinæ substantiam*.

Consistentia, seu *status Paroxysmi*, ἀκμὴ, est illud tempus accessionis febrilis, cùm jam caliditas mate-

riam convicerit, atque usque adeò calor augetur, ut non modò locum exurat, in quo est putredinis focus, sed etiam continuatim per totum corpus dispergatur; ac cum jam ad summum fervoris devenerint humores accensi, id accessionis tempus *consistentia* appellatur; tunc verò universum laborantis corpus igneum redditur, extensâ per totum animalis corpus æqualiter caliditate, 2. de differ. feb. cap. 11. vide *Ascensus morbi.*

Constitutio, Κατάστασις, est in propriam sedem alicujus luxati corporis collocatio, restitutio, & repositio, 4. de fra. 38.

Contenta, ἰχόμενα dicuntur ab Hippoc. humores in solidarum partium spatiis & cavitatibus concluſi: qui tamen non hâc tantum ratione contineri dicuntur, sed quod etiam ab ipsis solidis partibus regantur & gubernentur. Quod enim ii gignantur, quodque usibus corporis inserviant, id habent à solidis partibus, vide *Continentia.*

Contentiva causa, vide *Continens.*

Contentus pulsus, idem est ac vehemens, 3. de diff. puls. cap. 5.

Continentes causæ (quæ *continuæ*, & *conjunctæ* dicuntur) sunt, quæ cum præsentes sunt, morbi quoque adsunt; cum tolluntur, morbi etiam discedunt; aut (ut in Scholis dicunt) quibus positis, ponitur; sublatis verò tollitur morbus; ut spina, telum: opponuntur *evidentibus*, seu *procatarcticis*, & *antegressis causis*, quæ cum adversam valetudinem creârunt, separantur & secedunt ab eâ: ut, labor, solis ustio, cruditas. *Concausæ* sunt, quæ affectum suâ vi generare licèt possint, generant etiam, & alteri cohærentes, unde *Synaitia* dicuntur: ut, lapis in vesicâ, & inflammatio; nam ambæ urinæ suppressionis causa sunt, etsi per se utraque illam generare possit. *Coadjutrices causarum partes* sunt, quæ suâ virtute morbum efficere non possunt,

sed

sed alteri auxiliantur; ut libido articularem morbum promovet. *Præcedens causa interna* est, quæ ab evidentibus, vel præparantur, vel coadjuvantur; ut sanguinis abundantia, nutrimenti soboles est. Introd. c. 8.

Continens febris, vide *Synocha*.

Continentia, ἴσχοντα vocat Hippocrates solida corporis membra, ut quæ comprehendant, regantque humida; *Contenta* autem appellat humores, ut qui à solidis comprehendantur, quæ cum impetu feruntur spiritus; siquidem in omnem corporis partem momento temporis, & facilè, & citrà impedimentum perveniunt, lib. de trem. palp. cap. 5. *Continentes* ergo partes erunt, ut, corpus solidum cordis, arteriarum, & aliarum partium cavarum, atque aliquid suo sinu concludentium, quæ sunt bases, radices, & fundamenta aliarum: in ipsis enim singulis triplex adest substantia verè solida, & ipsam ambiens, muniens, fovensque, carnosa, & per utramque sparsa, spirituosa, in quarum trium substantiarum, & maximè in solidæ quantitate idoneâ, & justâ qualitate seu temperamento, vitæ primum robur & firmitas residet. Hæc ob id omnium maximè continet ac regit reliquas duas, & hujus præcipuè beneficio corpora solida dicuntur ἴσχοντα ab Hippoc. à quibus singularum partium actiones proficiscuntur. Nam ventriculi solidum corpus trahit, retinet, coquit, expellit calore suo & spiritu adjutum. Eadem hepatis solidum corpus præstat, suis duabus aliis substantiis similiter adjutum. Pari ratione & reliquæ partes. Ex quibus fit ut Hipp. optimo jure corpora solida continentia vocaverit, non aliter quam fæcem vini vinosam & spirituosam ejus substantiam fovere & continere videmus. Neque enim continere tantum significat loco aliquo & spatio concludere, sed etiam regere, moderari & gubernare, quomodo & præceptor discipulos, & Imperator milites continere dicitur.

Con-

Continua febris, Συνεχὴς πυρετὸς est, quæ ad infebricitationem, antequam ex toto solvatur, non devenit, etsi declinatio aliqua & remissio sensibilis appareat. Cùm verò declinatio aliqua sensibilis non fiat, semper verò à primo principio febris, usque ad crisim similis perseveraverit, erit *febris ardens*, *ardens*, *Causon*, à continuis solâ acutie differens (quæ enim idem cum genere nomen sortiuntur, atque in pluribus particularibus accessionibus continentur, *continuæ* appellantur) quæ & *Synocha* appellatur; alia quidem *Epacmastica*, sive *increscens*, sive *Anabatica*; alia *Homotona* sive *Acmastica*, in eodem semper vigore & tenore perseverans; ultima *Paracmastica*, sive *decrescens*, 2. de cris. 6. & 2. de differ. cap. 2. Bifariam veteres uti *continui* nomine, & *intermittentis* videntur; nam *continuas* vocant febres, quandoque omnes, quæ nullum tempus liberum habent accessione; quandoque non omnes, quæ accessione nunquam vacant, sed solas præcipuè illas, quæ omni carent, usque ad judicium mutatione. Ita *intermittentes* interdum appellant illas solas, quæ accessionem perpetuam non habent; interdum eas, quarum equidem non recedit accessio, sed insignes sunt mutationes singularum accessionum, in initio, incremento, vigore, & remissione. At Medici quidam juniores, quæ non magnam mutationem habent, non *continuas*, id est, *Synochas*, sed *Synochos* nominant: continuas autem has solas, quæ non veniunt ad integritatem, & intermittunt singulis accessionibus, has vocant antiqui, interdum continuas, interdum intermittentes; nam sunt rectè inter continuas, & desinentes in integritatem, mediæ. Proinde rectè, ubi cum Synochis conferuntur, *intermittentes* appellantur; cum ad integritatem venientibus, *continuæ*, com. 3. in 1. de morb. vulg. 2.

Continui solutio, ἀπόσπασμα, vide *Vnionis solutio*.

Con-

Contractiones, vide *Ganglia.*

Contraindicare, vide *Endeixis.*

Contraria, apud Hippocratem & Medicos sunt, non in corporum modò qualitate, ut calidum frigido, humidum sicco; sed in quantitate etiam, ut magnum parvo, laxum denso, plenum vacuo, quæ Aristoteles *Opposita* vocat; quo sensu dicunt Medici, curationem fieri per contraria, 11. method. cap. 12.

Conturbatio, seu *Perturbatio*, πάραξις, vide *Taraxis.*

Contusio, θλάσμα est, cum grave aliquid supra corpus incidit, ac id ipsum collidit; ita ut carnea pars disrumpatur; cùm verò caro contusa, in loco sub cute cruorem contraxerit, sine ullâ cutis divisione, *exucatio*, *sugillatio*, *effusio*, *nigror*, & *nigritia* affectio hæc dicitur; venas tamen exiguas, simul cum carne rumpi, ac discindi in hujusmodi sugillationibus, est perspicuum, 3. de his quæ in med. 30. libr. de tumor. cap. 105. de compos. med. per gen. cap. 3. Id quoque in osse aliquando videtur evenire, sed in pueris maximè. Oportet enim in sese cogi id os quod colliditur, atque ita molle evadere, ut perfectè durum non sit. Θλάσις etiam numeratur inter fracturæ cranii differentias, quamvis fractura cranii non sit, nec fractura quidem simpliciter, sed ossis calvariæ in anteriorem partem impulsio, & veluti inflexio, cavitatem tantum, non etiam unitatis solutionem in calvariâ efficiens, ut licet in plumbeis, & æneis vasis videre, si foris illidantur, vide *Collisio*, & *Vnionis solutio.*

Convexa Hepatis, vide *Sima.*

Convulsio, σπασμὸς; Cum omnes arbitrarii motus musculis obeantur, quando ad sua ipsorum capita retracti, unamque particulam, cui inseruntur, simul attraxerint, si affectus aliquis p. n. in tensionem musculos ducens, iisdem acciderit, hunc motus sequi-

sequitur, similis quidem naturali, sed citra voluntatem, & vocatur affectus *convulsio*, lib. de Trem. palp. cap. 8. quam Celsus libr. 2. cap. 1. vocat *nervorum distentionem*; quæ convulsio, vel universalis est (ut cum totum corpus curvatur, aut in anteriora, & dicitur ἔμπροσθότονος, ut in posteriora, ὀπισθότονος, aut in utramque partem æqualiter, τέτανος, quibus additur & ἐπιληψία) est enim quædam totius corporis convulsio, patiente nimirum nervorum principio, vel particularis, aut in musculis oculorum, & dicitur σπασμὸς; aut mandibulæ, τρισμὸς; aut oris, κυνικὸς σπασμὸς; aut penis, σατυρίασις. Sunt autem plures earum causæ, quas tamen omnes Hippocrates in duas contulit, inanitionem & repletionem. Ad inanitionem quidem revocatur febris ardens, hellebori potio, immodica sanguinis profusio, vigiliæ, inedia, & quæcunque corpus vehementer exiccant; ad repletionem verò ebrietas, crapula, suppressa vacuatio consueta, exercitatio intermissa, phlegmone, & quæ eam consequuntur dolor morsusque, præterea & flatus qui in musculis conclusus, sive illic genitus, sive aliunde influens, eos distendit atque contrahit, ut docet Galenus libr. 2. de symptom. causis. Quo etiam loco ab utrâque illâ causâ convulsionem fieri chordarum eleganti similitudine docet: ut enim illæ vel nimio humore imbutæ, vel vehementiùs reficcatæ tenduntur contrahunturque, ut interdum etiam rumpantur, sic & nervi afficiuntur, atque ita tensi musculos adducunt. Itaque in nervis quidem ipsis convulsionis causa aliquando est, non etiam in ipso musculi corpore: musculi tamen non nervi morbus esse convulsio dicitur, quod ipse non autem nervus proprium sit motus, qui in convulsione læsus est, instrumentum. Itaque si nervi ex chordarum comparatione convelli aliquando dicantur, id non propriè dicitur, sed quod ita affectis necessariò quoque musculus contrahatur. Ergo quæcunque nervorum

vorum principio, vel copiâ, vel acrimoniâ, vel malignâ venenatâque qualitate molesta sunt, convulsionem possunt excitare: siquidem ab iis gravati nervi irritatique contrahuntur, & musculos secum adducunt. Ex his patet, convulsionis causam vel in musculo, & præsertim ejus capite esse, vel secundum nervi ipsius ductum, vel in ipso nervorum principio, quod geminum à Medicis statuitur; unum in spinali medullâ, alterum in cerebro, vide *Rhegma* & *Vnionis solutio.*

Convulsio canina, σπασμὸς κυνικὸς, est affectio musculorum maxillarium, per quam, os, nasus, oculus, labrum, atque adeò dimidia faciëi pars in obliquum torquetur; quæ affectio nonnunquam dicitur Convulsio, interdum Paralysis, quæ ad musculum latum pertinens affectio est, quam quidam vocant *oris torturam*, 4. loc. aff. cap. 2. versùs finem.

Convulsio comitialis, quæ laboranti Epileptico affectu accidit, 5. loc. aff. 5. & 3. loc. aff. 7.

Convulsivum affectum vocat Galenus, qui antè mortem necessariò convulsionis habet symptoma, 1. de præsag. ex puls. c. 4. & com. 3. in 1. prorrhet. 69.

Convulsivus & Vibratus pulsus sunt, qui naturali sede relictâ, unum locum non tenent, sed sursum atque deorsum agitantur. In Vibratis, arteriæ quædam partes quasi jacula superiora petere, quædam demitti, uno eodemque tempore conspiciuntur, quæ distentio parva est in convulsivis, 1. de diff. puls. c. 28.

Convulsivus pulsus est, in quo ad utrumque terminum tenditur arteria, quem convulsio sequi solet, 2. de caus. puls. c. 12.

Coopertoria cartilago, vide *Circoeides.*

Cophosis, Κώφωσις, id est, Surditas, est abolita auditûs actio, inducta ab iis, quæ vel ipsam audiendi facultatem, ejusque primarium instrumentum (quod est animalis spiritus in aures affluens,) aut ipsius organa, quæ natura ad audiendum comparavit, lædunt. Ad primum

mum genus pertinent causæ omnes quæ ipsum sensuum nervorumque principium, hoc est, Cerebrum, malè habent, præsertim quâ parte ex eo nervus auditorius producitur: cujusmodi sunt intemperies aut vitiosus aliquis humor, vel sensim in cerebro cumulatus, qui habitualem aliquando & incurabilem surditatem facit: vel confertim & subitò in ipsum irrumpens, sicuti per febres acutas accidit, de quo celebris apud Hippocratem habetur Aphorismus: *Quibus biliosæ dejectiones, superveniente surditate cessant, & quibus surditas supervenientibus biliosis dejectionibus cessat*: item qui non multò postea scriptus est, *Quibus in febribus aures obsurduerunt, sanguis è naribus fluens, aut alvus turbata solvit morbum*. Pleno enim ejusmodi humoribus cerebro, iisque ad aures maximè vergentibus, fieri non potest, quin & audiendi potentia vel hebetetur, vel etiam in totum auditu privetur, & ipse animalis spiritus impurior, crassior & fæculentior redditus, ad audiendum prorsus ineptus evadat. Possunt tamen & hæ ipsæ causæ organis auditus esse communes, & in ipso auditorio nervo, præsertimque meatu ejus interno talem intemperiem, tantamque obstructionem excitare, ut nec sonis in aures aditus pateat, nec interno spiritui in ipsum nervum via. Id quod etiam à sorde, callo aut alio tumore præter naturam meatum nervi auditorii occupante accidere potest. Hæ quidem causæ si magnæ sint, surditatem inducunt: Sin autem exiguæ, auditum vel obtusiorem reddunt, vel depravant, vel in eo dolorem etiam movent. Sunt enim harum omnium affectionum communes causæ solâ magnitudine ab invicem differentes. Præter quas tamen aliud quoddam discrimen adferri potest, quod læsis aliis instrumentis auditioni usum aliquem præbentibus, iis scilicet quæ aurem foris circumstant, intemperie, aut tumore præter naturam aut continui solutione, aboleri quidem in totum audi-

auditus, surditasque fieri non potest, sed tantùm hebetari vel etiam depravari. Quod autem ad dolorem attinet, qui in auditus sensu aliquando movetur, non est dubium quin à proprio sensibili fiat, ut voce asperâ, gravissimâ, maximâ, celerrimâ, qualis sonus est tonitrui, à quo sæpenumero inductam esse surditatem animadversum est divulso audiendi instrumento, sicut è contra vox leniſſima tardissimaque sano auditui solet esset grata: fatigato autem gratior, si præterea sit perexigua, ægro verò longè gratissima, eaque etiam magis ipsum silentium.

Copos, id est, Lassitudines, Græci vocant Affectus, ex multo vehementive motu corporibus, vel totis, vel particulis, quæ justo plus laborârunt, obortos: unde *Acopa* medicamenta, quæ talem lassitudinem tollunt, 7. de comp. med. per gen. cap. 11. Triplex in universum omnis lassitudo est, ἑλκώδης, πονώδης, φλεγμονώδης. In ulcerosâ lassitudine ulceris sensus, cùm moventur, se exhibet: in inflammatoriâ, inflammationis: in tensivâ, incendi tendique sibi videntur qui laborant. Ulcerosa quidem oritur ab excrementorum tenuium copiâ & acrimoniâ, quos ipsa exercitatio nimia, & celeres ac multi motus pariunt, eo excremento, quod crassius erat, fuso & attenuato, nec tamen toto expulso, aut adipe mollive carne liquatâ. Nec verò solus exercitationis excessus eam gignit, sed sponte etiam aliquando provenit, & maximè in ea incidit corpora, quæ & mali succi sunt, & excrementis abundant. Succedit verò & recentibus cruditatibus. Tensiva verò à nullo quidem excremento gignitur, de quo magnopere sit curandum, sed residet in musculis & nervis ex nimiâ tensione, quàm exercitando admiserunt, affectus quidam effectricis causæ potestatem testificans. Accidit namque in vehementi tensione omnes musculorum fibras contendi, non tamen similiter omnes lassari, sed eas maximè quæ per longitudinem tensionis porri-

guntur. Quippe quæ obliquiores quodammodo jacent, minùs in directum aguntur; quare his nullum instat periculum. In iis verò quæ immoderatiùs sunt extentæ, ita ut parùm à rumpendo absint, relinquitur affectio quædam similis ei quæ inter agendum fiebat. Quippe tendi adhuc videntur, cùm tamen nullâ jam tensione urgeantur. Tertia autem lassitudinis differentia, quæ inflammatoria, seu inflammationi similis dicitur, in quâ nimirum ceu contusas aut phlegmone obsessas partes sentimus, tum maximè solet incidere, cum musculi nimium excalfacti attraxere quippiam ex circumfusis sibi excrementis. Ex vehementissimis nascitur motibus, solaque supra naturalem habitum musculos attollit, ita ut phlegmone persimilis sit affectio. Itaque & levi tactu offenduntur, & calidiores apparent. Dolent verò etiam, si ipsi per se moveri conentur. Incidit hæc lassitudo iis plurimum, qui assueti exercitationibus non sunt. Nam exercitari assuetis rarò incidit, etiam ex vehementissimis plurimisque motibus. Illud autem huic uni præter cæteras commemoratas egregiè inest, nempe major quàm pro naturali habitu tumor, nec doloris ipse sensus idem in hâc atque in tensivâ lassitudine habetur. Quippe in illâ tendi, in hâc contusos esse usque ad ossa nervos putant, qui ipsâ laborant. Quare in his saltem proprium à reliquis duabus discrimen habet, nec est composita tantùm. Præter tres has proprias lassitudinis differentias alia est, quæ ceu lassitudo sit, nonnullis imponit. Hæc incidit cùm supra justum musculi siccantur, ita ut squalens contractumque corpus appareat, atque ad motus quodammodo pigrum, non tamen ei vel ulceris, vel tensionis, vel phlegmones sensus inest: sed nec horrorem ullum doloremve, nec pigritiam ad motus ei similem infert, quam lassitudines invehunt, sed gracilitatem tantum ariditatemque facit. Hæ quidem sunt lassitudinis simplices quatuor differentiæ ab immodi-

modicis motibus genitæ, quibus aliæ totidem respondent sponte venientes, quas αὐτομάτους κόπους Hippocrates appellavit, & dixit morborum esse prænuncias Ut enim quæ immodicas exercitationes lassitudo excipit, sanorum symptoma est: ita quæ sine his consistit, morbosum. Ac lassitudo quidem ulcerosa spontanea, eadem prorsus est cum eâ quæ exercitationi supervenit, sive ipsum affectum, sive ejus symptomata spectemus, causâ tantum differt. Hujus enim externa, illius interna causa est, acrimonia scilicet tenuis & calidi humoris corpus erodentis, stimulantis ac pungentis, qui imprudentibus nobis in corpore succrevit. Tensura verò quoties suâ sponte incidit, plethoris supervenit. Tertia verò quæ phlegmones sensum affert, ex ambobus oritur, tum nimia succi boni abundantiâ, tum acri illo & vitioso succo, non utique in venis cum bono sanguine misto, sed ab his transflato, atque in carnibus & ad cutem solo hærente.

Copula, seu *Ligamentum*, Σύνδεσμος, terminus musculi est, sensu omni carens, durior & crassior Nervo & Tendone, usum eum, quem vel nomine ipso præ se fert, exhibens: differt à *Nervo*, & *Tendone*, quod Nervus à Cerebro, vel spinali medullâ exorsus, sensum, aut motum membris inducit: Tendo verò finis musculi nervosus est, ex Copulâ, & Nervo procreatus, 1. de placit. cap. 9. quam quidam Nervum nuncupant, com. 1. in 6. de morb. vulg. 2. vide *Nervus*.

Cor, Καρδία, est viscus, carne compactâ, durâ, fibrosâ, cavâ constans, principium vitalis facultatis: sunt qui Musculum esse definierint, verùm & minùs rubet quàm Musculus & longè durius, spissius, solidiusque est, multòque aliter fibris intertextum; fibris namque validis, & rectis caro ejus circumfusa est, (unde *Parenchyma*, nomine quoque aliis visceribus communi appellatur,) à basi ipsius in mucronem tendentibus. Habet præterea & transversas, in eas ad angu-

lum rectum incidentes, & obliquas earum medias. Ac rectis quidem per diastolas è venâ cavâ sanguinem per arteriam venosam attrahit: transversis autem per Systolas in venam arteriosam, & arteriam magnam expellit, fuliginosumque pariter excrementum in arteriam venosam: obliquis verò per quietes inter Diastolen Systolenque medias sanguine ex venâ cavâ in ventriculum dextrum, & spiritu ex arteriâ venosâ in sinistrum attracto retentoque perfruitur. Sunt namque cordi duo ventriculi seu sinus, κοιλίαι Græcis dicti, carnis ipsius portione mediâ seu Diaphragmate quodam distincti. Dexter multo amplior est, carne & parciore & molliore circumseptus: sinister verò multo angustior, ut qui carne tum largiore tum densiore contineatur. Utrique autem sua est auris nervosa, cava, ad ora vasorum materias in cor immittentium affixa, in quibus veluti in penu quodam sanguis & aër recondita sunt. Has Græci, ὦτα & ὑμένας ἀτρεμεῖς appellant. Habet enim uterque sua vasa, dexter quidem venam tum cavam, tum arteriosam; sinister autem arteriam tam magnam quàm venosam, in quorum vasorum orificiis certæ quædam sunt membranarum epiphyses, quarum aliæ foris ortæ, introrsum feruntur, (cujusmodi tres habentur in venæ cavæ orificio, duæ autem in arteriâ venosâ, omnes inæquales & veluti laceræ) aëri atque sanguini in cor immittendo destinatæ: aliæ verò ab internis sedibus foras vergunt, tres quidem in magnæ arteriæ osculo, & totidem in venâ arteriosâ sitæ inter se æquales, per quas sanguis tum crassior ex dextro sinu in pulmones per venam arteriosam, tum spirituosus ex sinistro in magnam arteriam emittitur. Omnium autem orificiorum quæ in cor dehiscunt maximum est arteriæ magnæ, quod ut juvenibus cartilaginosum est, ita natu grandioribus, præsertimque senibus, osseum. Cordi porrò sua est tunica, nervulum à sexto pari aut recurrente sinistro sortita. Venam etiam

à venâ

à venâ cavâ habet, antequam ea in dextrum ventriculum ſubeat, coronæ modo (στεφανιαία ob id dicitur) circa cordis baſim implexam, & ramulis poſtea plurimis in cordis partem extimam diſtributam: duas item arteriolas inæquales ab aortâ ſub membranarum epiphyſibus productas, &, ut vena coronaria variè per ſummum viſcus diſperſas. Interna namque ejus caro à ſanguine in ventriculis contento abundè nutritur & temperatur. Eſt autem cordis figura pyramidata, è lato in acutum tendens. Arteriarum, & caloris nativi, quo animal regitur, ac vita continetur, quaſi fons & domicilium, in medio omnino Thorace ſitum eſt, præſertim ſuâ baſi, quam caput ejus nominant. Ea vis cordi inſita à Medicis facultas vitalis nuncupatur, 6. de uſu part. & 7. de anatom. adm. Vocant adhuc & *Cor*, Veteres omnes, *Os ventriculi*, propter affinitatem maximam, quæ illi eſt cum Corde, & mutuum conſenſum: ut oſtendit Galen. 2. de placit. & 5. loc. aff. 6.

Coracoeides, vide *Ancyroeides*, & *Acromion*.

Coryphe, vide *Vertex*.

Cornea, ſive *Corniformis*, (Κεραατοειδὴς χιτὼν ἢ ὑμήν) oculi tunica eſt, tenuis, dura, & denſa, quæ à durâ Cerebri meninge proficiſcitur, & tenuem oculi tunicam choroeidem in orbem amplectitur, quæ & *Ceratoeides* dicitur, 10. de uſu part. cap. 3. & *Cærulea*: eſtque tunica ſecunda oculi, hoc eſt, proximè ſubjecta adnatæ tunicæ, quam ὑπὸ φυκῶτα appellant. Prætenditur humori cryſtallino veluti operimentum & propugnaculum adverſus ea quæ extrinſecus poſſunt accidere. Ideoque non modò denſam, ſed etiam prætenuem, albam & pellucidam fieri oportuit, ne ullo pacto viſionem humori cryſtallino (quod primum eſt viſus inſtrumentum) prætenſa impediret. Itaque non aliter quàm cornu prætenue, & quam accuratiſſimè deraſum condita, & humorem eum tuetur, & ſplendorem ni-

hilominùs transmittit. Græci Κερατοειδῆ appellarunt, sive propter firmitatem, sive quod per eam, qui illi adjacet internus humor, tanquam per cornu transluceat, sive quod cornus instar veluti in laminas dissolvatur, ut scribit Rufus Ephesius. Pluribus enim ceu corticibus constare dicitur à Galeno, lib. de oculis. Ut autem illa sic composita aptissima est ad visionem, ita cùm ejus pars, quæ pupillæ antestat, crassior, aut spissior, aut humidior est facta, visionem impedit: similiter si colorem mutavit. Nam crassior & spissior visus hebetudinem creat: humidior non eam tantùm, sed etiam ut quasi per caliginem vel nebulam, vel halitum quempiam, vel fumum cernatur, efficit. Mutato autem ejus colore, ut per regium morbum contingit, pro naturâ coloris error in visu respondet. Rugatur & ipsa iis, qui ad extremum senium pervenerunt; tum propter senectæ imbecillitatem, tum propter spiritus supernè influentis penuriam. Eoque fit ut ii, servatâ etiam pupillæ magnitudine, imbecillius, aut nullo etiam modo videant. vide *Cærulea*, & *Ceratoeides*.

Cornicularii processus, vide *Ancyroeides*.

Corniformis, vide *Cornea*, & *Ceratoeides*.

Cornua, Κέρατα, numerantur inter affectus præter naturam; sunt autem duæ eminentiæ osseæ, quæ prope tempora nascuntur; Dicuntur & Dionysisci, Διονυσίσκοι; sunt & cornua vulvæ, sive sinus, duo processus insignes, à lateribus vulvæ, ad utraque ilia, quos alii vocant *Cirros*, lib. de vulvæ diff. cap. 3. vide *Apices matricis*.

Corona oculi, vide *Iris*, & *Stephanos*, Ιρις, Στεφάνη.

Coronale os, ut *Coronalis sutura*, Στεφανιαία ῥαφὴ, Στεφανιαῖον ὀστῦν, sunt sutura anterior Cranii ab uno temporum osse ad alterum transversim perveniens: sic etiam *Os frontis* Coronale dicitur, quoniam eâ capitis parte, ubi id ipsum consistit, Coronæ gestari soleant, vel quòd in orbem frontem cingant, 9. de usu part. 2.

de os-

de ossibus, cap. 1. 6. de anat. adm. c. 1. Inde & *Coronalis vena*, Στεφανιαία φλέψ, propago est veniens à magno trunco venæ cavæ sursum ascendentis, cingens cordis basim in modum Coronæ, eidemque alimentum advehens. Ea quidem magnâ ex parte simplex est, interdum tamen gemina apparet. Distribuitur autem in partem cordis externam. Est & alia venæ cavæ propago, quæ *Coronalis stomachica*, Στεφανιαία στομαχικὴ appellatur, quæ à ramo splenico venæ cavæ proficiscitur, & ad stomachum effertur, ibique bipartito ramo majore, ceu Coronâ stomachum totum cingit; ramulis sursum ad Æsophagi finem, & deorsum in ventriculum demissis: minore ad pilωron descendit, ramulis obiter ante & post distributis. Quemadmodum autem à venâ cavâ, Coronalis hæc vena proficiscitur, sic à magnâ arteriâ statim, ubi à corde orta est, arteriæ duæ coronariæ prodeunt, major sub valvulâ dextrâ, minor sub posticâ, quæ in cordis superficiem, & ejus partem crassiorem, perinde ac venæ, distribuuntur, 7. de anat. adm.

Corona, sive *Coronon*, Κορώνη ἢ Κόρωνον, est extremum ossis, quod in mucronem desinit, lib. de ossib. in procœmio; undè omnes Apophyses rotundas appellant *Coronas*: sic autem dicitur, quia τῇ Κορώνης, hoc est, cornicis rostro similis sit: quæ autem Apophysis in caput crassum & rotundum desinit, non Κορώνη, sed ἀγκὼν, nominatur, 2. de usu part. cap. 14.

Corporalis vena, vide *Communis*.

Corrugatio pupillæ, vide *Tabes oculi*.

Coryza gravedo, Κόρυζα, tenuis, & incoctus humor aqueus est, qui per nares secernitur, quasi gravedinem dixeris; hic cerebri morbus est, præsertim verò priorum ejus ventriculorum: sunt enim eo humore referti plenique: talis defluxio, cùm per palatum fit, dicitur *Catharrus*, 2. progn. 49. Est autem hic humor, non qui propriè ὠμὸς sive Crudus dicitur, sed qui

ἄπαχυς, hoc est, Liquidus & Tenuis. Celsus autem author est, & *destillationem*, & *gravedinem* κορύζας Hippocratem appellasse. Verumtamen non locorum modò, qui ad nares habentur, obstructio fit, sed etiam tum spiritui ipsi, qui in ventriculis est, tum cerebro quod hos continet, intemperies quædam accedit, qualis ab obstructione solet contingere. Causa ejus est Solis æstus, vini potus largior, balnea calidiora, perfusio capitis ex aquâ calidâ, maximè si caput calidiùs existat, & cibus in ventre incoctus manens, neque per inferna descendens: his enim caput humorem superfluum colligit & repletur. Sed immodicè refrigeratum cerebrum Coryzam creat. Sic enim caloris penuria malè concoquit alimentum, patiturque idem quod ventriculus diarrhæâ laborans. Quod enim in ventre diarrhæa est ex malâ concoctione, talis in cerebro est Catharrhus & Coryza. *Catharrhum* appellamus, cùm quod supervacuum est in cerebro, in os diffluit; *Coryzam*, cùm in nares; *Bronchos* autem sive raucitas Catharrhis supervenit, faucibus scilicet humore imbutis; quòd si in Gurgulionem fluxio procumbit, quam ex similitudine Græci *Staphylen*, id est, Acinum vocant, in eâ gignit, aut aliàs eam in *tumorem* attollit; at si Glandulas, *Antiadas*; si in eas, quæ iis proxima sunt, *Paristhmia*, 3. de symptom. caus. cap. 4.

Costa extrema est, non parva illa reverà spuria, quæ ab aliis discedit, & carnosæ parti septi transversi obducta est, sed ipsi proxima, cui manifesta jam membrana tenuis intùs subtenditur, ei continua, quæ omnes costas subcingit, 5. de anatom. adm. cap. 3.

Costæ, ossa pectoris sunt, quæ à collo toto ad ilia usque ex anteriore parte, ad utrumque latus protenduntur, libr. Introd. cap. 10. & 3. de artic. 37. Duodecim ut plurimum numero sunt; ex quibus superiores septem simpliciter πλευραὶ dicuntur, quinque verò

verò reliquæ coſtæ inferiores νόθοι dicuntur, hoc eſt, ſpuriæ, & illegitimæ, quia imperfectæ ſunt.

Cotyle, Κοτύλη, vide *Articulus*, & *Acetabulum*.

Cotyledones, Κοτυληδόνες, vide *Acetabulum*.

Coxa, quæ & *Iſchion*, magnum femoris oſſis caput eſt, Græcè ἰσχίον, id eſt, *Coxa* appellatur, veluti cavitas ejus, Acetabulum dicitur, 2. de fract. 70. unde affectus fit, qui Iſchias & Coxendix appellatur; inde *Iſchiadici*, & *Coxarii*, id eſt, Coxæ morbo laborantes, 7. de comp. medic. per gener. cap. 16. *Iſchion* aliquando ſignificat ligamentum ipſum, quo femur Coxendicis Acetabulo colligatur; interdum verò ipſum articulum; ſed & Iſchia ἰσχία dicuntur à quibuſdam, partes carnoſæ ex utroque ſacri oſſis latere, (quæ & σκαφία Græcis, à Latinis *Clunes* appellantur.) Os autem *Coxendicis*, eſt apophyſis oſſis ſacri, ad Coxendicis acetabulum undique pertinens. Os enim ſacrum, quâ parte femoris caput ei inſeritur, *Iſchion* vocatum eſt.

Cranium, *Calva*, *Calvaria*, κρανίον eſt os capitis craſſum, rarum, rotundum, oſſibus ſeptem compactum, ſuturiſque veris tribus, coronali, lamdoeidea, & ſagittali, diſtinctum, Cerebrum continens, atque utramque meningem ambiens, quod quaſi κράνος, id eſt, Galea cerebro adjaceat, ſic dictum, 8. de uſu part. cap. 9. Craſſitudo quidem illi magna eſt, ut validum ſit, nec obnoxium externis injuriis: ſolidum verò eſſe non expediebat, tum ne juſto graviùs evaderet, tum ne ineptum eſſet tranſmittendis cerebri excrementis. Itaque rarum & cavernoſum eſſe oportuit. Idem verò ſi rectè à naturâ conformatum eſt, rotundum quidem eſt, ac ſphæræ ſimile, ita tamen ut ſphæram non omnibus numeris æquet. Siquidem oblongum eſt, & à lateribus quidem utrimque parùm depreſſum: anteriore autem ac poſteriore parte parumper extuberans & gibboſum, inferiore autem planum.

Unable to display this page

lago, quæ tùm positione, tùm magnitudine tertia est, in supremâ Cricoeidis, (quæ, & innominata dicitur) Cartilaginis parte sita est, gutturniis, infundibulisque, quas *Arytænes* vocant, similis; unde & *Arytænoeides* dicitur. Quæ autem à radice linguæ exoritur, quam *Epiglottida*, quasi Superlingulam dixeris, non est Bronchii propria, libr. de vocal. inst. diss. cap. 4. & 7. de usu par. cap. 11. & lib. de anat. viv. κρίκος annulum & circulum significat, Unde κρικόω & ἐγκρικόω, quod est annulis trajicio, infibulo, aut fibulæ modo illigo & pernecto. Hippoc.

Crimnoeides urina, Κριμνώδης, cujus sedimenta crimnoeidea sunt, id est, quæ speciem furfuris, vel spumæ referunt, significantque sanguinis crematione, si rubea sedimenta sunt; vel solidorum nimiam liquationem, si alba, lib. de urinis, cap. 29. Itaque omnis hujusmodi hypostasis mala est, ut scribitur in prognost. Nam si per exitiales morbos inciderit, brevi futuram mortem significat: si verò in morbis non mortiferis apparuerit, morbi longitudinem portendit, Aph. 31. libr. 7. Sed plurimi quidem per ejusmodi morbos citò pereunt, aut si evadant, diutissime ægrotant. vide *Hypostasis*.

Crisis, *Iudicium*, sive *Iudicatio*, Κρίσις apud aliquos est subita in morbo in melius pejusve, ad vitam aut mortem, mutatio; apud alios, est ea, quæ antecedit judicium, humorum agitatio; apud alios, integra totius morbi solutio; apud alios, illa tantùm morbi solutio, quæ ad bonum fit, 1. de cris. cap. 1. Sed ea, quæ repente fit, per excellentiam Crisis dicitur, & à naturâ, ea, quæ præter naturam sunt, superante, exquisitè perficitur, 3. de cris. capit. 1. Judicatio per morbos, de foro translatitiâ appellatione dicta est, significans præcipitem in morbo mutationem, cum quâdam evidenti evacuatione, vel abscessu, quæ quadrifariam existit; aut enim statim vindicantur à morbis,

bis, aut magnam obtinent in melius mutationem, aut ſtatim moriuntur, aut multò deteriores evadunt. Itaque duas primas judicationes bonas appellant, proximas duas magnâ ex parte cum adjectione, malam, aut pravam judicationem, quandoque verò ſine adjectione ſimpliciter ſic vocant, 3. prognoſt. 1. Utitur item Hippoc. *Criſi* pro λύσι, id eſt, ſolutione morbi, ut in progn. optimam eam dicit eſſe urinam, in quâ per totum morbi curriculum, donec ipſe judicatus ſit, ſubſidet album, læve, & æquale. Neque enim aliter κρίνειν illic interpretatur Galenus quam λύειν, hoc eſt, ſolvi: ut nec aliis pleriſque locis cum κρίνειν in luxationibus uſurpat. Unde Cor. Celſus pleraque ex Hippocr. in Latinum convertens, κρίνειν nunquam aliter vertit quam ſolvi & finiri morbum. Eodem etiam modo ephemeræ & hecticæ febres dicuntur judicari per abuſionem, ut ſcribit Galen. libr. 2. de criſ. quod & ſine magnâ perturbatione & minimè ſubita permutatione finiantur. Tertia adhuc eſt ejuſdem Κρίσεως ſignificatio, denotans motum vehementem naturæ ad cujuſlibet rei moleſtæ depulſionem: & hæc quidem generalis eſt, ſecundum quam non modò morbi, ſed & conceptiones, & abortiones, & partus, & omninò quæcunque magno conatu naturæ indigent, dicuntur judicari, & per Criſin ſolvi, libr. de ſympt. part.

Criſis, κῶμαι, quæ à nullo dierum indicantium aut ſigno in illis apparere ſolito, prædemonſtrata fuerit indicata, 3. de criſ. 10. Ἄσημος citra ullam judicationis ſignificationem, citra rationem, ſignificat Hippocrat. ἀκρίτως, ἀλόγως, aut παραλόγως, & in judicationis ratione iis quæ temerè aut præter rationem contingunt, attribuitur; *Periculoſa*, quæ cum gravibus ſymptomatis accidit; *Infida* ſeu *incerta*, cum morbi recidiva contingit; *Obſcura*, quæ citrâ excretionem, vel abſceſſum evidentem evenit; *Abſoluta*

criſis

crisis autem est quæ in morbo nihil facit reliqui, 1. die. decr. cap. 2.

Crisis imperfecta, quæ non omninò à morbo liberat, 3. de cris. 7. sed ex morbo quippiam relinquit, 1. die. decr. cap. 2. Κρίσις etiam sumitur aliquando apud Hippocr. pro ipsâ accessione ut aphor. 1. lib. 1. sicut Galen. & Philotheus in explicatione ejus loci scripserunt. A quibusdam vocatur etiam medium spinæ foramen, quo omnes spinæ articuli sibi junguntur, & spinæ medulla à cerebro descendit: magis usitato nomine σωλὴν dicta. Julius Pollux id spatium inter scapulas cavum, quod secundum longitudinem ad lumbos porrigitur, κρίσιν nuncupari scribit, fortè quod dextram partem à sinistrâ διακρίνει, hoc est, discernit & disterminat.

Crisima signa, id est, decernentia, & judicantia, 1. aphor. 12. Κρίσιμον, duobus modis accipitur apud Hippoc. ut signum, & ut causa per se τῆς κρίσεως. Signum quidem id dicitur, quod futuram crisim prænunciat. Eorum duplex est differentia: alia signa tantùm sunt, alia non modò signorum, sed causarum etiam rationem habent. Signa tantum sunt colli dolor, temporum gravitas, tenebræ oculis obversantes, vertigines, capitis dolores, lacrymæ invito obortæ, facies & oculi rubentes, labiorum motus, vigilia, somnus gravis, asthma, dyspnæa, præcordiorum retractio, stomachi fastidium, nausea, æstus, sitis ingens, rigor, cardialgia, molestus decubitus, lethargus, delirium, vociferatio. Signa verò & causæ sunt vomitus, excrementa alvi, copia urinæ, sudores, sanguinis eruptiones, parotides & abscessus, quos ἀποσκήμματα vocant. Nam si quædam ex iis die θεωρητικῷ apparuerint, eademque proximo die critico graviora magisque evidentia sint, non est dubium eodem die futuram esse crisim. Qualis verò futura sit ex aliis notis petendum, tum iis quæ concoctionem cruditatemque significant,

tum

tum aliis quibusdam incertis & ambiguis quidem, sed magnam tamen vim habentibus, qualia sunt mente constare, bene se habere ad ea quæ offeruntur, facilè respirare, facilè ferre morbum, pulsus bonus, facies sanis simillima, decens accubitus, totius corporis æqualitas, & alia, de quibus Hippoc. in progn. Nam pro horum signorum viribus illa superiora bonam malamve crisim, & perfectam vel imperfectam fore ostendent. Κρίσιμον autem ut causa dicitur omnis vacuatio, & abscessus, per quem crisis ipsa perficitur, ut vacuatio per alvum, per hæmorrhoidas, per vomitiones, per sputa, per ἀιμορῤῥαγίαν, per sudores. Omnes præterea abscessuum differentiæ post aures, in alas, in inguina, in articulos, in cutem (est enim quidem icterus criticus) & in alias omnes corporis partes. Hæc quamvis κρίσιμα ut causæ propriè dicantur, signorum tamen etiam rationem quandam habent, ut paulò ante dictum.

Crithe, κρίθη, id est, Hordeum, sive Hordeolum, sive Posthia, hoc est, Præputiolum, est tuberculum parvum, oblongum, palpebræ cilio, quâ pili sunt, adnascens. Externum est & foris prominet, atque in eo, sicut Celsus ait, tunica quiddam quod difficulter matureſcit, comprehensum est. Ex quo patet plurimum pituitæ in eo contineri, vel simplicis ustæque, vel cum alio humore mistæ. Sic dicitur à similitudine hordei, quod vulgò notum est, culmo tritici fragiliore minorique, sed octonis geniculato articulis, simplici in stipulâ folio, & eo quidem scabro latoque, grana ferè nuda, longiore capillamento, mordaci aristâ striatim spicantur, radice frequenti, comâ fibratâ refrigerat, siccat, extergit. Ex eo saluberrima illa ptisana, & tot laudibus ab Hippocrate celebrata conficitur, refrigerandi detergendique facultate insignis; unde & κριθῖον ὕδωρ, aqua hordei, quam in vehementi siti propinat, Hippoc. libr. de rat. vict. in morb. acut. de remed.

med. part. fac. cap. 10. vide *Hordeolum*, *Posthia*, *Chalazia*.

Crotaphitæ, κροταφίται, id est, temporales musculi, qui maxillam inferiorem movent, & sursum trahunt, libr. de musc. diss. cap. 6. κρόταφοι, tempora, sunt ossa duo cranii, utrinque singula ad aures sita, trilatera, parte superiore futuris λιπδοειδίσι, posteriore laterum τῆς λαμβδοειδοῦς additamentis, anteriore futura quæ cranio & ossi σφηνοειδεῖ communis est, terminata. Sunt autem omnium cranii ossium infirmissima, tum quod tenuissima sint, tum quod pertusa meatu auditorio, & cavata partim ad genæ supernæ diarthrosim, partim ad venæ jugularis ramos intus & foris excipiendos. Non sunt verò simplicia, sed multiformia. Et omnia hæc ossa musculus à totâ temporum cavitate exoriens contegit, innixus ossi jugali, quo solo à cerebro ipsiusque membranis dirimitur. Est autem ille valde sensilis, ut qui oblæsus convulsiones & stuporem inducat. Motus autem duos habet: homini namque firmanti dentes & os claudenti atque contrahenti tenditur, hianti verò laxatur. A partis nomine cui incumbit, κροταφίτης dicitur, vide *Manducatorii*.

Cruda urina, vide *Aquosa*.

Cruditas, ὠμότης est, cùm Ventriculus, vel proprio morbo vel vitiosis humoribus in ipso accumulatis, vel pravâ, alimentorum qualitate, ut nidorosâ, acidâ, fœtori aut putredini, aut corruptioni obnoxiâ, aut ex præparationis modo, ad hujusmodi aliquam dispositionem deductâ, cibos non amplectitur, sed in ipso corrumpi eosdem finit. Differt ab *incoctione*, quæ est rerum, quæ non possunt concoqui, ut acinorum, & omnium, quæ omninò integra & immutata dejiciuntur, 1. de loc. aff. câp. 3. Provenit ob defectum caloris nativi, aut hujus quod in fructu coqui debet immensam copiam. Sed ut Arist. ait, veluti ἡ πέπανσις, matu-

maturatio, sic etiam ἡ ὠμότης multipliciter dicitur. Nam & alvi excrementa, & urinæ & catharrhi ὠμοὶ dicuntur, quod à proprio calore non vincantur, neque consistant. Sed & testa & fictile etiam dicuntur cruda, quod ab externo calore non sint evicta.

Crudus humor ὠμὸς χυμὸς est, cùm alimentum suam naturam, in ventriculo, hepate, & intestinis, quàm diutissimè servat, nullâ alteratione ex particulâ, quæ ad ipsum concoquendum, est destinata, susceptâ; vel, cùm transmutatio fit, sed in peregrinam qualitatem, 8. de comp. med. loc. cap. 6. *Humor crudus*, pituita crassior est, ac minùs flatulenta, qualis in urinis subsidet, iis præsertim, quæ ex edacitate sedimentum multum fabaceæ pulticulæ simile obtinent: quin & corporibus iis, quæ ab exercitatione abstinuêre, cibis verò quam plurimis, ac balneis post sumptos cibos utebantur; sæpè ejusmodi humor confertim per alvum descendit, sed & unà cum hoc humore, perinde ac cum pituitâ, decolor quædam in toto corpore subest albedo, qui crudus humor inappetentes homines efficit. libr. de mul. cap. 11. ὠμὸν dicitur propriè in fructibus: per metaphoram tamen non modò fructus, sed cibi, humores & morbi à Medicis ὠμοὶ appellantur. Cibus ὠμὸς, id est, Crudus dicitur, qui licet in suo genere perfectus sit, nullam tamen ab externo calore mutationem alterationemve perpessus est, ut cum carnem vel perdicis, vel galli, vel aliam etiam optimam crudam vocamus, quæ nondum assa sit vel elixa. Aliter verò crudum cibum dicimus, qui quamvis optimè ab externo calore alteratus coctusque sit, à nostro tamen calore difficillimè concoqui potest, sed humores omnino crudos generat. Morbus autem ipse crudus nominatur, quamdiu videlicet noxius humor resistit naturæ conanti ipsum mitificare, & in meliorem statum reducere.

Crura, à currendo (quod crurum ministerio curramus)

mus) κνῆμαι καὶ σκέλη, dicuntur *extremæ corporis partes*, quæ thoracem medium, & imum ventrem prætergrediuntur; ut, quicquid prominet ultrà os sacrum, & carnosos musculos ibi subjectos infernè, usque ad pedes, id crura dicantur. Dividit hæc Galenus in partes tres, εἰς μηρόν τε, καὶ κνήμην, καὶ πόδα. Κνῆμαι etiam dicuntur tibiæ in rotâ, à similitudine tibiæ in animantibus, lib. Introd. cap. 10.

Crysorchii, Κρυσορχεῖς, est testiculi, aut testiculorum occultatio, vel recessio, lib. finit.

Crystallinus humor, κρυσταλλοειδὴς ὑγρὸν, & *crystalloeides* (qui *glacialis* adhuc dicitur, quòd concretam glaciem seu crystallum imitetur, 7. de placit. cap. 5.) est humor albus, splendidus, lucidus, non omninò rotundus, sed aliquantulum planus, in medio oculorum situs, (estque ejus veluti centrum, propter dignitatem & præcipuum usum) in quo fit visio, primumque videndi instrumentum, qui per Diadosin alimenti, id est, transumptionem (non per venam quidem, quæ nulla inest) vitreo humore nutritur. Cui adhæret vitreus oculi humor, qui & *Hyloeides* dicitur, quique quantò crassior, & albior est sanguine, tantò à crystallino humore, humiditate, atque albedine superatur; subest huic *Albugineus*, albo ovi similis, quem *Hydatoeidem*, quòd aquæ sit similis, vocant, 10. de usu part. cap. 1. lib. de ocul. cap. 2. & Introd. cap. 11. Crystallino humori ejusmodi est durities, ut per sectionem à cæteris oculi partibus solutus non defluat, sed instar molliusculæ ceræ per se consistat, suamque asservet figuram. Nec verò eò durior humor ullus in oculo continetur. Solus à coloribus alteratur, & in ejusmodi corpore omnes colores facilè citòque suscipiuntur & relucent, neque propter puritatem & coloris syncéritatem vitiantur, adulteranturque.

Cteis, κτὶς, Pecten, Cunnus, muliebris pudendi sinus, Pilis decoratus, appellatur; quæ sinum ambiunt,

πτερυγώματα, id est, labra & alæ vocantur, 15. de usu part. cap. 3. Κτένες dicuntur à quibusdam dentes quatuor primores acuti, qui & διχαστῆρες, τομεῖς, & γελασινὸι dicti. Sunt etiam qui κτένας vocent partem manus externam, τῇ θέναρι oppositam, quam propterea alii ὀπισθένας, alii ὠθητήριον, alii δῶρον appellant. Sunt & κτένες θαλάσσιοι, Pectines marini. Plinius Pectunculos vocat.

Cubitus, (πῆχυς, ἀγκὼν, ἄγρα, ὠλέκρανον, ὠλένη) est os, quod inter Humerum, & Carpum, quod *brachiale* dicitur, situm est; ejusdemque partis os grandius. *Cubitus* item dicitur, qui alteri subest ossi, quod *Radium* nominant, lib. de ossibus, cap. 17. quem cubitum *Pechyn*, id est, ulnam dicunt, 2. de usu part. 2. Clarius: *Cubitus Pechys*, πῆχυς, seu *Vlna*, Arabibus *Focile majus*, est ea pars totius brachii, quæ supernè terminatur, quâ brachio quidem continua est, per articulum, qui in curvaturâ cubiti est, cui innitimur: infernè autem, quâ Carpo manus extrema conjungitur, quo spatio, duo ossa recipiuntur, alterum magnum, & rotundum, nominatum eodem nomine, quo pars, id est, cubitus; alterum, quod *Cercûs*, Arabibus *Focile minus*, id est, *Radius*, appellatur, 2. de motu muscul. cap. 2. & 1. de fract. 18. sicut κνήμη, Tibia, & totam partem, & partis totius portionem significat. Est & πῆχυς mensuræ nomen, quâ rerum intervalla dimetimur. Est autem extensio à cubitu usque ad summum medium digitum pedis unius & dimidii. Est igitur mensura digitorum quatuor & viginti. Latini Cubitum etiam vocant. Ab eo derivantur, πηχυαῖος; ἡμιπηχυαῖος, δίπηχυς, τρίπηχυς, ἑξάπηχυς, quæ sæpè apud Authores occurrunt.

Cubiforme os, quod Κυβοειδὲς ὀστοῦν sive Os cubicum dicitur, est os quod ab externis pedis partibus firmum in terrâ statuitur, externisque Tarsi partibus est locatum, & articulatur cavitati calcanei, ad finem adjacenti,

centi, 3. de usu part. 7. Est enim os unum, ex quatuor Tarsi ossibus, solum nomine donatum, cùm reliqua tria careant nominibus; est autem os, ut reliqua Tarsi ossa, intùs cavum, foris gibbum, cubo simile, quòd latera sex habeat cubo communia, admodum inæqualia, & ferè aspera.

Cuculus, *Coccyx*, est os in imo sacri ossis positum, tribus propriis partibus constans. Sunt autem partes illæ osficula, etiamsi Galenus ita non audeat appellare, propterea quod pueris adhuc sint cartilagines, quæ quamvis annorum spatiis osseæ evadant, in ambitu tamen & commissuris & fine adhuc cartilaginosæ permanent, ut & Epiphyses omnes solent. Uniuntur autem inter se Symphysi, quamquam Coccygis tertium os, (quod proprio nomine & κωνδύλιον & ὄρρῳ & ὀρθοπύγιον appellatur) ut ossis sacri primum persæpè Synarthrosi jungatur, & in iis foramina intus ampliora, foris angustiora, ut in osse sacro, nisi quod ad Coccygis ossis secundi cum tertio commissuram, pro foraminibus futura tantum sit. E Coccyge tria nervorum paria prodeunt per ejus foramina, non lateralia, sed antica & postica. Quorum prima conjugatio ex eâ oritur parte, quâ Coccyx sacrum os attingit: secunda, ubi prima hujus ossis pars cum secundâ committitur: tertia, medio inter secundam & tertiam spatio.

Cucurbitulæ leves, quæ citra scarificationem adaptantur, 3. de loc. aff. cap. 4.

Cunei os, quod & ὀστοῦν σφηνοειδὲς, *Os cuneiforme*, *Os basilare*, & *Os palati* appellant, medium inter superiora, & inferiora totius capitis ossa, de ossibus, cap. 1. Galenus scribit fuisse apud Veteres controversum ad quam pertineat partem, quod à nonnullis inter cranii, ab aliis inter genæ superioris ossa numeretur, quia inter utrumque est medium; vicit tamen eorum opinio, qui id cranio tribuunt. Est igitur unum ex ossibus cranii, quod in capitis basi collocatum inter ca-

pitis & genæ ſuperioris oſſa, velut σφὴν, id eſt, Cuneus adigitur, atque immittitur, Sic dicitur à Cunei formâ, vel potiùs uſu, quod omnibus ſuis partibus Cunei modo ſe inſinuet inter oſſa capitis omnia, & propè omnia genæ ſupernæ. Nam os occipitis λαμδοειδὲς tangit, atque ab eo diſtinguitur ſuturâ communi, deinde longo tractu attingit oſſa temporalia, & ſupra hæc angulum bregmatis, &c.

Cunnus, τὸ γυναικειον, Pudendum muliebre, inanitas ea eſt, quæ inter oſſa pubis penetrat, extrinſecus pelliculam quandam habens, virorum præputio correſpondentem, lib. de vulvæ, diſſ. cap. 2.

Curatoria, θεραπευτικὴ, medicinæ pars eſt, quæ tùm factum morbum tollit, tùm fienti occurrit, tùm eum qui imminet, aut futurus timetur, amolitur & præcavet, (quod eſt proprium τῆς προφυλακτικῆς, quæ hâc ratione ſub Therapeuticam cadit.) Tres autem ſunt partes ad curationem neceſſariæ, Therapeutices, Διαιτητικὴ, Φαρμακευτικὴ, Χειρουργικὴ, quarum prima victus rationem inſtituit, altera, medicamenta propinat, poſtrema, manum adjutricem admovet, de part. art. medic. cap. 1.

Curta, κολοβώματα, id eſt, Mutila & Curta: id autem dicitur à Græcis *Coloboma*, quod in labiis, aut narium alis, aut aure deficit: hujus generis ſunt, & quas in majore angulo Rhœadas vocant, eo utique, vel impenſiùs extenuato, minoréve facto, vel prorſus abolito. vide *Colobomata*.

Cuticula, vide *Cutis ſuprema*.

Cuticularis membrana, vide *Membrana dura*.

Cuticuloſus muſculus eſt, qui extrema ſedis ora cuti commixtus obtinet, ut vel cuticuloſus muſculus, vel carnoſa cutis dici poſſit. lib. de muſc. diſſ. cap. 30.

Cutis ſuprema, Διφθέρα, & δέρμα appellatur Græcis, quaſi Corium dixeris, quia excoriari poteſt. Eſt autem membrana omnium ampliſſima, partium ſubjecto-

rum

rum tegumentum, munimentum, ornamentum. Quia membrana est, ex eo intelligitur simplicem esse, planam, tenuem, albam, nervosam, atque ob id sentientem. Siquidem per cutem dispersi nervi, dant illi sensum, verumtamen sentit tantum, non etiam motum habet voluntarium. Oritur ab extremitatibus vasorum per subjectam carnem dispersorum: hæ namque dilatatæ conjunctæque in cutem degenerant: quo fit ut à subjectâ carne sine summo dolore separari non possit. Ac quanquam ex carne, venulis, & alicubi arteriolis composita sit, ex nervis tamen præcipuè conflatur, nec tamen nervi prorsus naturam retinet, sed inter nervum, carnemque quodammodo media est. Nec verò solùm omnium corporis partium, sed etiam universæ quæ generationi corruptionique subjicitur, substantiæ media est: quod enim in duritiâ & mollitie, & in calore ac frigore similiter medium omnium particularum sortita sit, ex ejus quam dixi substantiâ, maximè intelligitur. Est enim veluti sanguine præditus nervus, qui sit inter carnem & nervum quiddam planè medium, & iis ambobus secum mistis conflatum. Est enim nervus durus, exsanguis & frigidus: caro mollis, multi sanguinis & calida: media inter utrumque est cutis, nec dura & planè exanguis ut nervus, nec mollis & sanguine abundans, ut caro. Est igitur cutis extremorum media calidi, frigidi, humidi & sicci: præsertim autem manus, in qua tanquam temperatissima, perfecta tangendi potestas sita est. Cujus exterior pars, ab illius excremento producta, *Epidermis*, sive *summa cutis corporis*, sive *cuticula* dicitur, & toti superextensa, sensuque destituta, aut certè hoc perquàm obtuso pollens, quippe quæ sæpè citra dolorem facilè ab ea separatur, 2. de usu part. cap. 6. & 3. method. 4.

Ciboeides, vide *Cubiforme*.

Cycliſci, sunt cava excisoria scalpra, 6. meth. 6.

Cyllum, Κυλλὸν dicitur apud Hippocratem Crus varum, id est, in exteriorem partem luxatum, vel conversum, adeò ut Suræ processus, qui talum exterius complectitur, sine ullo stabilimento suspensus relinquatur, quamvis propriè mutilum, & imperfectum significet, ut scribit Galen. 3. de diebus criticis; ubi in eâ significatione mensem κυλλὸν appellari inquit, qui diebus viginti novem constet; alios autem perfectos, qui triginta. Unde *Cyllosim*, κύλλωσιν distortionem cruris in exteriorem partem vocat Galenus, 4. de artic. Idem tamen com. 3. dicit nonnullos de omni longorum membrorum distortione κύλλωσιν intelligendam censere, generalêque ei tribuere significatum; alios verò eo nomine distortionem solùm intelligere, in quâ in interiorem partem membrum inclinatur.

Cyema, κύημα, fætus est, cùm nondum menses duos in utero absolverit, quo tempore Embryon dici nequit, sed Cyema, id est, uteri gestatio, & conceptus, & genitura, 1. de symptom. caus. cap. 7. Quanquam autem κύημα animalium propriè sit, in iis tamen quæ florent, præsertimque in brassicâ, tum à Græcis, tum à Latinis etiam usurpatur. Cymata enim in iis, quasi κύηματα vocarunt scaporum delicatiores tenerioresque coliculos, quos appetente verè in primâ florum germinatione, & in summâ stirpe hoc olus profert, discretis, verùm clausis adhuc, florum calicibus, quales quotannis videre licet, in quibus floris primum, mox seminis fætus clauditur. Theophr. à Græcis κύημα dici scribit, in quo flos ad semen clauditur. Latini non tantùm Cymata neutro genere dicunt, sed etiam fœminino Cymas.

Cymbalarii, vide *Cricoeides*.

Cynanche, est inflammatio extra guttur existens, quæ & *Paracynanche* dicitur; si autem sit inflammatio adjacentium musculorum faucibus adveniens, dicitur *Synanche*, vel *Parasynanche*, 4. aphor. 34. Propriè loquendo

quendo Angina Græcis est inflammatio, quæ in gutture, & faucibus advenit; Hippocrates verò & alii Veteres, omnes passiones in iis locis advenientes, quas spirandi difficultas comitatur, Anginæ nomine vocant, nullo existente in pectore, vel pulmone vitio; quâ in re differt *Angina* à *Peripneumoniâ*, & *laterali morbo*, ex eo, quòd angustiæ sensus in gutture est, cunctis in Anginæ speciebus, suntque ejusdem (exquisitè loquendo) quatuor differentiæ: una ubi fauces inflammantur; altera, ubi neque reliquæ oris partes, neque etiam externarum partium ulla inflammata videtur, æger tamen suffocationis periculum in gutture persentit; tertia, quando gutturis partes, tum externæ, tum internæ similiter inflammantur; quarta, ubi ad anteriorem regionem, cervicis vertebræ luxantur, & inde cavus apparet locus, doloremque quando tangitur, æger sentit. Recentiores Græci quidam, ut est Paulus, lib. 3. cap. 27. & nostræ ætatis Medici non pauci, inter *Cynanchen*, & *Synanchen*, inter *Paracynanchen*, & *Parasynanchen* discrimen faciunt, quod tamen Galenus, lib. 4. de loc. aff. cap. 5. & 3. progn. 20. reprehendit. Inflammationem itaque, quæ in interioribus faucium musculis oritur, Συνάγχω nominant; eam verò, quæ in exterioribus eorundem musculis fit, Παρασυνάγχω; Inflammationem item, quæ in interioribus musculis gutturis accidit, vocant κυνάγχω; eam autem, quæ in exterioribus ejusdem musculis oritur, Παρακυνάγχω. Est autem omnibus Anginæ differentiis communis deglutiendi difficultas, adeò ut potus sæpè per nares remeet. vide *Angina*.

Cynodontes, vide *Canini dentes*.

Cyphosis, Κύφωσις, *Gibbositas*, seu *Gibberositas*, vitium spinæ est, quod à casu, ictu, & tuberculis crudis & duris, anteriorem thoracis partem distendentibus, pulmonemque prementibus, aliquando contingit, ut docet Galen. eo aph. quo scribit Hipp. gibbos ex asth-

mate, aut tussi factos, ante pubertatem mori, vide *Gibberositas*: Dicitur eadem, Κύρτωσις, nempe spinæ dorsi distortio in posteriorem partem; hæc & ὀπισθοκύφωσις dicitur, ut annotavit Gal. 8. de artic. Opposita huic Contorsio, dicitur Lordosis, λόρδωσις, spinæ vertebris in anteriorem partem conversis, vide *Lordosis*.

Cyrtosis, vide *Cyphosis*.

Cyrtoma, Κύρτωμα, Tuberculum in Iliis appellavit Hippocrates, & omnem tumorem præter naturam generali significatione, quod & œdema ab eodem appellari solet, 2. prognost. 25.

Cyssaros, Κύσταρος, est ultimum intestinum in ordine, quod & rectum dicitur, & podex est, libr. quod animal sit, id, cap. 5. vide *Rectum*.

Cystis, κύστις, vesica, est pars membranosa, urinam à renibus excipiens, & foràs excernens, exanguis, nervosa omnino, latissimè distendi, & arctissimè contrahi idonea, ut reliqua omnia alba, & exanguia, nervis insignibus instructa; partim à ramo sextæ conjugationis, qui per costarum radices ad partes ventris infimi tendit, partim ex infimâ spinali medullâ derivati. In quam renes, tanquam in lagenam, urinam deponunt per meatus οὐρητῆρας dictos, qui à renibus prodeuntes, obliquo itinere delati, inter ipsius tunicas, paulò supra ipsius os, inseruntur; Cujus vesicæ cervicem musculus ambit, transversis constans fibris, quibus undequaque constrictis, vesicam claudit, ne urina effluat. Duabus constat tunicis unâ propriâ & internâ villis valdè intertextâ, intus rectis, foris transversis, mediis inter hos obliquis; alterâ verò exteriore, ex peritonæo pubis os intus vestiente ortâ. Præter nervos dictos etiam venæ & arteriæ inter vesicæ tunicas à colli lateribus ad usque fundum sparsæ sunt, à ramo per foramen ossis pubis in crus descendente. Illæ sanguinem & spiritum vesicæ subministrant, cùm ipsa alioqui exanguis sit. Urinam autem ubi continuerit, donec vel quan-

titate

titate vel qualitate moleſta ſit, excernit: in fætu quidem quamdiu utero continetur per ὄρυχον in cavitatem tunicæ allantoidis, edito autem in lucem foras per ἔρηγμα.

Cyſtis choledochos, quæ & *veſica fellis*, & *veſica bilis ſuſceptiva*, Græcè autem κύστις χοληδόχος dicitur, veſica eſt, in cavâ ipſius hepatis parte ſita, inter venæ portæ, & cavæ radices, bilem ex jecinore attrahens, quam rectis fibris trahit ex hepate, obliquis retinet, tranſverſis verò expellit, quæ & ob id, *fellis folliculus* appellatur, 4. de uſu par. cap. 12. & 2. de natur. fac. cap. 9. & 9. de anatom. adm. cap. 2. A collo enim ſuo ſtomachos habet duos, unum in hepar, inter venæ portæ & cavæ radices numeroſis ſurculis diſtributum, quibus bilem in ſe allicit: alterum verò raro geminum, ſæpiùs ſimplicem in Ecphyſim delapſum, quo in ipſum & inteſtina bilem flavam expellit, everſa facilè gemina membrana ejus oſculum in Ecphyſi claudente. Maximo illa hepatis lobo dimidia mergitur, reliquam ſimæ hepatis tunica tegit ad venæ portæ exortum, à quâ venulas duas, quas κυστικὰς quibuſdam appellare placuit, & à vicinâ hepatis ſimæ arteriâ arteriolas in imum uſque fundum admittit. Recipit verò etiam unà portionem quandam nervi, qui à ſextâ conjugatione per coſtarum radices dextrâ parte ad partes ventris infimi pervenit.

D.

DACTYLIOS, ὁ πρωκτὸς καὶ ἡ ἕδρα, id eſt, Podex, 1. de comp. med. loc. cap. 15. ſunt quoque qui *rectum inteſtinum* eo nomine intelligant. Δακτύλιος etiam ab Hippocr. aliquando dicitur, ὁ κύκλος καὶ τροχίσκος, hoc eſt, Circulus, Paſtillus, ſive Orbiculus, quo in medicinâ utimur. δακτύλιον dicitur à quibuſdam τὸ σκαμμώνιον.

Darsis, id est, excoriatio, quâ cutis, à subjectis partibus scalpello deciditur, & separatur, 3. de anat. adm. cap. 2.

Dartos, una est è quatuor membranis, quæ testes involvunt ; earum prima & intima *Epididymis* ; post eam *Erythroeides*, id est, vaginalis ; tertia, *Dartos* carnosa, Erythoeide multò valentior & crassior ; quarta & extima *Scrotum* est. Introd. cap. 11. Mulierum autem testes, penitius in vulvâ latentes, unicâ tantùm tunicâ contenti sunt, quæ *Darta* appellatur, proportione respondens tertiæ testium virilium tunicæ, cæteris autem recensitis carent. de dissect. vulvæ, cap. 9.

Dasymma, oculi vitium, vide *Trachoma*.

Dearticulatio, ea est ossium naturalis conjunctio, cujus ratione copulata ossa evidentem motum habent, & contrà *synarthrosis*, *coarticulatio* naturalis ossium est commissio, quæ exiguum & obscurum aliquando, aliquando nullum motum præ se ferunt, & edunt, 2. de artic. 8. & 1. de artic. 1.

Declinatio est illa paroxysmi pars, quæ statum ipsum subsequitur, usque ad secundæ accessionis principium. 1. crisi. 3. vide *Principium*.

Decrescens febris, vide *Continua*.

Decretorius, sive *Iudicatorius dies* est, in quem ut plurimùm morborum judicii tempus incidit, 1. de diebus decret. cap. 3. Est adhuc alius dies *Iudicatorius incidens*, sive intercalaris, in quo imperfectæ solent fieri judicationes, ut dies *tertia*, *quinta*, *sexta*, *nona*, 3. progn. 1. *Decretoria* autem signa sunt, quæ salutem ægri, per crisim futuram ostendunt, 1. crisi. cap. 7. *Incidentes* verò, sive *Intercidentes* dies differunt à *Iudicatoriis*, & *Decretoriis*, cùm eorum naturâ, tùm usu. Naturâ quidem, quòd naturæ suæ ratione *Iudicatorii* perfecti sunt, (omnibus siquidem ritè factis, solâ naturâ sponte agente, in iis crises fiunt,) ac numero quaternario, & septenario dividuntur ; *Intercidentes* autem

tem

tem minùs perfecti sunt, & in eos, non nisi aliquo errore interveniente, crises incidunt; unde non vi naturæ, sed morbi malitiâ, aut aliquo extraneo impellente, in iis crisis accidit. Atque hinc est ut à nonnullis *dies provocatorii* nominentur, quòd in his natura ad pugnam irritata, insurgat. *Vsu* adhuc differunt *dies judicatorii* & *intercidentes*, quòd ad futuri vigoris & judicii cognitionem, quaternariorum circuitus sufficiunt; ad crisim verò jam factam discernendam, num scilicet fida, aut infida sit, intercidentium cognitio conducit.

Deficiens pulsus est, qui admoventi digitos, videtur exsolutus, & tenenti applicatos paulatim, prorsus desinit, 2. de caus. puls. cap. 3.

Deficiens decurtatus, Μυωρίζων σφυγμὸς pulsus, qui & *mutilus*, & *decrescens pulsus* dicitur, est, qui perpetuò diminuitur, nec minui desistit, ad quietem denique omnimodam venit, prorsusque deficit, qui pulsus si iterum redit, & de integro augetur, *decurtatus reciprocus* dicitur, 1. de differ. puls. cap. 11. quòd si in eo nulla servetur æqualitas, motuque ipso frequenter deficiat, *deficiens inæqualis* appellatur, 2. de caus. puls. cap. 12: nomen autem Græci à figuris, quæ in acutum desinunt, & à Caudâ muris transtulerunt: hujusmodi autem pulsuum inæqualitas, *systematica*, sive *collectiva* dicitur. Pulsus omnis μύωρος provenit ab imbecillitate facultatis pulsificæ. Verùm ea imbecillitas in eo, qui μύωρος ἐκλείπων dicitur, maxima est, neque enim se recipit, & recolligit; postea in eo, qui in quâ desiit parvitate, hanc servat, minor verò, ubi magnitudinem recuperat.

Deglutitio, κατάποσις, est cibi, & potus ab ore in ventriculum per œsophagum descensus. Actio est facultatis attractricis, quam vi fibrarum rectarum agit, quas multas interna ventriculi tunica possidet, ad id munus naturâ comparatas. Id quod liquidò cernitur deglu-

deglutientibus nobis, larynge simul sublatâ, sursumque in tantùm currente, quantùm gula deorsum trahitur. Cùm autem completâ jam deglutiendi functione laxaverit se gula, tunc luculenter descendere cernitur summa arteria: siquidem interna ventriculi tunica quæ rectas habet fibras, quæque tum gulam intrinsecus vestit, tum os ipsum, ea super internis summæ arteriæ partibus extenditur, quo fit ut cum ipsa à ventriculo deorsum trahitur, simul etiam summa arteria necessariò attrahatur.

Dejectiones, & *Subductiones* solet Hipp. vocare, excrementa per alvum exeuntia, 7. aph. 64. *Syncera* autem dejectio est, quæ unum tantum humorem, cæteris impermistum habet, 2. prorrhet. 5. ut dejectio biliosa, sola bilem flavam egerit.

Deleterium, quod & *Phtharticum*, & *Phthoropæum* dicitur, lethale venenum est, quod ubi in animalis corpus ingressum fuerit, totum id momento temporis immutat, sibique simili affectione alterat, penitusque enecat, 1. de semin. cap. 16. Id genere duplex est: unum quod omnino corpori contrarium est, & nullâ qualitate à corpore alterari potest, ejusmodi est papaveris succus, siquidem nullâ substantiæ suæ mutatâ parte, sed tota servata integra corpus nostrum afficit: neque enim in eum quicquam agere, ne unâ quidem qualitate potest, multò minùs totâ suâ substantiâ possit. Alterum genus est eorum quæ ex nostro calore momentum aliquod mutationis accipiunt, ac deinde in multifarias alterationes vertuntur, quibus naturam nostram corrumpi accidit. Sunt autem hæc genere duplicia: alia potestate calida, ut quæ corporis naturam rodunt, putrefaciunt & liquant: alia verò frigida sunt, ut cicuta, hyoscyamus, mandragora. Hæc enim omnia calido corpori applicata & mutationis momentum aliquod hinc adepta partim eorum ad summam caliditatem, partim perveniunt ad putredinem, partim in cor

dela-

delata calorem nativum ſuo frigore extinguunt. Tametſi verò etiam alexipharmacum medicamentum ultra modum exhibitum nos interficiat, moderatâque in doſi aſſumptum ſanet, non ob id deleterium cenſendum eſt; propriiſſimè enim deleterium eſt, quod quocumque tempore, loco, & quantitate quantumvis minimâ, ſumptum aptum eſt interficere : com. 6. in 6. de morb. vulg. 5.

Delirium, *deſipientia*, παραφροσύνη, mentis alienatio, duobus modis dicitur, generaliter & ſpeciatim; generaliter, eſt motus errans, & depravatus facultatis imaginatricis, aut ratiocinatricis; plerumque in utrâque facultate conſiſtit delirium, tum parùm probè imaginando, tum parùm aptè ratiocinando; aliquando verò in alterâ tantùm facultate, ut exemplo illuſtrat Galen. libr. de ſympt. diff. cap. 3. Theophilo nempe medico contigiſſe, ut ſola ei imaginatio depravata fuerit, ſimiliter & phrenetico cuidam, qui omnia vaſa diſcernens, & ſuis nominibus appellans perfregit: huic enim ſola vis ratiocinandi depravata fuit, atque tum maximè ſine febre eſt, 1. prorrhet. 1. & 4. Inſanire omnes dicunt eos, qui citra febrem deſipiunt; & ſubdit, omnes, qui mente læſi, continuè febricitant. *Phrenetici* vocantur, ſolâ febre ab iis, qui *deliri* appellantur, diſcrepantes. Speciatim verò ſignificat mentis alienationem cum febre, à phrenitide differens, quòd hæc fiat, Cerebro primario affectu laborante, cum ſymptomatũ magnitudine & vehementiâ: Delirium autem ejuſdem febris ſymptoma eſt, atque ex ſubjectis cerebro partibus affectis, inprimis verò ex inflammato diaphragmate, originem ducit, ſublato in caput acri, & ferventi bilioſi ſanguinis vapore; neque impetus tantos habet, quantos Phrenitis, 5. de loc. aff. 4. Accidit autem potiſſimùm in febrium ardentiſſimarum vigore: quanquam & aliquando in principiis, pro qualitate ſcilicet humoris moti, & cere-

& cerebri robore aut imbecillitate. Eâ autem qui detinentur, nemo φρενιτικὸς appellaverit, ut ait Galen. libr. 3. de libr. aff. Sed vel παραφρονῆλας vel παραπλήσιος, vide *Phrenitis*, & *Paraphrosyne*.

Deltoeides, quasi deltæ literæ figuram imitans, musculus est multum carnosus, & in longum exporrectus, qui superiorem humeri partem, quâ brachii caput est, tegit, (unde & ἐπωμὶς dicitur, quasi humero instratus & superpositus) qui etiam totius manus initium est, 3. de anat. adm. cap. 3. Græcè Δελτοειδὴς sic dicitur, quod triangularis videatur, ut ad literæ Δ similitudinem efformatus. Cujus basis intelligi potest à mediâ claviculâ ad extremam usque scapulam secundum humeri longitudinem, à quibus scilicet partibus ducit originem: latera verò hinc quidem internum à claviculâ, inde verò externum ab imâ scapulâ ad medium usque brachium, quo loco hujus musculi veluti vertex est.

Denervationes (ἀπονευρώσεις Græci vocant) sunt nerveæ musculorum tenuitates, in quas musculi desinunt, & *Tendones* dicuntur, 1. de motu musc. cap. 1. & 1. de anat. adm. cap. 3. Nervus quidem non est, sed corpus inter ligamentum atque nervum naturâ medium, latum semper & aliquando tam tenue, ut membrana videri posset, nisi fibris quibusdam intercurrentibus ab eâ distingueretur, vide *Tendones*.

Dentem, sæpè Hipp. secundam colli vertebram vocat; propterea hunc processum à dentis hominis similitudine, odontoeidem, id est, dentiformem appellat, libr. de ossibus, cap. 8. Est autem ea apophysis secundo spondylo propria, perque eam cum primo spondylo, & cum occipitis cavitate inter suas apophyses κρικοειδεῖς per diarthrosim jungitur, & valido quodam rotundoque ligamento occipiti alligatur, eique locum cui aptè & tutò affirmetur, & stabiliatur præbet spondylus primus, ipse quoque ligamentum quoddam

transſ-

transversum producens, quod illi apophysi intus injicitur. Subit enim dens in cavitatem primi spondyli. Ab hâc apophysi totam etiam ipsam secundam vertebram Hippocr. ut Galen. ait, ὀδόντα appellavit. Alii Pyrenoeidem productionem, à nuclei similitudine nominant. Alii à nuce pineâ κωνοειδῆ. Ab eo caput inflecti & extendi, quod ἐπινεύειν καὶ ἀνανεύειν Græci dicunt, Galen. existimavit, 12. de usu part. cap. 7.

Dentes in ossium numero reponuntur, mollium Cerebri nervorum participes, ob idque soli sentiendi vim habent evidentem, libr. de ossib. cap. 5. A reliquis ideo ossibus differunt primum, cum reliqua sensu careant: dentium enim radicibus mollis quidam nervus à tertiâ conjugatione utrâque genâ inseritur. Superiore quidem per foramen ejus quod sub oculo est, inferiore verò ad musculum in ore latentem. Hic autem nervus secum venam ad dentium nutritionem, & arteriam ad caloris nativi custodiam, cum meninge tenui in dentes adducit. Inde fit ut dolor in dentibus pulsatorius per inflammationes sentiatur: verumtamen foris & in superficie integros dentes non sentire verum est, quod in eam dentis partem densissimam nervi fibræ non permeant, eamque ob rem cum eâ parte limantur, secantur, uruntur, punguntur, non dolent. Totâ verò parte interiore quam sint dolori obnoxii dentes, apertè docent qui eos cavos asperiùs tractant, aut frigidi calidive contactu irritant. Deinde verò differunt ab aliis ossibus quod toto vitæ tempore dentes augeantur. Id enim nisi fieret, prorsus deficerent, cibis comminuendis attriti. Differunt & ab aliis ossibus, quod nudi sint, sine membranâ, sine carne, quodque sint reliquis ossibus, ut ait Celsus, duriores, videlicet ne occursu mutuo, mandendo frangendoque attenuarentur magis quam reliqua ossa, propterea quod nec cartilagine, nec adipe, ut reliqui articuli, superlinuntur, quibus atteri vetentur. Sunt autem dentes

in

in perfectis hominibus utraque gena sedecim. In aliis enim plures sunt vel pauciores, & tam multos fieri potiùs, quam unum expediebat, ne uno aut dolente, aut vi vel vitio pereunte, affectio aliis communis existeret. Quatuor autem incisores unam modo radicem habent. Κυνόδοντες singulares sunt radices sortiti. Hi à basi rotunda in acutissimum mucronem fastigiati desinunt. Post hos sequuntur γόμφιοι sive μύλαι, hoc est, clavales seu molares, quini ab utroque latere ut plurimùm, aliquando autem pauciores aut plures, omnes asperi inæquales, ampli & lati. Hi pluribus radicibus genis infixi sunt, ternis quidem genæ superiori, binis verò inferiori, nonnullis tamen exceptis qui supra sæpè cum quaternis, infra verò cum ternis radicibus deprehenduntur. Sunt enim dentium genæ inferioris, quam superioris radices & pauciores & minores, quoniam genæ inferioris substantia durior densiorque dentes suâ etiam gravitate incumbentes firmiùs continere potest, quam gena superior rara molliſque pendulos, & velut in casum ob suam gravitatem proclives. Habent autem dentes omnes in pueris epiphysim, quæ ipsis sæpè excidit sponte, sed relicta dentis radice, alia promte in ejus locum succrescit. Omnes præterea dentes infiguntur, ut ait Galen. ἐν τοῖς τῶν φατνίων βοθρίοις. Sunt autem φάτνια, ossa ipsos continentia : βόθρια verò alveoli & cavitates quas subeunt ; priores quaterni, quia secant, *Tomi*, τομεῖς vel τομικοὶ, id est, *Incisorii* ad cultri similitudinem, ad eos cibos incidendos, qui mollitiem in se habent ; hisce utrinque Canini adjacent, quod Canum dentibus sint quàm simillimi, ad dura cibaria non secanda, sed admodùm confringenda. Ultra hos, maxillares, & molares ab utroque latere, quòd iis cibi (veluti molis cereales fruges) tenuantur, & atterantur, ibidem.

Dentes genuini, qui omnium novissimi nascuntur,

Σωφρο-

Σωφρονισῆρες, ut plurimùm ab anno duodevigesimo, usque ad annum vigesimum sextum; visi aliquando sunt etiam anno octogesimo nasci, aliquando indolenter, sæpè cum magno cruciatu, utrobique singulares, in penitissimâ oris parte oriuntur; ideóque ita nominantur, quod nascantur, cùm homo σωφρονίζειν, id est, sapere incipit; sunt autem è genere dentium molarium.

Dentifricium, medicamentum est, quo utimur ad dentes confricandos, à sordibus abluendos, quin & gingivarum circumsitarum, quando humore fuerint prægnantes, ad depurationẽ, & absterssionem, 5. de loc. aff.

Dentitio, ὀδοντάσις, est dentis jam concreti, extra gingivam eruptio, seu dentium ortus, 8. de placit. cap. 6. Dicitur & ὀδοντοφυία. Primum quidem dentes intra suos alveolos concipiuntur & concrescunt, deinde erumpunt, quorum utrumque magno cum dolore fit. Illud ὀδαξισμὸν, hoc ὀδοντάσιν Græci vocant. ὀδοντάγρα instrumentum est Chirurgicum seu Volsella ad evellendos dentes, cujus usum simplicem nulliusque negotii esse, dicit Hippocrates.

Depascens ulcus, idem est ac *Phagedæna*. vide *Herpes*, & *Phagedæna*.

Deperditio, vide *Abortus*.

Deprehensiones, vide *Catalepsis*.

Depressum, & *oblongum ossis caput* voco, ad cervicem utrumque, cui adnascitur, referens, lib. de ossibus in procœmio.

Derivationem appellare consuevit Hippocrat. quando succus aliquis evacuatione indigens, neque per convenientem regionem ferri incipiens, artis auxilio vacuatur per loca proxima. E. G. si per lotii vias exire cæperit, vitiatâ vesicâ, aut renibus, tunc per alvum derivare satiùs fuerit; veluti, si per ventrem vitiatis intestinis ferri tentaverit, succum evacuandum ad urinarios meatus dirigemus: In mulieribus verò nonnunquam ad uterum, aut è contrario, interdum uteri

profluvium, ad urinæ vias, ac ventrem derivabimus. At, si in aliquâ id genus evacuatione vomitum concitaverimus, *revulsionem* hanc nominant; ut, si vomitus etiam retraxerimus, ad uterum, aut vesicam, aut sedem, com. 2. in 6. de morb. vulg. 7. *Derivatio*, Græcis παροχέτευσις, ejusdem est generis cum evacuatione, factâ per particulam, quæ fluxionem suscipit; fit autem per aliquam vicinarum partium. *Rivare* igitur est per rivos ducere; *Derivare* autem est, à rivis ad latera divertere. Ex Oribas. lib. de Cucurbitulis, vide *Purgatio*.

Derma, vide *Cutis suprema*.

Desipientia est, cùm ægri nihil rationi consentaneum dicunt, aut agunt, 7. aphor. 14.

Desipientia ferina est, in quâ ægri calcitrant, pedibus feriunt, mordicùs impetunt, & excandescunt, eos, qui ingrediuntur, tanquam hostes suos reputantes, com. 1. in 1. prorrhet. 25.

Desiccatio oculi, est idem ac spasmus oculi, libr. de ocul. cap. 13.

Desperata ulcera sunt, quarum curationem plerique aggressi non absolverunt, sed tamquam ab insanabilibus destitêre, 4. de comp. med. per gen. cap. 5.

Destillatio, id est, fluxio quælibet, quæ per venas à capite ad partes inferiores fertur, 3. aphor. 12.

Desudatio, ab Hippocrate sumitur, vel pro sudore circa Thoracem, & Caput apparente, vel pro eo, qui ex toto manat corpore, ubi tùm paucus, tùm nihil conferens, fuerit, com. 3. in 1. prorrhet. 33. quæ & *Sudamina* dicuntur, vide *Sudamen*.

Detritio, vide *Rhacosis*.

Deurens febris, vide *Continua*, & *Synocha*.

Diabetes, est urinæ profluvium, Hydrops ad matulam, Hydrops matellæ, Dipsacos, Hydrops in vas urinale, Diarrhæa in urinâ, Διαβήτης: ὕδερος ἐις ἀμίδα; ἐις δέρα ἀμόρειον; δίψακος; Synonyma sunt, quæ significant,

fieant, cùm continuò & exuberanter per urinam redditur id, quod bibitur, nihil planè immutatum, 6. de loc. aff. cap. 3. de sympt. diff. cap. 6. Passio hæc talis est, qualis circa alvum lævitas intestinorum, & bulimos, extinctio, ut diceret quispiam, utriusque virtutis, & retentricis, & alteratricis, 1. de cris. 12. Consentit quidem quodammodo vesica, & copia urinæ premitur, at nec ipse morbus nec morbi causa est in vesicâ, sed in solis renibus. Est autem attrahendæ urinæ inexplebilis cupiditas, & ejus retinendæ impotentia. Attractionem tantam excitat vel calida & sicca renum intemperies, vel humor bilioſus, acris, salsus, & renes assiduè irritans, inque ipso renum corpore impactus, vel, ut ait Aretæus, morbus aliquis acutus in renes firmatus, & per crisim malignitatem suam in eos deponens, vel venenum aliquod deleterium, ex eorum genere quæ vesicam & renes infestant, quale id est quod à Dipsade funditur. Hæc enim omnia sitim ingentem movent, ob quam assiduè æger bibit. Potum autem hunc avidè renes attrahunt, antequam etiam in ventriculo concoquatur, sed eum propter imbecillitatem non retinent, sed talem effundunt, qualis sumptus est. Quâ in re Diabetes appetentiæ caninæ persimilis est, quam ὄρεξιν κυνώδη vocant. Nec verò id solùm quod bibitur, protinùs crudum mingitur, sed humor etiam copioſus à renibus colliquato corpore trahitur, in eoque Diabetem propriè consistere Aretæus arbitratur, definiens esse σαρκῶν καὶ μελίων εἰς ὕδωρ σύντηξιν, hoc est, carnium & membrorum in urinam colliquationem, ob quam & summa totius corporis macies est, & copioſior multò urina redditur, quàm potus est. Quòd si vel modico tempore à mejendo abstinuerint, tument lumbi, testes, & ilia. Rarùm id prorsus mali genus, & à Galeno bis tantùm visum. Eo autem nomine appellatur, quod humor corporis nullo in loco consistat, sed subinde de loco in locum διαβαίνει,

hoc est, pertransit, non aliter quam aqua per siphonem, quem Ἀμβήτην vocant Mechanici, ut scribit Colum. lib. 3. cap. 10. Latini nullum illi peculiare nomen dederunt.

Diabotanum, Emplastrum ex herbis factum, 6. de comp. med. per gen. cap. 2.

Diabrosis, sive *Anabrosis*, Διάβρωσις, ἢ Ἀνάβρωσις erosio, est oris alicujus vasis apertio, 5. de loc. aff. 5. à re acri, & mordaci facta, sive intrinsecus à vitioso succo, sive extrinsecus à valentioribus medicamentis, aut igne. Hæc ab effectu Διαβρωτικὰ appellantur, media quodammodo inter ἐκφορητικὰ ἢ καυστικὰ, hoc est, extergentia & adurentia. Sunt enim extergentibus valentiora, urentibus autem debiliora, & periculosa minùs, ut scribit Galenus. Hujus generis sunt Auripigmentum, Sandaracha, Asiæ petræ flos, & Misii.

Diachylon, Διαχυλῶν, Emplastrum, quod ex succis est compositum, emolliens, concoquens, 7. de comp. med. per gen. cap. 9.

Diacodion, confectio est, ex capitibus papaveris, 7. de comp. med. loc. 2.

Diadosis, Διάδοσις, digestio, seu distributio alimenti est, cùm sanguis alimentarius ex jecore, per venas majores, in minimas, ipsumque in corporis habitum transit, vide *Anadosis*.

Diæta, victus ratio, est certa victus institutio, & norma, non in solo cibo, & potione consistens, verùm in omnibus aliis sex rebus externis non naturalibus, ut otio, exercitatione, Venere, somno, vigiliis, repletione, inanitione, animi affectibus. ad Thrasib. cap. 35. In diætâ duo hæc potissimum sunt præcepta, in quibus tota ferè vertitur: integram sanitatem similibus esse conservandam, inclinatam autem & in vitium propè ruentem, modico contrariorum usu retinendam esse. Inde *disciplina*, quæ hanc instituit, *Diætetica*, Διαιτητικὴ dicta, est pars artis medicæ curativæ, θερα-

πευ-

Unable to display this page

Diapedesis, Διαπήδησις, est exiguorum vasorum apertio, vel potiùs eorundem tunicæ extenuatio, adeoque excretio seri sanguinis, 3. de caus. sympt. cap. 2. Fit ergò ex tunicâ rarefactâ, sanguine verò tenuato, & ex gracilium vasorum ore adaperto; unde transcolatur sanguis, & sudoris aut roris more transmittitur, 5. method. cap. 2. Eumque in modum ex jecinoris renumque debilitate meiitur, ac sæpè per alvum dejicitur sanguinolentum serum. Itaque τ᾽ Διαπηδήσεως præcipua causa est sanguis serosus, tenuis & calidus effluens per vasorum tunicas rarefactas. Quod si contigerit aliquando Διαπήδησις apertis vasorum osculis, vasa quidem omninò exigua sunt, & ex quibus sanguis impetu, & copiosus emanare non potest. Differt ab *Anastomosi*, in quâ tùm majorum venarum, arteriarumque ora aperiuntur, tùm sanguis impetu, & copiâ erumpit, ex iisdem apertis.

Diaphanes, Græcè, Διαφανὴς λίθος, Latinè dicitur, *Lapis specularis*, ex iis est, quæ leniter, ac sine morsu exiccant, qui ustus ulceribus ægrè cicatricem admittentibus, non item malignis, ac rebellibus, conducit, 4. de comp. medic. per gen. cap. 1. Significat etiam Perspicuum; Item Candens apud Hippocratem, ut interpretatur Galenus, comment. 1. εἰς τὸ περὶ ἄρθρων. Quo loco consulit Hippocr. ferramenta quæ ad alam admoventur, candentia esse oportere.

Diaphoresis, Διαφόρησις, Latinè *Digestionem*, seu *Evaporationem* dixeris, est, quæ humorem, qui in phlegmone obsessâ inflammatâve parte continetur, per meatus insensibiles educit, sub specie halitus, 13. method. cap. 16. & medicamenta quæ id præstant, Διαφορητικὰ, hoc est, *Discussoria*, & *per halitum digerentia*, appellantur. Omnia in universum desiccant, idque duplici ratione, aut *humores ebibentia*, velut & *per cutis meatus exugentia*, cum poris quibusdam insunt, aut *totam alterantia partem*, 5. de simplic. med. fac. cap. 5. Ea proxima

sunt

sunt attrahentibus: siquidem vicinæ sibi virtutes sunt, eorum quæ in alto latent attractrix, & attractorum digestrix. Nam quæ trahunt, etiam nonnihil omnino discutiunt, & quæ discutiunt, pariter trahunt.

Diaphrattontes membranæ, διαφράττοντες ὑμένες dicuntur membranæ illæ, quæ totum thoracis spatium, à jugulo ad septum usque, in duos sinus, dextrum, sinistrumque dividunt; vulgò *Mediastinum* vocatur; vide *Hypezocotes*, *Cingentes*.

Diaphragma, septum transversum est, quod & *Phrenas*, id est, *mentem* appellarunt Antiqui; quia (ut aliqui putant,) eo inflammatione affecto mens lædatur: nam multi quidem, varios ob morbos, delirare solent, sed quæ eo affecto incidunt deliria, non multùm distant à Phrenitide; nulla enim pars, Cerebro subdita, præter septum transversum, perpetuum delirium excitat; itaque maximus illi videtur esse cum mente & hujus sede (cerebro) consensus. A Platone *Diaphragma* vocari cœpit, id est, septum transversum: est enim musculus rotundus, obliquus, membranosus, & carnosus, medius inter partes nutritioni servientes, (quas Peritonæum continet,) & inter spiritus organa, (quæ tunicâ succingente concluduntur:) eamque ob rem *Diaphragma* nominatur, quòd eas partes διαφράττει, id est, dividat, quasi septum quoddam medium: quâ ratione Aristot. illud *Succincturam* appellat, 5. de loc. affect. 4. Majores nostri *Præcordia* nominarunt, quia cordi prætenduntur, com. 1. in 1. progn. 24. Hic musculus liberæ respirationis instrumentum, nec situ, nec formâ, ulli alteri musculo respondet: siquidem in medio caput principiumve habet, ex quo fibræ, instar linearum à centro ad circumferentiam excurrentium, in eas partes proficiscuntur, in quas ipse inseritur. Est autem suo capite membraneus, indeque paulatim carnosior efficitur. Totus admodum obliquus est, si quidem antè pectoris ossi, juxta mucronatæ cartilaginis radi-

radicem adhærens, per ſpuriarum coſtarum extrema in lumbos duabus aponeuroſibus longiùs protenditur, itaque à prioribus partibus deorſum ad poſteriora vergit. Duabus membranis tegitur, unâ inferiore à peritonæo, alterâ ſuperiore à tunicâ coſtas ſuccingente. Dicitur & in naribus διάφραγμα, quod narium meatus dividit: Κίων & σῦλις à quibuſdam dicitur.

Diaphthora eſt corruptio ciborum in ventriculo, 2. de loc. affect. 1.

Diapyemata, vide *Empyemata.*

Diaria febris, ἐφήμερος πυρετὸς, Ephemera febris eſt, quæ unicâ acceſſione, unoque plurimùm die naturali, à ſolâ ferè naturâ curatur, à causâ manifeſtâ (ut ex irâ, inſolatione, luctu, pugnâ) orta, 9. method. 1. In ſpiritibus accenſam, excitant cauſæ, aliis febribus communes (præter ſpirationem, & putredinem) ira, dolor, vigilia, cura, æſtivus Sol, fatigatio, Bubo, pertinax ſtudium, cruditas.

Diarrhœa, διάῤῥοια, id eſt, *Profluvium*, copioſior eſt alvi fluor, ſine phlegmone, & ulceratione inteſtinorum, libr. finit. Per Diarrhœam, vel pituita, vel bilis altera, ſyncera, aut invicem miſta vacuatur, ab humoris copiâ, vel cruditate, quæ aut in toto corpore, aut in certâ quâdam parte ſedem habet, exorta: Ventriculus enim multitudine gravatus, quam vel ipſe colligit, vel ex aliis ſeſe in eum exonerantibus ſuſcipit, aut pravâ aliquâ qualitate irritatus, quam cruditas (quæ propriè δυσπεψία dicitur,) invexit, τῇ διάῤῥοίᾳ infeſtatur, præſertim ſi ejus orificium, ſupernæque partes valentes ſint, infernæ autem & πυλωρὸς languidæ: nam ſi contrà acciderit, vomitiones pro diarrhœâ ſuccedent, ut docet Galenus, 3. de natural. facultat. Uti autem ex ventriculo in inteſtinâ materiâ diarrhœæ fluit, ſic etiam per venas meſaraicas in eadem portio ipſius defertur. Cæterum humorum cruditatem cum vitioſi cibi potuſque, aëris intemperies, inſue-

insuetum otium, cutis adstrictio, tum etiam febres longæ aut acutæ moliuntur, quæ & humores & ipsum corporis habitum vitiant, ut inde facilè Diarrhœa excitetur. Verùm sicut ea febribus quandoque succedit, sic illas utique non minimè proritat, ex desurgendi frequentiâ. Quod si etiam rosio aut dolor aut calor immodicus (quæ pro qualitate humoris fluentis sentiuntur) in ventre atque intestinis sit, huic certè vel longè magis affectio febrilis increscit: sed nec solæ febres diarrhœam movent, sed etiam venena sumpta, & purgantia medicamenta, quæ intemperiem in jecinore ventriculo, aut intestinis reliquerint. Quæ quamdiu manebit alvus descendet, perque eam corrupti & putres humores, non unius quidem generis, sed varii pro ciborum differentiis, & ægrotantis in temperaturâ vacuabuntur.

Diarrhœa in urinâ, vide *Diabetes*, & *Canina cupiditas*.

Diarthrosis dicitur aliquando generatim omnis ossium compositio ad motum voluntarium comparata, apud Galenum: sed nonnunquam speciatim sumitur, estque altera ἁρθρου, id est, articulationis differentia, quam definit Galenus esse σύνθεσιν, sive σύνταξιν, hoc est, commissuram naturalem ossium, inter se motum evidentem habentium. Eam alio nomine Hippocrates διαστάρθρωσιν appellat. Est autem ea ossium connexio omnino laxior, sic ut evidens, facilis magnusque motus sit, cujusmodi in cruribus, brachiis, manibus & pedibus habetur. Hujus tres differentias Galenus statuit, ἐνάρθρωσιν, ἀρθρωδίαν, γίγλυμον.

Diaspermaton medicamentum est, quod ex seminibus constat, 7. de comp. med. per gen. 7.

Diaspoleticum medicamentũ est, cujus compositionem, cuminum, piper, ruta ingrediuntur, 2. de san. tuen. c. 5.

Diastole, est motus dilatationis, & elevationis arteriæ, ad substantiam quandam exteriùs attrahendam, quo nativus totius animalis calor, cum primis aëream,

per immissum spiritum refrigeretur; quemadmodum *Systole* est arteriæ submissio, & contractio, ut id, quod ex humorum deustione in toto animali contractum, veluti fumida superfluitas est, expellatur, libr. de usu pulsuum, cap. 3. Ut eundem usum præstet Diastole, & Systole, totius animalis calori, quem inspiratio, & exspiratio, particulatim calori Cordis, ibidem.

Diatessaron, emplastrum, quod ex quatuor rebus constat, Chalcitide, Misy, Diphyrge, Chalcanto; 5. de compos. med. per gen. c. 14. Διαπίσσαρον Græcè. Διαπισσάρων nomen quoque est potionis, quam antiqui ad coxendicis dolorem instituerunt continuandam toto anno. Sic dicta est quod quatuor medicamentorum generibus constet, hunc in modum: Chamædryos pondo, gentianæ unciæ novem, aristolochiæ rotundæ unciæ novem, rutæ seminis sicci sextarius. Hæc tusa dantur quotidiè ad annum jejuno ex duobus aquæ frigidæ cyathis. Autor Paul. lib. 3. cap. 77.

Diatrion piperon, id est, medicamentum, triplici piperis genere constans, 4. de sanit. tuen. cap. 5.

Diatritos, id est, tridui inedia, ut Diatritarii, qui triduanam inediam præcipiunt, 4. meth. cap. 4. cujus primus autor Thessalus, Διάτριτος Græcis. Inventum est Empiricorum, totum autem erat in victus ratione, quam ita instituebant in omnibus ægris, ut primum in quarto die ipsos cibarent, post in sexto, mox in octavo, deinde in decimo. Prima quidem cibatio post primam diatriton, reliquæ alternis diebus. Sed nugas eas & deliramenta Galenus multis in locis ridet.

Dichophyia, pilorum defectus est, quando bifurcantur, lib. finit.

Dichroma, (Δίχρωμον Græcè) emplastra sunt, quæ & *Gilva* dicuntur, coloris ambigui, 2. de compos. medic. per gen. cap. 1. Neque enim particularis alicujus medicamenti nomen est, sed multorum quæ duplici

plici colore prædita sunt. Horum autem colorum rationem Galen. explicat libr. 2. ad Glauconem, de sinu differens. Ex lithargyro, inquit, & ærugine plurimum decoctis emplastra fiunt χίρρὰ ἢ φαιὰ, id est, fulva dicta; quibus, ubi statim reponuntur, quædam extrinsecùs supereminentia fusca concrescit, sub quâ pars medicamenti profundior, plusquam ab initio fulva videtur, propterea *dichroma* vocant, id est, bicolora: quidam verò eadem vocant, *Diprosopa*, διπρόσωπα, id est, bifacia, 2. ad Glauc. 8.

Dicrotus pulsus, δίκροτος σφυγμὸς, seu bis feriens, est cum in diastole, quæ fit quasi recessio arteriæ, non perfecta obitur, sed cunctatur, idque pro subductionis, aut inhibiti spiritus quantitate, deinde repetitio perfecta, debitæ fit contractionis, lib. finit. Estque unus pulsus, non duo (contra Archigenem) qui simulatque omnem distentionem effecit, se paulisper subducit, ac mox pulsat iterum, ut intermittentium quies media, ictus intercipiat, cujus dicroti contractio, congressus, vel reditus dicitur, 1. de differ. puls. cap. 17. qui post absolutam diastolen, antequam perfectè contrahatur, secundò tactum ferit, ut ex malleis incudem percutientibus, & posteà resilientibus, apparet. Talis fit nonnunquam propter inæqualem cordis intemperiem, propter quam inter se contendunt calidæ partes cum frigidis, ut subsistere interim necesse habeant calidæ retentæ à frigidis, interim celeriùs frigidæ moveri à calidis attractæ. Fit etiam & cum collectus est in multis ejus partibus ingens fuliginosorum excrementorum acervus: si namque unà contingat, ut cordis partes quædam sint præcalidæ, aliæ fumosâ fuligine præfocentur, ad contrarios prosilient motus, ut alteræ distentionem moliantur, alteræ verò ad superfluitatum expulsionem confidant, ex quâ lucta tres numero pulsus hujus differentiæ existunt, ut docet, Galen. lib. 2. de præsag. ex puls.

Didy-

Didymi, Δίδυμοι, 14. de usu part. cap. 14. dicuntur propriè fratres uno partu editi; dicuntur & testes, honestiore vocabulo, ut ait Galenus; dicuntur & Δίδυμοι in Cerebro, de quibus vide *Glutia*.

Dies apud Medicos non solùm *lucem*, sed etiam *noctem* complectitur; non id tempus tantùm, quo Sol supra terram fertur, appellantes diem; sed etiam illi tempora noctis adjacentia, 2. de cris. cap. 2.

Difficultas intestinorum, quæ & Δυσεντερία dicitur, 2. de facult. nat. capit. 9. propriè ulcus intestinorum est, ex mordaci bile flavâ, atrâ & pituitâ salsâ quam sequitur interaneorum abrasio, cùm quibus paulum cruoris secernitur, immitissimis cum torminibus, 6. de loc. affect. cap. 2. In quibus difficultatibus intestinorum, cum adhuc constituuntur, quædam corpora pinguia excernuntur; post hæc autem nisi finiri anticipaverint, quædam ramenta intestinorum, (ablatâ ipsorum superficie interiore, quæ membranosa existit, & densa, illi, quæ cutem exteriùs contegit, Epidermidi, id est, cuticulæ appellatæ, proportionalis) post hæc autem (dysenteriâ videlicet jam completâ) aliquid ex ipsâ abraditur substantiâ intestinorum: excernuntur enim partes magnæ intestinorum, quas & *carnes*, & *caruncolas* vocare possumus, 4. aph. 26. Consistit autem illa interdum in crassis, aliquando in tenuibus intestinis, id quod ex cruore, & ex ipsis ramentis dijudicatur. Nam si & cruor & ramenta ita mista sunt reliquis excrementis, ut universa misceantur universis, in superioribus: si verò supernatant, in inferioribus intestinis ulcus esse ostenditur. Talis quippe propriè dicta *Dysenteria* est, nomen habens à læsâ particulâ, quam solam plerique *Dysenteriam* nominandam censent: etsi Hippocrates atque alii, non ipsam modo intestinorum exulcerationem, verùm omnem cruoris per intestina vacuationem, *Dysenteriam cruentam* nominent; nomen morbi, symptomati tribuen-

buentes, 4. de art. 40. Sunt autem excretionis sanguinis per intestina sine ulcere tres modi : unus propter boni sanguinis copiam in toto corpore aucti, qui ex venarum orificiis in intestina apertis effunditur, eo tantum differens ab hæmorrhoidum profluvio, quod in hoc venæ ani duntaxat, in illo autem secundum totam intestinorum longitudinem, perque omnes eorum anfractus, longeque ab ano venæ aperiantur. Talis δυσεντερία αἱματηρὰ appellatur, acciditque potissimùm iis, quibus aliquod membrum excisum est, aut intermissa exercitatio. Secundus est, cùm propter jecinoris imbecillitatem aquosus sanguis dejicitur, loturæ carnium persimilis: quod enim imbecilla sit vis ejus retentrix atque alteratrix, sanguis ejusmodi excernitur, vocatur autem ea δυσεντερία ὑπαιματώδης. Tertius, est cùm sanguis, propter bilis flavæ vel atræ permistionem acrior, venarum orificia aperit, & per intestina fertur. Hæc proprio nomine caret, & à Paulo comprehenditur sub eâ dysenteriæ specie, quam αἱματηρὰν vocant : distinguitur verò à Galeno, libro tertio, de causis Symptomatum : illam propter sanguinis copiam, hanc propter acrimoniam effici asserenti. Itaque quatuor sunt in universum dysenteriæ : una verè & propriè dicta, tres verò impropriè à symptomate, quod omnium commune symptoma sit sanguinis per alvum excretio.

Difficultas urinæ, vide *Ischuria*.

Difflatio, *Perflatus*, & *Difflatus*. Quicunque in Hippocr. placitis legitimè versatus fuerit, is demum didicit difflationem esse quam medici omnes usitato vocabulo, sensum latentem transpirationem appellant, quâ difflantur corpora vaporosa, aliam quidem talem esse, qualis vapor est, aliam autem, qualis aër siccus, atque aliam, cùm, quæ videri possunt, exeunt humiditates. Adversus Lycum, cap. 2. quæ Græcis, Λόγῳ θεωρήτης διαπνοὴ, & ἀδήλῳ ἀιδίτῃ διαπνοὴ, hoc est, per-

perſpiratio, & diffiatus, qui ratione comprehenditur, & tranſpiratio ſenſu imperceptibilis appellatur. Hæc corporibus omnibus toto vitæ curriculo ineſt, ejuſque autor eſt calor nativus, etiamſi varia ſit pro diſcrimine ætatum, anni temporum, ſtudiorum, & totius, ut breviter dicam, diætæ. In quibus tamen differentiis commune hoc ineſt, quod calidioribus temporibus, regionibus, ætatibus, naturis, diætis non parva ſubſtantiæ noſtræ portio per ἀφανῶν exhalet, ut contrà in frigidioribus pauca propter cutis aſtrictionem. Eſt autem neceſſaria diffiatio ad corrigendam qualitatem & intemperiem, quæ retentis fuligionoſis & acribus excrementis neceſſariò excitatur; eoque fit ut quibus ſuppreſſa eſt, eos febres facilè corripiant. vide *Inſpiratio.*

Digiti, Δάκτυλοι, quinque ſunt in omni manu. Primus, *Pollex*, quod oppoſitus cæteris quatuor digitis hiſce æquipolleat; ἀντίχειρ, hoc eſt, Promanum, tanquam pro totâ manu eſſet, vocârunt; Hippocr. μέγαν, hoc eſt, *magnum* nominat, quamvis parvus ſit, quia cæteri ſine eo ferè inutiles ſunt, apud Ariſt. 4. de part. animal. capit. 10. *Magnus* Galeno dicitur, non ſolùm *viribus*, ſed & *magnitudine*; nam principium pollicis, ut ait, propè radium eſt; adeò ut eum ferè attingat. Celſo, & Ariſtoteli, *viribus* tantùm *magnus* dicitur. Secundus, λιχανὸς, *Index*. Tertius, μέσος, *medius*. Quartus ὁ δακτύλιος, *annularis*. *Medicus* à Medicis appellatur. Quintus, μικρὸς, *minimus*, *auricularis*, omnibus aliis corpore, & viribus inferior; Singuli terna oſſa continent (præter pollicem qui duo) mutuò ſibi colligata, & ordine ſibi ſuccedentia, veluti in acie, unde & φάλαγξες à Græcis appellantur, ab aliis autem Σκυτάλιδες, à turmâ equitum, quam Græci Σκυτάλη, vocant; Latini communi vocabulo, *digitorum internodia* dicere ſolent. Græci verò etiam eorum ſingula ſuis nominibus diſtinxerunt, à

quibus

quibus primi articuli metacarpio proximi προκόνδυλοι, medii κόνδυλοι, postremi μεσακόνδυλοι appellantur, & ab his unguium principia seu radices ῥαξωνυχία, extremi deinde digitorum fines ῥᾶγες καὶ κορυφαὶ, ut scriptum est à Rufo in partium hominis nomenclaturâ. Porro ima digitorum ossa metacarpio per diarthrosim alligantur, excepto pollice, cujus os infimum non metacarpio, sed carpo per diarthrosim copulatur. Ex quo quidam censent os illud non ad pollicem, sed ad metacarpium pertinere, ipsumque pollicem, uti & eos qui sunt in pedibus, duobus tantum ossibus constare. Δάκτυλος, digitus, minima etiam mensura est earum, quibus rerum intervalla dimetimur. Hæc autem non secundum digiti longitudinem, sed secundum ejus latitudinem sive crassitudinem accipi debet. Δάκτυλοι dicuntur quoque palmæ fructus, quos Græci alio nomine φοινικοβαλάνους, Latini *Palmulas*, Franci *Dattas* vocant.

Dignotio est præsentis morbi, hujus sedis item & causæ effectricis conjunctæ cognitio, Græcis πτῶσις dicta. *Præcognitio* verò est futuri morbi cognitio, 3. de crisi. cap. 1. Dignotionem autem proprio nomine denotationem appellamus, 1. progn. 5.

Dimotio, vide *Prolapsiones*.

Dionysisci, sunt osseæ eminentiæ, quæ propè tempora nascuntur; dicuntur autem *Cornua*, Κέρατα, detorto à cornigeris animalibus nomine. Sic dicuntur à Baccho, quem Poëtæ cornutum fingunt.

Diplasiasmus, id est, Duplicatio, quæ est duorum musculorum, qui ab ipsâ scapulâ excipiuntur, ad exteriora, posterioraque membrum circumagunt, quatenus ambo simul agentes, brachii circumductionem efficiunt, lib. de muscul. dissect. cap. 18.

Diploë, secunda lamina Calvariæ, 6. method. 6. & Meditullium vocatur recentioribus. Sic autem vocatur ossis calvariæ duplicata lamina, & interior ejus

pars

pars rara & laxa, cavernosa, & mollissima, quâ ossa inter se connectuntur.

Dipsacos, vide *Diabetes*.

Diprosopa, vide *Dichroma*.

Discissiones, magna vulnera solet Hippocrates appellare, quæ lethalia sunt; ut vulnus in cerebro, cum ad aliquem ejus ventriculum pervenerit. 6. aph. 18.

Discretiva, Medicinæ pars est ea, quam *Significativam* recentiores vocant, Græci σημειωτικὴν, 1. de his quæ in medic. fiunt. 1.

Dispersus morbus, vide *Communis*.

Dissimilare membrum, *heterogeneum*, seu *compositum* est, cujus quamcumque partem assumpseris animalis, toti communicans non erit nomine, nec definitione, sicut manus, & facies, libr. anatom. viv. vide *Instrumentale*.

Dissidentias vocat Hippocr. cùm ossa, quæ naturâ cohærent, ac sese mutuò contingunt absque articulo, ob aliquam læsionem dissident à se, ac distant; ut Cubitus, & Radius in brachio ad gibbum, & ad manum; In Crure, Tibia, & Sura, quâ & Genu, & Calci committuntur, com. 3. in medic. 31.

Dissolutiones vocant, animi defectus, Græci λειποθυμίας, & λειποψυχίας vocant, 1. ad Glauc. 14.

Distentio, idem est, ac nervorum convulsio; quæ est triplex; *Opisthotonos*, id est, tensio ad posteriora, *Emprosthotonos*, id est, tensio ad anteriora, & *Tetanos*, id est, æqualis tensio, 4. aph. 57. Qui Tetanus est per universum corpus nervorum convulsio. 3. de loc. assert. 10.

Distorsiones sunt, cùm vel à suâ sede dilabitur aliquid in exteriorem corporis partem, vel introrsum in inanitatem aliquam prolabitur, ut in naribus, si in exteriorem partem, aut os, aut pinnula earum abiit: & contrà memoratæ partes si in foramen descendunt, introrsum distrorsio fit. 2. de iis quæ in medic. 33.

Diure-

Diuretica pharmaca, Διυρητικὰ φάρμακα, medicamenta sunt, quæ ad ciendas urinas accommodantur, quæ & *Vretica* dicuntur, 11. meth. 16. & 5. simpl. 20. Quæ duûm sunt generum; aliqua enim mediocriter id præstant, ut *Eccathartica*, id est, poros expurgantia, quia calida & tenuium partium; alia vehementiùs, ut quæ plurimùm movent urinam, quæ acriora sunt, multoque magis, siccant, & excalefaciunt, prioribus. Cujus generis sunt semen apii, petroselini, fæniculi, dauci, smyrnii & quæcumque lac augent, & menses movent, quod ab his sanguis non modò extenuetur, sed fundatur etiam atque secernatur. Siquidem quò facilè ad se attrahant renes quod in sanguine aqueum, tenue & serosum est, hæc duo moliri oportet; primum totius sanguinis fusionem, deinde segregationem, quorum neutrum absque valido calore fieri potest. Calori autem adjunctam esse oportet siccitatem, quod humiditas acrimoniam retundat in ciendis urinis necessariam.

Diuturnus morbus est, quicunque acutorum ex decidentiâ, terminum prætergreditur, quem nunc quadragesimum, nunc sexagesimum diem Hipp. facit. 2. de dieb. dec. cap. 12.

Dodecadactylon, sive *Duodenum intestinum*, δώδεκαδάκτυλον, primum est intestinorum fundo stomachi alligatum, à longitudine duodecim digitorum sic appellatum, 6. de anat. adm. cap. 9. Quod quidam non dignantur vocare intestinum, priusquam in anfractus, orbesque convolvatur, sed ipsum ἔκφυσιν, id est, productionem simpliciter, vel cum appendice productionem duodecim digitorum, ἔκφυσιν δώδεκαδάκτυλον nominant, primumque intestinum in ordine dicunt esse jejunum, ibidem, cap. 12. Hoc idem Duodenum, vocant *Portinarium*, sive *Ianitorem*, lib. de anat. viv. In id meatus inferitur, à vesicâ bilem continente, per quem ea in ipsum expurgatur.

Dolor, ὀδύνη, triſtis ſenſus eſt, ut voluptas blandus, 2. de loc. aff. 2. Propriè dictus dolor non morbus eſt, ſed ſymptoma. In ſenſu omnis conſiſtit: eſt enim ejus fons & radix ſenſus, neque poteſt contingere niſi in partibus ſentientibus. Contingit autem omnibus ſenſibus. Eſt autem doloris, qui per ſenſus omnes fit cauſa duplex, una communis, altera cujuſque propria. Communis eſt violenta & celeriter facta alteratio & corruptio: quod enim ſenſim & paulatim fit, ſenſum latet. Propria verò in unoquoque ſenſu eſt, in tactu quidem magnæ mutationes à frigidi calidique violento contactu: namque humidum & ſiccum, ſi abſint calefactio & refrigeratio, citra violentiam corpus contingunt: præterea ab iis, quæ quaſſandi, ſecandi, diſtendendi vel exedendi vim habent: hęc enim omnia vel ſubſtantiam divellendo, vel diſrumpendi corporis periculum adferendo, dolorum cauſæ ſunt, qui ſi per inflammationes fiat affectus, atque in corporibus ſenſibilibus, vel per ſe, proprio, & primario affectu, in arteriis, vel reliquis partibus ſenſibilibus omnibus per conſenſum, eò quòd à vicinarum contactu premantur, *Pulſatorius*, ſive *Pulſativus*, σφυγμώδης ἢ σφυγματώδης, dicitur, 2. de loc. aff. 3. Si verò in aliquo viſcerum, circumambiens membrana, per quam nervus diſpergitur, à tumore præter naturam extendatur, ita ut gravitas quædam ſentiatur, dicetur *ſenſus*, ſive *dolor gravis*, βαρύς, aut *gravitatis*, ibid. cap. 4. qualis fit calculo majore in parte renum carnosâ impacto, aut eâ phlegmonem patiente: ſimiliter & jecinoris parte carnosâ inflammatâ. Accidit & capiti, humorumque copiam ſimpliciter ſignificat. Ὀξὺς acutus eſt & pungens, finitimus punctorio, cùm ceu acu aut terebro perforante aut palo impacto, pars divelli videtur, ut craſſum inteſtinum in colico dolore Galeni, à pituitâ vitreâ facto, & in quibuſdam cephalæis, & à calculo præcipuè inæquali, acuto. Si autem partes inflammatæ

ſunt,

sunt, unico doloris modo vexantur, tensivo, τονώδης, sive extensionis. Qui verò in membranis fit ipsius affectus veluti radice, eo loco fixa, ubi membrana pungitur, qualis est in morbo laterali, *dolor punctorius* νυγμώδης dicitur, ibid. cap. 5. Si nervis ipsis primò accidat, dicitur *dolor* ναρκώδης, *stupidus*, 2. de loc. affect. cap. 2. Quod si in lateribus spiritus quidam flatuosus procreatur, qui tùm extenuatus, tùm discussus dolorem sedat, deinde rursus procreatus alter, dolorem augeat, *dolor* ἐρυθώδης, *rarus* dicitur, com. 1. in 1. prorrh. 22. *Dolores* autem *ulcerosos*, tum Medici, tum Gymnastæ vocant, eos, per quos, inter movendum, vel tangendum, lassatas partes, sensus veluti ulceratarum partium ἑλκώδης, percipi solet, 2. de loc. aff. 7.

Dorsum, quod Græci Νῶτον ἢ Ἀντίσιγον, & Μετάφρενον, appellant, est omnium vertebrarum, quos *Spondylos* vocant, compactarum basis velut & fundamentum. Nonnulli tamen ex recentioribus Medicis, non totam vertebrarum structionem, *spinam* appellandam censent, sed circa thoracem tantùm, & lumbos, non circa collum, 3. de art. 1. Aristoteles verò, 1. de hist. animal. *Dorsum* dicit esse totam posteriorem corporis partem, ab occipite usque ad extremum Coccygem, triginta quatuor vertebris (si modò ossis sacri partes, vertebris annumerentur) compactam; quod dorsum conficiunt, collum, thorax, lumbi, os sacrum, & coccyx, in quo costæ, velut in carinâ trabes, connectuntur, totumque corpus stabiliunt. Sed aliter Galenus, lib. de ossib. c. 7. his verbis; Spina est tota connexio, viginti & quatuor vertebrarum, à Capite usque ad Os sacrum, ita ut septem primæ à Capite vertebræ Collum, sive Cervicem constituant; duodecim quæ sequuntur, Dorsum, cui à parte anteriori respondet pectus, quinque reliqui lumbos, Os in quod omnes vertebræ finiuntur, *sacrum*, vel *latum* dicitur, sive etiam *Os magnum*, 12. de usu part. cap. 12. vide *Spina*.

Dothien, Δοθιὴν, id est, *Furunculus*, 2. meth. 2. Id nomen, ait Galenus, nec locum affectum repræsentat, nec causam, quæ ipsum efficit. Significat autem tumorem ἀποπυματώδη, ex crassis humoribus in carnosis plerumque partibus consistentem, mitem quidem cum solam cutem occupat, sed pervicacem ac malignum, ubi subter actis radicibus erumpit. vide *Furunculus*.

Dracunculus, Δρακόντιον, est ulcus partis propinquæ, ipsius nervi dilatationis, sic dictum, quod nervus movendo corpori destinatus in id ulcus recedat, in eoque quasi occultetur, lib. finit. Aëtius ex Leonidâ, Dracunculum lumbrico similem esse dicit, interdum magnum, aliàs parvum reperiri, & frequentiùs quidem in cruribus, aliquando verò & in brachiorum musculis oriri & consistere; nasci autem in Æthiopiâ atque Indiâ, maximè pueris, lumbricis latis non absimilem, moverique sub cute sine molestiâ, sed temporis progressu circa Dracunculi extremitatem suppurationem fieri, cuteque apertâ Dracunculum caput exerere. Quem si quis tentet attrahere, dolorem ingentem moveri, præsertim si eum abrumpi contigerit: quod enim intus relinquitur, acerbissimos dolores excitare: proinde ut ne introò animal recurrat, valido filo brachium constringi oportere, idque quotidiè agendum esse, ut Dracunculus paulatim progrediens integer excludatur. Verùm Soranus, ut refert ex eo Paulus Ægineta, non existimat animal esse, sed nervosam quandam substantiam, quæ opinionem motus solùm præbeat. Sed quid reverà sit, nemo Medicorum explicare potest, qui Europam incolunt: posse tamen animal esse ratio nobis dictat, cùm non modò in ventriculo atque intestinis creari, verùm etiam ex cute erumpere, tum pediculos, tum majora quandoque animalia, compertissimum habeamus ex historiis.

Drimea medicamenta, id est, Acria, quæ cacoëthiam humo-

humorum extinguunt, libr. de dynam. in procœmio. Δεμὸ acre, id dicitur quod linguam mordet, & cum multâ caliditate erodit: Sunt enim omnia acria valdè calida & tenuium partium: proinde vehementer calfaciunt, incidunt, digerunt, aperiunt, purgant, irritant, atque ad excretionem impellunt. Δεμύτης, acrimonia, qualitas est gustatilis, iisdem facultatibus prædita.

Dropax, Δρῶπαξ, est medicamenti forma quædam, interdum liquidioris, in modum malagmatis, interdum siccioris, emplastri modo, prout usus exigit; cujus materia eadem est, quæ Acopis, & Emplastris debetur. Est autem Dropax duplex, simplex alius, qui & πίτωσις, hoc est, *Picatio*, appellatur, solâ pice aridâ, oleo liquatâ constans; quæ dum calet cuti illinitur, & prærasis locis agglutinatur, & antequam omnino refrigescat, avellitur. Deinde rursus ad ignem calfacta reponitur, & similiter priusquam frigescat, avellitur, & tertiò quartòque vel sæpiùs etiam id repetitur. Convenit frequentibus vomitionibus, & cruditatibus, & cæliacis affectionibus, & reliquis partibus alimentum non sentientibus. Maximè verò antè synapismum adhibetur ad corporis præparationem, & post synapismum etiam, ut reliquiæ morbi evellantur. Dropax verò compositus est, cui præterea adjiciuntur alia ad diversos usus, ut ad excitandum calorem, piper, pyrethrum, semen rosmarini, bitumen: ad desiccandum verò, sulphur vivum, sal, cinis sarmentorum: ad lancinandum verò Limnestis, quæ & Adarce vocatur, aut Euphorbium. Hæc enim trita liquefactæ pici insperguntur, aut alia etiam ejusdem facultatis. Si vires ægri imbecillæ sint, liquidior fieri debet in formam malagmatis, & præradi pili in loco cui adhibebitur, & paulatim postea avelli. Sin valentes sint emplastri, modò præparandus est, & non derasis pilis admovendus, confertimque avellendus, nisi fortè

capiti aut mento, aut pubi applicandus esset. Sic enim plus habet efficaciæ, spiritumque remissum magis firmare potest, & ad superficiem magis revocare, humoresque attrahere ac discutere. Sed & medicamenta depilatoria ψίλωθρα propriè dicta, Dropaces appellantur, ut constat ex versibus Martialis, lib. 10.

Lævis Dropace, tu quotidiano,
Hirsutis ego cruribus genisque.

Fortè quod solâ pice constarent in oleo liquatâ, ut & Dropaces.

Duodenum, vide *Dodecadactylon.*

Dura mater, vide *Membrana dura.*

Dura ulcera, quæ Græci ὀχθώδη, id est, *Verrucosa ulcera*, vocant, sunt, quæ callum contraxerunt, & prætumidas ac duras oras habent, 4. de comp. med. per gen. cap. 12.

Durum, σκληρὸν, Medicis est, quod repletione largo, & superfluo humore, aut vapore in partem aliquam affluente, tactui renititur, nec cedit sponte (aliter ac Philosophis) & propterea quòd ita durum est, propriè ἀντίτυπον, hoc est, *renitens*, appellatur.

Durus pulsus, vide *Mollis.*

Dysæstheſia, id est, sensus difficultas, est vitium actionis sensitivæ, diminutæ, lib. de symptom. diff. cap. 2. δυσαισθησία, sed δυσκινησία, non modò difficultatem motionis, sed etiam immobilitatem significat, ibid.

Dyscrasia, Intemperies, est mistio inæqualis quatuor primarum qualitatum; ubi enim illæ ita coierint, ut earum pares sint vires & portiones, temperamentum emergit exquisitissimum, quod cæterorum omnium norma est; ab eo quodcumque descisci, intemperies dicitur; tunc enim aliqua qualitas exsuperet, necesse est, vel duæ. Itaque cùm quatuor sint ex quibus temperamentum illud exquisitissimũ, & ut ita dicam temperatissimum absolvitur, singulorum excessu simplices qua-

quatùor intemperaturæ fiunt, calida, frigida, humida, ſicca: & totidem compoſitæ, calida humida, calida ſicca, frigida humida, frigida ſicca. Nec verò ſingularum modus unus eſt, & una ratio, ſed immenſa omnino latitudo, adeò ut intemperaturarum infinitæ propemodum habeantur differentiæ. Nec tamen omnes ejuſmodi intemperies morboſæ ſunt, ſed plurimæ contra ſalubres, quæ videlicet intra limites ſanitatis conſiſtunt. Quum enim omnis actio à partis temperamento proficiſcatur, & varii prorſus generis actiones eſſe oporteat, multiplices quoque temperaturas eſſe oportuit, quæ non ſimpliciter, ſed ad juſtitiam temperamenta appellantur. Non aliud autem ad juſtitiam ſignificat, quàm prout cuique parti expedit. Itaque in ſingulis partibus primarum qualitatum etiam inæqualis miſtio, quoniam ſecundùm naturam eſt, non dicitur intemperies, etiamſi reverà intemperies ſit, ſed temperamentum, quamdiu ſcilicet naturæ modum non excedit: cùm verò exceſſit planè abſolutèque, intemperies eſt, & jam morbus aut morbi cauſa evadit. Eſt & præter iſtas alia intemperiei differentia, per quam æqualis aut inæqualis dicitur. Æqualis quidem eſt, quæ in omnibus intemperanter affecti corporis partibus æqualiter ſolaque ineſt. Ea enim ita inducitur, & occupat corpus, ut depulsâ naturali temperie ſola in corpore dominetur: neque enim ea in fieri eſt, ut ajunt, ſed in facto eſſe. Itaque in habitum tranſit, & evadit, veluti altera natura acquiſititia, & priori contraria, neque ullo dolore moleſta eſt. Ejuſmodi intemperies in febre hecticâ eſſe perhibetur. Sicut autem in toto corpore, ſic & in unâ certâ parte corporis contrahi poteſt. Intemperies verò inæqualis dicitur, cùm idem corpus ſimul & calidius, & frigidius, aut humidius, ſimulque ſiccius quàm pro naturali habitu redditur. Ea in fieri eſt, eamque ob rem dolore non vacat, & aliàs in toto animalis corpore fit, aliàs in unâ

Unable to display this page

sas, recenset Galen. inflammationem, abscessum, exulcerationem, inæqualem intemperiem, & spiritum flatulentum. Illius verò quæ cum difficultate, aut facultatis imbecillitatem, aut tumorem præter naturam. Ab his enim causis fit, ut cum mejere æger cupiat, non statim urinæ excretio sequatur, sed magno cum conatu atque etiam aliquando dolore. Iis autem duobus exceptis symptomatis urina naturalem excretionis modum servat, neque intercisè fluens, neque guttatim, neque maturiùs, quam naturæ, conveniat, vide *Ischuria*.

Dytriachisis oculi morbus est, cùm pilis naturalibus alii subnascentes, ipsum pungunt, fluoremque concitant, lib. Introd. cap. 15.

E.

ECBOLIA, Ἐκβολικὰ, pharmaca, id est, abortiva medicamenta, quæ abortum faciunt, quæ & φθόεια appellantur; eadem & fœtus demortuos extrahunt, vide *Abortus*.

Eccathartica, quæ & *Ecphractica*, vide *Rhyptica*.

Ecchymoma, Græcè Ἔκχυμωμα ἢ Ἔκχυμωσις, id est, sugillatio, est affectio circa cutem, cùm, tenuibus in ipsâ venis contusis, sanguis per fissuras effunditur, nondum in grumos coactus, sed postquam per Persultationem, 1. Diapedesin, effusio ipsa facto est, contingit sanè aliquando, ubi ita coierit temporis progressu eundem livescere, & denigrari, parvis nimirum grumulis, ex dispersо in multas cutis partes sanguine, coactis, 2. de comp. med. loc. c. 1. & 4. meth. 1. Eandem vocat *Ecchymosin*, solutionem continuitatis cum contusione, & ruptione conjunctam. Generatim verò Hip. solitus est vocare Ecchymoses, ex vasculis sanguinis effusiones, & inanitiones, & alio nomine ναυσίωσιν, com. 2. in 9. de morb. vulg. 9. Quæ effusio, in phlegmone quoque fit à causâ internâ, ubi sanguis è vasis effunditur,

& tumor excitatur, tactu mollis & cedens; distinguit tamen Galen. 6. aph. 20. *Phlegmonen* ab *Ecchymosi*, quod in phlegmone sanguis per musculorum cavitates, solâ ratione contemplabiles secundùm minimas sui partes effunditur; In *Ecchymosi* verò in spatia effluit, quæ venis adjacent. Species Ecchymomatis sunt, *Hypopion*, & *Hyposphagma*, ὑπόπιον καὶ ὑπόσφαγμα, & sanguinis ad ungues concursus ex plagâ. Atque id quidem propriè significat ἐκχύμωσις, vide *Vnionis solutio.*

Eccope, ἐκκοπὴ, Excisio, divisio est Calvariæ, quâ os offensum refractum est, libr. finit. Inde Ἐκκοπτικά, medicamenta imbecillia sunt, quæ movendi tantùm stercoris, & ea, quæ in spaciis intestinorum primæque regionis viis continentur, dejiciendi vim habent, non etiam ex alto attrahendi, & humores evacuandi. In eo genere Galenus aloën collocavit. Dicuntur ἀπὸ τῆς κόχλου.

Eclegma (Græcis ἔκλειγμα, ἢ ἐκλειχτὸν φάρμακον) medicamentum est per sputum evacuans, quæ in faucium partibus, phlegmone obsessis, uti etiam in aliis partibus spiritalibus, continentur, 4. de rat. vict. 20. ori enim inditum, sensim liquescit, & deglutitur, ad pectoris, & pulmonis vitia; quod & alio nomine vocatur *Arteriacum*, ἀρτηριακόν, diciturque ἀπὸ τοῦ λείχειν, id est, à lingendo. Arabes vocant *Looch*, Paulus verò, lib. 4. cap. 57. nomen hoc tribuit medicamentis, quæ devorantur ad lumbricos enecandos, vide *Arteriace.*

Ecphraxis, id est, pororum apertio, & reclusio, 11. meth. cap. 13. Inde ἐκφρακτικὰ medicamenta vocantur, quæcunque obturatione & obstructione ægrotantes liberant; facultate nitrosâ, & amarâ; opposita emplasticis medicamentis, quorum est meatus obducere, & obturare, 4. de comp. medic. loc. cap. 1. quæ dicuntur alio nomine *Eccathartica*, ἐκκαθαρτικά.

Ecphysis, id est, exortus, seu processus alicujus ossis, vel

Eclisis virium. 1. Syncope

vel inteſtini, vel viſceris, 2. de anat. adm. cap. 5. ſed ſine adjectione prolatâ. Ecphyſis eſt illud ſpacium, quod eſt medium inter inteſtinum jejunum, & fundum ventriculi, carens circumvolutione, lib. 1. de uſu part. cap. 3. Sunt verò & qui non totum eum proceſſum ἔκφυσιν appellandum cenſent, ſed ipſius tantum orificium, quo dependet à ventriculo. Cæterum ad hoc inteſtinum meatus defertur, qui bilem ipſam ex hepate in ipſum dimittit. In oſſe autem dicitur idem quod ἀπόφυσις. Vide *Dodecadactylon*.

Ecphyſeſis, Efflatio, ſive *Exſufflatio*, eſt expiratio copioſiſſimi aëris confertim facta, 2. de motu muſ. Græcis ἐκφύσησις, ἡ ἀθρόα τ πνεύματ ἔξω φορὰ; Ejus opifices ſunt muſculi omnes intus inter coſtas ſiti, adjuti etiam iis qui ad thoracem perveniunt ex ſcapulis & dorſo, atque aliis etiam magnis, qui in epigaſtrio habentur: efflationis enim gratiâ eos factos eſſe Galenus docuit, lib. 4. de uſu part. Propria eſt vocis materia, neque vox citra eam fieri poteſt; differt à ſimplici exſpiratione, tùm violentiâ, tum muſculis, à quibus efficitur, 4. de uſu part. nam & paulatim exſpiratio fit à ſolo ſepto tranſverſo, 4. de loc. aff.

Ecplexis, eſt ſubitus & vehemens timor, ἔκπληξις, cujus oppoſitum *Pericharia* dicitur, περιχάρειαν Græci vocant, quaſi *exceſſum gaudii* dixeris; Scimus autem amborum occaſione, plures ſubitò periiſſe, 12. method. cap. 5. Multi ſyderationem & tabem interpretantur, Galen. comm. aph. 14. libr. 7. ἔκπληξιν eſſe ſcripſit, cum quis ex morbo nec loquitur, nec quicquam agit, ſed apertis oculis quietus manet, veluti præ timore attonitus, quo loco obſtupeſcentia ab interprete vertitur.

Ecpieſma, ἔκπισμα, calvariæ in multas partes diffractio, ſimul ubi intruſæ oſſis partes in imum decubuerint, ac meningem membranam innixu ſuo premant, lib. finit. Eſt, inquit, affectio, in quam profundiùs

dius fracta officula descendunt, & membranam Cerebri comprimunt. Significat & ἐκπίσμα apud Medicos rei cujusque retrimentum, quod expresso ab eâ succo supereſt, nec id tantùm, sed etiam sæpenumerò succum ipsum, ut cùm dicitur μυροβαλάνου ἐκπίσμα, sive quod idem est, μυροβαλάνου πίσμα, quod & ἀπόβλιμμα & μάγμα appellatur. Sumitur in eâ significatione apud Dioſc. lib. 4. de glande unguentariâ. Unde *Ecpiesmus*, ἐκπισμὸς, est totius oculi prolapsus extra suam cavitatem, ut prominens appareat. Differt à *Proptosi*, ἀπὸ τ῀ προπτώσεως, hoc est, à procidentiâ, quòd in hâc Uvea tantùm tunica, in illâ totus oculus foràs erumpat, præsertim iis, qui strangulantur, Athleticis, & fœminis, quæ præ dolore partûs vehementiùs distenduntur, aut fluxionibus à capite in oculos tentantur. Avicenna oculi exitum & egressionem vocat. Id malum intellexit Celsus, cum ait, nonnunquam ingentem inflammationem tanto impetu erumpere, ut oculos suâ sede propellat.

Ecpyema, ἐκπύημα, dicitur ab Hippocrate, copiosissimi puris collectio, tumore aliquo, p. n. phlegmonoso, pleuræ cumprimis suppurato, & hinc concocto, ἐκπυίσκειν, ad suppurationem perducere significat.

Ecrhythmus pulsus est pulsus arrhythmus, qui nullius ætatis, naturæ, temporis, aut reliquorum rhythmum retinet, vel, ut ait Paulus, qui omnem prorsus eurhythmiam evertit. Tertia species est pulsus arrhythmi, 1. de diff. puls. cap. 9.

Ecstasim melancholicam mentis motionem, aberrationemque intelligimus vehementum, & ferinam, quæ irrigante Cerebrum assatâ flavâ bile oritur, com. 1. in prorrhet. 14. Vigilias habet conjunctas, atque ideo comati contrariam esse, Galenus scribit. Ea non est, quam plerique interpretantur abstractionem mentis à corpore, ad contemplanda cœlestia, quam alio nomine

mine ἀναγωγὴν appellant. hæc enim morbus non est. ἐκτιλτικὴ δύναμις dicitur facultas quæ vim habet abalienandi animum, qualis est in hyoscyamo, coryandro viridi, & ephemero.

Ecthlimma, est exulceratio, quæ in summâ cute ex compressione violentâ nascitur, 2. de fract. Græcè item ἔκθλιμμα dicitur.

Ecthymata, ἐκθύματα, cutis velut efflorescentiæ, papulæ sunt per summam cutem erumpentes, ab humoribus superfluis, salsis, & tenuibus, ideo in cute leviter extuberant, quod tenues humores exulcerationem potiùs, quam tumorem insignem procreent. Dicuntur & alio nomine Græcè ἐξανθήματα, ejus generis sunt, tùm quæ per febres ardentes exeunt, tùm Variolæ vulgò dictæ, & Morbilli. Sic autem dicuntur ἀπὸ τῦ ἐκθύειν, quod significat ἐξορμᾶν, hoc est, impetu ferri, & erumpere.

Ecptosis, ἔκπτωσις, luxatio, hoc est, ossium à propriâ sede amotio, & divulsio, citra fractionem; nec verò id modò significat, sed etiam, ἐξάρθρωσιν, sive ἐξάρθρωμα, apud Hipp. ut notat Galen. in initio libri de articulis; cujus luxationis causa alia est externa, id est, vis omnis quæ articulum loco dimovere potest; alia interna, estque humoris defluxio articulum præ copiâ, vel mollitie loco propellentis. Est autem duplex omnis luxationis differentia, una sursum, cùm à musculorum contentione articulus ad supernum locum trahitur: altera extrorsum, cùm in partem anteriorem aut posteriorem, dextram aut sinistram emotus transit. Omnis autem ejusmodi luxatio aut simplex est aut composita. Simplex quidem est cum luxationi nihil insuper accessit, non ulcus, non ossis denudatio aut fractio. Composita verò est, cum præter luxationem aliquid eorum accessit.

Ectropion, est suppullulatio carnis in genâ, quæ genam ipsam suâ gravitate foràs convertit. Causa est genæ

genæ evertendæ, vel caro adnaſcens, vel reſolutio, vel cum cicatrix inducitur, libr. finit. Sed alibi Ectropion, inquit, eſt, inverſio, palpebrarum vitium, cum exulceratis oculis, plùs extrà feruntur, libr. Introd. cap. 15. Eſt autem affectus ſolius inferioris palpebræ oculum contegentis, ita inverſæ, & retractæ deorſum, ut parum ſurſum attollatur, ſed pendeat, & hiet, neque ex toto oculum integat. Quod vitium, ſi palpebræ ſuperiori acciderit, λαγώφθαλμον dicitur, quod vitium naturaliter contingere poteſt; Ectropion verò non niſi à causâ præter naturam, à cicatrice, carnis excreſcentiâ, relaxatione, medicamento, futurâ, vel uſtione inartificiosâ, vel à ſenectute ſummâ dependet.

Ectroſmos, apud Ariſt. 7. de hiſt. animal. ſunt abortus, & imperfectorum fœtuum corruptiones infra diem quadrageſimum factæ; quæ verò intrà ſeptimum diem fiunt, non ἐκτρώσμὸς, ſeu abortiones, ſed ἐκρύσις, id eſt, effluxiones vocat idem Philoſophus.

Eczemata, ſunt puſtulæ ardentes, & fervidæ, dolorem cientes, citra ſaniem; ingens enim fervor, omnem materiam abſumit, Græcis ἐσχάραι & ἐξιόματα, Latinis *Carbones*.

Efflationes, ſunt magnæ, & vehementes ſpiritus expulſiones, quæ per eadem inſtrumenta fiunt, per quæ tuſſis, & tuſſiendo efficiuntur, quæ & *efflatus* dicuntur ab exſpiratione, quæ ſine ſtrepitu fit, copiâ & velocitate motûs differentes, 2. de motu muſc. cap. 8. & 2. de ſympt. cauſ. cap. 4. vide *Ecphyſeſis*.

Efflorationes, ſunt ulcerationes factæ in ſuperficie & corporis ambitu, ſubrubræ, & aſperæ, de medic. fac. part. cap. 5. quas, ſi noctu enaſcantur, *Epinyctidas* vocant, libr. de tumor. cap. 15. & 2. meth. 2. quas Celſus vocat puſtulas peſſimas, colore ſublividas, & ſubnigras, albas, ſuo humori ſimiles, magnitudine fabam non ſuperantes, cum vehementi inflammatione, & dolore, ex quibus adapertis ſanies effluit, & exulceratio

mucoſa

mucosa intùs retenta: Paulus, & Aëtius dicunt esse ulcuscula sponte nascentia, phlyctænis similia, subrubra, ex quibus cruenta sanies effluit; utrumque verum est, & pustulas, & ulcuscula esse.

Effulgescentiæ, quas Græci ἐπιλάμψιας vocant, Hipp. præsertim significant morbum puerorum proprium, aut certè perquam familiarissimum, id est, Epilepsiam, com. 1. in 6. de morb. vulg. 5. Nonnulli hoc nomen interpretantur mutationem temperamenti ad calidius & siccius: hoc enim ætatis progressu velut flamma effulget. Alii verò interpretantur corporum perfectionem, quod juvenes per ætatem evadant carnosiores, magis adulti, colore formâque gratiores, & viribus ingenioque præstantiores, ut quodammodo fulgere videantur. Verum lib. 6. τῶν ἐπιδημ. alii non ἐπιλάμψιες, sed ἐπιλήψιες scribunt, aut ἐπιλάμψιας ἀντὶ τῶν ἐπιλήψιων interpretantur, ut annotat Galen. comm. 1. in eum librum.

Effusio, vide *Contusio*.

Effusa & Nigrores fiunt, sanguine à venis effuso sub cutem, nunc per tunicas contusas, nunc verò in finibus reseratas, lib. de tumor. cap. 10.

Elcos, Latinè *Vlcus*, solutio continuitatis est in omnibus corporis partibus, (præterquam in solo osse) ab internâ causâ, humore scilicet vitioso, acri, & erodente, particulæ, cui incumbit, continuitatem (sive ea caro sit, sive cutis, sive cartilago, sive membrana) solvens. Id autem vitii, ubi in os incidit, πρηδὼν, sive Caries appellatur. Aliquando verò Hippocr. ulceris nomen ad omnem morbum dolorificum extendit, continui solutionem eo nomine significans. Neque enim ut arbitror, indita adhuc fuerant nomina θραύματος ῥήγματος, θλάσεως, ῥωγμῆς, ῥήξεως, & reliqua quibus recentiores Medici solutæ continuitatis differentias distinxerunt.

Elementa, στοιχεῖα Græcis, apud Medicos sunt calidum,

dum, frigidum, humidum, ſiccum, ex quibus homo primis velut, & ſimplicibus, minimiſque ex corporibus eſt conſtitutus, & in quæ ultima apparentia, & ſimpliciſſima, ac minima, reſolutionem capit, libr. finit. Adhuc *elementum* appellatur minima pars ejus rei, cujus eſt elementum; omnium autem corporum, quæ gignuntur, & corrumpuntur, quatuor ſunt elementa, Ignis, Aër, Aqua, Terra; ut minimum intelligatur id, quod minimè diviſionem ſuſcipere poteſt, 8. de placit. cap. 2.

Elephas, (qui & *Elephantiaſis* dicitur) morbus eſt, in quo naturalis faciëi figura mutatur, reſimatur naſus, labra craſſa fiunt, extenuantur aures ad Satyrorum effigiem, libr. de cauſ. morb. cap. 7. ex ſanguine melancholico primam generationem habens, quam affectionem cùm incipit, σαλυεῖασιν nominant, tum à genarum rubore, & facie Satyris perſimili, tum propter inexplebilem & impudentem coëundi libidinem. Aliqui verò oſſeas eminentias, quæ in temporibus fiunt, ſic vocant. In aliis autem partibus quoque fiunt tales oſſium eminentiæ, quas *exoſtoſes* vocant, libr. de tumor. cap. 14. ἔλεφας καὶ ἐλεφαντίασις, univerſi corporis cancer eſt, qui nullam omnino admittat curationem. Id nominis nactum eſt hoc malum, quòd in eo cutis corio Elephanti perſimilis videatur; nam maculis quibuſdam ad atrum colorem vergentibus inficitur, atque inæqualiter aſpera, craſſa, ac veluti ſquamis fœda, livens, ferinaque redditur; Nec Elephas quidquam (apud aliquos) à leprâ Arabum differt. Vocarunt & veteres morbum hunc ἡρακλειον, hoc eſt, Herculeum, quòd nullus eo major ſit & violentior. Nam morbo ingraveſcente, primum quidem ſtupet cutis, deinde ſenſum prorſus amittit, ut ne acu quidem compuncti dolorem ſentiant, aut fervente aquâ affusâ urantur.

Elminthes, ἕλμινθες, *lumbrici*, animalia ſunt in humano

mano corpore genita, cumprimis in inteſtinis, ſive in auribus, ſive in veſicâ, ſive in ventriculo, interdum etiam in ſordidis ulceribus, quos Græci σκώληκες vocant; ſunt autem trium generum; primi generis ſunt *teretes*, ſeu *rotundi*, à figurâ, quæ eſt ſecundum craſſitudinem, longitudine aliquando palmares, ſæpè longiores, quos vocant ἕλμινθας στρογγύλας, in gracilibus plerumque inteſtinis conſiſtunt, & ventriculum ſubeunt, ideoque ſæpè per os ejiciuntur, quibuſdam è naribus redduntur, ut plurimum conſiſtunt cum febriculâ, atque hoc genus pueris infantibus, & puberibus peculiare eſt. Alterius generis ſunt qui *lati* vocantur, ἕλμινθα πλατεῖαν, aliquando κεφάλας, hoc eſt, *Inſitas*, à ſimilitudine, quam cum inſitis obtinent; inſtar enim harum lati ſunt, & longi, aliquando ταινίας, id eſt, faſcias vocant, quod faſciarum effigiem ſuâ latitudine, & longitudine, referant. Plinius lib. 11. cap. 33. tradit tricenûm pedum tænias ventris aliquando viſas, interdum plurium. Tertii generis lumbrici ſunt, qui *Aſcarides* nuncupantur, breves ac tenues, parvis vermibus ſimiles, qui in extremo inteſtino reperiuntur, & muſculi ſpincteris initio, qui glomeratim in multas phalanges compacti, per ſedem dejiciuntur. Omnes lumbrici in inteſtinis naſcuntur ex craſsâ lentâque pituitâ frequentibus cruditatibus collectâ. Animantur autem à plurimo calore nativo. Itaque pueri quam adulti lumbricis ſunt magis obnoxii.

Elythroeides membrana, quæ & *Erythroeides*, ἐρυθροειδὴς dicitur, teſtium eſt tunica, & vaſorum ſpermaticorum, ubi extra ventrem proceſſere: quamdiu enim intra ventrem ſunt, eorum tunica, quod illic nihil habeat eximium, nullo proprio donatur nomine: poſteaquam verò extra ventrem proceſſit, quia rubet, ἐρυθροειδὴς incipit appellari. Rubet autem tum à calore rubro muſculi teſtium gracilis, tum à vaſis multis quibus implexa eſt, Vaginalis etiam dicta, 2. de ſemin. cap. 5.

cap, 5. qua tunicâ, (ut & scroto) fœminarum testes carent, vel tam exigua est & obscura, ut oculis videri non possit, lib. de vulvæ, diss. cap. 9.

Embroche, Græcis ἐμβροχὴ ἢ ἔμβρεγμα, medicamenti genus est, cum locis affectis, liquore aliquo humectatis, perfusisque, lanam deinceps aut linteum, eodem liquore imbutum imponimus, imbecilliùs cataplasmate. Sed tamen ubi commodè aptari id non potest, ut in capite, ibi ἡ ἐμβροχὴ aptè adhibetur, & illis similiter qui propter imbecillitatem ferre non possunt cataplasmatum gravitatem: item præcordiis inflammatis, per initia morborum, quo tempore intempestivus est cataplasmatum usus: præterea fracturis & contusionibus, cum Emplasticis uti non licet.

Embryon, est animal utero gestatum, 6. de usu part. cap. 13. licet non antea Embryon dici debeat, quàm duos menses in utero absolverit, vide *Cyema*.

Emmota, ἔμμοτα, medicamenta, id est, linamenta sunt humidæ consistentiæ, similia iis, quæ linamentis, vel linteolis excipiuntur, cerati specie, 13. meth. 5. *Emmotos* verò vocat Hippocrates eos, qui ulcus cavum & exesum contraxerunt ex suppuratione, quod curationem per linamenta desideraret, 3. art. 55. Sic dicuntur quod ἐν τοῖς μύτοις adhibeantur. Ipsa enim linamenta μύτοι καὶ μύτη appellantur.

Emollientia, vide *Chalastica*.

Emphraxis, ἔμφραξις, Obstructio, est meatuum, aut cavitatum naturalium stipatio, ex copiâ, vel vitiosâ qualitate (ut lentore, & crassitie) succorum proveniens, cujus species Galen. 12. method. ponit στέγνωσιν. & πύκνωσιν. Unde medicamentum quod suo lentore obstruit, ἐμπλαστικὸν: huic contrarium est medicamentum ἀνοφρακτικὸν, quod obstructione liberat, 5. simpl. 12. Est autem obstructio morbus organicus, pertinetque ad formam organicæ partis corruptam, amissis videlicet meatibus aut cavitatibus parti alicui debitis, vel propter

propter ſuccorum abundantiam, vel propter vitioſam qualitatem, quod ii nimium lenti vel craſſi ſint. Hæ enim duæ eſſe poſſunt obſtructionis cauſæ, quæ morbus eſt inſtrumentalis eorum quæ obſtructa ſunt corporum. Hanc ſymptomata multa conſequuntur, & maximè quidem ipſa tranſpirationis retentio, atque rurſus putredo, aliorum morborum antecedens quædam cauſa. vide *Rhyptica*.

Empirici ſunt, (Græcè ἐμπειρικοὶ) qui à ſolâ experimentorum notitiâ procedunt, nomine ab ἐμπειρία, hoc eſt, experientiâ deducto, lib. de ſect. cap. 1. unde *Empirica medicorum ſecta*, accidentium concurſus, qui ægris accidunt, reſpicit, illorumque curationem ab experientiâ ſolâ deducit, idque nec morbo, nec causâ cognitâ, in Introd. capit. 3. Illius ſectæ primus author Heraclion extitit, qui naturæ cognitionem rationalemque diſciplinam nihil ad medicinam pertinere profeſſus, in uſu & experimentis eam poſuit. Quem Apollodorus & Glaucias, & aliquantò poſt Heraclides Tarentinus, & aliqui non mediocres viri ſecuti, ex ipsâ profeſſione ſe ἐμπειρικὲς appellarunt. Erant autem τῆς ἐμπειρικῆς genera tria ἀφεστωτικὸν, αὐτοχέδιον, & μιμητικόν. Primum quidem dicebatur cùm aliquid experirentur, in quod fortè fortuna nihil tale cogitantes incidiſſent. Secundum, cùm ad alicujus rei experientiam deditâ operâ venirent, ſive per ſomnia, ſive aliter admoniti. Tertium verò, cùm ea quæ proſunt vel nocent, ſive naturâ, ſive fortunâ, ſive aliquo conſilio, in morbis iiſdem experirentur, alios qui eadem priùs experti eſſent, imitantes. Quicquid autem juvat aut nocet, hoc eſt, cauſarum omne genus, dicebant vel naturale vel fortuitum eſſe, vocantes naturale quod caſu fieret, neque haberet manifeſtam cauſam: fortuitum verò quod ſine electione quidem noſtrâ fieret, ſed evidentem cauſam haberet. Tribus autem his theorematis utebantur, πηρώσι, ἰσοσθενίᾳ, τῇ δ' ὁμοίᾳ μεταβάσει.

Appellabant τήρησιν, quicquid aliquando obſervaſſent, quorum cùm magnam habebant copiam, eam omnem ἄθροισμα nuncupabant, atque id rurſus αὐτοψίαν, quæ eſt eorum memoria, quæ frequenter & eodem modo viſa ſunt: quæ cùm didiciſſent, ἱστορίαν appellabant. Quâ in re diligenter conſiderabant quæcunque ſimul acciderent ſymptomata, eorumque omnium obſervationem συνδρομὴν appellabant, hoc eſt, concurſum & congeriem ſymptomatum omnium, quæ in affecto eſſent loco. Quod ſi in morbos nondum viſos incidèrent aut eò loci eſſent, ubi inventorum remediorum facultas non ſuppeteret, tranſibant ad conſimile, quod μετάβασιν ἐπ' ὅμοιον vocabant, eamque triplicè faciebant, de affectu in affectum, de loco ad locum, de remedio ad remedium. Eam autem obſervationem quam per illam ἐπ' ὅμοιον μετάβασιν habebant, πεῖραν τεχνικὴν appellabant.

Emphyſema, inflatio, quæ Græcis ἐμφύσημα, ἐμπνεύμάτωσις, καὶ πνεύμάτωσις, eſt ſpiritus flatuoſi collectio, in inanibus corporis partibus. Ejus principium, inquit Galenus, malè concoctus cibus eſt, à calore videlicet debili, & à quo flatus excitati, reſolvi nequeunt. vide fusè, infrà *Phyſis*.

Emplaſton, ſive *Emplaſticum*, ἔμπλαστικὸν, pharmacum eſt, quod meatus obducit, ut picatio, quæ imponitur pilis in totum abraſis, 1. de comp. med. loc. c. 1. Atque hoc pharmacorum emplaſticorum genus, ſubſtantiâ terreſtre eſt, citra refrigerationem, aut caliditatem manifeſtam, aut in primo ordine refrigerantium, vel calefacientium, 4. de comp. med. loc. c. 1. ſuntque ſine mordicatione ſiccantia, 5. ſimpl. c. 5. & lib. 5. cap. 11. Duplex eſt Emplaſticorum natura, altera exquiſitè terrea & ſicca, altera tenax omnino: miſta verò ex aquâ & terrâ, & plerumque etiam aëre, ut oleum dulce ſalis expers. Ovi quoque album ex iiſdem quodammodo miſtum eſt, magis tamen terreum eſt quam oleum. Quin etiam caſeoſa lactis pars emplaſtica eſt,

tener-

tenerque ac recens caseus, & suilla pinguedo,& cæteri quoque adipes,qui nondum acrimoniam contraxerunt, eòque magis quo sicciores magisque terrei fuerint. Eadem medicamenta etiam ἐμφρακτικὰ appellantur. His contraria sunt ἐκκαθαρτικὰ, quæ & ἀνοφρακτικὰ vocant.

Emplattomena, medicamenta vocant, quæ exiguis totius corporis meatibus hærentia, prohibent, ne quid per urinas, vel universam cutim diffletur, & effluat, 8. method. cap. 2.

Emprosthotonos, vide *Distentio*.

Empyemata, quæ & *Diapyemata*, ἐμπυήματα, suppurantia omnia sunt; aliqui, cùm in viscere phlegmone in pus conversa est, πάθημα, id solum Empyema nominant, & qui sic affecti, *Empyos*; alii eos solos *Empyos* dicunt, quibus inter Thoracem, & Pulmonem, pus aggregatum est, libr. de tumor. cap. 3. ἐμπύους ἢ ἐμπυικοὺς Græci vocant, suppuratos, & purulentos, qui multum puris in capedine inter Thoracem, & Pulmonem collectum habent, 4. de caus. puls. capit. 9. Tandem omnes quibus inflammatum viscus aliquod suppuratum est, Suppuratos vocant, ubi pus universum constiterit, concocto tumore quopiam præter naturam, com. 1. in 1. progn. 40. & 2. progn. 59. & 69. Symptoma est peripneumoniæ vel pleuritidis, si digeri vel per sputa vacuari non potuit. Succedit etiam interdum anginæ, Hippocr. aphor. 10. libr. 5. Rupto namque infernè abscessu, pus in vacuum thoracis locum effunditur, ibique fluctuationis cujusdam sensum movet, cùm æger è latere in latus convertitur, inde verò per occultos meatus in alvum, intestina vesicamque subit, vel aliquando ad cutem erumpit, sibique foràs viam uno aut pluribus ulceribus aperit. Cæterum non semper inflammationi succedit empyema, sed quandoque nullâ febre præcedente serosus aut pituitosus humor ex reliquo corpore eò loci delapsus putrescit, & Empyema movet, ut Aëtius testatur.

Empyreuma, reliquiæ sunt caloris febrilis post solutam accessionem. Dispositio quædam est neutra, mediaque inter febrem, & febris intermissionem. Intermittentium & putridarum febrium propria, ut solutâ accessione superstit nonnihil caloris, vel in ipsis humoribus relicti, vel adhuc solidis etiam partibus impressi, quem aliqui *febris fomitem* appellant; huic contraria est ἀπυρεξία, sive *infebricitatio*.

Emulgentes venæ & arteriæ, quæ sint, hinc patet; vena cava ubi ex hepate primùm emergit, vicinis partibus prætenues impertit surculos: Deinde ramum maximum in utrumque renem subjectum mittit. Similiter, alia duo vasa æquè magna à maximâ arteriâ, quæ spinæ incumbit profecta, non aliter quàm venæ in renes inseruntur, quæ *venæ & arteriæ* vulgò *emulgentes* appellantur, per quas renes urinam à sanguine secernunt, & trahunt, simul etiam multum bilis, ac propemodum omne id, quod ipsæ continuerint, attrahunt, libr. de venar. diss. cap. 5.

Enarthrosis, species est Diarthroseos, cùm cavum excipientis ossis altum admodùm est, caputque quod in id inseritur, oblongum, lib. de ossibus in procœmio. Ejus pauca sunt exempla, ut cruris cum ischio, & fortè tali cum osse navis speciem referente. vide *Arthrodia*.

Enæmon, ἔναιμον, est medicamentum quod glutinat, 6. meth. 2. imponiturque maximè cruentis vulneribus sistendo sanguini, 1. de comp. med. per gen. c. 14. cùm cruor, qui αἷμα dicitur, ex cute ipsâ vulneratâ, vel etiam ex carne in roris speciem distillat; atque ideò, & *sanguinarium*, & *cruentis opitulans*, & *glutinatorium* dicitur, 3. de comp. med. per gen. cap. 2. His emplastris, inquit Celsus, nulla majorem usum præstant. Nam reprimunt inflammationem, nisi magna vis eam cogat, atque illius impetum minuunt: tum glutinant ulcera, & cicatricem iisdem inducunt. Constant autem, inquit, ex medicamentis non pinguibus,

ideo-

ideoque ἀλίπαστα nominantur. Quæ enim hujus generis sunt, siccare debent, & citra absterſionem leniter adstringere. Hæc maximè ex bitumine componuntur, cumque varii sint generis; duo tamen habentur præstantissima, unum βάρβαρον, alterum κυζικηνὸν appellatum. Hoc tamen paulò plus quam cruenta exsiccat, ideoque nisi diluatur, nocet magis quàm prosit, contrahens membra, atque dolorem inducens. vide *Glutinatorium*, & *Sanguinarium*.

Enæorema, ἐναιώρημα, quod & *Appendiculum* quidam vocant, est portio urinæ crassa, candidaque in ejus medio sublimis. Partem quidem urinæ esse patet, ex eo quod omnes vias emensa sit, & mutationes sortita quas & urina, attracta primum per emulgentes venas à renibus, deinde demissa in vesicam, & concoctionem iis in locis sortita, non aliter quam urina. Sed nulla etiam urina est, quæ eam non habeat vel secretam, vel in se confusam, ut & Hypostasin. Differt autem ab eâ solâ crassitie & gravitate. Unde fit ut Hypostasis matulæ fundum petat, Enæorema autem in mediâ urinâ pendulum sit, aut si fortè exquisitè medium non est, paulò magis deorsum quàm sursum vergat. Est enim corpus urinâ paulò crassius & gravius, multò tamen leviùs quàm Hypostasis. Ac quamquam quod optimum est, eo loco situm esse oporteat, & in imum magis inclinare, (quantò enim magis deorsum subsidet, tantò meliùs haberi, Galen. author est) sæpè tamen in adversâ valetudine supra medium fertur, atque ipsi etiam urinæ supernatat, pendetque in eâ, veluti nubes in aëre, propter flatuum copiam, atque ab eâ similitudine ab Hippoc. etiam νεφέλη nominatur. Sic enim putavit Galen. ἐναιώρημα & νεφέλην apud Hipp. idem significare: quanquam ipse comm. 2. in progn. dubitare videatur, num Hipp. τὸ ἐναιώρημα genus faciat τ νεφέλης καὶ ὃ γονοειδὲς ἐναιωρήματος. Ita ut duæ Enæorematis species sint, una nubeculæ similis, altera genituræ.

turæ. Cæterum quod pertinet ad colorem quem candidum esse decet, ejus ratio posita est in perfectâ concoctione, uti albus color lactis, seminis, atque ipsius etiam sedimenti. vide *Sublimamentum.*

Encanthis, ἔγκανθις, id est, Inangularis, immoderatum est augmentum angulorum oculi, ut Rhoeas, ῥοιὰς, immoderata diminutio, de differ. morb. c. 9. est etiam quidam præter naturam tumor, in magnis Hirquis oculorum, quod tuberculum non est omninò præter naturam, lib. de tum. c. 17. estque ut plurimùm in majori angulo: quam caruncularn quidam chirurgici rescindentes, effluxum excrementis eâ parte aperuerunt, quem affectum *Roeada* quidam appellarunt, 10. de usu part. cap. 11. Aliàs, *Encanthis* propriè angulum oculi significat; *major* autem *angulus* qui naso est proximus, proprio nomine ῥαντὴς dicitur; *minor*, qui est ad tempora, παρωπίας: Inde verò ejus nomen, morbo inditum est. Malum hoc in canibus frequens est, & homines minùs corripit, sed eos magis qui in mari versantur. Cujus duæ differentiæ observantur: siquidem aliquando hoc carnis incrementum benignum est tenerum, laxum, & sine dolore, quod medicamentis siccis consumendum est: aliquando verò malignum durum, inæquale & cum dolore punctorio, quod manu curare & scalpro evellere oportet.

Encathisma, ἐγκάθισμα, est sessio in aquâ medicatâ, ab imis pedibus, vel feminibus, usque ad umbilicum, ita ut supernæ partes non madescant, 5. de compos. medicam. per gener. cap. 13. Quod quidem auxilii genus cum plerisque morbis conveniat, iis tamen solis adhibetur qui partes intra peritonæum concluſas infestant. Itaque inflammatis renibus sedere convenit in decocto fænigræci, malvæ hortensis ac sylvestris, & seminis lini. In calculosis affectibus convenit ἐγκάθισμα in iisdem propter inflammationem, & præterea artemisiæ decocto, & rosmarini, & petroselini, & spicæ-

ſpicænardi, quibus etiam in veſicæ morbo utendum eſt adjectâ rutâ. Ad uterum verò artemiſiæ decocto, ſalviæ, lauri, & ſimilium: Ad ſedem meliloti, papaveris & roſarum. Ad hæmorrhoidas & fluxiones uteri, plantaginis, polygoni, malicorii, roſarum, ruborum, & eorum quæ ſimiles vires habent. Ad vulnera verò, ex quibus nervorum diſtentio timeri poteſt, aqua & oleo. Quod ſi ad alios præterea affectus convenire poteſt, id accidit vel ob balnei penuriam, vel ob imbecillitatem ægroti, qui totius balnei uſum non poſſit admittere, vel ob ſupernæ alicujus partis debilitatem, vel affectionem cui aquæ perfuſio inutilis ſit, aut aliquod aliud impedimentum. Cæterum qui in talibus decoctis ſeſſuri ſunt, omnes ſunt illinendi & immergendi in aquam uſque ad infimum umbilicum. Oportet autem partes quæ non madefient priùs inungere, ſed præſertim caput quod tegi debet ne repleatur. Qui Medicinam nunc faciunt, id genus remedii Semicupium appellant.

Encephalos, ἐγκέφαλος, Cerebrum, vide *Cerebrum.*

Encharaxis, ἐγχάραξις, ſcarificatio, eſt cutis & ſubjectæ ejus carnis, per ſcalpellum ſectio, non punctim, ſed cæſim facta, multis foraminibus differt à Phlebotomiâ, quod hæc uno vulnere venam adaperiat, illa multis ſectionibus cutem, carnemque dividat. Diviſio autem ipſa cum multas habere poſſit differentias, in treis tamen referri poteſt ſecundum Galen. libr. 2. ad Glauc. aut enim tenuis & ſuperficiaria eſt, aut è contrario magna & profundior: aut longitudine & profunditate inter eas media. Quibus omnibus Galenus ſe uſum fuiſſe prodidit in abſceſſuum curatione. Quæ in ſuperficie fiunt, non attrahunt è longinquo, non revellunt, non derivant, ſed in ſummâ modo cute hærentem humorem, quâ ulcuſcula facta ſunt, educunt, nec magnis morbis opitulantur. Quæ longæ ſunt & profundæ plurimum ſanguinis exhauriunt (cujus rei Oribaſius

basius testis locuples est, qui scarificato sibi crure, cum pestilentiâ laboraret, duas fermè sanguinis libras inde detraxit) adeo ut animi deliquium aliquando inducant; & è partibus etiam remotissimis, & à capite in crura, à crure in manum revellant: & quia in carnem altiùs adactæ sunt, propriam curationem in modum vulnerum efflagitant. Quæ ambarum mediæ sunt, earum pariter incommoda declinant; ideoque aliis præferri debent, si quando scarificationis usus inciderit. Ea autem tribus de causis suscipitur, ad revulsionem, ad derivationem, ad vacuationem, humoris tum corpore toto redundantis, tum eâ in parte quæ scarificari debet, impacti. Quæ omnia quamvis per phlebotomiam consequamur, quia tamen (ut ex Apollonio refert Oribasius) multum nocere solet corporibus venæ sectio sæpius repetita, ideo eâ omissâ tutiùs est scarificationes moliri, quod eæ citra validam totius molis corporeæ commotionem, eadem quæ & venæ sectio commoda præstare valeat. Itaque si crura fluxione vexentur, si phlegmone laborent, manus scarificare conveniet, ut è contrario crura, si manus malè affectæ fuerint: similiter si dextrum crus doleat, aut dextra manus sinistrum crus aut sinistram manum scarificare poterimus, quod revulsio non tantum à summo deorsum, aut ab imo sursum, sed etiam à dextris ad sinistra, & contra fieri rectè possit, uti & secundum alias situs differentias.

Encheridæ, grumi sunt ceræmodo facti in emplastris, dum liquida illis infunduntur, 4. de com. med. per gen. cap. 5.

Enchymoma, est sanguinis, & humorum in partem aliquam naturalis effusio, per quam, & partis ejus venulæ replentur sanguine, & color vividus rubens ac naturalis parti inditur, ut in irâ, verecundiâ, gaudio, somno fit, diciturque Græcè ἔγχυμωμα ἢ ἐγχύμωσις; quæ effusio si fiat præter naturam, ut in vulnere contingit,

tingit, abscessu, aut phlegmone, dicitur *Ecchymosis*, vel *Ecchymoma*, vide *Ecchymoma*, 2. de morb. vulg.

Enchyta, medicamenta sunt, quæ oculis instillantur, ut fœnugræci decoctum, candidum & tenue ovi, lac muliebre, & quæ in hunc usum præparantur collyria, de remed. par. fac. cap. 10.

Encope, ἐγκοπὴ & ἔμκοπὴ, incisio, dicitur propriè in capitis ossibus, inquit Galen. soluta continuitas ab aliquo acuto occursante & abscindente, vide *Hedra*.

Encranion, vide *Cerebellum*, & *Parencephalis*.

Enema, id est, infusum, quod per inferna in alvum infunditur, dicitur quoque ἔγκλυσμα, κλυσὴς, libr. de ren. aff. cogn. cap. 4. ἀπὸ τῦ ἐνίημι, quod infundere significat, Enema appellatur.

Endemus, & *Endemius morbus*, ἔνδημος, ἢ ἐνδήμιος, appellatur, quasi patrium dixeris, & Vernaculum, qui morbus communis est multis, eandem regionem incolentibus: ut *Epidemus*, & *Epidemius morbus* est, qui cum pernicioſus non sit, tempore tamen stato in regione aliquâ sævit, & insolescit; si enim pernicioſus sit, *pestis* dicetur, 1. de vict. rat. 9. Morborum itaque alii *sporades*, hoc est, dispersi, (Σποράδες, qui singulos separatim corripiunt, non ab aëre; sed potiùs à victûs ratione cuique propriâ exorsi.) Alii *communes* sunt, quos Græci κοινὰς, παγκόινους, ἢ πανδήμους vocant, qui sunt certi morbi, & singulares, qui alicubi vagantur, & multos æquè simul corripiunt, causamque habent communem, ut aërem, quem omnes inspiramus, vel depravatæ aquæ potum, aut gravem, & vitioſum cibum, quem omnes pariter absorbuerint, vel tetram exhalationem, vel quid simile, quod vitari nequeat. Qui morbi communes *Pancœni*, & *Pandemi*; si patrii sunt, *Vernaculi*, & alicujus regionis familiares, *Endemi*, & *Endemii* vocantur, causamque communem agnoscunt, & communem insultum, de quibus Hippoc. lib. de aquâ, aëre, & locis; si verò à communi causa nati, com-

communes quidem sunt, non tamen patrii & familiares, sed potiùs externi, & adventitii; sin autem pernicioſi, & contagioſi, *peſtilentes* dicuntur, Græcè Λοιμώδεις; ſi verò non peſtilentes, ſed peſtilentibus mitiores ſunt, μὴ Λοιμώδεις, carent proprio nomine; quanquam Galenus, quaſi oblitus eorum, quæ in proœmio, libr. 1. epid. ſcripſerat, aſſerat, eos, qui peſtilentes non ſunt, vocari *Epidemios*, mutuato ſcilicet generis nomine.

Endeixes, ἔνδειξεις, Indicationes ſunt, id eſt, communitates, ſcopi, & auxiliorum fontes, velut & loci. ἀνδείξεις verò his oppoſita ſunt, 9. meth. c. 7. Indicatio eſt ejus, quod fieri in ſingulis rebus debet, ſignificatione ſumptâ à propriâ cujuſque rei naturâ. Cùm enim in ſingulis rerum generibus quæri poſſit quid ſequendum quidve fugiendum ſit, ejus cognitio ab ipsâ rei, de quâ quæritur, naturâ perveſtiganda eſt, quodque illa faciendum inſinuaverit, id ejus indicatio dicitur. Ut ſi quæratur de ſanitate quid ſentiendum ſit, primum perpendere oportet ſanitatis naturam, quæ quia bona omnibus mortalibus videtur, facit ut judicemus eam à nobis ſervandam eſſe. Quamobrem ſui cuſtodia, ſanitatis indicatio eſt. Idem verò in morbo agendum, qui quoniam totus præter naturam eſt, & toto genere malus, indicat & oſtendit ſe tollendum eſſe. Itaque ut duo ſunt ſumma rerum omnium genera, bonum & malum, ita duæ ſunt primæ & generales indicationes Cuſtodia & Ablatio, illa quidem boni, hæc verò mali. Singula enim de ſe ipſis alterum eorum neceſſariò indicant.

Engiſomata, inſtrumenta ſunt, quibus in calvariæ fracturis utimur; vel ut alii, eſt oſſis pertuſio, cum pars affecta in profundum deſcendit, ac ſuper illæſum os corruit, lib. finit. vide *Camaroſis*.

Engonios, id eſt, anguloſa brachii figura, quæ illi membro naturalis eſt; omnis enim cujuſque partis

figura

figura rectissima, maximè est à dolore aliena, 6. method. 5.

Eurhythmus pulsus, commune quoddam genus est, ad Eurhythmum pulsum, & Arythmum, 1. de differ. puls. cap. 9. qui enim naturalem, & optimum servat rhythmum, εὔρυθμος dicitur, unusque est & indivisus; qui verò non servat, ἄρρυθμος in tres divisus differentias; omnis autem pulsus, qualiscunque ille sit, modò servet Rhythmum, ἔυρυθμος appellatur.

Ensiformis cartilago, vide *Cartilago ensiformis*.

Entera, ἔντερα, intestina; sunt corpora cava, rotunda, membranosa, ab imo ventriculo ad anum protensa, distribuendi ad jecur chyli, & continendi, expellendique stercoris instrumenta, in orbem involuta, fibris circularibus, & transversis contorta, ad chyli, & stercoris expulsionem; Quorum tria superiora tenuia sunt, ἔκφυσις, sive δωδεκαδάκτυλον, νῆστις, εἴλεον, ἢ λεπτὸν, hoc est, Ecphysis, jejunum, Ileon, sive tenue; tria inferiora crassa, τυφλὸν, κῶλον, ἀπόδυσμένον, cæcum, colon, & rectum; atque inde patet, etsi unum, & continuum numero sit intestinum, loco tamen, magnitudine, numero orbium, & anfractuum evariare, senariumque resultare numerum. & 5. de usu part. & 6. de anat. adm. Ubi verò ἔντερον, in singulari numero, id est, Intestinum ab Hipp. profertur, docente Galen. com. 4. in 6. de morb. vulg. ipsum significatur Colon, per excellentiam, ratione suæ magnitudinis, quod solum ex intestinis in scrotum descendit, & *Enterocelen* efficit, id est, Herniam intestinalem, apud alios verò *Cæcum*, 4. de usu par. cap. 17.

Enterocele, *Epiplocele*, & *Hydrocele*, sunt species, herniarum, in quibus rumpitur is meatus, qui à Peritonæo ad testiculos pertingit, libr. de caus. morb. c. 10. cùm articuli suis sedibus excidunt, aut loco tantùm moventur, aut cùm omentum, vel intestina, ad inferiores testiculorum tunicas devolvuntur, alterum morbum

bum Græci *Epiplocelen*, alterum *Enterocelen* appellant, de differ. morb. capit. 10. Præter hæc ex ambobus etiam morbis compositum affectum, *Enteroëpiplocelen* juniores medici appellant, libr. de tumor. cap. 15, vide *Cele*.

Enthusiasmus, id est, fanatica perculsio, seu numinis afflatio, est, velut cùm quidam in sacris faciendis, mente capiuntur, si quæ viderint, aut si tympana, vel tibias, vel signa audiverint, lib. finit.

Epacmastica, 9. meth. 4. vide *Continua*.

Epaphæresis, ἐπαφαίρεσις, id est, repetita sanguinis missio, de cur. rat. per sang. cap. 1.

Eparmata, præter naturam tumores secundùm aures, in ægrotantibus exortos, vocat Hippocr. com. 4. in 6. de morb. vulg. 1. Ea etiam διδήματα communi significatione appellat. Sed Galen. 3. de comp. med. loc. cap. 2. dicit Eparmata (quæ & *Parotides* sunt,) è genere esse inflammationum, quæ fiunt glandulis, circa aures p. n. affectis; Paulus verò ait: tumor omnis, sive œdematosus, sive scirrhosus etiam citra inflammationem, glandulas sub auribus occupans, παρωτὶς dici potest.

Ephebæon, pubes, & *pecten, aqualiculus* Latinè, Græcè ἐφήβαιον, ἐπίστιον, ἦδη, id totum est, quod est ab Hypogastrio, seu imo ventre (quem & *sumen* vocant) usque ad pudenda, Introd.

Ephelcis, id est, ramentum, seu cruoris exigua guttula, quæ interdùm tussi in hæmoptoicâ passione, rejicitur, 4. de loc. aff. 5. aliquando generaliùs, ἐφελκὶς, crustula est, quæ ulceri obducitur, diciturque de internis; quandoque enim crustulæ & per tusses è pulmonibus, & per dejectiones ex intestinis, dejiciuntur.

Ephelis, ἐφηλὶς, est aspredo, & nigrities, in facie ex ardore Solis progenita, ἀπὸ τῦ ἡλίυ, id est, Sole, nomen inditum, non quod à Sole tantùm vitia illa in cute contrahantur, sed quod à reliquis inducta causis, similem

milem asperitatem & colorem habeant. Quæcunque enim causa ea excitarit, cutis ceu multo Sole exusta, candorem & lævorem amittit, contrahitque nigritiem & aspredinem. Plinius aliquando discolorem à Sole cutem, aliquando à Sole usta, vel à Sole adusta interpretatur, eoque vitio deformes Solatos appellat. Alii, vitia cutis simpliciter Latinè reddunt.

Ephemera febris est, quæ à causâ procathartica, sive præincipiente fit cum urinæ coctione, primâ die apparente, suavi caliditate, pulsu ad magnitudinem, & celeritatem effatu dignam ascendente, systole pulsus parùm à naturali tenore mutatâ, æquali atque incompresso ascensu in caliditate, etiam consistente febre, sudore adhæc aut rore, aut omninò cum aliquo optimo vapore integrè judicari solita, 1. de diff. febr. cap. 7. Ephemera febris, ait, in spiritibus citra humorum putredinem accensa est, ibid. cap. 5. vide *Diaria*.

Ephialtes, affectus Græcis dictus, est nocturna corporis oppressio, & quædam quasi suffocatio, cùm quis somni ab initio, supinus jacens, grandi se mole opprimi, atque ab alio invadi imaginatur, cum difficili respiratione, immobilitate, ac voce præpeditâ, propè suffocari, æger videatur; Græcis quoque dicitur ἐφιάλτης & πνιγαλίων, Latinè verò *Incubus*, vel *Incubonus* dicitur; fortè quia ex veteribus quidam *Dæmonem*, alii *cupidinem*, alii *incubantem vetulam*, aut *externam quandam vim, quæ quiescentes invaderet, & pondere oppressos, gravaret*, esse voluerunt; quamvis tota mali causa, intra corpus esset, in libello de utilitate respirationis, Galeno ascripto. Ea autem causa non est humor, sed crassus & frigidus vapor, ut scripsit Posidonius, ventriculos cerebri implens, & prohibens spiritus animales per nervos ferri. Per somnum tantùm fit, eoque laborantes per ipsam accessionem eadem patiuntur, quæ & apoplexia correpti, sed tamen mitiora. Quia enim vapor in causâ est, non in totum opplentur ventri-

ventriculi cerebri, nec tam difficulter excitantur, qui eo laborant. Manent tamen aliquandiu immobiles: deinde verò multo labore & conatu tenuato & discusso spiritu, & meatibus obstructione solutis, derepentè è somno excitantur. Læditur illis potissimum imaginatio: ex quo verisimile est in priori potissimum ventriculo morbum consistere. Ex his intelligi potest incubi differentia ab Apoplexiâ & Epilepsiâ. Præludium tamen proæmiumque eorum morborum est, atque etiam insaniæ. Diuturnior enim & frequenter repetens, crudo humore in ventriculis cerebri paulatim cumulato, in eos facilè degenerat. Præcedunt incubum suffocatio, vocis amissio, gravitas & immobilitas, & hæc rursus crapulæ & cruditates, ex quibus crassus ille frigidusque vapor suscitatur. Proinde quidam morbum hunc rectè quidem, sed imperfectè definierunt, vaporum in caput discursum ex nimio cibo & cruditate.

Ephidrosis, ἐφίδρωσις, duo significat, vel sudoris circa thoracem, & caput exortum, vel in universo corpore sudoris proventum, tùm paucum, tùm inutilem.

Epialus, vide *Febris Hepiala*.

Epicauma, est velut ex igne facta crustulosa ulceratio, quæ oculi nigro advenit, nec permanet, lib. finit. id morbi ἐπίκαυμα, & ἔγκαυμα vocant Græci, Latini *Vstionem*, sive *Inustionem*. Sed advertendum est duo ulcerum genera hoc uno nomine apud Paulum & Aëtium designari. Scribit enim Paulus ἐπίκαυμα ulcus esse oculi sordidum, impurum, crustosum, quod dum repurgatur, sæpè humores oculi effluunt. Id verò ab Aëtio non ἐπίκαυμα, sed ἔγκαυμα appellatur. Vocat enim ἐπίκαυμα ulcus superficiarium, cùm videlicet nigrum oculi in superficie exasperatum inustum fuerit, & coloris cinerei evaserit, cujus ulceris non meminit Paulus.

Epicerastica, ἐπικηρατικὰ, medicamenta sunt, quæ &

tem-

temperata dicuntur, quæ si valentiora evaserint, humoribus mordicantibus morsum eorum retundunt, 2. simpl. 12. veluti uva passa mordentes mediocriter stomachum humores obtundit apud Galenum, lib. 2. de aliment. Idem medicamentorum genus etiam κατατικτικὸν appellatur.

Epicrasis, ἐπίκρασις, est vitiosi succi seu cacochymiæ curatio, cùm indicationes sibi adversantur, in quâ paulatim, quod vitiosum est, vacuatur, & paulatim, quod salubre est, pro eo reponitur, 9. meth. 10. Est enim in universum duplex omnis curationis ratio. Aut enim in totum summovetur vitium, si & vires valent, & humor concoctus se facilè educi patitur: aut si vires imbecillæ sunt, ut confertim factam vacuationem admittere nequeant, vel humor propter cruditatem non sit futurus obediens medicamento, tunc ubi eum attemperaveris, tenuaveris, mitificaveris, paulatim educere oportebit, inque locum ejus benigniores sufficere. Quanquam non sit necesse ἐπίκρασιν vacuatione perfici. Nam quæ etiam in corpore manent, alterari, mitigarique possunt, permissâ soli naturæ vacuatione, quæ eorum partem vel convertat in corporis alimentum, vel per alvum, urinas, sudorem, aut aliter expurget.

Epicrisis, id est, Adjudicatio, ad Thrasyb. cap. 6. Quæ mutuò inter se dependentia colligantur, per appellatam Epicrisim à Græcis, à nostris *Adjudicatio* dici potest, judicanda sunt.

Epicrusis, certa quædam est percussio, quâ mangones puerorum, hoc ipso præsidio succurrunt iis, quibus à natali die, gracilia sunt membra, 14. meth. c. 16.

Epicyema, ἐπικύημα, est secundus fætus, conceptus gravidâ jam existente muliere, id quod fit, ut scripsit Hipp. cùm fætu jam concepto non clauditur exactè uterus; sed semen aliud etiam posteà intro admittit; Arabibus *Superimprægnatio* dicitur, & *Superfætatio*.

Epidemus, vide *Endemus*, & *Commune*.

Epidermis, ſumma cutis corporis, ſeu Cuticula; 3. method. 4. ſolâ ſenſatione à verâ cute differt; hæc enim à nervorum extremitatibus dilatatis fit: Epidermis verò à cutis excremento vaporoſo, ambientis aëris à frigiditate, provenit: itaque vel ſenſu caret, vel exigui ſenſus eſt, proinde citra dolorem facilè à ſubjectâ cute ſeparatur. Sic dicitur quod ſuprà cutem naſcitur, quodque ejus veluti quædam efflorescentia ſit: ſicut τὸ ἐπίδυμον τῦ ὑμέν, καὶ τὸ ἐπίδυμερον τῦ ὑμένος.

Epideſmus, ſive *Hypodeſmidas*, id eſt, Faſcias, Subfaſciationes, & Subligamina, ſine ullâ diſtinctione, Veteres vocaverunt; Ac Hippocrates Faſcias, quæ ipſi corpori circumdantur, Subligamina, ſeu Subfaſciationes appellat, quæ plagulis extrinſecus ſuperligantur, 3. de his, quæ in medic. 6. vide *Plagulæ*.

Epideſis, genus ligationis eſt, ad ſanguinis profluvium fluentibus vaſis injecta; quamquam ipſum vas circulo non complectatur, ſicut vinculum; verùm cùm ex parte ſuo complexu committat quodammodo vulnerati membri labra diſſidentia, & quæ ſuperimpoſita ſunt contineat, meritò inter claudentia remedia numeratur, 5. method. 3.

Epididymis, ἐπιδιδυμίς, id eſt, ſupergeminalis tunica, & parvus quidam quaſi teſtis, teſtium involucrum ſimul eſt, & appendix; eſt enim pars quædam animalis gemini, hoc eſt, teſtis capiti ſuperimpoſita; id quod nomen ipſum præ ſe fert, ex quâ multæ fiſtulæ, ſeroſo quodam humore plenæ, ad teſtem permeant, 1. de ſemin. capit. 15. Eſt autem propria & intima teſtium tunica, & illis omni ex parte contigua, dura, craſſa, & admodum valida. Huic alia tunica ſuperpoſita eſt ἐγκεφαλοειδὴς dicta, non eam modò, verùm totum etiam teſtem comprehendens. Malè quidam eo nomine teſticuli quoddam caput, & veluti efflorescentiam ſignificari putant, nominibus manifeſto abutentes, (id enim ἐπιδιδύμης vocatur) & ob id in errorẽ lapſi, quod exiſti-

ment

ment τὴν ἐπιθυμίδα eâdem ratione dici, quâ τὸ ἐπίθυμον (flos qui ſuprà thymum) & τὸ ἐπίθυμβρον, id quod ſuprà thymbram ſive ſatureiam provenit.

Epigaſtrion, vide *Abdomen*.

Epigennema, ἐπιγέννημα, quaſi ſuperveniens, vel ſupergenitum, idem eſt ac Symptoma, de ſympt. differ. cap. 1. Quanquam aliqui ita diſtinxerint, ut Symptoma eſſet quicquid præter naturam animali accidit: ἐπιγέννημα verò, quod ſolos morbos neceſſariò ſequitur, ἀπὸ τῆς ἐπιγίγνεσθαι. vide *Symptoma*.

Epiglottis, ἐπιγλωττὶς, id eſt, Superlingula, eſt membrana cartilaginoſa, rotunditatis oblongæ, in interiori gutturis parte collocata, 1. de loc. aff. 1. quæ à radice linguæ exoritur, lib. de vocal. inſtr. diſſ. cap. 4. quæ & *Glottis* dicitur, 7. de uſu part. cap. 13. Dicitur etiam *Lingula*, *Ligula*, id eſt, Laryngis lingua; eſt enim corpus quoddam ſimile linguæ alicujus fiſtulæ, ubi arteria, & larynx inter ſe connectuntur, 7. de uſu part. cap. 13. velut operculum omni tempore, quo animal reſpirat, apertum ſtans, quo tranſglutit, laryngi accumbens, ibid. cap. 17. Cujus ligulæ niſi tanta eſſet magnitudo, figura, ſubſtantia, & ſitus, quem nunc habet, vomentibus nobis non pauca in aſperam arteriam deferrentur, ad laryngis cavitatem acervata, ibid. Eſtque hæc proprium vocis inſtrumentum, 1. de loc. affect. 6. Vergit autem ad ſtomachum, poſitionemque habet tertiæ cartilagini aritænoëidi contrariam, ut quæ ex adverſo etiam loco exoriatur.

Epigonatis, ἐπιγονατὶς, vel ἐπιγονὶς, eſt os cartilaginoſum, latum, rotundum, intus læve & cavum, toti genu ſuprà poſitum. Duabus conſtat ſubſtantiis; unâ oſſea, interiore, altera cartilaginea, quæ exterior ſuperficiariaque eſt, ſic ut cartilagine quodammodo incruſtatum videatur internâ præſertim parte, quâ articulum reſpicit. Verùm à lateribus aſperum eſt, quo commodiùs ei tendines tibiam extendentes, ipſumque

femori atque tibiæ alligantes aptarentur: propter quos etiam iis locis cartilaginosum videri cum Galeno possit, maximè in juvenum corporibus: at grandioribus, abrasis cultello, aut coctura abscedentibus tendinibus, manifesto osseum apparet. Contegit femoris tibiæque articulum, alioqui nimis patentem, prohibetque ne antrorsum laxetur. Formam propè orbicularem habet, fastigio ad tibiam acuto. Umbonem imitatur, medio corpore crassiore, orisque tenuibus. vide *Patella*.

Epilampsies, vide *Effulgescentiæ*.

Epilepsia, (quæ & *Epilepsis* dicitur,) id est, Morbus Comitialis, de diff. morb. cap. 5. estque totius corporis convulsio, non perpetua, cum mentis & sensuum oblæsione. Eam molestæ rei sensus invehit, & cerebro noxiæ, tùm quantitate, tùm qualitate. Quantitas quidem cerebro gravis est, ejusque vim expultricem excitat, consistitque in humore vel pituitoso vel melancholico, sed ferè semper frigido, crasso & viscoso. Quem tamen non adeò multum esse oportet, ut penitus obstruat, vimque ipsius cerebri exuperet, alioqui non Epilepsiam, sed Apoplexiam potiùs pareret, sed quantitate mediocrem, ut ad ejus depulsionem, quam natura totius corporis concussu molitur, cerebro adhuc vires suppeditet. Qualitas verò maligna ac venenata, & virtuti animali infesta est, sive à veneno sumpto, sive ab ulcere cacoëthe cerebri vel subjectarum partium, sive ab aliâ affectione, ut ventriculi cruditate, & largo meri potu proficiscatur. Itaque ubi eorum aliquid in cerebro præter naturam fuerit, ipsum movendi sentiendique principium in sese recurrit & contrahitur, atque ita totius corporis convulsionem inducit, quin etiam eam à se amoliri contendit crebrâ & inæquali cerebri totiusque corporis concussione. Apparent enim manifestò in eo morbo hæc duo symptomata, convulsio concussioque tanta, ut spumam etiam eliciat. Valido in motu humor qui in cerebro

conti-

continetur exagitatus, non aliter quàm ovi candidum, ſpumam creat. Sunt autem (quamvis loci affecti nullum ſignum appareat) cerebri ventriculi, anterior maximè & poſterior, hujus mali ſedes, in quibus ſpiritus gignitur atque continetur, primum animæ inſtrumentum, tùm in ſenſilibus actionibus omnibus, tùm in iis quæ à conſilio & voluntate prodeunt. Spiritus igitur cùm laboret, & veluti attonitus in depellendâ morbi causâ verſetur, alias interim functiones deſerat, neceſſe eſt. Quare non imaginari, non ratiocinari, non meminiſſe poteſt. 2. de ſympt. cauſ. cap. 2. vide *Comitialis*.

Epilogiſmus, communis eſt quædam ratio, & omnium aſſenſu comprobata, 1. prorrhet. 6. vel eſt ratio apparens, nec recedens ab his quæ manifeſta ſunt, ſed illa ſemper uſurpans, ut idem Galen. ait, lib. de ſectis. Hujuſmodi rationes multæ habentur apud Hippocratem in progn. ut quæ à facie ægri & ſignis aliis evidentibus ſumuntur.

Epinyctides, vide *Efflorationes*.

Epiparoxineſtai, id eſt, ſuperacui, & ſuperexacerbari dicimus, cùm paroxyſmus plures habet inſultus, ac veluti reduplicationes, ut in ſemitertianâ, quæ tertio die duplicatam habet acceſſionem tertianæ intermittentis, cum quotidianâ continuâ, & ἀναδιπλώσεις quaſdam. Eſt & ἐπιπαροξύνεσθαι irritari, & de abſeſſibus ad aures ſubortis dicitur, in prorrhet. ſicut & pulſuum Thlipſis, id eſt, compreſſio; ſic enim nominant, quando incipiente acceſſione ſatis parvi, atque inæquales pulſus ſunt, 1. de diff. febr. cap. 7.

Epiphora, ἐπιφορὰ, tùm inflammationis magnæ, univerſo illatæ corpori, tùm largorum fluorum, & fluxionum commune nomen eſt; propriè verò, de oculis profertur, ubi cum maximâ inflammatione, etiam humoris copia in illos influxerit, lib. Introd. cap. 15.

Epiphyſis, ἐπίφυσις, eſt oſſium quaſi adnata appendix, lib. de oſſib. in procœmio: differt autem ab *Apophyſi*, ut

ut idem Galenus annotat, quod *Apophyſis* ſit totius oſſis extrema pars, *Epiphyſis* verò non eſt oſſis pars, ſed aliquid oſſi adnatum.

Epiphyſis vermiformis, ἐπίφυσις σκωληκοειδὴς, idem eſt ac Conarium, ſive Conoëides corpus, & Turbinatum, vide *Conoëides*.

Epiplaſma, idem eſt ac Cataplaſma; ut cùm tritici farina, ex hydrelœo decoquitur, ac vulneribus imponitur, 3. de com. med. per gen. cap. 2.

Epiplocele, vide *Celas*.

Epiploocomiſtæ, plerique homines pingues & obeſi dicuntur, quaſi dicas Omenti geſtores, dum in magnam molem omentum iiſdem excreverit, 6. de anat. adm. cap. 5.

Epiploomphalon, omenti eſt in umbilicum prolapſus, lib. finit.

Epiploon, ſive *Epiplœn*, vide *Omentum*.

Epiſarcidium, vide *Anaſarca*.

Epiſemaſia eſt ipſum principium, ſive inſultus acceſſionis febrilis; in quo ægri ſolent horrere, refrigerari, oſcitare, pandiculari, dormitare, aut aliud quid ſimile pati: dicitur Græcis, ἐπισημασία, Significatio, (aliàs, εἰσβολὴ παροξυσμοῦ, id eſt, Annotatio paroxyſmi, tempus indiviſibile, exactè jam primum, quo iſta ferè quæ retuli, ſolent oboriri: horum ſi quod ægri ſenſerint, jam acceſſionem adeſſe, quaſi eo ſigno præſentiunt. Ac ejuſmodi quidem acceſſionis ſignificatio, quæ ſcilicet cum talibus ſignis invadit ſimpliciter ἐπισημασία appellatur, eſtque febrium putridarum propria. Verum habent & ſuam ἐπισημασίαν hecticæ febres, ſed ab illâ differentem: eâ autem eſt unâ ferè horâ vel duabus poſt aſſumptum cibum, quo tempore qui hecticâ febre laborantem tetigerint, quandam febris veluti acceſſionem deprehendent, calorem & pulſuum magnitudinem atque celeritatem intendi ſentientes, nec quicquam tamen eorum obſervantes acci-

diſſe,

disse, quæ solent in putridis febribus evenire, hoc est non horrorem, non extremitatum refrigerationem, non dormitationem, non aliquam pigritiam, aut aliquam omnino inæqualitatem in calore aut pulsu, sed neque parvitatem, neque debilitatem, neque aliud quid simile. Ideò hæc quia ἐπισημασία non est, non absolutè, sed cum addito, ἐπισημασία ἄθλιος nominatur, quod careat iis angustiis molestiisque, quibus alii graviter premuntur per initia accessionum. Est autem hæc febrium hecticarum propria. Galen. lib. 1. de diff. febr. cap. 9. vide *Annotatio.*

Epision, vide *Aqualicus*, sive *Aqualiculus.*

Epispasticum, ἐπισπαστικὸν φάρμακον, quod & ἑλκικὸν, & ἐξιπωτικὸν dicitur, vide *Attrahens*, est medicamen aridum insperſile, ad malignorum ulcerum curationem, non inefficax, 4. de comp. med. loc. cap. 5.

Epithemata, ἐπιθέματα, pharmaca sunt, ceratis valentiora, quæ tum ex unguentis, tum ex iis, quæ similem vim obtinent, medicamentis componuntur, 7. meth. 4. *Epithema* quoque Operculum est, 2. de usu part. cap. 9.

Epneumatosis, vide *Physis.*

Epoche, est suspensa sententia, nihilque definiens: ut cùm quamdiu humores sunt in nutu, de nullâ re pronunciamus, nec asseveramus quicquam certò, lib. de optimo docendi gen.

Epomida, id est, superhumeralem, superiorem humeri partem dicunt, 1. de anat. adm. c. 11. vide *Ala.*

Epulis, ἐπυλὶς, est tuberculum, & carnis excrescentia in gingivis proveniens, & ad intimos molares dentes sese extendens, ita ut æger aliquando os aperire nequeat, 5. de compos. med. loc.

Epulotica, ἐπυλωτικὰ φάρμακα, medicamenta sunt, quæ non detrahere, neque liquare carnem, sed indurare, desiccare, & cicatricem inducere apta sunt; ut alumen, galla, omphacium, æs combustum præsertim lotum, 5. simplic. cap. 15.

Equus, (qui Græcè ἵππος dicitur, lib. finit.) oculorum affectus est, insitus quibusdam, quibus oculi nullo tempore manere possunt requieti, sed tremuli subinde nictant, & instabiles, 1. progn. 21. Hanc oculorum affectionem Galenus comparat stridori dentium naturali & congenito, patetque ex eo non esse morbum, præsertim cùm nemo Medicorum ejus meminerit.

Erratica febris, sive *Inordinata*, est, quæ extra horas consuetas, vel tardiùs, vel celeriùs invadit, & inordinatè tùm movetur, tùm consistit, lib. de Typis, c. 4. sunt enim (ait) in erraticis, inordinata principia.

Errhina, medicamenta sunt, quæ naribus, quas Græci *Rhinas* vocant, capitis purgandi gratiâ infunduntur, aut induntur, 5. simpl. cap. 20. Quicquid autem eam habet facultatem, extergens & acre sit oportet: sic enim & commodissimè attrahit, & vim expultricem irritat. Ejusmodi est betæ succus, cuminum, medulla cucumeris sylvestris, staphisagria tum oleo aut unguento, aut lacte, aut alio liquore excepta, & naribus inuncta, tum in pulverem trita tenuissimum & per arundinem insufflata. Quod ubi actum est, æger deorsum pronuere debet, quo videlicet coactus humor distillet.

Erythroëides, est intima testiculorum tunica, de caus. morb. cap. 10. vide *Elythroëides*.

Eruptionum, sive, ut Græci dicunt, *Exanthematum* nomen, quidam in communi usurpant, de affectionibus videlicet ulcerosis, & asperis, in mento, & corporis universi ambitu suâ sponte provenientibus, 5. de compos. medic. loc. cap. 6.

Erysipelas est tumor præter naturam non altè descendens, sed in cute consistens, à bilioso humore obortus, colore pallido, 14. method. 1. Si verò ipsius color non sit omninò pallidus, sed mixtus ex pallido, & rubro, erit etiam mixta affectio, ex phlegmone (in

quâ

quâ sanguis peccat, coloris rubei) & ex Erysipelate, utique ab eo, quod in mixturâ superat, nomen ipsi inditur, ac dicitur vel *Phlegmone erysipelatosa*, vel *Erysipelas phlegmonosum*, 14. meth. 1. & 2. Habet quidem doloris aliquid, sed longè moderatiùs quam phlegmone, neque ut illa pulsat, premit aut distendit. Verùm multò calidior est & aspectu flavior, & si tetigeris, sanguis facilè refluit, rursusque affluit valdè tenuis & rubens. Nominant autem Erysipelas, *Vicinitraham*, vel *Vicinirubiam*, quòd incensum quidem atque inflammatum est semper, cum tumore & rubore partium circumpositarum, libr. 3. de his quæ in med. 30. & 2. ad Glauc. 1. *Exactum* autem *Erysipelas* est, quod à biliosâ fluxione ortum ducit, 7. simpl.

Eschara, crusta est, quæ ulceribus veluti septum, vel suâ sponte, vel arte pyroticorum medicaminum usu adnascitur, 5. meth. cap. 3. Crassa nigraque est: quæ autem levior, non ἐσχάρα, sed ἐφελκὶς dicitur. Propriè verò ἐσχάρα, quæ ab ardenti ferro, aut medicamento caustico inducta est, appellatur. Ejus generatio, inquit Galenus, ex subjectis circumpositisque corporibus, ut sic dicam, semiustis, sic ut cujusmodi rem in hyemem extinctos hos carbones parant, ejusmodi ipsæ crustæ carnis exustæ sint reliquiæ. Quare quantum particulæ adustum ad crustam est, tantum ipsi de naturali carne deperditur.

Escharoticum, medicamentum est, quod perinde ut causticum, in crassâ essentiâ est, & cuicunque inhæserit parti, stipitis ritu infixum eam, comburit & excruciat, 5. simpl. 15. Est autem duplex τὸ ἐσχαρωτικὸν, ignitum ferramentum, & crustificum medicamentum: hoc autem calidum & siccum est, quarto gradu: id carnes colliquat & adurit, sicque crustam facit. Ejus usus imprimis necessarius est, ubi ex erosione putrescentis alicujus profluvium sanguinis excitatur, atque ubi quod computruit sublatum, est ad adurendam ipsius

Unable to display this page

portionem quandam boni succi continet ad nutriendum habilis, sed plurimum habet recrementi, tum quod plurimum habet, quod nutrire potest, minimum autem quod sit inutile, Galen. lib. 9. meth. med.

Eucrasia, est medium omnium temperamentorum, 1. de sanit. tuen. cap. 4. ex optimâ, & convenienti cuique naturæ, corporique misto, mixturâ quatuor primarum qualitatum consurgens. Unde ejus magna est latitudo, quam qui adeptus est εὐκρατος, sive *Eucraton corpus*, id est, optimè temperatum corpus nactum esse dicetur; secus *dyscraton*, sive intemperatum, 2. de temper. 1.

Euëctica medicinæ pars, quam alii *Gymnasticam* vocant, est, quæ optimum habitum corpori inducere studet, de part. art. med. cap. 5.

Euexia, est bona corporis habitudo, 1. de sanit. tuen. cap. 8. ut huic opposita Cachexia, id est, pravus corporis habitus, εὐεξία καὶ κακεξία, illam complent bona omnium partium temperies, actionum robur, Euchymia, sanguinis, carnis, totiusque corporeæ molis Symmetria. Est autem duplex ἡ εὐεξία, una est ἡ ἁπλῶς εὐεξία, quæ in optimâ corporis constitutione deprehenditur: altera verò μετὰ προσθήκης εὐεξία, quam habent singulæ corporum naturæ propriam & in comparatione dictam. Itaque ἡ ἁπλῶς εὐεξία nihil aliud est quam τῆς ὑγιεινῆς ἕξεως ἡ τελειότης, hoc est, perfectissima & absolutissima sanitas. Et quia species & ipsa τῆς ἕξεως est, non facile à causis insalubribus offenditur, sed firma constansque in corporibus perseverat. Quæ autem ab hâc deficit, modò nondum vitiosa sit, non jam εὐεξία, sed ab omnibus ὑγίεια, hoc est, Sanitas nuncupatur, quæ eadem est cum τῇ μετὰ προσθήκης εὐεξία. Tunc enim non simpliciter, sed hujus vel illius εὐεξία dicetur. Sic ἡ τῶν ἀθλητῶν εὐεξία non simpliciter dicitur, quoniam optima non est, quam periculo proximam esse Hippocrates pronunciavit, & negavit

gavit naturâ esse comparatam: nam ut reliqua habeat optima, attamen sanguis, & præcipuè carnosum genus in eâ suprà modum excrevit.

Evidentes causæ, vide *Continentes*.

Euochon, ἔυοχον, vinculum vocat Hippoc. quod benè gestat, & sustinet, hoc est, firmiter, & sine ullâ compressione continet. 3. de artic. 22.

Eupathia, id est, patiendi promptitudo, 4. de usu part. 14.

Euphyian, vocat Galenus, bonam habitudinem. 1. de usu part. 9.

Eupnœa, ἔυπνοια, proba spiratio, quæ secundum naturam fit, opposita dyspnœæ quæ est difficilis spiratio, apud Hippocr. ut annotat Galen. in commento prog.

Eurhythmus pulsus est cuique ætati, loco, tempori, temperamento, naturalis & conveniens pulsus; cùm suum rhythmum quoque servat in diastole pariter & systole, 1. de differ. puls. cap. 9.

Eusarcon, vide *Quadratum*.

Eusema crisis, quæ cum bonis signis à suâ indicatoriâ die fuit indicata, ut quæ undecimo die coctionem in urinâ, noctem gravem, quæ accessionem præcedit, insultus, cum concussione pulsuum, decretoriam commotionem, & sudores bonos, citra horrenda pericula habuit, 1. dier. decr. cap. 7.

Eustomachus cibus est gratus stomacho, ventremque roborans, 6. de tuen. san. cap. 9.

Euthyporos, id est, in rectum procedens, alterum ex instrumentis, & organis est, quæ fractis, vel luxatis cruribus supponuntur, (σφήνισκας, Græci vocant) quod quidem Euthyporos per unicum axem; qui in fine machinæ ad infimam ejus partem est collocatus, contrariùm nixum toti membro, geminâ tensione efficit; quod verò prius sursum, mox deorsum, illud *Metalepticum* dicitur, quasi translativum dixeris, 6. meth. cap. 5.

Eutro-

Eutrophia, id est, bona, & uberior nutritio, 3. de sanit. tuen. cap. 8.

Exanastomosis, vide *Osculorum apertio.*

Exangues corporis partes sunt, ut ossa, & cartilagines, quæ mucoso quodam humore naturæ suæ analogo aluntur, lentore quodam, & albedine prædito, 3. de art. 65.

Exanthematum nomen, quidam in communi usurpant, de affectionibus videlicet ulcerosis, & asperis in aliquâ corporis parte provenientibus, quæ & *Pustulæ*, & *Bothor* dicuntur, 5. de comp. med. loc. cap. 6. Sunt autem ἐξανθήματα, sive *Papulæ*, quædam leves eruptiones humorum per cutem efflorescentium; rubræ, pallidæ, flavæ, nonnunquam & nigræ, & lividæ, pro humorum ratione, nunc indolentes, nunc prurientes cum scalptu, interdum sine pruritu, nunc ulcerosæ, nunc ad ulcus non devenientes; harum generum sunt φλυκτίναι, ψυδράκια, ἐπινύκτιδες, λειχῆνες, Variolæ, Morbilli, quæque in lue Venereâ etiam gignuntur, & quæ in febribus pestilentibus, vide *Pustulæ*, *Eruptiones.*

Exarthrema, luxatio est, non omnis, sed ea tantùm, in quâ totus articulus à suâ sede naturali excidit: nam parvam luxationem, non ἐξάρθρημα, sed παράρθρημα, quidam vocari contendunt, 2. meth. 2. Alii per ἐξάρθρημα intelligunt positionem articuli depravatam & præter naturam. Ea fieri potest sursum, deorsum, intrò, foràs, antè, retro. Sex enim istis differentiis in articulo ossa à suâ sede transponi possunt. Est autem luxatio morbus ossis, non quâ os pars similaris est, sed quod partis organicæ portio sit. Sic enim & in multis aliis partium organicarum morbi partibus similaribus per accidens tribuuntur, & contra similarium morbi organicis.

Exarticulatio, est alicujus membri luxatio, lib. de morb. differ. cap. 13. *Exarticulationes* interdum vocat

exar-

exarticulata, id est, ossium è propriâ sede excessus, sine fractione com. 1. in 1. de fract. 1. vide *Luxationes.*

Ex ægritudine senectus, sive *ex morbo senium* (quod & *Tabes*, seu *Marasmus*, & *Marcor*, *febrisque* à quâ proficiscitur, *Tabida*, vel *Marasmodes* dicitur) est extinctio summave imminutio nativi caloris, ad quam totum corpus contabescit, instar arboris cujusdam supra modum arefactæ, aut ob longitudinem temporis, aut flammæ viciniam, aut vehementem, atque immoderatum squalorem. Cumque hæc qualitas senibus, annorum multitudinis ratione comparetur, tabidis tamen à febrili caliditate, 5. de sanit. tuen. cap. 9. & 1. de diff. febr. cap. 8. Fitque ex defectu nutrimenti, ubi quis vel ex electione famem tolerat, vel præ ciborum inopiâ, fame conficitur, lib. de marcore, cap. 1. vide *Marasmus.*

Excavatio, vide *Lordosis.*

Excidentiæ, apud Hipp. nunc sine adjectione luxationem ossium à propriâ sede significant, 1. de fract. 1. nunc articulorum tantùm luxationes, com. 3. de iis, quæ in med. 31. vide *Luxationes.*

Excrementum, id omne dicitur, quod in alendo corpore, nec confici, nec assimilari potuit: Cumque corpori non adnascatur, nec adcrescat, propterea per ipsius laxiora intùs spatia supervacaneum errat, undè nomen quoque rectè à majoribus ei rei περίττωμα, id est, pererrans est inditum, 1. de sanit. tuen. cap. 3. vide *Attractrix*, & *Lotium.*

Excutationes, id est, ossium extra cutem ejectiones, de ossibus enim extantibus est sermo, 4. de art. 34.

Exelcismus, est ossis, vel ossium deductio à superficie in profundum, lib. finit.

Exercitatio acuta, cujus celeres motus sunt, est, quæ corpus extenuat, & consumit, *contraria* crassum reddit; *multa* corpus siccat, *mediocris* obesum præstat, 5. de sanit. tuen. 3.

Exipo-

Exipotica, digerentia sunt medicamenta, 7. de comp. medic. per gener. 9. ἐξιπωτικὰ φάρμακα eadem sunt quæ & ἐπισαρκωτικά.

Ex morbo senium, vide *Ex ægritudine senectus*.

Exomphalos dicitur, cui umbilicus foras prominet, quod malum, alii *rupturam* vocant, alii *egressionem umbilici*, quod accidit, vel Peritonæo rupto, aut procidente Omento, aut intestino, vel humore ibidem collecto, vel carne subnatâ, vel sanguine in locâ hæc irrumpente, per Diapedesim, vel Aneurisma, vel solo aliquando spiritu irruente, vide *Bubonocele*. Ipsum autem malum ἐξόμφαλον πάθος appellatur. Si omentum procidit, circa umbilicum tumor concolor, mollis tactu indolens, & inæqualis apparet. Si intestinum, præter hæc tumor magis inæqualis est, digitis cedens & evanescens aliquando cum strepitu, balneisque & distentionibus magis increscit. Humorem denotat mollis tumor qui compressu non cedit, nec decrescit, neque tamen augetur. Si præter superiora signa lividior tumor est & durior, adnatæ illic carnis signum est. Introductorii author tres tantum causas videtur noviſſe, scribens omnes ἐξομφάλους tribus differentiis comprehendi, alios appellans πνευματομφάλους, alios εἰλεομφάλους, alios ὑδρομφάλους. Non est autem malum hoc peritonæi solius, sed oportet omnino transversorum quoque musculorum epigastrii nerveas appendices affectas esse.

Exostosis, ἐξόστωσις, ossis eminentia & extuberatio, quâcunque corporis parte præter naturam contigerit. Peculiari tamen nomine ossium tubera, quæ in genis contingunt, σαλυσμοὶ appellantur. Non dubium est hujus tumoris, qui præter naturam est materiam crassam esse & melancholicam. Sunt autem hujusmodi tumores Gallico morbo laborantibus frequentes.

Expansa, ἐκπεπταμένα, vide *Abscedentia*.

Experientia, est ejus, quod sæpiùs, & eodem modo visum

visum est, observatio, atque memoria ad Trasibul. cap. 11.

Exspiratio, est motus, quo spiritus per respirationem ad interiora latus, ad exteriora cum suliginosis excrementis propellitur, 4. aphor. 68. quâ in cordis compressionibus, id, quod suliginosum est in eo, ac fumidum, per læves arterias, extrà funditur, 7. de usu part. 9. vide *Inspiratio*.

Exspiratus, species quædam est respirationis ex convulsione proveniens, quæ musculorum, qui exspiratum efficiunt, convulsionem sequitur, quam appellat Hipp. *spiritum inter exeundum offendentem*, 2. de sympt. caus. cap. 2. & 4. aph. 68.

Expultrix facultas, vide *Attractrix*.

Exquisita tertiana, vide *Tertiana simpliciter*.

Exsuccatio, id est, sugillatio, 2. de fra. & 24. vide *Contusio*.

Exsudare, est circa frontem, & claviculas parùm sudare, com. 2. in 1. de morb. vulg. 75.

Exsufflatio, est multi spiritus extra animal ex thorace per guttur affatim facta emissio, agentibus ad id intercostalibus musculis, contractoque Thorace, 1. de loc. affect. 6. Quæ duplex est, altera citra sonitum & strepitum, cum ex utrisque thoracis partibus nihil omninò exspirat animal; altera cum unâ tantùm thoracis parte respirat animal, ita ut semispirans, vel semivocale reddatur, diciturque *exsufflatio strepens*, vel *cum sonitu*, 4. de loc. aff. 6. *Illa* hiantibus, *hæc* constrictis fit faucibus.

Extasis, id est, mentis amotio, insania est, quæ brevi finitur, libr. finit. ἔκστασις & ἐκστῆναι dicuntur, apud Hippocr. de vehementi motione & aberratione mentis, eâdem prorsus significatione quâ μανίαν & ἐκμανῆναι usurpat, ut annotat Galen. comm. 3. in libr. 3. Epid. fit à flavâ bile ustâ per cerebrum diffusâ, vide *Ecstasis*.

Exten-

Extenſum inteſtinum, vide *Rectum*.

Extergentia, vide *Rhyptica*.

Externa cauſa, vide *Procatarctica*.

Extuberatio, eſt vertebræ alicujus ab interiori, ad exteriorem regionem facta luxatio, 9. de placit, 4.

Exuſtio, quæ & *Deuſtio* dicitur, ſive ipſa Solis operatio, talem ſortiatur appellationem, aut qui ab eâdem fit in corpore affectus, ſive ille jam effectus ſit, ſive adhuc fiat: ubi ſæpiùs adeſt calor quidam præternaturalis, nondum tamen febris, niſi cor quoque ſimul ſit ultrà modum calefactum, 1. de diff. feb. cap. 2. 3.

F.

FACIES, Græcè ἀξόωπον, eſt quidquid à priore capitis parte, ſub totâ fronte, auribus, oculis, naſo, & ore ad mentum uſque, à ſuperciliis incipiens, circumſcribitur, lib. Introd. cap. 10. De homine tantùm dicitur ἀξόωπον, quod cùm unus animantium erectus ſit, ſolus antrorſum proſpectet, vocemque antè verſus emittat. In brutis autem ἀξωπμὴ appellatur, in avibus ῥάμφος.

Facies Hippocratica, quam mortiferam vocant, eſt, cujus naſus acutus, cavi oculi, adſtricta tempora, aures frigidæ, & contractæ, & fibræ earum verſæ, cutis circa frontem dura, intenta, arida, color totius vultus viridis, aut niger eſt, 1. progn. 7.

Fœtus, (quo tempore in utero ſemen ſeminis ſpeciem refert, ut in abortu & diſſectione viſum eſt) ab Hippocrate appellatur, ubi ſemen in uterum injectum, ſanguine repletum fuerit, & Cor, Cerebrum, & Jecur, indiſtinctam quidem, & informem, quandam tamen coagulationem, & magnitudinem præ ſe tulerint, & carnea fœtus ſubſtantia, & non ampliùs ſeminalis apparet, tunc non *Genitura*, ut priùs, ſed *Fœtus* ab Hippocrate appellatur talis forma, 1. de ſem. cap. 9.

Fames, vide *Sensus indigentiæ.*

Fatuitas (quæ & μώρωσις, Stultitia, & Stoliditas dicitur) symptoma est citra delirium, ægros naturalibus fatuis similes reddens, quales etiam ex iis, qui consenescunt, nonnullos fieri novimus, cui pathemati simile quidem est, quanquam non idem, quod vocant ἄνοιαν, id est, *ignorantiam*, de quâ Thucydides scripsit, in his, qui ex peste servati sunt, hoc pacto, ignoraverunt, tùm seipsos, tùm familiares, com. 2. in 1. prorrh. 60. Deficiens est seu infirma motio facultatis ratiocinatricis. Ad eam quidem facultatem propriè pertinet fatuitas, non tamẽ reliquæ principis facultatis actiones integræ sunt, sed pariter imperfectæ: nam & parum aptè imaginantur, nec probè meminisse solent fatui, quippe qui cerebrum non habere vulgò dicantur. Quæ eam inducunt in prorrhet. sect. 2. dicuntur μινωρωμένα, hoc est, τὴν μώρωσιν ἐμποιοῦντα τῇ διανοίᾳ, sicut Gale. explicat. Ejusmodi sunt vel minus idonea, decensque cerebri conformatio, vel frigida intemperies, aut frigidus aliquis & pituitosus humor in cerebro collectus, vel medicamenta, quæ foris imposita, caput modicè refrigerant. Neque enim μωρώσεως causa tam magna ac vehemens est quàm τῆς ἀνοίας, quæ ejusdem facultatis abolitionem privationemque significat. Eo enim discrimine ἄνοια καὶ μώρωσις distinguuntur. Jam verò differt ἡ ἄνοια ἀπὸ τῆς παραφροσύνης, quod ut scribit Galenus, illa quidem abolitio sit, hæc verò functionis ratiocinatricis, aut imaginatricis etiam depravatio, quodque ut ait Aëtius, stultitia consentanea dicit & facit: delirium autem, quod & λῆρος & παραφροσύνη vocatur, non servatâ rerum consequentiâ, alium alii sermonem implicet, qui nihil ad rem faciat, & delirium quidem ut plurimum senibus, μώρωσις autem & pueris & adolescentibus & reliquis ætatibus à morbo accidat.

Fauces, sunt internus oris locus, ubi simul conveniunt, & gulæ, & gutturis partes extremæ, 4. de loc. aff.

aff. cap. 3. quas Fauces *Pharynga* vocant, id est, præjacentem gulæ, & gutturis sedem, quâ apertâ videmus evidentem amplitudinem, in quâ gemina ostiola visuntur, tum gulæ, tum etiam gutturis, 3. progn. 16. vide *Isthmus* & *Pharynx*.

Favus, qùi & Κηρίον, & μελιχηρὶς dicitur, vide *Achores*, & *Cerion*.

Febrire existimamus, non eum modò qui in cute corporis exteriori igneam habet caliditatem, verùm eum cumprimis, qui eam, in corporis imo, & visceribus continet, com. 1. in 1. prorrhet. 7.

Febris, secundùm communem omnium hominum consensum, est caliditas præter naturam, maximè quidem in totum animal effusa: sin minus, at omninò vel in plurimis partibus, vel in nobilissimis accensa, com. 1. in 6. de morb. vulg. 29. cùm is calor adeò auctus est, ut & hominem offendat, & actionem cordis lædat, 8. meth. cap. 1. sive idem calor ipsum cordis corpus occupaverit, sive eos, qui in ejus ventriculis continentur humores, 1. de diff. febr. cap. 1. & 3. de cur. per sang. cap. 5. *Febrem* autem dicit Hippocrates à fervore, & igne dictam; uti nomen πυρετὸς dicitur ἀπὸ τοῦ πυρὸς, id est, ab igne; siquidem Febris essentia calorem igneum habeat, 3. de fract. 8. de caus. morb. c. 2. Genere quidem intemperies est, habetque substantiam in calore præter naturam positam, non modò intensione, sed genere etiam diverso à calore nativo. Solâ quidem intensione in hecticis & diariis videtur differre, sed in putridis toto genere. Hic in corde primùm concipitur, tanquam in primo febrium subjecto, indeque per arterias in corpus universum facilè spargitur. Neque enim cor solum febris subjectum est, sed reliqui pariter corporis spiritus, vel humores, vel solidæ partes. Sunt autem febrium multiplices differentiæ, quas omnes Hippocrates, ut ait Galen. breviter complexus est, lib. 6. τῶν ἐπιδ. his verbis: *Febrium hæ quidem*

dem manu sunt mordaces, hæ verò mites: hæ autem non mordaces quidem, sed post insurgentes: aliæ verò acutæ, sed quæ manui succumbunt: aliæ sunt statim exardentes, quædam semper pusillæ, siccæ, quædam salsuginosæ, quædam flatibus plenæ, aspectui graves, nonnullæ ad tactum humectæ, nonnullæ vehementer rubidæ, aliquæ vehementer pallidæ, aliæ lividæ, & alia ejusmodi. His enim verbis præcipuas febrium differentias comprehendit.

Febris ab apostemate (quam *febrem phlegmonoden* vocat, 14. meth. cap. 9.) est, cùm aliqui, vel ob inflammationem obortam, abscessum, dolorem, vel erysipelas, lateris, pulmonis, vel alterius partis febricitant; licèt Veteres eos non simpliciter febricitare, sed vel pleuriticos, peripneumonicos, lienosos, simpliciter dicerent, 4. aphor. 73. Eadem etiam *febris accidens* dicitur, si post sensibilem alicujus membri advenerit affectum; alioquin ægritudo, & passio censenda est, de diff. morb. cap. 5. & com. 1. in 6. de morb. vulg. 29.

Febris accidens, vide *Febris ab apostemate.*

Febris Acmastica, Anabatica, Epacmastica, Paracmastica, Homotona, Causon, ardens, deurens continua; ἀκμαστικὸς καὶ ὁμοτόνος, ἀναβατικὸς καὶ ἐπακμαστικὸς, παρακμαστικὸς, καῦσος καὶ συνεχὴς Græci vocant, vide *Continua febris.*

Febris Amphimerina, ἀμφιμερινὸς, vide *Amphimerina febris.*

Febris Cathemerina, vide *Cathemerina febris.*

Febris Colliquativa, Σωτηκτικὸς πυρετὸς, ex genere est febrium, quas *Marasmodes* vocant, hoc solo excepto, quod quæ portio carnis in his colliquatur, ea semper vaporis vice digeritur, adeòque evaporat, in illis in ventrem defluit; in ardentissimis enim febribus, si carnes humidæ, ac molles cum adipis copiâ fuerint, eas sensu liquari deprehendas, unde posteà in Marasmodes febres transeunt, in quibus sicciores carnes redduntur, & corii ritu durantur, nec defluit in ventrem

ulla

ulla ex his sensibilis liquatio, 10. method. 11. Idque fit, cùm corporis humores tenues fuerint, & febris calor acris; nam evaporantur, qui ita extenuantur, per insensibilem evacuationem, 2. de rat. vict. 47. Praecedit ferè semper colliquans febris, deinde Marasmodes, exhaustis jam prorsus humoribus, consequitur.

Febrium confusio, vide *Complexio febrium*, ἐπιπλοκή.

Febris Diaria, vide *Diaria febris*.

Febris diurna, & *nocturna*, quam Graeci *Cathemerinam*, & *Methemerinam* vocant, est Febris quotidiana, quae nocte, vel die remittit quidem, sed non intermittit; quae verò remittit, & ad infebricitationem venit, Amphemerina dicitur, com. 3. in 1. de morb. vulg. 2. & 9. vide *Amphemerina*.

Febris Ephemera, vide *Ephemera febris*.

Febris facta & fiens, vide *Febris schetica*.

Febris focus, est ea animalis particula, quae prima, solidâ suâ in substantiâ immodicè fuerit calefacta, quod in Ethicâ febre primùm est Cor, tùm Jecur, tùm Venter, tandem quaecunque aliae in consensum Cor abripiunt; lib. de Marcore, cap. 7, *Focus febris* est particula, quam vel obstructio, vel putredo, vel phlegmone obsederit, 11. method. 20,

Febres Hecticas appellant, quae solidas animalis partes occupant; sic dictae, vel quoniam firmae, ac solutu difficiles sunt, (quemadmodum habitus) aut quoniam ipsum corporis habitum, comprehendunt, 1. de diff. febr. cap. 7.

Febris Hectica exquisitè est, quae nullum particularis accessionis, aut principium, aut incrementum, aut vigorem, aut denique remissionem habet; à solo autem cibo assumpto, Hecticae febres efferveseunt; quo incremento ablato, aliàs ex toto aequales semper perseverant, lib. de marcor. cap. 8. Ἑκτικὴ, geminam habet significationem. Una quidem dicitur omnis febris solutu difficilis, sive sit pituitosa, sive melancho-

lica. Oppoſita eſt τῇ χειπκῇ, hoc eſt, febri ſolutu facili. Ut enim χέσις qualitas eſt à ſubjecto facilè mobilis; ἕξις verò ægrè mobilis: ſic χειρὴ & ἐκπκὴ invicem opponuntur, ut ſcribit Galenus lib. 8. method. med. Alterâ verò ſignificatione ſpeciatim magis dicitur, quæ & putridæ & diariæ oppoſita ſit. Retinet tamen eandem nominis rationem: ſicut enim ἕξις ægrè ſeparatur à ſubjecto, ſic Hectica curatu difficillima eſt; vel ἐκπκὴ dicitur, quod in habitu corporis, ut ſuprà dictum, quem ἕξιν appellant, tanquam in ſubjecto conſiſtat.

Febris Helodes, quæ & *Typhodes*, & *humida* dicitur, eſt, cùm à primâ ſtatim die ægrotantes ſudant, ſudoreque ipſo, aut parùm, aut nihil levantur; E contrà ſiccа, in quâ ſitis urget vehemens, ac ſcabra viſitur lingua, duraque tanquam Corium cutis, plurimuſque adeſt in corpore ſqualor. adverſus Lycum, cap. 2.

Febris Hemitritæus, vide *Febris ſemitertiana*.

Febris Hepiala, ἡπιαλὸς, ex genere eſt quotidianæ, quando ſimul ægri rigent, & æſtuant, atque eodem tempore in toto corpore utrumque ſentiunt affectum, 2. de differ. febr. cap. 6. quæ & *Epialus* appellatur, lib. de inæqu. intemp. cap. 8. De genere autem quotidianarum eſſe non poteſt eſſe obſcurum, quod à pituitâ vitreâ & acidâ oriatur. Nam ubi ea moderatè, aut potiùs dimidio ſui putret, febrim excitat Epialam. Febris quidem oritur à portione vitreæ pituitæ incenſâ & putrente, frigus verò à reliquâ ejus parte non putrente nec incenſâ, ſed frigidâ manente. Siquidem non putris pituitæ pars per omnes venas vel univerſum corpus diſperſa, rigorem concitat: quæ verò jam putruit, febrem accendit, non aliter quàm ſi pituita vitrea & bilis flava ſimul abundarent, & per partes ſentientes moverentur. Frigoris ergo caloriſque ſenſus in Epialâ febre eodem tempore eâdemque parte contingit, eòque à lipyriis & reliquis febribus differt, in

quibus

quibus vel interna uruntur, cùm extima frigeant, vel ardor ſummus in viſceribus eſt, cùm extremæ partes algeant. Nam quod in his majoribus portionibus accidit, hoc in Epialis contingit exiguis portionibus, eóque univerſum corpus pariter ambo perſentiſcit. Quidam ajunt ſic vocatam hanc febrem ἀπὸ τῆ ἠπίως τῆ ἁλὸς, quod mare in ſummâ etiam tranquillitate perpetuò agitetur: vel πρὸς τὸ ἠπίως ἀλεαίνειν, quòd molliter & moderatè incaleſcat.

Febris homotona, vide *Continua*.

Febris horrida eſt, in quâ magna acceſſionis pars horrore conſumitur, 2. de diff. febr. cap. 8.

Febris humida, vide *Febris Helodes*.

Febris hyemalis, ea eſt apud aliquos, quæ hyeme fit; apud alios ea, quæ hyemis tempori eſt peculiaris, 4. rat. vict. 61.

Febres lividæ, à colore cognomen adeptæ ſunt; ægri enim cutis tota livida, & labia, qualia exeſis moris eſſe ſolent, & oculorum album liveſcit; quæ ſanguineum ſuccum deficere nunciant, & cum ipſo itidem ingenitum calidum ſummè exhauſtum, atque idcircò mortiferæ ſunt, ex quibus nonnullæ ſyncopas etiam efficiunt, com. 1. in 6. de morb. vulg. 29.

Febris lipyria, λειπυρία, eſt, in quâ intus in ipſis viſceribus calor ſentitur urens, adeò ut neque valdè ſubtilium veſtimentorum, neque linteolorum velamenta, neque aliud quidquam præter nuditatem ferre poſſint; in externis autem partibus, frigus adeſt, libr. de inæquali intemp. cap. 8.

Febrem magnam, aut *parvam*, conſueverunt Medici appellare, non propriè quidem rei quali, nomen quanti accommodantes; hoc tamen facere aſſueti, non in febribus tantùm, ſed in mille aliis rebus, quæ licet in qualitate ſubſiſtant, magnæ tamen, ac parvæ dicuntur, 1. de differ. febr. cap. 1.

Febris maraſmodes, ſive *Febris marcida*, eſt, in quâ omnes

omnes corporis partes æqualiter marceſcunt, libr. de marcor. cap, 5. vide *Maraſmus.*

Febris marcida, apud Philippum idem eſt, ac *ex morbo ſenium*, quanquam eam Galenus non vult febrem dici, cùm in eâ frigidius, quàm natura poſtulat, cor ſit factum, oſtendunt id, pulſus parvus, & rarus redditus, reſpiratio parva, tarda, ac per longa intervalla, quæ & ipſa cordis, & partium ad cor pertinentium frigiditatem indicat, lib. de marcore, cap. 5. *Senium* igitur *ex morbo*, quoniam in illo frigiditas ſiccitati adjuncta eſt, febris non eſt; ſed is tantùm febris dici poteſt marcor, qui & torridus dicitur, & marcor ſyncopticus; his enim ambobus eſt pulſus frequens, & parvus, ægrique, dum oſcitant, ſpiritum efflant calidum, ut jure ipſum ardori, & æſtui aſſimilare poſſis, qui marcor torridus, ex caliditate, ardentiſſimiſque febribus, præſertim in ſicciori corporis habitu, fit; frigidus autem marcor, ſenilis, fit ex permutatione febrium, quæ tùm per aquæ frigidæ potionem, tùm per ea auxilia, quæ refrigerandi gratiâ Hypochondriis, ac Thoraci imponi ſolent, fuerint ſecùs, ac oportet refrigeratæ. lib. de marcor. cap. 5. vide *Ex ægritudine ſenectus.*

Febris Methemerina, μεθημερινὸς πυρετὸς, vide *Febris diurna.*

Febris mitis eſt, quæ Medici manum non mordicat, neque exurit, aut ferit admodum, ſed vaporem adeò minimè mordacem exhalat, hujuſmodi eſt Diaria febris; *mitis* autem dicitur non ſimpliciter quidem, ſed per comparationem cum febribus ardentibus; ſi quidem febrilis omnis calor, ſit igneus, acer, & mordax, ſed hic magis, ille minùs; vide *Febris ſimplex.*

Febris modos, nonnunquam *mores* vocant, nonnunquam *differentias*, vel *eſſentias*; cùm E. G. dicimus, febrim boni vel mali moris, eſſe benignam, vel malignam, 1. de morb. vulg. 10.

Febris Pemphigodes, πεμφιγώδης eſt, quæ per caloris inten-

intenſionem, puſtulas in ore, quæ Græcis φλυκτίδες dicuntur, generat, lib. finit. Inſuper *Pemphigodes febres*, per ſpirituum effluvium evaneſcentes interpretantur: ſentimus enim plerumque per febricitantium cutes, aërium quendam halitum effluentem. Dicitur quoque *Pemphigodes*, flatulenta febris vel flatuoſa; ſed hanc plerique vario modo interpretati ſunt. Quidam *Diariam febrem* intelligunt, natam ex ſpiritibus accenſis, quæ & πνευματώδης; alii, *febrem madentem*, & *humidam*, ab effluvio quodam vaporoſo, per cutem erumpente; alii, *eam febrem* ſic vocant, quòd veluti exilientium, & manui occurrentium ſcintillarum opinionem præbet; vel ita appellatur *peſtilens* ἡ μὴ πεμφίγων, id eſt, quæ cum puſtulis efflorescit. Quanquam poſſit etiam per *pemphigodem febrim* intelligi *ſynochus non putrîs*, quam ob id *inflativam* vulgus medicorum vocat, quòd ſanguinis calore febrili ferventis copiâ, venæ omnes plurimùm ſint inflatæ, & ſanguine flatuoſo, & bulliente, plenæ. Verùm Galenus in eam ſententiam inclinat, ut *diaria* intelligatur, quæ in ſpiritibus accenſis, & rarenter putrentibus ſubſiſtit, com. 1. in 6. de morb. vulg. 29.

Febris peſtilens eſt, quæ à calidiori ambientis aëris conſtitutione (qualis maximè circa Canis ortum contingit,) vel à putreſcibili vaporatione manifeſtè cor calefaciente, excitatur. In febribus omnibus ſimul cor affici, eſt neceſſarium, & cùm ſupra modum incaluerit, ipſum primùm atque potiſſimùm febrilem calorem ſuſcipere, atque ad univerſum corpus tranſmittere, 1. de diff. febr. cap. 4. vide *Endemus*.

Febres putridæ ſunt, quæ ex humorum putredine accenduntur, cum rigore, extremorum frigore, vel horrore incipientes, inæqualitatem pulſuum habent & calorem, ſive in principio, ſive in augmento acrem, & mordacem: Syſtole eſt velocior ipsâ diaſtole, urinæ crudæ, ejuſdem febris declinationem integra non

ſubſequitur quies, 1. de diff. febr. cap. 7. Generantur autem à præcedentibus cauſis, non à præincipientibus, quæcunque enim in ipſo animali ſunt, vel diſpoſitiones vel motus præter naturam, *ægritudinum præcedentes cauſas* nominant; quæ verò extrinſecùs adveniunt, & alterant corpus, atque tranſmutant naturam vehementer, *præincipientes* appellant, de cauſ. morb. cap. 2.

Febris putrida intermittens eſt, quæcunque ad ſenſibilem infebricitationem pervenit, ortum habens ab humore putrido, qui per omnes corporis partes expultrice vi defertur, 2. de differ. febr. cap. 1. cujus tres ſunt omnino differentiæ, *quotidiana*, *tertiana*, *quartana*; *quotidiana*, quæ ex pituitâ putredine eſt; ex utriuſque verò bilis, flavæ quidem *tertiana*; nigræ autem *quartana*; 2. de differ. febr. cap. 2.

Febris quartana, vide *Febris putrida*.

Febris quintana, ſextana, ſeptimana, eſt, cùm ægri non prorſus ab affectione morbosâ ſunt liberati, ſed ſemen aliquod retinuerunt; his uſu venit ad victum convenientem negligentioribus, ſæpè ſexto die à principio febricitare, ſæpè ſeptimo, non rarò octavo, vel alio; & cùm febris ſtata periodus ceſſaverit, putantibus, ſe prorſus eſſe liberatos ægris, eodemque omnino victu utentibus, ex ſemine morbi reliquo, totidem diebus affectio febrilis prima redit. Non igitur ex vi morbi hic circuitus datur, ſed ex reſiduo affectionis, & inordinato infirmorum victu, comm. 2. in 1. de morb. vulg. 7. De quintanâ quidem Hippocr. ſcripſit, lib. 1. de morb. vulg. Negat tamen Galenus viſam à ſe, niſi obſcuram valdè & difficilem. Hippocratis verba de eâ habentur: *Quintana peſſima eſt omnium; etenim & ante tabem, & jam tabidis ſuperveniens, perimit.*

Febris quotidiana, vide *Febris putrida intermittens*.

Febris remiſſio, ſive *Infebricitatio*, totum illud tempus eſt, quod acceſſionem ſequitur; quod tempus alii

inter-

intervallum, alii, *declinationem*, *submissionem*, vel *ablationem* nominant, de morb. temp. cap. 6.

Febris reversiva est, non acuta, sed diuturna, imperfectas habens solutiones, quæ posteà rursum exoriuntur.

Febris sanguinis est Febris simplex, *Synochus non putris* dicta, in quâ sanguis secundùm naturam se habens, accenditur quidem, sed non putrescens generat febrem similem ephemeris, & quæ ex inflammationibus inguinum accidit: nam & inguinis inflammatio, ex bono sanguine, sed accenso, fit, 2. de crisi. 12. Putrescit quidem interdum sanguis, sed ex eo simpliciores fiunt febres, quàm ex aliis humoribus; similem verò accessionum proportionem assumunt, qualem tertianæ febres ostendunt. Quod si sanguis supra modum assetur, pars ejus subtilior, ac pinguior, in flavam omnino convertitur bilem, quæ autem crassior, in atram; ut in carbunculis contingit, in quibus sanguine supra modum efferveſcente, ad melancholicum humorem fit transmutatio, 2. de diff. febr. cap. 9. Præsentem itaque febrem videtur reponere in ordinem febrium Synocharum non putridarum, quo etiam numerat febres diarias, 9. method. 2.

Febris schetica, quæ facilè discutitur, opposita est *Febri hecticæ*, quæ difficulter solvitur; ut enim illa fit, ita hæc facta est, 8. method. 1.

Febris semitertiana, sive *Hemitritæus*, ἡμιτριταῖος, est, quæ ex quotidianâ, continuâ, & tertianâ intermittente, complicatis confunditur, 2. de differ. febr. cap. 7. Fit ex pituitâ, & flavâ bile sibi proportione respondentibus, & æquipotentibus, ibid. cap. 8.

Febris significatio, quæ Græcè ἐπισημασία dicitur, est primus insultus, accessionis tempus indivisibile, exactè jam primùm, lib. de morb. temper. cap. 6. in quo ægri solent horrere, refrigerari, oscitare, pandiculari, dormitare, aut alia quædam his similia pati, quæ

quæ & *Annotatio* dicitur, 2. aphor. 1. vide *Insultus*.

Febris simplex dicitur, quæ à primo statim die, etsi acuta est, non tamen supremè, sed simpliciſſima, & cum tutiſſimis signis invadit, quam Hippocrates ἥμερον, id est, *mitem*, nominat, seu *boni moris*, 1. de criſ. c. 16.

Febris singultuosa est, in quâ ægri singultiendo, rodentem, acerrimumque humorem vomunt, à quo singultu non liberantur, nisi febris in totum soluta sit, vel propè, 4. acut. 69.

Febres spirituosas quidam nominant (quas *Pemphigodes* aliter appellant) ob difficilem anhelitum, in quibus siquidem magnus creberque spiritus redditur, com. 1. in 6. de morb. vulg. 29.

Febris syncopalis, συνκοπὶς πυρετὸς, est, ubi propter maximam crudorum succorum copiam, unà cum oris ventriculi offensione, præcordia inflantur, totum corpus ampliore mole, quàm pro naturæ modo, cernitur, tùm color ad albidius, vel lividius, vel nigrius, seu plumbei coloris tendit, pulsus minores, obscuri, & inæquales, & syncope etiam solet apprehendere ægros stomachica, 12. meth. 3. Est & aliud syncopalis febris genus, quod non ex crassorum, & crudorum succorum copiâ fit, sed ex tenuibus succis, qui ocyssimè exhalant, in quâ ægri syncope similiter opprimuntur, 12. meth. 6. Priorem vocat Avicenna *syncopalem humorosam*; posteriorem, *syncopalem minutam*.

Febrem Synochon Græci Medici eam appellant, in quâ una similisque ferè accessio ab initio ad finem perpetuò manet: cùm enim accessionis remissio ex ferventium humorum transpiratione contingere soleat; non transpirant autem in vehementi stipatione, qualis est in synocho; necesse est igitur multorum dierum febrilem fieri accessionem, 9. meth. 2. Vel ea est *febris synochus*, quæ omni magnâ mutatione usque ad judicationem caret; hæc Latinis *continens* dici potest. Cæterùm etsi una sit idea hujusmodi febrium, à quâ Synochos

nochos eas nominant: natura tamen earundem minimè simplex, unaque est; quædam namque earum manifestam habent putredinis notam, quædam verò prorsus non habent: quæ ex diariarum febrium genere sunt, illas vocamus *synochos putridas*, has, *synochos non putridas*; Barbari hanc vocant *synocham*, illam, *synochum*. Gal. 9. meth. & 2. de diff. feb. indiscriminatim, utrâque voce utitur, & *Synochi*, & *Synochæ*, utrasque sub *Synochi* nomine comprehendens. Atqui *Synochus febris*. & *Synoches*, Græcè σύνοχος, & συνοχὴς, hoc est, *Continens*, & *Continua*, differunt, quòd in *Synocho* nulla sit fervoris remissio, in *Synochis* autem singulis, accessiones in remissionem sensibilem terminentur; neutra tamen ad infebricitationē pervenit, 2. de cris. 6. vide *Synocha*.

Febris tabida, vide *Marasmus*.

Febris tertiana exquisita est ea, quæ tertio quoque die accessionem faciens, intermittit, cum brevi accessionis tempore, cum frigore invadens, sudore, bilis vomitu, & biliosis excrementis terminatur in infebricitationem à bile putrescente fit, cui si aliquid horum deficit, non exquisitè, sed *simpliciter tertiana* dicitur; quòd si intermissio sit minor, & accessio longior, dicitur *tertiana extensa*, 2. de diff. feb. 8. & com. 2. in 6. de morb. vulg. 25. vide *Febris putrida intermittens*.

Febres Tritæophyes, τριταιοφυεῖς, hoc est, tertianarum naturam referentes sunt, quæ tertio die invalescunt, 2. de diff. febr. cap. 2. vide *Tritæophyes febres*.

Febris Typhodes, τυφώδης, vide *Febris Helodes*.

Fellis folliculus, est Vesica fellis, 5. de loc. aff. 7. vide *Cystis*, & *Choledocos*.

Femen, vide *Interfemineum*, & *Perinæon*.

Femur, à Ferendo, quod totius corporis reliquum ferat, & sustineat veluti onus, idem ferè quod Crus, os, magnitudine cunctis animantis ossibus præstat, suprà coxendici, infrà tibiæ ossi alligatur, cujus cervicis duo sunt exigui processus, quos *Trochanteres* vocant, quorum

quorum exteriorem, qui longè major est, *Gluton*, hoc est, *Natem*, appellant, lib. de ossib. cap. 21.

Fermentatio, vide *Fervor*, & *Zymosis*.

Ferina desipientia, vide *Desipientia ferina*.

Fervor, sive *Fermentatio*, affectus est, ab atrâ bile proveniens, ubi ampliùs incaluerit, aut propter putredinem aut febrem phlegmonodem, quam nullum animal, ne ipsi quidem mures gustaverint: terra quoque raditur ab eâ, ac partes, quæ ab atrâ bile raduntur, omnes in altum attolluntur, 14. meth. cap. 9.

Fibræ, seu *Villi*, sunt tenues quædam, & subtiliores nervorum, & ligamentorum propagines, aponeuroses, & denervationes, quibus opitulantibus (perindè ut manus digitis) nervi & musculi actiones suas obeunt, 9. de usu part. 2. & 1. de placit. cap. 10.

Fibula, vide *Cneme*.

Ficatio, vide *Sycosis*.

Ficatum, id est, Jecur, sic dictum est, quòd omnium animalis partium compactissimum ad coquendum difficile, tardèque permeet, propterea mactandi animalis jecur, multarum ficuum siccarum esu præparatur, ut evadat seipso melius; cùm animal ipsum caricas affatim comederit; quâ solâ ratione factum est, ut hanc appellationem sortiretur, 3. de alim. fac. cap. 12.

Ficosus tumor, est tumor in mento natus ex crassiori humore, & serosiori tenuitate, quàm Varus, 5. de compos. med. loc. cap. 4.

Ficus in oculo, est tuberculum quoddam à crassiori humore oculi partibus affectis adhærescente, com. 3. in 3. de morb. vulg. 48. Græcis, σύκα καὶ συκώσεις, eruptiones ulcerosæ sunt, rotundæ, subduræ, rubicundæ, quas dolor comitatur; fit hoc malum magnâ ex parte in capite, sed & reliquo etiam in corpore; fit etiam in ano, & *Marisca* dicitur: in palpebris adhuc fit, & dicitur etiam σύκωσις, quòd scilicet ficus granorum referat similitudinẽ, unde *ficosam* appellant *palpebram*.

Fistula,

Fistula, Σύριγξ, est angustus, & longus sinus, libr. de tumor. cap. 5. per translationem dictus à Musicis instrumentis, quæ oblonga obtinent cava, & *Fistulæ* nominantur, 2. progn. 64. Nascitur ut & sinus ex abscessu. Præcipua ejus substantia callus est, materia autem humor melancholicus, qui discussis & per halitum digestis tenuioribus humoribus remanet. Itaque in genere tumorum præter naturam continetur, quamvis ob manifestam continui solutionem, inter ulcera potiùs quam inter tumores numeretur à præstantissimis etiam Medicis. Duæ ejus produntur differentiæ, cæca, quæ osculum in profundo, sinum ad superficiem habet: occulta, quæ & os & sinum obtinet in profundo.

Fistula Vrinaria, quæ *Vrethra*, οὐρήθρα dicitur Græcè, est meatus urinæ reddendæ accommodatus, qui in pene est, à cervice vesicæ ad extremam usque glandem porrectus. Hic in viris longus, angustus, & S Romanæ literæ modo obliquus est. In mulieribus verò brevis, latus & rectus. Ex nervosâ tunicâ contexitur instar coriaceæ fistulæ, 4. aphoris. 76.

Fistulosus, seu *flatuosus nervus*, vide *Cavernosum*.

Flatuosus morbus, vide *Hypochondriacus*.

Flatuosus spiritus, qui & *Flatus* dicitur, tumorem excitans flatuosum, crassus ac vaporosus est vapor, neutiquam tenuis; ille enim aëri, qui Austrinis constitutionibus fit; hic verò, qui Aquilonaribus regnat, assimilatur: estque hic is, qui in nobis secundùm naturam est, spiritus, & proin conservandus, ille verò ceu crassus, extenuandus, ac corrigendus, 2. ad Glauc. 6.

Flava bilis, vide *Amara*.

Flexus variciformis, est plexus ille venarum, & arteriarum in testibus multipliciter flexarum, in cujus primis flexuum partibus sanguis syncerus continetur, qui certè in ultimis ejusdem flexûs vasis ad ipsos testiculos non ampliùs ruber planè est, sed jam quodammodo albicat succus is, qui in ipsis continetur, exiguum adhuc

adhuc requirens ad perfectam ſubſtantiæ ſeminis generationem, quod ei à teſticulis ipſis accedit, 9. de uſu part. cap. 4. vide *Glanduloſi aſſiſtentes.*

Fluctuatio cum ſonitu, Græcè κλύδων, ſymptoma eſt facultatis concoctricis, & retentricis, nec arctè ſatis, nec ſufficienti tempore complectentis, eamque ob rem inſufficienter etiam concoquentis alimentum; unde eò diutiùs in ventre gravitas ex alimento manet, quò tardiùs concoquitur, præſertim cùm nihil in eo continetur, quod verti in flatum poſſit, aut cum ventriculus vehementer fuerit perfrigeratus. Nam ſi quid in eo hæſit quod poſſit in flatum converti, flatus non κλύδωνας excitabit, niſi ſit admodum refrigeratus. In flatulentâ enim materiâ flatus fiunt à debili calore: à nullo autem calore nullus flatus eſt. Itaque rationabiliter ventris imbecilli ſymptoma creditur. Interim enim cùm minimum ciborum aſſumpſimus, non fiunt ejuſmodi fluctuationes, complectente prorſus eos ventre, ac undique conſtringente. Interim plenus cibo venter eſt, ſonitus tamen fluctuantis in eo humoris veluti ex vacuo exaudiuntur. Cùm enim pro ſuâ naturâ ſe habet, ac conſtrictoriâ vi ritè utitur, quamlibet exiguum ſit quod in ſe continet, totum id undique complexus, nullum vacuum relinquit locum. Cùm imbecillus eſt quâcunque parte complecti exactè aſſumpta non valet, ibi laxum quoddam ſpatium efficiens permittit ea quæ in ſe continet humida, pro figurarum varietate ex alio loco in alium tranſire, ac fluctuationum ſonitus edere. Itaque qui hoc ſymptomate laborant, non poſſunt concoquere ſufficienter, & eò diutius in eorum ventre gravitas manet, quo tardiùs concoquunt.

Fluxio, quædam eſt inflammationum cauſa, nempè quæ perindè ut inflammationes, non admodùm occulta, tametſi quandoque nullâ ſenſibili fluxione præcedente, membrum confeſtim patitur inflammationem. Affectio inflammationem, quæ generat, *Rheuma*, id eſt,

est, Fluxio vocatur: ipsa verò passio, *dispositio Rheumatica*, 2. ad Glaucon. 2. *Fluxio* adhuc simpliciter dicitur, pilorum defluvium, quod tabescentibus magnâ ex parte, atque ex diuturno morbo convalescentibus, evenit, lib. finit.

Fluxiones ventrii, vocat Hippocrates, cùm semper, & assiduè humida dejiciuntur excrementa, sine tenesmo, & lienteriâ, 1. de morb. vulg. 36.

Fluxus, est tenuium humorũ delatio, quam cohibere nequeas, non ex nostrâ voluntate proveniens, lib. finit.

Fluxus hepaticus est, in quo ob imbecillitatem hepatis, ab intemperie frigidâ inductam alvi sedimenta, aquæ, in quâ nuper mactata caro abluta est, redduntur simillima, 5. de loc. aff. 7.

Fluxus muliebris est sanguinis albi sanioſi ex utero profluvium, 9. simplic.

Focile majus, & *minus*, vide *Cubitum*.

Focus febris, vide *Febrii focus*.

Fœtus, (quo tempore in utero semen, seminis speciem refert, ut in abortu, & dissectione visum est) ab Hippocr. vocatur, ubi semen in uterum injectum sanguine repletum fuerit, & Cor, & Cerebrum, & Jecur, indistinctam quidem adhuc, & informem, quandam tamen coagulationem, & magnitudinem alicujus momenti præ se tulerint, carneaque appareat fœtus substantia, & non ampliùs seminalis; unde neque *genituram* ampliùs talem formam appellat Hippocrates, sed *fœtum*, 1. de sem. cap. 9.

Folliculus fellis, vide *Fellis folliculus*.

Fomenta, & *Fotus*, sunt qui per spongias calidâ aquâ decoctionis alicujus simplicis imbutas, & expressas, alicui corporis parti fiunt, 2. de loc. aff. 1.

Foramen cœcum, id est, Auditorius meatus, vide *Auditorius meatus*, & *Cœcum foramen*. *Cœcum* verò dicitur, non quòd reverà cœcum sit, sed ob flexuosam meatus auditorii obliquitatem, quæ causa est, cur funi-

culum, aut setam porcinam in hoc ipsum foramen immissam, transmittere non possis, 9. & 11. de usu part.

Foraminulenta ossa, vide *Cavernosa*.

Foratio, est idem quod Perforatio, sive Trepanatio, quâ utimur in fracturis capitis, cùm usque ad Cerebri membranas, Calvariam dividimus, 6. de comp. med. per gen. cap. 2.

Formatrix virtus, est quæ jacto in uterum semine, sive in terram, statis temporibus universas & singulas conflat partes ejus, quod gignitur; quæ est optima, & summa ars, quæ omnia alicujus gratiâ molitur, sic ut nihil otiosum sit, aut supervacaneum, 1. de natur. fac. cap. 6.

Formica, quæ & *Myrmecia*, & *Sessilis verruca* dicitur, 2. meth. 2. vide *Myrmecia*.

Formicans pulsus, vide *Vermiculans*.

Fornices, seu *Testudines*, quas Græci *Psalidas*, ψαλοειδίας vocant, est forma, & figura concava, figurarum omnium ad patiendum difficillima, quâ formâ multa ædificia configurantur, ad cujus similitudinem, pars Cerebri intrinseca quædam efformata, *Fornix* dicitur, 11. de usu part. cap. 15. vide *Camarion*.

Foveola, est cavum ulcus, sed parvum in nigro oculi, lib. finit.

Fractura, vide *Vnionis solutio*, & *Rhegma*.

Fractura caulatim, sive ad instar disruptorum caulium, & in medio perfracti raphani facta. vide *Abductio*.

Frictio (quæ τρίψις) *sicca* est, cùm corpus universum solis manibus vel linteolo, nullo admisto humido aut pingui corpore, fricatur; cui opponitur *Frictio humida*, quæ fit per aquæ, & olei admistionem; ubi enim cum oleo aqua confunditur, haud facilè solubili mistione coit, ita ut quibus corporibus ita inungitur oleum, necesse sit, & plusculùm inhærere aquam: sola enim aqua, quæ foris circumfunditur, facilè defluit, & quæ in poros ingressa corporis, nullam habens ansam,

prom-

promptè effluit, nisi oleum admisceatur, 3. simplic. cap. 25. Frictio duobus modis usurpatur: uno quidem pro omni motu qui extrinsecus tam sanis quàm ægris adhibetur ad cutem, quovis tempore: altero verò vel pars est exercitationis, vel potiùs, ut ait Galenus, exercitationi subservit. Hanc Gymnastæ, ut ait Galen. duplicem fecerunt, τὴν γυμναζομένων ἡ ἀποθεραπευτικὴν, hoc est, præparatoriam & recuratoriam. Tota frictio præparatoria, quæ corpus ad exercitationem præparat, ne quid in ipsâ vel rumpatur, vel obstruatur, huc spectat, ut corpus molliat: quod tamen non omnes præstant frictiones. Nam cùm sex omnino sint frictionum differentiæ, mollis, dura, & inter eas media, multa, pauca, & in eo genere mediocris, dura ligandi, mollis solvendi, multa minuendi, mediocris carnem augendi vim habet, ut scripsit Hippocrates. Altera frictionis species, quæ & ipsa exercitationibus subservit, ἀποθεραπευτικὴ dicitur. Recentiores gymnastæ, ut ait Galenus, eam etiam ἀποθεραπείαν vocaverunt, quod totius apotherapiæ præcipua portio sint frictiones, quæ post exercitationem adhibentur. Earum usus est ut quæcunque excrementa per exercitationem calefacta extenuataque in corpore adhuc manent, foras evocentur, ipsæque partes solidæ per exercitationem tensæ & induratæ emolliantur, & lassitudo præterea tollatur. Id quod fit tum frictionibus cuique corpori convenientibus, unà cum partium ipsarum quæ fricantur tensione, & spiritus cohibitione, tum plusculo etiam oleo.

Frigus, ψῦξις, non eodem modo in sanis, & ægris sumitur: in ægrotantibus enim aliud est rigere, aliud horrere, aliud algere; sæpè enim accessionis insultus cum rigore, alteri cum horrore, alteri cum solâ frigiditate suboritur. Quod si quis cum nullâ concussione, & agitatione corporis perfrigescit, nec corpus, nec omninò cutis inæqualiter, & præter voluntatem eidem

dem moveatur, *Perfrictio* dicitur, non hic tamen riget, nisi motum concussionis inæqualem, & cutis, & totius corporis sentiat, isque *Rigor* ἔγγυος, dicitur; si autem cutem quidem perturbet, & per quosdam insultus quatiat, corpus autem totum non commoveat, *Horror*, & *Horripilatio*, Græcè φρίκη nominatur, & proin horror affectus solius cutis talis existit, qualis totius corporis passio existit Rigor, lib. de trem. & palp. c. 6.

Frons, Μέτωπον, est pars faciei supra oculos sita, & ad tempora usque protensa, substantiâ musculosâ, & osse subjecto (quod *Coronale* vocant) constans, superposita superciliis, pilis nuda, inter utramque aurem sita, Introd. cap. 10.

Fugaces fructus, qui & *Horarii*, & *Horæi* dicuntur, sunt, qui nascuntur eo tempore, quod *Horam* vocant; Est autem *Hora* Græcis id anni tempus, in cujus medio Caniculam exoriri contingit; Tempus autem id, est dierum quadraginta, quo tempore *Horarii fructus* constant, nonnulli jam declinantes, alii incipientes, alii in suo vigore, aut ultra vigorem, aut citra consistentes. Vocant autem ipsos *Horarios*, non solùm quod dicto fiant tempore, sed (ut mea fert opinio) ut ita ab his, qui ad reponendum sunt idonei, distinguantur, quando, & triticum, & hordeum, semina cerealia, & omnia æstivam quidem atque anniversariam habent generationem, sed non citò corrumpuntur; uti propriissimè *Horarii* dicti *fructus*, ut Cucurbitæ, Mora, Pepones, Melopepones, Persica, & alia id genus; quæ si quis in hyemem servare volens, exsiccata, reposuerit, eo etiam modo veterem naturam, in contrarium imitabuntur, 2. de aliment. fac. cap. 2.

Fuliginosus vapor est, qui ex deustione assatorum elevatur, lib. de usu puls. 7.

Fuligo, vide *Fumus*.

Fumus, & *Fuligo*, vapores sunt, qui elevantur, ille quidem ex materiis semiustis, hic verò ex immodicè

assis,

assis, ustisque. Est namque fuligo, vapor terrestris, fumus, mistio quædam ex terrestri, aqueâque substantiâ, 8. meth. 5. utrumque materiæ, ex quâ oritur, adustum excrementum, quod in sublime fertur, significat, non secus ac in febribus fuliginosum excrementum, exspiratione, & contractione arteriarum, natura ex corpore expellit, 3. de præsag. ex puls. cap. 7.

Fulva, vide *Dichroma*.

Funis brachii vena, est pars venæ humeralis, quæ protenditur, secundùm diversas adjutorii, id est, ossis humeri partes, lib. de anatom. viv. & de ratione cur. per sang. cap. 16.

Fungos vocant crassas palpebrarum eminentias, item ex capitis vulneribus quæ nascuntur, πλασήματα σαρκώδη. Galen. com. 3. in 3. de morb. vulg. 49.

Furcula superior, & *inferior*, vide *Claves*.

Furfuratio, quæ & *furfur*, & πιτύρα, est cùm quibusdam se scalpentibus furfuribus similia, ex capitis cute decidunt, à vitiatis succis nutritiis provenientia, 1. de comp. med. loc. 6. quæ & *Pityriasis* dicitur, & *Porrigo*. Hæ quasi squamulæ interdum madent, multò sæpiùs siccæ sunt: idque evenit modò sine ulcere, modò ex ulcerato loco, huic quoque modò malo odore, modò nullo accedente. Id malum ferè in capillo fit, rariùs in barba, aliquando etiam in supercilio, vel reliquo etiam corpore. Provenit à vitioso corporis humore, salsâve pituitâ, aut bilioso & melancholico sanguine caput subeunte, ut ait Paulus, vel à vitiosis serosis humoribus, ut Galenus & Aëtius scripserunt. Nomen morbo inditum à similitudine,

Cùm caput immensâ pexum porrigine ningit,
Copia farris uti frendentibus edita saxis.

ut Quintus Serenus Poëta cecinit.

Furor, vide *Melancholia*.

Furor ἐρωτικὸς *amatorius*, qui ex amore fit, perinde atque is, qui ex Musis θεοπεκτικὸς dicitur.

Furunculi, Δοθιήνες Græcis dicti, tumores sunt præter naturam, ex genere phlegmonum ex similibus humoribus quibus Vari geniti, per universum corpus, duplices sunt, aliqui, ut ita dixerim, varosi, duri, & ægrè concoctiles: aliqui inflammatorii, adnexas habent febres, ubi tumor in magnitudinem excrescit, & in pus transmutatur, 5. de comp. medic. loc. cap. 7. Estque furunculus *mitis* quidem, cùm in ipsâ solâ cute constituitur; *malignus* verò, cùm altè exoritur, Phymati, id est, Tuberculo similis, à quo solâ duritie differt, lib. de tumoribus, cap. 15.

Fusaneus morbus est, qui omni loco, & tempore fit, libr. finit.

G.

GALIANCONES, γαλιάγκωνες dicuntur ab Hippocrate, ut scribit Galenus, qui ob humeri caput in alam prolapsum dum adhuc crescebant, humerum breviorem habent. Hujus autem rei ille duplicem assignat causam, vel quod dum in utero sunt, humeri luxentur, vel quod post ortum tenerâ adhuc ætate juxta humeri caput in intimis partibus altèque suppurationes oriuntur, sive secentur, sive urantur, sive per se pus aperiatur, ut ab eo scriptum. Idem verò scribit sic appellari eos qui parvum & gracile habent brachium, partes autem circa cubitum tumentiores in modum mustelæ, quam γαλὴν appellant, à quâ deductum hoc nomen esse videtur.

Ganglia, γάγλιον, quæ Avicenna & Paulus vocant *Glandulas*, apostemata sunt glanduloſa, sicut avellana & nux accidunt super manus, talos, & frontem, quæ si comprimantur, digitos effugiunt, & mox redeunt, & aliquando multiplicantur, sæpéque impositione, & forti alligatione laminæ plumbeæ curantur, & discutiuntur, passiones has etiam *Contractiones* vocat Galen.

5. de

5. de comp. med. per gen. cap. 7. Paul. libr. 4. c. 14. Vocantur etiam, & *Gangilia*, quasi concretiones, & contortiones quædam, ex lento & mucoso humore accrescente, & conglomerato, quod proprium nervorum alimentum est, 2. de art. 56. His ferè notis deprehenditur: tumor est parvus, inæqualis, nullo præter naturam colore, doloríque expers, nisi validè comprimatur. Verùm ne tum quidem vehemens, sed stupidus dolor movetur. Plerumque ex plagâ aut lassitudine, rarò sponte provenit, nec in alto, sed sub cute radices agit, neque in orbem vel ad interiora posterioraque transferri potest, sicut Melicerides & Atheromata, sed si vim facias, ad latera tantum, hoc est, ad dextram vel sinistram pro nervi situ, moveri & flecti potest.

Gangræna, γάγγραινα, est alicujus membri mortificatio, ex magnitudine inflammationis, quæ jam fit, non quæ facta est, 2. ad Glauc. 9. Nam cùm omnino membrum effectum est demortuum, ita ut punctum, vel sectum, vel ustum non sentiat, quæ patitur, statim rescindere oportet, quâ sanam partem vicinam attingit, sed quod ita affectum est, denigratur; quod verò in medio est constitutum, ita ut tendat ad mortificationem, *Gangræna* nominatur, ibidem. vide *Syderatio*. Hippocrat. *Gangrænas* quoque emortuarum venarum torporem nominat, qui ex nimiâ inflammatione consequitur, 2. de fract. 24.

Gargareon, sive *Gurgulio*, *Cion*, *Columna*, *Curgulio*, est ea gutturis pars, quæ Faucibus adjacet, cùm secundùm naturam se habet; cùm autem morbo afficitur, ita ut ejus extremitas phlegmone laborans sit similis Acino uvæ, dicitur *Uva*; quando tota hæc pars afficitur, *Cion*, *Columna*; dicitur & ἰμὰς. Γαργαρεὼν, στεφύλη, Κιὼν, & Κιονὶς, 4. de loc. aff. cap. 3. Id ipsum Gargareon quia ad vocis modulationem fit, ideò à quibusdam *Plectrum*, πλῆκτρον, id est, vocis refractorium appella-

pellatur. 7. de usu part. cap. 5. Hanc eandem partem, *Columellam*, *Staphylen*, & *carnosam particulam summo ore dependentem* vocant, 6. de com. loc. cap. 3. vide *Columella*, *Pharynx*, *Staphyle*, *Epiglottis*.

Gastrocnemion est posterior carnosa tibiæ pars seu tibiæ venter, siquidem extuberat, propter musculorum eam tibiæ sedem occupantium crassitiem, (ut anterior tibiæ pars carnis expers, dicitur *Anticnemion*, ἀντικνήμιον,) Græcè Γαστροκνήμιον, ἡ Γαστροκνημία, *Sura* appellatur, libr. de musc. diss. cap. 32. & 2. de anat. adm. cap. 4. Ea uni homini inesse dicitur, cùm reliqua omnia animalia crura habeant sine Suris. vide *Sura*.

Gastroraphia, id est, abdominis sutura, 5. de anatom. adm. cap. 6. γαστρορραφία, ventris vulnerati connexio.

Gemelli, vide *Nates Cerebri*.

Genæ, faciei pars sunt, quæ inter nasum & aures sitæ sunt, quæ benè coloratis, & ingenuis, pudore suffusis, rubent, quæ & *Malæ* dicuntur, Introd. c. 10. Γένυς significat Maxillam, tam superiorem quam inferiorem: additur autem ad distinctionem ἡ ἄνω, vel ἡ κάτω. Dicitur & alio nomine γνάθος, sed ambiguâ pariter significatione. Vocatur ἡ ἄνω γένυς, hoc est, Gena superior, pars faciei fronti proximè subjecta, auribus utrinque, ab imo autem gingivis terminata. Non unico osse, sed pluribus solidis, duris & levibus constat, ἡ κάτω γένυς dicitur pars faciei infima & mobilis, dentes inferiores continens. Constat osse non simplici, ut plerique putant, sed gemino, sicut Hippoc. & Galeno visum est, quorum distinctio medio in mento est, ubi Sutura apparet, in pueris quidem evidenter, in adultioribus autem paulò obscuriùs, quæ etiam in provectis tamen coctura satisfacit. Aliter namque ea duo ossa separari vix possunt, adeò inter se τῇ συμφύσει coaluerunt.

Geneion, lib. de musc. dissec. cap. 2. vide *Mentum*.

Genitalis meatus, quem *varicosum assistentem* vocant, maxima illa via est, quæ genituram à testibus haustam,

ad Co-

ad Colis radicem defert, 1. de semin. capit. 15.

Genituram appellat Hippocrates illud, quod in abortu rejectum, vel dissecto utero exiens, seminis speciem repræsentat, non autem animal constitutum: id quod primis duobus mensibus solet accidere, quo tempore neque *Fœtum*, neque *Embryon* vocat, sed *Genituram*, 1. de sem. cap. 9. *Genituram* etiam aliquando appellat, Membra genitalia, in fœminis quidem uterum, in maribus verò seminaria vasa quæ nuncupantur, 3. de art. 41. vide *Cyema*: frequentiùs autem Genitura sumitur pro semine recenter emisso, vel in suis vasis adhuc contento, Græcè γονὴ, Hipp. lib. de naturâ pueri.

Genu, Græcè γόνυ, est femoris & tibiæ dearticulatio, & artificiosissima connexio, in quâ sinus est quidam prominens, alterius caput excipiens, quod anteriori parte, quò firmius fieret, Rotulâ, seu Patellâ munivit, quam μύλλω, & ἐπιγονατίδα vocant, quæ prohibet, ne femur curvatis, aut per declivia currentibus loco excidat, & dilabatur, libr. de ossib. cap. 21. & 22. & lib. Introd. cap. 10. Est autem ea dearticulatio omnium expeditissima justissimaque, ut scripsit Hippocr. libr. de fract. præterea firmissima, magnoque naturæ artificio comparata, ut quæ in eâ epiphyses & cavitates ita construxit, & ad amussim fabricata est, ut neque laxior sit epiphyseôn in cavitates ingressus, neque etiam adstrictior. Continentur autem & firmantur extrinsecus superciliis quibusdam ipsorum ossium & ligamentis, aliis quidem in profundo positis, aliis autem in circuitu totam dearticulationem comprehendentibus.

Gerocomica, γηροκομικὴ, est ea medicinæ pars, quæ senes regit, iisdemque convenientem vitæ ac victus rationem præscribit, de part. med. cap. 5. Incertum an ad ὑγιεινὴν, an ad θεραπευτικὴν, pertineat, cùm senum corpus neutrum sit, & senectus non exacta planè sanitas, sed vel morbi & sanitatis affectio quædam media,

vel omnino ejus generis non est, quæ firma constansque sit, quam καθ' ἕξιν appellant, sed potiùs fallax & incerta, quæ κατὰ χέσιν dicitur. Plures tamen eam salubris medicinæ partem esse statuunt.

Gibba Hepatis, vide *Sima*.

Gibbositas, quæ Græcis Κύφωσις dicitur, est distortio spinæ in posteriorem partem, 3. de artic. 2. vide *Cyphosis*, & *Incurvatio*.

Gibbus est, ubi inter distractas vertebras, vel una, vel plures illæsæ permanserint; accidere solet, ubi unica duntaxat vertebra, aut etiam duæ, aut tres, sese deinceps consequentes distrahuntur, eâ parte quatenus spinam cavari contingit, 4. de loc. aff. 5.

Gilva emplastra, vide *Dichroma*.

Gingivæ, Οὖλα, carnes sunt, quæ sunt circa dentes, 9. de usu part. cap. 15. ubi primùm è locellis suis & alveolis emergunt, 5. de comp. med. loc. cap. 8. quarum connexio χαλινὸς dicitur. In iis nuper natorum dentes latent, & veluti in præsepiolis conditi sunt, & ut siccioribus adstrictisque continentur, ita redundante humiditate laxioribus decidunt. Nervos habent à tertio pari, ut & dentes, per quos sentiunt & dolent, sæpèque in iis dolor est, qui in dente putatur esse.

Ginglymos, species est Diarthroseos, quâ ossa sese invicem ingredientia, conjunguntur; ut vertebræ inter se, ac cubitus, humerusque colligantur, lib. de ossib. in procem. ita ut unius caput in alterius cavitatem condatur, & vicissim hujus caput in illius sinum excipiatur. Est enim hæc Ἁρμονίη pleriisque ostiorum cardinibus similis, in quibus ferramenti utriusque (quod propriè à Græcis γίγλυμος appellatur) tum ejus quod parieti infixum est, tum alterius, quod ostio adhæret, pectines mutuò implexu sese subeunt. Quæ quidem compositionis ratio non videtur, ἀπὸ τῆς ῥαφῆς, id est, à suturâ valdè differre. In quibus verò ostiis clavus crassior parieti affixus ostii verticillum subit,

non

non γίγγλυμος, sed verius γόμφωσις dicitur.

Glabrities, vide *Madarosis*.

Glacialis humor, vide *Crystallinus*.

Glandium, vide *Thymus*.

Glans, est finis, & extrema totius Colis pars, cujus cutis, quæ eam vestit, *Præputium* dicitur, 5. method. cap. 13. Aristoteles verò 1. de histor. animal. cap. 13. dicit cutem, quæ Glandem integit, carere nomine, & totum quod ex eâ cute, glandeque constat, *Præputium* appellat. Dicitur etiam alio significato glans, *Suppositorium*, quod clysteris loco sedi inditur, 6. de comp. medic. loc. cap. 3.

Glandula, corpus quoddam carniforme est, laxum & fungosum, quod utique velut cunei quidam, vasorum divisionibus incubantes, fulcimentum ipsis suggerunt, ut à nullo violento casu afficiantur, 4. de usu part. cap. 20. *Glandulam* etiam *Suppositorium* vocat, com. 2. in 1. prorrhet. 6. *Glandulam* etiam *Thymum* dicunt, 3. de alim. facult. cap. 6. Sunt autem propriè sic dictæ Glandulæ, (quas etiam *Adenes* vocant) imbecilliores corporis partes, ad quas valentiores corporis partes, supervacuâ sibi tum quantitate, tum qualitate, & præsertim ad eas, quæ rariores naturâ sunt, transmittunt; quippe valentius est arteriarum, venarum, nervorum, musculorum robur; imbecillius autem, aut prorsus nullum corporum, quæ glandularum sunt naturâ, 13. meth. cap. 5.

Glandulæ laryngis sunt corpora laxiora, & fungosiora cæteris Glandulis, laryngi utrinque adjacentes, factæ à naturâ, ut partes omnes, quæ tùm ad laryngem, tùm ad fauces pertinent, humore ad ipsas largiter decumbente perfunderent, 7. de usu part. 17.

Glanduloſi assistentes, vel *astites*, vel *parastatæ*, *vasa seminaria*, *vasa spermatica*, *plexus* seu *flexus variciformis*, *plexus capreolaris*, & *hederarius*, 1. de semin. cap. 12. homonyma sunt, significantia duo vasa, venam scilicet, eique

eique cui subjacentem arteriam, flexus multos numero æquales, instar Capreolorum quorundam, variè complexorum efficientia, quo in implexu sanguis, & spiritus, qui ad testes feruntur, diutissimè coquuntur, ipsumque semen elaboratur, eidem flexus postremi in testes terminantur, qui testes, laxi & cavernosi, chymum, qui in vasis incepit concoqui, excipientes, exactius percoquunt, & perfectam seminis formam ubi adeptus est, id ipsum per aliud vas, quod ad pudendum porrigitur, semen ejaculantur, (quod *varicosum assistentem* vocant, 1. de semin. 15. vulgus *vasa deferentia*, ut priora, *vasa præparantia* appellat) quod vas spermati cum maribus latum & longum, fœminis angustum & breve natura concessit, 14. de usu part. 10. & 11.

Glandulosa corpora, quæ primus Herophilus, ἀδηνοειδεῖς προστάτας, quasi glandulosos præsides, aut prostates appellavit, utrâque parte colli vesicæ sunt locata, in quibus humor quidam spermati similis, crassus, viscosus, verùm longè tenuior continetur, qui in coitu repente, ac simul unà cum semine elabitur, reliquo autem tempore omni paulatim congeritur: cujus usus est, ut ad venereum coitum excitet, & in coitu delectet; denique ut ad instar olei meatum urinarium humectet, & inungat adversus urinæ rosionem, & ne exsiccatus consideat, prohibeatque, quò minùs per se lotium, ac semen facilè feratur; in masculis glandes hæ (aliàs *vesiculæ seminariæ* dictæ) notabilis magnitudinis sunt, 14. de usu part. & 1. de semin.

Glaucosis, γλαύκωσις, *glaucedo*, est oculorum affectus, qui ex immodicâ siccitate, vel concretione humoris crystallini, vel ex largiori ejus evacuatione, (quæ fit in compunctionibus) solet progigni, quique cæcitatem præ omnibus maximè, qui oculis accidunt, morbis, inferre solet, 10. de usu part. cap. 6. *Glaucoma* verò (γλαύκωμα) est naturalium humorum,

rum, in glaucum colorem mutatio, libr. finit. Diciturque id oculi vitium, quod ortâ priùs ſuffuſione, & humore circa pupillam valde concreto, & reſiccato contractum eſt; unde *Glaucedo* à ſiccitate eſt, ut *Glaucoma* ab humiditate; & propterea Gal. 3. aph. 31. dicit Glaucoma ſpeciem eſſe ὑποχύματος, id eſt, ſuffuſionis, non tamen docet eſſe eundem morbum; differt enim ſuffuſio tum à Glaucedine; tum à Glaucomate; eſt enim *ſuffuſio* extranei humoris, & aliunde influentis concretio; *glaucedo* verò ipſius humoris cryſtallini, denſatio, & reſiccatio. Nec omnes ſuffuſiones tantæ ſunt, ut toti pupillæ prætendantur, & viſum ex toto adimant; Glaucoma verò cryſtallini univerſi eſt, atque ſiccitas, per ipſum totum ex æquo diffuſa, & ex ſiccitate concretio. Adhæc, pleræque *ſuffuſiones* curationem recipiunt, cùm tamen nullum *Glaucoma* curetur, uti nullus alius morbus ab immodicâ ſiccitate proveniens, facilè & plenè curatur.

Glaucedo, vide *Glaucoſis*.

Glaucoma, vide *Glaucoſis*.

Glene eſt, quod in ſuperficie extremi oſſis tùm capitum, tum ſinuum ſitum eſt, ab ocularis ſinus ſimilitudine, ſic dicta, libr. de oſſibus in proœm, γλήνη pupilla oculi. Cavitas ipſa oculi. Ab eâ facta metaphora eſt ad alias oſſium cavitates. Siquidem apud Hippocratem γλήνη ſignificat cavitatem oſſis in quam alterum os inſeritur, quæ & κοτύλη appellatur. Inter quæ tamen poſteriores Medici diſtinxerunt. Nam authore Galeno libr. de oſſibus, ex cavitatibus oſſium capita ſuſcipientibus quæ profundior eſt κοτύλη dicitur: quæ verò ſuperficiaria, ut ambigere poſſis an cavitas ſit nec ne, γλήνη nominatur. Id verò quoniam in latitudine quâdam dicitur, idcirco γληνοειδὴς appellatur ſinus qui obſcurus eſt. Nec tamen ſinus γληνοειδὴς & γλήνη differunt, ſed idem ſunt omnino.

Gle-

Glenoeides, ſunt duo ſinus leviter cavi, in inferiore ſummæ vertebræ parte (quos ab ocularis ſinus ſimilitudine ſic appellant) ſimiles ſuperioribus; ſed ſinus ſuperiores, (cùm caput ipſum excipiant) non abs re ſunt majores; infrà verò minores ſunt, qui vertebram ſecundam admittunt, lib. de oſſib. cap. 8.

Gloſſocomion, quod & *Glottocomion* dicitur, machina quædam eſt, in quâ extenduntur, & vinciuntur fracta membra laqueis, ad juſtam eorundem diſtentionem, 7. de uſu part. cap. 14. γλωσσοκόμιον ἢ γλωττόκομον, nomen eſt Atticum ut ſcribit Galenus, & propriè ſignificat arculam, in quâ homines recondunt res pretioſas, & quam multi iter facientes portant; eſt autem oblonga & anguſta. Ab ejus ſimilitudine Medici Hippocr. poſteriores (nam Hippocratem id genus inſtrumenti non noviſſe Galenus author eſt) machinam quandam chirurgicam, fracto femori vel cruri, ubi callus circumdatur accommodatam γλωσσόκομον nominarunt. Eſt autem machina cava oblonga, & ad femoris proportionem arcta ſupernâ parte trochleas utrinque ſingulas habens ad latera ſitas, & infernâ parte tranſverſum axem, ad quem alligati laquei contrarium nixum toti membro geminâ tenſione efficiunt.

Glutia, Græcè γλῶπα, id eſt, parvæ nates Cerebri ſunt tenues, ac prælongæ Cerebri eminentiæ, ex utrâque parte illius meatus, qui ſpiritum ex medio Cerebri ventriculo, in Parencephalidis ventriculum tranſmittit, quarum concurſum, hominum conjunctis inter ſe femoribus, ſive natibus, rectiſſimè comparaveris; ſunt autem qui Didymis, hoc eſt, teſticulis, ea aſſimilantes, malunt vocare *Didymia*, ſive *Teſtes*; quæ verò his proxima, *glutia*, 9. de uſu part. cap. 14. Producta ſunt ex Cerebri ſubſtantiâ duriore, ſupraque & ante conarium ſuſtinent, poſterius verò epiphyſim σκωληκοειδῆ inter latus dextrum & ſiniſtrum conſtituunt meatum, qui à medio ventre ad poſtremum fertur. Eorum

autem

autem usus est, ne meatus ille à supernis cerebri partibus comprimatur & intercludatur.

Glutinatorium medicamentum, quod & *sanguinarium*, *cruentũ opitulans*, & *enæmon* dicitur, est, quod vulneris oras committere, & glutinare molitur, 3. de comp. med. per gen. cap. 2.

Gluton, hoc est, natem appellant, alterum ex duobus processibus cervicis ossis femoris, qui major, & exterior, & gibbus est, lib. de ossib. cap. 21. γλυτὸς autem ea apophysis (quam & τροχαντῆρα μέγαν appellant) dicta est, vel à similitudine quam habet cum natibus, vel quod musculi, quibus nates constant, ei præcipuè inserantur. vide *Femur*.

Glycea medicamenta sunt, quæ aliquando purgant, & interdum acres humores indulcant quasi & alterant, lib. de Dynamid. in procœmio.

Gomphos, affectus oculi est, qui Latinè dicitur *Clavus*, cum pupilla egrediens pelliculas Uveæ, superficie tenus operit; unde ejus forma fit quasi Clavus, libr. de ocul. cap. 11. vide *Clavus*. Γόμφιοι, clavales seu molares dentes, sunt dentes asperi, inæquales, ampli, lati, molendis atterendisque cibis comparati, à caninis ad extremam usque mandibulam pluribus radicibus affixi. Dicuntur γόμφιοι, quod clavorum modo genis infigantur, unde & γόμφωσις dentium ferè propria.

Gomphosis, Synarthroseos species est, cùm ad instar clavi os ossi infigitur; vel cum os unum, alteri penitùs est infixum, ita ut ne tantillum quidem (veluti dentes suis alveolis) moveatur, libr. de ossib. in procœmio. Per γόμφωσιν quoque juncta quædam ossa dici possunt in carpo, metacarpo, tarso, pedio, & aliis quibusdam partibus, synarthroses enarthrosi, & arthrodiæ similes, solâ motuum magnitudine ab eâ differentes.

Gonorrhœa, est seminis invita, & assidua excretio, cole non extenso. *Gonorrhœæ* autem nomen planè compo-

si-

positum est, ἀπὸ τῦ ῥεῖν, καὶ γένημα, quasi seminis genitalis fluor, ob imbecillitatem retentricem continentium ipsum corporum, 6. de loc. aff. 6. Quæ verò intento pudendo fit, propter convulsionem accidit, inque eâ duo morbi conjunguntur.

Gracilis, sive *tenuis pulsus* est, in quo longitudinis dimensio, quodammodò duabus reliquis dimensionibus præstat; in quo autem duæ reliquæ superant longitudinem, *pulsus* hujusmodi *turgidus*, sive *crassus* appellatur, 1. de diff. puls. cap. 5.

Grando, est tumor crassus, in partibus interioribus palpebrarum coagulatus, ut quasi grando videatur, lib. de ocul. cap. 9.

Graphioeides, aut *Belenoeides processus*, id est, *graphio*, seu *stylo*, & *acui similes*, qui & *styloeides* dicuntur, à Columnæ specie, quæ partibus hujusmodi sese offert, *tenues ossium capitis processus*, appellitant, 10. de usu par. cap. 4. Adhuc *graphioeides* & *styloeides* processus, est Cubiti processus, quem è directo parvi digiti porrectum, à graphii, seu styli modo, Græci *dissectores*, sic vocant, 1. de anat. adm. cap. 10.

Gravativus dolor, vide *Dolor tristis*.

Gravedo, sive *Coryza*, est tenuis & incoctus humor, qui per nares secernitur, 2. progn. 49. Quem Galenus docet non esse pituitæ speciem, ut quidam falsò asserunt, sed excrementum, quod à Cerebro destillat, tenue, aut crassum, quod tùm in senibus, tùm iis, qui ratione quâvis sunt perfrigerati, plurimum acervatur, 2. de natural. fac. cap. 9. vide *Coryza*.

Graveolentia, vide *Beneolentia*.

Gravis, seu *gravitivus dolor*, vide *Dolor tristis*.

Gressuram γλισχάδα, vocat Hippoc. totum id, quod inter inguina utriusque cruris est, cujus mediam partem θῆλυν, nuncupat, hoc est, *interfemineum*, eò quod duobus feminibus interjaceat. Est intestinum, seu intercapedo, quæ ab exortu pudendi, usque ad

anum

anum pertingit, ubi etiam veſicæ collum, collocatum eſt, 4. de artic. 45.

Grumus, Græcè θρόμβος, eſt concretus ſanguis, lib. de atrâ bile, cap. 2. eſtque aggregata concretio ſenſibilis ſanguinis, lib. de tumor. cap. 2. Propriè quidem ſignificat continuæ rei fragmentum & fruſtum. Inde ad lac & ſanguinem Medicis tranſlata vox eſt, qui θρόμβωσιν dixerunt, in lacte quidem quoties à puerperio fœminis lac fluere deſinens in mammis denſatur, & in exigua fruſta concreſcit: in ſanguine verò, cùm à venis ſuis effuſus, & in vicinâ ſpatiâ abſcedens, ſive per diapedeſin, ſive eroſo aut rupto quomodolibet vaſe ſimiliter coit atque condenſatur, non in veſicâ modò, verùm etiam in ſtomacho, in renibus, in inteſtinis, in utero, in naſo, in omni denique corporis cavitate. In quâ quoniam præter naturam ineſt, calorem nativum amittit, indeque niger evadit & cogitur, tandemque putreſcit, ut & reliqua omnia quæ extra naturalem locum ſita ſunt.

Guidez venæ, vide *Apoplecticæ*.

Gula, vide *Oeſophagus*.

Gurgulio, vide *Staphyle*, & *Gargareon*.

Guttur, vide *Larynx*.

Gutturoſos, id eſt, ἐξεχεβρόγχους, quaſi *gutteremilos* vocat Hippocrates eos, qui prominentia in anteriorem partem, guttura habent: guttur enim, (Græcis βρόγχον) vel totam aſperam arteriam nominat, vel fauces tantùm, 3. de art. 8.

Gynaiceia, id eſt, mulierum paſſiones, lib. de Gynæciis.

Gynæcomaſton, muliebris mammæ, & ſubjectæ additæque mammis pinguedinis, auctio eſt, præter naturam, libr. finit. γυναικομαστὸν, muliebrium mammarum ſummum incrementum: τὰ ϑ γυναικεῖα, muliebria ſunt, & mulierum menſtruæ purgationes.

H.

HABITUS est partium nostri corporis structura, constitutio, & compositio: quâ ratione dicimus; hujus corpus esse habitus solidi, compacti, rari, cujus ratione etiam corpus rarum facilè evaporatur, & syncopen incurrit, habitus verò densiores in morbis cunctanter, diutiúsque laborant, 2. de ratione vict. 47. Prætereà *habitus* nomine de omni re uti solemus, quæ constans est, ægrèque amovetur; unde & sanitatem *bonam habitudinem* dicimus, lib. de bonâ habitudine, & 4. de rat. vict. 25.

Hæmalopa, est oboriens cruenta suffusio ad plagas oculi illatas, 4. de compos. med. loc. cap. 8. & proin sugillatio in oculis, ex plagâ, aut ictu, vel effusio, sub contusum locum, sanguine. Unde Archigenes dicebat *Hæmalopa* idem malum esse cum *Hypospphagmate*, atque etiam in omni aliâ corporis parte posse contingere, præter quàm in oculo. Dicitur autem αἱμάλωψ, quasi αἷμα ἐν ὠπῇ. Dioscorides verò etiam cruorem per adipem sparsum αἱμάλωπα nuncupavit, scribens lib. 2. capite de hircino & ovillo sevo: tere paulatim aquam affundens, donec ne ampliùs quidem cruentum virus excernatur. Galenus etiam ἐν τοῖς γλῶσσαις annotavit αἱμάλωπας vocari rubentes quosdam in cute circulos, qui alio nomine αἰθύλικες appellantur.

Hæmatosis, id est, *Sanguificatio*, vide *Hepar* & *Sanguificatio*.

Hæmodia, est affectus qui dentes, gingivasque infestare solet, cùm quispiam & austeros, & acidos cibos ingesserit, adeòque dentium quidam quasi stupor, cui portulacam manducatam mederi experientia probat, 2. de loc. aff. 6. Eum affectum oratione quidem explicare impossibile est, sed cùm quis ejusmodi cibos manducavit, ut iis dentes & gingivæ malè afficiantur, affectum hunc in eo & omnibus similem esse credi-

mus,

mus, qualem in nobis ipsis experimur. Sunt autem qui τὴ ὀμωδίας nomine omnem simpliciter dolorem dentium intelligant.

Hæmophobus, id est, sanguinis mittendi timidus, 9. metib. 5. vide *Psychrophobus*.

Hæmoptoicus is est, qui sanguinem sputo ejicit, lib. 7. de comp. med. loc. cap. 4. sive vomendo, sive tussiendo, sive screando, sive simpliciter exspuendo rejiciatur, 4. de loc. aff. 5.

Hæmorrhagia, id est, sanguinis eruptio, & abundans effusio, quæ si per magnum vulnus fiat, per largum obitur fluxum; sin angustum, per jaculationem, ut in venis secandis: differt autem *Hæmorrhagia*, ab *Hæmorrhoide*, quòd illa sit abundans effusio sanguinis ex venis, indifferenter qualibuscunque, hæc verò effusio sanguinis, ex ani, sedisve venis per dissultationem, ac paulatim facta, ut quæ ut plurimùm per vasorum erosionem fiat, lib. de finit. unde *Hæmorrhoïdas*, sanguifluas venas, in ano existentes appellant, 4. de artic. 40. Sanguinis è venâ vel arteriâ vacuatio interdum critica, utplurimum verò symptomatica est, & tribus de causis contingere potest, tunicâ earum divisâ, aut reserato earum ore per ἀναστόμωσιν, aut transcolatus sive transiniissus per διαπήδησιν. Dividitur tunica vulnere, contusione, ruptione, erosione. ἀναστόμωσις accidit propter tum vasis imbecillitatem, tum sanguinis, qui ad os ejus impetu ruit copiam, adhæc acrem quampiam, quæ illi extrinsecus incidat qualitatem. διαπήδησις ex tunicâ quidem ipsâ rarefactâ, sanguine verò tenuato oritur: accidere præterea interim potest & ex gracilium vasorum ore adaperto. Cæterum à partibus fermè omnibus profluere sanguis potest, naribus, ore, thorace, pulmone, ventriculo, jecinore, intestinis, & hæmorrhoïdibus: atque earum partium ἡ αἱμορραγία dicitur, à quibus ille profluit. Verùm apud Hippocratem cùm simpliciter αἱμορραγία dicitur non addito par-

tis nomine, quæ sanguinem fundit, id modò sanguinis profluvium intelligitur, quòd è naribus manat, ut annotavit Galenus 1. Epid. Cùm autem τὸ αἱμορῤῥαγίας nomine omne sanguinis profluvium intelligi possit, eo tamen propriè dicitur quod confertim fit ἀπὸ τοῦ ῥαγῆναι, quod apud Hippocr. significat ἄῤῥωξ ὁρμᾶν, hoc est, impetu & confertim prodire, ut Galenus in gloss. explicavit.

Hæmorrhoïdes, vide *Hæmorrhagia.*

Halituosa, seu *vaporosa* sunt quæcumque per cutem foràs exhalare apta sunt; *humida*, quæ per vesicam; *sicca*, quæ per alvum; quippe à vincenti in singulis eorum substantiâ, nomina ipsis imponuntur. Contraria *halituosis*, & *diureticis* dicuntur *Emplattomena*, quæ exiguis meatibus cutis, & vesicæ inhærentia obstruunt, & ea detinent, quæ per cutim, & urinas expurgantur: quæ verò opponuntur *solutivis*, dicuntur *Stryphna*, quòd valenter adstringant, 8. meth. 2.

Halituosus vapor & spiritus, est alicujus corporis partis humiditas, quæ ad summum concocta, in tenuem halitum, virtute insiti & validi caloris soluta, insensibili transpiratione in ambientem effluit; qui halituosus spiritus in animalis corpore ex succis, qui lentè, sensimque excalefiunt, nascitur; ubi verò calor imbecillior est, vel naturalis humor, tùm semicoctus, tùm crassus, tùm glutinosus, atque particula densior, ibi crassior excitatur halitus, quàm ut transpirare possit, 14. meth. cap. 7.

Harmonia in ossibus, species συναρθρώσεως est, in quâ ossium structura, per simplicem lineam fit, non autem, ut in futurâ anfractuosam. Sunt autem maxillæ superioris, adhæc narium, & quædam etiam capitis ossa, ad hunc modum inter se juncta, lib. de ossibus, in proœmio. Eo modo & pars occipitis infima, & ossa nasi, carpi, tarsi secum connectuntur. Galenus etiam ad finem comment. 3. εἰς τὸ καθ' ἡμῖν scribit capitis

ossa,

ossa, ubi se tangunt, propriè dici ἁρμονίας, sed transłato vocabulo ῥαφὰς appellari. Calvariæ enim ossa ait, inter se ἥρμοσται, id est, committuntur : atque idcirco ipsorum contactus, κατ' ἁρμονίαν committi meritò dicuntur: verùm à similitudine eorum quæ suuntur, ῥαφῇ nuncupantur. Ἁρμονία etiam medicamenti nomen est in catapotia coacti, & perutilis ad sistendas destillationes. Galen. lib. 7. τ κατὰ τόπους. Est etiam medicamentum ἀνώδυνον βηχικὸν, hoc est, ad tussim comparatum doloris expers. Cujus descriptio est apud Aëtium, lib. 8. Est etiam ἁρμονία emplastri nomen, quod describitur ab Aëtio.

Hebetudo visus, quæ & *offuscatio visus* nominatur, est summa offensio visionis, sine causâ manifestâ, lib. Introd. c. 15. Græci vocant ἀμαύρωσιν, Arabes *Guttam serenam*, differtque ab *Amblyopia*, (ἀμβλυωπίᾳ) in eo, quòd magis in illâ, quàm in hâc læditur visio. Si paulatim ἀμαύρωσις conflata est, causas habet easdem, quas etiam ἡ ἀμβλυωπία : si verò repente unoque impetu incidit, in causâ est nervi visivi obstructio, à crassis & viscosis humoribus subitò illapsis, aut ejusdem nervi resolutio. Habet & plures alias latentes & internas causas, habet etiam externas : ut frequentes cruditates, crapulas, insolationem, capitis inustionem, atque ardorem aut refrigerationem, aut multam lectionem à cibo, aut balnei usum post cibum, vomitiones, & concubitus immoderatos intempestivosque, spiritus violentam cohibitionem, à quibus omnibus caput valdè repletur. Hæc quidem atque his similia, si minora imbecillioraque sint, ἀμβλυωπίαν : si verò & magnitudo, & vehementia ipsis accesserit, ἀμαύρωσιν efficiunt.

Hectica febris, duplicem habet significationem ; sic enim dicitur omnis febris solutu difficilis (sive sit pituitosa, sive melancholica, oppositа τῇ ἑκτικῇ, hoc est, febri solutu facili.) Alterâ verò significatione, speciatim magis dicitur *Hectica febris*, quæ & *putridæ*, & *dia-*

& *diariæ* oppoſita ſit, diciturque Hectica, quòd in habitu corporis, ἕξιν appellant, tanquam in ſubjecto conſiſtat; eſt enim hectica febris, calor præter naturam in ſolidis partibus ipſius cordis accenſus. vide *Febris hectica.*

Hecticus pulſus, ita ut Febris hectica vocatur, qui non magnoperè ullo modo variat, cæterùm manet in perpetuum ſibi ſimilis, cohæretque, nec ſolvitur unquam, quòd totus corporis habitus morbum induat, in ejuſcemodi febribus, & pulſibus, libr. de pulſib. ad Tyrones, cap. 8. Ἕκτικὸς σφυγμὸς eſt ſpecies inæqualis pulſus in unâ pulſatione, & diverſis arteriæ partibus, confinis formicanti, qui Græcis μυρμηκίζων dicitur, ſed eo adhuc minor. Pthiſi, empyemati & febri hecticæ proprius eſt, & ſicut hæc, ita nec ipſe magnam mutationem ſuſtinet, ſed perpetuò eſt gracilis parvusque, quia propter ſiccitatem in longum & latum duci nequit arteria: & debilis ob facultatis vitalis imbecillitatem, & præterea frequens: quia cùm propter auctum calorem pulſus velox eſſe deberet, nec tamen talis eſſe hecticis poſſit propter virium infirmitatem, neceſſe ſit frequentiâ magnitudinem & velocitatem ſuppleri.

Hecticus ſpiritus ſeu *inſitus*, & naturâ partium ſubſtantiæ complantatus, *ſpiritui influenti* opponitur *naturali*, & *animali*, cumprimis ſolidis corporis in partibus continetur, ex quo quippe compoſitæ ſunt, iiſdemque in univerſo corpore, nec diviſis, nec condenſatis, nec è loco ſuo motis conſervatur; reſolvitur autem ſpiritibus influentibus intenſis: ut in phreniticis; vel diſſolutis: ut in lethargicis, vel iis, qui cardiaco affectu laborant, lib. Introd. cap. 13.

Hederarius flexus, vide *Glanduloſi aſſiſtentes.*

Hedra, ſedes, anus, podex, dicitur & Græcis alio nomine δακτύλιος, & πρωκτὸς; eſt autem meatus ventris inferior, continendis, tranſmittendiſque excrementis

mentis destinatus. Cùm enim venter totus peritonæo undique concluſus ſit, duo tamen in eo ſunt meatus, ſuperior quidem ad ſtomachum, πυλωρὸς dictus: inferior verò hic, de quo ſermo eſt, ad rectum inteſtinum, cujus oræ ultimæ incumbit. Eſt autem inſtrumentum vacuandis excrementis comparatum. Cujus generis inſtrumenta cùm ſint duplicia, aliis excrementorum effluvium intempeſtivum cohibentibus, aliis verò tempeſtivum incitantibus, ea quidem ne intempeſtivè & præproperè labantur, muſculi ſedem ipſam conſtituentes non ſinunt. Sunt autem duo ad ſedem muſculi, quorum unus rotundus eſt, ſolutus, & ſine pari ſive oppoſito muſculo, per tranſverſum ipſi circumfuſus, adeò ut rectum inteſtinum exactè & firmiter occludat, & excrementa intus contineat. Alter verò ſedis muſculus eſt geminus, vel etiam tergeminus (eum namque in duos vel tres dividere poſſis) qui obliquè ſupra rotundum muſculum ſitus ſedem ſurſum retrahit. Quo fit ut ſi quando reſolvatur aut reddatur imbecillior, ſedem ipſam prociduam & proladentem, ut in magnis contentionibus corporis fieri aliquando ſolet, ſurſum retrahere & revocare non poſſit, ſed ea omnino everſa maneat, niſi manu reponatur. Adhuc *Hedra* apud Hippocratem, lib. de vulneribus capitis, eſt oſſis fracturæ ſpecies talis, ut in eo teli veſtigium remaneat, atque appareat, quâ telum inſederit. Quem quidem affectum à telo acuto fieri neceſſe eſt, autore Galeno.

Hedyſma, id eſt, Unguentum odoratum, 1. de compoſ. medic. loc. cap. 2. Ἡδύσματα dicuntur unguenta ipſa, quibus ad ſuavitatem odoris aromata adjuncta ſunt. Unguenta autem ea, quæ ἡδύσματα olim vocabantur, ſuccus tantum erant, hoc eſt, liquida, ut quæ ſolis ferè conſtarent oleis, eóque differebant, ἀπὸ τῶν σμιγμάτων, ut Plinius ſcribit, quod hæc corpus haberent, hoc eſt, ſolidiora eſſent: utriſque tamen eadem odoris

odoris gratiâ. Dicuntur ἀπὸ τῦ ἡδύνειν, quod est suave & odore gratum facere: unde & ἡδύσματα generaliter dici possunt quæcunque rem aliquam jucundiorem gratioremque reddunt. In quâ significatione Galenus lib. 3. de alimentis, pinguedinem & adipem carnium ἡδύσματα esse dixit. Cibis enim suavitatem potiùs conciliant, quàm in alimentum vertuntur.

Hegemonice, ἡγεμονικὴ, id est, principes animæ virtutes, sunt rectrices, & animales, quæ in capite collocantur, videlicet facultas imaginatrix, ratiocinatrix, & recordatrix, lib. de sympt. diff. cap. 3.

Helcydria, id est, pustulæ ulcerosæ in capite genitæ, 1. de comp. med. loc. cap. 9. Ἑλκύδριον dicitur omne ulcus parvum, nec eo nomine certa ulla species ulceris designatur.

Heliosis, Ἡλίωσις, *Insolatio*, est corporis in Sole apricatio. Remedii genus est veteribus Medicis usurpatum variis modis, quo alii ad Solem ejusque radios exponebantur, sive stantes, sive ambulantes, sive jacentes; quo remedio præmissâ per alvum evacuatione juvabantur Hydropici, Ischiadici, Nephritici, Paralytici, Elephantici, Cæliaci, Hystericæ mulieres, & alba uteri fluxione laborantes, & Cephalalgici, ubi ex eo auxilio, corporis perspirationem uberiorem, sudores, alvi adstrictionem, adipis consumptionem, tumorum laxorum, tum maximè hydropicorum detumescentiam, facilem respirationem, omnisque superflui humoris absumptionem fuissent consecuti.

Helos, sive *Clavus*, est callosum tuberculum, album, rotundum, capiti clavorum simile, toto in corpore proveniens; sed pedum plantis, digitisque potissimum, & calcaneis accidit, & oculis, vide *Clavus*.

Helodes febris, vide *Febris Helodes*.

Heloſis, est curva ac reflexa palpebræ eversio, utroque oculi musculo convulso, partemque Tarsi sibi continuam, ad se ipsum trahente, quod in magnis morbis

bis magnum malum significat. Hanc ipsam palpebrarum contorsionem Hippocr. vocat *Campylon*, 10. de usu part. cap. 9.

Helminthes, vide *Elminthes*.

Hemitritæos febris, ἡμιτριταῖος πυρετός, *Semitertiana febris*, vide *Febris semitertiana*.

Hemicrania, affectio est dolorosa, circa dimidiam capitis partem, aliquando dexteram, aliquandò sinistram (quæ juxta suturam sagittalem terminatur) ut plurimùm per circuitum exacerbatur, plerisque circa temporum musculos dolentibus, quibusdam in vertice capitis; quidam verò adeò vehementer dolent, ut ne manuum contactum facilè ferant, in quibus pellicula Calvam ambiens, læsa est. dicitur etiam aliquando Heterocrania, Græcè ἡμικρανία, & ἑτεροκρανία, 2. de comp. med. loc. cap. 3. Estque & aliud *Hemicraniæ* genus, quod *Sphacelodes* nominant, estque convulsorius dimidiæ partis capitis dolor, 2. de loc. affect. 7. Causa doloris tanti est vaporum, aut humorum, aut utrorumque vel multorum, vel calidorum, vel frigidorum, vel acrium salsorumque influxus sive per venas, sive per arterias. Affluunt autem hi vel quod à cerebro, ejusque membranis foras pellantur tanquam redundantes aut vitiosi, vel quod à subjectis partibus sursum mittantur. Ac vapores quidem tensivis doloribus afficiunt: biliosa excrementa mordaces inducunt: plenitudo gravitatis sensum adfert: rubor & calor calidos humores significant. Ἡμικρανικὰ φάρμακα dicuntur medicamenta topica, curandis hemicraniis convenientia. Ea non sunt unius generis: alia enim magis, alia minùs calida sunt: omnia tamen calida esse oportet, multùm quidem, ubi non est multus calor, moderatiùs verò si multa caliditas in dolore percipiatur: tunc enim ad reprimendum caloris excessum, calidis pharmacis aliquid refrigerans miscendum. Omnia etiam aliquid habere oportet, quod firmitatem & robur

robur addat, quod astringentem scilicet habeat facultatem.

Hemiplexia, ἡμιπληξία, Paraplegiam significat, vide *Paraplegia*.

Hepar, quod & *Iecur*, est membrum princeps in dextro hypochondrio collocatum, venarum omnium principium, & primum sanguificationis, (quam hæmatosin vocant) officina, & instrumentum est, & nutrientis virtutis fons, 4. de usu part. cap. 12.

Hepatica vena, vide *Axillarii*.

Hepaticus affectus, (quæ & *hepatitis* nominatur, de symptom. diff. 5.) est Jecoris imbecillitas citra phlegmonem, cùm nutrimentum per vasa, quæ in mesenterio sunt, veluti per ora quædam semicoctum attraxit, rursusque per eadem semicoctum ablegat in intestina; unde oritur excretionis species, maximè similis loturæ carnium cruentarum, ac recenter enectarum, sive, quod idem est, aquosi sanguinis. Atque hoc quidem symptoma semicoctorum ciborum, vomitioni ob p. n. affectum ventriculi quæ excitatur, proportionatum est, 3. de sympt. caus. cap. 2. Eos igitur, qui sic affecti sunt, & quibus visceris ipsius vires fuerint imbecillæ, *Hepaticos* vocat, affectumque hunc, *Hepaticum fluxum*, alium à *Dysenteriâ* facit, 5. de loc. aff. 7. Affectio igitur *Hepatica* appellata, veluti etiam & *Cœliaca*, & *Stomachica*, citra tumores præter naturam, circa ipsas partes contingit; inflammatum enim esse hepar, aut abscessu laborare, aut induratum esse Medici dicunt, aut aliud quippiam tale; non tamen *hepaticum* vocant hominem ipsum, cui tale quid accidit, 8. de comp. med. loc. cap. 6.

Hepiala febris, ἡπίαλος πυρετὸς, vide *Febris hepiala*.

Hepsema, id est, *Sapa*, vide *Apothermus*.

Herculeus morbus, vide *Comitialis*.

Hermaphroditon, Ἑρμαφρόδιτον, est vitiosa membrorum genitalium conformatio, præter legitimum pudendi-

dendum, alterius etiam sexus pudendo apparente. Hujus vitii quatuor differentias esse, Leonides memoriæ prodidit, tres quidem in viris, unam in mulieribus. In viris quidem aliàs juxta τὸ αἰδοῖον, aliàs in medio scroto pudendum muliebre pilosum apparet, aliàs verò, quæ tertia differentia est, per id ipsum quod in medio scroto pudendi formam habet, urina emittitur: in mulieribus autem supra pudendum juxta pubem virile frequenter genitale reperitur, tribus quibusdam extantibus corporibus, uno tanquam cole, duobus autem veluti testiculis. Sed ferè fit ut è duobus pudendis alterum iners sit & invalidum, nec nisi rarissimè utrumque ad Venerem idoneum habetur. Pluribus verò etiam utrumque imperfectum est, ut nec maris nec fœminæ opus exercere possit. Quod Ausonius hoc Epigrammate indicavit.

Mercurio genitore satus, genitrice Cythere,
Nominis ut misti, sic corporis Hermaphroditus,
Concretus sexu, sed non perfectus utroque,
Ambiguæ Veneris, neutro potiundus amori.

Nomen huic malo datum est ab Hermaphrodito, quem Mercurii & Veneris filium fuisse, & ἀνδρόγυνον, hoc est, virum & mulierem perhibent. A quo qui utrumque similiter sexum habent, ἑρμαφρόδιτοι καὶ ἀνδρόγυνοι appellantur.

Hernia, vide *Ramex*, & *Celes*.

Herpes, qui & *Serpigo* nominatur, est repens inflammatio, ex syncerâ flavâ bile, suam servante naturam; quæ ipsa bilis flava si cum sanguine per totum corpus deferatur, morbum facit, qui *Ictheros*, id est, Regius appellatur; sola verò quando ab aliis succis secreta est, & in aliquo externo membro consistit, *Herpes* vocatur, quæ si crassa sit, totam exulcerans cutem, usque ad suppositam carnem, *Herpes exedens*, sive *Esthiomenos*, sive *Phagedæna*; si verò tenuior fuerit, id quod in superficie est tantùm veluti deurens, generis sortitur

tur appellationem, ac simpliciter, & sine adjectione *Herpes* vocatur: Altera *Herpetis* species *miliaris*, Græcis *Cenchria* vocatur, quoniam parvæ pustulæ, ac multæ per summam cutem, similes miliis, in eâ excitantur, quæ non protinus ulcus faciunt, quemadmodum alter, sed interposito tempore in ulcus abeunt, 2. de Glauc. 1. & 6. aphoris. 45. Est autem omnis *Herpes* ejusdem generis cum *Erysipelate*, atque hujus quoque magis cum eo, quod exulceratum est: differunt autem humoris tenuitate: est enim admodum tenuis, qui *Herpetem* excitat, adeò ut non solùm interiores partes, quæ utique carnosæ substantiâ sunt, transeat, sed etiam cutem ipsam, ad summam usque cuticulam tùm erodat, tùm exedat, quando si hanc quoque sudoris vice transiret, haudquaquam ulcus excitaret, 14. meth. 17. & 2. meth. 2.

Heterocrania, vide *Hemicrania*.

Heterogeneum, vide *Dissimilare*.

Heterorhythmum pulsum vocamus, qui alterius ætatis habet rhythmum. lib. finit. vide *Pararhythmus*.

Hexis, habitus, varia significat. Primum quidem eo nomine in re omni uti solemus, quæ stabilis est, & ægrè movetur à subjecto. Quomodo & Aristoteles usurpavit in Logicis, distinguens ἀπὸ τῆς διαθέσεως, id est, à dispositione. Hic comparatur à multâ longâque διάθεσι. Proinde secundum eam significationem, id quod est, ἐν δυσλύτῳ διαθέσει, sive sanitas, sive morbus, sive aliud quodlibet, κατ' ἕξιν διακεῖσθαι dicitur, ut scribit Galenus libr. 2. method. med. Huic contrarium est κατὰ φύσιν, sive ἐν φύσει, ut idem docet lib. 8. idem significans quod simpliciter ἐν τῇ διαθέσει. Sic autem simpliciter dictus habitus neque bonum neque malum significat: sed eum in hominis valetudine designare volentes, illum εὐεξίαν, hunc κακεξίαν nuncupamus. Sunt enim hæ duæ τῆς ἕξεως differentiæ Medicis supra cæteras usurpatæ. vide *Affectus*, qui & *Schesis*.

Hia-

Hiatuli, qui & *Hyatuli* dicuntur, & συνοδόντες Græcè vocantur, ii sunt, quorum venter inter comedendum in ore invenitur, quod accidit in vehementiore appetentiâ, & fame nimiâ, in quâ venter quibusdam animalibus sursum procurrit, adeò ut nonnulli cùm primùm incipere eum affectum sentiunt, foràs repere sibi ventrem dicant: aliis verò cibos, quos adhuc mandunt, nec dum satis ore confecerunt, famelicus ventriculus eripit planè invitis, 3. de anatom. facult. 8.

Hidroa, ἱδρῶα τὰ, pustulæ quædam genitalium partium sunt, summam cutem occupantes, & exulcerantes, 3. aphor. 21. Oriuntur, ut ipsum nomen ostendit, ab earum partium sudore acri, bilioso, & mordaci, qui perfacilè iis in partibus putrescens, pruriginem movet, cutemque velut ulceribus exasperat. Dicuntur & *Intertrigines*, 6. de simplic. cap. de Balaustio, Græci vocant Ἱδρῶτα, & διαπεπιεσμένα; Plinius vocat *Attrita*. vide *Sudamina*.

Hidròs, *Sudor*, Ἱδρὼς, est humidum tertiæ concoctionis excrementum, per cutem in aquæ speciem erumpens. Et cùm tenuissimum quidem sit hujusmodi excrementum, facilè sanè ejicitur, partim in speciem halitus ab insito calore solutum, & per transpirationem vacuatum: partim violento motu confertim in aquæ speciem erumpens. Appellant autem Medici quod ita excernitur, sudorem: quod aliter erumpit, non sudor, sed ὕδρανσις, & ὑδρασία, & ἴδρωσις, hoc est, mador, à plerisque appellatur. vide *Sudor*.

Himas, affectus est Gurgulionis, à corrigiarum similitudine sic dictus, cùm longior, gracilior, siccior-que evaserit: (talis enim Loro non ineptè comparari potest, quod Græci ἱμὰς nuncupant) differt à *Cionide*, quòd in hâc Gurgulio non extenuatus est, sed crassitiem ex fluxione solito majorem ut plurimùm adeptus esse

esse videtur. Provenit, inquit Aëtius, cùm ex suffitu nimium igneſcit: tunc enim gracileſcit, & ſecundum omnem dimenſionem comminuitur.

Hippocratica facies, vide *Facies Hippocratica*.

Hippocraticum ſcamnum est machina quædam, quam Hippocrates consulit præparandam iis, qui in aliquâ magnâ urbe curaturi sunt, 1. de artic. 4.

Hippos, vide *Equus*.

Hirqui, vide *Anguli*.

Homiomeres, & *Homæomeres*, ὁμοιομερῆς *Homogeneæ*, id est, Similares, Elementares, & primæ corporis noſtri particulæ, 6. de ſanitat. tuend. cap. 2. quas etiam prima corpora vocat, 8. de placit. 8. Sic autem dicuntur partes, quæ in ſimiles dividuntur particulas, id est, omnes earum partes tum ſibi mutuò, tum toti ſimiles habentur, quæ & ſimplices etiam & primæ, & incompoſitæ nonnunquam appellantur, quod ex illis conſtitutæ ſint particulæ, quæ organicæ, id est, inſtrumentales, ſive officiales vocantur. Sunt autem hæ: os, caro, vena, arteria, nervus, ligamentum, tendo, membrana, adeps, unguis, cutis. His adduntur humores, ut ſanguis: & qui in oculo ſunt, cryſtallinus & vitreus humor.

Homonyma duplicia ſunt, aliqua quidem nullo pacto inter ſe communicantia, & convenientia, ut cùm Canem dicimus terreſtrem, & marinum, atque hæc *æquivoca* dicimus: alia verò, quæ cum ſynonymis, id est, *univocis* aliquatenus conveniunt, quatenus ab uno factam appellationem habuerint, lib. 4. de vict. rat. 13.

Homoplatæ, aut *Omoplatæ*, quas opertas ſcoptulas vocant, partes ſunt, quas ii, qui toto thorace reſpirant, attollunt ſenſibiliter, & notabiliter, ex difficultate reſpirationis, præcordia ſurſum variè & inæqualiter trahentes, 10. meth. cap. 8. vide *Omoplate*.

Homotona, vide *Continua*, & *Epacmaſtica*.

Horam vocat Galenus, id tempus anni, in cujus medio

dio caniculam exoriri contingit, 2. de aliment. facult. cap. 2. vide *Fugaces*.

Horarii fructus, vide *Fugaces*.

Horectica medicamenta, quæ faſtidium cibi auferunt, & appetentiam ejuſdem cient. & intendunt. de Dynamid. in procœmio.

Hordeolum, eſt apoſtema naſcens in extremitate palpebrarum, lib. de ocul. cap. 9. appellaturque *Crithe*, *Hordeum*, ſive *oculorum tuberculum*, lib. de remed. part. fac. cap. 10. vide *Crithe*.

Horrida febris, φρικώδης πυρετὸς, dicitur apud Hippocratem, 1. de morb. vulg. non ſimpliciter ea febris, quæ cum horrore invadit (id enim innumerabilibus accidit febribus) ſed exquiſitus hemitritæus, in quo videlicet magnam acceſſionis partem horrores ſęviunt, eo maximè die in quo tertiana, & quotidiana continua ſimul concurrunt, 2. de differ. febr. vide *Febris horrida*. Eam bilioſus pituitoſuſque humor ex æquo miſti committunt, itaque confuſi horrorem movent, non per initia modò acceſſionis, ſed etiam per totam propè acceſſionem. Tunc autem duobus modis horror iſte commovetur, per reduplicationem, & per inæqualem incrementi motum. Hoc brevioribus horroris intervallis, illud longioribus diſtinguitur. Utrumque autem febri ſemitertianæ proprium eſt propter humoris, à quo gignitur, inæqualitatem, ut docet Galenus.

Horror, eſt inæqualis concuſſio totius corporis, & punctio quædam quaſi, ſeu ulceratio ſummæ cutis, & ipſius carnis ſenſibilis, ab humore tenui, & acri, per illam tranſeunte, 3. de ſanit. tuen. cap. 5. & 10. meth. c. 4. Fit eodem modo, & ab iiſdem cauſis, à quibus rigor. Sed horroris cauſæ mitiores, pauciores, quieſcentes, & minus motæ ſunt quam rigoris. Nam excrementum mordax, erodens, nitroſum, ſalſum, amarum in cute vel ſubditâ illi carne motum ut intenſione qualitatis & motus rigorem vel maximum, vel medium,

vel

vel minimum excitat, prout causæ magis vel minùs erodunt, abundant, moventur, ita paucitate, tenuitate, & motionis impetu inferius, horrorem tantum movet. Ut autem horror minus quiddam est quam rigor, sic majus quiddam est refrigeratione & inæqualitate. Qui enim refrigerationem committit, humor frigidus est, crassus & immotus. Qui verò inæqualitatem, minimum calidus, tenuis, motusque, ut in eâ ferè non motus, sed sensus tantum, qualis in ulcerosâ lassitudine, vel pruritu sentiatur. Qui corpore sunt robusto, & vix patiente, horrore vel rigore minùs tentantur, quam qui sunt corpore imbecillo, & sensu facili præditi. vide *Frigus*.

Humeraria vena est, quæ in superficie brachii exteriori collocata, juxta interiorem superficiem musculi Deltoeidis ad extremum ipsius protenditur, 3. de anatom. adm. cap. 5. Hanc *Omiæam* Græci vocant, 1. de anatom. adm. cap. 11. Dicitur autem *Humeraria*, vel *Humeralis*, quòd obliquior à Claviculâ sensim recedens se porrigat ad humerum, libr. de venar. & arter. dissect. cap. 6. Eadem *Vena capitis*, *Cephalica*, & *Vena cubiti externa* dicitur. vide *Cephalica*.

Humerus, totum illud est, quod apparet in eâ dearticulatione, quâ superior humeri pars, quæ *Epomis*, & *Superhumeralis* dicitur, ad Collum vergit, & à posteriori parte, ossi scapulæ; ab inferiori autem, ei ossi, quod, dum totum brachium attollitur, manifestum fit, & *Ala* nuncupatur, 1. de artic. 4. & 62.

Humilis pulsus, vide *Latus*.

Humor, & *Succus*, non idem est; *Humor* enim est humiditas quædam, quæ in corpore animantis est; *Succus* humiditas est, quæ in fructibus, quibus vescimur, continetur, & ex medicamentis vegetabilibus exprimitur, lib. de humor. comm. 1.

Humor urinæ, est id, quod re ipsâ urina est, sub quo nomine, & substantia & color urinæ continetur; præ-

ter

ter hæc, quod in urinâ reliquum est, *inhærens* dicitur, & ejusdem contentum, lib. de urinâ, cap. 1.

Humorem mucosum, eum appellare consuevit Hippocrates, qui lentore quodam & albedine præditus, ad exangues partes, id est, ossa & cartilagines, pro nutrimento cogi consuevit; cùm imbecilla ita natura est eorum, ut benè conficere alimentum in ipsis nequeat, sed quasi semicoctum relinquat, 3. de artic. 65.

Hyaloeides humor, Ὑαλοειδὴς ὑγρὸν, est humor oculi tertius, in posteriori illius sede collocatus, qui & *Vitreus* dicitur, & *Hyalinos*; qui quantò crassior & albior est sanguine, tantò à crystallino humore, humiditate secedit atque albedine, 10. de usu part. cap. 1. Hic non ambit universum crystallinum, sed dimidium tantum posteriore parte, ut qui ejus diametrum non excedat, qui à dextrâ ejus parte in sinistram ducitur. In eum usum à naturâ comparatus est, ut crystallino humori alimento esset, eamque ob causam inter eum & sanguinem propè medius factus. Vitreus hic humidus est instar vitri, à quo nomen habet, igne liquefacti, & tam albus, quàm cum minimum nigri multo albo permistum est. Sed cùm neutri horum humorum vena insit, per Diadosim crystallinus à vitreo, & vitreus à tunicâ ipsum ambiente, quam ἀμφιβληστροειδῆ vocant, nutritur, quæ non est aliud quàm nervi optici substantia in mucum cerebro similem soluta. vide *Crystallinus*.

Hyatuli, vide *Hiatuli*.

Hyboma, *Curvamen*, *Gibbositas*, Ὕβωμα, idem est ac Κύρτωμα, vox generalis est apud Hippocratem, significans omnem vertebrarum eversionem, & luxationem, præter naturam, 3. de art.

Hydaris, *Aquula*, substratæ superiori genæ pinguedinis extimâ parte augmentum est, quâ fluunt præter naturam oculi, lib. finit. Sunt autem *Hydatidæ*, humiditates illæ, quæ circa unctuosa, & viscosa corpora per medium spatium, inter duas portiones tunicæ Pe-

rioſtii adnaſcuntur, quæ corpora molliendarum ſuâ pinguedine palpebrarum gratiâ, à naturâ fuerunt creata, 10. de uſu part. cap. 7. Pinguis autem ea ſubſtantia palpebræ cuti naturaliter ſubſtrata in aliquibus, & præſertim pueris, ceu natura humidioribus, augeſcens ſupra modum ὑδατώδη parit, quæ oculum pondere ſuo gravans, fluxionem in eo excitat, facitque ut ab oculis humor præter naturam ſtillet. Palpebræ igitur hoc vitio detentis infra ſupercilia aquam intercutem repræſentant, nec ſurſum attolli poſſunt: ſi verò digitis ipſas deprimamus, inde digitos quod medium intercedit inflatur. Horis autem antelucanis potiſſimum defluxione tentantur, neque contra Solis ſplendores cernere ſuſtinent, ſed illacrymant, continuiſque lippitudinibus infeſtantur. Si magna ὑδατὶς eſt, non niſi manu curatur: quæ parva eſt, ſiccantibus remediis juvatur.

Hydatodes vinum, Υδατώδης οἶνος, eſt quod multâ aquâ dilui poteſt, vel jam dilutum eſt, 5. de ſan. tuen. cap. 12. vinum autem *Oenodes* vocant, quod multam ſuſtineat aquæ miſtionem, & imbecilles vires feriat: cui opponitur ὀλιγόφορον, id eſt, *aquoſum vinum*, quod paucam ſuſtineat aquæ miſtionem, 7. meth. 6.

Hydatoeides, ὑδατοειδὴς ἢ ὑδατώδης ὑγρὸν, aqueus humor, unus ex oculi humoribus, cryſtallinum anteriore parte circumdans, & medium complectens. Hic totum illud ſpatium, quod inter cryſtallinum humorem & pupillam intercedit, replet, ſectâque corneâ tunicâ primus effluit. Cenſetur autem verus humor, ut qui aquæ modo effluat, & pellucidus ſit. Inde ὑδατώδης dictus eſt. Alii verò ipſum ᾠοειδὲς, hoc eſt, ovo ſimilem ſive albugineum nuncuparunt, ut Aëtius, l. 7. cap. 1. quod magnam gerat cum ovi humore ſimilitudinem albo ac tenui. Cæterum cùm eo humore permultum etiam ſpiritus ineſt, qui oculi tunicas ita diſtendit, ut nullâ uſquam parte laxæ aut corrugatæ videan-

deantur; magno usui est non modò replens spatium inter corneam & crystallinum medium, sed vetans etiam ne ab externo aëre & ipse crystallinus humor, & uvea tunica exiccentur, simulque colorum discrimina primus excipiens, ne primo statim eorum objectu crystallinus perculsus læderetur.

Hyderici, qui & *Hydropici*, & *Vtricularii* dicuntur, libr. de atrâ bile, cap. 9. Sunt laborantes aquâ inter cutem, 5. de loc. affect, 7.

Hyderos Phlegmatias, vide *Leucophlegmatias*.

Hyderos, est species Hydropis, quæ *Anasarca* dicitur, 3. de sympt. caus. cap. 2.

Hydragoga medicamenta sunt, quæ aquam Utricularis, Hydropicisque educunt, lib. de atrâ bile, cap. 6. Inde *Hydragogia*, Latinis *Aquæ ductus*, sanguinis lationem per venas (nomine à similitudine fluminis, ad rivos translato) significat; qui fit spiritu, unà cum caliditate per ventrem exeunte, ac deinde secum confractas nutrimenti particulas deferente, Galenus in Timœum Platonis, fol. 578.

Hydrelæum, est compositio ex aquâ & oleo, ὑδρέλαιον, incerta autem & multiplex misturæ ratio est. Refrigerat, ideoque à Galeno adhibetur ad dolores capitis ex febre, & ciendis vomitionibus convenit, si tepida detur, 2. simpl. 25.

Hydrenterocele, Herniæ species est composita, quando videlicet, unà cum intestino, aquosus humor in Scrotum descenderit, lib. finit.

Hydrocele, vide *Cele*, *Enterocele*, & *Sarcocele*.

Hydrocephalon, est humoris aquosi, vel fæculenti sanguinis collectus tumor, in parte aliquâ corporum eorum, quæ caput concinnant, lib. finit. Est autem is humor piger & desses, tribusque in locis colligitur: aut inter Cutem & Pericranium, aut inter Cranium, & Pericranium, aut inter Cranium, & Cerebri membranas; aliqui addunt ex Aëtio quartum locum, inter

Cerebrum, & ejus membranas, sed tunc nullam recipit curationem. Puerulis maximè familiaris morbus est, & eorum proprius. Multis autem de causis aqueus ille humor colligitur, quarum aliæ evidentes, aliæ internæ sunt. Interna quidem est, cùm spontè suâ vasa capitis rarescunt, & aquosam illam substantiam, quæ sanguini mista est, in locum aliquem effundunt, unde totum caput intumescat. Externa verò evidensque causa est plaga, aut contusio, non omnis quidem, sed quæ infantibus præsertim ab obstetrice infertur in puerperio, rudiùs contracto, appressoque eorum capite.

Hydromphalon, coitio & concretio in umbilico est lenti humoris, qui sub tunicâ ibidem congeritur, & continetur, lib. finit. Græcè Ὑδρόμφαλον.

Hydrophobus, id est, aquæ timidus, Ὑδρόφοβος is propriè dicitur, qui ex morsu canis rabidi, aquam reformidat, 9. method. 5. inde *Hydrophobia*, id est, aquæ timor, ex rabidi animantis mordicatione prognatus. Aliis statim, aliis quadragesimo die, aliis etiam seriùs supervenit. Sed nemo eorum qui à rabioso cane demorsi fuerint, immunis ab eâ affectione est, qui neglexerit, aut malè subierit curationem, idque maximè si corpore fuerit cacochymo & melancholico. In tantum autem aquam (nec eam modò ut fertur, sed omne etiam liquoris genus) metuunt, ut eâ visâ animo vehementissimè perturbentur. Res quidem admiratione digna, cùm ita affecti canibus ferè similes evadant non modò rabie, latratibus & morsibus æquè pestiferis, quibus obviam factos petunt, sed calidâ etiam siccâque intemperie & siti. Hujus causas qui investigarunt, existimant eos aquâ tantoperè aversari, quod in eâ tanquam in speculo, intueantur se rubenti facie, torvis oculis, & supra humanum morem efferatis. Unde non aquam modò, sed quicquid etiam pellucidum est, abhorrent. Alii dicunt fieri in iis hydro-

drophobiam quo canis, à quo demorsi sunt, imaginem in aquâ cernere sibi videantur. Nam ut fertur, cùm Philosophus quidam eo affectu laboraret, & falsò, sicut cæteris, canis species ante oculos obversaretur, & propterea à bibendo deterreretur, animum fortiter recolligens, secumque reputans, quam absurdum sit canem in balneo versari, aquam intrepidè bibisset, sitimque explesset, curationem est consecutus. Alii metum aquæ gigni docent ab immodicâ siccitate, quasi in contrarium habitum mutata penitus humidâ eorum substantiâ. Sunt qui vanam esse hujus rei causæ inquisitionem dicant, ipsamque ὑδροφοβίαν nihil aliud esse, quam insaniæ ex atrâ bile genus. Est enim magna hujus veneni cum eo humore similitudo, notumque est valdè differentes esse melancholiæ differentias, cùmque omnium melancholicorum communis sit metus, alios tamen alia timere.

Hydropici, vide *Hyderici*.

Hydrops, Ὑδρωψ, est aqua inter cutem, in quo per cutem extentam, sive aër & flatus, sive humor aliquis in profundo conclusus, locatur; si igitur in membranâ abdominis interiore, *Peritonæo* Græcè dictâ, aër recludatur, fit Hydropis species, quæ *sicca* ab Hippocrate vocatur; si verò humor, fit *Ascites*, qui & *Hydrops aquosus* ab eodem dicitur, 4. aphor. 11. Ejus tres sunt species; prima, *Ascites*, ἀσκίτης, quæ fit, cùm inter membranam Peritonæum, & intestina, plurimus aquosus humor coacervatur, qui locus, aquoso humore, utris modo impletus videatur, unde & *utricularem* appellant, Barbari corruptâ voce *Asclitim*. Altera Tympania, Τυμπανίας, ἢ Τυμπανίτης, dicitur, qui fit, ubi flatus, ac spiritus copiosus, in iisdem ventris locis congregatur; Hoc nomine à *Tympano* omnibus notissimo instrumento, appellata est; si enim pulsetur venter inferior, instar *Tympani*

sonum edit. Tertia *Anasarca*, Ἀναστέρκη, ὑποστέρκη, καὶ Λευκοφλεγμαπίας, dicitur, fitque quoties per totum corpus humor pituitosus diffunditur, adeò ut instar spongiarum, aut papyri, universa caro permadida appareat, ideoque in eâ totum corpus intumescit, ac mortuo simile evadit. Sed omnium ferè communia ista sunt, quod jecinore vehementer refrigerato oriantur, sintque depravatæ sanguificationis symptomata, sive primariò propter phlegmonem, aut scirrhum, aut aliud vitium jecur malè affectum sit, sive lege consortii, quod illi cum aliis partibus intercedit, quodque omnis à cachexiâ initium sumat. Fieri quidem non potest ut hydrops ullus citra hepatis refrigerationem gignatur: id quod illi contingit tum per se, tum etiam liene aut ventriculo refrigerato. Compatitur præterea alvo & intestinis, maximè jejuno, pulmoni, renibus, & septo transverso. Sed & immodica per hæmorrhoidas, aut uterum, aut dysenteriam, sanguinis evacuatio, hydropem gignit, sicut & consuetæ vacuationis suppressio. His enim de causis refrigeratur hepar, post verò aliquando & durum fit. Quamvis autem frigida intemperies hydropem pariat, omnes tamen hydropici & febricitant & sitiunt, quod humor circa viscera deses nec perflatus salsedinem putredinemque colligat. Sed febris quamvis assidua, lenta tamen est, cum pulsu parvo. Adhæc omnes spirandi difficultatem, tumorem, gravitatem, colorem vitiosum, cibique fastidium incurrunt.

Hydrops aquosus, & *siccus*. vide *Hydrops*.

Hydrops matellæ, vide *Diabetes*.

Hydrops in vas urinale, vide *Diabetes*.

Hyeloeides, vide *Crystallinus*.

Hygieia, id est, *Sanitas*, est affectio, constitutioque partium, cujus ope, functiones secundùm naturam edimus, 1. meth. 9. Inde ὑγιεινὴ salubris medicinæ pars est, quæ sanitatem tuetur, & imminentes morbos præcavet,

cavet, lib. Introd. cap. 7. ὑγίεια (per syncopen ὑγιία) emplastrum etiam cephalicum est: quod & Panaceam, & Trium fratrum vocant: Heras ὑγίειαν facit ad nomas, & omnia ulcera maligna. Valet ad plurima ad quæ commendat ipsum Aëtius, lib. 13. cap. de emplast. cephal. ὑγιεινὴ verò cæteras medicinæ partes dignitate antecellit, duobusque summis continetur præceptis: Optimè valentia corpora similibus esse conservanda: quæ parum ab optimâ constitutione desciscunt, aut quodammodo ad neutrum statum accedunt, modico contrariorum usu ad mediocritatem revocanda esse. Itaque ad eam pertinent aëris, cibi, potus, exercitationum, somni, vigiliarum, excretionum, atque affectuum animi discrimina: de quibus Galenus copiosissimè differuit. ὑγιεινὸν, salubre tripliciter apud Medicos dicitur: ut corpus, ut causa, ut signum. Salubre autem corpus tripliciter dicitur: aut simpliciter, quod ab ipso naturæ ortu bonam habet temperaturam in simplicibus & primis particulis, atque in his quæ ex ipsis componuntur, est commensuratum, aut, ut nunc, quod in præsenti est sanum. Est verò & hoc ipso tempore quo sanum existit, si non optimam, at sibi propriam habens temperaturam, ut multum autem, quod à constitutione optimâ non admodum deficit, ut explicat Galenus in art. med.

Hygrocyrsocele, id est, aquosus simul, & varicosus ramex, est dilatatio vasorum testem nutrientium, & lenti humoris copiosissimi in Scroti aliquâ parte collectio, lib. finit.

Hymen, *Hymenæon*, vide *Colliculum*.

Hyoeides, sive *Hypsiloeides*, sive *Lambdoeides*, à similitudine, quam cum ϒ, & Λ, (quæ inversa non est valdè dissimilis ab υ) Græcis litteris obtinet, dictum est os capiti gutturis incumbens, rectum secundum colli longitudinem, & leniter cavum, pluribus ossiculis contextum, & ad radicem linguæ situm, firmamen-

mentum est linguæ & laryngis musculorum. Os namque ejus maximum, quod totius ossis velut basis est, anteriore parte ad securitatem gibbum est, posteriore linguam spectante cavum, ad continendum. Huic autem alia duo utrinque officula, velut duo cornua uniuntur: unum brevius & inferius, osse unico constans, in thyreoeidis (est autem laryngis cartilago) apophysim prælongam inserto: alterum gracilius, longius, rotundius, osficulis tribus vel quatuor colligatis invicem, ad styloeidis radicem ascendentibus conflatum. Quo loco quibusdam præsertim mulieribus ligamenta sunt tantùm sine osficulis, ab osse hyoeide ad styloeides ascendentia. Est autem os hyoeides quadrupedibus multum diversum ab humano, libr. de muscul. dissect. cap. 13. quod & *Pharyngethron* vocant, lib. de vocal. instr. dissect. cap. 6.

Hypelata, *Catotherica*, sive *Dejectoria medicamenta* sunt, quæ renes, vesicam, & gibbam jecinoris partem, cum multo vitioso succo sunt referta, expurgant, 7. meth. 13.

Hyperbolica figura corporis est, quoties quatuor membra, Græcè Κῶλα, id est, crura, ac manus, aut summè extenduntur, aut immodicè inflectuntur, ipsa item spina, cujus partes vertebræ quoque in cervice existunt, cùm plus nimiùm incurvatur, aut extenditur, 1. prognost. 13.

Hypercatharsis, Ὑπερκάθαρσις, *Superpurgatio*, immodica est ex medicamento violentiori epoto purgatio, in causâ ergò est vis nimia medicamenti, quod vasa ad ventrem attinentia mordens, aperiens, & continenter irritans, atque convellens, corpora tota, eorundemque omnes vires naturales cumprimis enervat ac dissolvit. Sed cum initio vasa modicè pateant, nec multùm imbecilla sint, non nisi quod tenuissimum est, minimèque naturæ familiare excernitur. Tandem verò vasis tum multum dehiscentibus, tum imbecillioribus redditis

ditis succedit eorum vacuatio, quæ sunt naturæ charissima. Quamobrem in ὑπερκαθάρσει primùm flava bilis, deinde pituita, demùm atra bilis, postremò sanguis, (quippè quem sanguinem natura habet familiarissimum) excernitur, initiò tenuissimus, demùm crassissimus. Itaque medicamento dato pituitam ducente, si immodica fiat purgatio, primum flava bilis, mox atra, ultimo loco sanguis excernitur. Si verò quod flavam ducat bilem exhibitum sit, pituita sequetur, tertia atra bilis, quartus tandem sanguis. Quod si medicamentum datum sit atram bilem purgans, eam quidem primùm vacuabit, deinde flavam, postea pituitam, postremò sanguinem, tanquam ex inanitis jam vasculis effluentem. Cùm enim ea non ampliùs in se continere alios succos præ imbecillitate possint, eorum verò ora aperta fuerint, nec irritare medicamentum desinat, nec familiarem præterea succum possit attrahere, necesse est reliquos eo ordine, quem diximus, excerni. Si verò humoris vel sanguinis evacuatio, sponte fiat, à naturâ, vel sanguinis, vel humorum multitudine aggravatâ, & ad ipsorum quæ onerosa sunt, evacuationem excitatâ, & modum obtinere nequeunt, *Hypercrisis* dicitur, seu *supervacuatio*, 3. prorrhet. 5.

Hypercrisis, vide *Hypercatharsis*.

Hyperoa, ὑπερῶα, est pars oris superior, modicè concava, foraminulis pertusa, per quæ à cerebro pituita ad os descendit. Extenditur à faucibus ad dentes usque, & in fornicis aut cameræ modum concava est, sed leniter nec supra modum, ut iis accidit qui sunt acuto capite, ut lib. 6. Epid. Hipp. annotavit. Latinè *Palatum* & *Basis cerebri, osse sphenoeide firmata*; quod propterea Gal. τὸ κῦ τὴν ὑπερῶαν ὀστοῦν aliquando appellat.

Hypersarcon ulcus est, cui caro supercrescit, veluti *Hypersarcosis*, carnis excrescentia, ὑπερσάρκωσις Græcè, 2. meth. 2, & 3. meth. 6. Neque in ulceribus solùm, verùm

verùm etiam in oculis, auribus, gingivis, naſo, teſticulis, & aliis pleriſque partibus caro ſupercreſcit. Eſt igitur morbus in incommoderatione magnitudinis, ſive ex eo genere quod in quantitate, magnitudinéve partium ſpectatur. Itaque vel exſcindi debet, vel medicamentis cathæreticis abſumi. Hujuſmodi incrementi præcipua cauſa eſt boni ſanguinis in carnem uberior affluxus. Quare curatio ejus perficitur iis quæ contrariam ſarcoticis habent facultatem: vocantur autem ea καθαιρετικά.

Hypezocotes membranæ, ſive *Subcingentes* ſunt, quæ telæ araneorum ſimiles, naturâ ſimplices, internam utramque thoracis regionem ſubcingunt; quæ verò rectæ ad jugulum uſque perferuntur, *Diaphrattontes*, id eſt, *Intercipientes*, ſive *Interſepientes*: ubi autem pulmoni cohæreſcunt, hujus *operimentum* dicuntur, 5. de anat. adm. cap. 8. Has ipſas pleuræ tunicas, omnium ſpirationis inſtrumentorum communes eſſe, communemque iis largiri tunicam, ſcribit Galenus, 7. de anatom. adm. cap. 2. vide *Cingentes*.

Hypnoticum medicamentum eſt, quod ſomnum conciliat, Ὑπνωτικὸν, ſoporemque & Cataphoram, epotum molitur: refrigerat enim corpus, & ſenſum eò uſque ſtupefacit, ut, ſi paulò liberaliùs ebibatur, mortem quoque afferat, 5. ſimpl. cap. 19. vide *Narcoticum*.

Hypocaumata, id eſt, *caloris noſtri fomites*, alimenta nominant juxta omnium philoſophorum dogma, qui eorum, quæ animalia conſtituunt, elementorum, ignem maximè vitæ eſſe cauſam exiſtimarunt, qui rurſum ſuis pabulis, tanquam alimentis alitur, ut lucernæ flamma, oleo, 1. aph. 14.

Hypocheomenis, id eſt, *Suffuſi*, 6. de ſanitat. tuend. cap. 9.

Hypochondria, id eſt, *Subcartilaginea*, aut quaſi dicas, *ſub cartilaginibus poſita*, ſunt partes illæ, quæ ſub ventriculi ore, ad partem exteriorem apparent, cujuſmodi

ſunt

sunt musculi, qui expansi, membranæ prætenui, veluti Araneæ, quam *Peritonæon* vocant, incumbunt, extrinsecus verò cute conteguntur. Æquivoco autem cum his vocabulo, etiam interiora viscera vocamus *hypochondria*, quoniam & ipsa sub cartilaginibus notharum costarum ab interiori parte existunt, lib. Intr. cap. 10. In priori significato, dictum: *febres ab Hypochondriis moderatæ*, id est, omnium febrium acutarum, quæ ab Hypochondriis proficiscuntur, sunt mitissimæ: in posteriori significato, quando voce Hypochondriorum complectimur, ventrem, jecur, lienem, & septum transversum, quædam *malignæ*, quædam *mites* sunt, com. 2. in 3. de morb. vulg. Atque in hoc secundo significato, Hypochondrion, Ὑποχόνδριον, ab Epigastrio non distinguitur. Ubi Hippocrates Hypochondrium simpliciter nominat; dextrum interpretatur, propter excellentiam, quæ præstat alteri.

Hypochondriacus, sive *flatuosus affectus*, qui & simpliciter *Melancholia* dicitur *Hypochondriaca*, morbus est ex tertio melancholiæ genere, à ventriculo & finitimarum partium ex affectu p. n. ortum ducens, pravis symptomatibus stipatus, imprimis metu, & mæstitiâ. Idem alvi dejectione, vomitione, probâ concoctione, & ructibus levatur, 3. de loc. aff. cap. 7. Græcè Ὑποχονδριακὴ μελαγχολία dicitur.

Hypochyma, (quæ & *Hypochysis*,) est crassi humoris coalitio, in corneâ membranâ, vel inter corneam, tunicam, & crystallinum humorem, juxta pupillam concretio. Quâ in re, Hypochymatos, & Glaucomatos differentiam recentiores posuere, dicentes, τὸ ὑπόχυμα, non aliud esse, quàm humorem illic concretum; Γλαύκωμα autem alterationem esse humoris crystallini, in glaucum colorem ab humiditate quâdam intra ipsum congestâ, cùm tamen veteribus Medicis, idem esset uterque affectus: nec tamen hoc solo differunt, sed etiam, quod omnes suffusione laborantes, lucem videant

videant multam, aut paucam: qui verò γλαύκωμα, quique ἀμαύρωσιν, patiuntur, lucem omninò nullam cernant. Est autem *suffusio* duplex, una propriè dicta, quæ est oculorum per se suffusorum morbus, ab humore crasso pupillam obscurante; altera verò impropriè, in quâ oculi non primò, & per se patiuntur, sed visa quædam visis propriè suffusorum similia repræsentant, quæ est per consensum suffusio, (ut illa per essentiam) sive à ventriculo sursum ad oculos ascendendo, sive à cerebro deorsum, sive à toto corpore, ut in febribus, crisi instante per sanguinis fluorem è naribus. vide *Glaucosis*. Alia etiam suffusio recens est, & quæ nondum radices egit, alia verò confirmata est, & ex toto concrevit: quas quomodo ab invicem distinguere oporteat, Paulus libr. 6. hoc modo explicavit: Oculus suffusione tentatus concluditur, & palpebra magno digito ad oculum premitur, eique adducitur, simulque hâc illâc exprimitur, deinde oculo aperto perattentè suffusionem contemplamur: in iis enim in quibus humor nondum coaluit, fusio quædam ex digiti impressione oboritur, ac primùm latior apparet, rursus in suam & figuram & magnitudinem recurrit. At in confirmatis suffusionibus nulla immutatio nec latitudinis nec figuræ ex impressurâ obvenit. Quoniam verò commune hoc est signum, & eorum in quibus modicè, & illorum in quibus supra modum humor concrevit, colore ipsas discernemus. Nam si ferri, aut marinæ aquæ, aut plumbi colorem suffusio habeat, moderatè coaluit, & ad eductionem idonea redditur: si verò gypso aut grandini similis color suffusionis est, supra quâ par est, concrevit.

Hypogastrion, vide *Abdomen*.

Hypoglossis, medicamentum est, leniens, lævigans, & corrigens asperitates asperæ arteriæ, quin & omne, quod in viis spiritalibus inflammationis reliquum est, concoquit, & persanat; quod medicamentum, quia

linguæ

linguæ subditur, eòque paulatim liquescente, asperæ arteriæ summum madescit, & irrigatur, ob id Ὑπόγλωσις dicitur, de quibus sub linguacibus præsidiis Galen. fusè, 7. de compos. med. loc. Ejusmodi pharmaca parantur ex passo, gummi, tragacanthâ, glycyrrhizâ, quibus si libet addere detergentia, convenient mel despumatum, amygdalæ, resina terebinthina, ficus, uva passa, semen iridis, & alia hujusmodi. Oportet autem reniti tussi, & ne excitetur cavere. Obluctantes autem ut ne tussiant, quod ex pharmaco defluit, in asperam arteriam excipient. vide *Arteriace*. Hypogloſſis etiam dicitur inferior linguæ pars, quæ subjectam attingit maxillam.

Hypophoræ, sunt fistulæ, & vitia profunda, quæ dehiscunt, ut sinus, ulcera, aliaque hujusmodi omnia, quæ ex defectu repletionẽ desiderant, atque indicant, l. intr. c. 3.

Hypophysis, seu *Hypochysis*, id est, suffusio, 3. meth. 2.

Hypopyos vocamus, quibus pus in oculis congregatum est, quod vacuari solet, divisâ eâ tunicâ, quæ cornu est similis, paulò supra locum quo committuntur inter se tunicæ oculi universæ, quem alii *Irim*, alii *Stephanon*, alii *Coronam* vocant, differtque ab *Hypochymate*, in quo non pus, sed levis quædam nebula, tunicis oculi interponitur, 14. method. cap. 19. Quod autem Hypopyon sub oculis fiat, nomen ipsum indicat, idem enim est, veluti si quis *Hypophthalmiam* dicat, quod ipsum sub oculis sonat. Est autem ex genere effusionum, & Ecchymomatum appellatarum; Appellant ita Hippocrates, & alii multi Medici, circa cutem affectionem, cum tenuibus in ipsâ venis contusis, sanguis per fissuras effunditur, non uno loco acervatim, ac statim ita excretus in grumos coit; sed postquam per Diapedesim, effusio ista est facta, tunc enim temporis progressu, contingit livescere & denigrari oculum, parvis nimirum grumulis, ex dispersо in multas cutis partes sanguine coactis, 5. de compos. medic.

loc.

loc. cap. 1. & libr. de Virtute Centaureæ, cap. 4. Ὑπόπυον καὶ Ὑπούς Græci vocant. Sunt autem τὸ ὑποπύς symptomata dolor pulsatorius vehemens, rubor oculi totius, & temporum dolor.

Hypohthalmia, & *Hypophthalmium*, vide *Hypopyus*.

Hyposarca, quæ & *Hyposarcidium*, & *Episarcidium* dicitur, species hydropis est, in quâ habitus totius corporis pituitâ plenus redditur, 4. de rat. vict. 11. vide *Anasarca*.

Hypospbagmata, plagas oculi illatas, & obortas ex eis cruentas suffusiones, appellant, 4. de comp. med. loc. cap. 8. species τῆς ἐκχυμώσεως. Fit autem cum ruptis aut contusis ex plagâ vasis, quæ in oculorum tunicis habentur; sed iis maximè quæ sunt in adnatâ membranâ, sanguis sub eam subit. Ac primum quidem is rubet, postea verò livescit. Eorum qui sic affecti sunt hoc unum symptoma esse dicitur, quod quæcunque videant, rubra esse putent, ut Gale. lib. de sympt. caus. annotavit, sed præsertim recente malo: ob id etiam ab Archigene αἱμάλωπα dictum esse putant. Sed tamen αἱμάλωψ generaliùs dicitur, quam ὑπόσφαγμα.

Hypospadiæi, Ὑποσπαδιαῖοι, ii sunt, quibus ob vinculum, quod ad finem virgæ habent, meatus seminalis est contortus, & ob læsa genitalia steriles sunt, non quòd semen fœcundum non habeant, sed quòd in virgæ flexibus hærens ferri prorsus nequeat, rectà in uterum, quam rem curatio ipsa comprobat, vinculo enim abscisso, generant, 15. de usu part. cap. 3. Κύμα sive κυνοδέσμιον, hoc est, canem, vel caninum vinculum vocant id, quo cutis membri genitalis, cum glande colligatur, Vitium id à primâ origine contrahitur. Et quia glans non recta forata est, sed sub eo vinculo, qui sic affecti sunt, urinam quoque anterius facere nequeunt, nisi pudendum ad pubem reflectant. differunt δὲ τῶν ἀτρήτων. Quod ἄτρητοι dicantur tam viri quam mu-

mulieres, quibus anus aut genitalia perforata non sunt, sive id ex naturâ sit, sive ex morbo acciderit, carne vel membranâ supercrescente, & meatum obstruente.

Hypostasis, sive *sedimentum*, est id, quod in urinâ residet, tanquam crassior urinæ portio, & in sanis quidem tertiæ concoctionis excrementorum, in ægris verò morbidi succi pars, ab urinæ liquore secreta, & in fundo subsidens, libr. de urinis, cap. 16. Licèt generaliter quidquid subsidet, atque in imo cujusque liquidioris excrementi subsistit, *hypostasis sit*; quæ crassior urinæ pars, si ad supremam superficiem terminatur, dicitur *Nubecula*, si ad mediam regionem, *Suspensum*, si profundiore parte inferiorem locum occupet, dicitur *Hypostasis*, ibidem, cap. 21. Quæ si divulsa non sit, sed continua, apud Hippoc. dicitur *plana*; quòd si per omne tempus sui similis est, ita ut, si primo die sit cocta, sit etiam postero die, & insuper quæ sedimentum, & humorem urinarium habet non distantem à se, sed totum sibi æqualem, quæque continuò sibi similis perseverat, *æqualis* apud Hippocratem dicitur, ibidem cap. 38. Optima urina vesicæ (cui maximè facultas inest urinam concoquendi, sicut & renibus attrahendi) optimè se habentis indicium primò est, secundò renum, tertiò sanguinis & vasorum quibus ipse continetur, quartò jecinoris, deinde verò ventriculi. Sic enim urinæ concoctio procedit, nec potest subsequens præcedentis vitium omnino corrigere & abolere. Quamobrem si optima est hypostasis è vesicâ prodiens, omnibus iis in partibus optimam factam esse concoctionem testatur, & proinde partium solidarum robur, vimque caloris nativi ostendit, sicut è contrario mala, partium solidarum, & caloris imbecillitatem, à quo certum est omnia naturæ opera perfici; Ad hunc modum in mammis lac, in testibus semen, in abscessibus pus album evadit, ex continuâ vasorum, nervorum, ligamentorum, membranarum, cartila-

tilaginum, ossium, & reliquarum solidarum partium, quæ sunt in sede affectâ, alteratione. Quod ad ejus substantiam quoque pertinet hypostasin & consistentiâ & copiâ mediocrem esse oportet, præterea, quæ omnium maxima laus est, albam, lævem & æqualem. Horum enim trium signorum in hypostasi tanta vis est, ut iis tantùm tribus optimam urinam Medici definierint. Si enim hæc adsint, reliquorum nullum omnino defuturum videtur. Sunt namque perfectæ concoctionis indicia, ex quâ reliquæ omnes notæ dependent. Nec tamen ulla hypostasis perfectè cocta est, sed cùm sit ex genere excrementorum, aliquid præter naturam in se contineat, necesse est. Quicquid enim alimenti in sanguinem converti non potest, subsidet in urinâ. Itaque prout concocta apparet, sanguinem etiam unde manavit, tantum decoctum esse declarat. Crassa enim crassum, sublimis flatulentum, flava biliosum, livida vel nigra melancholicum aut corruptum significat. Ex consequenti verò caloris nativi, à quo concoctio perficitur, vim aut imbecillitatem denotat.

Hypsiloeides, vide *Hyoeides os.*

Hypothenar, id est, *subvola*, pars ea manus est, quæ opponitur *volæ manus*, quæ *Thenar* dicitur, libr. Introd. cap. 10.

Hysteræ, id est, uterus, vulva, matrix, fœtus gestandi sive generationis organum; foris nervosùm, intus carnosius, diciturque à Græcis ὑστέρα, quod postrema sit partium omnium, lib. finit. Unde *hysterica mulier*, id est, ab utero suffocata, sive hunc affectum *uteri suffocationem*, sive *spirationis ob uterum ablationem* vocites, quo interdum mulieres, sine sensu immobiles jacent, cum nullo, aut parvo, aut quàm obscurissimo pulsu, interdum mitiori existente malo sentientes, & moveri potentes, atque integrâ ratione; tamen animi defectione, & difficili spiratione laborantes, etiam crura, & brachia contrahunt, 5. de loc. aff. 5. *Præfocatas* etiam

utera-

uterarias vocant, id est, utero laborantes, com. 1. in 6. de morb. vulg. 2. unde *Hysteralgia*, uteri dolor: *Hystericus typus*, & *morbus*, accessionis est retardatio, cùm posterior accessio seriùs invaserit, quàm præcedens.

I.

IANITOR, vide *Pilaros*.

Ianitrix vena, id est, *Vena porta*, 6. de placit. cap. 5.

Ichor, est tenue excrementum ulceris, ut sordes crassum, 3. meth. 3. Vocat etiam *Ichores* Hippocrates tenues, acres, aquosas, & mordaces sanguinis humiditates, sanguinis veluti vehicula, 4. de rat. vict. 2. Appellat adhuc *Ichores* superfluas sanies, quas corpus acervat, ex quarum vapore, non solùm capitis dolores nonnullis oboriuntur, sed etiam suffusorum, symptomata; aliquibus verò & Comitialis convulsio concitatur, 6. de sanitat. tuend. cap. 9. Dicuntur adhuc *Ichores*, fluentes humiditates ex Coryzâ, & Catarrho, 2. de rat. vict. 44. Græcè ἰχὼρ dicitur, ex Latinis quidam vertunt, *serosum humorem*, quidam *aquosum*, quidam *tenuem*, alii verò saniem interpretantur. *Ichoroeides* autem *sanguis* non simpliciter tenuis, & aquosus ab Hippocrate vocatur: sed qui venenosâ aliquâ, & malignâ facultate præditus sit: unde Galenus ex Platone: *Ichor* autem, sanguinis quidem serum, mitis; nigræ verò bilis, acris, & ferus. *Ichoroeides* quoque sanguis vocatur, in seipso pravam ac tenuem humiditatem continens, mordacem, & erodentem, non aqueam, & morsu carentem, comment. 2. in 6. de morb. vulg. 38. Celsus lib. 5. cap. 26. ἰχῶρα dicit saniei speciem esse tenuis, subalbidæ, & ex malo ulcere exeuntis, maximéque ubi nervo læso inflammatio secuta est. Ego verò sic dijudicandum censeo, ut intra corpus quidem ἰχὼρ aquosa vel serosa humiditas,

sive sanguinis, sive alterius humoris Latinè reddi possit, extra corpus verò saniem verti debere. Sic Plinius inassati jecinoris saniem appellavit, eum humorem significans qui à jecinore, dum assatur, emanat. Itaque apud Galenum tenue in ulceribus excrementum non absurdè sanies exponitur. Et in capitis vitiis, quæ ἀχῶρες vocantur, ἰχῶρες sanies non ineptè verti possunt. vide *Sordes*.

Ictheros, est discoloratio ex flavâ bile, sui servante naturam, unà cum sanguine per totum corpus delata, 2. ad Glauc. 1. Sic dictum hoc malum, vel ab Ave, quæ Græcis Ἴκτερος, Latinis verò *Galbula* dicitur; hæc enim si spectetur, sanari malum dicunt, & avem mori; vel ab Ave, quæ *Ictinos*, Ἴκτινος Græcis, *Milvus* Latinis appellatur; oculi siquidem, hoc vitio laborantium, milvinis oculis similes, hoc est, auricolores videntur; vel à mustelâ sylvestri, quæ auricolores oculos habet, & Græcis Ἴκτις, Latinis *viverra* nominatur. Etiam *Regius morbus* dicitur, quoniam mulso, (quod genus potionis in Regum delitiis erat) curabatur, rebusque omnibus hominis mentem exhilarantibus. *Aurigo* quoque nominatur à Celso, ab auri colore, quem bilis, per universum diffusa corpus, refert. *Arquatus* denique nuncupatur, quòd ejusdem coloris respectu referat cœlestis arcus similitudinem. Oritur propter causarum diversitatem. Aliquando enim fit ab obstructione illius vesicæ, quæ bilem excipit. Tunc autem bilis non patentibus illis meatibus, per quos secerni & evacuari debet, regurgitat in jecur & venas, & sanguine permistâ effunditur in universum habitum. Inde tota cutis flavescit aureo colore, sed inprimis oculi, in quibus vitiosus color propter ingenitum illis candorem magis conspicuus est. Et quia destinatis à naturâ locis non potest excerni, maximâ sui parte propellitur à naturâ in renes unà cum urinâ, eamq; colore suo inficit, & crassam impuramque reddit; è contrario

autem

autem inteſtina bile vacua ſunt, & eorum excrementa candida; dejiciendi autem cupiditas nulla vel ſegnis admodum. Alia Icteri ſpecies eſt, quam nulla parit obſtructio, ſed vel calida & ſicca totius corporis, maximéque hepatis intemperies, vel facultatis ſecretricis imbecillitas: illa quidem quod multam bilem gignat toto corpore, hæc verò quod genitam ſecernere à ſanguine non poſſit. Ea hoc uno argumento maximè deprehenditur, quod inteſtina, & quæ in his continentur excrementa multâ bile, perinde atque reliquæ corporis partes, perfuſa ſint. Ad hanc ſpeciem referri poterit is Icterus, qui à venenatorum morſibus aut potu pharmacorum deleteriorum ſolet contingere, quique naſcitur ab omni alio jecinoris vitio quo ſanguis depravatur, & flavus vel porraceus, vel pallidus, vel plumbeus evadit, ſive id inflammatio ſit, ſive durities, ſive compoſitus ex utroque morbus. Tertia autem Icteri ſpecies eſt, qui fit per morborum bilioſorum criſes. Natura enim aliquando bilem quæ morbum facit ad cutem propellit, unde color bilioſus univerſo corpori inducitur. Cæterum quæ dicta ſunt omnia, communia ſunt tam flavo quàm nigro ictero: niſi quod icterus niger non fit obſtructione illius veſiculæ bilem continentis, ſed lienis, quodque in eo non flava bilis, ſed nigra effuſa ſit in corpus, & proinde color non flavus, ſed niger appareat.

Ictus, eſt arteriæ motus, tactui occurrens, *intervallum* autem, eſt tempus interpoſitum inter duos ictus, quo diſtenditur, contrahiturque arteria, de pulſ. ad Tyrones, cap. 4.

Idea morbi, id eſt, *Morbi eſſentia*, 3. de criſ. 4.

Idiopathia, ἡ ἰδιοπάθεια, proprius affectus eſt, qui & αὐτοπάθεια, id eſt, primarius affectus dicitur, ex adverſo diſtinctus ab *affectu per conſenſum*: ſeu per viciniam, & ſecundarium, ſeu poſteriorem; Ei verò, qui per conſenſum infeſtat, qui συμπάθεια, quod δευτεροπάθεια

πάθεια dicitur, proprium opponimus, 1. de loc. aff. 3. *Per consensum* autem *affici* tribus modis membrum aliquod dicitur, vel propter viciniam, vel propter familiaritatem generis, vel operis: *generis*, ubi nervosum nervoso, venosum venoso consentit; *operis*, cùm mammæ, & thorax, partibus genitalibus condolet, com. 3. in 3. de morb. vulg. 4. vide *Sympathia*.

Idiosyncrasia, id est, corporum proprietas, & convenientia, ac cujuslibet peculiaris temperatura, 3. method. 2. & 7.

Iecur, vide *Hepar*.

Iecoraria vena, vide *Cava vena*.

Iecoris vena, vide *Choledocos*.

Iejunum intestinum, secundum est intestinum in ordine, quod à Duodeno intestino (quod vocant) multifariam in orbes convolvitur, vasorum complurium serie contextos: dicitur autem *jejunum*, quod semper cibo vacuum reperiatur, 6. de anat. adm. cap. 9. Quapropter Νῆστις, hoc est, jejunum appellatur, quod semper inane permaneat, nec tantillum quidem in se ipso alimenti contineat, 5. de usu part. cap. 3.

Ignem, suo more Hippocrat. *febrem vehementissimam* appellat, com. 3. in 1. de morb. vulg. 19.

Ignis sacer, id est, erysipelas, 8. de plac. 4. & lib. de purg. med. fac. cap. 5. vide *Sacer ignis*.

Ile, aliàs, Κενεὸν, locus appellatur, qui est inter thoracem, & os coxæ, propterea quod Κενεὸν, id est, cavum, & vacuum, depressumque est, 2. de his quæ in medic. 16. Tota ea regio inanis videtur, si tam cum inferis quam superis partibus, utrisque ossеis conferatur. Quem locum etiam Græci Λαπάρην appellant, qui inter thoracis & iliorum ossa subsidet, propterea quòd eo loco cingulum circundatur, unde & Λαγόνας ἰξύων etiam nominant, secundo de fract. 70.

Ileon, εἰλεὸν, intestinum est ordine à ventriculo tertium, quod incipit ubi jejunum desinit; eo scilicet loco,

loco, in quo chylus jam craſſior effectus incipit conſiſtere: chylus enim admodum liquidus è ventriculo prodiens, facilè per ecphyſim & jejunum inteſtinum effluit: exuctus verò à venis quæ jejunum circumſtant, attractaque liquidiore ejus parte, paulò craſſior redditur, & in ileo diutius cunctatur, præſertim obtusâ jam bilis acrimoniâ in ecphyſim excretæ, ileoque ab eâ minus demorſo atque irritato, diciturque εἰλεὸν, à multis anfractibus, & circumvolutionibus; idem verò & λεπτὸν, hoc eſt, *tenue*, ſimpliciter dicitur, nomine duobus etiam ſuperioribus communi. A quâ parte affectâ, obſtructâ, & inflammatâ, nomen deſumpſit is morbus peracutus, qui *Ileos*, Græcè εἰλεὸς appellatur, ſed nihil vetat in craſſiori inteſtino colo, eundem affectum progigni, ſed mitiorem, & minùs mortiferum, com. 2. in 3. de morb. vulg. Licèt aliqui eundem in pleniore inteſtino factum vocent εἰλεὸν, in tenuiori εἰλεὸς, (cùm prius χορδαψὸς diceretur) quòd per eum inteſtina εἰλεῖσθαι, id eſt, convolvi videantur; unde quidam Latinè *Volvulum* dixere; *Chordapſum* autem quòd qui manum loco dolenti admoverit ex tenſione, τῆς χορδῆς ἅπτεται, hoc eſt, chordam attingere videatur, 3. aph. 22. & 6. aph. 44. Sunt autem hujus morbi ſymptomata ſignaque ventris tormina, ſtomachus multâ humiditate perfuſus, exolutiones animi, ructus inanes, vomitus pituitoſi & bilioſi, & inde aliquando deſipientiæ & convulſiones. Morituris verò ſudor frigidus, urinæ difficultas, podex ita aſtrictus, ut vel ſpecilli extremum nequeat admittere, & vomitio ſtercoris. Verum hæc omnia non omnibus pariter contingunt: unum tantum eſt huic morbo proprium inſeparabile, quod nihil ad inferiora deſcendat, niſi forte liquida quædam pauca & ſeroſa. Vomitus non ſemper adeſt, ſed morbo tantum exitiali. Quod ſi vehementiùs æger laboret, ſtercus in os uſque aſcendit, & ſingultus oritur. Cum enim inteſtina, quæ hoc malo tentan-

tur, appetant à se expellere quod nocet, quodque jam longo tempore cœpit esse molestum, nec se propter obstructionem exonerare possint, concitant violentiùs noxiam materiam, & in partes superiores contra naturam propellunt. Obstructionis autem causæ sunt cruditates, & continua ciborum corruptio, lethalia medicamenta, enterocele, inflammatio, colicus affectus, & aliquando stercoris nimia resiccatio.

Ilingus, ἴλιγγος, est tenebricosa vertigo, quæ fit, cùm humor crudus, cum flatuoso crasso spiritu, in capite movetur, & idcirco præcedit Epilepsiam, & Apoplexiam, 3. aphor. 17.

Illegitimæ costæ, quæ *Nothæ*, *Spuriæ*, & *Mendosæ* dicuntur, 5. de anatom. adm. cap. 1. cartilagineæ admodum existentes, sunt quatuor ultimæ costæ, quæ ad pectoris os non pertingunt, 8. de anat. adm. cap. 1.

Illisio, vide *Collisio*.

Illosis, ab ἴλλω, oculus, & *Strabismus*, seu *Strabilismus*, sunt invitæ, musculorum palpebras moventium, concussiones, 2. de sympt. caus. cap. 1.

Ilium, λαγόνων ὀστῦν, est apophysis ossis sacri superna, & ampla, continens intus ventris imi partem plurimam, tangensque ilia. Os enim sacrum tres habet apophyses rectas, nec deorsum, nec sursum repentes, *ilium*, *coxæ*, & *pubis os*: tamen *os totum*, sæpè *os ilium* vocamus, quòd id magnitudine, & crassitie præpolleat reliquis.

Imùs, vide *Gargareon*.

Imbecilla corporis pars est, vel quæ à primo ortu suo, & naturâ est intemperatior, vel quæ ex præcedente aliquo morbo intemperiem contraxit, vel quæ ex præsenti affectu intemperata reddita, promptiùs verò in iis partibus imbecillibus supervacaneum, qualecunque id sit, & morbidum congeritur, & suscipitur, quam in membris fortioribus, 11. meth. 20.

Immutatus morbus est, cujus longior est accessio, & minor

minor satis remissio ; quo genere antiqui *Typum quotidianarum*, & *semitertianarum* reponebant, lib. de Typis, cap. 3.

Impetigo, Λειχὴν, est summæ cutis asperitas cum multâ prurigine, squamis, & furfuribus, lib. finit. *Agrestes* verò *impetigines* nominant, quæ à medicamentis imbecilliter siccantibus, nihil juvantur, à validis irritantur, 6. de comp. med. per gen. cap. 2. Ea autem impetigo, quæ cum pruritu fit, etsi non aspera, sed lenior, quàm vel Psora, vel Lepra est, adeò ut si solâ salivâ quotidiè defricetur, sanescat : sed ubi increverit, extremam cutem in furfures resolvens, in Psoram transit, atque deinde in Lepram, ubi pro furfuribus, piscium quasi squamulæ concrescunt, & per frictionem decedunt, 5. de comp. med. loc. cap. 5. & cap. 7. (nec tamen est is morbus, quem *Gallicum*, seu *Neapolitanum*, seu *Hispanam scabiem* vocant, ut alibi mihi fortè ostendendum erit.) Cæterùm Λειχὴν ὠδης, *Lichenis* nomine, illum etiam *impetiginosum morbum*, *Mentagram* Romanis appellatum, multò magis ferum, & agrestem, Plinius comprehendit, non squamis, ut Lepra ; sed fædo cutis furfure, totos primùm vultus, deinde verò, & collum, pectusque, & manus occupans, oculis tantùm immunibus. Fuit autem, ut idem author est, novus morbus, & ante Tiberii principatum penitus incognitus : nec verò in iis tantùm notis feritas ejus erat, sed quod admodum contagiosus esset soloque osculo vel contactu non humilem aut mediam plebem, sed solos proceres invaderet. Celsus *Lichenem*, non *Impetiginem* interpretatur, sed *Papulam* ; cujus duas, quas habet & *Lichen*, differentias statuit, *feram*, & *mitiorem*. Nam quæ ab eo describitur Impetigo, Lepra est.

Impetum facientia, vide *Continentia*.

Implicatus affectus est, in quo multæ sunt affectæ partes ; nam potest idem homo, non solùm laborare

ex Thorace, sed etiam ex pulmone, capite, ventre, jecinore, com. 2. in 3. de morb. vulg.

Imum ventrem vocat Hippocrates regionem ventris imam, quæ umbilicum ac pudenda interjacet, ita ut in hæc tria totum abdomen dividatur; in Hypochondrium, & loca ad umbilicum attinentia, & imum ventrem, 2. aphor. 35. Aut, sicuti Anatomici faciunt, in Epigastrium, Regionem umbilicalem, & Hypogastrium.

Inæqualis, & *Inordinatus pulsus* est, cujus circuitus nullus prorsus aut ordo servatur; Est verò *æqualis*, & *ordinatus*, quando pari pulsuum æqualium numero intercurrit pulsus unus impar, qui æqualitatem corrumpit, proportione circuituum observatâ, de puls. ad Tyron. cap. 6. *Inæqualis* autem *deficiens pulsus* est, in quo nulla servatur æqualitas, motúque ipso semper deficit, 1. de differ. puls. cap. 12.

Inanes illæ corporis partes vocantur, quæcunque inter extremam Thoracis costam, & femoris Λαγόνα ossa habentur; inanis siquidem videtur omnis talis sedes, si eam cum supernis, infernisque partibus, utrisque osseis conferas, 2. progn. 1.

Incensiones, Hippocrates vocat, Inflammationes, unde etiam nomen calidis tumoribus impositum est, 3. de his quæ in medic. 30.

Incidentes dies, vide *Decretorius*.

Incisio, vide *Vnionis solutio*.

Incisorii dentes, vide *Dentes*, & *Tomi dentes*.

Incoctionem vocat Gal. non coctionis tantùm in ventriculo frustrationem, sed in vasis quoque, & jecore, & universo corporis habitu, lib. de med. art. const. c. 15.

Incrementum morbi, vide *Ascensus morbi*.

Increscens, vide *Continua*.

Incubus, vide *Ephialtes*.

Incurvatio, quæ & *Gibberositas* dicitur, est distortio spinæ in posteriorem partem, ex Panis, & Tuberculis im-

immaturis in spinâ exortis magnis, & duris, & diuturnis, ut nonnulli arbitrantur, 3. de art. 2.

Index digitus, est proximus à Pollice, qui nomen ab usu sortitus est, lib. Introd. cap. 10. Dicitur, & *Index* dies contemplatorius, qui eam habet naturam, ut qualisnam dies, cujus est index, sit futurus decretorius, prænunciet velut, & indicet, 1. prorrhet. 1. & 2. aphoris. 24,

Indicatio, est juvantis comprehensio, simul cum comprehensione nocentis eveniens, sine observatione, & ratiocinatione; ad Thrasib. cap. 11. Quippè ipsam sequentis, sive agendi & ejus, quod fieri debet, *Indicationem* dicimus. Ergò, *ex ipsâ rei naturâ exordiri; atque ita, quod sequens sit, citra experientiam invenire, idem est, quod indicatione invenire.* Ut si quæratur de sanitate, quid sentiendum sit; primùm perpendere oportet sanitatis naturam, quæ, quia bona omnibus mortalibus videtur, facit, ut judicemus eam à nobis servandam esse; quamobrem sui custodia, sanitatis indicatio est. Idem verò & in morbo agendum, qui, quoniam totus præter naturam est, & toto genere malus, indicat, & ostendit, se tollendum esse.

Indicatoria, vide *Prognostica*.

Indices, & *spectabiles dies* consueto more appellat Hippocrates, in quibus signum aliquod judicationis apparet, alio quopiam ex diebus decretoriis futuræ, quos ipse, 3. progn. 4. per quaterniones digessit, singulis septimanis bipartito sectis, 2. aphor. 24. qui Græcè ἐπίδηλοι, & θεωρητικοὶ, hoc est, *Indices*, & *Contemplabiles* nuncupantur, quòd majorem vim, & potestatem habeant, ad præsagiendam, contemplandamque futuram crisim, quàm ad judicandos morbos; licèt in eis, aliquando perfecta crisis possit accidere, ut dies quarta, undecima, decimaseptima. Nulla crudi humoris excretio critica est; ut crisim igitur concoctio præcedat omninò necesse est, quóque perfectior con-

coctio fuerit, eò melior futura est crisis. Itaque ubi concoctionis signa videri incipiunt, spes est propediem futuram crisim: ut si quarto appareant, futuram septimo: si undecimo, futuram decimoquarto: si decimoseptimo, futuram vigesimo: atque ita deinceps aliis septimanis. Hippoc. aphor. 24. lib. 2. Si igitur quarto die cujusque septimanæ signa mortifera appareant, certa pernities septimo exspectanda: contrà, si illo die salutifera signa se prodant, salus die septimo promittitur. Quod cùm in omnibus morbis verum sit, in acutis tamen omnium manifestissimè deprehenditur, in quibus mutationes majores magisque subitæ contingunt. Adeò verum est quod scripsit Hippocrates, septenorum semper quartum diem esse indicem. Quod si fuerit aliter aliquando observatum, sciendum id non ex diei ipsius naturâ, sed aliâ de causâ contigisse. Ex suâ namque naturâ, hoc est, si nihil rarum magnumque vel extrinsecus, vel ex ipsâ morbi specie moreque, vel etiam ægrotantis habitu acciderit, quartus omnino septimum, qualis futurus sit, declarat, ut Galenus lib. 1. cap. 11. de diebus criticis apertissimè demonstravit.

Indicia, & *signa certa*, *Prognostica*, illa sola nominantur, ex quibus licet certò colligere aliquid de salute, & internecione infirmi, quæ comprehendens uno capite dicet aliquis esse significationes virium gubernantium corpus, quo pacto robore valeant, aut deficiant, in quibus scilicet cruditatis etiam, aut coctionis signa continentur, 3, progn. 39.

Inflammationis nomen propriissimè dicitur de tumore partium carnosarum, conjuncto cum renitentiâ, tensione, febri, calore, dolore, & rubore, libr. de tumor. capit. 2. Phlegmone fit vel propter concidentiam, vel propter impactionem, obstructionemque omnium vasorum, sive ob circumstantiam quandam molium, vicinarumque partium molestias, quæ meatus

occu-

occupant. Tandem etiam ex abundantiâ sanguinis inflammatio oboritur multoties, libr. de totius morbi temp. capit. 3. Dicitur verò *Inflammatio*, *Phlegmone*, multoties esse nihil aliud, quàm *Phlogosis*, sive *Inflammen*. Est igitur inflammatio omnis, genus si spectes, immoderata caliditas; in specie autem est cùm, sanguine optimo, ac mediocrem crassitudinem obtinente, ad particulam aliquam universim fluente, atque ob multitudinem edomari nequeunte, vehemens dolor arripit hominem (nisi membrum sensum omninò hebetem habuerit) pulsusque in profundo molestus accidit, tendíque omninò, ac contundi membrum apparet, & vehementem calorem persentit, adeò ut comburi videatur, & refrigerari desideret; talisque rubor per summa viget, qualis ex balneis accidit, aut ex igne, aut quovis alio modo calefactis. Multæque sunt hujus species; nam aut affluente sanguine, aut flavâ bile altera, ambobusque simul humoribus, alia tertia oritur Phlegmone, 2. ad Glauc. 1.

Inflammata lassitudo, & *Lassitudo contusiva*, *Phlegmonodes*, musculorum est affectio, quæ manibus, cruribus, lumbis, spinæ, musculis. Ac ubi plurimum laborem pertulerint, accidit, iisque, qui ex vehementi clamore, organa vocis, id est, arteriæ asperæ caput, laryngem, & fauces oblæsas habent, vocemque raucam effecerunt, 7. de comp. med. loc. cap. 1.

Inflammen, vide *Inflammatio*.

Inflatio, vide *Physis*, 14. meth. 7.

Infundibulum, vide *Choana*.

Infractiones oculorum, affectus est, in quo palpebræ invertuntur, com. 5. in 6. de morb. vulg. 2.

Inion, est ea capitis pars, quæ *occiput* dicitur, principium medullæ spinalis, ad stipitis modum in multos ramos divisæ, in sexaginta ferè, juxta numerum nervorum, 2. de compos. med. loc. cap. 1. τὸ ἰνιὸν terminatur futurâ λαμβοειδεῖ. Quinque videtur lateribus con-

constare. Est autem valdè inæquale: siquidem parte posticâ admodum crassum est, infernâ quâ musculos excipit, aut emittit, asperum, tenue, solidum. Duæ illi sunt acutæ apophyses, quæ in cavitates duas primæ vertebræ inseruntur. Intus quidem læve, minimèque asperum est: infernis autem partibus, & ubi non minimam capitis basis portionem constituit, valdè asperum & inæquale, ut commodiùs inde ligamenta & musculi nascerentur, quibus caput collumque vel extenderetur, vel flecteretur. Sic quidem Medici anatomes periti ἰνίον describunt. Sed à quibusdam Grammaticis definitur tendo cervicis, quo concidente ad inferiora, & contracto ad humeros ἰδνοῦσθαι, hoc est, incurvari dicitur, qui id patitur. Plerisque placet ἰνίον sic dictum esse ἀπὸ τὸ νευρώδες εἶναι, quia nervosum sit: quod Græcis ἶνες nervi dicantur à capite in collum descendentes, quos alii τένοντας vocant.

Initiatrix, vide *Antegressa*.

Innominatus morbus est, qui medio loco, inter Lethargum & Phrenitim collocatur, aliàs dicitur *Coma pervigil*, in quo ægri connivent oculis, somnolenti stertunt, oculis fixis intuentur, difficiles & tardi ad respondendum, stultè loquuntur, & temerè nugantur, lib. de Puls. ad Tyron. cap. 11. quem affectum, cùm longo tempore perduraverit, *Typhomaniam* vocant, 1. prorrhet. 1.

Innominata cartilago, vide *Cricoeides*.

Innuens, circumnuens pulsus est, qui inæqualis est in unâ distentione. 1. de diff. puls. cap. 20. & 4. de caus. puls. cap. 10.

Inordinata febris est, quæ omni periodo, & certo circuitu caret. 5. de placit. cap. 2. Aliàs *Erratica* dicitur, 8. de placit. cap. 6. vide *Erratica*.

Insanire, est desipere citra febrem.

Inspiratio, est externi aëris intra thoracem facta attractio, 4. de loc. aff. 7. ad nativi caloris conservationem,

nem, & ſpiritus animalis nutritionem, 7. de uſu part. cap. 9. Duplex eſt, lenis, & coacta. *Lenem, & non coactam* appellant, quæ in bene valentibus, nullâque vehementi agitatione motis cernitur, ac ſolo peragitur Diaphragmatis motu. *Coactam* verò, quæ tùm in morbis nonnullis, (imprimis in Apoplexiâ forti) tùm in exercitationibus paulò vehementioribus accidit, in quâ protinus omnes etiam ſcapularum partes ſimul attolli conſpiciuntur, 2. de placit. cap. 4. *Inſpiratio*, & *Exſpiratio*, ἐισπνοὴ & ἐκπνοὴ, oppoſiti motus ſunt; *ille* eſt, quo diſtentus Thorax per aſperam arteriam, neceſſariò in pulmones aërem exteriorem attrahit, tribus de cauſis, ut refrigeret, ut ventilet calorem nativum, & ut ſpiritum animalem gignat; *Hic* eſt, quo thorax contractus eundem aërem exprimit, ut quicquid in ipſo fuliginoſum, fumoſumque ex humoribus creatum fuerit, id exprimendo elidat. Utrique nomen *Reſpiratio*, & *Reſpiratus*, ἀναπνοὴ, 4. de loc. aff, 7. Per *inſpirationem* autem attrahit in ſe homo exteriorem aërem, per os, in pulmonem; per raritatem autem cutis, & carnis, in arterias. Horum motuum uterque tam ille, quo per os, quàm is, quo per cutim fit aëris attractio, uno nomine *inſpiratio* appellatur. Per *exſpirationem* verò, per eoſdem meatus, per quos aërem recipit, eundem remittit; qui cùm per os remittitur, *exſpiratio*, cùm per cutis meatus *tranſpiratio*, *perſpiratio*, *difflatio*, *tranſpiratus*, *perſpiratus*, *difflatus*, διαπνοὴ dicitur, 8. de plac. c. 8.

Inſtrumenta prima cenſentur, quæcunque ex ſimilaribus partibus ſimplicis alicujus operationis gratiâ ſunt conſtituta; quæcunque verò rurſus ex his componuntur, etſi uni totius inſtrumenti actui quàm maximè inſerviant, tamen inter ſecunda connumerantur; muſculus enim & vena, & arteria, inter prima inſtrumenta numerantur, digitus verò inter ſecunda, atque hoc magis pes, & pede magis crus, lib. de morbis temp. cap. 4. Unde *inſtrumentales corporis partes* ſunt,

sunt, Cerebrum, Cor, Pulmo, Hepar, Venter, Splen, Oculi, Renes, ibid. cap. 3. *Instrumentales* autem *morbi* fiunt, vel naturali harum partium formatione permutatâ, vel non servato numero partium ea componentium opportuno, aut unicuique parti convenienti magnitudine sublatâ, vel quòd non ut naturalis positus expetebat, ipsæ cohæreant, ibid. cap. 6. vide *Similare*.

Insultus accessionis, est indivisibile illud tempus, quo accessio primùm invadit, quod alii *febris significationem, annotationem*, & *Episemasiam* vocant, lib. de morb. temp. 6.

Intemperies morbosa, Græcis Νοσώδης δυσκρασία, partium similarium morbus est, fitque, ubi qualitates primæ, seu elementa ipsa à naturali symmetriâ & commoderatione deflectunt. Non autem citra rationem adjectum est *Morbosa*; duplex enim existit intemperies, ex Galen. 2. de temperam. Alia enim est naturalis, seu sanitatis, & alia morbi (ut nos tetigimus in nostrâ Synopsi medicinæ, quam anno superiori typis dedimus, tab. 5. *Sanitatis* sive *naturalis* est, quæ à mediâ temperie paululùm abest, citra evidentem interim functionis noxam; vel in quâ nulla functio animalis adhuc manifestè læditur, licèt imbecillior reddatur; tunc etenim intemperatior sanè erit, sed non ægrotabit homo. Quod si quis hoc denegaverit, horum alterum fateatur necesse est, vel omnes homines ægrotare semper, vel unam esse omnium intemperiem; utrumque verò absurdum est. *Morbosa* verò *intemperies* est, cùm animal naturalis temperamenti vitio ægrotat; quæ si omnibus corporis partibus æqualiter insit, ut in Hecticâ febre, æqualis intemperies appellatur, & dolorem non efficit; secus verò doloris sensum efficit, & inæqualis dicetur, ut docet Galenus de inæquali intemp. 1. de sanit. tuend. lib. de constit. art. & cap. 8. artis parvæ.

Inter-

Interceptiones venarum, ἀπολήψεις τῶν φλεβῶν, sunt oppletiones vasorum à copiâ sanguinis; venæ enim cùm supra modum oppletæ fuerint, premi virtutem, gravarique est necesse, atque in extinctionis agi periculum nativam caliditatem; quippè quæ ob multitudinem, copiamque, suffocationi quippiam simile patitur, 4. aph. 23. Ubi verò intercipiuntur, quæ sunt in animali arteriæ, & ita oppletæ sanguine fuerint, ut nullus in ipsis vacuus relinquatur locus, in quem dum attolluntur, aërem externum attrahere possint, tunc strangulatur, atque extinguitur calor innatus: & qui ita affecti sunt, subitò sensum & motum totius corporis amittunt, libr. de caus. morb. cap. 3. nequeuntibus spiritibus naturales pertransire meatus, atque ob id ab Hippocrate, *interceptiones spirituum* nuncupantur, 4. de rat. vict. 27.

Intercidentes, vide *Decretorius*. *Intercidens* autem *pulsus* est, cùm inter duos ictus, qui ordine proprio inferuntur, ictus medius intercurrit, libr. finit.

Intercidentia, vide *Coincidentia*, & *Paremptosis*.

Intercipientes membranæ, vide *Cingentes*, & *Hypezocotes*.

Intercostales musculi, μεσοπλάγιοι μύες, sunt musculi inter medias costas siti, quorum bini sunt in singulis costarum intervallis, alter externam partem spectans, alter interiorem; *externi* thoracem dilatant, ad inspirationem; *interni* contrahunt, ad exspirationem, 5. de caus. respir. 8. de anat. adm. & 7. de usu part. Hi numero sunt quadraginta quatuor, utrimque videlicet duo & viginti. Horum autem undecim interni, & totidem externi sunt. Externi quidem singuli in singulis costarum intervallis oriuntur, & fibras habent ex superiore costâ in inferiorem obliquè deductas. Interni verò contrario & oriuntur, & procedunt modo, originem quidem ex inferiore costâ ducentes, & obliquè sursum in superiorem protensi, & externos ubique in

χ literæ formam interſecantes. Cùm autem ejuſmodi fibras eoque modo protenſas habere hi muſculi dicuntur, intelligendum eſt de ſpuriarum quidem coſtarum intervallis totis: verarum autem coſtarum non totis, ſed ad eam tantum coſtarum ſedem, ubi in cartilaginem degenerant. Siquidem inter verarum coſtarum cartilagines, utrique muſculi intercoſtales villorum ſitum prædicto contrarium ſortiuntur, ut propterea unus idemque muſculus inter verarum coſtarum cartilagines ſitus, non unus ſed geminus pleriſque exiſtimatus fuerit.

Intercurrens pulſus eſt, qui inæqualis eſt, inæqualitate crebritatis, 1. de diff. pulſ. cap. 12.

Interfemineum, quod *Perinæon* Græci vocant, eſt media illa pars corporis, quæ inter totum id, quod inter inguina utriuſque cruris eſt, (quod *Greſſuram* ſolet Hippocrates appellare) interjacet, quod duobus feminibus ſit interpoſitum. Sive eſt intercapedo, quæ ab exortu pudendi uſque ad anum pertinet, ubi etiam veſicæ collum collocatum eſt, 4. de artic. 45. 2. de fract. 43.

Intermiſſionem febrû, vocat Galenus, cùm febris in quietem deſierit, 1. de criſ. cap. 3. & ad infebricitationem devenerit, Græcis ἀπυρεξία, 3. de criſ. cap. 4.

Intermittens pulſus eſt, qui inæqualitate conſtat raritatis, & parvitatis, alio atque alio utrobique modo. Habet raritatis inæqualitatem, quòd quies ſit longiſſimè producta; parvitatis autem quòd diſtentio minimùm dilatata, 1. de differ. pulſ. 12.

Internodia, vide *Phalanx*, & *Digiti*.

Interſepientes, vide *Hypezocotes*.

Interſeptum, ea eſt pars narium, quæ alas ſeu pinnulas narium nominatas, internamque illam cavitatem in duas partes diſcriminat, lib. Introd. cap. 10.

Interſtitium eſt duodecim horarum ſpatium, in quo febris terminatur, 2. criſ. 9.

Inter-

Intertrigines, vide *Hidroa*.

Intervallum, vide *Ictus*, *Ablatio*.

Inteſtinum, vide *Entera*.

Inteſtinum cæcum τυφλόν, eſt inteſtinum à ventriculo, ordine quartum, quod parvus quidam velut venter eſt, unde figurâ à reliquis differt; nec enim, ut reliqua, oblongum eſt, ſed in modum ventriculi rotundius; ex quâ figurâ efficitur, ut unâ tantùm parte pertuſum videatur, & uno foramine tanquam oculo præditum eſſe; pervium tamen eſt, quodque ad ipſum ex tenui inteſtino ileo deſcendit, facilè in Colon delabitur. Principium eſt craſſi inteſtini. Ubi enim tenue inteſtinum deſinit, illinc ad dextram quidem cæcum, ad ſiniſtram autem colon emergit, dextra priùs ilia prætervectum. Cum avibus ferè omnibus cæcum inteſtinum duplex ſit, homini tamen unicum eſt. Et gibboſum cùm ſit, unum foramen habet à latere, cui junguntur duo foramina duorum proximorum inteſtinorum, quorum uni infrà, alteri ſuprà continuum eſt. Id propter magnitudinem aliquando abſolutè ἔντερον appellatur, ut ſcribit Galenus, comment. 4. in lib. 6. Epid. Quamvis alii eo nomine abſolutè poſito, τὸ κῶλον intelligi velint. Cùm autem reliqua omnia inteſtina lactibus alligentur, ſolùm cæcum omni vinculo ſolutum eſt, ideoque deſcendit in ſcrotum per Enterocelen.

Inteſtinorum difficultas, eſt velox exitus eorum, quæ comeduntur, & bibuntur, quæ talia dejiciuntur, qualia fuerunt devorata, 4. aph. 12. Propriè *lienteria* dicitur, 6. de loc. aff. 2. quæ duabus potiſſimùm notis à *Cœliacâ diſpoſitione* diſcernitur, ſiquidem lientericis alimenta prorſus cruda, protinus ut ſumpta ſunt infernè prodeunt, tantâ, tamque manifeſtâ cruditate, ut alimenti aſſumpti genus apertè dignoſcatur; verùm in Cœliacis jam adepta ſunt aliquam coctionem, & diutiùs in ventriculo morantur, neque tam citò per alvum deſcendunt. Cruda tamen ſunt, & aliquando fætida,

non mordacia, sed quod sæpiùs excreta, animi deliquium inducant.

Intumescentias, quas οἰδήματα Græci vocant, Hippoc. omnes tumores præter naturam vocare consuevit; cùm cæteri posteriores, in inflammationes, & duricies, & intumescentias, eos distinguant, 3. de his quæ in medic. 30.

Inviolata membrana, vide *Membrana dura.*

Inviscatio oculi, est quædam viscositas, palpebram cum pupillâ jungens, sive in ejus albedine, sive in ejus nigredine; vel utrasque palpebras simul jungens, qualis fit propter vulnera in oculis, lib. de ocul. cap. 9.

Involucrum cordis, vide *Membrana pericardios*, lib. de ven. & art. diss. cap. 2.

Involutum intestinum, quod & *Ileon*, & *tenue* dicitur, vide *Ileon*, & *tenue.*

Inustio in ventre, oritur, propter acrem eorum, quæ ingesta sunt, caliditatem, ob quam & febrire contingit: *Colliquatio* verò fit, febrili à caliditate absumptâ pinguedine, colliquatâque molli carne, 4. acut. 112.

Ἶουθος Græcè, Latinè *Varus*, tumor parvus & durus, in faciei cute ortus, à crasso videlicet succo nullius serosæ tenuitatis participe, 5. de comp. med, loc. cap. 3. Eam ob rem pruriginosus non est, neque ad scalpendum invitat. Ex iis quæ scribuntur à Paulo, lib. 3. cap. 25. apparet, duplex esse Vari genus: unum duriorem & veluti callosum, alterum verò minùs durum. Aëtius scribit ἴουλον, alio nomine ἄκνην vocari.

Iris oculi, quem alii *Stephanon*, alii *Coronam* vocant, est medius ille oculi locus, quo committuntur inter se tunicæ universæ, 14. meth. 19. sive *Iris* est oculi tunica molliſſima, alba, desinens in circulo, ubi & aliæ omnes subjectæ sunt tunicæ, & album nigro conjungitur, 10. de usu part. cap. 2. Inditum ei fuit nomen, ab arcus cœlestis similitudine. Hujus partes quæ pupillæ proximæ sunt nigræ, κυανῶ dicuntur: circulus verò

qui

qui candido proximus est, ἄλως. *Iris* herba etiam est, folia ferens gladioli, sed majora, latiora, pinguiora. Flores in summitate cujusque caulis æqualibus inter se spatiis distant, incurvi, varii, siquidem candidi, pallentes, lutei, purpurei aut cærulei conspiciuntur: quâ diversi coloris specie, quædam cœlestis arcus imago in cavo caliculi sinu repræsentatur. Radices subjacent geniculatæ, solidæ, odoratæ: quæ frustratim dissectæ in umbrâ secantur, & trajectæ lino reconduntur. Melior est Illyrica & Macedonica; atque est sativa & sylvestris. Iris nomen quoque est pastilli croco, myrrhâ, & alumine constantis, ut refert Aëtius. Est etiam gemmæ nomen, quæ non est aliud quàm crystallus candida, lympida, sexangula, quæ exposita Solis radiis per rimam aut aliter subeuntibus, angulorum repercussu arcus cœlestis speciem in proximis parietibus imprimit. Sed in ipsâ in se arcus illius imaginem habere videtur in uno aut altero sui angulo, si luci obversa conspiciatur.

Isatodes bilis, vide *Bilis pallida*.

Ischias, & *Ischion*, vide *Coxa*, & *Arthritis*, 2. meth. 2. & 15. de usu part. 8.

Ischiadica vena est, quæ supernè descendens, ad partem cruris intimam tendit, & occultatur, quòusque ad Malleolum veniat exteriorem, libr. de anat. viv. Quæ vena, *externa Malleoli* dicitur, & *Ischiadica*, quòd secta Ischiadicis conferat.

Ischæmon, medicamentum est ad sanguinem fluentem continendum, 5. de compos. med. loc. cap. 14. Græcè ἰσχαιμον, paulò diversum ἀπὸ τ αἱμα; hoc enim non sanguinem modò supprimit, sed & inflammationem arcet; illud verò rationem habet tantùm sistendi sanguinem. Hujus cùm aliquot formulæ descriptæ sint apud Galenum, omnes constare reperias urentibus, crustamque inducentibus medicamentis.

Ischuria, ἰσχυρία, est urinæ suppressio, & retentio,

Dysuria, in quâ urina fertur cum difficultate; *Stranguria*, cùm guttatim destillat, quam & *urinæ stillicidium* appellant, de const. artic. 6. & 8. de placit. 6. Fit autem urinæ suppressio, vesicâ, vel excernere non valente, vel ejus collo occluso; vocat autem vulgus Medicorum, non secus Ischuriam, (quanquam Ischuria non sit,) illud quoque symptoma, cùm urina in vesicam omninò non venit, perditâ scilicet renum actione, & permittendi profectò sunt ita nominare, cùm propriam appellationem non habent; Collum siquidem vesicæ clauditur, vel propter obstructionem à sanguine concreto, tùm crasso pure, tum calculo, tùm topho, tùm aliquo germine carneo ibidem enato, vel propter conniventiam, ab aliquo tumore præter naturam, aut cùm immodicè est repleta. 3. de symptom. caus. cap. 2.

Isis emplastrum, est Cephalicum emplastrum, 2. de compos. medic. per gen. cap. 18. Ad cruenta vulnera efficax, præsertim capitis, ad glutinandum, carnem inducendum, purgandum, & reliqua multa, ut habetur apud Aëtium, libr. 15. quo loco descriptionem ejus habet, & dicit à quibusdam referri ad Hermonem Sacerdotem, & appellari Hermonis viride. Habetur & apud Scribonium Largum, cap. 206. (sed Viride Glyconis nominat) diversâ quidem ratione compositum, quam sit ab Aëtio & Paulo, sed magnâ ex parte ijsdem medicamentis constans. Est & Isis alterum emplastrum, quod Epigono inscribitur apud Aëtium eodem loco. Est igitur hujus nominis emplastrum triplex; Ἶσις Γλύκωνος, Ἶσις Ἑρμωνος, Ἶσις Ἐπιγόνε.

Isthmus, est regio communis gulæ, & gutturi, in quâ utriusque osculum ascendit, angusta & longa; corpus verò hunc locum ambiens, *Pharynga*, id est, Fauces, vocant, lib. de musc. diss. cap. 15. *Isthmus* ea pars corporis est, quæ os, & gulam interjacet, quæ per metapho-

taphoram quandam ita nominatur ab iis, qui propriè dicuntur *Isthmi*; sunt autem angusti quidam terræ processus, inter duo maria siti. Unde *Paristhmia*, id est, *Tonsillæ*, sunt inflammationes locorum, & partium, ad hunc Isthmum pertinentium, 2. aphor. 26. quâ ratione ἰσθμὸς καὶ φάρυγξ, idem erunt, hoc est, quæ inter stomachum, & laryngem, id est, guttur, interjacet latitudo & capacitas.

Ithmoeidea ossa, vide *Cavernosa*.

Iudicium, sive *Iudicatio*, vide *Crisis*.

Iudicatoria signa, ab Hippocrate vocata sunt, sudores, rigores, sanguinis fluxus, multum alvi profluvium, multus vomitus, dolor capitis repentè invadens, vehemens spirandi difficultas præter rationem, cordis morsus, quædam in Hypochondriis citra dolorem tensio, vigiliæ vehementes, delirium, nox absque ratione molesta, accessio anticipans, lacrymæ involuntariæ, nihil patientibus oculis, neque ex tristitiâ provenientes, rubor faciei, labrum inferiùs agitatum, livida, vel obscura, & tenebrosa quædam ante oculos obversantia, hallucinationes quædam, genæ vel nares repentè rubescentes, parotides, aut denique abscessus alicujus in articulum decumbentis generatio, & similia, quæ secundum eorum substantiam Casus vel Symptomata nominata, quatenus subitam mutationem ostendunt, *Iudicatoria signa* appellantur; ita enim morbum judicant, ut cocto morbo futuram sanitatem; crudo autem, vel perniciem, vel morbi longitudinem decernant, 1. aphoris. 12. vide *Decretorius*.

Iugale os, vide *Zygoma*.

Iugulares venæ, Σφαγίτις φλέψ, sunt duo rami magni venæ cavæ à gibbis hepatis exortæ, qui postquàm ad dextram Cordis aurem sanguinem tulerint, ab eo, tanquam ab initio progressi, ad collum recto tramite festinant. In quo fiunt duæ magnæ, & insignes venæ, quæ ob id *Iugulares* vocantur, 2. acut. 10. & lib.

de ven. & art. diff. cap. 7. Dicuntur etiam *externæ, superficiariæ, Apoplecticæ, Guidez, manifestæ*, à quibus quippè superficiariæ ferè omnes colli, & capitis partes nutriuntur, 2. acut. 10. Interna jugularis gracilior secundum latus asperæ arteriæ ascendit ad fauces, & inde in cranium, venulis exilibus obiter missis in asperam arteriam, & membranas vicinas, & nervos sexti quidem paris in collo, septimi verò in faucibus. Ubi autem cranium attigit, bipertita majore ramo per cranii basim reflexo, ubi surculum dedit musculo colli interni longo, per foramen paris sexti cum minore carotide arteriâ sibi conjuge cranium ingressa coit in vas commune. Minore autem ramo, ubi ramulum auditus organo dimisit per foramen transversum sibi commune, & portioni nervi quintæ conjugationis crotaphiten petenti, cranium intrat per foramen sæpè geminum, sed exiguum propè latus externum foraminis tertiæ & quartæ conjugationis, in crassam meningem ramosè absumitur. Externa verò jugularis sæpè simplex, interdum etiam divisa multipliciter, idque nunc initio sui, nunc in collo medio ascendit sub colli latus, sub cute & musculo lato, surculis obiter in vicinos musculos, cutim, membranas dimissis. Est autem notandum externas jugulares nullas habere adjunctas arterias, etiamsi quandoque motu aliquo pulsui cuidam non dissimili agitari videantur, ut à se observatum esse, Galenus prodidit.

Iugulum, vide *Claves*.

Iuleb, vide *Zulapium*.

Iuxtangina, id est, *Cynanche*, 1. aphor. 12.

Ixiæ, Varices, sic dicuntur, ab Aristotele, οἱ ἰξοὶ; sunt tamen qui differre putent, vocantes ἰξοὺς venas omnes dilatatas, in quâcunque corporis parte, ἰξίας verò, eas modò, quæ in cruribus habentur: sed discrimen nullum censendum est.

LABOR,

L.

LABOR, ab Hippocrate sæpiùs consuevit sumi pro *exercitatione*, interdum pro *dolore*, aut absolutè pro *quâlibet noxâ*, & *læsione*, com. 5. in 6. de morb. vulg. 10.

Labrum, sive *Labium*, χεῖλος, est oris extremitas musculosa, ipsum vicissim claudens, & aperiens; quod in labiis prominet σεσηχὸς dicitur, 11. de usu part.

Labyrinthus, vide *Cæcum foramen*.

Lactes, apud Hermolaum Barbarum, & Plinium, significant potissimum molliora intestina, & sunt in homine, & ove, per quæ cibus & chylus labitur; sed apud Aristotelem, Gazam, Budæum, & Galenum, 5. de loc. aff. cap. 7. Lactes sunt, & significant omentum reti aucupario simile, seu pingue illud, quod intestina superiora ambit; quod nostrates in piscibus *lactantias*, & *lactumas* vocant.

Lacuna, vide *Choana*.

Læves arteriæ, *Arteriæ venosæ*, & *Venæ arteriosæ*, per pulmonum substantiam propagatæ, & dispersæ propagines sunt, quas omnes natura per anastomosin, ad unum principium applicuit, sinistro cordis ventriculo, in quo siquidem nativi caloris est principium, ut per eas refrigeratio continua cordi comparetur, 7. de usu part. cap. 9. vide *Arteria*.

Lævitas intestinorum, quæ λειντερία dicitur, quasi λειότης τ' ἐντέρων, est velox, & sine ullâ omninò transmutatione, ciborum dejectio, eveniens, aut propter exulcerationem in superficie ventriculi, & intestinorum, aut propter potentiæ retentricis eorundem imbecillitatem; quorum primum ex mordacibus substantiam tenuem habentibus humoribus fit, quæ in pueris etiam Græco vocabulo Ἄφθαι, id est, *oris ulcera* nominantur; alterum verò ex magnâ ventriculi, atque intestinorum provenit intemperie, 3. aphor. 22. Ex quâ-

cunque autem causâ lienteria orta sit, ægri cibum non sentiunt, & in cachexiam incidunt, cruda assiduè excernunt, colore subalbida, inæqualia atque aquosissima, nullo prorsus sanguine aut bile perfusa. Ardor præterea tota præcordia occupat, cibique fastidium consequitur. vide *Intestinorum difficultas.*

Lagochilos, vide *Lagophthalmos.*

Lagonas, vide *Ile.*

Lagophthalmos, id est, *Leporinus oculus*, est, cùm superior gena adeò retrahitur, ut oculum, dum claditur, totum non contegat, estque affectus in partibus instrumentalibus, non magnitudine, sed defectu, non ut supervacaneum, sed veluti deficiens, cujusmodi mutila, & curta omnia, sicut in labris, sic & in oculis cernitur; sic etiam *Lagochilos* dicitur, qui leporina habet labia, libr. Introd. capit. 3. & libr. finit. Id vitii aliquando naturaliter provenit: aliquando à causâ præter naturam, ut ustione, cicatrice, futurâ latiore, & malefactâ: interdum etiam senectute. Idem si inferiori palpebræ contingat, ἐκλεόπιον appellatur.

Lambdoeides, futura capitis posterior est, & transversa, quâ occiput incipit, quæ à lambdæ literæ Græcæ similitudine ita nominatur, lib. de ossib. c. 1. Sunt autem hujus futuræ extremæ partes, quæ propter occipitii humiliora non ampliùs exactam futuræ compagem exprimunt, & versus capitis basim protenduntur, sensimque sibi mutuò appropinquant. Cæterum λαμβοειδὴς futuram Galenus deesse scribit, quibus eminentia occipitis nulla est. Λαμβοειδὴς etiam appellatur ab Actuario divisio venæ cavæ inferioris, quâ in duo crura abit paulò supra initium ossis sacri non dubium quin à formâ literæ Λ. Eandem divisionem Galen. lib. de anat. venarum elemento ν comparat.

Lambdoeides os, vide *Hyoeides.*

Laminas communi vocabulo Anatomici appellare consueverunt, instrumenta ad secanda corpora accom-

commodata, cujuſmodi etiam ſunt ſcalpella, ſpathomelæ, amphiſmelæ, ſpicilla, oricularia, melotidæ, quæ & ex ligno denſiori, & aliquando ex buxo, confici ſolent, 6. de anatom. adm. capit. 10.

Lana ſuccida, id eſt, non lota, quæ & *œſypus* dicitur, 14. meth. cap. 7. Ὄισυπος, propriè dicuntur ovium ſordes earum lanis adhæreſcentes: deinde verò pro ipsâ etiam lanâ adhuc ſordida & illota dici cæpit. Sordes autem eæ pecudum ex ſudore feminum & alarum colliguntur, adhærentque lanis, quæ quod ὄισυπον habeant, ὀισυπηρὰ, ῥυπαρὰ, & ab Hippocrate πινοσαὰ & πινώδεις appellantur. Eſt enim πίνος idem quod ῥύπος. Latini Sordidas & Succidas vocant, quod tales ſint, quales ubi primum ſucciſæ detonſæque ſunt. De œſypo ſic ſcripſit Ovidius.

Oeſypa quid redolent, quamvis mittantur Athenis,
Demptus ab immundæ vellere ſuccus ovis?

Dioſcor. œſypum appellavit ſuccidarum lanarum pinguetudinem, ejuſque extrahendi parandique rationem lib. 2. explicavit. Ex eo conficitur pharmacum à Paulo deſcriptum lib. 7. & ab Aëtio lib. 15. quod Græci aliàs ὄισυπον φάρμακον, aliàs ὄισυπον κηρωτὴν, aliàs ὄισυπον κηρωλοειδῆ, alias, ὄισυπον ὑγρὸν nuncupant, ejuſdem prorſus cum ipſo œſypo facultatis, adeò ut promiſcuus ſit amborum uſus, ut tradidit Galenus, libr. 14. method. med. Habet autem vim non ſimplicem, ſed miſtam ex contrariis qualitatibus ac viribus, adſtringendi ſcilicet, & modicè calfaciendi. Ex quo conſtat vim illi ineſſe leniendi, digerendi, & repellendi. Dicitur non tantùm ὄισυπος gen. maſc. ſed etiam ὄισυπον, & ὀισύπη.

Laparon, Græcis, *molle & vacuum*; *Hypolaparon* autem *ſubvacuum & ſubmolle* ſignificat, 3. de diffi. reſpir. cap. 12. Sumitur & pro ventris dolore, com. 3. in 6. de morb. 32. vide *Ile*.

Lapideum os, vide *Lithoeides*.

Lapis ſpecularis, vide *Diaphanes*.

Lapis in veſicâ, propria paſſio eſt ferè puerorum, qui ob edacitatem non paucos crudos humores coacervant; ex quibus pars craſſior, unà cum urinis ad veſicam perveniens, fit lapidum generationis materia; acervatur verò hic crudus humor ſæpè ob edacitatem, & ingluviem, ut in pueris, ſæpè etiam ob potentiæ concoquentis imbecillitatem, ut in ſenibus, 3. aph. 26.

Larynx, ſive *Guttur*, eſt ſuperior bronchii terminus, ſeu bronchii caput, prima aſperæ arteriæ pars, primum vocis inſtrumentum, ſummo ori continua, lib. de vocal. inſtrum. diſſ. cap. 2. ex cartilaginibus, muſculis, nervis, & ſubſtratâ membranâ conſtans, cap. 4. quæ larynx in collo extare apparet, tangentibuſque dura ſentitur, ſurſumque nobis tranſglutientibus fertur, 7. de uſu part. cap. 5. Λάρυγξ Græcè. Componitur ex tribus cartilaginibus. Una θυρεοειδὴς dicitur, quæ anterior veluti ſcutum quoddam aliis præpoſita eſt; alia ἀρυταινοειδὴς ori vaſis olearii adſimilis cartilagines tamen duas ſortita: tertia verò innominata, infima os œnophori (quod *Brochum* Galli vocant) referens: harum autem ἀρυταινοειδὴς καὶ θυρεοειδὴς mobiles ſunt, ſola autem innominata immobilis eſt. Ob eam cauſam in eâ firmantur aliarum duarum muſculi. Nam cùm duodecim ſint muſculi laryngis proprii, duo quidem prodeunt à thyreoeide mediâ internâ in anteriorem arytænoeidem quam claudunt; duoque ſimiliter ab arytænoeidis poſteriore baſi in ejuſdem baſim anteriorem quam comprimunt: reliqui verò octo omnes ab innominatâ, partim anteriore, partim poſteriore parte, partim etiam lateribus. Cæterum horum muſculorum beneficio totus larynx præcipuum vocis organum eſt, quam tamen acutam vel gravem præcipuè facit arytænoides adjutâ cartilagine epiglottide, arytænoeidem magis minuſve claudente, laxatis aut con-

contractis duobus musculis ipsam relevantibus, adjutâ quoque gargareone, vocem ipsam plectri ritu modulante.

Lassitudines, Κόπους, Græci homines vocant affectus, ex multo, vehementive motu corporibus vel totis, vel particulis, quæ ampliùs laborârunt, oboriri soliti; unde *Acopa medicamenta*, quæ talem lassitudinem tollunt, appellantur, 7. de comp. med. per gen. cap. 11. Cujus *lassitudinis* species tres sunt; ἑλκώδης, τονώδης, φλεγμονώδης, *ulcerosa, tensiva, inflammatoria*; quæ notis & signis propriis distinguuntur; in ulcerosâ partes lassitudine, ulceris sensus, cùm moventur enim se exhibet; in tensivâ, incendi, tendique sibi videntur, qui laborant; in inflammatoriâ, accensa, inflammata, contusaque apparent membra.

Lateralis morbus, vide *Pleuritis*.

Latum os, vide *Dorsum*.

Latus musculus, sive musculosa natura, vel substantia, μυώδες πλάτυσμα, apud Galenum, lib. de muscul. diss. cap. 1. est latus ille musculus, qui sub cute in collo habetur. Incipit in priori quidem parte ex labrorum, ac buccarum; in posteriori verò, ex spinæ regionibus toti cuti, quæ circa collum est, in orbem subtensus, & membranosus, ut interdum membrana potiùs, quàm musculus videatur.

Latus pulsus est, qui pulsu naturali, in latitudine major est; *longus*, qui in longitudine; *altus*, qui in profunditate; è contrà, *angustus*, *brevis*, *humilis*, de puls. ad Tyron. cap. 2.

Laxius intestinum, id est, Colon, 2. aphor. 40.

Lea, seu *Lenia medicamenta* sunt, quæ partes asperas leniunt. de Dynam. in procœmio. Λεῖον læve, id dicitur quod continuum est, nullâque ex parte divulsum, sed sibi undique cohærens æquabili superficie. Contrarium est τῷ τραχεῖ, hoc est, aspero. Λεῖον etiam apud Hippocratem Galenus interpretatur ἄτριχον.

Lem-

Lemmata, sunt propositiones per se credibiles, quas vocare consuevit Aristoteles, *dignitates*, vel *proloquia*, vel *postulata*, 2. acut. 20.

Leno, sive *Linon*, Græcè Λινός, est regio in summo vertice Cerebri, ubi duæ venæ, invicem congrediuntur, à torcularis similitudine propter tenuem membranam. Est & aliter leno, id est, exilium in superficie venarum sibi incumbentium congressus, propter crassam membranam, similiter factus, 9. de anatom. adm. cap. 1. vide *Torcular*.

Leporinus, vide *Lagophthalmos*.

Lepidoeides suturæ, Λεπιδοειδεῖς, vel *conglutinationes*, (quas Galenus *suturas juxta aures* vocat) sunt duæ lineæ à mediâ sagittali quæ rectâ in longitudinem fertur, æquè distantes, per capitis longitudinem à posteriore in priorem partem, super aures feruntur, quæ in ossibus ad squamæ similitudinem structis, habentur, quæ fiunt duobus inter se ossibus cohærentibus, non per suturam quidem, sicuti *Coronalis*, & *Lambdoeides*, sed paulatim syncipitis os, instar squamæ attenuatum descendit, atque in id os, quod infrà ab auribus ascendit, subintrat, lib. de ossibus, cap. 1. quæ & *squamosæ agglutinationes* nuncupantur, 9. de usu part. capit. 18. *Mendosæ* adhuc, & *temporales* dicuntur.

Lepra, Λέπρα, est cutis mutatio, in habitum qui præter naturam est, cum asperitate, & pruritibus, & doloribus, nonnunquam & squamis decidentibus, interdum secùs, pluresque corporis partes depascuntur, lib. finit. *Lepra*, & *Psora*, seu *Scabies*, affectus sunt valdè affines & congeneres, ita ut non aliud Psora sit, quàm mitior Lepra: est enim Psora ad Lepram quædam quasi via, ut Lepra ad Elephantiasim, si magis humor uratur, malignior evadat, & morbus diutiùs protrahatur. Uterque affectus pruritum habet inseparabilem, sed in Leprâ tantus est, ut æger etiam vehementissimè scalpendo nullo modo juvetur, sed omnis potiùs generis

neris ulcera, & phlegmonas accersat, quod cutem exasperet, & subjectam illi carnem, multò quàm in Psorâ profundiùs depascatur. Unde & squamulas procreat, quales in Psorâ non generantur, quæ furfuracea tantùm corpora ex se remittit, ut quæ à minori gignatur intemperie, & humore minùs crasso, terrestri assato, & maligno. Dicitur Λέπρα, ab his squamulis, quasi Λεπιεά, id est, *squamosa*; Ab Avicennâ dicitur *Albaras nigra*, & *Impetigo excorticativa*, quòd cutis in cortices quasi squamasque resolvatur. *Lepram* hanc Celsus vocat *Impetiginem*, non eam quidem quàm superiùs nos Λειχὼ appellavimus, sed quam ipse declarat lib. 5. quam in quatuor species distinguit, quæ à superiori Impetigine plurimùm distat. Ejus causa melancholicus humor est multus, viscosus, crassus, sed tamen acris & immotus sub cute & subjectâ carne latens, sensumque eum doloris excitans, qui Pruritus dicitur.

Lethargus, Græcè Λήθαργος καὶ λησαργία, passio est Phrenitidi contraria, si quidem in eâ inexpugnabilis dormiendi necessitas adest, perindè ut perennes vigiliæ phreneticos infestant. Dicta autem *Lethargus*, quòd ea correptis omnium rerum oblivio accidat. *Somnus*, siquidem si in longius producatur, difficilemque habuerit expergefactionem, *Coma* dicetur; si verò solo tempore naturæ modum convenientem excesserit, & non habuerit difficilem expergefactionem, *somnus longus* rectè nominatur, qui fit refrigerata primâ parte sensitivâ, hoc est, Cerebro ipso; quæ refrigeratio cùm fortis fuerit, mista quidem humiditati facit *lethargicas passiones*; cum siccitate verò eas, quæ Græco vocabulo Καταλήψεις, id est, *Deprehensiones*, vocantur, 2. aph. 3. Lethargicorum alii unam continuamque habent lethargi accessionem, alii per circuitus quosdam in somnum ruunt, & rursus revocantur, ut excitati audiant, moxque in somnum relabantur. Sunt autem

tem

tem omnes oblivioſi, ſtupidi, mente capti, crebrò oſcitant & hiant, ac ſæpè hiante ore perſiſtunt, velut os claudere obliti. Urinam reddunt jumentorum lotio ſimilem, ac ſæpè in manus ſumptâ matulâ, eam ſe tenere non meminerunt.

Leuce, λεύκη, id eſt, Alba vitiligo, 2. meth. 2. ſeu corporis, & pilorum in album colorem mutatio præter naturam, libr. finit. & 1. de compoſ. loc. 1. Neque verò ad ſolam cutem, ſed ad ſubditam quoque ejus carnem vitium hoc pertinet. Fit porrò cutis, & caro alba, & pituitoſa, qualem Polypodes, & locuſtæ, cæteraque cruſtacea, exangui, & albâ carne prædita obtinent. Idque malum videtur eſſe, quod noſtrate *Lepram albam*, Avicenna, *Albaram albam* nuncupavit; Differt à *Leprâ*, & *Elephantiaſi*, quòd *hæc* ſint cum aſperitate cutis, roſione, pruritu, & ſquamulis: *Leuce* verò cutem habeat lenem, ſine ullâ aſpredine & roſione. Fit errore facultatis nutritoriæ, ſanguinem pituitoſum, lentum & viſcoſum gignentis. Nam cum tali ſanguine caro diutius alta regenerataque fuerit, facillimè albedo in altâ carne contrahitur, talemque habitum accipit, ut omnia facilè in album convertat, & non jam ſimpliciter caro, ſed alba caro ſit. Cùm enim diutius ea affectio perſeverârit, caro quidem adhuc manet, mutatur tamen ejus forma, & in alteram ſpeciem vertitur, mediam inter ſanguineam carnem &, exanguem, proque naturali habitu cachexia inducitur. Nomen habet λεύκη vel ἀπὸ τῆς λευκότητος, vel à quadam ſimilitudine cum populo arbore, quam itidem λεύκην appellant. Ut enim foliis & cortice candida eſt, ſic & cutis ejus, quem is morbus occupavit.

Leucoma, λεύκωμα, id eſt, oculorum albugo, de remed. part. fac. Eſt cicatrix oculorum altior, magiſque profunda; ſicuti quæ ſuperficiaria eſt, νεφέλιον dicitur.

Leu-

Leucophlegmatia, id est, alba pituita, quædam aquæ inter cutem, species est; sic dicta, quòd sui quidem ratione semper sit alba, sed propter mistionem quorundam aliorum humorum, verum mutet colorem, 7. aphor. 29. quam eandem dicit esse cum eâ Hydropis specie, quæ *Hyposarcidium*, sive *Anasarca* dicitur, Ὑδρωπος φλεγμαπίας, libr. Introd. cap. 13.

Lichen affectio, λειχὴν dicitur etiam callus in equorum genibus & supra ungulas in flexu earum partium duratus. fertur comitialibus prodesse. Est etiam herbæ species, quam aliqui βρύον appellant: saxis enim adhæret ut muscus. Sunt qui putent esse hepaticam in offic. dictam. Exterit, purgat, siccat, refrigerat. vide *Impetigo*.

Lien, vide *Splen*.

Lienteria, vide *Intestinorum difficultas*.

Ligamentum, quod Græci Σύνδεσμον vocant, est corpus nervosum, ex osse quidem omninò ortum habens, insertum in os, aut in musculum; cui nomen ab usu est inditum, 1. de motu musc. cap. 1. quod & *Copula* dicitur, libr. Tigni, cap. 9.

Ligatio, dicitur de obstrictis articulis, & difficilibus artuum motibus, quos Græci *Ancylas* vocant, 7. de comp. med. per. gen. cap. 6. Est & affectus qui interdum naturaliter accidit, membranis linguam continentibus durioribus, & brevioribus statim à primo ortu factis; Interdum ex acquisititio, ob cicatricem quampiam duriorem, ex ulcere contractam; Quam Græci ἀγκυλόγλωσσον vocant: qui hoc malo laborant, tardè sermonem explicare incipiunt; Atque ob id, hoc vitii genus, Latinis *ligatio linguæ* dici potest.

Lingula, vide *Epiglottis*.

Linon, vide *Leno*, & *Torcular*.

Linospermon, id est, *semen lini*, 1. de alimen. fac. 32.

Lipodermus, defectus est pelliculæ tegentis glandem Colis, adeò, ut distrahi amplius non possit, libr. finit.

λειπά-

λεπόδερμοι dicuntur quibus præputium ex morbo vel sectione deest, aut ita contractum est, ut glandem ampliùs tegere non possit. Romani Apellas & Recutitos vocarunt.

Lipopsychia, id est, animi deliquium, idem quod *Lipothymia*, Λειποψυχία, καὶ λειποθυμία, solo differunt gradu, quod ex ipso nominis etymo liquet: *Lipothymia*, vitalis facultatis defectum, *Lipopsychia* animalis facultatis exolutionem significat, attamen utriusque facultatis defectu, omnium virtutum exsolutio contingit, ut sensu, motuque destituantur ægri, non minùs quam animo, quale advenit iis, qui nisi frequentiùs nutriantur; resolvuntur; 12. meth. cap. 5.

Lipothymia, vide *Lipopsychia*.

Lippitudo oculi est, cùm album rubescit, & palpebræ attolluntur, cum dolore connivent, & ægrè manus admotas ferunt, libr. introd. cap. 15. vide *Ophthalmia*.

Lippitudo dura, vide *Sclerophthalmia*.

Lipyria febris, vide *Febris lipyria*.

Liquabilia medicamenta vocantur, tùm quæ ignis contactu colliquantur, tùm quæ ex humidis quibusdam, velut aquâ, aceto, vino constant. Igne liquescit propolis, cera, resina, ladanum, sevum, galbanum; *Aceto solo* liquescunt citra ignem, ammoniacum, sagapenum, opopanacum, 3. de comp. medic. per gen. cap. 5.

Liquida alvus, in quâ liquida dejiciuntur, com. 2. in 2. prorrhet. 3.

Lithiasis, id est, calculi morbus, renibus & vesicæ familiaris, in quibus utplurimum calculi generantur, libr. de renum aff. digno. cap. 2. Dicitur & λιθίασις oculi morbus, in exteriori parte palpebrarum, in quâ alba quædam & crassa, callis, aut lapillis similia apparent, oculum pungentia.

Lithoeides os, λιθοειδὲς, id est, lapideum, petrosum,

9. de

9. de usu part. cap. 10. est, quod utrimque ad aures positum, petræ speciem referens, lambdoeides futuræ finibus terminatur, in quo inest processus columnæ similis, ad acus, stylive similitudinem: unde *Styloeides*, *Belenoeides*, & *Graphioeides*, στυλοειδὴς, βελονοειδὴς, & γραφιοειδὴς appellatur, sub quo auditorius meatus continetur, lib. de ossib. cap. 1.

Lividium, πελιδνὸν dicitur color inter planè nigrum & rubrum, aut aliquem alium ex floridis colorem medius: fit autem vel ex ipsis floridis in nigrum abeuntibus, vel ex nigro in album cedente, ut apparet in suppurationibus, in quibus quod nigrum erat, livescere incipit, & ex livido ad colorem ignis tendere, & paulatim candidius fieri, proximè accedit ad fuscum. Contrahitur in corporibus à sanguinis & caloris nativi defectu: frigus enim lividum & nigrum colorem inducit. Designat & humorem, veluti viridis, pravâ qualitate præditum, uti rubidus sanguinis copiam.

Lobi, id est, Fibræ, quibus tanquam digitis hepar, ventriculum, & pulmo cor ad unguem complectitur, 4. de usu part. c. 8. & lib. 7. c. 10. & 7. de anat. adm. cap. 11. Dicitur & *Lobus*, ima & carnosa aurium pars.

Localia medicamenta, quæ Topica dicuntur, medicamenta sunt, quæ extrinsecùs applicantur corporis particulis, quibus non priùs utendum, quàm totum corpus purgaveris, venamve incideris, si redundantia in toto corpore subest; alioquin, implebis potiùs corpus, quàm vacuabis, 13. meth. 22.

Lochia, λόχια dicuntur omnia, quæ à puerperâ post excluſum fœtum & secundas exeunt, quæ Aristoteles vocat *purgamenta*, sunt autem revera περικαθάρματα, à quibus etiam solâ ratione differunt, quòd hæc ante partum, illa post partum, sic appellentur, lib. de atrâ bile, c. 8.

Locus, à recentioribus Medicis, corporis particula quælibet p. n. affecta appellatur, 1. de loc. aff. 1.

Longaon, sive *Longanon intestinum*, vide *Rectum*.

Longitudinalis sutura est, quæ à medio posterioris Calvariæ, per capitis longitudinem, ad mediam usque anteriorem, extenditur, unde Græcis ὀθειαία, id est, recta, vulgò *sagittalis*, & *longitudinalis* appellatur, à Lambdoeide ad Coronalem finiens, libr. de ossibus, cap. 1.

Longus pulsus, vide *Latus*.

Lopidoeides suturæ, quæ & *Lepidoeides* dicuntur, vide *Lepidoeides*.

Lordosis, id est, Excavatio facta per vertebrarum luxationem, ad internas corporis partes, 4. de loc. aff. vide *Cyphosis*. Λόρδωσις, vitium spinæ, cùm ejus vertebræ loco suo motæ sunt, & in priorem sive anteriorem partem conversæ. Vel inclinatio seu incurvatio in anteriorâ, cùm homo vitiosâ dorsi spinâ semper capite prono est & cernuo.

Lotium est, cùm renes serosum sanguinis excrementum attraxerint, utilem, qui in eo est, sanguinem retinent, & ex eo nutriuntur; excrementum verò ipsum serosum à facultate segregatrice, ceu inutile expellitur per ureteres in vesicam; sed quamdiù in venis atque arteriis hoc cum sanguine currit, *excrementum serosum*, & *serositas* vocatur: ut cùm segregatum est, *lotium* & *urina* dicitur, lib. de ren. aff. dign. cap. 1.

Luctuosa respiratio est, interrupta inspiratio, & quasi duplicata geminataque aëris revocatio, stante interim thorace, deindè rursus id, quod deest adjiciente, qualis infantibus accidit, quo tempore plorant, veluti superinspirantibus, 6. aphor. 54.

Lumbi, ὀσφύς, propriè pars est totius spinæ infra dorsum, sive thoracem, quinque vertebris omnium crassissimis, maximisque compacta, inter dorsum, & os sacrum mediis. Breviùs alii ajunt, *Lumbi* sunt dorsi ea pars, quâ cingimur. vide *Dorsum*.

Lumbrici, vide *Elminthes*.

Lupus, seu *Strangulator*, Græcè λυκοειδὴς, dicitur affectus

fectus iis eveniens, qui sperma diu præter naturam rètinuerint; quod veneni naturam induens in venis & arteriis, dum nequivit ejici, anginosam generat passionem in faucibus, & quandam quasi suffocatinem, lib. de spermat. fol. 36.

Luscioſus dicitur, qui eo affectu, qui *Nyctalops* dicitur, vexatur, 10. de simplic. Μύωψ is dicitur, qui à primo ortu, non nisi oculis propiùs admota videt, eademque propè oculis contingit, & limis semiclusisque oculis aspicit, etiam si parva sint; remota verò, quamvis magna, videre non potest. Vitium oculorum est congenitum ab imbecillitate visivæ virtutis animalis, & spiritus visivi, eamque ob causam incurabile; differt à *Nyctalope*, quippe qui non naturâ, sed ex morbo talis evasit. Μύωπας Græci vocant, Latini *Luscioſos*, & *Luscitioſos*, appellant, ipsa verò affectio μυωπία, & μυωπίασις appellatur.

Lutea bilis, id est, Vitellina, 8. de placit. 4. vide *Bilis pallida*.

Luxationes, quas *ossium ex cavitatibus suis excidentias*, *exarticulationes*, & *exarticulata* interdum vocat Hippocrates, sunt ossium à propriâ sede excessus, sine fractione eorundem facti, 1. de fract. 1.

Lycanthropia, Græcè Λυκανθρωπία, Λυκάνθρωπος, Κυνάνθρωπία, Κυνάνθρωπος, Λυκάων: Arabicè *Catrab*, *Cutubut*; Latinè *Lupina*, vel *Canina insania*, species est melancholiæ, ut testantur Aëtius & Paulus, quâ ægri imprimis mense Februario, quo præsertim humor melancholicus redundat, noctu domo egressi, urbem circumeunt, quadrupedum more incedentes, lupos imitantur ululantes, donec dies illucescat, defunctorum monumenta quæritant, adaperiunt, cadaverum frusta arripientes; secumque collo gestantes, fugiuntque die vivos homines, nocte insequentes mortuos. Sunt autem eorum notæ; facies pallida, oculi sicci & cavi, visus hebes, lingua siccissima, saliva in ore nulla, sitis im-

modica, tibiæ perpetuò exulceratæ propter frequentes casus : atque ut canes mordent, ex quo arbitror morbum ipsum etiam κυνανθρωπίαν vocatũ fuisse veteribus.

Lycoeides, vide *Lupus*.

Lytheria, id est, solutoria signa, quæ magni, & vehementis morbi solutionem firmam solent præcedere, 1. de diebus decret. cap. 1.

M.

MADAROSIS, Μαδάρωσις ἢ Μαδαρότης, id est, *Glabrities*, *Calvitium*, capillorum defluvium est, à cacochymiâ, & vitiosis humoribus proveniens, quales affectus sunt *Ophiasis*, & *Alopecia* ; quæ omnes passiones sanabiles sunt, vitiosis humoribus, qui ad radices capillorum hærebant, vel resolutis, vel aliò translatis & vacuatis, 6. aph. 34.

Madorem & *Pladorem*, id est, superfluentes humiditates, appellare consuevit Hippocrates, sive tenues, sive crassiores, cujusmodi & pus est. 3. de fract. 19.

Magma, in specie mirobalanorum fæcem vocant, 7. de compos. med. per gen. cap. 7. Aliqui verò omnem unguenti fæcem, quæ expressâ reliquâ liquidiori materiâ utili relinquitur, μάγμα vocant ; extenditur quoque nomen hoc ad omne unguentum spissum, pauco liquore subactum.

Magna arteria, vide *Arteria aorta*.

Magna febris, vide *Febris magna*.

Magnus morbus, vide *Affectus gravis*.

Magnus pulsus est, qui naturalem pulsum omnibus tribus dimensionibus superat ; qui verò iisdem dimensionibus à naturali superatur, *parvus* dicitur, de puls. ad Tyron. cap 2.

Malæ, carneæ partes sunt, quæ inter nasum, & aures jacent, quæ priscis *Genæ* dicuntur, libr. Introd. cap. 10. sic dictæ, quod rubentes ad mali similitudinem

nem sub oculis leniter rotundæ promineant, 1. de art. 3.

Malactica medicamenta sunt, quæ induratorum solvunt duritiem; quemadmodum *relaxantia*, quæ tensioni medentur, nuncupantur, 7. de comp. med. per gen. cap. 9. *Malacticum* autem *emolliens* dicitur eorum corporum, quæ induruêre, ac in quibus contentus est humor præter naturam, velut partes sunt scirrhosæ; quod verò à siccitate induratum est, humectari postulat; quod à congelatione, calefieri, Græcè μαλακτικὸν φάρμακον, 5. simpl. 5. Quæ vere emolliunt, calida esse oportet, secundo aut tertio ordine. Nam quæ minùs calida sunt, ea potiùs in genere pus moventium habentur: quæ verò sunt calidiora, potiùs digerendo vacuandoque indurant, quàm emolliunt. Itaque facultas quoque emplastica in iis inesse debet.

Malagmata, aliàs *Cataplasmata* vocant omnia pharmaca, quæ forinsecùs imponuntur, sive adstringendo condensent, sive indurent, sive emolliant, 8. de compos. medic. loc. 5. Propriè autem *Malagmata* vocantur, quæ partes præter naturam induratas emolliunt, moderatè sunt calida, non tamen exsiccantia, aut humectantia insigniter. Nam, cùm exactè mollientia, medium quodammodo ordinem inter humectantia, siccantiaque sortiantur, proin moderato suo calore indurescentium substantiæ, veluti fusionem quandam moliuntur; ubi verò diutiùs diffusa fuerint, digerentium medicamentorum loco esse possunt, 7. de compos. medic. loc. cap. 1. Unde quidam nullum discrimen constituunt inter Μαλάγματα, ἔμπλαστρα, τροχίσκους. Porrò *Malagmata* aut mediis corporis regionibus (quæ propriè ἐπιθέματα, Paulus appellat) ut ventriculo, jecinori, lieni, cordi imponuntur; aut extremis partibus, ut capiti, & articulis admoventur.

Maligna, vide *Cacoëthe*.

Malleoli, sunt imæ ab utroque latere tibiæ, suræ, partes gibbæ, ex parte exteriore, intrinsecùs cavæ, carne

carentes, extra alia prominentes, sub quibus utrimque talus continetur, lib. de ossib. cap. 22.

Malleoli vena duplex est, altera *interna*, ad interiorem tibiæ partem (*Cream* Latini vocant) procedens, ac inde ad malleolum, ad ipsum tibiæ extremum pervenit, quæ & Saphena corrupto vocabulo, pro Saphea, id est, manifesta, dicitur; altera, *externa*, & *superficiaria*, per exteriorem alterius ossis tibiæ, quod περόνην vocant Græci, producitur, ad pedis pertingens articulum, unde *externa malleoli*, & *Ischiadica vena* aliquibus dicitur.

Malthacode emplastrum, id est, *mollicinum*, quo genere Hippocrates omne medicamen vocat, quod connatam humiditatem habet, qualis in pinguibus est singulisque oleosis medicamentis, & quidem in ipso oleo, aquâ, resinâ, & cerâ, 4. de comp. med per gen. cap. 9. Μαλθακώδη φάρμακα. Μάλθη ceram significat, eam præsertim quæ mollis est.

Malum granatum, & *Malum punicum*, vide *Cartilago ensiformis*.

Mamma (Μαστὸς ἢ πτῆος Græcè) est carnosa in pectore, ad utrumque latus eminentia glandulosa, semicircularis, in cujus medio papilla (Græcè θηλὴ) extuberat, quam ambit circulus quidam subniger qui φῶς dicitur, gignendi lactis vim à naturâ habens, 1. de san. tu. Verùm glandulosa illa substantia admodũ varia est. Viris namque (in quibus propriè μαζὸς dicitur, ut μαστὸς, sive μαθὸς in mulieribus) calidioribus scilicet & siccioribus penè nulla est, eademque arida, ut etiam admodum puellis. Juvenculis verò compactior est & duriuscula, vetulis verò flaccida. Eam autem multæ sed parvæ glandulæ constituunt, sibi mutuò incumbentes, & inter se commissæ, adipis & fibrarum interventu, quæ ex carneâ membranâ in cutem pertinent. Semicircularis illi est forma, non tam quò minùs pateret injuriis, quàm quo plus lactis contineret. Est enim rotundum om-

omnium capaciſſimum. Sic quidem condita mamma aptiſſimum ſit gignendi continendique lactis organum, quod quia è ſanguine gignitur, idcirco natura venas magnas & frequentes mammis largita eſt, aliàs quidem externas à ramo venæ cavæ axillam jam petentis deſcendentes: aliàs verò internas à venâ cavâ pariter deſcendentes ex jugulo ſummoque ſterno. Hæ partim abſumuntur in mammas & muſculos pectoris internos, partim verò ad Xiphoëidem cartilaginem & muſculos rectos delapſæ, inque eos & vicinas partes diſtributæ, paulò ſupra umbilicum, ſurculis aliquot ſuis occurrunt ſurculis totidem venarum epigaſtrii: indeque fit conſenſus ille mammarum cum utero. Habent & hæ venæ arterias aliquot comites, ſed perpaucas & graciles.

Mammillaris, μαστοειδὴς, eſt apophyſis oſſis temporalis, papillis mammarum, præſertim vaccinarum, ſimilis; Extuberat, & cavus eſt, quo aër in amplâ, & anfractuosâ ejus cavitate concluſus, magis reſonet auribus. Dicuntur & à quibuſdam *uteri cornua*, Κεραῖα dicta, μαστοειδεῖς ἀποφύσεις, propter ſimilitudinem, quam habent cum mammis.

Mancum, & *Mancinitatem*, aliàs *Cyllon*, & *Cylloſin* nonnulli, de omni longorum membrorum diſtortione intelligendum cenſent, generaleque ei attribuunt ſignificatum; alii eam tantummodò diſtortionem ſignificare aſſerunt, in quâ ad interiorem partem membrum inclinatur, quod cùm accidit, neceſſe eſt, ut ſummum ejus, E. G. pes intrò contortus, quaſi mancus & mutilus appareat, 3. de artic. 87. vide *Cyllum*.

Mandibularii, *Manducatorii*, *Manſorii*, *Maſſeteres muſculi*, Græcè μασητῆρες μῦες, alii ſunt à temporalibus, quos *Crotaphitas* vocant; nam poſteriores Anatomici, eos *temporales*, ſeu *temporinos* nominant, qui ex oſſibus temporum capitis exoriuntur, quos, cum intenduntur, committere, ac claudere os manifeſtè conſpicimus; alios

alios verò, qui latis inferioris maxillæ partibus superjecti sunt, utrimque alter, propterea quod in manducando, maxillam circumagunt, *Manducatorios* vocant, cùm illi, qui è superiori parte deferuntur, efficere id minimè valeant; attrahunt enim sursum eam tantummodò, non traducere etiam hàc illàc queunt: Unde in committendo quoque ore, ipsorum auxilio indigemus, 2. de artic. 5. à mandendo sic dicti, quos etiam Mandibularios, Mansorios, & Masticatorios vocant, 4. de anat. adm. cap. 2. & cap. 4.

Mania, *Furor*, *Insania*, *Μανία*, species delirii vehementioris, 2, de caus. sympt. ut enim ἡ παραφροσύνης, seu delirii est citra febrem insanire, & mente alienari, ita si huic insaniæ adjungatur magnitudo, & vehementia symptomatum, (ut, cùm ægri calcitrant, mordicùs impetunt vel ingredientes, vel quoscunque obvios, ferarum more discerpunt) mania dicetur, ex assatâ, vel atrâ, vel flavâ bile procedens, 3. de loc. affect. cap. 7. Quòd si à sanguinis copiâ non putrente originem ducat, erit quidem mania, sed cum risu, hilari vultu, & perpetuo cantu. Aliquando Hippocrates *Maniæ* nomine pro melancholiâ morbo propriè dicto usurpavit, ut testatur Galenus, 6. aphor. 21. Cerebro accidit vel per se, vel per consensum affecto. Nunquam pituitosus humor eam parit, sed eum acrem & mordacem esse oportet. Quod autem delirium parvum miteque est, Hippocrates λῆρον appellare consuevit.

Manifesta vena, ramus est venæ à corde ad furculas ascendentis, quæ per faciem, oculos, caput, & nares dividitur, ut omnia membra nutriat, quæ inde *manifesta* vocatur, lib. de anat. viv.

Maniodes paraphrosynæ, sunt vehementes insaniæ, propter atræ bilis malignitatem, cùm flava bilis Cerebrum apprehenderit, febrisque vehementia assatum hunc succum melancholicum reddiderit, com. 1. in 1. prorrhet. 10.

Manna,

Manna, mel roridum, vel *aërium* dici potest; Mellis species est non ignota veteribus, Galeno, Plinio, Dioscoridi; sed mellis nomine, & titulo comprehensa, ne quis eam ab Arabibus primùm cognitam, proditamque putet: sic enim de eâ scriptum reliquit Galenus: *In foliis*, inquit, *stirpium adnascitur quippiam, quod nec eorum succus, nec fructus, nec pars existimari possit, sed roridum quiddam, nec tamen continenter, neque copiosè prognasci soleat. Nec me præterit, per æstatem, in arborum, fruticum, herbarumque foliis plurimum fuisse inventum, sic ut à ludentibus rusticis, Iupiter diceretur melle pluisse; præcesserat tùm nox frigidior, pridiè calida, siccáque cœli constitutio diluxerat; quapropter inter rerum naturæ peritos conveniebat halitus, quos terra, vel aqua exspirasset extenuatos & excoctos, nocturni frigoris beneficio coaluisse. Id in regione nostrâ rariùs evenit, in Libano monte quotannis, adeò ut extensis pellibus arbores succutiant, receptoque quod profluit, ollas & fictilia compleant: privatoque nomine vocant* δροσόμελι, id est, *roscidum mel, & etiam* ἀεροόμελι, id est, *mel aërium*. Hæc Galenus, 3. de alim. fac. cap. 39. de melle. Cuique igitur patere debet, notam Galeno, Mannam, quæ gustu prorsùs mellea sentitur. Concrescit maximè Vergiliarum exortu, vel sydere Sirio splendente. Vim habet modicam ciendi alvum, & flavam bilem pellendi, tutoque pueris, & fœminis uterum gestantibus exhiberi potest. Dicitur item & *Manna thuris* (quæ & *Succussio*, & *Pollen* nuncupatur, 2. de art. 44.) id est, thuris micæ concussu elisæ, corticis parùm participes, adstringendi vim totam, & qualitatem possidentes, 5. de compos. med. per gen. cap. 2. Videturque aliquibus *Mannam thuris* nihil à *thure trito*, ac *lævigato* differre; Mannam enim propriè appellant id, quod excussum est à thure, circa magna onera confracto; auferuntur enim ab ipso fragmenta quædam parva corticis thuris, 4. de comp. med. loc. 4. & 13. method. cap. 5.

Manus (quas homo pro corporis nuditate, quod armis nudum sortitus est, armorum loco obtinuit, sunt juxta Aristot. organum ante omnia organa; cùm nullum sint eorum, quæ particularia organa sunt, sed quodlibet eorum possint recipere, 1. de usu part. capit. 4. *Manus* autem nunc *totum* artum superiorem, brachium scilicet, cubitum & manum significat; nunc *extremam manum tantùm*, 2. de usu part. cap. 2.

Manûs dolor, Græcè χειάγρα, arthritidis species est, quæ manuum articulos occupavit, ut *Gonagra*, quæ genu, & *Podagra*, quæ pedes. Nec verò morbus ipse sic appellatur cùm viget & dolorem facit, sed ipsa etiam articulorum contortio, & imbecillitas post morbum relicta. Tophis enim articuli manent intercepti. Id enim significat ἡ ἄγρα τῶν χειρῶν, hoc est, *manus captura*; quamvis alii χειάγραν, quasi χειάλγαν, hoc est, *manus dolorem*, ἀπὸ τοῦ ἀλγήματος derivari malint.

Mansorii musculi, vide *Mandibularii*.

Marasmus, sive *ex morbo senium*, est frigidum, & siccum corporis temperamentum, non naturâ, vel annorum multitudinis ratione comparatum, sed febrili morbo: quod non in animalibus modò, verùm etiam in stirpibus supra modum arefactis visitur, 5. de sanitat. tuend. cap. 9. *Marasmus* itaque idem est quod *Tabes*, quæ non idem est, ac *febris marasmodes*, sive tabida; *Marasmus* enim absque febre in decrepitâ ætate solet accidere, extincto nativo calore, & superveniente morte, quæ sine sensu doloris, ac secundùm naturam ex siccitate contingit; sicuti his, qui præter naturam tabescunt; *altera* advenit *species*, quæ *ex ægritudine senectus* vocatur, in quam non solùm senes, sed etiam pueros vidimus incidisse quamplurimos. *Tabida* verò *febris*, non tantùm sicca, sed calida est, 1. de diff. feb. cap. 8. Facilè hic morbus innotescit, oculorum ingenti cavitate veluti in foveis quibusdam reconditorum, & universi corporis squalore, caloris vitalis

flore

flore destituti, cutis circa frontem siccitate & tensione, palpebris instantibus & tanquam somno gravatis ab impotentiâ quâdam vigilandi : sunt & tempora collapsa atque cava. Breviter totus homo non aliud est quam ossa atque cutis. In ventre nulla intestina, nulla viscera inesse credas : adeò contracta sunt præcordia & consumpti ventris musculi, ut nihil ex iis præter fibras & cutem supersit. Hæc autem symptomata aut adhuc fieri intelliguntur, aut jam planè facta absolutaque esse. Inde duplex marasmi differentia existit, unius quidem nondum perfecti, sed adhuc ad majorem consumptionem tendentis : alterius verò jam planè consummati. Hic prorsus immedicabilis est, illi remedia quædam possunt adhiberi. Verus autem marasmus est, per quem omnes corporis solidæ partes similiter marcescunt, initio ab ipso corde facto : non verus autem, qui in certâ quâdam parte consistit, ut in ventriculo & jecinore, in quibus Galenus magnâ ex parte hecticas marasmodesque febres se contemplatum esse scribit. Superveniunt aliquando & pulmoni, sed rarius, tum propter ejus humiditatem, tum quod spirando refrigeretur. Incidunt & pectori & mesaræo, & jejuno & colo, interim verò & utero & renibus. In septo autem transverso marasmum, se nunquam vidisse Galen. scripto testatus est, sed hecticam sanè febrem vidisse, & hanc semel quidem planè absolutam, sæpè verò citiùs interimentem quam planè esset completa, quod eam & spirandi difficultas & delirium excipiat.

Marcor, Marcor frigidus, torridus, vide *Febris marcida, & ex ægritudine senectus.*

Marisсæ, venulæ sedis sunt, quæ aliquando foris extuberant, ore hiantes, & stato tempore sanguinem melancholicum excernentes, aliàs *hæmorrhoides* dicuntur, quibus plus justo fluentibus, aquâ inter cutem subsequitur ; interdum superiùs delitescunt, & cæcæ αἱμορροΐδες appellantur. vide *Sycosis.*

Mar-

Marmarygæ, id est, oculorum hallucinationes, 3. crisi. 11. & cap. 7. Μαρμαρυγαὶ apud Hippocratem splendores crebri, & veluti fulgura frequentia, subita & ardentia. Sunt autem nihil aliud quam splendores oculis obversantes.

Masseteres, vide *Mandibularii.*

Mater dura, & *pia*, vide *Membrana dura.*

Matrix, Μήτρα, id est, Vulva, foris nervosa, intùs carnosior, vas fœtûs gestandi, quæ à Græcis Ὑστέρα quoque appellatur, quod omnium partium sit postrema, lib. finit.

Maxillares dentes, vide *Dentes, Tomi, Incisorii.*

Maxillæ, sunt illæ faciei partes, quæ genis subjectæ, ad mentum usque descendunt, & hâc in mucronem desinunt, lib. Introd.

Meatum, sive *Porum*, simpliciter Herophilus appellat, nervum opticum, qui à cerebro ad oculum pertinet, sensibilis spiritûs via, quòd ejus solius foramen clarè cernitur, 1. de sympt. caus. cap. 2.

Meatus auditorius est, qui in osse lapidoso est, satis involutus & anfractuosus, ne quid eorum, quæ extrinsecùs incidunt, ipsi noceret, ipsasque aures facilè offenderet, proin in medio situs, extrinsecùs quidem convexarum, intrinsecùs autem cavarum, 11. de usu part. cap. 12. Constituitur autem in medio nervi quintæ conjugationis, qui unà cum durâ cerebri membranâ, involucro velut suo, in auditûs foramen incidit. Dicitur autem & hic meatus *cæcum foramen*, propterea quòd anfractum illum, per quem nervus foràs post aures excidit, haud possunt dissectores perfectè perforare, lib. de nerv. diss. cap. 6. vide *Cœcum foramen.*

Meatus genitalis est, qui genituram à testibus haustam, ad Colis radicem defert, qui meatus juxta radicem vesicæ varicosior conspicitur; unde ei nomen inditum est, *Varicosus assistens*, 1. de sem. cap. 15.

Meatus varicosus, vide *Meatus genitalis.*

Meco-

Meconium, excrementum est, ex toto fætûs nutrimento, in utero, in urinaculo congeri solitum, toto uteri gestationis tempore, lib. quod animal sit id, c. 5. Est quoque Μηκώνιον, papaveris succus concretus, qui & ὄπιον appellatur, 3. simpl. 20. Sunt tamen qui ea distinguant, Plinium secuti, qui lib. 20. cap. 18. scriptum reliquit, cùm capita ipsa & folia papaveris decoquuntur, succum meconium vocari, multò opio ignaviorem.

Media, seu *Mediana cubiti vena* est, quæ communis est ei, quæ *humeralis* nominatur, & ei, quæ per axillam fertur, 3. loc. aff. cap. 7. quæ & *purpurea* & *nigra* vocatur, lib. de anat. viv. vide *Communis vena*.

Medianum, seu *Mediastinum*, sunt duæ membranæ, utrâque parte singulæ totum thoracem Διαφράττοντες, id est, *Interseptentes*, quæ posteriore parte spinæ, vertebris, anteriore verò, ossi medio pectoris infiguntur, sursumque ad claves, & deorsùm ad ensiformen cartilaginem porriguntur, in duas partes totum thoracem dividentes; unde vulgò *Mediastinum*, sive *Medianum* vocant; his enim medius thorax dirimitur, 6. de usu part. & 5. de anatom. adm. quæ membranæ non aliter differunt, nisi quòd in costis, ὑποζώννυσι, id est, *Succingentes*, appellantur; ubi verò rectæ ad claves feruntur, Διαφράττοντες, id est, *Interseptentes*, 5. de anat. adm. vide *Diaphragmatis*.

Medicari, generaliter loquendo idem est quod *mederi*; propriè est idem quod *purgare*: neque de omnis medicamenti exhibitione intelligit Hippocrates, sed de eorum tantùm, quæ purgant, 2. de fract. 29.

Medicamentum, omne id dicimus, quod nostram naturam alterare potest, 1. simpl. cap. 1.

Medulla spinalis, (quæ & *Dorsi medulla*, ῥαχίτης μυελὸς, & vulgò *Nucha* nominatur) est, quæ omnibus, & singulis vertebris inest, 8. de usu part. capit. 4. estque Cerebro, velut principio suo, continua, ejusdem

dem cum eo generis & naturæ, nisi quòd ipso multò est durior & compactior, potissimùm in infernis spinæ finibus; eam tamen perperam *medullam* appellarunt; cum medulla ipsa, non modò spinali hâc, verùm etiam Cerebro ipso sit humidior, mollior, & pinguior; quòd verò in spinæ ossibus contineatur, coloremque habeat medullæ assimilem, ob id ipsam *medullam* nominant; quo modo etiam quidam ipsum Cerebrum vocitârunt, 3. de alimen. fac. cap. 10. Communiter eam *spinalem* vocant *medullam*, additâ scilicet medullæ appellatione, interdum verò sine additione simpliciter *spinam* nuncupant, 3. loc. aff. 10. vide *Myelos*. Oritur ex cerebri totius basi, eique corporis substantiâ similis est, & ejusdem cum eo generis, nervosque ut & cerebrum producit, donec velut effæta desinat in finem brevem, acutum simplicem cum coccyce. Nervi autem hi subjectas cerebro partes movent, & sentientes efficiunt. Ut planè constet spinalem medullam partibus capiti subjectis tanquam cerebrum esse, & multa cum cerebro habere communia, substantiæ similitudinem, principium nervorum, sentiendi vim propè parem, & præterea meningas duas, unam tenuem à tenui meninge cerebri ortam, quæ vasa ipsam nutritura colligat, & substantiam ejus admodum mollem, cerebro tamen non paulò duriorem constringit, alteram crassam, à crassâ similiter cerebri meninge prodeuntem, quæ tenuem ambit & munit contra spondylorum duritiem. Nec tamen propterea medullam hanc cum cerebro eandem esse censendum est: habet enim utrumque quædam propria & discrepantia. Nam cum cerebrum pulset atque moveatur, quanquam osse immobili contineatur, medulla tamen non movetur, tametsi à spondylis mobilibus continetur, nullumque habet medium intervallum, ut cerebrum, sed præter meningas duas, tertiam, quâ cerebrum caret, tunicam nervosam, validam, crassam, aspe-

ram,

ram, humore circumfusam viscoso. Hæc non modo duas illas meningas, sed etiam spondylos & totam rachitidem vestit, & contra motus violentos & injurias alias omnes, tum internas, tum externas, tutò communit. Nascitur autem ab osse occipitis, quo loco spondylis committitur, & ad imam usque spinam, sicut & ipsæ meninges, excurrit.

Megalosplanchnos vocat Hippoc. non eos duntaxat, quibus magna ex naturâ ipsâ sunt viscera; sed quibus ea, ex affectu aliquo, intumuerunt, sive scirrhum, sive phlegmonem, sive œdema, nacta sint, 3. acut 9. Μεγαλόσπλαγχνος dicitur etiam οἶνος, hoc est, vinum apud Hippocrat. quod Galen. interpretatur viscera in molem attollens, seu magna viscera faciens. Id quod ipse inprimis tribuit vino dulci.

Melancholia morbus, est delirii species, ab humore melancholico, (à quo etiam nomen sortitus est) in ipso Cerebri corpore p. n. contento proveniens, qui ipse humor si affetur maniam facit, & furorem. 3. loc. aff. 7.

Melancholia flatuosa sive hypochondriaca affectio, morbus est, ex tertiâ melancholiæ specie, indicante nomine humorem, qui ipsius causa est. Cùm circa ventriculum prima incæperint accidentia, ipsisque auctis melancholica sequetur affectio, deinde alvi dejectione, vomitu, probâ coctione, ructibusque levatur is, qui laborat, Hypochondriacum, flatuosumque morbum ipsum nominabimus, 3. loc. aff. 7. Μελαγχολία est desipientia sine febre, timorem & mœstitiam sine causâ inducens. Species est τῆς παραφροσύνης. Habet enim depravatam facultatis imaginatricis & ratiocinatricis motionem, multa vana animo volvens quæ metuat, magnumque inde mærorem concipiens. Sunt enim timor & mœstitia duo perpetua communiaque omnium, melancholiâ laborantium symptomata, ut ait Hippoc. Aph. 23. libr. 6. Humor autem melancholicus

licus gignitur & abundat vel in cerebro solo, vel in solis hypochondriis, sed maximè sinistro, unde humor atque vapor cerebrum petunt, vel in universo corpore. Hypochondriaca autem omnium mitissima esse solet, secundùm eam quæ totius corporis vitio provenit. Pessima verò & ferè incurabilis, quæ ex privato cerebri affectu oritur. Cum verò duæ sint potissimum humoris melancholici differentiæ, unus frigidus & siccus, vinorum fæci respondens, alter calidior, acrior, & ustione redditus ferocior, qui μέλαινα χολὴ propriè appellatur, ille morbum de quo agimus, parit, ideoque febrem non habet: qui verò ab illo fit, non simpliciter μελαγχολία, sed μελαγχολικὴ ἔκστασις, hoc est, φρενῖτις καὶ θηριώδης nuncupatur, febremque habet adjunctam, tanquam phrenitidis & inflammationis cujusdam particeps.

Melancholicam ecstasim vocat Hippocrat. motionem mentis, aberrationemque vehementem & ferinam, quæ, irrigante Cerebrum assatâ flavâ bile, oritur, quæ in nigram permutari solet, 1. prorrhet. 14.

Melancholicus humor duplex, alter est qui propriè melancholicus succus, sive melancholicus sanguis à Galeno dicitur, estque veluti fæx sanguinis, satis crassus, fæcibus vini non absimilis, qui in terram effusus non inducit fermentationem, nisi fortè in ardenti febre assetur, neque ullius acidæ qualitatis est particeps; qui in meatibus Cerebri contentus, Comitialem morbum, in corpore Cerebri melancholiam morbum generat, vide *Nigra bilis*. Alter est tenuior, gustu acidus, qui terram radit, attollit, fermentat, ampullasque excitat, qui *atra bilis* appellari potest, quâ præassatâ nascuntur ferina deliramenta, modò cum febre, modò sine febre, 3. loc. aff. cap. 7. & 2. de diff. febr. 9.

Melicerìs, Μελικηρὶς, humorem melli similem, membranâ concluſum habens, species est apostematis, ut & ἀθήρωμα, & πάτωμα, quorum hoc ab adipe, illud à pulti-

pulticulâ intra membranam conclusâ, nomen habet. Meliceride dissectâ, inibi contentus humor non aliter quam mel è favis diffluit. Sed dicitur eodem etiam nomine aliud ulceris genus, quod propriè κηρίον appellatum est, ut testatur Aëtius, lib. 6. cap. 68. vide *Atheromata*.

Melicratum, sive *Aqua mulsa*, aut *Hydromel*, est mellis & aquæ compositio, vel ex æquâ utriusque portione (ut viam urinæ paret, & ad distributionem agat) vel alterâ alteram superante facta, 3. acut. 13. Licet quidam velint μελίκρατον, ἀπὸ τοῦ ὑδρομέλιτος vetustate differre, quòd melicratum sit aqua mulsa subita & recens, hoc est, ex tempore comparata; hydromel autem inveterata, & recondita. Quoniam aqua melle mista non admodum utilis est iis, qui amaram bilem coacervant, & facilè in iis vertitur in bilem, nisi prius per intestina aut vesicam transeat, ejusmodi naturis dilutior dari debet, ut nec sitim adferat, nec bilem gignat. Similiter iis, quibus viscera scirrho aut phlegmone, aut œdemate tentantur, aut aliquo morbo acuto laborant. Nam cùm mel in iis, tum propter moram, quam in obstructis visceribus trahit, tum propter eorum ardorem protinus in bilem vertatur, eamque ob causam noceat, aqua autem tardè penetret, & nimis diu moretur in hypochondriis, ex utrisque mistum melicratum idoneum redditur ita temperatum melle & aqua, ut & facilè distribuatur in corpus, & bilem non gignat nec sitim. Meracius verò exhibere convenit, si alvi dejectionem molimur. Paratur autem utrumque duobus modis: unum crudum est, alterum decoquitur. Crudo utimur cùm alvum dejicere, aut vomitionem incitare volumus. Probè autem coctum valentiùs alit. Coquitur autem ad hunc modum: Primum multum aquæ melli indimus (Paulus, libr. 1. in octo partes aquæ, unam mellis miscet) deinde tantisper coquimus, quoad spumare desinat.

Spumam autem, cùm primum emergit, tollere ab eo oportet. Convenit microsphyctis, tussientibus, peripneumonicis, & iis qui immodico sudore digeruntur.

Melon, est tertius modus egressionis uveæ oculi, cùm tantum egreditur, ut palpebræ minùs prævaleant, & pili palpebrarum pungentes, clausis oculis dolorem inferant, libr. de ocul. part. 4. cap. 11. Sic dicta ea est procidentia, quod ita protuberet oculus, ut malum exertum appareat. Μῆλον enim etiam id est, quod Galli pomum vocant, cujus flores, folia & germina adstringunt; dicitur etiam μῆλον mala, gena, pars faciei inter nasum & aurem sub oculo leviter eminens. Ea pilis nuda est, non modò propter os subjectum, sed etiam ad ornatum & decorem vultus, quodque natura voluerit eam esse sedem pudoris, ibique maxime ostendi ruborem. Sic dicta est à mali similitudine, sive rubeum mali colorem spectemus, sive rotunditatem, quam illi natura donavit, ut sic oculum ab externis injuriis infra tutaretur. Pollux etiam author est μῆλα vocari tonsillas duas penitiores, in intimo ore positas ad radicem linguæ.

Membrana, quam Græci nunc ὑμένα, nunc χιτῶνα, nunc μηνίγγα vocant, est pars simplex, alba, nervosa, lata, plana, valida, tenuis facileque dilatabilis. Cum partem aliquam vestit χιτών: cum cerebrum foris integit, μηνίγξ, alias ὑμὴν dicitur, vide *Tunicarum*.

Membrana Adelos, ἄδηλος, quasi minùs apparens, est quarta oculi tunica, à nonnullis invecta, quam Amphiblestroeides tunica, quasi in summo excipit, membrana minima simul, & tenuissima, quam Hippoc. non cognovit, libr. Intro. cap. 11.

Membrana dura, inviolata, crassa, cuticularis (idem enim significant) est quæ primùm calvariæ ossibus exemptis, aut saltem apertis, Cerebrum in orbem contegens apparet, (quæ vulgò *dura mater* appellatur.)

tur.) cui altera *tenuis*, *molliſque* ſubnectitur, quæ *pia mater* nominatur, 9. de anat. adm. cap. 1. Utramque *meningem* vocant, ſolis Cerebri membranis nuncupatione hac reſervatâ; cùm veteres non has ſolùm membranas, ſed omnes etiam, Meningas vocarent. ibid. cap. 2. quas etiam *Vaginas* vocant, 3. de artic. 33.

Membrana Pericardios, quæ & *Tunica*, & *Domicilium*, *Theca* item & *Vagina*, & *ſecurum vallum Cordi circumjectum* dicitur, eſt membrana, in cujus medio Cor eſt ſuſpenſum, quæ ex capite ſeu baſi ipſius ampla valde exorta, poſt autem paulatim coarctat ſeſe, eo planè modo, quo Cor ipſum, in quandam Coni acutiem deſinit, oſſi pectoris annexa, 16. de uſu part. cap. 16. quæ *Capſula Cordis*, & *Cordis involucrum* vulgò appellatur.

Membrana Perioſtios, eſt involucrum tenue, & fibroſum, velut indumentum oſſium, à naturâ condita, libr. finit. per quam oſſa ſentiunt (ſi modò quid ſentiunt,) generaleque quidem nomen eſt, habetque pro varietate partium, ſpecialia quædam nomina; in Cranio enim περικράνιον, in coſtis, ὑπεζωκὼς dicitur. vide *Perioſtios*.

Membrana pinguis, id eſt, Meſaræon, & Meſenterium, 19. meth. 8.

Membrana ſecundi-formis, vide *Chorocides*.

Membranæ Sigmoeides ſunt tres illæ membranæ in venâ arteriosâ, à quâ Pulmo alitur, intùs ortæ foràs ſpectantes, quas à figurâ literæ Sigma, *Sigmoeides* appellârunt, 6. de uſu part. cap. 14. Dicitur etiam σιγμοειδὴς ἀπόφυσις proceſſus unus omoplatæ, quod inſtar antiquæ Græcorum literæ C cavus ſit. Idem ἀγκυροειδὴς & κοτυληδοειδὴς appellatur. Dicitur & hoc nomine ſinus ſeu cavitas ſemicircularis in cubito, inter duas cubiti apophyſes comprehenſa, in quam brachii extremum, trochleæ ſimile inſeritur. Refert etiam figuram C, unde σιγμοειδὴς, vel σιγματοειδὴς appellatur. Dicuntur & χόνδροι σιγμοειδεῖς cartilagines quibus

aſpera arteria contexitur, quod ſemicirculares ſint inſtar C.

Membranæ ſubcingentes, vide *Hypezocotes*, *Cingentes*, *Diaphragmatis*, & *Medianum*.

Membranæ Triglochinæ, ſunt membranæ arteriæ venoſæ, (quæ in pulmonem diſtribuitur) foris intrò pertinentes, quas *Triglochinas* appellârunt, non à figurâ aliquâ, ſed à mutuâ inter ſe ipſarum compoſitione, quæ cuſpidum telorum eminentiis, atque angulis, quos *glochinas* vocant, penitùs eſt ſimilis, 6. de uſu part. cap. 14.

Membra ſpiritalia ſunt, Pulmo, Cor, Thorax, & duplex arteriarum genus, læve & aſperum, 7. de anat. adm. cap. 1.

Membrum ſimplex eſt, cujus quamcunque partem ſenſibilem aſſumpſeris, erit illa toti communicans in nomine, eſſentiâ & definitione, ut caro, & os, oppoſitum illi eſt *membrum compoſitum*, libr. de anat. viv.

Mendoſæ coſtæ, vide *Illegitimæ*.

Mendoſæ ſuturæ, vide *Lepidoeides*.

Meninx, Græcè μήνιγξ, vide *Membrana dura*.

Meningophylax, id eſt, membranæ cuſtos: Lamina ænea eſt, firma, paulùm reſima, ab exteriori parte lævis, quâ chirurgi in vulneribus capitis utuntur, quoties excidendum, & attollendum eſt os, metuſque imminet, ne in ipſo opere Cerebri membrana, negligentiùs & ultrà quàm res expoſtulat, premendo, lædatur, & contundatur, ex quo ſopores, & graves inflammationes cum mortis periculo oriuntur; propterea quòd membranam à curationis injuriis & graviori oblæſione tueatur, μηνιγγοφύλαξ appellata eſt, 4. loc. aff. 2. Huic autem ſimile quoddam ferramentum habent chirurgi noſtri, inquit Gorr. quod vectem dicunt, cum eo attollant os, quod ferme totum exciſum eſt & jam labat, non ſecus quam grandiores lapides vectibus impelluntur, quanquam eodem ferramento cerebri

mem-

membranam cuſtodiant. Eſt enim lamina ferrea anguſtior ab eâ parte quâ os tangit aſpera, ab alterâ lævis, non recta, ſed media duobus locis recurvata.

Menſes, id eſt, menſtruæ mulierum purgationes, quæ per uterum ſingulis menſibus fiunt, libr. de atrâ bile, cap. 8. quæ & *muliebris fluxus*, & *uteri Rheuma* appellatur, 3. de cauſ. ſymp. cap. 4. Unde menſes moventia medicamenta ſunt, quæ in peſſis, aut fomentis, aut quovis alio modo vulvæ admota, non habent vim familiarium ſuccorum attractricem, ſed hoc ſolo nomine bibuntur, ut ſanguinem extenuent, & meatus uteri, obſtructione liberent, 5. ſimpl. 20.

Mentagra, vide *Impetigo*.

Menti eruptiones ſunt affectiones ulceroſæ & aſperæ, in mento ſuâ ſponte naſcentes, quæ & *menti papulæ*, & *mentagræ* appellantur, 5. de com. med. loc. c. 6. & cap. 7.

Mentum, quod Græci γένειον dicunt, id omne eſt, quod labro inferiori, longâ & orbiculari figurâ ſubjacet, libr. Introd. cap. 10.

Meri Arabibus, *Gula* Latinis, Græcis propriè οἰσοφάγου dicitur, communiter Στόμαχου, omni enim ventri, collum præpoſitum, inſtar Iſthmi cujuſdam, anguſtum, nominatur ſtomachus. *Meri* autem *communis* quædam via eſt, quæ ab ore cibos & potum fert ad ventriculum, inter hunc, & fauces media, 4. de uſu part. & 13. meth. cap. 4.

Meſenterium (quod & *Meſaræon*, dicitur) utroque nomine ab accidentibus ipſi indito; Meſenterio quidem à ſitu, Meſaræo autem à peculiari ſubſtantiâ; nam corpus membranoſum medium inter inteſtina ſitum eſt, & omnes venas ex jecore in ipſum deſcendentes (quæ ob id *Meſaraicæ* dicuntur) unà cum vicinis arteriis & nervis in orbem complectitur, quemadmodum etiam inteſtina ſingula, 6. de anat. adm. cap. 6. Eſt autem illi gemina tunica, quarum utra-

que à peritonæo juxta lumbos exoritur & connascitur, nisi qua venas & arterias continent, aut qua adeps multus interceſſit, aut qua ipsa inteſtina conveſtiunt. Nam ecphyſis à peritonæo, colon, quâ fundum ventriculi ſupervehitur, ab epiploo poſteriore veſtitur. Illis autem in partibus intercedentia vaſa, adeps & inteſtina, tunicas meſaræi connaſci prohibent. Cæterum per eas venæ diſperſæ ſunt prope infinitæ, quibus tanquam manibus jecur ſuccum ad ſe trahit, quem in ſanguinem vertat, eaſque tunicæ illæ fulciunt, ne dum homo ſalit aut cadit vehementiùs feritur, contundantur aut diſrumpantur. Nec verò meſenterium venas modò continet, ſed & arterias à magnæ trunco, quæ ſecundùm lumbos fertur: eas enim omnes ſimul amplectitur, conveſtit & tuetur. Nec tamen eo contenta natura, ad majorem eorum vaſorum munitionem adipem multum meſenterio indidit, præterque adipem glanduloſum corpus, quod πάγκρεας vocant, machinata eſt, eoque medias eorum vaſorum ſciſſuras communivit, ne propter infirmitatem motionibus violentis læderentur.

Meſenterii appendiculum nominant, illud unum principium, in quo meſenterii venæ, ac arteriæ, (quæ veluti radices in arboribus, in concavam anfractuum partem, inſeruntur) invicem coëunt, & (in quo totum meſenterium cum inteſtinis continetur) ligamentis naturâ præditum, ſurſum tendens, adjacentes ſibi habens venas, ad jecoris portas; arterias autem, ad eam ſpinæ partem, quæ in ſeptum tranſverſum, & renes versùm tendit, 6. de anat. adm. cap. 6.

Meſaraicæ venæ, vide *Meſenterium*.

Meſopleuria, id eſt, Intercoſtalia loca, libr. de muſ. diſſ. cap. 23. vide *Intercoſtales muſculi*.

Metacarpium, vide *Brachiale*.

Metalepticus, id eſt, tranſumptivus, vel tranſlativus motus, quem natura muſculis quibuſdam conciliavit,

7. de

7. de usu part. cap. 14. vide *Transumptivus*, & *Euthyporos*.

Metaptosis, transitus est, sive transmutatio alicujus morbi, vel febris in aliam speciem, ut si ex acuto fiat non acutus, tunc morbus acutus ἐκ τοῦ μεταπίπτειν fieri dicitur.

Metaphrenum, id est, Dorsum, media est scapularum pars, cui stomachus intùs subjacet. lib. Introd. cap. 10. cui Thorax configitur, tanquam ad carinam navis, libr. tegni, cap. 29. Verisimile est ex ipso etymo, eam dorsi partem significare, quæ ad septum transversum sita est, quasi τὸ μετὰ τὸν φρένας. Sic enim Veteres septum transversum appellarunt. Rufus vocat partem inter dorsum & lumbos mediam, quâ renes adjacent. Nec tamen inter partes spinæ numeratur, quam Veteres totam divisêrunt in cervicem, dorsum, lumbos, & os sacrum. vide *Spina*, & *Dorsum*.

Metaporopœesis, est exiguorum meatuum statusque morbidi mutatio, ad naturalem statum; nomen est, idem planè potestate significans, quod μεταφύγχεσις, à quo μεταποροποίησις, nihil differt, 14. meth. cap. 4. Unde *Metasyncriticum medicamentum*, quod à dolore tollendo, etiam Anodynon sæpè nominatur; confirmatorium est, & persanat, lib. de Dynamid. in procœmio, & 7. de comp. med. per gen. c. 11. ex alto quin & humores evocat ac transfert, 1. de comp. loc. cap. 8.

Metasyncrisis, vide *Metaporopœesis*.

Metastasis morbi propriè appellatur, cùm ex parte unâ, in alteram, malum (morbus videlicet, causaque morbida) migrat: per abusionem autem *ipsius* etiam *morbi solutio*, ita nominatur. 5. aph. 7.

Metopon, μέτωπον, pars faciei supra oculos sita, & ad tempora usque protensa, ex substantiâ musculosâ, & osse subjecto constans. Aliis, *frons* tantùm dicitur, quantùm inter supercilia, & capillos patet, pilis nudum. Alii totum id spatium, quod ab oculis, ad coronalem

nalem usque futuram extenditur, *frontem*, & *frontis os* appellant.

Metrenchitæ, i. e. uteri clysteres, instrumenta sunt, per quæ in uterum medicamenta idonea immittimus; perindè ut *Otenchytæ*, id est, auricularii clysteres, per quos in aures, & *Recti Syphones*, (quos *Catheteras* vocant) instrumenta sunt, quibus in vesicã aliquid infunditur, 5. me. 11.

Methodica medicina est, quæ communitatibus, & similium speculationi unicè intenta, omnes particulares affectus, ad generales duos reducit, adstrictum, & fluentem, quos *communitates* vocant, lib. Introd. cap. 3. Μεθοδικοὶ, Medici methodicæ sectæ addicti, quam illi definiebant esse cognitionem apparentium communitatum ad sanitatis finem spectantium. Statuebant autem ad curationis indicationẽ nihil conferre cognitionem loci affecti, causæ, ætatis, regionis, anni temporis, considerationem virium ægrotantis, aut naturæ aut habitudinis ipsius, neque consuetudinem, sed à solo morbo, convenientis remedii indicationem sumendam censebant, neque ab eo secundum speciem, sed ab ejus communi & universali notione, quam quidem appellabant κοινότητα, hoc est, Communitatem, ut quæ in singulis particularibus spectaretur. Constituebant autem in universum tres κοινότητας: adstrictam, fluentem, & mixtam ex utrâque. Atque in adstrictâ quidem relaxandi, in fluente verò comprimendi indicationem sumebant, in mixtis verò quod magis urgeret. Præter hæc tria nihil Medico considerandum judicabant, quod ad remedii inventionem pertinere videretur. Ecquid enim, ajunt, juvat, refrigerationes, æstus, ebrietates, cruditates, plenitudines, defectus, lassitudines, otia, ciborum qualitates, consuetudinum mutationes tam anxiè rimari? Eáne, contemptis iis, qui in corpore sunt affectibus, sananda suscipimus, quorum nullum prorsus supereſt? Nam illa quidem abeunt, quod autem ab illis excitatum est, in corpore manet. Id ipsum curare oportet.

tet. Hoc enim morbus est. Considerandum est igitur qualisnam ille sit. Si namque adstrictus est, laxari: si fluidus est, reprimere oportet quâcunque tandem ex causâ uterque originem duxerit. Quid ergo jam causa valet, cùm nec quod fluidum est laxari, nec quod adstrictum est adstringi unquam debeat? Atque ut reliqua similiter expendamus, proponatur phlegmone, in quâ cùm adstrictionis vitium sit, non si æstate acciderit, relaxantia remedia postulat: hyeme autem alia, sed utroque anni tempore iisdem percuratur: nec puerili ætate relaxantibus, senili verò reprimentibus: nec in Ægypto quidem laxatoriis, Athenis autem comprimentibus. Similiter si phlegmonæ contraria fluida affectio statuatur, ea nunquam relaxantibus, sed perpetuò adstrictoriis remediis medicanda est, hyeme, vere, æstate, autumno, pueris, ætate florentibus, senibus, sive Thraciam, sive Scythiam, sive Æthiopiam incolant. Itaque si nihil horum ad curationẽ conducit, frustra in his omnibus studium ponitur. Quid verò corporis partes? nonne & hæ supervacaneæ sunt ad indicationem curationis? vel audeat aliquis dicere phlegmonem in parte quidem nervosâ relaxandâ, sed in arteriosâ, aut venosâ, aut adiposâ, aut carnosâ adstringendam esse? vel si aliqua sit in corporis quâdam parte adstricta affectio, audeat dicere eam non esse comprimendam, vel quod fluidum dissolutumque est, constringendum non esse; quamobrem si partis natura non immutat curationis modum, sed auxiliorum inventio ex ipso affectionis genere dependet, in vanum partis ipsius ratio habetur. Ab eâ methodo nimiũ compendiaria μεθοδικοὶ dicti fuêre. Quorum Princeps proditur Themison Laodic. Syrus qui ab Asclep. *Rationali* institutus, ad Methodicæ sectæ inventionẽ se contulit. Hinc est, quod illum Gal. multis in locis *communitatum repertorem* nominat. Eam postea Thessalus Trall. absolvit, contra quem Gal. tam acriter sæpe debacchatur.

Milphosis, Μιλφωσις ἢ μίλφωσις, idem est, ac Madarosis, pilo-

pilorum defluvium est ex palpebris, ab acri fluxione: vide Μαδάρωσις.

Μνᾶ, sive *Mina Attica*, & *Ægyptia*, habet uncias sexdecim, hoc est, drachmas 128, *Romana* uncias viginti, libr. de pond. & mens. cap. 3. Dicitur etiam *Mina*, Cordis capsula, & glandula, libr. de anat. viv. Plinius autem lib. 21. cap. ult. *Mna*, inquit, quam nostri *Minam* vocant, pendet drachmas Atticas centum. Quin etiam Fannius: *Mnam* vocitant, nostrique *Minam* dixêre priores, centum hæ sunt drachmæ.

Mochlia, traductio est ossium ad naturalem locum, ab eo, qui præter naturam, lib. fin.

Modus morbi, vide *Morbi mos*.

Mola, Μύλη, est os latum & rotundum, toti genu suprapositum, ob figuræ similitudinem sic dictum. Siquidem ut mola pistrinensis & rotundum est, & ab anteriore parte lateribusque asperum, à quibusdam *patella*, *rotula*, & ἐπιγονατὶς dicitur; Est adhæc *Mola*, caro informis, & inutilis, in muliebri utero concepta; quem conceptum inutilem in utero concretum, si subdurus fit, μύλον, sive μύλλω Græci appellitant, id est, Scirrhum. Ea interdum rudimentum cujusdam formæ obtinet, sed inchoatum duntaxat. Cute vel membranis obducitur, intus venis abundat compluribus, sine ossibus, sine intestinis, sine visceribus. Fit à semine imperfecto atque infæcundo, ut cui calor desit, quantum adesse expedit ad fætus conformationem, non tamen planè frigido humidoque. Siquidem ex eo nihil omnino effici potest. Quo fit ut mulier sola citra viri congressum Molam non gignat, quoniam ejus semen frigidius atque humidius sit, sed semen viri præterea accedere oportet, naturali tamen frigidius, atque ob id infæcundum, nec eo usque progredi valens, ut hominis formam effigiet: id enim vegeti caloris nativi spirituque opus est. Sed non sic gallinæ: solæ namque sine coitu ova ὑπηνέμια, id est, subventanea concipiunt,

quæ

planè muliebri molæ reſpondent. In causâ eſt ſiccior volucrum temperatura humoris frigidi redundantiam in ſemine abſumens. Attamen Mola quamvis prorſus inutilis concepti fætus ſpeciem per initia exhibet, menſes ſiſtit, nauſeas & vomitiones excitat, uterum attollit. Poſtea verò naturam proritat ad ſui excretionem. Id quod ſæpè quadrageſimo die, interdum autem tertio menſe contingit, vèl multo etiam ſerius, adeò ut pleræque novem decemve menſes, aliæ toto etiam vitæ ſpatio eam in utero geſtaverint. Alimentum namque per venas uteri non aliter quam fætus attrahit, eoque nutritur & augetur, vitâ perinde atque planta prædita. Ab excretione verò puerperia citantur, quæ λόχια vocant, lac in mammis colligitur, cæteraque contingunt ut in legitimo partu.

Molares dentes, vide *Dentes*, & *Tomi*.

Mollicinum emplaſtrum, vide *Malthacode*.

Mollis pulſus eſt, in quo arteria quaſi carnoſior diutius contrectata apparet: *durus*, ubi ſiccior, rigidiorque in modum Corii, de pulſ. ad Tyron. cap. 3. *mollitudo* autem & *durities* ſunt tunicæ arteriarum qualitates. ibid.

Mollities oculorum (quæ & *Paralyſis oculorum* dicitur) morbus eſt, cùm illorum voluntarius motus omnino aufertur: quemadmodum cùm minuitur, *tremor*, & *titillatio* dicitur. Cùm verò depravatur, ipſiuſque lacerti contorquentur, & non ut decet, moventur, *Spaſmus* nuncupatur, lib. de ocul. part. 4. cap. 7. vide *Paralyſis*.

Monoculum, vide *Cœcum inteſtinum*.

Monohemera collyria ſunt, quæ, unius diei operâ, lippitudines apta ſunt curare, 4. de comp. med. loc. c. 2. Μονοήμερα dicta, quod intra diem unum curationem abſolvant, ſunt collyria, quæ cum ovi candido, aut muliebri lacte, aliquando verò etiam aquâ ſimplici illita oculis inflammatione laborantibus eam ſtatim mitigant.

gant. Constant magnâ ex parte iis, quæ mediocriter adstringunt, concoquunt & discutiunt. Cujusmodi sunt acacia (quam quidem quæ habent collyria τρυγώδη, hoc est, fæculenta appellantur) æris squama, æs ustum, crocus, myrrha, lycium Indicum, castorium, thus. Verùm in quibus astringentia prædominantur plurimo ovi candido diluenda sunt, præsertim si quid ex metallicis complectantur. In quibus autem crocus, myrrha, castorium, thus, lycium prævalent, in his parciùs ovi candidum commiscendum. Cæterum vitari oportet usum τῶν μογοπμέρων χολωδῶν in plenitudine totius corporis. Nam quia facultate frigida sunt, obstruunt, densantque meatus, ac si copia humoris in oculis fuerit, in causâ sunt plerumque ut tunica κερατοειδὴς rumpatur.

Moram, id est, *Trivon*, sive *attritionem*, Hippocrates appellat, callo obduratam sedem, quæ ex diuturnâ capitis brachii immoratione efficitur, in eâ carnis circumjectæ parte, in quam id primâ prolapsione incubuerat, 1. de artic. 21.

Morbidus rigor, corporis concussio est, sanis eveniens, à nullâ exteriori causâ violentâ, sed ex ipsâ dispositione corporis intrinsecâ; at cùm aquâ frigidâ corpori affusâ rigor excitatur, non est morbidus rigor, uti cùm ex ipsâ corporis dispositione suscitatur, lib. de trem. conv. c. 6.

Morbosum (νοσώδες) dicitur, ut corpus, ut causa, ut signum; nam *corpora*, quæ morbos continent; *causæ*, quæ hos efficiunt; & *signa*, quæ ipsos indicant, νοσώδη Græcis, nobis *morbosa* dicuntur. Gal. initio artis parvæ.

Morbus, νόσος, est dispositio præter naturam lædens operationes, 2. crisi. cap. 2. primò per se & non per accidens, libr. de symp. diff. cap. 1. *Præter naturam*, & *contra naturam*, idem sunt; utrumque enim uno verbo παρὰ φύσιν Græci dicunt; nam & fædus Ictericorum color, & lentigo, & alius quivis etiam leviſſimus affectus,

fectus, contra naturam est, nec tamen morbus dicitur, si propter sui exiguitatem, & obscuritatem, summam actionem non lædat.

Morbus Herculeus, vide *Comitialis*.

Morbus magnus, vide *Comitialis*.

Morbus puerilis, sive *Comitialis affectus*, à cerebri intemperie provenit iis, quibus humidum naturâ est Cerebrum, teste Hippoc. lib. de aëre, aquâ, & locis, ubi dicit, pueris accidere convulsiones & suspiria, quæ putant puerulum efficere, & sacrum morbum esse: ubi per *puerulum*, intelligit affectum comitialem, com. 1. in 6. de morb. vulg. 5. vide *Comitialis*.

Morbus Regius, qui *Arquatus*, *Aurigo*, & *Ictheros* dicitur, est bilis flavæ refusio in cutem, & corporis superficiem, quæ proinde etiam hic tingitur, luteaque fit: albæ quoque ventris dejectiones fiunt eo morbo affectis. lib. finit. vide *Ictheros*.

Morbus sacer, vide *Comitialis*.

Moria, & *Morosis*, est imminuta functio ratiocinatricis facultatis, quæ etiam *fatuitas* dicitur, Græcè μωρία, μώρωσις, de sympt. diff. cap. 3. vide *Fatuitas*.

Mortifera facies est, de quâ in Prognostico dixit, Nasus acutus, oculi concavi, collapsa tempora, 3. acut. 54. vide *Facies Hippocratica*.

Morbi mos, quem etiam *modum* vocant, ut si morbus benignus, vel malignus sit, tùm ex propriâ suâ specie, tùm ex supervenientibus ei symptomatibus spectatur, 1. de cris. cap. 3.

Motòs, Μοτὸς, linamentum, seu linteum carptum, quod vulneribus, ulceribus, apertionibus corporis seu siccum, seu medicamentis, (quæ ob id ἔμμαγμα vocantur) oblitum, inditur; vel ad sistendum sanguinem, vel ad detergendum, siccandum, exedendum; Prætereà Motòs, linamenta vocant, & medicamenta, quibus foris impositis, vel eschara ulceribus inducitur, vel meatus obstruuntur, vel carnosæ partes, quæ

circa

circa ulcus sunt, exeduntur, & consumuntur, 5. method. 3. Sunt τῶν μοτῶν quinque differentiæ : tortile, rasile, concerptum, ellychnio pudendoque simile. Indita sunt his differentiis nomina partim à formis ac figuris quibus effinguntur, partim à materiâ ex quâ constant. στρεπτὸν, hoc est, tortile, à formâ nomen habet : ξυστὸν καὶ τιλτὸν, hoc est, rasile, concerptumque, ab ipsâ linteolorum materiâ : hoc quidem concerpta, illud verò derasa : quare etiam aliquando simpliciter ξύσμα ἢ πλύμα ὀθονίων, hoc est, rasura aut vulsura linteolorum, appellantur. ἐλυχνιωτὸν verò dictum est, non quod ad lychni seu funiculi lucernarum similitudinem contorqueretur, sed quod ex ellychnio fieret. Id quod ex Galeno apparet lib. 13. meth. ubi ait : extrinsecus autem convenit linamentum vel siccum, vel ex vino, præsertim autem quod ex molli ellychnio est, cujusmodi sunt tarsica. Subdit autem ejusmodi linamenta etiam vim quandam habere ad superexcrescentem ulcerum carnem consumendam. Πεμπτὸν autem vocatum fuit à pudendi humani similitudine. Verùm præter hæc quinque alia etiam apud Veteres leguntur, ut apud Celsum λημνίσκος, quod ille in longitudinem implicitum linamentum interpretatur, & aliquando linamentum involutum & oblongum : & apud Aëtium σφηνίσκος, quod linamentum significat ad cunei parvi similitudinem intortum, vel quod cunei modo ea quæ conjunguntur & adhæresunt, separet. vide *Emmota*.

Motus naturalis, vel *secundùm naturam*, est, qui voluntatis imperium sequitur, sicuti qui *involuntariè in corpore fiunt*, præter naturam sunt. Ad Thrasib. c. 26. Motus enim sensibiles, in animantium corporibus, cùm sana sunt, duplices genere apparent ; alii quidem ex arbitrio sanè, ac voluntate, & impetu fientes, qui nervorum, musculorumque ministerio fiunt ; atque has Medici *voluntarias actiones* appellare solent ; Alii verò motus *in* animantium corporibus existunt, qui arteriarum,

& cor-

& cordis officio obeuntur, quos *vitales* nuncupant. Ac aliud quoddam tertium *motuum* genus in venis habetur, quod & *naturale* dicitur, & sensibus non percipitur. lib. de trem. palp. cap. 2. unde Motus naturalis, & genus & species motûs est.

Mox apparentia symptomata, vide *Assidentia*, vel *Assistentia*.

Mucor, vide *Coxendix*.

Mucosum humorem, eum consuevit appellare Hippocrates, qui lentore quodam, & albedine præditus, ad exangues partes, hoc est, ossa, & cartilagines cogi consuevit, cùm imbecilla ita natura est, ut bene conficere alimentum in ipsis nequeat, sed quasi semicoctum quid relinquat: Non secus atque in oculis membranæ relinquunt, & promunt de sese mucorem quendam, cùm lippitudine laborant. Evadit autem natura imbecillior, aut ex propriâ intemperaturâ, aut ex multitudine humoris, qui ad partes confluxit, ut in præternaturalibus tumoribus, 3. de artic. 65.

Mucro, est inferna cordis pars, quæ tantum protenditur, quantum cordis magnitudo occupat spatii, 2. de placit. 4. vide *Basis Cordis*.

Mucronata cartilago, vide *Cartilago ensiformis*.

Mucus, sive *Mucor*, est excrementum pituitosum, quod à capite distillat, in gravedine, coryzâ, & aliis catarrhis, 2. natur. fac. 9. *Mucus*, sive *Blena*, est crassior pituita, 2. de sem. cap. 6. Erasistr. *mucum* vocat *phlegma frigidum & humidum albi coloris*, 2. de natur. fac. 9. Hippoc. 4. de artic. 42. vide *Coryza*, *Blena*, & *Phlegma*.

Muliebris fluxus est humorum vitiosorum ex toto corpore vacuatio, & delatio per uterum, ad multum tempus perdurans, quam ejus facit excretio, lib. finit. Unde *muliebria* sæpè notant menstruarum purgationum vacuationem, quæ per circuitum repetitur, 3. prorrhet. 50. 5. aph. 28. vide *Menses*.

Mulsa,

Mulſa, vide *Melicratum*.

Multitudinis (quæ & *Plenitudo* dicitur) notæ ſunt, vaſorum diſtentio, gravitas univerſi corporis, pigritia ad motiones, & diſtentiones membrorum, ulceroſa, & laſſitudinaria ſenſio, traducta in otio prior vita, non ſine ciborum, ac potuum largiore ingeſtione, & ſolitarum excretionum ſuppreſſione, lib. de mult. cap. 1. & lib. de cur. rat. per ſan. cap. 4. Eſt autem *multitudo*, omnium humorum æquabilis redundantia, vel ſolius ſanguinis, non qui ſincerus ſit, & aliis humoribus impermixtus, ſed cum iis naturæ modo confuſus; qui cùm in hominum corporibus exuperat, ejus exceſſus πληθώρα vocatur; Ea autem duplex eſt, una κατὰ ἀγγεῖα, vel, ut alii vocant, καὶ τὸ ἔγχυμα, hoc eſt, *quoad vaſa*, quoniam humoribus per vaſa infuſis, conſiſtit; quæ & *vaſorum plenitudo* dicitur, cùm venæ tunicæ in tumorem impletæ ſupra naturalem cuique modum ſe attollunt, iiſdemque tenſio accidit, de multit. cap. 10. Altera, κατὰ τὴν δύναμιν, id eſt, *quoad vires*, cùm ægri, qui conſueta etiamnum munia obeunt, ſentire ſeſe graves, pigros, ſegnes, atque ægrè mobiles, referunt, lib. de cur. rat. per ſan. cap. 4. *Illa* propriè *Plethora* dicitur, qualis athletarum eſt.

Muſculus lacertus, Μύς, nervoſum corpus eſt, permiſtâ huic carne, ad partium corporis motum voluntarium procreatus, libr. finit. Eſtque proprium inſtrumentum motûs voluntarii in animalibus, 16. de uſu part. cap. 2. cujus ſubſtantia duobus conſtat, carne, & fibris, poſitû ſimplicibus, & ſecundùm longitudinem ut plurimùm exporrectis. Cujus tres ſunt partes; *caput*, quod & *principium* appellant, in quod nervus, & ligamentum inſeri ſolent; *venter*, carnoſus magis, & muſculum præcipuè circumſcribens; & *finis*, ex quo *Tendo* & *Aponeuroſis* oritur, atque in partes movendas inſeritur, 1. de motu muſc. & 12. de uſu part. Quæ ad muſculos vaſa perveniunt, velut rivi quidam ſunt, qui

non

non eorum ſubſtantiam complent, ſed iis alimentum ſubminiſtrant, ut nutriantur & vivant. Muſculo propè omni adverſus alter muſculus, contrariæ actionis author attributus eſt, ut flexori tenſor, adductori abductor, levatori depreſſor, clauſori apertor. Pauci enim omnino ſunt qui antagoniſta careant, ut Sphincteres, & Diaphragma. Nec tamen numero, aut magnitudine, aut robore pares ſemper ſunt Muſculi actionum contrariarum effectores, pro partis movendæ pondere, aut actionis vehementia. Sunt autem Muſculorum differentiæ plures: aliquæ ab ipſorum ſubſtantiâ carnoſa, nervoſa, magis membranoſa: aliæ à magnitudine, magnus, longus, latus: aliæ à numero partium, biceps, triceps, ſive gemelli, & trigemini: aliæ à figurâ, deltoeides, rhomboeides, ſcalenus: aliæ à partibus corporis, crotaphitæ, rhachitæ: aliæ à ſitu, anteriores, poſteriores, interni, externi, recti, tranſverſi, obliqui: aliæ verò ab actione, ut ſphincter & maſſeter. Cæterum dictus eſt Muſculus, vel quod excoriatum murem formâ imitetur, vel quod piſci (quod mihi videtur probabilius) quem Muſculum appellant ſimilis ſit. Dicitur alio nomine Lacertus, à quo lacertoſus muſculoſum ſignificat.

Muſculi carnoſi, ſunt muſculi recti, quibus nulla caro ſubeſt; unde ambientibus muſculis candidiores ſunt, 5. de anat. adm. cap. 7.

Muſculi cremaſteres, id eſt, ſuſpenſores, ſunt duo graciles muſculi, in utrumque teſtem pervenientes, quorum alter à pubis, alter ab ilium oſſe, per membranoſum ligamentum tenue exoritur: atque illinc per meatum, qui ad teſtem devenit, perferuntur, qui teſtem ſurſum attollunt, libr. de muſc. diſſ. cap. 27.

Muſculi maſticatorii, vide *Mandibularii*.

Muſculi rhachytæ, id eſt, *ſpinales*, lib. de muſc. diſſ. cap. 24.

Muſculi temporales, vide *Crotaphitæ*, & *Mandibularii*.

Musculus cuticulosus, vel *carnosa cutis*, quæ extremis cutis sedis partibus, admiscetur, lib. de musc. diss. c. 30.

Musculus latus, Μυῶδες πλάτυσμα, vide *Latus musculus*.

Musculus maximus, qui *Psoa* dicitur, est qui ab imis regionibus exortum habens, ad humeri dearticulationem ascendit, lib. de musc. diss. cap. 1. vide *Psoa*.

Mydesis, commune nomen est partium, quæ ex putrefactione corrumpuntur, ἀπὸ τῦ μυδᾶν, quod Grammatici & σήπεσθαι, & διϋγραίνεσθαι interpretantur. Adeò ut τὸ μυδήσεως nomen iis competat, quæ putrefacta liquescunt, & stillant. Ac quanquam omnibus, sicut ἐν τῇ εἰσαγωγῇ habetur, partibus communis sit, ἡ μύδησις, in oculis tamen ante omnia usurpatur, eorumque præsertim palpebris, quæ adipe tumentes humorem assiduè remittunt, lib. Introd. cap. 15.

Mydriasis dicitur, cùm pupilla quidem, nihil colore variat; dilatatur autem magis, quàm natura poscat, ut Iridis circulo fiat proxima, & visioni noceat; & proindè est pupillæ nimia dilatatio, 3. met. 2. & lib. Intr. cap. 15. Eo malo visus, quandoque in totum adimitur, nonnunquam impeditur, ut omnia minora quam sint, esse videantur, diffuso scilicet eo spiritu per quem videtur. Causa hujus est humorum influxus, sive paulatim factus, sive repente coacervatus, à quibus tunica ἡ ῥαγοειδὴς distenditur, & pupilla effunditur, atque dilatatur, acieisque ejus hebescit. Non multum à pupillæ resolutione morbus hic distat, & non nisi difficillimè eliditur. Cùm enim tunica ἡ ῥαγοειδὴς membranosa sit, ubi semel distenta fuerit, induratur, neque facilè postea contrahi potest. Accidit præsertim pueris propter tunicarum mollitiem & imbecillitatem. Sed & qui naturâ nigros oculos habent, magnis sunt pupillis, ideoque in hanc affectionem promptè incidunt. Eadem verò etiam πλατυκορία, hoc est, pupillæ dilatatio appellatur. Cæterum μυδρίασις dicta est, vel ἀπὸ τῦ ἀμυδρῶς ὁρᾶν, à visu obscuriore, quasi ἀμυδρίασις: vel

ἀπὸ

ἀπὸ τῦ μυδᾶν, πυτίσιν ὑγραίνειν, quod pupilla ſuperfluo redundet humore.

Myelos, quaſi *Medulla*, μύελος, familiare oſſis nutrimentum eſt, 2. de uſu part. 16. ſubſtantia ſimplex eſt, humida, pinguis, alba, ſensûs expers, in cavis oſſium contenta, exanguis quidem, ſed ex ſanguine in ipſas cavitates per venas illabente ortum habens. Evadit autem candida & veluti ſpermatica, quod ab oſſibus ejuſmodi mutationem accipiat. Sic mammæ lac generant candidum, & adenes humorem dealbant, quem intra ſe continent, teſteſque ſimiliter, quæ ſubſtantia in cerebro conſiſtens dicitur μύελος ἐγκεφαλίτης, id eſt, medulla cerebralis, & ſpinalis, vel ῥαχαῖος, vel ἀλαυχένιος, vel ψοΐτης, ad alterius differentiam.

Myle, vide *Patella*.

Mylphæ appellantur, defluvia palpebrarũ, 4. de comp. med. loc. 5. Sunt quoque pharmaca arida, quæ ſcabris palpebris conveniunt, & ad palpebrarũ defluvia conducunt, & obtusè cernentibus, ſive per ætatẽ, ſive ob craſſitudinem, aut frigiditatem humorũ in oculis, aut deniq; propter flatus caliginoſi redundantiam id accidat, ibid.

Myocephalon, i. e. muſcæ caput, eſt exigua uveæ tunicæ porrectio, in nigro oculi, muſcæ capitis ſimilis, per ulcerationem facta, lib. finit. ſpecies eſt τῆς ἐκπτώσεως, i.e. procidentiæ oculi. Cùm ulcera quæ erosâ vel ruptâ corneâ tunicâ accidunt, profunda evaſerint, portio uveæ excidit, quodque prolapſum eſt nigrum aut cæruleum apparet; in circuitu verò circa fundum ejus partis quæ procidit, labra eroſæ ruptęve corneæ candida apparent, eoque magis ſi quod prolapſum eſt, induruerit, & corneæ tunicæ labra callum contraxerint. Cæterum prolabente uveâ, pupilla omnino divellitur, adeò ut vel nullo modo appareat, vel alio prorſus ſitu & figura. Et his quidem notis τὸ μυοκέφαλον ἀπὸ τῆς φλυκτίνης diſtinguitur.

Myodes platyſma, vide *Latus muſculus*.

Myopiasis, est dispositio ab ortu contracta, quâ propinqua & prope oculis admota limis semiclusisq; oculis cernimus, remota vel parùm, vel omnino nihil. 1. fin. Μυωπία, affectio; μύων, qui afficitur; differt à *Nyctalope*, qui non naturâ, sed morbo talis evasit; vide *Luscioſus*.

Myracopa medicamenta sunt, quæ lassitudines tollunt, cum quâdam odoris suavitate, 6. de comp. med. per gen. cap. 11. μυρόκηπα Græcè. Id sicut acopo liquidius, ita unguento crassius est: recipit enim aut ceram aut resinam, aut aliquid ejusmodi, quorum nullum in unguenta admittitur.

Myrmecia, Μυρμηκία ἢ ἀκροχόρδων, utrumque malum, cutis exigua est excrescentia callosa, & magnâ ex parte rotunda. Sed *Myrmecia* latiore basi & sessilis est, ac in scalpendo & attritu mordentis formicæ sensum efficit, ideoque Latinis *Formica* appellatur. *Acrochordon* autem basim angustiorem obtinet, ut chordæ nexu suspensa esse videatur, Latini *Verrucam* vocant simpliciter, aut cum adjectione *Pensilem*, 2. method. 2. quas *Clavos*, *Callos*, & Τύλους vocant, quas aceto acri, macerantes corticem salicis combustum, tollunt, 6. simplic. vide *Formica*.

Mysis, id est, meatuum conniventia, vide *Stegnosis*.

Mystax, Μύστακ, pars est faciei, quæ supra labra est, & infra nares. Sed & barba ibi exoriens eodem nomine dicitur.

Myurus pulsus, sive *Soricis cauda*, est qui soricis, murisve caudam imitatur, quæ in acutum terminatur, ut, cùm secundus ictus primo est paulò minor, tertius secundo, quartus tertio, 1. de differ. puls. cap. 11. A figuris, nomen, quæ in acutum terminant, mutuant hoc Medici, ibid. Adhuc *Myuri pulsus* dicuntur, qui ex majori adaucto fiunt minores, ex frequenti rariores, ex celeri tardiores, libr. finit. Μυέζων σφυγμὸς Græcè. Pulsus Μύουρος, hoc est, decrescentis duplex est differentia. Nam vel non cessat decrescere atque minui, donec

nec omnino aboleatur, & desinat prorsus moveri, qui ἐκλείπων μύσος appellatur: vel cessat decrescere & minui, qui etiam duas habet differentias: alius enim in quâ desiit parvitate, hanc perpetuò servat, alius verò rursus augescit, quem μύσος παλινδρομοῦντα vocant, & redit ad aliquam magnitudinem, eamque vel priori parem, vel majorem, vel etiam minorem: ac nonnulli quidem quâ ante proportione sunt imminuti, eâdem rursus augentur, alii verò majoribus vel minoribus accessionibus utuntur. Pulsus omnis μύσος provenit ab imbecillitate facultatis pulsificæ, quæ tanta est, ut ei oneri sint admoti arteriæ digiti. Verùm ea imbecillitas in eo qui μύσος ἐκλείπων dicitur, maxima est, neque enim se recipit & recolligit, postea in eo qui in quâ desiit parvitate hanc servat, minor verò ubi magnitudinem recuperat.

Myxa, Græcè Μύξα, est humor pituitosus ex naribus fluens; Latinis *mucus*, & *pituita narium* dicitur. Is humor pituitosus, lentus & albus in partibus exanguibus, ossibus & cartilaginibus colligi consuevit, cùm ad eam imbecillitatem pervenerint, ut alimentum suum nequeant concoquere: sic enim veluti semi-coctum quid relinquitur, non secus atque in oculis membranæ laborantes, sordem eam reponunt, quam λήμην appellant. Nec tamen is humor qui μύξα dicitur, perpetuò contra naturam est. Siquidem in omnibus articulis mucosum quendam humorem videre licet, ut inde & motio promptior, & articulus injuriis minùs esset obnoxius, quod quæ sicca sunt, abrumpi in motionibus facilè soleant. Eamque ob causam vertebrarum vincula, μυξώδη Hipp. l. de artic. appellavit. Sed contra naturam in junctûris plerumque ille succrescit, de quo scriptum est aph. penult. sect. 6. atque etiam in utero, unde abortus sequitur, ut aph. 45. sect. 5. scriptum est. Μυξωτῆρες idem quod μυκτῆρες, à *muco* arbitror, qui per nares exit. Et *nares* Sophocles etiam μύξας appellavit.

N.

NARCOTICA, quæ & *Hypnotica*, *Stupefacientia*, *Somnifera*, Græcè Ναρκωτικὰ φάρμακα (*Colica* etiam, 5. de comp. medic. loc. cap. 9. & lib. 7. cap. 5.) nuncupantur, hoc eſt, ſomnum conciliantia medicamenta, quæ temperiem ſortiuntur, ſummè adverſam iis, quæ revera ſunt *anodyna*; refrigerant ſiquidem omnia corpus, & ſenſum eò uſque obſtupefaciunt, ut, ſi paulò liberaliùs ebibantur, mortem afferant, 5. ſimplic. 19. vide *Anodyna*, *Colica*, *Hypnotica*.

Nares, μυκτῆρες propriè dicuntur, concavæ naſi partes utrinque poſitæ, quæ meatum præbent ſpiritui & odoribus; verumtamen quandoque totum etiam id membrum μυκτὴρ à Medicis appellatur, qui Latinè *Naſus* dicitur, odoratus inſtrumentum; quippe ſi occluſis naribus, ſpiritum ore adducimus, odorem nullum ſentimus; ſin autem ſpiritum apertis naribus attrahimus, odor ſenſum protinus movet; in medio oculorum prominens, libr. de inſtrum. odor. cap. 1. Naſus verò in ſe ſeptum quoddam cartilagineum per media loca diductum habet, duoque foramina ſatis conſpicua; hæc, inquam, quæ cernuntur, & in ſingulis naribus ſingula ſunt, *nares* dicuntur, ibid. cap. 2.

Narium alæ, vide *Alæ narium*.

Naſus, vide *Nares*.

Nates, quas πυγὰς, & γλουτὸς Græci vocant, ſunt inferiores corporis partes poſticæ, ad animalis factæ quietem & ſeſſionem, quamobrem natibus carnoſa corpora ſubſtrata ſunt, quarum gibbæ partes, quòd orbiculares ſint, *ſphæromata*, ceu modo orbium factæ Græcis appellantur, lib. Introd. cap. 10.

Nates cerebri, vide *Glutia*.

Nativus calor, (quem & *calidum innatum* vocant, cujus

jus vi omnia animantia vivunt & vigent) apud Gal. est aut anima, aut primum & præcipuum animæ instrumentum, quo omnia quæ sunt ad vitam necessaria, administrantur. Insiti caloris præsentia, *vita* est, ut absentia, *mors*; inæqualiter in singulis corporis partibus dispersus; In corde flagrantissimus, in ventriculo & præcordiis moderatior, in capite, & cerebro adhuc minor, in ossibus perexiguus; prout natura unicuique particulæ expedire & convenire adjudicavit. Hic *fixus insitusque* dicitur, hoc est, à naturâ, in primâ conformatione singulis partibus certâ mensurâ & debitâ proportione inditus; cui *calor fluens*, & *adventitius* opponitur, quem natura in corde tanquam in quodam penu collocavit, undè per arterias cum spiritu & sanguine, suis velut vehiculis & pabulis continenter depromitur, ferturque in singulas partes, ut earum calorem nativum, fixum, insitumque foveat, atque instauret. Idem ille calor influens, in mœrore, metu, verecundiæ initio, frigore, accessionum principiis, & somno, intrò cum sanguine & spiritu ad cor recurrit, & ob id per eos affectus, & cutis, & subditæ illi partes frigent, & pallent; contrà in gaudio, verecundiâ jam vigente, statu accessionum, ac vigiliâ, calor ad cutim copiosior effunditur, cum spiritu & sanguine, & pronus calor, rubor, tumor & nitor hîc partibus inducitur.

Naturæ nomine, temperamentum intellexisse Hippocratem, atque id esse præcipuum, & maximè proprium *Naturæ* significatum, ab ipsâ naturæ substantiâ desumptum, cùm sæpissimè, tùm libro toto de naturâ humanâ, Galenus testatur, 3. aphoris. 2. ubi naturarum has dicit, æstate, has hyeme, malè beneve se habere.

Naturalis motus, vide *Motus naturalis*.

Naturales facultates, φυσικαὶ δυνάμεις, à Galeno in arte parvâ distinguuntur, in primas seu principes, & in secundarias, sive ministras; *primæ* statuuntur tres, *generatrix*,

trix, *auctrix*, *nutrix*. His omnibus ſingulis, aliæ quatuor inſerviunt, *attractrix*, *retentrix*, *concoctrix*, *expultrix*, quæ non in jecinore modò, ſed in omnibus vel minimis corporis partibus, à primo ſtatim ortu inſunt.

Naviforme os, vide *Scaphoeides*.

Nauſea, vide *Vomitus*.

Nauſeationes in venis, id eſt, ναυσιώσεις appellat Hippocrates, quas priùs vocaverat *exuccationes*, hoc eſt, ſugillationes, cùm venæ (more eorum, qui nauſeam patiuntur, & evomunt,) ſanguinem expuunt ac quaſi evomunt, tùm ex propriâ imbecillitate virtutis retentricis, quam ex inflammatione contraxerunt, tùm ex ipſius ſanguinis copiâ, & pravitate, 2. de fract. 24.

Nebulæ, Græcè νεφέλια, ſunt utriuſque oculi membranæ ex aliquo ulcere tenues, & ſuperficiariæ albedines quaſi & caligines; nam ſi craſſiores ſint, & profundum petant, λεύκωμα, & *albugines* dicuntur, lib. de remed. part. fac. cap. 12.

Nephritis dicitur renum affectus, ſive is ſimilaris ſit, ut *intemperies*; ſive inſtrumentalis, ut *calculus*; ſive communis, ut *ulcus inflammatum*; propriè tamen *Lithiaſis*, id eſt, calculi morbus, *Nephritis* appellatur, lib. de ren. affect. dign. cap. 2. Omnes verò homines, qui ſubinde difficulter mejunt, aut etiam ſuppreſſam urinam omninò habent, ubi circa lumbos dolent, ac arenoſa mejunt, *Nephriticos* dicunt, quo calculo emicto, eorum protinùs dolor, & urinæ ſuppreſſio deſinit, 1. de placit. cap. 13. Unde *nephriticas*, *antidotos*, & *compoſitiones* appellant, quas renibus affectis accommodant, ut ex ipsâ appellatione manifeſtum eſt; nephriticæ enim nihil aliud, quàm renales ſonant, 10. de compoſ. med. loc. cap. 1. Eſt autem duplex earum differentia generaliſſima: quædam enim calculoſos renes juvant; quædam verò inflammatos & ulceratos, quæ etiam ad veſicam ſimiliter affectam conveniunt. Habent autem contrarias inter ſe facultates: quæ enim inflammationibus,

nibus, & ulceribus conveniunt, mitigatiora esse oportet, conjuncta tamen diureticis: quæ verò calculosis medentur, unicam facultatem sortiuntur, quæ secare & extergere potest cum manifestâ caliditate. Sunt autem talia omnia ferè amara.

Nervum quidam appellant, omnia similarium corporum genera, in animalibus, quæ & exsanguia sunt, & sensu carent, ut quæ ex ossibus oborta, ab Hippoc. *copula* & *ligamenta* vocantur. Insuper, quæ ex cerebro & dorsali medulla prodeuntia ab eodem propriè *Nervi* & *Toni*, dicuntur. Denique ex musculis qui proveniunt, *Tendones* quoque sic vocitant. Quidam igitur omnia hæc *nervos* appellantes, primum ipsorum genus *colligatorium* esse ajunt; secundum autem *sensibile*, atque *electorium*; tertium, *aponeurosim*, hoc est, nervorum propaginem, cognominant, com. 1. in 6. de morb. vulgar. νεῦρον autem ἀπὸ τοῦ νεύειν, Græcis dictum est, quod *nutare*, & *flectere* significat, ut docet Galenus initio libri de motu musc. vide *Tonos*.

Nervum colligantem Medici vocant, νεῦρον συνδετικὸν, quem Hippocrates vocat *ligamentum*, seu συνδεσμὸν, *copulam*; ex ossibus ortum ducit. vide *Nervum*.

Nervi duri, & *molles*, ejusdem quidem substantiæ, at non uniusmodi sunt usus: *molles* enim ad sensum, *duri* ad motum sunt destinati; non quidem quòd duri non sentiant, sed à duris hebetior & obtusior sit sensus, quàm à mollibus: mollium principium est *cerebrum*; durorum *spinalis medulla*; ab hoc principio singuli in suas sedes, à naturâ mittuntur, molles quidem in organa sensuum; duri in musculos; dicuntur autem *molles*, vel *duri*, sibi invicem simul, & ad cerebrum, collati.

Nervi optici, seu *visivi*, vide *Nervos sensificos*.

Nervi recurrentes, Νεῦρα παλινδρομοῦντα, sunt rami duo nervorum sextæ conjugationis à cerebro prodeuntium, quorum dexter circum arteriam, quæ axillam adit; sinister verò circum magnum arteriæ descendentis trun-

cum obvolutus, ſurſum revertitur, & recurrit quaſi in laryngem, ad vocem efformandam; quare Galenus 4. loc. aff. φωνητικὰς, maluit appellare, id eſt, *vocales*; ita enim ſunt neceſſarii ad vocem, ut ſecti, vel intercepti, vocem prorſus aboleant; refrigerati verò, tantiſper vocem impediant, donec caletacti, naturalem temperiem recuperaverint, 1. loc. aff. 6.

Nervi vocales ſunt nervi gutturis, qui ad inſtrumenta vocem concinnantia propriè pertinent, (quos Galenus & invenit, & eo nomine donavit,) quibus vel inciſis, vel laqueo interceptis, vox perit; non differunt à nervis apud arterias exiſtentibus, quos *recurrentes* nominant: ipſorum enim eſſentiæ pars ſunt, & utrique vocem efformant, 1. loc. aff. 6.

Nervi voluntarii dicuntur, qui ex cerebro, dorſique medullâ ortum ducunt: ſicuti nervi, qui ex muſculis *tendones*; & qui ex oſſibus proveniunt, *ligamenta* appellantur, lib. de oſſib. in proœmio.

Nervorum conjugatio dicitur, quoniam nervus non unus, ſimplex, aut ἀζυγὴς, à ſuo principio proficiſcitur, ſed omnes conjugati feruntur, ideoque ab Anatomicis *nervorum paria* appellantur, ac ſeptem quidem paria à cerebro, triginta verò à ſpinali medullâ proficiſcuntur.

Nervos ſenſificos in genere vocant, qui ad ſenſuum inſtrumenta mittuntur, aliis quidem, qui movent membrum, molliores, 7. de plac. 5. Propriè autem *ſenſificos* vocant *Nervos*, ſive *Poros*, nervos à cerebro ad oculos deſcendentes, qui ſoli ſunt conſpicuæ, & ſenſibiles viæ ſpiritus, 10. de uſu part. 12. & proin eoſdem *Opticos* vocant, 16. uſu part. cap. 3. atque etiam *Viſivos*, ab actione nomen imponentes, lib. de nerv. diſſ. cap. 2.

Nervoſæ diſcriminationes ſunt fines membranarum, quæ orificiis cordis adjacent, 1. de placit. 10.

Nervoſum, νευρῶδες, corpus eſt ſpermaticum, & exangue, ad nervi naturam & ſimilitudinem accedens; licèt

licèt enim Galenus tria nervorum genera dicat initio, lib. 15. de usu part. & com. 1. in 6. τῶν ἐπιδημιῶν; præter illa tamen tria genera, sedes, uterus, vesica & pudendum virile *nervosa* dicuntur, cùm tamen nullo prædictorum generum contineantur, aut componantur; sed quòd nervosorum corporum similitudinem gerant; contrahi enim in angustum, & extendi in latum possunt, quæ corpori carnoso & pingui non conveniunt. Unde quidam Penis colem, *nervum cavernosum* appellant, ab eoque Penem & ipsum, totum *cavernosum* vocant, quòd arrigi, flaccescere, item contrahi, extendique possit, com. 1. in 6. de morb. vulg. 2.

Nervus cavernosus, vide *Nervosum*.

Nestis, νῆστις, *intestinum*, vide *Entera*, & *Iejunum*.

Neurotonus dicitur is, qui in nervis vel tendonibus, sine discrimine, vulneratus est, 3. de compos. med. per gen. 2.

Neutrum corpus est, vel quod neutrius extremæ dispositionis est particeps, vel quod utriusque, vel quod nunc hujus, nunc illius particeps, salubre nunc, nunc insalubre est, lib. regn. cap. 6.

Nigra bilis, est humor melancholicus, qui dum animal naturaliter se habet, quotidiè gignitur, & proindè omnino alia est ab eâ, quæ ex ustione, ac velut assatione conflatur, 14. meth. cap. 9.

Nigra vena, vide *Communis*, & *Media*.

Nigritia, & *Nigror*, vide *Contusio*, & *Effusa*.

Nodi sunt extrema pars postbrachialis, à quibus digiti incipiunt, quos *Condylos* Græci vocant, libr. Introd. cap. 10.

Nomas appellare Medicis mos est, putrescentia ulcera, ἀπὸ τῆ νέμεσθαι, id est, à *pascendo*, quod putredo depascatur membra, & ad vicinas partes serpat, adeòque unà cum parte primùm vitiatâ, & ipsas finitimas sedes corrumpat, 9. simplic. Putredinem autem acquirit vel diuturnitate temporis, quo omnia, quanquam

initio

initio ἕλκη sint, tandem καχοήθη redduntur, vel statim à principio, ut quod à venenatis animalibus factum est. Progressu quidem temporis, & aphthæ & dysenteriæ in Nomas transeunt, teste Galeno. Sunt autem omnia ejusmodi ulcera ægrè sanabilia, & vehementissimis prorsus medicamentis opus habent, adeo ut citra ustionem sanari non possint. vide *Phagedænas.*

Nothæ costæ, vide *Illegitimæ.*

Nothon, vide *Tergum.*

Notyæos myelos, vide *Myelos.*

Nubis nomen, solent Medici, ab aëre, ad urinas transferre, pro aliquâ eorum, quæ in urinarum superficie pendent specie, vel evaporatione. Ut ergò in aëre interim tempestas fit, ubi nubibus condensatus ater, & nubilosus dicitur, videnturque nubes quædam per eum disjectæ; quo quidem tempore nubium cernimus colorem, non exquisitè atrum, nec lucidum, sed inter hos medium: haud aliter *nubes in urinâ* (quam vocat etiam Hippocrates *nebulosam suspensionem*) alia alba, alia nigra, alia media oritur ex evaporationibus, ad urinæ summam partem delatis, com. 1. in 3. de morb. vulgar. 4. quæ etiam dicitur *Nebula*, *Nubecula*, *Sublimamentum*, ἀναθύμιμα ἐπηρμένον. Cæterùm id omne crudum esse, & à flatuoso spiritu, in altum efferri Galenus docuit; quod verò perfectè concoctum, secretum, æquale, similareque est, id certè quoniam nihil flatûs habet, in fundum vasis urinarii descendit, ac vocatur *Hypostasis.*

Nucha, vulgò appellatur spinalis medullæ initium, Græcè νωτιαῖον μυελόν, vide *Medulla spinalis.*

Nutrimentum est, quicquid substantiam nostri corporis conservare, & augere, & in eandem converti aptum est, 1. simpl. cap. 1.

Nutritio est continuò effluentis substantiæ redintegratio; unumquodque verò, eâ ipsâ substantiâ, quâ primùm

primùm genitum est, ali etiam perpetuò consuevit, 1. de semin. cap. 16. vide *Prosthesis*. Vocatur autem omnis illa alteratio, quæ alimenti in substantiam partis, quæ nutritur, transmutationem præcedit, *concoctio*; ubi verò jam parti apponitur, *nutritio*, 8. de compos. med. loc. cap. 6.

Nyctalops, νυκτάλωψ, *Luscioſus*, is est, qui die videt obtusiùs, Sole occiduo acriùs, nocte magis adhùc; vel contrà, die parùm, vesperi aut nocte prorsus nihil, unde *nocturna oculorum cœcitas* appellatur, 2. method. 2. 4. de compos. medic. loc. 8. & libr. Introd. Accidit propter capitis imbecillitatem, & maximè spiritus visivi crassitudinem, itemque reliquorum oculi humorum ac tunicarum. Cæterum νυκτάλωψ dicitur non ille modò qui ita laborat, sed ipsius etiam affectionis nomen est. Sic autem dicitur quasi ὁ ἀπὸ νυκτὸς ἀλαὸς, hoc est, *noctu cœcus*: λάειν enim *videre* significat. vide *Luscioſus*.

Nympha, vide *Colliculum*.

O.

OBAUDITUS, sive *Obauditio*, est vitiata actio auditricis facultatis, proportione respondens vitioso visui, veluti cùm oculis, colore, figurâ, magnitudine, vel situ mutata videntur; differens à *Barycoïa*, quæ est audiendi difficultas, gravis auditus, seu diminuta audiendi actio; ut surditas, est ablata audiendi actio. Aufertur autem, minuitur, vel depravatur auditus, aut læsâ aliquâ aurium particulâ, aut nervo, qui in has à cerebro pertingit, aut cerebri eâ parte, quâ is nervus exoritur, 1. de symptom. caus. cap. 3. 4. 5. vide *Barycoïa*.

Obliquatus pulsus est, qui oritur non constitutâ in rectum arteriâ: seu, qui editur, cùm arteriæ situs obliquus est, lib. finit. med.

Oblon-

Oblongum & depressum dicunt ossis caput, ad cervicem & sinum, cui inseritur, id ipsum referentes, lib. de ossibus in proœmio.

Obelæa sutura, est cranii commissura recta, quæ à mediâ syncipitis suturâ ad mediam suturam occipitis secundum longitudinem extenditur, Græcè dicitur, ὀβελαία, ἢ ῥαβδοειδὴς ῥαφή. Utrumque nomen inditum est, quòd veru aut sagittæ aut virgæ instar rectà incedit, Latini proindè *rectam*, & *sagittalem* vocant, 9. de usu part. cap. 17. & lib. de ossibus in proœmio.

Observatio, Τήρησις, Empiricorum vox est, qui quicquid observâssent fieri in morbis, τήρησιν vocabant: quorum cùm magnam haberent copiam, eam omnem ἄθροισμα nuncupabant: & ab observatione quidem memoriam, à memoriâ verò experientiam manare dicebant, & ab eâ proximè artem constitui, dum meminimus quid cum quo, quid ante quod, quid post quod observavimus, atque id quidem vel semper, vel plerumque, vel utrovis modo: semper, ut vulnerato corde mortem sequi: plerumque, ut scammoniâ ventrem purgari: utrovis modo, ut percussâ superiori membranâ cerebri mortem sequi: rarò, ut vulneratâ cerebri substantiâ salutem contingere.

Obstipitas est distortio spinæ, ad lateralẽ corporis partem, 3. art. 2. quam *Scoliosin* Græci vocant, vide *Cyphosis*.

Obstructio, vide *Compressio*.

Obstruentia corpora (quæ Græcè *Stegnotica*, quæque generaliori nomine *contrahentia*, *occludentia*, & *constringentia* dicuntur) sunt, quæ ora vasorum occludunt, & sensibiles excretiones cohibent. *Corpus* enim *stegnoticum*, quod claudit, & continet in se, nec quicquam quod sensu queat percipi, ex sese emittit, Græcè στυγνὸν nuncupatur. Differunt à *condensantibus*, quòd hæc poros & meatus corporis contrahant; *obstruentia* autem & *oppilantia*, vasorum corpora claudant, 5. simpl. 14. illa στυγνωτικὰ, hæc πυκνωτικὰ Græci vocant.

Obstu-

Obſtupeſcentia eſt, cùm æger jacens, neque aliquid dicit, neque agit, ſed apertis oculis quietus manet, ſimilis iis, qui ex timore ſunt attoniti, 7. aph. 14.

Occiput, ἰνιὸν, ea eſt capitis pars, quæ à vertice tanquam à centro circuli, unde capillorum proventus incipit, ad poſteriorem capitis partem, uſque ad Tendones & Nucham deſcendit, lib. Introd. cap. 10.

Ochema, τροφῆς, id eſt, *vehiculum nutrimenti*, ſimul cum appellatione, uſum oſtendens, quod Hippoc. vocat *ſeroſum recrementum*, eſt aquoſa & tenuis ſanguinis humiditas, ad craſſam ſubſtantiam Chymi, per arctas venas, in totum corpus ferendam, à naturâ comparata, 4. de uſu part. cap. 5.

Ochthode, ὀχθώδη *ulcera*, id eſt, verrucoſa, quæ non maligna, & contumacia ſunt, ſed ſolùm labra calloſa, & dura habent, 4. de comp. med. per gen. cap. 5 vide *Dura ulcera*. ὄχθοι tumores verrucoſi tuberoſique, quales in Elephanticis apparent.

Ocrea, vide *Tibia*.

Odaxiſmus, ὀδαξισμὸς, eſt pruritus is, qui conceptis jam intra gingivas dentibus, & erumpere feſtinantibus, ſentitur; quo ſolent infantes relatis ad os digitis, identidem eos mordere, & ipſi gingivas ſuas confricare. Aliud autem eſt ὀδαξισμὸς, quàm ὀδοντίασις: hæc enim eſt dentis jam concreti eruptio extra gingivam, (alio nomine ὀδοντοφυΐα) ille verò dentis ipſius concretio & conformatio intra gingivam, ſive dolor ex ejuſmodi concretione exoriens. Hermolaus Barb. apud Dioſcoridem gingivarum commerſionem vertit. Reperitur & ὀδαξησμὸς, ab ὀδαξέω.

Odontalgia, id eſt, *dentium dolor*, 2. meth. 2.

Odontoeides, vide *Dentem*.

Odontophyia, puerorum eſt dentitio, ubi ſcilicet è gingivis prorumpunt dentes.

Odoratum nominant, non ſolùm odoris ſenſum, ſed etiam vim ipſam, cujus odorandi officium eſt, libr. de

In-

Instrum. odor. cap. 1. ὄσφρησις Græcè. Sic & γεύσις non modò saporis sensum, sed ipsam etiam facultatem significat per quam gustamus. Hujus autem tum sensus, tum facultatis instrumentum intra calvariam conditum est, sive id sint ventriculi cerebri anteriores, seu potiùs continuæ cum iis propagines, similiter cavæ, prope ossium ethmoideῶν initium desinentes. De eo namque dubitare Galenus videtur, modò hoc, modò illud asserens.

Oedema, οἴδημα, videtur Hippocrat. omnes præter naturam tumores, nominare, sive dolore careant, durique sint, quos *scirrhos* Græci appellant; sive dolorem inferant, quos *phlegmonas*, id est, inflammationes propriè vocant; sive absque dolore laxi, atque molles sint; quos solos in specie οἰδήματα, Græci nominant, com. 1. in 6. de morb. vulg. 2. Et proin Oedema est tumor præter naturam, qui dolore caret, & digitis cedit: aliquando tamen apud Hippocrat. significat durum, & dolentem tumorem, 1. progn. 29.

Oenodes vinum, id est, vinum vinosum, quod multam sustinet aquæ mistionem, & imbecilles vires ferit; quod & *Polyphorum*, & *Multiferum* appellatur, quod ut benè temperetur, multam exigit aquam; Contrario autem modo, *Oligophoron*, sive *Pauciferum*, quod ut bibatur minimâ eget aquæ mistione, 3. acut. 20. & 7. method. 6. vide *Hydatodes*.

Oesophagum Veteres nominabant, eam partem, quæ inter fauces, & os ventriculi superius, inter media est; Aristoteles, & qui post ejus seculum scripserunt, *stomachum*, nos *gulam* appellamus: via est eorum, quæ tùm devorantur, tùm vomitione dejiciuntur, 5. loc. aff. 5. *Gula*, Arabibus *Meri* dicitur. Οἰσοφάγος dictus est quod ea ferat quæ eduntur: est enim via cibi. Habet duas proprias tunicas, quarum interna oris tunicæ continua est, & ibi crassior atque durior, ubique autem nervosa; externa verò carnosa. Utraque fibris con-

contexta est: interna rectis, externa transversis, sed utrisque quidem deglutitionem accelerantibus, & vomitum, dum illi trahunt, hi expellunt. Incumbit septem spondylis colli, & quatuor metaphreni, nonnihil in dextrum latus, à quorum interim spondylorum ligamentis ortam habet tertiam tunicam, quâ ille obligatus fertur in ventriculum nonnihil in dextrum latus abscedens, ut cedat aortæ descendenti. Ad nonum denique spondylum ligamentis valentibus ab eo natis in altum levatus arteriamque prætervectus, jam sinister, pertuso diaphragmate cum duobus nervis insignibus à sexto pari demissis ventriculo unitur. Ὀισοφάγον etiam ab Hippocrate dici os ventriculi Galenus in linguarum interpretatione explicavit.

Oesypus, id est, Lana succida, sive non lota, 14. method. 7. vide *Lana succida*.

Olecranos, quartus est musculus, qui per profunda adit cubitum, in medio gibberi interioris, inferiorisque brachii, 3. de anat. adm. cap. 4. à quo, & *Cubitus*, & *Cubiti os*, *Olecranos* appellantur, vide *Ancon*.

Oligophoron, vide *Oenodes*.

Oligotrophia, id est, parcior nutritio, 3. sanit. tuend. cap. 8.

Omentum, ἐπίπλοον, ἢ ἐπίπλυν, est corpus membranosum ex duplici peritonæo, ceu plexû & adiposâ substantiâ compositum, medium inter vasa, quæ in ipso continentur, quibusdam aut multò infrà quàm umbilicus consistens, quibusdam ad pubis ossa descendens, cùm in pronum, ceu ad umbilicum, parvæ magnorum vasorum soboles, ex alto deferuntur, 6. de anat. adm. 5. ex duabus tunicis densis, & subtilibus sibi incumbentibus, quàm plurimis arteriis, & venis, & pinguedine non paucâ conflatum, gratiâ calefaciendi, & ventriculum roborandi factum, 4. de usu part. 9. quod *Epiploon*, sive *Epiplun*, Arabibus *Zirbus*, Antiquis *Rete*, quòd ita adipe instructum Omentum, reti non sit absi-

mile, indeque χαλκαμὼν, & σταγὼν à pleriſque dictum fuit, libr. de nerv. & art. diſſ. cap. 1. Id ſecto peritonæo primùm in conſpectum venit. Dorſo ad undecimam thoracis vertebram, & jocinoris cavo, & ventriculi fundo, & duodeno inteſtino, & lieni & colo ligamentis adhæret, reliquis autem inteſtinis prætenditur, & quodammodo ἐπιπολάει, hoc eſt, *innatat*: unde & nomen habet. Uſus ejus maximus eſt, ut ventriculum, cujus fundo incumbit, foveat, innatumque calorem etiam per inediam tueatur, deinde verò ut venæ portæ ramos quoquo verſus protenſos ſibique implexos fulciat, & arterias pariter nervoſque proximis ipſi partibus inſerendos tutò deducat.

Omiæa vena, ὠμιαία, id eſt, humeralis, ramus eſt venæ cavæ claviculas ſupergreſſæ, per omoplatam in brachium deſcendens; quam Galenus interdum *externam* vocat, ad differentiam axillaris, quam *internam* nominat. Vulgus nunc Cephalicam appellat, quod ad capitis morbos magnâ utilitate ſoleat ſecari. vide *Humeraria*.

Omotribes, ſive *Omphacinum oleum*, id eſt, crudum oleum, ex olivis immaturis expreſſum, 8. method. 3. ὠμοτρίβὲς ἔλαιον etiam ὀμφάκινον vocatur, hoc eſt, acerbum. Refrigerat & aſtringit.

Omoplatæ (quæ & *Homoplatæ* dicuntur, & *Scoptulæ*, 8. method. 8.) id eſt, ſcapulæ, quæ humeri articulum conſtituunt; eſt enim in extremo ſcapularum inſculpta capacitas, tantâ magnitudine, quanta capiti ipſius brachii dearticulando, cui inſeritur, eſſet aptiſſima, 13. de uſu part. cap. 10. Sunt oſſa duo (utrimque videlicet ſingula) poſt thoracem in dorſo ſita, clavibus & brachio inarticulata. Sunt autem hæc oſſa, ut ſcribit Galenus, admodum inæqualia, & omnibus ſuis partibus diſſimilia. Foris enim gibba, intus ſima exiſtunt: item ima baſi tenuia ac longa, ſuperno fine craſſa & parva. Utraque autem Homoplata duobus oſſibus inarticulatur, ſum-

ſummâ quidem ſuâ ſpinâ ſeu acromio clavi per Synarthroſim, cavitate autem ſuæ cervicis ipſi brachio per Diarthroſim,

Omos, humerus, propriè dicitur id totum, quod in articulatione brachii, cum Omoplatâ apparet, adeoque revera ipſe articulus brachii, cum Omoplatâ ſic vocitatur. Rufus: κεφαλὴν τ βραχίονος, hoc eſt, caput brachii appellavit. Apud Ariſtotelem ferè pro humeri articulo accipitur, quem Celſus Scapulam vocat.

Oncos, apud Hippocratem idem eſt ac tumor, ſignificatque omne id, quod eſt ſupra naturalem conſtitutionem, incrementum, libr. de tumoribus cap. 1. *Oncos* verò & *Poros* quidam *noſtri corporis meatus* vocant, 1. ſimplic. cap. 1.

Onyx, idem quod πύωσις, libr. finit. eſt puris collectio in nigro oculi, cum phlegmone, juxta Iridem ungui ſimilis, Græcè ὄνυξ, *unguis*; qui propriè dicitur pars digitorum extima, lata duraque quâ ipſi firmantur. Sunt autem qui ungues partis nomine non dignentur, ut nec pilos, quod nulla ſit eorum propria actio, ut qui facultate omni carere dicantur, à quâ omnis actio primario proficiſcitur. Nullam enim, inquit Galenus, gubernationem habent, ſed ortum tantummodo. Uſum tamen aliquem atque utilitatem afferunt, quod iis extremi digiti firmiores ſint, & meliùs apprehendant. Ex recrementis autem orti ſunt ungues ad eundem modum quo & pili increſcunt, alio atque alio ſubinde excremento ad unguium radices expulſo, & imæ eorum parti adhærente, eamque ut clavus clavum trudit, pellente. Sunt autem duri quod ex ſolidis corporibus ſolida quoque duraque excrementa prodeant. Eſt etiam ὄνυξ lapis, qui & ὀνυχίτης dicitur, quod illi candor ſit unguis humani.

Ophiaſis, eſt affectus capitis, quo capilli primùm extenuantur; deinde decidunt, in certis ſpatiis & capitis ſedibus, in Serpentis ſimilitudinem; Idem revera cum

Alopeciâ malum eſt, ſolâque figurâ ab eo differt. vide *Calvities*, & *Madaroſis*.

Ophthalmia, hoc eſt, *Lippitudo*, frequentiſſima oculorum affectio, eſt inflammatio tunicæ, ſeu pelliculæ, os capitis, & Calvariam ambientis, quàm & *membranam agnatam, adnatam, conjunctivam* vocant, propterea quòd aliis, quæ oculum ipſum conſtituunt, tunicis, forinſecùs adnata ſit; ligamentum inſuper totius oculi ad circumſita oſſa, & ob id omnia, quæ circum-circa oculos ſita ſunt, uſque ad malas, quandoque in vehementi lippitudine attollens & colligans, 4. de comp. medic. loc. cap. 2.

Opium, eſt papaveris lacryma & ſuccus, 2. de antid. 7. Ejus parandi rationem hanc Dioſcorides prodidit. Cùm ros in papavere exaruerit, cultro decuſſatum in ſtellas, ne penitus adigatur, ex obliquo in rectum ſummam cutem incidere oportet, lacrymam exeuntem digito in concham abſtergere, nec multò poſt redire, ut concreta inveniatur. Etenim quæ tum aut poſtero die etiam offenditur, in veteri pilâ teri debet, & in paſtillos cogi. Id Opium dici teſtatur Scribonius Largus in deſcriptione Collyrii, quod Diaglaucion vocat, *Opium*, inquit, *quod ex lacte ipſo ſylvatici papaveris capitum fit, non ex ſucco foliorum ejus, ut pigmentarii inſtitores ejus rei compendii causâ faciunt. Illud enim cum magno labore exiguum conficitur, hoc ſine moleſtiâ & abundanter teritur.* Dioſcorides ab aliquibus capita ipſa & folia tundi & prælo exprimi, terique in mortario, & digeri in paſtillos ſcribit: vocari autem μηκώνιον, multum Opio ignavius. Galen. Opium interdum Hiſpanicum, interdum Libycum & album commendat. Aëtius aliquando Aſianum, aliquoties Achaicum. Officinæ noſtræ uno ore Thebaicum prædicant, emuntque à mercatoribus alicunde comparatum; ſed ubi & quomodo paratum ſit, prorſus ignorant. Optimum habetur, inquit Dioſcorides, grave & denſum, guſtu amarum,

rum, odoratu ſoporiferum, quod facilè aquâ diluitur, læve, candidum, neque aſperum, neque grumoſum, quod inter colandum non ut cera coëat, & in Sole diffundatur, dein admotum lucernis non atra luceat flamma, exſtinctum denique odoris vim conſervet. Adulteratur autem multis modis, ut glaucio gummi aut ſylveſtris lactucæ ſucco. Unde *opiata* medicamenta ſomnifera ſunt, quibus Opium admiſcetur, quæ Arabes vocant *Alſabiar*.

Opiſthotonos, vide *Diſtentio*.

Opopanacem vocant Panacis guttam, & liquorem, 3. de comp. med. per gen. cap. 5. Excipitur lachryma caule vel radice incisâ, cùm recens eruperit caulis. Ea redditur candida ubi adaruerit. Croci exteriùs præfert colorem. Probatur amariſſimus, internè candidus & ſubrufus, extra lenis, pinguis, friabilis, tener, facilè tabeſcens, odore gravi. Damnatur niger ac mollis. Excalfacit ordine tertio, tenuat, emollit: ſiccat ſecundo.

Oppilatio, vide *Compreſſio*, & *Obſtruentia*.

Optici nervi, ſunt primum nervorum par, quod cum utroque Cerebri panniculo, ad oculos deſcendit, ſecum viſibilem ſpiritum ducens, libr. de ocul. part. 2. cap. 3. vide *Nervos ſenſificos*.

Ordinans pulſus eſt, quando ictus pari ſemper numero, paribus partibus, & ſtatis procedunt circuitibus, de pulſ. ad Tyron. cap. 6.

Orexis, ὄρεξις, *appetitus*, ſive *appetentia*, eſt concupiſcentia cibi & potus, quam Hippocrates λιμὸν, hoc eſt, *famem*, appellavit, eo aphoriſmo, quo ſcripſit, *famem meri potione ſolvi*, ut in Commento Galenus annotavit. Ea autem à jecinore principium habet. Eſt enim totum hoc opus naturalis facultatis, quam non φυσικὴν modò, ſed & ἐπιθυμητικὴν & ὀρεκτικὴν Veteres appellarunt. Sed advertendum eſt appetentiæ nomen ambiguum eſſe. Unâ enim ſignificatione dicitur naturalis

quædam inclinatio, quâ ſingulæ corporis partes alimentum deſiderant, quod in vacuatæ ſubſtantiæ locum ſuccedat: & hæc quidem naturalis appetentia eſt. Alterâ verò ſignificatione appetentia dicitur deſiderium cibi & potus, quo ventriculus exugi ſe ſentiens tenetur. Et hæc quidem animalis appetentia eſt: ſiquidem natura animalibus non item ſtirpibus vacuationis & penuriæ ſenſum dedit, quo ſcilicet ad cibum potionemque proritata ſeſe impleri appetant. Fit autem is penuriæ ſenſus, cùm venæ ex ipſo ventriculo veluti emulgentes, ſugenteſque aliud trahunt: non ferens enim eum ſuctum ventriculus, ſed veluti divulſus, offenſæ ejus medelam cibum deſiderat.

Oricularia, vide *Laminas*.

Oroboeides urina, quæ habet hypoſtaſin ſimilem orobis, eaque fit à colliquatione, & diſſolutione carnis, lib. de Urinis, cap. 26.

Oros dicitur à quibuſdam τὸ πίδιον, hoc eſt, pars tota pedis ſuperior, quam alii πολυόστεον appellant, id eſt, multorum oſſium. *Orros* verò tum *ſerum lactis* ſignificat, tum *Perinæeon*, tum etiam *ſacri oſſis extremum, ad caudam uſque protenſum.*

Orthocolon, ὀρθόκωλον, quaſi *rectus articulus*, eſt articuli vitium, quando ob durum aliquem tumorem, muſculi partem aliquam inflectentes, non ſequuntur, ſed perpetuò articulus tenditur, nec inflecti poteſt, 3. de artic.

Orthopnœa, ὀρθόπνοια, quaſi rectam ſpirationem dixeris, eſt magna ſpirandi difficultas, ut non aliter ea fieri poſſit, quàm rectâ cervice, & thorace elato; quod etiam iis accidit, qui velociter cucurrerunt: qui ſic affecti, dicuntur ὀρθοπνοϊκοὶ. Cùm aſpera arteria, ut ſcribit Galenus, principium à gutture habens, in pulmonem dividatur, quoties quidem thoracem cum collo rectè extendimus, arteriam ipſam dilatari contingit, atque etiam quæ ex eâ in pulmones diſtribuuntur propagi-

pagines omnes, atque interim regionem augeri eis inæternam: hæc quidem causa est, cur recti spirare affectent. Idem malum ab alio symptomate, *Asthma* nuncupatur; à viscosis, & crassis humoribus, circa asperas in pulmone arterias, sine febre congregatis, de difficul. respir. cap. 11. & com. 4. in 6. de morb. vulg. 4. vide *Anhelosi.*

Os, Στόμα, duobus modis dicitur; primùm, quantum diducta labra patent; secundò & propriè totum id spacium, quod dictis labris, ad imas usque fauces interjacet, in quo dentes, palatum, lingua, gurgulio, & tonsillæ duæ continentur, quarum omnium partium una tunica est, etiam naribus communis, à peritonæo prognata, 3. de usu part. cap. 3.

Os Balistæ, vide *Astragalus.*

Os cartilagineum, est, quod ad caput cordis invenitur, ad quod omnium ipsius ligamentorum principia adaptantur, quod alii cartilaginem osseam nominant, 7. de anat. adm.

Os cubiforme, vide *Os cyboeides.*

Os cyboeides, id est, *cubiforme*, est, quod ab externis Tarsi partibus est locatum; firmumque in terrâ constituitur, 3. de usu part. cap. 7. & dearticulatur cavitati calcanei, ad finem adjacenti, ibid. cap. 8. *Os cubicum* est unum ex quatuor tarsi ossibus, solum nomine donatum, cùm reliqua tria careant nominibus. Id calci articulatur, ipsamque excipit, cùm reliqua tria tarsi ossa scaphoeidi conjuncta sint. Sic dictum est quod cubo simile sit. Verùm lateribus omnibus est admodum inæqualibus & ferè asperis, ut vix quicquam aliud quod latera sex habeat cum Cubo communia. Sed & internum ejus latus geminum apparet.

Os frontis, quod vulgus *Coronale* vocat, vide *Coronale os.*

Os humeri, quod Arabes *Os adjutorii* vocant, vide *Adjutorii os.*

Os jugale, vide *Zygoma*.
Os latum, vide *Spina*.
Os magnum, vide *Spina*.
Os naviforme, vide *Os ſcaphoeides*.
Os palati, vide *Sphenoïs os*.
Os petroſum, Λιθοειδὲς ὀστῦν, oſſis nomen, ſic dicitur pars oſſis temporalis, protenſis futuræ lambdoeideæ finibus terminata; ſic dicta, quòd petræ, vel rupi videatur ſimilis, duritie & ſoliditate. In eo oſſe apophyſis eſt σμιλοειδὴς, quam Galenus βιλονοειδὴ, & γραφιοειδὴ appellat; & alia præterea quæ meatum auditorium concernunt.

Os ſacrum, ὀστῦν ἱερὸν, duobus modis à Galeno ſumitur; primùm, latiùs, ut Coccygem etiam comprehendat; ut, 12. de uſu part. ſcribit, Os ſacrum conſtare oſſibus quatuor, tribus ſcilicet propriis, & Coccyge; hæc enim oſſa ſibi unita per ſymphyſim, efficiunt unum os, quod parte ſupernâ vocatur ſacrum, infernâ Coccyx. Sicut ipſe humerus quâ parte à nobis ſpectatur ἐπωμὶς, parte ſpinæ ſuæ ſumma ἀκρώμιον, parte latâ ὠμοπλάτη vocatur, atque ſimiliter os ſacri ipſius oſſis lateribus annexum, os ilium, ad cotylen iſchion, anticâ verò parte os pubis. Deindè, ſumitur pro eâ tantùm parte, quæ re verâ ſacra eſt, id eſt, magna, & lata, quâ parte hoc os, cum oſſe ilio per ſynarthroſin jungitur. Hâc enim ſolâ parte revera ἱερὸν eſt, id eſt, magnum & latum, tuncque ejus reliquum gracileſcens ſemper ac tenuatum, in tres cartilagines acutiſſimas deſinit, quas Coccygem vocant, lib. de oſſib. cap. 12. & 3. de artic. 104.

Os ſcaphoeides, vide *Scaphoeides os*.

Oſſa, ὀστᾶ, partes humani corporis duriſſimæ, ficciſſimæ, maximéque terreſtres & frigidæ ſunt, quæ ſe mutuò, & alias partes omnes, tanquam fundamenta ſuſtinent, & firmant, atque ad univerſam corporis ſubſtantiam ſuſtentandam & geſtandam factæ, quibus proin om-

in omnia adnaſcuntur, & ſtabiliuntur, lib. de oſſib. in proœmio. Eorum differentiæ ſunt permultæ ab apophyſibus, epiphyſibus, cartilaginibus, cervicibus, capitibus, ſoliditate, cavitatibus, harum quorundam ſuperciliis, medullâ, & aliis quibuſdam ipſorum particulis, & à conſiſtentiâ, magnitudine, numero, figurâ, ſitu, & aliis, ſubſtantiam neceſſariò conſequentibus, in ſceletis viſu tactuque obſervandæ. Ὀστέα, inſtrumentum chirurgicum, quo oſſa vel attolluntur, vel deprimuntur, vel omnino loco moventur.

Oſſa alata, vide *Pterigoeidea*.

Oſſa cavernoſa, vide *Oſſa Ithmoeidea*.

Oſſa colatoria, ſive *Colo ſimilia*, vide *Oſſa Ithmoeidea*.

Oſſa foraminulenta, vide *Oſſa Ithmoeidea*.

Oſſa Ithmoeidea, ſunt oſſa quædam foraminulenta, & cavernoſa, ad radicem & principium narium in meatu olfactorio poſita, quæ natura variè pertuſa velut ſpongiam & cribrum formavit, ne aliud corpus durum extrinſecùs inſuper incidat; in illâ ne viribus integris aër frigidus inſpirantibus nobis, rectà in cerebri ventriculos ſeſe inſinuet; quin &, ut vapor odorem ſecum ferens, per ea foramina à cerebro recipiatur; ſimul, ut cerebrum vacuaret repentè, ſi quando uſus inciderit, excrementorum copiam; quæ quoniam ad cribri & ſpongiæ ſimilitudinem perforata ſunt, Ithmoeidea, & Spongoeidea dicuntur, 8. de uſu part. cap. 6. & 7. quæ oſſa Galenus, 3. loc. aff. 10. *Colatoria*, vel *Colo ſimilia* vocat, quòd per illa craſſum cerebri excrementum purgetur & percoletur; quod Ariſtoteles vocat *Perittoma*; tenuiora autem excrementa, & quæ vapori ſimilia ſunt, in ſublime lata per calvariæ ſuturas excernuntur; craſſiora autem prona feruntur, quorum altera pars in eas vias, quæ ad os pertinent, influit, & per ſcreatum ejicitur; altera, quæ *mucus* dicitur, in nares, & per efflatum vehementem, excernitur, libr. de inſt. odor. cap. 2.

Ossa spongoidea, vide *Ossa Isthmoeidea.*

Oscitatio, & *Pandiculatio*, sunt mediocres motus virtutis expultricis cerebri, 2. de sympt. caus. cap. 6. per quæ contenta in musculis (per quos quoque voluntarii fiunt motus) humida, flatulenta, vel spiritus flatuosi expurgantur, 7. aph. 56. Per *oscitationem* tale quid solis maxillæ inferioris musculis accidit, quale in *pandiculatione* in omnibus musculis symptoma est; utraque enim evacuandorum in musculis halituosorum excrementorum causâ fit, com. 1. in 6. de morbis vulgar. 4. & 7. aphor. 56. χάσμη illa; hæc σκορδίνημα, vel σκορδισμὸς Græcè.

Osculorum apertio, quæ tùm in arteriis, & venis fit per resudantiam, & dicitur *Anastomosis*, sive *Exanastomosis*, tùm in ulceribus & vulneribus, quæ sinuosa sunt, fistulosa, & angusti orificii, cùm scilicet hæc dehiscunt, 6. de comp. med. loc. cap. 2.

Ostocopi, id est, *ossium dolores*, nominantur, cùm membranarum, quæ ossibus adjacent, dolores, & profundi sunt (id est, in intimo corpore sensum excitantes,) & ossium ipsorum veluti dolentium inducunt imaginem, qui magnâ ex parte ab exercitationibus evenire solent, interdum etiam à frigore, & plenitudine, quin & ab humorum cacoëthiâ in lue venereâ, 2. loc. aff. 8. Qui sic laborant, ne minimum quidem motum sustinent, sed omnem formidant. Sentiunt autem manifestum calorem unà cum demorsu & tensione, vitioso humore in totam corporis molem largè effuso.

Ostracoderma, animal omne est, cui pro cute testa est, lib. 1. de aliment. fac. 1.

Otalgia, ὠτιλγία, aurium dolor est, is cumprimis, qui ad profundum auditorii meatum pertinet, 2. meth. 2.

Otenchytæ, instrumenta sunt chirurgica, quibus aliquid in aures infunditur. *Auri-fusoria specilla* ab aliquibus, à Celso *Strigiles*, aliter *Auriculares clysteres* appellantur.

Oxe-

Oxelæum, ὀξέλαιον, id est, compositio ex aceto, & oleo, 1. de compos. med. per gen. cap. 7.

Oxycratum, id est, compositio ex aquâ, & aceto, 1. simpl. 29. Ὀξύκρατον, *Posca*, vel *Pusca* dicitur. Miscendi autem ratio nunquam certa fuit. Variè namque temperari potest. Sed, ut author est Aëtius, si simplici ratione construatur, refrigerat & humectat: sin condiatur, & calorem & siccitatem adsciscit. Inter Veteres, ut idem inquit, omnes ferè convenit, noxium parere succum, nervis officere, flatuosos spiritus creare, capitis dolores concitare, contra sacrum morbum prodesse, vini crapulam mitigare, sanguinis acrimoniam lenire. Consuluntque eâ potione abstinendum, quod facilè putrilaginem concipiat, qui ex eo contrahitur humor, item propter noxam, quam nervis infert. Græcorum juniores imitatione Latinorum etiam φύσκαν id genus potionis appellarunt.

Oxydercica facultas est, quæ oculos, (ubi nullum insit illis sensibile pathema) malè tamen munere suo fungentes, corrigit, & in integrum restituit, ac nimirum & in auribus & naribus, aliisque sensoriis cunctis id ipsum præstat, & proin in auribus, E. gr. *Oxycoos* dicitur, 5. simpl. 23.

Oxygala, id est, *acidum lac*, 3. aliment. 16. Lac quod acuit seu coacuit. Fit certâ quâdam lactis præparatione, per quam sola caseosa substantia relinquitur, eaque ipsa non ejusdem omnino naturæ cujus ab initio fuit, verùm multo frigidior, ut ægerrimè, nec nisi à ventriculo valdè calido concoquatur. Neque enim calidam & acrem seri qualitatem retinet, neque pinguem & calidam, butyri, sed solâ crassiore substantiâ constat, quæ in caseum abit, ὀξυγαλάκτινον appellatum. Id genus hodiè Galli videntur Junceam appellare. Est autem vehementer frigidum, crassum, & concoctu difficilè.

Oxymel, non ex aceti, melliscque mistione tantùm compositio est, verùm ex mulsâ paulùm aceti accipiente,

piente, 3. acut. 24. & 4. sanit. tuend. cap. 6. Acetum mulsum, vel Mulsum acetosum, ὀξύμελι, potio vetustissima certa, ut quæ etiam ante Hippocratis seculum in sanitatis usum venerit. Hujus duæ sunt summæ differentiæ: alia simplex est, alia composita. Nec verò etiam simplicis ratio una est: quidam enim ita præparant; Melli optimo super carbones despumato additur aceti tantum unde gustanti nec acidum nimis, nec dulce videatur: ac denuo super prunas coquitur, donec planè unitæ amborum qualitates sint, nec appareat gustanti acetum adhuc crudum: hinc ab igni deponitur; cùmque eo utendum est, aqua mista ita temperatur ut vinum, nimirum ex sumentis gustu. Id enim ut jucundissimum est, ita etiam utile: & contrà ut injucundum, ita adversissimum. Alii verò tum mellis tum aceti modum definiunt, vini aceti parti mellis, à quo detracta spuma sit, duplum miscentes, deinde ambo leni igni coquentes, donec eorum qualitates in unum coierint. Alii autem cum aquâ statim ipsum faciunt, melli quadruplum optimæ aquæ miscentes, deinde coquentes modico igni, quoad spumare desinat: pòst verò dimidio aceti adjecto, rursus coquentes, donec qualitatum omnino sit unitas, nec acetum crudum etiam appareat. Oxymeli omne exterget viscosos humores, & crassos attenuat, quapropter viscerum omnium obstructiones dissolvit, sive in febribus, sive citra febrem detur. Verùm aquæ multæ mistione vires ejus exsolvuntur. Tussim autem movere, quæ non est, & intestina radere oxymeli, Hipp. & Gal. scripsere, non in corporibus quidem crassis & glutinoso humore redundantibus, sed puris ab excrementis, aut iis quæ tenui & acri fluxione vexantur, quæque nervosas partes valde sensu exquisitissimo præditas habent. Oxymeli compositum est σκιλλιτικὸν & ἀπλυντικὸν, item καθαρτικὸν, &c.

Oxyregmia, id est, acidus ructus, qui sine aliquâ pituitâ, quandoque in ventriculo frigidiore, & in quibusdam

lævi-

lævitatibus inteſtinorum, quæ ex frigiditate ortum habent, fiunt, 6. aphor. 1. Non ubi nulla prorſus facta eſt ciborum alteratio, acidi ructus excitantur, uti nec ubi optimè concocti fuerint, ſed tantùm ubi modicam à ventriculi calore alterationem perpeſſi fuerint, nec perfectam adipiſci potuerint. Fiunt etiam propter frigidam pituitam in ventriculo acervatam, & frigidam fluxionem in ipſum decumbentem, adhæc ciborum tum frigiditatem, tum copiam: his enim omnibus cauſis commune eſt, calorem ventriculi ingenitum vinci à cibis, non eos vincere.

Oxyrrhodinum, quod & *Rhodinum* dicunt, eſt frontis linimentum, ex aceto, oleo, & roſaceâ placentâ capiti phreniticorum, aut quâcunque intemperie calidâ laborantium permixtum, 13. meth. 21. Sed cùm varius poſſit eſſe utriuſque modus, qui temperatiſſimus, recipit olei roſacei partes quatuor, aceti unam, ut ait Gale. ſic enim mediocriter refrigerat. Quòd verò plus aceti habet, vehementiùs refrigerat, ut contrà minùs, quòd minùs habet aceti. Habet etiam vim repellendi. Itaque in morborum principiis magnâ utilitate illinitur, præſertim ſi calidus morbus eſt. Sed & in œdematis atque ipſis etiam lethargicis, Galenus in lib. meth. med. admovet, quo humor quiſquis fuerit is, à parte affectâ repellatur. Tanta adeò vis eſt Oxyrrhodini, in frigidis etiam morbis, ſive per ſe, ſive cum ſale, aut thymo, aut alio exhibiti, ne frigiditate nocere poſſit.

Oxys, id eſt, *acutus*, à quo ὀξεῖς πυρετὸς, *acutas febres*, ὀξεῖαν νόσον, & ὀξὺ νόσημα dicunt. Conſiſtit autem acuti morbi eſſentia, non in celeri tantùm motu, ſed cumprimis in magnitudine, & periculo, 2. aphor. 23.

Oζæna, eſt ulceratio in naribus profunda, tetri odoris halitus emittens, lib. finit. & 3. de comp. med. loc. cap. 3. Unde ex ulcerum genere eſt, eoque à polypo differt, quippe qui in tumorum tantùm genere eſt, non ulcerum; naſcitur ex influxu humorum acrium, & pu-

& putrescibilium, à cerebro in nares facto, unde, vel earum earum alæ, vel interstitium, vel aliæ ipsarum partes exulcerantur. Et humoris quidem acrimonia difficilem admodum ejus curationem reddit, putrilago verò graveolentiam & fætorem inducit; unde morbo nomen Veteres indidere. Quando, inquit Celsus, ulcera circa nares sunt, pluresque crustas & odorem fædum habent, id genus Græci ὄζαιναν appellant. Id mali genus nobis multò frequentius est, quam antiquis fuerit, ut quod luem veneream sæpissimè consequatur.

P.

PÆDOTROPICA, est medicinæ pars, de puerorum sanitate, & regimine, libr. de part. art. med. cap. 5.

Palatum, partem illam in ore altioris sedis cavam vocant, quæ super foramina è naribus in ipsum pertinentia, sublimis est, com. 1. in 6. de morb. vulgar. 3.

Palimbolus, παλίμβολος, homo dolosus est, qui aliud loquitur, aliud sentit, & qui facilè sententiam mutat; ejusmodi quoque morbus appellatur, qui speciem quidem & spem facit levationis, sed tamen intùs malignus est, com. 1. in 6. de morb. vulg. 6.

Pallida bilis, vide *Bilis pallida, & amara.*

Palma, est ea pars manûs, quæ *Metacarpium*, & *Postbrachiale* dicitur, 1. de musc. cap. 21.

Palmos, vide *Palpitatio.*

Palpitatio, quæ & *Subsultio*, & Παλμὸς Græcè dicitur, similiter atque *tremor*, motus est, quo partes palpitantes, citra voluntatem nostram, nobisque invitis attolluntur, & deorsum aguntur, à crasso & vaporoso spiritu, quærente exitum; differunt verò *palpitatio* à *tremore*, quòd nemo, qui artus movere non instituerit, tremat;

mat; palpitantes autem particulæ, etiamsi in quiete fuerint, nullusque illis motus sit indultus, palpitent; Etenim supercilium, palpebræ, & oculus subindè citra omnem voluntatem attolluntur; tremor autem totius & integri membri motus est, ut totius manûs, brachii, capitis; palpitat verò pars membri, ut vel sola cutis, vel sola arteria, ut censebat Praxagoras, vel solus musculus, ut Herophilus. Adhæc quæ tremunt, totum mutant locum; quæ autem palpitant partes, eundem obtinent, sed modò ampliorem, modò minorem; in seipsas enim concidunt partes palpitantes, dùm contrahuntur; aliò autem moventur, quæ tremunt, libr. de trem. palp. cap. 4. & 5. Adhæc, *Palpitatio* est contractio quædam præter naturam, in illis corporis partibus, in quibus ob substantiæ earum mollitiem, distentio, dilatatio, & contractio accidere potest, 2. de sympt. caus. cap. 2. non enim os, vel cartilago palpitant, quòd dilatarinon possint. Denique *palpitatio* motus est toto genere præter naturam; *tremor* autem, mistus, ex motu secundùm naturam, membrum movente, & motu præter naturam, virtutem ad violenter movendum proritante & cogente, 2. de sympt. caus. cap. 2.

Palpebræ, sunt externæ oculi partes, superciliis subjacentes, supernè, infernéque interiores oculi tunicas contegentes, *hæc* inferior, *illa* superior dicitur, lib. Introd. cap. 10.

Pancœnus, vide *Endemus*.

Pancratium, vide *Pancreas*.

Pancreas, & *Pancreon*, *Calicreas*, & *Calicreon*, corpus glanduloſum, vel caro glanduloſa est in medio mesenterio sita, quam natura quatuor vasis, venæ, arteriæ, nervo, & vesicæ bilis, in orbem substravit; divisionesque inter se mutuas replevit, ne ullum ipsorum facilè scindatur, propter vehementem motum, sed molli cedente corpore, conquiescat, 5. de usu part. cap. 2. quod corpus, vocatur etiam *Pancratium*. 1. de motu musc. 6.

Cùm

Cùm infiniti propè rami venæ portæ per meſenterium diſperſi ſint, chylum ab inteſtinis præſertim tenuibus exugentes, & in jecur deferentes, ſciens natura eos propter exiguitatem infirmos eſſe, & injuriis obnoxios, ventre præſertim ſæpè laborante ſaltu, ictu, compreſſu, vociferatione, ſpiritus contentione, & rerum gravium impulſu, glandibus ſingulas vaſorum ſciſſuras munivit, ſecuraſque reddidit. Qui uſus eſt non hujus modo glanduloſi corporis, ſed aliarum quoque glandularum, ἀδένας vocant, quæ pluribus aliis corporis partibus inditæ ſunt à naturâ.

Pandemus, vide *Endemus*.

Pandiculatio, vide *Oſcitatio*.

Panus, id eſt, tuberculum immaturum, quod aliquando & magnum, & durum, & diuturnum exoritur, 3. de art. 2. eſt tumor, non altus, ſed latus, in quo quoddam puſtulæ ſimile eſt, panis ſimilitudinem habens: hinc Latini *Panum* etiam appellant. vide *Phygethlon*.

Papilla mammæ, id eſt, extremum mammæ mulieris, quod ori infantis inditur, 15. de uſu part. cap. 7.

Papula, nomen eſt iis, quæ ſponte extuberant in cute, ex anthematibus conveniens, quæ ſuperfluis conſtant humoribus, atque qualitatem illorum etiam non injuriâ ſubſequuntur; cùm tenues humores ſunt, exulcerationem potiùs, quàm tumores creant; at craſſi, in tumorem cutim attollunt, com. 3. in 3. de morb. vulgar. 51.

Paracenteſis, id eſt punctio, quæ Hydropicis, & Herniosis adhibetur, ad aquam evocandam, 14. method. 13. & 6. aphor. 27. Paulus non omnibus aquæ intercutis generibus, ſed aſciti tantum convenire ſcripſit: ejuſque tres in univerſum differentias ſtatuit; unam ſectione factâ directè ſub umbilico, tribus digitis interpoſitis, ſi ſitis ab inteſtinis orta fuerit: aliam eâdem factâ à ſiniſteriore umbilici parte, ſi primario jecoris affectui malum feratur acceptum; tertiam autem à dextrâ ejuſ-

dem

dem parte, si à liene vitium traxerit originem. Scalpello ejusmodi sectio fieri debet, aut aculeo intra peritonæum adacto, deinde in foramen immissâ æneâ fistulâ, per eam humor sensim effundendus pro cujusque virium ratione, cavendo ubique subitam cumulatamque vacuationem.

Paracmastica, vide *Continua*. Παρακμαστικὴ ἡλικία, ætas jam vergens & inclinata. Ætas declinans, media est inter juventutem & senectutem. Incipit secundum Galenum, à tricesimo quinto anno, duratque ad annum quadragesimum nonum, quo scilicet senectus incipit.

Paracynanche, vide *Cynanche*.

Paralysis (quæ & *Paresis* à Medicis recentioribus dicitur) est nervorum resolutio, cùm nervi & corporis partes, omninò sensûs, & motûs expertes sunt, 1. de sympt. caus. cap. 5. fit, cùm humorum multitudo indissolubiliter in aliquâ corporis parte, non principe, impacta fuerit, ut & *Epilepsia*, & *Apoplexia* partis dici possit, 4. acut. 27. *Exquisita* autem *paralysis* est, in quâ nervi & membra sentientia omninò sensum & motum perdiderunt; *imperfecta*, in quâ, motus quidem perit, servato sensu; *imperfectior*, in quâ incolumi motu, sensus aboletur; est enim *paralysis* motûs potiùs, quàm sensûs affectio; quæ si fiat in universo corpore *apoplexia* potiùs dicenda est, quam *vera paralysis*. Accidit insuper *paralysis* oculis; ubi & *mollities* dicitur, cùm oculus, vel motu, vel visu, vel utroque privatur, læso vel cerebro, vel nervo concavo, vel spiritu visibili, libr. de ocul. part. 4. cap. 13. Est *Paralysis* etiam imaginatricis facultatis affectio, qualis & *Caros*, & *Catalepsis* nominatur, de sympt. differ. cap. 3. vide *Resolutio*.

Parameſus digitus, id est, *Digitus annularis*, lib. de muscul. diss. cap. 22. Παράμεσος δάκτυλος, digitus minimo proximus, Medicus à Latinis dictus, quod Medicinæ dicatus tradatur.

Paraphrosyne, pravus erransque motus virtutis imaginatricis cerebri est, qui & *delirium* dicitur, de sympt. differ. cap. 3. Differt verò ab *Anœâ*, & *amentiâ*, quòd *illa* sit imaginatricis, aut ratiocinatricis depravatus, vel diminutus motus; *hæc* verò earundem facultatum paralysis existat, & resolutio.

Paraphimosis, vitium est *Phimosi* contrarium, cùm videlicet ea, quæ naturales meatus concludunt, opercula & tegumenta ita diducta sunt, ut reduci nequeant; propriè tamen dicitur de præputio retrorsum adducto, ut glandem tegere nequeat; quod malum ex nervi contractione maximè contingit; fit & ex immodicâ præputii siccitate; ei contrarium vitium *Phimosis* appellatur, lib. finit.

Paraplegia, παραπληγία, sive ἡμιπληγία, est plerarumque alterutro in latere corporis partium immobilitas sensusque privatio, quam etiam *Apoplexiam* vocat Hippocrates, com. 2. in 1. prorrhet. 50. quòd utraque à frigidis, & pituitosis fiat humoribus. *Paraplegia*, affectio unius partis corporis talis est, qualis *Paraplexia* totius, com. 3. in 1. prorrhet. 26. Interdum facta absque convulsione *Apoplexia*, in partis alicujus resolutionem finiens. *Paraplexia* appellatur, 4. acut. 27. & com. 2. in 1. de morb. vulg. 59. *Apoplexia*, à *Paraplexiâ*, ut à toto, pars, differt; Apoplectici namque prorsus & Paraplectici sunt; Paraplectici verò, non omnino & Apoplectici. Adde, sanos mente, Paraplecticos, resolutos parte unâ corporis, dextrâ, vel sinistrâ, Apoplecticos & mente, & toto corpore resolutos esse constat, lib. finit.

Pararhytmus pulsus est, παρρύθμος σφυγμὸς, qui cùm quæque ætas proprium pulsum agnoscat) non convenit illi ætati, in quo est ille pulsus, sed alterius proximioris; quemadmodum *Heterorhythmum pulsum* vocamus, qui alterius ætatis habet rhythmum, lib. fin.

Pararosis, est depravata visûs actio, cùm oculis colore,

lore, figurâ, magnitudine, vel situ, mutata videntur, veluti *Amblyopia* est diminuta actio visûs, & cæcitas, visioque ablata, 1. de sympt. caus. cap. 5.

Parastatæ, qui & *seminarii meatus* dicuntur, & Latinè *astites* nominantur, sunt, qui ex venâ & arteriâ constant, in unam naturam consertis, semen confoventes, & perficientes, lib. finit. Ἀπὸ τῆς παρίστημι adstare. Id enim quadrat utrique corpori, quod Veteres παρόρχιν appellarunt. Duo enim eodem nomine appellantur; unum, παρόρχις χιροειδὴς; alterum, παρόρχις ἀδενοειδὴς. Dicitur autem παρόρχις χιροειδὴς, hoc est, Varicosus, corpus id quod utrique testi antestat in modum pyramidis efformatum, incipiens paulò suprà testem, quâ venæ & arteriæ spermaticæ coëunt & commiscentur, deinde post multos gyros & circumvolutiones varicum in modum parùm latescens, & in superiorem testis partem insertum. Itaque vasis spermaticis coalescentibus gignitur, primùmque seminis materiam, seu semen rude & imperfectum excipit, quod postea testiculus absolvit. Ergo ut facultate cum testiculo conspirat, sic quadamtenus etiam figurâ convenit: habet enim parvi cujusdam testis effigiem. Verum παρόρχις ἀδενοειδὴς, id est, *glandulosus*, dicitur corpus seu glandula meatui urinario supraposita, vasorum semen deferentium insertionem excipiens. In eam enim deferentia semen vasa postquam coiere, inseruntur ad securitatem. Est autem ad humillimam vesicæ partem sita, media quodammodo inter vesicæ corpus, & ejus cervicem. Verùm hanc aliqui non παρόρχιν, sed παρεόρχιν appellant, quo vitent ambiguitatem. Sunt etiam qui παρόρχιν vocant os ὑοειδὲς, quod situm est ad radicem linguæ. vide *Glandulosi assistentes.*

Parasynanche, vide *Cynanche.*

Paregorica, id est, mitigatoria medicamenta, quæ non sanant, sed mitigant, ne malum crescat, libr. de

Dynamid. in procem. παρηγορικὸν idem prorsus, quod τὸ ἀνώδυνον, hoc est, dolorem sedans. Dicitur & πραϋντικὸν, hoc est, mitigatorium.

Paremptosis, (quam & *Periptosim*, hoc est, incidentiam & casum vocat, lib. 3. κατ' ὄψιν) est intercidentia, sive coincidentia; cùm E. G. ea plenitudo, quæ ex ingestione eorum, quæ comeduntur, & bibuntur, in venis gignitur, à venis in arterias delabitur, lib. de caus. procatarct. cap. 3. Atque universim *paremptosis* est, quando aliundè in aliud vas humor fluit, 7. de anat. admin. cap. 16. speciatim, transumptio spirituum, ex arteriis, in venas, *paremptosis* dicitur, lib. de venæ sect. contra Erasistratum, cap. 2. vide *Coincidentia*.

Parencephalis, quod & *Cerebellum*, & *Encranion* dicitur, est posterius cerebrum, quod à priori (anterius enim propter sui magnitudinem, nomen totius sibi vendicaverat,) crassæ meningis duplicatione est diremptum, 8. de usu part. cap. 1. vide *Cerebrum*.

Parenchymata Græci vocant carneam illam substantiam, quæ inter vasorum intercapedines recipitur, 7. de anat. adm. cap. 5. ut quæ in visceribus, in jecinore, renibus, liene, & pulmone visitur: quam substantiam Gale. non vult vocari carnem; ea enim solùm caro dicitur, quæ in musculo est; reliquarum nullam homines carnem vocant, præterquam admodùm pauci; sed quæ in viscribus, ceu jecinore, renibus, liene, & pulmone visuntur, eas *Parenchymata*, (quasi affusiones dixeris) Græci vocant; quæ verò in intestinis ventriculo, stomacho, & utero sunt, sine nomine relinquunt, 10. meth. 11. παρέγχυμα ergo dictum est ab Erasistrato, quod existimaret viscerum eorum molem ex sanguine è venis effuso concrescere, ut scribit Galenus libr. 2. simpl. medic. Qui tamen neglectâ Erasistrati opinione, eorum viscerum propriam substantiam non παρέγχυμα, sed carnem sæpè appellat.

Paresis idem quasi *Paralysis*, id est, resolutio, vide

Para-

Paralyſis. Propriè contractio artuum, in quam paſſio colica terminatur.

Parietalia, vide *Bregma.*

Pariſthmia, quæ & *Tonſillas*, & *Amygdalas* vocant, ſunt locorum ad Iſthmum (i.e. eam oris regionem, quæ os & gulam interjacet) attinentium inflammationes, 3. aph. 26. *Pariſthmia*, *Tonſillæ*, & *Vvæ*, nihil aliud ſunt, quàm inflammationes; *Vvæ* quidē Gargareonis; *Tonſillæ* verò adenum, qui in principio faucium inter ſe oppoſiti ſunt; *Pariſthmia*, corporum eorum, quæ in faucibus continentur, lib. de tumo. c. 17. Quo nomine non ſolùm inflammationē, ſed etiam faucium partem illam nominant. Sic autem eam appellaverunt Græci, quòd locus ille, cui adjacent, veluti Iſthmus quiſpiam anguſtus eſt, quum inflammatione tumet, & multò quàm anteà anguſtior fiat. Latini *Tonſillas* diminutivâ voce à *tolles*, hoc eſt, tumore faucium, appellant. Alio nomine etiam ἀντιάδας vocant. vide *Iſthmus.*

Parocheteuſis, id eſt, *derivatio*, eſt, cùm ſanguis avertitur, atque ad alia membra proximiora converſus derivatur; ſi verò ſanguis ad contraria revellitur, *Antiſpaſin* Græci vocant, Latini *revulſionem*, 5. method. cap. 2. Eſt autem παροχέτευσις curationis genus ad humores pertinens, ut ſcribit Galenus, cùm id quod per palatum vacuatur, per nares trahitur, nobis irritantibus, aut per acria medicamenta provocantibus: cùm quòd fluit ad oculos, aut aures, tum in nares, tum in os trahitur, collutionibus & gargariſmatis acribus atque aliis ejuſdem generis remediis: cùm quòd defluit per aſperam arteriam, in pulmonem ad ſtomachum convertimus; id enim potiùs optandum: cùm ſanguinem per ſedem profluentem in muliere, per vulvam derivamus: ſimiliter cùm mulieri ſanguinem vomenti ex Hippocratis conſilio, menſes ducimus. Sed hoc exemplum revulſionis potiùs fuerit, quàm derivationis. Revulſio enim fit per loca plurimùm diſtantia, eoque ſolo

à derivatione differt. Fit derivatio à dextris ad sinistra, ab anterioribus ad posteriora, & contrà, sed brevissimâ viâ. Alioqui ad revulsionis naturam magis accedit. Estque humoris tum fluentis, tum jam impacti, & in ægrâ parte consistentis. In quo etiam videtur à revulsione differre, quæ fluenti tantũ humori adhibetur.

Paronychia, absceſſus est, qui ad latera unguium enascitur, 8. de comp. med. loc. cap. 2. Alii malunt inflammationem vocare. Non leve prorsus malum est, ut quod dolores & febres aliquando moveat. Et tamen Latini reduviam curare, pro occupari in re minimâ, proverbii loco, usurpant. Ex quo arbitror reduviæ nomine non tantum παρωνυχίαν designari, sed eum etiam affectum, in quo ad unguium latera caruncula, aut cutis portio resolvitur nullo fermè dolore. Inde Latini *reduviam* vel *rediviam* malum hoc nuncuparunt: *redivire* enim *resolvere* est, ut scribit Festus: quanquam Hermol. Barbarus *reluvium* etiam vocet à reluendo, hoc est, resolvendo: Arabes *Panaritium* vocant.

Parotides, vide *Eparmata*.

Paroxysmus, vide *Accessio*.

Partes inanes corporis sunt quæcunque inter extremam thoracis costam, & femoris ossa continentur, 2. prognost. 1.

Partus, τόκος, actio est partim uteri ipsius, adaucti fœtûs gravitate, & excrementorum redundantiâ onerati & distenti, vi propriâ expultrice, fœtum ejicientis; partim ejusdem fœtûs grandiores effecti, & majori alimento, quàm quòd in utero recipere possit, indigentis, atque ex uteri angustiâ, adaucto nativo calore ad suffocationis imminentis periculum aversandum festinantis, & (quum non sufficiat illi ampliùs spiritus maternus, quem illa per arterias subministrat) ad exitum repentè concitati.

Parulides, παρουλὶς, est inflammatio partis alicujus gingivarum. Ea autem omnium inflammationum modo,

do,

do, nisi discussa fuerit, suppuratur & vertitur in abscessum: proindéque Paulus lib. 6. παρυλίδα abscessum esse dixit. Ex eâ plerumque gingivæ putrescunt & decidunt, gigniturque ἐπυλὶς, hoc est, carnis excrescentia, maximè ad intimos molares dentes. Vidi autem parulidem ab imperito Chirurgo malè curatam, in quâ caro non modò supercrevit, sed cum adverso etiam buccarum musculo prorsus coaluit.

Parygron, id est, humidum, seu liquidum medicamentum, quod medetur particulæ, parvâ adhuc phlegmone, conflictanti, huic protinùs impositum; ubi duritiem à dolore alienam pars affecta acquisierit; quemadmodum etiam, si phlegmonoso affectu, omninò sit libera, 7. de comp. med. per gen. cap. 2. Πάρυγρον emplastrum est ab Hera primum descriptum hunc in modum, sicut Galenus prodidit; ℞, Adipis suilli recentis & liquati uncias 44, ceræ uncias 24, cerussæ uncias 6, argenti spumæ uncias 6; liquida cum aridis permiscentur, ac manebit aliquamdiu liquidius, postea verò consistet per se, & compagem acquiret. Alii verò postea aliter pro suo quisque arbitrio composuêre. Emollit primo ordine, præsertim recens: inveteratum enim magis digerit. Inflammationem quidem coërcet & lenit, sed ulcera sordida reddit. Vide apud Paulum & Aëtium.

Passio, πάθος, πάθημα, *generaliter* quidem dicitur, omnis motus, qui ab altero in alterum fit, sive secundum naturam fiat, sive præter naturam, quâ parte ab altero recipitur; hinc visio, auditio, calefactio, frigefactio, humectatio, delectari, dolere, gaudere, tristari, *passiones* dicuntur, quorum essentia in fieri est, cùm motus sint, cujus nullæ sunt partes permanentes, sed dum fiunt solùm sunt, solùmque in fieri & mutari essentiam suam habent: Cùm autem motus desiit, non *affectio*, aut *passio*, sed *affectum esse* & *passum* dicitur, Græcè διάθεσις, *speciatim* verò non solùm, dum fit altera-

teratio, *passio* dicitur, sed dum facta est, & quæ motu absoluto superstes est, quam etiam πάθος appellant; ut ex contusione nigror; ex febre tabes; ex continuis vigiliis insipientia. Tertiò adhuc specialiùs, non modò passio, quæ fit, nec quæ facta est, sed quæ est præter naturam tantùm facta affectio, *Passio* vocitatur, ut ex vulnere cæcitas: quâ significatione *morbi*, & *symptomata*, à Medicis *passiones* dicuntur; vide *Affectus*, & *Symptoma*.

Pastilli, Græcis πάστιλλοι, seu *rotulæ* & *orbiculi*, ab efformationis figurâ, sic dicuntur medicamenta plana, in rotæ, aut circuli formam coacta, 5. de medic. per gen. 11. & 1. de antid. cap. 9.

Pastio, id est, ulcus depascens, 5. med. per gen. c. 3.

Patella, est os cartilaginosum, rotundum, & gibbum, quâ femur tibiæ connectitur; aliterque *Mola* dicitur, lib. de ossib. 23. quin & *Rotula*, *Myle*, *Epigonatis*, & *Epigonis*, id est, *Supergenualis* appellatur, 5. de usu part. cap. 15.

Pathema, id est, *Passio*, vide *Affectus*, *Passio*, & *Symptoma*.

Pathognomonica syndrome, id est, concursus, symptomatum, affectuum p. n. index, 1. loc. aff. 1. *Pathognomonica* autem *signa* sunt, quæ & *homoeidea*, & *homogenea* dicuntur, id est, ejusdem speciei, vel generis, quæ in unâ aliquâ fiunt affectione, quæ perpetuò & soli illi insunt, tanquam soli propria, & inseparabilia existentia, veluti quæ per sputa excernuntur, affectionis tùm pulmonum, tùm thoracis, tùm asperæ arteriæ, tùm guttu-ris, & tandem respirationi subservientium instrumentorum, signa sunt, quæ & in respiratione, vitium per se & primùm contraxerunt, non per consensum: atque hæc signa sunt certissima, non autem ea, quæ perpetuò, sed non soli insunt, vel soli, sed non perpetuò, com. 1. in 1. prorrhet. 2. vide *Assidentia*.

Pathologica, sive *Ætiologica* medicinæ pars est, quæ causas

causas & symptomata, & morbos inquirit, vide *Ætiologica*. Eam in totum neglexerunt olim Methodici, sed maximi olim fecere dogmatici Hippocratis vestigiis insistentes.

Pauciferum vinum, vide *Oenodes*.

Pechys, vide *Cubitus*.

Pecsis, id est, *Congelatio*, πῆξις Græcè, idem quod ἱδρύνσις, hoc est, firmitas, stabilitas, fixio; quum verò illa, quæ frigore concrescunt & congelant, firma quoque fiant ac stabilia; ob id malum hoc, (ubi corporis partes præ frigore rigent, adeòque stabiles sunt) πῆξις, id est, *Congelatio*, dicitur. Fit exiccatione, quod proprium sit sicci terminari atque definiri. Inducitur autem siccitas vel sicco corpore superinducto, vel summotâ, quæ inerat humiditatis redundantiâ. Cujus summovendæ ratio etiam duplex est, scilicet per compressionem humiditatis à terrestribus partibus siccioribus factam, sed adhuc tamen in corpore latentis & contentæ, vel per resolutionem. Causæ verò coagulationis seu concretionis sunt tum calidum, tum frigidum. Calidum quidem tam per se quàm per accidens, frigidum verò nonnisi per accidens, ut Aristoteles lib. 4. meth. demonstravit.

Pecten, est sinus ipse, quo muliebre pudendum clauditur, lib. Introd. cap. 10. Est adhuc *pecten* ea plantæ pedis, quâ terram contingimus, pars, & quæ post concavum ad digitos assurgit: dicitur & *Pecten*, ea pars manus, unde digiti procedunt, ibidem. *Pectorale os*, medio pectore situm, costis utrinque alligatum est; constat autem septem parvis ossibus, per synarthrosim colligatis, quibus singulis, singulæ costæ connectuntur; quæ tota pectoralis ossis figura à nonnullis, quia gladii similitudinem repræsentat, *Xiphoeides*, id est, ensiformis, lib. de ossib. cap. 13. imò & *Sternon* appellatur, 7. de anat. adm. cap. 2. vide *Sternon*.

Pectus, ea est corporis pars, quæ inter medias costas,

& utrunque latus jacet, libr. Introd. capit. 10.

Pedem ſummum, partem eam pedis vocat Hippocrates, quæ à plantâ & ſolo, uſque ad digitos, & ungues porrigitur, 3. de artic. 106.

Pedicularis morbus, vide *Phtiriaſis*.

Pedion, id eſt, *Planum*, *Planities*, ſeu *Planta*, eſt pars pedis, quæ eſt ante digitos; quæ verò pars ante hanc ſita eſt, *Tarſus* dicitur, 3. de uſu part. 5. Arabicè *achmas*. *Illud* metacarpio manûs, *hoc* Carpo proportione reſpondet, cap. 6. Atqui & interiorem ſummæ manûs regionem, & quantum infra pedem eſt, πέλμα Græcè, *Plantam* Latinè dicunt, 3. de anatom. adm. cap. 1.

Pelignus, eſt color lividus, 14. meth. 9.

Pelma, vide *Pedion*.

Peltalis cartilago, vide *Cricoeides cartilago*.

Pelvis, vide *Infundibulum*, & *Choana*.

Pemphygodes febris, vide *Febris pemphygodes*.

Penis, σῆμα, virile membrum, quod & αἰδοῖον, & καυλὸς dicitur, 2. de ſympt. cauſ. cap. 2. Rufus definit σῆμα dici τὸ ἐκκριμὲς & αἰδοῖς, hoc eſt, partem pudendi pendulam & prominentem: eique ſubjectam, quæ non propendet, ὑπόσημα, & πεδίαιον appellari.

Penſilis verruca, (vide *Acrochordon*) dicitur, quòd in imo uſque adeò ſit anguſta, ut pendêre videatur; tota enim foràs prominet, adeò ut exciſa nullam radiculam relinquat, anguſtiore baſi prædita, & ſummæ chordæ ſimilis; à *Myrmeciâ* differt, quæ baſim habet latiorem, & nigro colore præditam, atque ubi à Chyrurgo tollitur, ſanguinem fundit copioſiorem, unde & *Seſſilis verruca* appellatur, vide *Myrmeciæ*.

Pepaſmus, πεπασμὸς, morbi eſt, & eorum, quæ præter naturam ſunt, veluti coctio quædam & maturatio, & ad excretionem præparatio, in quâ quod aſſimilatur, paucum eſt; quod autem ſemicoctum, & ſuperfluum, multum; quamquam alibi πεπασμῷ ſignificatum latiùs

exten-

extendit Galenus, dum omnem deductionem in mediocrem temperiem πεπασμὸν appellat; & alibi omnem morborum πέψιν, id est, coctionem, in succorum alteratione consistere scribit.

Pepsis, vide *Pepasmus*.

Peracutus morbus, vide *Acutus simpliciter*.

Per consensum morbus, vide *Idiopathia*.

Perditio, vide *Abortus*.

Perfrictio, est nativi caloris frigiditas sine sensu doloris, longiori temporis spatio, & paulatim facta, lib. de tremor. convul. cap. 6. quæ nativam caliditatem, ab humorum multitudine gravari ostendit, 4. acut. 26. vide *Frigus*.

Perforatio, est sectio, quæ in spatiosam pulmonis sedis capacitatem, ipsumque usque in pulmonis cavum penetrat; reliqua verò omnis divisio ipsius, *vulneratio* quidem dicitur, *perforatio* non item, 7. de anat. adm. cap. 14. Nominatur quoque perforatio, insignis quidam ventriculus, & meatus, qui ab anterioribus duobus Cerebri ventriculis in ipsum Cerebellum prorumpit, per quem parencephalis Cerebro est communis & connexa. Cùm enim Cerebrum sit à parencephalide, crassæ meningis duplicatione diremptum, ipsumque oporteret aliquâ parte illi conjungi, quò prædictum meatum produceret, in unum prius locum utrosque ventriculos terminavit, quem sanè *quartum* totius Cerebri *ventriculum* nonnulli nuncupant; alii rectiùs non *ventriculum*, sed *perforationem* nominant, ex quâ cavitate animalis spiritus parencephalidi transmittitur, 8. de usu part. cap. 11.

Periapta medicamenta, sunt capitis dolori conferentia, quæ Latinis *Amuleta* appellantur, quod de collo suspendantur, aut alicui corporis parti alligentur, libr. de remed. part. fac. cap. 1. Dicuntur & περιάμματα, cujus generis Galenus plurima recensèt, quæ capiti coronæ modo imposita, dolorem ejus levent. Permulta etiam

etiam quotidie experimur, quæ brachiali admota febres reprimunt. vide *Amuleta*.

Pericardium, quod & *membrana*, & *tunica* dicitur: *membrana* à substantiâ; *tunica*, ab usu, 7. de anat. adm. cap. 2. vide *Membrana pericardios*. Eam verò & altera tunica involvit, prodiens à membranâ costas succingente, quâ thoracem dividit. Quibus thorax brevior est, attingit septum transversum: non attingit verò quibus septem ossa sortitum est. In eo serosus humor continetur, parcior quidem quibus cor est calidius, copiosior quibus frigidius, vaporibus multis in aquam coresolutis. Nervos habet à sextâ cerebri conjugatione, seu à recurrente sinistro, venas & arterias à septo transverso, & membranis medium thoracem dividentibus.

Pericranios membrana, tunica est cranio superimposita, quæ ex duplicatione duræ meningis connatæ undique, & adhærescentis intrinsecùs cranio, per suturas extra cranium egressæ, ut cranium duræ meningi, & cerebro arctiùs vinciret, oborta, ipsi cranio extrinsecùs in orbem circumfunditur, 8. de usu part. cap. 9.

Pericharia, περιχάρεια, hoc est, subitum, & vehemens gaudium; contrarium *Ecplexiæ*, quæ est subitus timor. Ex amborum occasione scimus multos interiisse, 12. meth. cap. 5. vide *Ecplecsis*.

Pericholus, id est, biliosus, sive is homo sit, sive dejectio, sive urina, sive morbus, com. 2. in 1. prorrh. 18. Consueverunt autem excrementa, bilem substantiâ tenuem circiter habentia, atque ea circumvoluta, vocare *Perichra*, id est, circiter colorata, ibid.

Perinæon, περίναιον, & περίνεον, *femen*, & *interfemineum* dicitur, vide *Interfemineum*.

Periodus, vide *Circuitus*.

Periostios membrana, tunica est ea, quæ singulis ossibus proximè adjacet; aggeneravit enim natura, ac circumjecit omnibus ossibus carnes, simulque ipsa pinguis-

guissimâ quoque parte extractâ, terrestria atque arida, nec non pinguedine omni prorsus carentia reddidit; atque ex eo, quod extraxit, lentum ac tenax singulis, & in capitibus colligamina, quibus inter se connectuntur, & in longitudine circum undique tenues membranas produxit, quæ circum ossa, hoc est, ossium involucra, & perioștia nuncupantur, quibus carnes aggeneravit, 1. de semin. cap. 10. Est insuper *perioștios* membrana, succingentem & costas circumdans, quæ costis intùs tenditur, ita ut inter costas & succingentem, media collocetur, 8. de anat. adm. cap. 10. Est quoque *perioștios* oculi tunica, septima in ordine, quæ totum oculum cum ossibus colligat, & simul quoque moventes ipsum musculos operit, 10. de usu part. cap. 2.

Peripneumonia, seu *Pulmonia*, pulmonis inflammatio est, quam semper continua & acuta febris comitatur; Pulmo autem cùm viscus sit laxum & molle, fistulisque inanibus undique infinitis cavum, cordi vicinum, à pituitosiore proin atque crassiore sanguine inflammatur, cùm subtilis, bilioșusque fluat ferè, nec cum viscere ullâ ratione cohærescere possit, 4. de caus. puls. cap. 12. & 2. prog. 64. Quam sequitur spirandi difficultas, tantaque anguștia, ut suffocari laborantes videantur, ac recti sedere cogantur, calidam sentiunt expirationem, multumque aërem frigidum attrahere concupiscunt, atque inter tussiendum sputum varium colore ejiciunt, insuper gravitatis cujusdam, thoraci incumbentis sensum sæpe percipiunt, ac dolorem, ex imò ad ipsum pervenire, & ad os pectorale, & ad spinam usque extendi conqueruntur, 2. loc. aff. cap. 9.

Periptosis, vide *Paremtosis*.

Peritonæum, membrana est, à Græci vocabuli etymologiâ sic dicta, quòd alimenti vasis περιτέντας, hoc est, prætendatur; quæ & *Peritonæos membrana*, *peritonæos tunica*, & *tegumentum* appellatur; tenuis substantiæ est, ex

ex simplicium & primorum corporum numero, præ-tenditurque tùm viscеribus, tùm intestinis, tùm vasis, quæ inter septum transversum & crura habentur; tùm etiam iis, quæ interjacent, quale est vulva, & vesica, tenue admodùm corpus, latis araneorum telis simillimum, 6. de anat. adm. cap. 4. abdomini superstratum, 4. meth. 6. Abrabibus *Siphac* dicitur.

Peritonæi vertex, membrana est, telis araneorum similis, inferioribus septi partibus circumjecta, continua, totam inferiorem septi transversi regionem subvestiens, eidemque circumhærens, 6. de anat. adm. cap. 8.

Perittoma, est id, quod post completam coctionem, nec confectum, nec assimilatum relinquitur, adeóque corpori nec adnascitur, nec accrescit, sed per ipsius laxiora spatia, tanquam supervacaneum errat: Unde nomen quoque rectè à majoribus ei *Perittoma* est inditum, 1. de sanit. tuen. cap. 3. quod est idem ac *excrementum*, sive id spiritus, sive corpus aliud solidum sit, περίττωμα Græcè. Solida quædam corpora inter excrementa reputantur, ut calculi arenulæ, lumbrici, & si quæ præterea ejus generis in corpore continentur.

Perniones, quæ & *Chimethla* dicuntur, sunt intertrimenta, & sciſſuræ manuum, & pedum, hyberno tempore à summis algoribus factæ, libr. de med. fac. part. cap. 203. Oritur verò χίμεθλον in talo frequentissimè. Sic dicitur, ἀπὸ τοῦ χειμῶνος, quod hyeme maximè proveniat: unde & χειμεθλον quidam scribunt.

Perona, *Sura*, *Fibula*, quibusdam est alterum os tibiæ exterius & tenuius; alterum enim quod crassissimum est, & interiori in parte situm, κνήμη Græcis, & eodem cum totâ parte, nomine, Latinis *Tibia* appellatur. Galenus autem ex Hippocrate in τῶν γλώσσαις dicit, *Peronam* diversa significare, aliquando quidem os totum membri, aliquando ipsius ossis epiphysin, interdum

terdum ejus protuberantiam, sive malleolum. Est autem ἡ πτέρνη suprà brevior paulò, ut quæ genu ipsum non contingat, infrà verò longior multò quam tibia: habet autem & suprà & infrà epiphysim, quarum superiore jungitur cum osse tibiæ membranoso ligamento, inferiore verò prominente & gibbâ malleolum externum constituit, sicut tibia epiphysi simili internum.

Perosis, hoc est, oblæsio, est privatio & impedimentum naturalis functionis, aut alicujus particulæ mutilatio, libr. finit.

Persistentes morbi sunt, qui eisdem horis accedunt ac remittunt, libr. de Typis, cap. 3.

Perspiratio, & *Perspiratus* vide *Inspiratio*.

Per viciniam affici, vide *Idiopathia*.

Pes, πούς, pars infima cruris est, quæ multiplici osse constat, malleolis, talo, & digitis. Pes etiam mensura est, quâ rerum intervalla dimetimur. Constat unciis duodecim, sive sedecim digitis, sive palmis quatuor.

Pessarium, *Pessus*, πεσσός, est lana concerpta, aut pannus, aut bombax, aut linamentum, ad digiti figuram, rotundum factum, quod immersum in medicamentum aliquod, involutum serico, filoque appensum, in uterum inditur. Fiunt etiam ex gummi, & resinis, & cerâ, aliisque liquoribus ad talem formam redactis. Ut autem ex Antyllo refert Oribasius, tres sunt pessorum differentiæ: alii namque molliunt, alii adstringunt, alii aperiunt. Mollientibus ad uteri inflammationes, exulcerationes, perfrictiones, strangulatus, aversiones, & inflationes utimur. Fiunt autem ex cerâ tyrrhenicâ, cyprimo, susino, pinguedine anseris, & gallinæ, butyro insulso, resinâ deustâ, medullâ cervinâ, fænogræco & similibus. Aperientes utiles sunt, cùm purgationem suppressam provocare volumus, aut conniventem compressamque vulvam emendare: hique ex melle, artemisiâ, dictamno, brassicâ, dulcis radicis

dicis ſucco, rutâ, & ſcammoneâ. Adſtringentium uſus contrarius eſt aperientibus. Nam fluorum muliebrem cohibent, & uterum ſuſpenſum contrahunt, & prolapſum reprimunt.

Peſtilentia, *febris peſtilens*, *morbus peſtilens*, λοιμὸς; idem ſignificant, eſtque morbus non quidem patrius, ſed Epidemius, contagioſus, perniciosiſſimus, communis, è communi causâ natus, adventitius, præſentiſſimi periculi, ut qui malignâ & venenatâ putredine, humores, vitales ſpiritus, & ſubſtantiam Cordis labefactet. Peſtem itaque excitat aër totâ ſuâ ſubſtantiâ putris & corruptus, ſive quòd is incluſus non diffletur, ſive à non humatis cadaveribus, & qui exhalant vaporibus, & halitibus putridis non diſcuſſis. An verò corporum cæleſtium aſpectus infauſti, & influxus peſtilentem reddant aërem, dubitare malim, quàm credere; præſertim cùm medico ſenſus magis ſequenti, aëris mutationes pro omni ſint Aſtrologiâ, ut ex Hippocrate conjicere licet, 3. aphor. & initio progn. & libr. de aquâ, aëre & locis.

Petaloides urina eſt, quæ habet hypoſtaſim ſimilem ſquamis piſcium, libr. de Urinis, cap. 27. Πεταλώδες οὖρον, folioſa urina, dicitur ea, in quâ foliis ſimilia, ſive ſquamis aut laminis ſubſident: dicuntur autem πέταλα, inquit Actuarius, quæ & longitudinem & latitudinem habent, non etiam evidentem profunditatem. Eodem etiam, ait ille, donata ſunt nomine inſtrumenta quædam ad oculos comparata. Quin etiam lapis quidam πεταλίτης dicitur, quaſi ἐις πέταλα, hoc eſt, in laminas ſolutus. Ex quibus omnibus τὴν πεταλώδη ὑπόστασιν, ſive quæ ſubſident in urinis foliis ſimilia conſiderare oportet. Fit autem ejuſmodi, veſica reſoluta & eroſa, ut teſtatur Galen. com. Aphor. 76. libr. 4.

Petia oculi, eſt ſanguis fluens de aliquâ arteriâ, vel venâ oblæsâ & ſauciatâ, libr. de ocul. part. 4. cap. 7.

Phacos, faciei macula eſt nigra, lentis ſimilitudinem

nem

nem obtinens. Latini *lentiginem* & *lenticulam* vocant. φακὸς, lens cruda. Proverbialiter φακὸν κόπτειν dicitur qui operam ludit; φακὸς ὁ ἐπὶ τῶν τελμάτων, lens paluſtris apud Dioſc. Eſt etiam vas lenticularis formæ, dictum lenticula. Dicitur & de vaſe in quo mortuorum cineres conduntur. Item nigra quædam oculi macula Heſych.

Phagedænas antiqui nominant ulcera maligna, quæ ſemper majora, & deteriora fiunt, vel cicatrice nullo modo adveniente, vel ſi facta ſit, reſolutâ; vel propter influxum vitioſorum humorum, vel propter diſpoſitionem partis latentem longo tempore contractam, ex influentibus humoribus, vel ob aliquam diſpoſitionem oſſis eo loco corrupti: ſed nobis ſufficiat, ex iis ulceribus pravis, alia nominare *Herpetes*, quæ ſummam cutem tantùm infeſtant; alia *Phagedænas*, id eſt, exedentes, quæ carnem ſubjectam corrumpunt; nam quod *putridum*, atque *depaſcens* à nonnullis *ulcus* vocatur, non eſt *propria ulceris differentia*, ſed *paſſio implicita*, *ex ulcere atque putredine*, 6. aph. 45. & libr. de aquâ, aëre, & loc. cap. 2. Aliis *phagedænæ* ſunt illa ulcera, quæ partes vicinas continuò depaſcunt, non tamen eas putrefaciunt, febreſque inferunt; quòd ſi depaſtionem cum putrilagine ſuſtinent partes, aliis *Nomæ* dicuntur, id eſt, depaſtiones, 6. de comp. med. per gen. cap. 1. φαγεδαῖναι Græcè.

Phalacroſis, φαλάκρωσις, *calvitium*, ſeu *calvities*, pilorum capitis defluvium eſt, propter humoris alimentarii penuriam, non autem humorum vitio; nam tunc diceretur *Alopecia*, *Area*, vel *Ophiaſis*, vide *Madaroſis*. Deficit autem pilis alimentum propter ſiccitatem cerebri, quæ vel à ſenio eſt, vel maturiùs etiam accidit propter calidum & ſiccum hominis temperamentum. Fiunt autem calvi homines à ſincipite magis, cùm ſeneſcunt; quoniam illud omnium capitis partium eſt ſicciſſimum; hæret enim cutis illic oſſi nudo. Cæte-

rum quamvis propriè φαλάκρωσις de capite intelligatur, sunt tamen, qui ad mentum etiam pertinere dicant. At si rem diligentiùs consideremus, de mento impropriè φαλάκρωσις dici videbitur, ex quo nonnisi vitio humoris defluere pili solent, cùm illa propter solam, ut Galenus ait, alimenti penuriam eveniat.

Phalanx, articulus est, is maximè, quo magnus digitus, ossi Carpi propinquo, dearticulatur, 2. de usu part. cap. 9. Græcè σκυπάλιδες, φάλαγξις, vide *Digiti*. Sunt etiam qui Phalangis nomine metacarpii ossa comprehendant, ordine etiam eodem velut in acie constituta, quo ossa digitorum. φάλαγξ autem *agmen militum* significat.

Phalangosis, affectus est, quo pilorum subnascentium, duplex, triplexve acies, in superiore, vel in inferiore palpebrâ, provenit: libr. Introd. cap. 15. Ex quo videtur author Introductorii *phalangosin* confundere cum *distichiasi*, quod falsum videtur, quoniam in hâc novi pili, & non naturales succrescunt; in illâ verò soli naturales pili sunt, qui inversi negocium oculo facessunt; in quâ cilium intrò spectat, pilorum acie simul cum eo inversâ, sic enim oculum compungunt; quibus duobus affectibus, commune genus est *Trichiasis*, id est, noxa oculis, inversis à pilis, proveniens; qui pili si recenter exoriuntur, *distichiasim* efficiunt; si nativi, & naturales, *Phalangosim*. Paulus.

Pharmaceutica medicinæ pars est, quæ medicamentis per os assumptis, affectibus p. n. medetur, 3. de comp. med. per gen. cap. 2. altera therapeuticæ medicinæ pars est.

Pharmacia, *purgatio*, κάθαρσις, ἀναπάθαρσις, duplicem habet apud Hippocratem & Medicos significationem: primò enim significat, humorum, qui suâ qualitate molestant, evacuationem, sive naturâ, sive arte factam, per quamcunque regionem, E. gr. vomitum, sudorem, urinam, nares, tussim, alvum, uterum; secundò,

solam

ſolam vitioſi humoris evacuationem per alvum tantùm, ope medicamenti factam notat: *prior ſignificatio* habetur, com. 4. in 6. de morb. vulg. *poſterior*, in eo aphoriſmo, *qui bene corpore habent, difficulter ferunt purgationes*; & *corpora ſana cùm purgantur, exolvuntur*. Φαρμακεύειν uſurpatur ſæpe ab Hippocrat. ἀντὶ τοῦ καθαίρειν, quod eſt medicamento purgare.

Pharyngethron, apud Galenum, nunc pro *Pharynge* ſumitur, nunc pro *oſſe hyoeide*, ceu portione maximâ Pharyngis. vide *Hyoeides*.

Pharynx, duo ſignificat, nimirum primùm fauces (id eſt, regionem intra os, ubi tùm gulæ, tùm aſperæ arteriæ extrema concurrunt, ſive medium illud ſpatium inter laryngem & gulam, & ipſam aſperam arteriam, cujus ſummum *laryngem* vocant,) veruntamen loci vicinia effecit, ut pharyngis nomine, nunc pro medio inter laryngem & gulam ſpatio, nunc pro aſperâ arteriâ, nunc pro ipſius aſperæ arteriæ ſummo capite, id eſt, larynge, indifferenter ſumatur; ut ex pluribus Galeni, & Hippocratis locis elicere eſt.

Phatnia, ſunt oſſa, dentes continentia, libr. de oſſibus; vel, ut alii, ſunt alveoli, præſepiola, & cavitates, quibus per γόμφωσιν dentes inſeruntur, quas Græci βόθρια, vocant; unde videntur hæ duæ voces φάτνια & βόθρια idem ſignificare. Apud Rufum etiam φατνίας legimus: Apud Poll. & φατνίας & φάτνας.

Phaulon, ſimplicem & vulgarem victus rationem vocat Hippocrates, eam verò, quæ huic contraria eſt, *exquiſitam*: inter utramque autem mediam, *hypophaulon*, id eſt, *ſubvulgarem*, nuncupavit, 1. de fract. 45.

Phimos, & *Phimoſis*, vitium quoddam in maſculis eſt, ut docet Celſus lib. 7. cap. 25. in quo Colis glans, ita præputio contecta eſt, ut nudari non poſſit; huic contrarium malum, in quo propter cutem decurtatam, aut retrò abactam, glans tegi non poteſt, *Periphimoſis*, vel *Paraphimoſis* appellatur.

Phimosis est, cùm cutis palpebrarum extrinsecùs inflammatur eò usque, ut vicinæ regionis partes quoque occupentur, & palpebræ invertantur; cùm verò modica quidem in cute inflammatio est, at membrana, quæ intùs ad Irim usque extenditur, valdè abbreviata, tunc fit, ut intrò palpebra convertatur: quod vitium, cùm utrisque palpebris accidit, *Phimosis*, hoc est, *Capistratio* nuncupatur, cùm diducere eas æger, atque aperire oculum nequit. Idem morbus interdum in labiis oritur, & præputio, & ano, cujus causa ubique eadem est, 3. de iis, quæ in med. 32. Fit etiam cicatrice, quæ in meatibus concreverit φίμωσις, aut carnis incremento, quæ unâ in parte redundans, cum opposita coaluerit. Nascitur in omnibus meatibus & locis quæ naturâ diduci possunt. vide *Paraphimosis*.

Phleborrhagia, φλεβορραγία, ἡ ῥῆξις τῶν φλεβῶν, id est, venarum ruptio, 4. acut. 86.

Phlebotomia, id est, venæ sectio, aut sanguinis per venæ sectionem, emissio, 11. meth. 1. Remedium est in medicinâ, si quod aliud, nobile, valens non tantùm ad demendam plenitudinem, nimiamque sanguinis etiam optimi copiam, sed etiam ad vitia ejus tollenda. Nihil enim æquè plenitudinem demit, sive ea simpliciter, & ad vasa dicatur, sive ad vires tantùm; nihilque perinde vitia sanguinis emendat, ac venæ sectio. De vitiosâ autem sanguinis dispositione aliquis fortè instare possit eam non necessariam videri. Attamen Galenus secutus authoritatem veterum Medicorum, eam adhibet, cùm & pituita, & flava bilis, atque etiam atra in sanguine exuperant, si modò ætas & vires cum magnitudine morbi consentiant. His ad hunc modum habentibus, non dubitabis incipiente anasarcâ, sive leucophlegmatiâ sanguinem detrahere, neque ubi sanguis servidior est, & febrem committit, vel tertianam, vel continuam, neque in elephante, febre quartanâ, & in omnibus lienosis affectibus. Similiter in phlegmone,

œdemate, erysipelate, & scirrho, vel simplicibus, vel complicatis atque inter se conjunctis. Quod tamen ita accipi debet, non ut intelligamus humorem, qui manabit incisâ venâ, esse vel omnino album, vel valdè flavum, vel exquisitè nigrum. Neque enim is sanguis esse potest, cùm phlebotomiam sanguinis detractionem esse dixerimus: hoc est, ejus humoris, qui modicè calidus sit atque rubicundus. Quare cùm præcipuæ mittendi sanguinis indicationes sint virium robur & magnitudo morbi (etenim sub virium robore ætas comprehenditur) quantò hæ majores valentioresque fuerint, tantò majorem vacuationem faciendam esse indicant: sicut è contrario evacuationis quantitatem minuere oportet, in quantum hæ fuerint minores. Secari autem vena debet, eaque varia, sive vacuare, sive revellere, sive derivare volumus. Hisce enim tribus de causis omnis vena secanda suscipitur, quorum consilia habentur varia pro diversitate locorum, à quibus sanguis fluxurus est.

Phlegma, Latinis *Pituita*, humor est frigidus & humidus, albi coloris, insipidus, qui tùm in senibus, tùm iis, qui ratione quâvis sunt perfrigerati, plurimus acervatur, autumno abundans; quem Prodicus *Blenam*, & *Mucum* vocat, 2. de natur. fac. cap. 9. vide *Pituita*, *Gravedo*, & *Coryza*.

Phlegmasiæ, φλεγμασίαι significant, sive illas, quæ propriè phlegmonæ, id est, inflammationes, nominantur; sive etiam libeat febres unà complecti, secundum antiquam vocabuli acceptionem, 1. aphor. 7.

Phlegmone, est tumor p. n. in quo sanguis calidus copiosior, in aliquam animalis partem procumbens, majora ejus vasa distendit, ab his ad minora procedit, à quibus exudat foràs, in ea ampla spatia, quæ inter vasa sunt, ut etiam omnia, quæ in carne habentur, loca inania occupet, 10. meth. 6. Solet Hippocrates *Phlegmonas* appellare omnes inflammationes, etsi tumore præter

ter naturam careant ; ſed ipſo poſteriores, nomen phlegmones tumoribus præter naturam attribuunt, quà cum inflammatione, & reſiſtentiâ, & pulſatorio dolore conſiſtunt, com. 4. in 6. de morb. vulgar. 1. Conſueverunt antiqui in omni caliditate, nomine phlogoſis, id eſt, inflamminis, & Phlegmones, hoc eſt, Inflammationis uti, 2. Glauc. 1. & 4. acut. 21. & 13. method. cap. 1. φλεγμονὴ, ἢ φλόγωσις Græcè. Non omnes phlegmonæ pares exiſtunt. Earum enim aliæ non modò majores minoreſve ſunt, ſed aliquæ magis minuſve exquiſitæ. Sed exquiſita quidem ſynceraque eſt, quæ fit ex optimo ſanguine & mediocris conſiſtentiæ: non exquiſita verò quæ fit à ſanguine, cui aliquis alius humor admiſtus ſit. Illa φλεγμονὴ ſimpliciter dicitur, hæc non abſolutè, ſed vel φλεγμονὴ ἐρυσιπελατώδης, vel οἰδηματώδης, vel σκιῤῥώδης. Cæterùm omnis phlegmone contrahitur à fluxione, quam vel manifeſta cauſa, vel occulta etiam excitarit. Manifeſta quidem, ut cum offenſo pede glandulæ inflammantur: occulta verò quando aliquâ parte delegante, aut toto corpore tranſmittente, & affectâ parte ob debilitatem recipiente, aut propter dolorem vel calorem attrahente, ſanguinis copia affluxerit. Verùm omnis phlegmone quæ ſaneſcit, aut digeritur, aut concoquitur: ſi digeritur, ex toto curatur: ſi verò concoquitur, in abſceſſum tranſit, qui ἀπόστημα dicitur.

Phlegmone, eryſipelatoſa, eſt tumor præter naturam, à ſanguine & bilioſo humore ſubortus, ſed ſanguine in prædominio peccante, bile in ſubdominio: è contrà *Eryſipelas phlegmonoſum*, in quo prædominatur bilis, ſanguine in ſubdominio peccante, ita ut ab eo, quod in miſturâ exuperat, nomen ipſi tumori indatur, ac *phlegmone eryſipelatoſa*, vel *eryſipelas phlegmonoſum* vocetur: Ubi autem neutrum vincit, ibi vitium phlegmones, eryſipelatoſque medium nominetur, 14. meth. cap. 2. vide *Inflammatio*.

Phleg-

Phlegmone oculi, tumor est circa oculos, qui cum rubore & caliditate multâ, & motu difficili, & punctionibus gignitur, libr. finit. vide *Inflammatio.*

Phlogosis, id est, inflamminis nomen, sæpe Hipp. affert pro phlegmones, hoc est, inflammationis vocabulo singulari, 3. prognost. 71. vide *Inflammatio* & *Phlegmone.*

Phlyctænam vocant propriissimè, ubi per exulcerationem, vel etiam sinè hâc, exterior Ceratoeidis tunicæ membrana tenuissima, & sublimis elata, intra se humorem collegerit, aut sub tunicæ spatio, crassior humor currens intumescentiam parit. Introd. cap. 16. Inde ad pustulas per corpus erumpentes, ob serosos humores ad cutem translatos, nomen transfertur, 2. progn. 70.

Phlyctides, φλυκτίδες, sunt pustulæ, quæ in ardentissimâ febre in vigore & statu per caloris intensionem, in ore generantur, libr. finit. vide *Febris pemphigodes.*

Phocatos, instrumenti genus est, quo in fracturis calvariæ utimur, à lenticulæ specie ita dictum, 6. meth. 6.

Phœnigmus, φοινιγμὸς *rubrificatio*, est ruboris per medicamenta, in aliquâ corporis parte, excitatio; quædam enim medicamenta, eam vim habent, ut cuti admota, ruborem concitent, caloremque accendant, atque etiam si diutius immorentur, vesiculas excitent, tandemque exulcerent, ab Arabibus proinde *Vesicantia*, & *Vesicatoria* appellantur. Ex quo patet ea vehementer calida, sicca & acria esse oportere. Ejusmodi sunt sinapi, thapsia, fimus caprarum, nasturtii semen, helenii radix, scilla, fimus columbinus, staphis agria, cantharides, & reliqua id genus. Est autem præsidii genus à veteribus usurpatum maximè ad eas partium imbecillitates, quę vel ex frigore, vel plurimo humore citra manifestum calorem accidunt. Quippe ejusmodi medicamenta omnia calefaciunt, desiccant, & cucurbitulæ ritu humorem altiùs insidentem attrahunt.

Phoxòs, est depravata capitis figura, cùm caput acuminato est vertice, & non ad oblongæ sphæræ similitudinem, qualem secundum naturam humanum caput habet, formatum est, libr. de offib. cap. 1. φοξοὶ propriè dicuntur, quibus capitis acumen admodum est fastigiatum, & vehementer turbinatum, atque adeò indecorum, qualem fuisse Thersitem scribit Homerus. φοξὸς autem quasi φλοξὸς dici videtur ex flammæ similitudine, quæ in pyramidem fastigiatur.

Phrenitim, eam affectionem appellitant, in quâ Phrenas, id est, mentem læsam esse vident, 1. prorrh. 1. Est verò *phrenitis* mentis alienatio cum febre acutâ, quando cerebrum propriâ, primariâque affectione laborat: si verò cerebrum per consensum afficiatur, dicitur *Delirium* & *Paraphrenitis*, 5. loc. aff. 4. Est autem affectio hæc, inflammatio in meningibus; & in ipsum etiam cerebrum aliquando pervadens, adeoque perpetuum cum acutâ febre delirium efficiens, 1. prorrh. 1. Quòd si febrem adjunctam non habeat, tunc non *phrenitis*, sed vel *delirium*, vel *mania*, appellatur; si verò perpetuum non sit delirium, tunc haudquaquam *phrenitis* dici debet, sed vel *paraphrosyne*, vel *paraphrenitis*, ut quæ tùm à ventriculo, tùm à diaphragmate, tùm in summo febris vigore, excitatur; ac declinante paroxysmo, spontè cessat mentis alienatio, com. 3. in 3. de morb. vulg. 45. unde omnia signa, quæ eam, vel efficiunt, vel significant, dicuntur *phrenitica*, com. 1. in 1. prorrhet. 4.

Phrenas, vide *Diaphragma*.

Phrenicæ venæ, sunt duæ propagines venarum, è trunco venæ cavæ superioris orientes, insertæ in diaphragma, ipsumque totum nutrientes.

Phtharticum, vide *Deleterium*.

Phtiriasis, est scabies, circa palpebrarum radices, quæ squamas furfuri similes dimittit, lib. finit. Vocaturque *morbus pedicularis*, cujus generatio quibusdam con-

contingit in capite acervatim, ex multis videlicet humoribus viscidis, & calidis quidem, sed non ad talem tantamque caliditatem progressis, ad quantam perveniunt acres Ichores, id est, sanies, 1. loc. aff. 7. φθοείκοις & toti corpori, & singulis partibus accidere potest. Gignuntur verò pediculi non in superficie cutis, ut furfures, sed in ejus profundo, ideoque medicamentis indigent valdè exsiccantibus, & quæ ex alto trahere possunt.

Phthisicus, Græcè φθινώδης, is dicitur, vel qui phthisi correptus est, & contabuit; vel qui quâvis ex causâ macilentus evaserit; vel qui ad phthisim naturâ proclivis est, angusto scilicet adstrictoque existens thorace, collo oblongo, cui insuper à tergo, operta scoptula instar alarum prominent (unde πτερυγώδης, hoc est, *alatus*, nominatur) tandem cui caput imbecillum est, organaque respiratoria facilè omnem ejus fluxionem recipiunt, com. 2. in 1. de morb. vulg. 13. Nam si hæc duo simul coëant, thoracis figura & capitis imbecillitas, ejusmodi natura tabi valde obnoxia est.

Phthisis, quæ *Tabes* Latinis dicitur, si communiter sumatur, est diminutio, & colliquatio corporis: *Tabes* verò propriè est à pulmonis ulceratione, thoracis item fauciumque oblæsione, quam proin tussicula & lentæ comitantur febres, & corporis consumptio. *Phthoë* proprio vocabulo dicta, est consumptio ex ulcere, lib. finit. φθίσις Græcè, & φθόη. Φθόην Athenienses nominant, ob pulmonis ulcera insanabilia, totius corporis cum parvâ febre factam extenuationem, eandemque Hippocrates vocavit *Phthisim*, 7. aphor. 16. atque ideo aliquando Galenus sanguinis sputum, vocat *Phthoën*, 5. meth. 15. eandem vocat *Tabem*, 1. aphor. 12.

Phthisis oculi, vide *Tabes oculi*.

Phthoë, vide *Phthisis*.

Phthoria, φθόρια, id est, medicamenta, quæ valent ad ejiciendos fœtus, vivos vel mortuos; alio nomine

Ecbolia appellantur, ἀπὸ τ ἐκβάλλειν, hoc est, ab ejiciendo.

Phthoropœum, φθοροποιόν, vide *Deleterium*.

Phygethlon, inflammatio est adenum, quæ in inguinibus & alis sunt, calore scilicet & celeritate generationis, ab aliis tuberculis distincta, libr. de tumoribus, cap. 15. *Phygethlon*, est erysipelas inflammationis particeps, 2. Glauc. 1. figurâ suâ illi pano similis, quo textores utuntur; atque ideo *panus* & *panni* dicitur. Dolor distentioque vehemens est, & major quam pro magnitudine tumoris; interdum etiam febricula: idque tardè matureſcit, neque magnoperè in pus convertitur. Ex Celsi verbis, lib. 5. cap. 25. apparet, φύγεθλον esse phlegmonem erysipelatodem, vel erysipelas phlegmonodes. Quod enim hic tumor multæ bilis sit particeps, ideo non altè assurgit, neque in profundum valdè subit, sed erysipelatis modo latior est. Occupat tamen & subjectæ carnis aliquid, quod aliquâ ex parte phlegmone sit. Φῦμα autem verior phlegmone est, magisque exquisita, proindeque faciliùs in pus convertitur, præterea tantò minus doloris adfert, minusque calidum (nisi dum suppurat) sentitur, quantò bilis flava sanguisve bilioſus syncero sanguine plus doloris movet, calidiorque est. Differt autem φύγεθλον à Bubone, authore Galeno, quod Bubo phlegmone sit: φύγεθλον verò, ut dictum est, sit φλεγμονώδες ἐρυσίπελας, ἢ ἐρυσιπελατώδης φλεγμονή τ ἀδένων.

Phyma, est phlegmone glandulis (sicubi fluxio in eas procubuit) citra ulceris occasionem accidens, 13. method. cap. 5. quæ statim augetur, atque ad suppurationem venit, 2. ad Glauc. 1. vide *Tuberculum*, & *Furunculus*.

Physema, φύσημα, est resinæ species, quam & *pityinam*, & *piceam* nominant, expers pinguitudinis, admodum exsiccans, 7. de comp. med. loc. cap. 3.

Physiognomonica signa sunt, quæ hominum vultui & faciei

faciei impressa, rei naturam indicant, lib. quod animi morb. cap. 6.

Physiologia, sive naturalis scientia, 1. de elem. medicinæ pars prima est, quæ & *Physiologica* appellatur, nomine sumpto à materiâ, quæ cognitioni Medicorum subjecta est, ipsissimaque est corporis humani natura, libr. de part. art. med. cap. 6. φυσιολογικὴ quippe naturam hominis universam à conceptu ad extremum usque senium disquirit. Ad eam pertinet omnis de semine, deque menstruo sanguine, de partium conformatione, & principatu, de fœtus perfectione, similitudine cum parentibus, de anatomiâ singularum partium, earumque differentiis, & temperamentis, de ætatibus, de calore nativo & spiritibus, de tribus facultatibus nostrum corpus dispensantibus, de humoribus, aquis, aëre, locis, consuetudine, & cæteris id genus disputatio. In quâ communibus quidem naturalis scientiæ principiis atque theorematis utitur, sed quatenus hominis cognitioni inservire, atque accommodari possunt. Eam quidem Medicinæ partem Empirici atque Methodici aspernati sunt, sed Dogmatici, quorum Princeps fuit Hippocrates, plurimi fecere.

Physis, apud Hippocratem nunc *naturam*, nunc *temperamentum* significat, 2. acut. 31. Vocatur adhuc *Physis* flatus, aut flatuosus, sive halituosus spiritus, succis quibusdam pituitosis, in ventre, à deficiente calore in halitum solutis; qui cùm per os excernitur, ructum creat; cùm per sedem, sonorum silentémve flatum; cùm verò neutrâ parte emittitur, symptoma creat, quod *Empneumatosis*, hoc est, inflatio, vocatur, ventre scilicet impotente ad excrementosum, nebulosumque excernendum spiritum; qui retentus propter magnam spiritus vim, & intestinorum latitudinem, graviter sonat, & murmur, quod Græci *Borborygmon* vocant, causatur, 3. de sympt. caus. cap. 2. vide *Clydones*.

Pia & dura mater, vide *Membrana dura*.

Pica, vide *Picatio*, & *Cittosa*.

Picatio, auxilium medicum est, quo partium corporis pilos exscindimus, tùm maximè, cùm quidam novaculæ præsidium formident, præsertim in gutture, iisque abrasis pharmacum aliquod applicamus, 1. de comp. med. loc. cap. 5. Aliqui verò *picationem*, & *picam* significare inquiunt, symptoma depravatæ, vitiosæque appetentiæ, cùm stomachus vitiosos, & à naturâ alienos cibos concupiscit præter morem: quo malo mulieres gravidæ infestantur, ad secundum, vel tertium usque mensem, quarto namque ferè eo liberantur: quod malum & *Citta*, & *Cittosa passio*, ab ave, quæ *Pica* dicitur, denominatur. vide *Cittosa*.

Picea, vide *Physema*.

Picra simpliciter, sive *Hiera picra*, est idem ac medicamentum ex aloë, 4. loc. aff. 2. quod sui amaritudine morbos, & humores expellit, de Dynam. iu proœmio. Eadem & *Amara* simpliciter appellatur, de cur. rat. per sanguin. cap. 18. Sunt multæ τ ἱερῶν differentiæ: quæ tamen ad duas omnes referuntur, videlicet εἰς τὴν δι' ἀλόης, vel εἰς τὴν διὰ πολυκωνίδου. Sunt autem earum effectus varii: illa maximè ventriculo, hæc capiti, & etiam universo corpori purgando convenit. Quanquam & singulæ aliis etiam usibus privatim inserviant.

Picrocholus homo, id est, amarâ bile abundans, 2. ac. 29. Πικρόχολοι dicuntur ab Hippocrate, qui amaro humore, qualis est flava bilis, abundant, quasi amaræ bilis homines. Colligitur autem humor ille aliquando toto corpore, aliquando superiore corporis parte, ut Paulo Rhetori, ut Galenus narrat: quandoque verò inferiore, ut Eudemo Philosopho. Itaque pro locorum, in quibus ille regurgitat varietate, πικρόχολοι τὴν ὅλην ἕξιν, ἢ τὰ κάτω, hoc est, picrocholi toto habitu, aut supernis partibus aut inferioribus ab Hippocrate appellantur.

Pin-

Pinguedo est effusi alimenti, circa membranas maximè facta concretio, sensu carens, libr. finit. vide *Adeps.*

Pinnæ, seu *Pinnulæ*, sunt alæ narium. libr. finit. vide *Alæ narium.*

Pituita, est omnis frigidus & humidus naturâ humor, qui & *phlegma* dicitur, 8. de placit. cap. 6. quatuorque principum humorum unus est, omnis qualitatis & saporis expers, nonnunquam verò & dulcis particeps fit qualitatis, libr. de atrâ bile, cap. 2. *Scindapson* Galenus jocandi gratiâ, nunc *pituitam*, 8. de placit. cap. 6. nunc *Cerebrum* nominat, 8. de placit. cap. 4.

Pityina, vide *Physema.*

Pityriasis, & *Pityra*, vide *Furfuratio.*

Pityroeides urina, quæ habet hypostasim similem furfuri, id est, furfuraceam hypostasim, libr. de urinis, cap. 28. Πιτυρώδης ὑπόστασις fit à vehementi calore febrili, supra modum colliquante, urente & resiccante solidas partes.

Pladarotes, πλαδαρότης, sunt mollia veluti corpora vetusta, & maximè decolora, palpebrarum parte internâ, nondum aspredinem habentia, libr. Introd cap. 15.

Plados omnis humiditas redundans, & excrementitia dicitur: sive tenuis ea sit, sive in modum puris crassa, 3. de fract. Nam & πλαδαρὰ ἕλκη eâ ratione ab Hippocr. dicuntur, & πλαδώντα simpliciter, quæ humida sunt. Quoniam verò quæcunque superfluo humore madent, infirma ut plurimum sunt, & laxa, factum est ut πλαδὸς etiam τὴν ἀλυσίαν significet, ut notat Galenus.

Plagulæ, quæ & *splenia* dicuntur, à splenis formâ, firmamenta sunt quæ stabiliunt deligationem; luxato enim, fracto, vel comminuto ossi fasciæ imponuntur, quæ confirmatum ac repositum os continent, prohibentque ab affectâ parte inflammationem, præ-

sentem

ſentem humorem repellendo, & advenienti obſiſtendo, quæ *faſciæ*, & *ſubfaſciationes* & *ſubligamina* appellantur; ſupra has ne dimoveantur, ac divertant, plagulæ imponuntur, cerato aliquo imbutæ, quarum duplex eſt uſus; unus, ut ſubligamina contineant; alter, ut ea membra circùm expleant, quæ in acutum deſinunt; Plagulis tertiò aliæ faſciæ, quas *ſuperligamina* nominant, induntur, quibus ferulæ ſuperponuntur, quæ totam deligationem firment, ac ſtabiliant, 3. de iis quæ in medic. 11.

Planities, vide *Pedion*.

Planta, vide *Pedion*.

Planum, vide *Pedion*.

Platyſma, hoc eſt, latius linteum, quod ulceribus extrinſecùs ſuperadditur, 4. de comp. med. per gen. 14. *Platyſma* autem *myodes*, eſt, dilatatio muſculoſa, ſive latus ille muſculus, qui cuti ſubnaſcens, buccam, ſine maxillâ, movet, libr. de nervor. diſſ. cap. 6. vide *Latus muſculus*.

Plectrum, vide *Pharynx*, & *Iſthmus*.

Plenitudo, vide *Multitudo*,

Plenus pulſus, qui arteriam pleniorem tactui exhibet, & humidam, 1. de diff. pulſ. cap. 6.

Plethora eſt, ubi æqualiter inter ſe omnes ſucci ſunt adaucti; πληθώρην Græci vocant, nos plenitudinem, & ſuccorum redundantiam dixerimus; ubi verò vel flavâ bile, vel nigrâ, vel pituitâ, vel ſeroſis humoribus refertum jam corpus fuerit, eum habitum *Cacochymiam*, quaſi ſuccorum vitium dicas, non autem plethoram vocant, 3. meth. cap. 6. & 13. meth. cap. 4. vide *Multitudo*.

Pleuritis, quæ & *Pleureſis* dicitur, & *morbus lateralis*, eſt inflammatio illius membranæ quæ coſtas intus ſubcingit, 6. aph. 33. Quæ membrana (mutuato à coſtis nomine, quæ *Pleuræ* dicuntur) etiam *pleura* vulgò dicitur. *Exquiſita* verò *Pleuritis* fit, ubi ſubcingens membrana

brana costas, primario affectu laborat; & dolor, vel ad jugulum, vel ad præcordia pervenit; ad jugulum quidem, superioribus ejus partibus affectis; ad præcordia verò, ubi inferiores afficiuntur: vehemens quoque febris hanc inflammationem perpetuò sequitur, quia sedes affecta, & parùm distat à corde, & cum ipsius involucro, ac septo transverso cognationē habet, 5. de loc. aff. 3. libr. de constit. art. cap. 15. Arabibus *Sosati, Birsen,* & *Pleuresis,* Græcis πλευρῖτις appellatur. *Non exquisita* verò *pleuritis* est, in quâ dolor externus est, qui contactu loco movetur, & exacerbatur, vel quòd sinè febre, vel sinè sputo, vel sinè tussi, vel sinè spirandi difficultate sit; vel quòd neque tensionem, neque duritiem ullam pulsus habet, quæ tamen singula exquisitam efficiunt pleuritidem. *Pleuritidem* verò *incoctam* appellant, quæ vel celeriter hominem jugulat, vel non nisi longo tempore finitur, 5. loc. affect. cap. 2. Omnis in genere inflammationum est, totque propterea recipit differentias, quot habet ipsa phlegmone, sumptas à materiæ, unde gignitur, varietate. Alia enim verè simpliciterque phlegmone est, quæ scilicet nascitur ex fluctione sanguinis calidi & copiosi: alia verò non simpliciter, sed vel œdematodes, vel erysipelatodes, vel scirrhodes, prout sanguini pituita aut bilis flava aut atra mista fuerit. Non tamen ut phlegmone, sic etiam pleuritis ab humoris specie, vera aut non vera dicitur, sed quod ipsum præ se fert nomen, ab ipsâ parte affectâ.

Plexus choroeides, vide *Choroeides plexus.*

Plexus retiformis, seu *reticularis,* est involucrum ex multis arteriis complicatis, sub durâ meninge collocatum, ad retardandum spiritum animalem, ne statim effluat; ubi enim natura voluit diutius morari, materias, ibi transitum ipsis difficilem molita est; quemadmodum in ventriculo quidem Pylorus, in intestinis involucra, anfractus & gyri, & ante testiculos arteriæ

teriæ & venæ multipliciter involvuntur ; non ſecus in capite ſub durâ meninge plexus arteriarum *retiformis* & *reticularis*, & *Choroeides* dictus, 4. de uſu part. cap. 13. & 9. de uſu part. cap. 7. quem vulgò *rete mirabile* appellant, vide *Glanduloſi aſſiſtentes*.

Plexus variciformis, vide *Flexus variciformis*.

Plichada, id eſt, greſſuram, totum id, quod inter inguina utriuſque cruris eſt, ſolet Hippocrat. appellare, 4. de artic. 45. Πληχάς, Galenus etiam inquit, apud Hippocratem dicitur, quod inter utrumque crus ſpatium eſt. Nam & ἐκπεπλῆσθαι, & διαπεπλῆσθαι divaricari ſignificat, dicunturque ea verba de cruribus greſſum facientibus, atque inter ſe diſtantibus : ipſaque crurum diductio digreſſioque πλησίη, ſicut & ipſe greſſus πλησὸς à Græcis nuncupatur. Sunt autem ut ſcribit Galen. qui πλησάδα per γ ſcribant ; quidam etiam πλιχάδα.

Pneumatiãs, & *Pneumatodes*, vocat Hippoc. anheloſos, qui denſum ſpiritum ſive crebram & denſam reſpirationem habent, 3. de diffic. reſpir. capit. 12. *Pneumatodes* vocat inſuper Hippocrates eos, qui ventrem inflatum habent. ibid. Vocantur Græce πνευματίαι, πνευματώμενοι, πνευματώδεις, & πνευματωθέντες, tum anheloſi, tum inflati. Utrumque enim licet, inquit Galen. libr. 3. de dyſp. tum ipſum difficultate ſpirandi laborare, ob hypochondriorum affectus, tum ei etiam ventrem flatibus diſtendi.

Pneumaticus, id eſt, ſpiritalis, qui omnia ſpiritibus attribuit, libr. Introd. cap. 9. vel, qui de ſpiritibus agit, 3. de differ. pulſ. cap. 6. Πνευματικοὶ dicti ſunt Medici quidam, qui à flatu ſeu ſpiritu in corpora ſubeunte, omnia vel ſecundum naturam ſe habere, vel in morbos incidere cenſebant. Forte Hippocr. aut quiſquis author fuit de flatibus libelli, huic ſectæ occaſionem præbuit, cui ſe inter Medicos Athenæus & Archigenes in primis addixerunt.

Πνευ-

Πνευματοκήλη, ramex ventosus. Is genere, ut Paulus ait, ἀνεύρισμα est, ut qui dilatatione fiat à flatulento spiritu. Verùm duobus modis accidit, vel ex quatuor vasis testiculum alentibus, qui durior est, nec compassu digitorum evanescit, sed recipere curationem potest: vel ab arteriis darton membranam intercurrentibus, qui appresso digito introrecurrit & evanescit: curationem verò non recipit, propter periculum, quod ab incessabili sanguinis profluvio impendet.

Pneumonphalon, Umbilici est dilatatio, à flatuoso spiritu, libr. finit. Πνευματόμφαλος, cui umbilicus à flatu protuberat: species est τῶν ἐξομφάλων.

Pnigalion, morbus, Incubus Latinis dictus, alio nomine *Ephialtes*, vide *Ephialtes*. Πνιγαλίων dicitur ἀπὸ τῦ πνίγεσθαι, quod eo laborantes prope suffocari videantur. Reperitur & πνιγάμων pro eodem.

Podagra est Arthritis pedum; ut enim Arthritis, universi corporis & articulorum omnium, morbus est, ita si solùm pedum sit passio, ab affectâ parte, *podagra*; si manuum; *chiragra* nuncupatur, vide *Arthritis*.

Pollex, est brevior & major digitus manûs, quem *Anticheira* & *promanum* vocant, libr. de ossib. cap. 22. vide *Digiti*.

Polychresta medicamenta sunt, quæ multis affectibus conveniunt, quæ contrariis medicamentis constant, etiam juxta secundas qualitates ac vires, non tantùm primas, 5. de comp. med. per gen. cap. 1. Aliter enim uni tantùm simplicique affectioni, non etiam multis, atque inter se etiam sæpe contrariis prodessent. Coëgit autem Medicos necessitas contraria aliquando medicamenta miscere, non modò ut unum alterius vires frangeret, atque minueret, sed quod conducibilius esse judicarent, habere unum aliquod medicamentum per multis affectionibus conveniens, quam tam multa singulis affectibus destinata, etiamsi ea πολυχρήστις in medicinâ longe præstent. Sic enim uno eodemque me-

dicamento repelluntur & digeruntur, detergentur & lævigantur, incraſſantur & attenuantur humores, quod diverſas in ſe facultates contineat. Ejus generis eſt Panacea, Iſis, Iceſium, aliaque plurima emplaſtra, de quibus agit Galenus. Et ſi in ſimplicibus quidem medicamentis, ut aloë, rheo barbarico, maſtiche, & aliis ſexcentis ea vis ineſſe cernitur, ut contrarios ſimul effectus in hominum corporibus producant, nemo mirari debet in compoſitis contrariorum pariter ineſſe facultatem.

Polychronius morbus, qui longo tempore durat, & etiam *Chronius* dicitur, cui opponitur *Brachichronius*, qui brevi tempore finitur, 3. dier. decr. cap. 13.

Polymorphum, vide *Sphenoïdes os*.

Polypus, πολύπους tumor eſt præter naturam, in naribus genitus, polypodis carni aſſimilis, juxta ſubſtantiæ proprietatem, 3. de comp. med. loc. cap. 3. Proprietatem ſubſtantiæ intelligo non colorem modo & conſiſtentiam, ſed reliqua etiam quæ ſunt polypis propria, quibus tumorem hunc ſimilem eſſe veteres prodiderunt, nempe quod multas radices, ut & ille pedes habeat, quodque ut ille venantes ulciſcitur, acetabulis ſuis manus eorum apprehendens, ita & vitium hoc laborantium nares obſtruat, ut & difficulter ſpirent, & ægrè loqui poſſint. Hæc enim ſubſtantiæ polypi proprietatem conſequuntur, non minus quam color atque conſiſtentia. Ac color quidem varius eſt, aliis albidus, aliis ſubflavus, aliis ſubruber. Subſtantia pariter aliis mollis, & quodammodo fluida, aliis durior magiſque contracta. Celſus libr. 6. cap. 8. graphicè polypum depinxit his verbis: Polypus in naribus eſt caruncula modo alba, modo ſubrubra, quæ narium oſſi inhæret, & modò ad labra pendens narem implet, modò retro per id foramen, quo ſpiritus à naribus ad fauces deſcendit, adeò increſcit, ut poſt uvam conſpici poſſit, ſtrangulatque hominem, maximè auſtro vel

euro

euro flante, feréque mollis est, raro dura, eaque magis spiritum impedit, & nares dilatat, quæ ferè φαρμακώδης est; itaque attingi non debet. His quidem verbis Celsus omnes polyporum differentias complexus est. Quarum quinque affert species Hipp. lib. περὶ παθῶν.

Pompholyx, *bulla*, est elevatio in humore facta à flatuoso spiritu, quo intra humorem concluso bulla excitari solet, præsertim si humor tenax, viscosusque est, & calor in illum agat debilis; tunc enim bulla permanet, nec facilè solvitur; quales sæpè in urinis visuntur, renalem & longum morbum significantes. Est & *Pompholyx* metallicum medicamentum, quod in coctura æris sursum fertur, & in cameris parietibusque fornacum bullarum modo tumens colligitur. Nihil enim aliud est quàm æris favilla. Effertur autem vel ex ære solo, vel ex cadmiâ solâ, vel ex ære & cadmiâ, quod eam aliquando friatam metallici inspergant æri. Primùm autem in bullas, ut aqua, tumet, atque ex eo nomen accepit: mox majore accedente incremento, lanarum assimilatur peniculis. Atque ita quidem suâ sponte gignitur in fornacibus. Rara nunc est *Pompholyx*, & pene ignota, ut & pleraque alia recrementa metallorum. Sunt tamen qui in Officinis eam *Nil album* appellent, ut & Spodium (sic dictum à cineris similitudine, quod deorsum fertur) *Nil nigrum* aut *Gryseum*. Inter ἄδηκτα φάρμακα numeratur πομφόλυξ: adstringit & siccat leniſſimè, præsertim lota, habetque tenuitatem partium citra calorem.

Ponos, nunc laborem propriè dictum, nunc dolorem, seu malam affectionem, quâ in acutis morbis, ægri malè tractantur, significat, 2. acut. 47. Πόνος est motus omnis vehementior; idem omnino cum exercitatione generaliter dicta. Quoniam autem ex immodico labore plerumque lassitudo dolorque oritur, factum est ut πόνος non modò vehementem motum, sed dolorem etiam significet, & quicquid hominem offen-

dit. Sed cùm in omni dolore duo esse oporteat, affectum à naturali constitutione alienum, & ejus affectionis sensum, Hippocrates utrumque πόνον appellavit: Nam cùm scribit dolorem fieri propter calidum, frigidum, plus vel minus, ipsum alterationis sensum sine dubio intelligit. Ut autem ὁ πόνος apud Græcos, sic apud Latinos labor accipitur, ut ex Cicerone videre licet, qui laborem definivit esse functionem quandam vel animi, vel corporis gravioris operis & muneris: & ex Virgil. qui pariendi dolorem Lucinæ labores appellat.

Poples, sive *Ancyle*, est articulus ille, quo os magnum femoris articulatur ossi tibiæ; in quo pars exterior *genu* dicitur; interna verò, quâ crus flectitur, dicitur *Poples*, vel *Ancyle*, lib. Introd. cap. 10.

Porocele, est ramex callosus, sive tophus in testiculo, aut in membranâ *Erythroeide* concrescens, insignis, renitens, durus, & inæqualis. His notis ab *Hydrocele*, & *Sarocele*, distinguitur, lib. finit.

Poromphalon, est concretio Tophi in Umbilico, lib. finit.

Poropœia, est exiguorum meatuum apertio, 4. method. 4.

Porracea bilis, vide *Bilis pallida*.

Porrigo, id est, Furfuratio, vide *Furfuratio*.

Porta vena, vide *Cava vena*.

Portæ hepatis, πύλαι ἥπατος, sunt pars sima hepatis, in quâ radicata est ea vena magna, quam vocant venam portam, vel venam portæ, quâ est ingressus chyli in jecur; sicut ex gibbâ sanguinis est egressus.

Porta ventriculi, est inferius ventriculi orificium, quod πυλωρὸς Græcis, Latinis *Ianitor* dicitur, 3. loc. aff. 7. vide *Pyloros*.

Portonarium, est primum intestinorum, quod *Duodenum* appellatur, libr. de anat. viv. vide *Dodecadactylon*.

Porus,

Porus, est in specie opticus nervus mollis, ex primâ conjugatione nervorum, à cerebro ad oculos pertinens, quippè qui solus manifestum habet foramen, unde & *visificus* & *meatus* absolutè dicitur, 4. loc. aff. 2. *Porus* deindè dicitur exiguus omnis corporeæ molis meatus, 1. sanit. tuend. cap. 12. per quem aliquid influit vel effluit, sive id spiritus sit, sive aër, sive humor, sive excrementum. Ad hæc *meatus*, tùm per quos cibus vel in ventriculum subit, vel ab eo exit, tùm quibus chylus in jecur effunditur, aut bilis in suam vesiculam ingreditur, vel ex eâ effunditur, πόροι appellantur: præterea & exigua illa foramina per totam dispersa cutim, quæ corporis universi perspirationem moliuntur. Sunt autem in universum duo pororum genera: alii sensibiles, alii insensibiles habentur. Illi magni & patentes sunt, quales in ventre, jecinore, liene, intestinis, venis, arteriis, & reliquis ejusmodi instrumentis visuntur: hi verò parvi & visum fugientes non solam quidem partium superficiem occupantes, sed per totam etiam carnis ossium, cartilaginum, nervorum, ligamentorum, membranarum, & cutis substantiam disseminati. Neque enim externi modo sunt, & superficiales, sed etiam intimi. Siquidem iis plenum est totum corpus, & tota cutis; aliter putredo vitari nullo modo posset. Iis enim foraminibus totius corporis perspiratio fit, quæ constat & frigidi aëris intromissione, & fuliginosorum, quæ in singulis partibus colliguntur, excrementorum vacuatione. Ex quibus perspicuum est, meatus omnes in optimâ corporis constitutione patentes esse semper oportere. Quod ut plurimùm valet ad tuendam sanitatem, sic eorum obstructio maximorum morborum occasionem præbet. Atqui & *Porus* tophum significat, tùm qui in arthriticis, tùm qui in calculosis generatur; cùm enim humor crudus lentorem assumpsit, & transitus per renes in quibusdam naturis sunt angusti, id, quod crassissimum est, & maximè len-

tum, diutiùs moratur, & tophum gignit, 1. de alim. fac. cap. 5. *Porus* denique & *Callum* significat, ad quem gignendum cogi, concrescereque aliquid proprii ossium alimenti oportet; id quod in fracturis ossium cumprimis accidit, 6. meth. cap. 5. vide *Meatus*, & *Oncos*.

Post-apparentia, vide *Assidentia*.

Post-brachiale, vide *Brachiale*.

Posterius cerebrum, vide *Cerebellum*.

Posthia, sive *Crithe* dicitur, cùm parte internâ etiam juxta coronam palpebrarum, suppuratum tuberculum oblongum, figurâ hordeo simile fit, unde appellatum est. Fiunt & alia quoque majora in mediis palpebris eodem dicta nomine, lib. Introd. cap. 15. vide *Crithe*.

Præcedentes causæ, vide *Antegressa*, & *Febres putridæ*.

Præcognitio, προγνωσις, prænotio est futuri decursûs & eventûs morbi, uti etiam futuri symptomatis ejus, quod necessariam habet generationem, non autem omnium, quæ circa ægrotos eveniunt, accidentium; modò nihil aut ab ægro, aut ab assidentibus fuerit commissum, quod morbi naturam dissolvat, & cogat naturam in aliud tempus differre morbi solutionem. Verbi gratiâ, prædicit Medicus septimo die, si omnia ut oportet agantur, solutum iri morbum. Ubi verò quicquam admissum est, si parvus quidem error hic sit, relabi solutionem ex septimo in nonum posse: si major, in undecimum: si multò major, in quartumdecimum: si perquam magnus, periculum pro certâ salute secuturum. Hæc quidem ad morbum attinent. Nec verò de symptomatibus aliter sentiendum est, sed necessariis & magnâ ex parte morbum comitantibus. Tumultus enim ex vicinis per noctem & canes latrantes, & injucundi quidam nuncii insomnes ægrotos reddunt. Quorum nullum neque generationem habet necessariam, neque firmam divinationem. Quare eorum tantùm, uti dictum, est προγνωσις, quæ generationem habent necessa-

cessariam, ut tussis & doloris lateris in pleuritide, capitis doloris in febre, tumoris & ruboris in phlegmone.

Præcordia, aliàs *Phrenas*, Veteres *Diaphragma*, & *transversum septum* appellarunt; infra verò hæc præcordia, tùm venter, & intestina, tùm jecur ipsum sita sunt, 8. de placit. cap. 9.

Pregmatis ossa duo sunt, capiti desuper incumbentia, parte posteriori os occipitis, anteriori verò os frontis, utrimque ab ossibus temporum, lineis fuerunt distincta, quæ & *Bregmatis ossa* appellantur, 12. de usu part. cap. 20. vide *Bregma*.

Præincipientes causæ, vide *Antegressa*.

Præputium, cutis est, quæ glandem pudendi vestit, 5. meth. 15. vide *Glans*.

Præsepiola, vide *Phathnia*.

Præter naturam, vide *Secundum naturam*.

Prætextus, manifestissimas causas, & verissimas vocavit Hippocrates, cùm tamen in usu sit, ut falsæ causæ *prætextus* appellentur, 2. de fract. 62. Quin & *prætextus* aliquando non falsas causas, sed veras dicit, 3. de fract. 46.

Priapismus (qui & *Tentigo*) est auctio pudendi stabilis in longitudinem, ac orbem tumefacti, citra rei venereæ appetentiam, 9. de comp. med. loc. cap. 9. à flatuoso spiritu, 14. meth. 7. nullo præsente stimulo ad libidinem, aut desiderio coitûs; ut quibusdam accidere consuevit, qui supini decumbunt; ductâ denominatione à Priapo; nam hunc, ut cui suâpte naturâ hujusmodi Coles esset, ita finxerunt, atque picturâ descripserunt homines, 6. loc. aff. 6. Addit Aëtius dolores inde moveri, quales esse in tetano solent, quod inflatum distentumque pudendum convulsionis modo afficiatur. Scribit etiam eos qui sic laborant, cito perire ventre inflatos, & frigidum sudantes, nisi ilico auxilium eis adferatur. Accedit etiam iis quandoque

inflammatio. Fit hic morbus à flatu vaporoso, ab humoribus viscosis crassisque sublato, & cavernosum penis nervum distendente. Aliquando verò ipsis etiam arteriis eo flatu repletis oritur, nullo præcipuo proprioque affectu colem infestante: quem affectum etiam *satyriasim*, & *satyriasmum* Græci vocant, quòd Satyri arrigere semper crediti sint, de tumor. cap. 14.

Prima corpora, vide *Homiomeres.*

Prima particula, vide *Similare.*

Primæ venæ, (quæ & *magna vasa* appellantur, & *vasorum radices*, 5. meth. 3.) sunt, quæ circa jecur, & mesenterium & cor visenda sese præbent, 12. meth. cap. 3. vide *Radicem vasis.*

Primarius affectus, vide *Idiopathia.*

Primitiva causa, vide *Antegressa.*

Princeps intestinum, vide *Rectum.*

Principium morbi triplex dicitur; primùm quidem de primo insultu, qui simplex est, & latitudine caret; secundò de eo, quod ad tertium extenditur diem; & præter hæc etiam id, quod tanquam pars accipitur totius morbi, in quod manifestæ coctionis signa desiderantur, 1. de cris. cap. 8. & 19.

Proboscis, sive *pronomæa*, est pars quædam pendens angusta, & longa in Elephante animali (quo loco aliis est nasus) adeò ut ad terram pertingat, 16. usu part. 14.

Procatarctica causa, vide *Antegressa.*

Processus anchoralis, vide *Ancyroeides.*

Processus cornicularis, vide *Ancyroeides.*

Procidentia oculi, est, cùm ab ictu aliquo violento, aut strangulatione, cum febre continuâ, vel capitis dolore, prolapsus oculus fuerit, libr. finit.

Procondyli dicuntur, primi digitorum articuli, metacarpio proximi, perindè ut medii digitorum articuli, *condyli*, extremi verò, *metacondyli*, nuncupantur.

Productio, vide *Dodecadactylon.*

Pro-

Proëgumena, causa interna est, quam *antecedentem* solent nominare: Celsus vocat *abditam, in occulto positam, & morbi continentem causam:* quanquam talis in specie dicitur *causa morbi conjuncta*, quâ positâ, ponitur; sublatâ tollitur morbus.

Prognostica signa nuncupantur, quæ futura prænunciant; *Diagnostica*, quæ præsentia declarant; *Indicatoria*, quæ instantem crisin, & curationem indicant, lib. de Optim. sec. emp. cap. 6.

Prolapsiones, id est, ossium absolutas & integras alternationes, sive dearticulationes. *Dimotiones non integras* appellat Hippoc. 3. de fract. 51. & 2. de fract. 36.

Prolepticus morbus, vide *Anticipans*, & *Cinumenus*.

Promanus, vide *Digiti*, & *Pollex*.

Pronervationes, vide *Tendones*, & *Aponeurosis*.

Pronomæa, vide *Proboscis*.

Prophasis, vide *Antegressa*.

Prophylace, ea est artis medicæ pars, quæ morbi causam adimit; *Prophylacticè* verò, quæ à morbo præservat, 11. meth. cap. 2. Προφυλακτικὴ pars est τῆ ὑγιεινῆς; tuetur enim sanitatem. Tota consistit in causarum, quæ morbum alioqui facturæ erant, ablatione, hoc est, tota circa humores præcipuè negotiatur. Siquidem maximæ præcipuæque impendentis morbi causæ humores sunt lenti, crassi, multi, valdè calidi, frigidi, mordaces, putres, pestilentes, aut aliâ quadam vitiosâ qualitate præditi. Quæ ergò iis adhibetur provisio, lentos incidendo, crassos attenuando, multos vacuando, calidos refrigerando, frigidos calfaciendo, mordaces contemperando, putres & pestilentes immutando, ne morbum gignant, προφυλακτικὴ appellatur.

Proprius affectus, vide *Idiopathia*.

Proptosis, procidentia oculi appellatur, ubi cum inflammatione illi ex sede suâ procidunt, libr. Introd. cap. 15.

Prosarteſis, προσάρτησις, hoc est, Appensio, lon-

giorum est membranarum ad vicina loca applicatio, lib. finit.

Prosphæromena, id est, assumenda vocantur, quæ intra corpus sumuntur, ut quæ eduntur, bibuntur, & ipse inspiratus aër, 10. meth. 7. Προσφέρειν propriè de ciborum oblatione dicitur, & iis quæ in alimentum cedunt, ut & τὰ προσφερόμενα: sæpè tamen eâ dictione externa præsidia & auxilia, quæque circa ægrum parantur & admoventur, intelliguntur, ut ea quæ circa partem affectam diutius adhæresce oportet, cujusmodi sunt deligaturæ, medicamenta, circumposita ulceri lintea, & cataplasmata.

Prosphysis, vide *Prosthesis*.

Prosthesis, est adjectio eorum, quæ corpori ad sanitatem desunt, pars scilicet medicinæ altera, quam nonnulli celebres quidem Medici definiverunt esse πρόθεσιν καὶ ἀφαίρεσιν, id est, adjectionem & detractionem. Etiam prior est virtutis nutritivæ facultas, quæ nutrimentum membro, quod nutriri debet, apponit, unde *appositio* dicitur, quam subsequitur *Prosphysis*, id est, *agglutinatio*, sive *unio*, quæ nutrimentum appositum agglutinat, & unit membro. Tertia est ὁμοίωσις, quæ unitum nutrimentum eidem assimilat, diciturque in specie Nutritio, 3. de natur. facult. cap. 1. & 13. Postquam succus is, qui omnem animalis particulam nutriturus est, è vasis excidit, in totam eam primùm dispergitur, mox adjungitur, deinde agglutinatur, demum assimilatur. Differre autem inter se ἐξομοίωσιν καὶ πρόσφυσιν, id est, assimilationem atque agglutinationem, docet vitiligo illa quæ λεύκη dicitur, in quâ adhærentia quidem nutrimenti facta cernitur, non tamen assimilatio; sicuti etiam adjunctionis atque agglutinationis differentiam prodit genus illud hydropis, quod ἀναστόμωσα vocant. Siquidem in eo apertissimè affluentis nutrimenti appositio quædam fit, quod tamen propterea quod aquosius adhuc est, nec ad succum sufficien-

ficienter redactum, sed lentitiam glutinisque consistentiam, quæ naturalis ope caloris provenit, adeptum adhærentiam consequi non valet. Etenim ut agglutinatio fiat, oportet ea quæ agglutinari debent, nec plus æquo dura esse, nec nimis humida & fluentia, sed mediocriter lenta & tenacia, & in eo loco consistere, ubi assimilanda sunt.

Prosthii, προσθίς, est pars carnosa, quæ in manuum, & pedum cavâ parte & inter digitos nascitur. In manu, σθῆθος χερὸς, in pede, σθῆθος ποδὸς vocatur.

Protopathia, vide *Idiopathia*.

Prurigo, pruritus, sensus pruriginosus est, cum exiguâ quâdam molestiâ, qualis puerorum, qui jam dentire incipiunt, gingivis accidit, 3. aphor. 35.

Psalidæ, vide *Fornices*.

Psalidoëides, sive *Psaloëides*, vide *Camarion*.

Psammismus, curationis genus est, quo Hydropici arenâ calidâ, exerto tantum & tecto capite, ad aquam ab universo corpore ciendam, & ejiciendam, sepeliebantur, & soli ardenti exponebantur.

Psilothra medicamenta sunt, quæ pilos & capillos aut ex toto auferunt, vel duros, magnos, multos, crassos, & veluti suillos pilos attenuant, & minores reddunt, vel ipsos penitùs extirpant, & partes corporis depiles reddunt, 1. de compos. medic. loc. cap. 4. Differunt à *Dropace*, quod sint viribus Dropace valentiora. vide *Dropax*.

Psoa, quasi pulpam, id est, lumborum carnem dixeris, est magnus musculus, ab undecimâ thoracis costâ incipiens, & per universa ilia, ipsamque pubem progrediens, libr. de muscul. diss. cap. 31. Ψόαι dicuntur duo maximi musculi in internâ lumborum regione siti, Hippocr. eamque partem spinæ, quæ secundum ipsos est, inflectunt. Iidem verò & νεφρομήτραι, & ἀλώπηκες à quibusdam vocantur. Sunt verò & qui externos spinæ musculos ψόας vocent. Marcellus ψόας lumbos propriè

priè dici contendit, quod nomen à libidine meritò deduci volunt. Nam illic libidinis pruritus excitatur maximè, quod iis renes subjacent.

Psora, scabies est, cum asperitate summæ cutis cum pruritu, furfuribus, & corporis insigni absumptione, lib. Introd. cap. 13. quæ omnia etsi illi cum leprâ communia sint, differunt tamen, quòd in *psorâ* summa cutis occupatur, in *leprâ* malum altiùs descendit, subjectasque sævit in partes. Insuper, in *psorâ*, furfuracea fit cutis, in *leprâ* squamosa: adhæc *psora* variè figurata est, *lepra* verò circularibus magis erosionibus cutem depascitur. *Psoram* Avicenna distinxit in excorticatam, & non excorticatam, fœdam, & non fœdam, humidam, & siccam; quòd fortè aliud sit Græcis *Psora*, ac Arabibus. Ex melancholico humore nascitur malum, atque inter melancholicos affectus numeratur.

Psoriasis, ψωρίασις, est scabies, & duritia scroti, cum intensâ prurigine; quandoque verò & ulceratione, lib. finit.

Psorica medicamenta sunt, quæ scabras in palpebris affectiones sanant, 2. de compos. medic. loc. cap. 3. Ψωρικὰ vocantur etiam, quæ contra ψώρας prosunt, & cutis asperitates emendant, qualia medicamenta attrahunt, deficcant, partiumque tenuitatem habent. Ψωρικῦ medicamenti compositi ex duabus chalcitidis partibus, una cadmiæ, ex aceto tritis, in fictili repositis, & fimo diebus quadraginta sub caniculæ ardoribus obrutis, meminit Dioscor. & Celsus lib. 6. cap. 6. Sunt & Heraclidæ psorica ad circumrosos oculorum canthos.

Psorophthalmia, id est, pruriginosa scabies, à Sole, & pulvere orta, libr. de remed. par. fac. cap. 10. Lippitudo scabra, nihil aliud est quam oculi psoriasis. Causa ejus est salsus quidam & nitrosus humor. Inde succedunt angulorum exulcerationes, rubores, pruritus. Rubent etiam palpebræ, & lacrymæ salsæ nitrosæque

ex

ex oculis ſtillant. Differt ἀπὸ τ ξηροφθαλμίας aſperitate, & reliquorum ferè ſymptomatum magnitudine.

Pſychrophobus, eſt qui frigidæ aquæ exhibendæ eſt timidus; ſicut & *hæmophobus*, eſt ſanguinis mittendi timidus; & *hydrophobus*, qui à rabido cane morſus, aquam reformidat, 9. meth. 5.

Pſyctica medicamenta ſunt, refrigeratoria, quæ omnem calorem, & laſſitudinem mitigant, libr. de Dynam. in procem. Ψύξις, frigus, refrigeratio, ut aph. 1. & 26. libr. 7. Ψύξις ἀκρωτηρίων, extremarum partium refrigeratio damnatur, & in Philini uxore, lib. 1. Ep. ἄκρεια ψυχρὰ, extremæ partes frigidæ aſcribuntur. Ubi ſcribit Galen. Iſtud quidem inter ſummè pernitioſa reponitur, ſi morbi initio cum vehementiſſimâ febre contingat. Ψύξις ποδῶν, pedum refrigeratio pro magno invaſuræ acceſſionis febrilis indicio ponitur apud Hip.

Pſydracia, ψυδράκια, ſunt parvæ efflorationes, factæ in capite ſimiles veſicis eminentibus in ſuperficie, lib. de med. fac. part. cap. 5. Differunt à *Phlyctænis*, quæ in toto corpore, non tantùm capite, ut *Pſydracia*, oriuntur. Item, quòd Phlyctænæ à calidiori, acriorique, hæc à minùs calido humore, minúſque acri gignantur.

Pterna, calx, os pedis omnium maximum eſt, parte, quâ ingredimur, leniter rotundum, & latiuſculum, poſteriore, tibiæ rectitudinem longè excedens, inferiore aſtragalo, anteriore oſſe ſcaphoeidi inarticulatum. Ex partibus ejus anterioribus, quæ quidem è regione magni digiti ſita eſt, aſtragali capiti ſubjacet, neque cum altero oſſe copulatur.

Pterygoidea, quæ & *alaria oſſa* dicuntur, vide *Sphenoïs os.*

Pterygium dicitur, nervoſa ſuperinnatæ oculi membranæ eminentia, incipiens ab angulis, & procedens uſque ad corneam; quando verò inſuper augetur, cooperit & pupillam, lib. de med. fac. par. cap. 12. *Pterygia*

rygia etiam vocant *alas narium*, id est, fines ejus infernos, qui moventur, 11. de usu part. cap. 1. Insuper *Pterygium* etiam *Vngula* appellatur & *Vnguis*, differens ab *Encanthide*, quæ est carnis in majore angulo excrescentia; *Pterygium* verò, nervosa caruncula est, 10. de usu part. cap. 10. Sunt autem πτερύγια propriè volucrium alæ, duræ quidem & fibrosæ, sed pauci excrementi & salubres. Inde ducta vox ad alia est. In mulieribus πτερύγια appellari eminentias illas duas uteri sinum ambientes, scriptum reliquit, quisquis ille est Introductionis seu Medici author. Πτερυγώδης alatus, is dicitur, cui scapulæ sine carne nudæque sunt, & alarum instar prominent, retrorsumque producuntur.

Ptilos, *glabras*, simulque nascentes alias *palpebras*, quique pilos non habent, Græci vocant, 4. de comp. med. loc. cap. 8. Πτίλοι, inquit Gal. lib. 14. meth. med. quibus periere ex ciliis pili. Alii verò non omnes simpliciter, quibus ii pili deciderunt, πτίλως vocandos censent, sed quibus præterea adjuncta est crassities, callositas ac rubedo palpebrarum, quod aliter inter eos, qui τῇ πτιλώσει, & eos qui μιλφώσει laborant, non liceat distinguere. Est enim utrisque commune pilorum defluvium.

Ptilosis est casus pilorum palpebræ, libr. de med. fac. part. cap. 12.

Ptisana, nunc pro *succo hordei percolato*, nunc pro *jusculo ex hordeo parato* sumitur, 9. de plac. cap. 6. Πτισάνη, propria est hordei decorticati appellatio, ἀπὸ τοῦ πτίσσειν, quod pinsere & decorticare significat, quoniam hordeum tundendo degluberetur, ac suo cortice castratum ita conderetur. Mundatum hordeum officinæ vocant. Tunditur enim hoc, non molitur. Ptisanæ laudes Hippocrat. uno volumine prosecutus est, eam omnibus sorbitionibus præferens, quoniam lenis & lubrica ex facili hauriretur, quoniam sitim arceret,

quo-

quoniam in alvo non intumeſceret, quoniam facilè redderetur, & aſſuetis is ſolus cibus in febribus bis die dari poſſit, multùm remotus ab iis tum qui medicinam fame exercent, tum qui ægros ciborum copiâ obruunt. Eſt enim ptiſanæ ſuccus ſeu cremor, alimentum medii generis, tenue à Galeno dictum, quod vires nec onerat ut plenus victus, nec ut tenuiſſimus diſſolvit.

Ptoſis, oculi vitium eſt, quod alio nomine φαλάγγωσις appellatur, vide *Phalangoſis*.

Pubes, pubertas, tempus eſt ætatis primæ, quo lanugo circa mentum & pudenda oriri incipit: quod initio anni decimi quarti incipit, ad vigeſimum quintum terminatur, 5. aph. 7. Eſt & *Pubes*, idem quod *pecten*, poſtrema pars hypogaſtrii, ſive aqualiculi, cui pili innaſcuntur. vide *Aqualiculus*. Cujus pubis, ſeu pectinis oſſa, apophyſes ſunt oſſis ſacri tenues perforatæ, & in anteriora protenſæ.

Publicè graſſantes, vide *Communis*, & *Endemus*.

Puerilis morbus, vide *Comitialis*.

Pulmo, ex genere eſt parenchymatum, caro rara, tenera, & ſpongioſa eſt, in cujus cavis & fiſtulis cartilagineis, aër attractus, modicè retinetur, & rectificatur à ſuis pravis qualitatibus, indéque in cordis tranſmittitur ventriculum ſiniſtrum, pro ſpirituum vitalium generatione, libr. de anat. viv. Unde reſpirationis & vocis inſtrumentum eſt, 7. de uſu part. 1. Eſt itaque *Pulmo* viſcus quemadmodum hepar; vaſis quàm plurimis contextum, quorum intervalla carne molli, inſtar ſtoëbes cujuſdam, opplentur, quo omne id, quod inter vaſa eſt inane, repleret, eſſetque firmamentum ac propugnaculum imbecillitatis ipſorum, ibid. cap. 2. & 8. πνεύμων Græcè dicitur, ſpongioſus eſt, quò follis inſtar, aëre impleri diſtendique citra noxam poſſit & contrahi, ſubſtantiâ ſpumam ſanguinis referens. Intra thoracem ſitus eſt pulmo, ipſumque totum replet

& occupat, & ejus motum sequitur. Cùm enim per se immobilis sit, ab alio moveri debet. Itaque distentus thorax, pulmonem unà distendit: subsidens autem atque contractus, ipsum quoque subsidere facit, & aërem, quem dilatatus attraxerat exufflare, atque ita aëris inspirationem expirationemque perficit. Ut autem thorax ipse in duo divisus est, & media membrana (mediastinum vocant) distinguitur, ita pulmo in duas partes divisus est, dextram & sinistram. Rursum verò pars ejus utraque duobus lobis constat, uno superiore, altero inferiore, sæpe palam discretis, interdum obscurè. Præter hos nonnunquam tertius est dexter lobus exiguus, vasis perpaucis textus, mediâ cavitate venam cavam in cor subeuntem ceu pulvino molli excipiens ac firmans, in hominibus sternon ossibus septem compositum sortitis. Nam quibus cum sterno thorax anticus est brevior, iis pericardios tunica in phrenas magnâ suæ cavitatis parte incidit, & in hanc cavitatem vena cava, lobo hoc quinto propter viæ brevitatem non indigens. Tria autem vasa per ejus substantiam dispersa sunt, ante quidem arteria venosa, post verò vena arteriosa, & media harum aspera arteria: & hæc quidem jam inde à quarto thoracis spondylo, vena à dextro cordis ventriculo, arteria à sinistro proficiscitur. Distribuuntur autem singula in totos pulmones numerosâ ramorum serie. Cæterùm pulmonem ipsum unà cum suis vasis tunica obducit, orta ab eâ quæ costas succingit, & nervulos à sextâ cerebri conjugatione sortita, quorum beneficio tunica quidem ipsa mediocrem sensum possidet, cùm tamen pulmo ipse nullam vim sentiendi sortitus sit.

Pulmonia, vide *peripneumonia*.

Pulsativus dolor, vide *Dolor pulsativus*.

Pulsus est sensibilis Cordis, & arteriarum motus, dilatione, & contractione factus, 1. de differ. puls. cap. 2. & 4. de differ. puls. cap. 3. Hoc nomen *pulsûs* vete-

veteres primùm adhibuerunt designandis motibus dolorificis pulsantibus, ex inflammatione concitatis, vehementique motu arteriarum. Deinde, Medici eâ voce significant motum secundùm naturam in corde & arteriis factum per systolen & diastolen, cujus naturam Hippocrates vel non callebat, vel ut fallacem neglexit; in quo si Medici tactus ipsâ in diastole evertitur, aut violenter impellitur, & cum renixu quodam ipsa arteria pulsat, *vehemens pulsus*, φοδρὸς σφυγμὸς dicitur: cui oppositus, ἀμυδρὸς, *languidus* dicitur. Motus ille vitam moderatur, ut qui vel non aliud sit quàm vita, aut causæ certè rationem obtineat, per quam vita est, aut sine quâ esse non potest. Neque enim aliud vita videtur esse quàm, actio quædam, sive motus activus. Cùm autem motus plures sunt in omnibus vitâ prædi-tis, is meritò præstantissimus est, & in eo maximè vitam positam esse censendum, qui perpetuus sit, & à quo cæteri omnes dependent. Ejusmodi cordis motus est, cùm reliquæ partes interdum ferientur, eo perseverante, nec unquam, stante quidem vitâ, muneris sui vocationem habente. Nec verò cor sibi tantùm motum illum ciet, sed corpori etiam universo, quod ita singulis partibus, quantum quæque meretur, calorem nativum, cujus opifex est, impertiat. Constat autem motus is duobus motibus inter se contrariis, quorum unus cor & ejus arteriam à medio quoquoversum distendit, & loco movet, alter distentum rursus contrahit, & in locum priorem reducit. Illum διαστολὴν, hunc συστολὴν Græci veteres dixerunt. Hi quia contrarii sunt, necesse est inter eos media quies intercedat, eaque gemina, una quæ diastolen, altera quæ systolen excipiat. Ab his differentiæ plurimæ pulsuum oriuntur. Cùm enim certis quibusdam numeris ea in edendo pulsu sibi invicem succedere oporteat, si in aliquo peccetur, pulsum protinus varium fieri necesse est. Numeros appello non rhythmum modò, sed etiam velocitatem,

magnitudinem, frequentiam, vehementiam, aliaque ejusmodi, ex quibus pulsuum differentiæ sumuntur, quarum aliæ ab ipsâ diastole, aliæ verò à systole, nonnullæ à mediâ quiete, quæ ab ipsâ arteriâ, plurimæ ab ipsâ facultate aut usu sumuntur.

Pulvis pinguis est, in quo nec asperum quippiam, nec acre subest, 5. sanit. tuend. cap. 3.

Punctio, solutio continuitatis in carne est, ab aliquo acuto incidente, & tenui facta; Græcè νύξις, & νύγμα dicitur. Est adhuc *punctio*, quæ & *compunctio* appellatur, incisionis ratio, quæ hydropicis ad ciendam aquam debetur, παρακέντησις Græcè dicta, Arabibus *punctura*.

Punctorius dolor, vide *Dolor tristis*.

Pupilla, Græcè Κόρη, foramen medium uveæ tunicæ oculi est, in quo fit visio, lib. de anat. viv. estque media totius Iridis pars, lib. Introd. cap. 10. Per pupillam quidem cernimus, non quod ea sit præcipuum videndi instrumentum, sed quod spiritui visorio per eam via pateat, nec possit aliter visio fieri. Argumento sunt hypochymata. Est autem locus ille, qui ad pupillam est, totus spiritu plenus, & præterea cœruleo viridique colore, aut aliis etiam præditus, quibus & ipsa uvea, cujus ille pars quodammodo dici potest.

Purgatio, evacuatio est vitiosorum, & qualitatibus suis peccantium humorum per propria loca; *Derivatio* per propinquiora; *Revulsio* per contraria, 4. meth. 6. & 5. meth. 3. *Vacuationem* appello propriè materiæ, ubi quantitate exuperat; *Purgationem* verò materiæ, qualitatibus suis infensæ, 2. prognost. 14. 1. aphor. 2. vide *Evacuatio*, *Pharmacia*.

Purgamenta, Λόχια Græcè dicuntur ea omnia, quæ à puerperâ, post fœtum & secundas exeunt per uterum, quæ & *Catamenia* appellantur; soloque hoc differunt, quòd *hæc* ante partum sint, *illa* post partum.

Purgatoriam facultatem non omnes intelligunt; duo enim significat; alterum commune omnium, quæ quo-

vis

vis modò animalis excrementa expurgant ; alterum verò per excellentiam de iis tantùm dicitur, quæ aut per vomitum, aut per ventris dejectionem ſubſtantiæ ſuæ familiaris expurgant, 5. de ſimp. med. c. 20. vide *Cathartica.*

Purpurea vena, vide *Communis*, & *Media.*

Purulentiam, *Suppurationem*que appellat Hippocrat. ubi pus univerſum conſtiterit, concocto tumore quopiam præter naturam, 1. progn. 40.

Purulentus, & *Suppuratus*, vide *Empyus*, & *Empyius.*

Pus, πύον, eſt humor putris, ſive ſuppuratus, partium ſparmaticarum ſubſtantiæ magnâ ex parte aſſimilis. Dicitur humor, quod in humoris modum fluat, atque ex humore habet originem, qui in partem inflammatione laborantem decumbens, & per inania ejus ſpatia diffuſus, occluſis undique meatibus, perſpiratione interceptâ computreſcit ; perinde atque alia omnia, quæ perſpiratu carentia, alieno in loco vehementiùs incaleſcunt.

Puſtulæ, Græcis *Hydatides*, & *Exanthemata* dicuntur, 4. ſanit. tuen. cap. 4. ſunt & *puſtulæ* abſceſſus in nigro oculi, cum phlegmone & humorum affluxu, lib. finit. vide *Exanthemata.*

Puſtulæ latæ, ſive *tubercula omnia*, duplicem habent differentiam, quoniam quædam tendunt in acumen, & altum petunt ; quædam ad majorem & ampliorem extenduntur locum, non tamen in altum attolluntur ; undè *puſtulæ* nonnullæ *ſublimes*, nonnullæ *latæ* fiunt, 6. aphor. 9. *Latæ* quidem, tùm ob humoris frigiditatem, lentorem, & craſſitudinem ; tùm propter continentis membranæ denſitatem ; ſublimes verò tùm propter humoris caliditatem, & tunicæ raritatem, tùm propter virtutis robur, foràs expellentis pus : unde Coni ſimilitudinem referunt, & in mucronem faſtigiantur, 1. progn. 40.

Putredo, eſt mutatio totius putreſcentis corporis

substantiæ ad corruptelam, à calido externo, 11. met. 8. Secundum Philosoph. libr. de gener. & corrupt. est corruptio caloris in unoquoque calido & humido, ab extraneâ caliditate. Cæterùm non quicquid corrumpitur, σήπεται, hoc est, putrescere dicimus, sed quibus id cum fœtore accidit, 5. simpl. 15. dicitur autem putredo, sive putrefactio, Græcè σῆψις, quam duplicem Galenus facit, 1. de diff. febr. *unam*, quæ fit superante naturâ; *alteram*, quæ fit superatâ. Galenum eo loco consule. Et superante quidem, sicut in inflammationibus, & similibus tumoribus omnibus pus, in humoribus autem qui in venis atque arteriis continentur, quiddam quòd puri proportione respondet, subsidens in urinis. At talis quidem putredo non simpliciter putredo existit, sed aliquid in se continet coctionis. Nam adhuc vi coquendi vasorum remanente, qui interim putrefit humor ad talem pervenit alterationem. Sed & alterum est putredinis genus, cùm ea vis, cui demandatum est concoquendi officium, adeò imbecillis facta est, ut nullam ampliùs facere possit in putrescente superfluitate ad optimum transmutationem. Quod quidem usu contingit nonnunquam cum eadem vis ad ultimum imbecillitatis pervenerit, etiamsi id quod putrescit, mediocriter sit vitiatum. Interdum uno fieri potest, ut vis quidem ipsa non omnino sit imbecillis, humor verò putrescens maximè sit vitiatus. Hujus autem superfluitatis putredo, neque consistentiam, neque aut colorem aut odorem habet unum, sed semper permutatur, ac multis modis illud evariat quod putrescit. Altera verò putrefactio, quam & coctionem esse diximus, semper ad unam puris speciem terminatur, coloremque ac consistentiam suscipit atque odorem.

Pycnotica, & *Pycnosis*, vide *Condensantia*, & *Obstruentia*.

Pyelos, vide *Choana*.

Pyelus,

Pyelus, Græci vocant parvos alveos, in quibus natationes instituuntur, 7. meth. 6.

Πύλωρος, posterior est, & inferior ventriculi terminus, sic dictus, quoniam portæ modo, ne nutrimentum ex eo confestim dilabatur, prohibet, lib. Introd. c. 11. qui & *Pyloron* dicitur, ad dextram propè jecur situm habens, lib. de ven. & art. dissect. cap. 1. Latinis *Ianitor*. vide *Porta ventriculi*.

Pyæsis, vide *Onyx*.

Pyrenoeides, πυρηνοειδὴς ἀπόφυσις, vide *Dentem*.

Pyriama, *fotus*, fomentum est, non uno modo corpori admotum, sed vel per suffitum, vel calidam spongiam humido aliquo decocto imbutam, vel vaporem per arundinem, vel cucurbitulas. Πυρίαμα in genere id dicitur, quod corpori admotum, ipsum quovis modo excalfacit. Dicitur enim & πυρία ἀπὸ τοῦ πυρὸς. Sunt autem & fomentorum multiplices differentiæ: alia humida, alia sicca sunt, vel ex utrisque mista. Humida, vel actu vel potestate dicuntur: conveniunt phlegmonis, quæ à biliosiore succo factæ sunt. Sicca similiter vel actu ejusmodi sunt, vel facultate; phlegmonis opitulantur, quas tenuis & aquosus sanguis excitavit. Omnia calida sunt, nulla frigida. Proinde fomentum omne cutem rarefacit, & facilè transpirabilem reddit, sanguinemque in inflammationibus attenuat atque discutit. Alia præterea mordentia sunt, alia morsu carentia, vel ex iis mista. Illa extenuant, prosuntque crassis & viscosis humoribus, hæc verò acribus & mordacibus. Quoniam verò fomenta calore suo foras humores attrahunt, idcirco non ante totius corporis vacuationem illis utendum est. Nam quæ redundant in corpore superflua, eorum usu trahentur potiùs in partem affectam, quàm discutiantur. Cæterùm fomentorum materia varia est, & modis variis adhiberi potest, per spongiam, per linteum, per pannos, per utrem, per vesicam, per vas æneum, vel testa-

ceum, per cucurbitam, per ollam, per arundinem: quorum exempla passim apud Galenum occurrunt.

Pyricauston, id est, ambustum igne: simul & is affectus eodem nomine appellatur, quo quis in aquâ ferventi ustus fuerit, 1. de comp. med. per gen. cap. 4. Πυρίκαυς@, *ambustio* dicitur. Prodeunt primùm bullæ, deinde phlegmone & ulcus, nisi lenibus emplastris, & sine morsu exsiccantibus, nec calidis, nec frigidis, sed temperatis protinus succurratur.

Pyulcon, πυελκόν, Organum, sive Instrumentum est, quo mulsâ per ulcus infusâ, jubemus ut ægri, inclinati in laborantem partem, tussiant; aliquandò etiam molliter thoracem concutiendo, pus universum, saniemque ulceris extrahimus, 5. meth. cap. 8. Fortè idem fuit cum Chirurgorum organo, quod nunc *Syringam* vocant, per quam ut aliquid infunditur, ita facilè attrahitur: à quo & *Pyulca*, id est, puris attractiva medicamenta denominantur, 2. ad Glauc. 8.

Q.

QUADRATUM *corpus* (quod & *Eusarcon* vocant) est, quod nec gracile, nec crassum, nec calidum, aut frigidum, aut alio quovis modo intemperatum; 1. de temp. cap. 9. sed inter hæc omnia extrema, medium constituitur, 3. de caus. puls. cap. 11.

Quartana febris, τεταρταῖος πυρετὸς, est, cujus circuitus est quarto quoque die, quo unam accessionem facit, ac unam remissionem, libr. de Typis, cap. 4.

Quassatio, est quartus luxationis vertebrarum modus; tria enim vitia ex vertebrarum luxatione contingunt; cùm retrò abeunt, *gibberositas*; cùm intrò, *repanditas*; cùm in latus torquentur, *obstipitas*; præter hæc, quartum vertebrarum vitium accedit, cùm dimotæ quidem junctura ac compages sunt, sed verte-

bræ

bræ tamen in suâ sede permanent, *quassationem* hanc appellant, 3. de artic. 2.

Quotidiana febris, vide *Cathemerina*.

Quotidianarum febrium typus est, qui quotidiè unam, & eandem accessionem, & eam quidem longitudine commensuratam, & unam eandemque remissionem habet; ut Tertianus circuitus est, qui tertio quoque die, unam & eandem accessionem longitudine commensuratam, & unam & eandem remissionem facit, libr. de Typis, cap. 4.

R.

RADENS *bilis*, vide *Ater succus*, & *Acida bilis*.

Radius, vide *Cubitus*.

Radicem vasis, seu *venæ*, vocant priorem ejus partem, quæ vel jocinori propior est, vel etiam cordi: hæc in collo ab inferiore est parte, in brachiis & cruribus à superiore, 5. meth. cap. 3.

Ramenta, sunt membranarum in intestinis rasuræ, aliquando etiam cruentosæ, 1. loc. aff. 4. vide *Strigmenta*.

Ramex, *Hernia*, Græcè *Cele*, est omnis in *Scroto* tumor, sive ex delapsu intestini, sive Omenti, sive Vasorum spermaticorum, varicis, tophi, sive lenti humoris, sive aquosæ substantiæ, libr. finit. Fit autem & aliquando *Ramex* in inguine, quoties validus ille Tendo (qui & membraneus dicitur, & ante inguina ortum habet, ac pubis ossi inseritur) laxescit, ejusque robur infirmius fit, & cum eo totus inguinum locus, laxior redditus, partes quasdam corporis subjacentium in se recipit, velut intestinorum, vel omenti, 4. de anatom. adm. cap. 6. vide *Celes*.

Ranula, tumor est phlegmonodes, sub linguâ consistens, potissimùm in pueris, quem Græci βάτραχον vocant. Dicuntur quoque *Ranæ*, sublinguares venæ, sanguine copiosiore distentæ.

Rarefacientia medicamenta, quæ *Araeotica* Græci vocant, sunt, quæ cutis meatus referant, 5. simplic. 14. vide *Anastomotica*. Ἀραιωτικὰ φάρμακα calida sint oportet, & tenuium partium, miniméque desiccantia, quod aliter substantiam nec diffundere, nec laxare possint. Ad hoc autem consequitur, ut & pori dilatentur. Id quod præstare nequeunt, tum valdè calida, tum multùm exiccantia: illa quidem, quod acria sint atque horrores moveant, hæc autem quia sensilia corpora colliquant, quorum neutrum sine dolore fieri potest. At quæ citra molestiam excalfaciunt, ea sola omnium sunt rarefacientia. Siquidem rarefactio dilatatioque voluptatis, non etiam doloris opus est. Ut enim dolor comprimit, ita voluptas expandit. Contraria iis sunt τὰ πυκνωτικά, hoc est, condensantia.

Rarum corpus est, cujus partes multis spatiis inanibus interceptæ sunt, aëre plenæ: è contrà, *corpus densum*, seu *spissum*, quod ejusmodi porositatibus carens, compactum est, 1. simplic. 13. Sive, *rarum corpus* est, quod meatus, & poros magnos habet, 2. de sanitat. tuend. cap. 5.

Rarus pulsus, vide *Creber pulsus*.

Rascetta, vide *Brachiale*.

Rationalis medicorum secta est, quæ naturæ rationem & ductum secuta, morborum causas inquirit, & signis ad illarum inventionem utitur, curationem capiens à contrario, prout causæ exigunt, in Introd. cap. 3.

Raucedines, vide *Bronchos*.

Recidiva febris est, quam pravorum humorum reliquiæ putrescentes, de novo accendunt; cùm omnis humor alienus à naturâ corporis, in quo continetur, aptus non sit ad ejus nutritionem, & proin necessariò ad putredinem convertatur, 2. aphor. 12.

Reciprocus decurtatus, vide *Deficiens decurtatus*.

Reciprocus pulsus, vide *Deficiens*, & *Recurrens*.

Recrementum, vide *Callosum corpus*.

Recru-

Recrudeſcentia, ulcera maligna vocat; & *recrudeſcere*, quaſi rurſus crudum fieri, atque in priſtinam malignitatem quippiam redire ſtatuunt Medici, 2. de fract. 28.

Recta ſutura Calvariæ, vide *Obelæa*.

Rectum inteſtinum, eſt ultimum inteſtinorum omnium, quod ad ſedem uſque porrectum eſt, 6. de anat. adm. cap. 9. quod & *princeps inteſtinum* vocatur; ad cujus finem eſt *ſphincter*, id eſt, conſtrictorius muſculus, ad cujus diſtinctionem reliquam recti inteſtini infimam partem, quâ maximè dilatatur & laxatur, *laxam* appellamus, lib. de vulv. diſſ. cap. 1. Idem etiam *extenſum*, & *longum* dicitur, lib. de anat. viv.

Recurrens pulſus eſt, qui ad quantum excurrit magnitudinis aut vehementiæ, in aliis rurſus ad tantundem recurrit, lib. finit.

Recurrentes nervi, vide *Nervi recurrentes*.

Reduvia, vide *Paronychia*.

Refrictio, vide *Anatripſis*.

Regius morbus eſt, qui amaram bilem in toto corpore redundantem comitatur; Fiunt perindè ut *eriſypelata* & *ulcera ſerpentia*, cùm eadem amara bilis unam quampiam particulam obſidet; nigram verò bilem in toto quidem corpore, *elephantiaſis*; in unâ quapiam particulâ, *Cancer* ſubſequitur. Pituitoſo excremento in toto quidem corpore luxurianti ſuccedit *hydrops leucophlegmatias* dictus; cùm in unâ inſedit particulâ, *tumor œdematoſus* oritur, 3. de ſympt. cauſ. cap. 2. vide *Arquatus*, & *Icteros*.

Relaxantia medicamenta vocantur, Græcè *Chalaſtica*, familiari omnibus propè recentioribus Medicis vocabulo, inde nimirum, ſicut & nomen ipſum indicat, quòd tenſas laxent particulas; quippe *relaxari* ac *intendi*, contraria inter ſe dicunt, 7. de compoſ. med. per gen. cap. 9. vide *Chalaſtica*.

Remiſſio febris, ſecunda totius circuitus paroxyſmi pars mitior eſt ad infebricitationem properans; in duo

siquidem periodus universa divisa est, in accessionem & remissionē, lib. de totius morbi temp. c.8. vide *Ablatio.*

Remissus pulsus, vide *Vehemens.*

Renes, νεφροί, peculiare quoddam corpus sunt, densum, ex carne & fibris constitutum, adeóque carneâ substantia, non paucas habens involutiones, figurâ Græcæ literæ C, aut phaseolis similes, habentes in medio cavitatem quandam, quâ ex venis & arteriis serosum excrementum excipiunt: ad Renes enim non majores solùm venæ (quarum aliæ in cavitatem hanc inseruntur, aliæ in membranam, quæ eos tegit) sed meatus etiam capillorum modo exiles deferuntur. Renes siti, paulò altiùs, quàm ilia, à quibus duo urinarii meatus emergunt, per quos ad vesicam urina deducitur. Renum operatio est, secernere, & percolare serosum excrementum, à sanguine, lib. de ren. aff. dign. cap. 1. In omnibus propè Ren dexter sinistro sublimior est. Uterque membranâ à peritonæo nascente involvitur, nervulumque gracilem recipit à ramis sextæ conjugationis, qui costarum radicibus exporriguntur. Sunt autem Renes pravi succi, & concoctu difficiles: & resipiunt nescio quid urinæ, ut testatur Galenus, lib. 3. de alim.

Repanditas, vide *Obstipitas, Quassatio, Cyphosis.*

Repercutientia, vide *Attrahens.*

Respiratio, & *Respiratus*, vide *Inspiratio*, & *Transpiratio.*

Resolutio nervorum, est deperditio motûs, cumprimis in aliquâ corporis parte, non autem semper sensûs; si enim deperditur sensus, dicitur sensûs resolutio, 3. loc. affect. 10. licèt ejusdem capitis initio dicat: ubi omnes pariter nervi tùm sensum, tùm motum amiserint, *Apoplexia* hæc affectio appellatur; ubi verò alteri laterum soli, aut dextro, aut sinistro id accidat, *resolutio*, ejus scilicet partis, in quâ consistit affectio, interdum dextræ, interdum sinistræ; quòd si in

ali-

aliquo membrorum idem evenerit, ejusdem membri resolutio, Græcè *paralysis* esse dicetur, 3. loc. aff. 10.

Resolutus oculus dicitur, ubi naturali motu destitutus, neque sursum, neque deorsum moveri potest, verùm sensûs expers fit; frequenter id mali, partibus etiam oculi accidit, lib. Introd. cap. 15.

Restitutio, est ossis, vel membri in propriam sedem collocatio, reductio, & repositio, 3. de fract. 38.

Rete, vide *Omentum*.

Retentrix facultas, vide *Attractrix*.

Retiforme corpus, est tunica, aut tunicæ quid simile humorem vitreum oculi ambiens, quod ex Cerebri portione, aut verius ex nervo optico supernè descendente, atque amplificato conflatum est, reti simile, quod à Choroeide, id est, tenui Cerebri tunicâ, quæ illi supernè dimittitur, continetur; unde tunica oculi *Chorocides*, id est, *secundina*, nominatur, 10. de usu part. cap. 2. vide *Choroeides*.

Retiformis plexus, vide *Flexus variciformis*, & *Amphiblestroeides*.

Retina, est panniculus vitreum humorem oculi circumdans quasi rete; cui annectitur alius, qui dicitur *secundina*, quòd secundinæ sit similis, juxtà quem tertius est, qui ossa contingit, durus & solidus, undè σκληρὸς dicitur, lib. de ocul. cap. 2.

Reversiva febris nominatur, quæ non est acuta, sed diuturna, & imperfectas habet solutiones, erroneasque accessiones, com. 2. in 6. de morb. vulg. 21.

Revulsio, est evacuatio alienæ materiæ per loca opposita. vide *Purgatio*, & *Derivatio*. Est autem Revulsio facienda deorsum quidem, ubi succi ad superiora feruntur; sursum, ubi ad inferiora vergunt; & ubi introrsum, ad exteriora; ubi extrorsum ad interiora; ubi dextrorsum inclinant, in sinistrum; si sinistrorsum, ad dextram revulsio facienda: sic sanè fluxiones, quæ retrò inclinant, in priora revellendæ; quæ in prio-

Priora, in posteriorem regionem abducendæ sunt, lib. de hyrudin. cap. 2. lib. de Derivat. cap. 19. Motum hunc Græci *Antispasin* vocant. vide *Antispasis*, *Derivatio*, *Purgatio*.

Rhabdoeides sutura, eadem est ac recta capitis sutura, vide *Obelæa*.

Rachitæ, qui & *Rhachiœi*, sunt *dorsales musculi*, 4. de anat. adm. cap. 6. 7. aphor. 36. Illi enim, ut annotat Galenus, universis costarum commissuris in toto thorace superinjecti sunt à posteriore parte, nihil relinquentes quod non contegant, sed omnes costarum radices, & vertebrarum processus, qui à lateribus sunt, adhæc quod inter ipsas radices est, complectuntur. Unde *Rhachitis medulla*, id est, spinalis medulla, quæ & *Rhachis spina* dicitur, vide *Dorsum*, & *Medulla*.

Rhacodes, ῥακώδης, id est, laceros, universa dicitur cutis, erosa instar laceræ vestis, à pure circa abscessum aggregato, sufficienter extenuato: idque accidit, ubi qui ad abscessum perveniunt tumores, tardè secti fuerint, aut ob medicantium imperitiam, aut eorum, quibus medela adhibetur, timiditatem, qui secari non patiuntur, sed expectant, ut longiori tempore cutis à pure rodatur, 2. Glauc. 8.

Rhacosis, ῥάκωσις ὀχέως, id est, *detritio*, laxata scroti cutis, seu multa scroti extensio est, lib. finit.

Rhagades, sunt rugæ ani intumescentes, rimæque, ac fissuræ sedis, 1. de comp. med. loc. cap. 8. quæ & *rimæ sedis* dicuntur, non aliter quàm labra, quandoque & manus, ex vehementi frigore; Plinius *fissas* appellat. Fiunt plerumque ab acris humoris affluxu, interdum autem propter condylomatum inflammationem & distensionem rumpitur cutis, rimæque ejusmodi emergunt. Dicuntur & à Veteribus quibusdam ῥήξεις.

Rhagas, ῥαγάς, id est, *sciissura*, *fissurave*, divisio est labia obtinens callo obdurata, dura, libr. finit.

Rhages

Rhages dicuntur extremi digitorum fines, qui Græcis ῥῆγμαὶ vocantur.

Rhagoeides tunica, quæ *cærulea*, *uvea*, & *uviformis* dicitur, est oculi panniculus, albugineum humorem tangens, & circumdans, nigri coloris; unde *uvea tunica* ab uvarum colore dicitur, pòst quem est alius panniculus cornu similis; unde *Ceratoeides*, id est, *Corneus*, appellatur; juxta quem est tertius non circumdans alios, sed eos inter se jungens, quem *Conjunctivam* vocant, & *Adnatam*, sive *Agnatam*: Inter crystallinum autem & albugineum est tela aranea, lib. de ocul. c. 2. & Introd. cap. 11. & 10. usu part. cap. 4. Ῥαγοειδὴς χιτὼν, est oculi tunica corneæ subjecta, & anteriore quidem oculi parte humorem ὑδατοειδῆ, posteriore verò tunicam ἀμφιβληστροειδῆ proximè comprehendens. Ducit originem ex tenui cerebri meninge, quæ unà cum nervo optico ad oculi constructionem concurrit: ex quo quidam etiam χοροειδῆ illam appellarunt. Dilatata enim & soluta tenuis illa meninx circulo oculum ambit, totaque sphærica est, nisi ubi ad pupillæ locum accedit. Eo enim loco leniter comprimitur, atque mediâ eâ parte quâ comprimitur, foramine rotundo pervia est, quod pupilla appellatur. Dicta est ῥαγοειδὴς, quod uvæ folliculo, à quo pedunculus avulsus est, quam simillima sit: ut enim ille, ita hæc tunica parte sui anteriore leviter compressa est, & in medio ad pupillam perforata. Habet verò & coloris cum uvâ similitudinem variis interstincta coloribus cæruleo & viridi, quibus se defatigatus oculus recrearet. Præterea verò acini uvæ lævitatem externam, & asperitatem internam æmulatur, ut eam Medici rectè illi comparasse videantur.

Raphe, id est, Sutura, Commissura, Syntaxis serrata. vide *Commissura*.

Rhegma, id est, ruptum, est solutio continuitatis in vase; ut Fractura in osse; Convulsio, seu Spasmus in nervo;

nervo: Apoſpaſma in ligamentis; Thlaſma in muſculis; ita Rhegma in vaſis, ex violento ictu, vel gravi caſu, vel alio quopiam valente motu excitata, eſt unionis ſolutio, 4. method. cap. 1. Aliis eſt carnoſæ partis ſolutio citra vulnerationem: cum ecchymoſi quidem omnino, aliquando verò & cum contuſione circum ipſam præruptam carnem conſiſtit.

Rhetidoſis, id eſt, oculi tabes, & corrugatio, 3. method. 2. vide *Tabes oculi*.

Rheuma, id eſt, fluxio, & humorum decubitus, 1. de comp. med. per gen. vide *Fluxio*.

Rheumaticus vocatus *affectus* provenit, quando toto videlicet corpore infirmo, & cachectico, principibuſque partibus (paulùm licèt ipſis inſit ſanguinis) gravari ſolitis, noxios humores, illæ, ad carnoſas cutis partes protrudunt, potiſſimumque ad adenas, excipiendis recrementis idoneos, tùm ob ſubſtantiæ laxitatem, tùm quia omnium partium minimè robuſtas habent naturales virtutes, ſicut & pinguedo; partes enim infirmiores omnium primæ, excrementitiis morbis corripiuntur, libr. de cur. rat. per ſang. cap. 8. Fluentibus verò humoribus, *Rheuma*, ſeu *fluxio* dicitur; cùm verò in aliquâ parte eidem illi conſtiterint, is affectus, qui inde generatur, *Rheumaticus* appellatur, 2. Glauc. cap. 2.

Rhexis, id eſt, ruptio, ab ictu, vel aliâ quâpiam causâ violentâ, in alto, totas ſubinde membranas dividens, & perſæpè humores, quibus videndi facultas adminiſtratur, effundens, lib. Introd. cap. 15.

Rhodinum, vide *Oxyrhodinum*.

Rhodomeli, id eſt, mel roſaceum, quod aliquando ſimplex, interdum purgatorium paratur.

Rhœas, ſive *Rhyas*, ῥοιὰς, ſeu ῥυὰς, vide *Encanthis*.

Rhogme, eſt oſſis ruptio, ſive interruptio, per ſuperficiem recta, vel anguſta, vel lata, lib. finit. ῥωγμὴ eſt diviſio calvariæ ſuperficiaria, vel profunda quidem, ſed eatenus ut fractum os loco non moveatur; differentia

eſt

est fracturæ capitis, ut est apud Paulum, lib. 6. cap. 90.

Rhopalosis, ῥοπάλωσις, concretio est summorum pilorum indivisibilis, veluti in baculos, qui etiam ampliùs non crescunt, lib. finit.

Rhus, profluvium fæminarum propriè apud Medicos significat, fluente sanguine assiduè penè & inordinatè per uterum; longèque diversa fluxio est ab eâ, quâ fluit sanguis per uterum menstruis periodis; cùm *illa* præter naturam sit, *hæc* verò secundum naturam; Morbi nomen est ῥῦς γυναικεῖος fluxus muliebris. Additur autem nomini coloris diversitas, ut intelligatur quis humor fluat, dicendo ῥῦν λευκὸν, vel ῥῦν ἐρυθρόν.

Rhyas, est oculorum vitium, quando meatus, qui ab oculis in palatum desinit, vel obstructus, vel connivens, excrementa, non ad loca consueta transmittit, sed in oculos regurgitare permittit, com. 2. in 6. de morb. vulg. 32. vide *Rhœas*, & *Encanthis*.

Rhypodea medicamenta sunt, quæ à sordium similitudine, quasi strigmentosa nominantur, 2. de comp. medic. per gen. cap. 1.

Rhyptica, ῥυπτικὰ, sive *extergentia medicamenta* nominantur, quæ in superficie, sive in cute, sive in ulceribus ῥύπον, id est, sordem auferunt; quæ verò altiùs Poros ab excrementis expurgant, ea *Ecphractica*, & *Eccathartica* (quasi expurgantia, & ab infarctu liberantia dicas) appellantur, 5. simplic. 12. Quæ tergent, alia imbecilliùs, alia vehementiùs id agunt. Modicè detergent farina fabarum, hordei, ciceris, semen lini torrefactum, saccharum, oxymeli: magis terebyntina, thus, mel despumatum, amygdalæ amaræ: valentiùs ervi farina, semen hormini, radix ireos & panacis, nitrum ustum, nitri spuma, fictiles testæ, pumex, buccinorum & purpurarum, & cæterorum ostreorum testæ ustæ, tritæ, tenui cribro cretæ, quorum quidem aliqua tam valenter tergent, ut etiam pilos tenuent: sed hæc impropriè ῥυπτικὰ appellantur. Quæ verò propriè & speciatim

ciatim dicta sunt, tergunt tantùm, non etiam obstructa liberant, quia sunt amaris imbecilliora, salsa scilicet & dulcia: quæ autem valenter detergent, omnino etiam digerunt, & ob id valdè siccant.

Rhytmus in pulsu est proportio temporis ictus, ad tempus quietis, 1. de differ. puls. cap. 7. Cùm pulsus constet quatuor partibus, duobus scilicet motibus & geminâ quiete, sibi invicem perpetuâ quâdam serie succedentibus, eorum inter se proportio comparatioque Rhytmus est. Eum omnis pulsus habet, sed varium. Suus enim est cuique naturæ, ætati, anni tempori, sexui, & reliquis: quem quidem qui servat, is ἔυρυθμος dicitur, qui non servat, ἄῤῥυθμος.

Rigor, ῥῖγος, est insiti caloris exagitatio, cum sensu doloris subita & universim facta, libr. de tremor. convul. cap. 6. Nominaturque etiam *Rigor*, nervorum convulsio, & Tetanos, 3. loc. aff. 10. Est autem propriè sic dictus, concussio, & commotio inæqualis totius corporis à tenui & magis acri, copiosoríque humore, quàm qui in horrore peccet, 3. sanit. tuend. 5. & 1. de sympt. caus. cap. 8. vide *Frigus* & *Horror*.

Rigor sine febre nonnullis quidem accidit semel, nonnullis autem per vices interpolatas multorum spacio dierum interjecto, vel à principio usque ad finem continuatur; aut est ita omninò exiguus, ut neque adesse videatur, cùm se quieti tradiderint, sed cùm moveri cœperint, tunc demùm eum sentiunt; aut etiam sinè motu molestus accidit, pituitâ humore redundante, sed non putrescente; quando autem hic humor etiam putruerit, non modò rigent, sed etiam febricitant ægri, 2 de differ. febr. cap. 5.

Rob, vide *Succum medicatum*.

Ros, tertia est humiditatis species, unde partes nostri corporis nutriuntur, quæ continetur in omnibus animalis partibus, ceu Ros quidam, per earum substantiam sparsus, 7. meth. 6.

Ro-

Rotula, vide *Patella*.

Rubra bilis, vide *Bilis pallida*.

Ructus, est flatûs excretio per gulam; cùm & alius sit, qui per intestinum rectum secernitur, comm. 5. in 6. de morb. vulg. 4.

Ruptura, vide *Vnionis solutio*.

S.

SAccus, vide *Cœcum intestinum*.

Sacer morbus (ἱερὸν νόσημα, id est, Epilepsia) dicitur, quò ejus magnitudo designetur; *Sacrum* enim apud antiquos, significat *magnitudinem*; alii verò *sacrum* dici putant, quòd divinus esset, & à diis in peccatorum vindictam mitteretur; quos Galenus reprehendit, lib. 2. de caus. sympt. cap. 3.

Sacer ignis, id est, *Erysipelas*, libr. de purg. med. facult. licèt Celsus, *ignem sacrum* pravum ulcus existimet dici.

Sacrum os, vide *Dorsum*.

Sagittalis sutura, vide *Obelæa*.

Salsa pituita est, quæ ab alieno calore computruit, 2. de natur. fac. cap. 9. & salsa redditur, aut propter putredinem, aut propter salsæ serosæ humiditatis admistionem, 2. de differ. febr. cap. 6.

Saltus, qui & *Palpitatio*, & *Palmos* dicitur, secundo meth. 2. vide *Palpitatio*.

Salvatella vena, est ramus venæ axillaris, media percurrens inter medium digitum manûs, & auricularem, 3. de anat. adm. cap. 5. & lib. de anat. viv.

Salubre corpus, simpliciter est, quod ab ipso naturæ ortu, bonam habet temperaturam, in simplicibus & primis particulis, atque in iis, quæ ex illis componuntur, instrumentis est probè conformatum & commensuratum, lib. art. med. cap. 4.

Sanguificatio, quæ & *Hæmatosis* nominatur, est mu-

tatio alimenti, in ſanguinem, libr. finit. vide *Attractrix*, & *Hepar*.

Sanguifluas venas eas appellat Hippocr. quæ magnæ ſunt, quibus ruptis, inſignes ſanguinis eruptiones contingunt: id quod ex parvis evenire non conſuevit; nam & paucus ex hujuſmodi ſanguis effunditur, & citò ad oras ipſas diviſas coaleſcit, nocumentumque non affert, 2. de fract. 24.

Sanguinarium medicamentum (quod & *glutinatorium*, *cruentis opitulans*; Græcè autem *Enæmon* dicitur) eſt, quod vulneris oras committere, & glutinare molitur, 3. de compoſ. medic. per gen. cap. 2. vide *Glutinatorium*.

Sanguineus cordis ventriculus, dexter ipſius eſt thalamus, per cujus orificium unum ſanguis in cor intromittitur, per alterum autem ex ipſo in pulmonem deducitur: alius cordis ventriculus ſiniſter *ſpirituoſus* nominatur; per cujus prius quidem orificium cor iis, quæ in pulmone ſunt, arteriis; per poſterius autem, omnibus, quæ per totum animal ſunt diffuſæ, arteriis cor eſt continuum, 6. de uſu part. 7.

Sanguis, nunc ſumitur pro omni in venis concluſo ſucco (in quo pituita ſcilicet, utraque bilis, & tenues ſeroſique liquores continentur) nunc pro quartâ ſubſtantiâ, è directo reliquis humoribus oppoſitâ, quæ propriè *ſanguis* dicitur, & è cujus exuberantiâ tota maſſa nominatur, commen. 4. in 6. de morb. vulg. 29. & commen. 2. in 6. de morb. vulg. 38. & lib. de multit. cap. 10.

Sanies, vide *Sordes*.

Sanitas partium ſimilarium, eſt calidi, frigidi, humidi, & ſicci ſymmetria; *diſſimilarium* verò, compoſitio, numerus, magnitudo, figura conveniens, 1. de ſanitat. tuend. cap. 1. & 4. & com. 2. in 1. de morb. vulg. 3.

Sapa, quam alii *Siræon* vocant, eſt muſtum plurimùm coctum; ſunt qui & ficuum ſiccarum decoctum

ita

ita nominant, lib. de attenuante diæta, cap. 12. vide *Apothermus*.

Sahafatum apud Avicennam, & Plinium *manantia capitis ulcera* nominantur, quæ Græci ἀχώρας & κήρια, Aliabbas *tineam*, sub quo & *ficus*, & ὑυδράκια, & ἐξανθήματα collocavit, nominant.

Saphæna vena est, quæ desuper ad partem cruris intimam descendit, quæ descendendo occultatur, donec partem super malleolum interiorem attingere incipiat, lib. de anat. viv. vide *Malleoli vena*.

Sapor, vide *Chymus*.

Sarcocele, σαρκοκήλη, est morbus testiculis induratis conveniens; quòd si aquosus humor in tunicis, quæ circa testiculos sunt, aggregetur, *Hydrocele*; omentum autem & intestina quòd si eadem in loca illabantur, *Epiplocele*, & *Enterocele* dicitur, libr. de tumor. cap. 15. *Sarcocele* verò simpliciter *Ramex* dicitur, 14. method. cap. 17.

Sarcoma est carnis in naribus aut aliis partibus præter naturam auctio, differens à *Polypo* magnitudine, opificio, & formâ, libr. finit. Est autem *Polypus* quidem Sarcoma, non contrà. Polypus enim similitudinem piscis Polypi gerat oportet, cùm σάρκωμα informe sit potiùs carnis incrementum.

Sarcomphalon, incrementum carnis est, præter naturam in umbilico, vel mitis, vel malignæ, lib. finit.

Sarcosis in utero est carnis ibidem prognatæ & collectæ expullulatio, quam, si magna sit, recidere convenit vellicatam scalpris, quò celeriùs emoriatur, sin parva, protinùs tollere, lib. finit. Videtur proinde nihil aliud esse quàm mola.

Sarcoticum medicamentum est, quod carne ulcus implet, 3. meth. 2. Nam quamvis carnis generatio naturæ opus esse videatur, juvatur tamen illa quidem plurimùm in replendo ulcere medicamentis, quæ modicè calefaciunt, moderatè detergent & purgant, atque mi-

nimùm ſiccant, nulloque modo adſtringunt. Talem namque σαρκωτικὴν facultatem eſſe oportet. Carnis enim generatio fit, cùm & membra ipſa quibus adnaſci vel circumnaſci caro debet in calore & frigore temperata fuerint, & ſanguis qui illuc affluit, tum qualitate ſalubris, tum quantitate moderatus. Verùm calidiora paulò ipsâ carne eſſe oportet ſarcotica, quo ſanguinem attrahant; neque ullo modo adſtringere oportet, ne quod influit repellant, ſordemque ulceribus arctiùs affingant; minimùmque ſiccare, ne abſumant, ſed modicè prorſus ſiccare quo in carnem denſetur. Detergendi autem purgandique vi prædita eſſe decet, ne mala caro & vitioſa gignatur, ſi quid ſordis & vitii in ſanguine relictum ſit, ſed citra omnem morſum & acrimoniam.

Satyriaſis, & Satyriaſmus, vide *Priapiſmus, & Elephas.*

Scabies, vide *Pſora.*

Scabies oculi eſt ſummarum genarum, angulorumque oculi eroſio, cum pruritu, quam acerrima fluxio progignit, lib. finit.

Scalpella, vide *Laminas.*

Scalptum vocant frictionem, motumque per ungues effectum, quod in prurientibus particulis animalia naturaliter faciunt, idque in ipſis omnibus reperitur, com. 5. in 6. de morb. vulg. 4.

Scamnum Hippocraticum, vide *Hippocraticum ſcamnum.*

Scaphoeides, id eſt, *os naviculare*, ſive *naviforme*, eſt os profundo ſinu excavatum, Tali caput anterius & oblongum excipiens; ſic dictum à Scaphæ ſimilitudine; cavitatem enim habet oblongam, Scaphæ ſimilem, in quam ſimile caput Aſtragali, ſeu Tali, intra ſe admittit. vide *Cubiforme.*

Scapulæ, ſunt oſſa in dorſo poſt thoracem ſita, cum oſſe occipitis, ſpinâque thoracis, coſtis, & oſſe, quod gutturi præjacet, muſculorum operâ copulata, lib. de

oſſib.

ossib. cap. 14. quæ & *Omoplatæ* dicuntur, lib. Introd. cap. 10. vide *Omoplatæ*.

Scarificatio est cutis incisio, lib. de cucurbit. cap. 4. vide *Encharaxis*.

Sceletos, σκελετὸς, quasi cadaver assiccatum & aridum, est ossium humani corporis invicem cohærentium universorum universa compactio, libr. de ossib. in procœmio; & 1. de anat. adm. cap. 2.

Scelos, crus, pars est corporis organica, à coxendice ad imum pedem protensa, præcipuum ambulationis instrumentum, cui innitimur; in femur, tibiam, & pedem parvum dividitur. Quod enim in manu cubitus, id in crure tibia, & quale in manu brachium, tale in crure femur est, quodque in manu manus extrema, id in crure pes est.

Scelotyrbe, quasi cruris turbam, vel perturbationem dicas, species est resolutionis, quâ erectus ambulare homo nequiens, latus quandoque siniſtrum in dextrum, nonnunquam dextrum in siniſtrum circumfert; interdum quoque pedem non attollit, sed attrahit, velut ii, qui magnos clivos ascendunt, lib. finit. Nomen hoc, ut & morbus ipse, cæpit primùm Germanici tempore, cùm trans Rhenum exercitum duxisset. Vitio enim aquæ milites, ut ait Plinius, duobus malis tentari cæperunt, quæ Stomacacem & Scelotyrben vocarunt. Ante hæc tempora nomen hoc à Græcis usurpatum non reperies.

Sceptica, est illorum Medicorum schola, qui nihil sciri posse dicebant, libr. an sanguis in art. nat. cont. cap. 5. atque in singulis rebus hærent, atque hæsitant, libel. de subfig. emp. cap. 1.

Schesis, id est, dispositio, est quæ facilè discutitur, ut calefactum in Sole lignum; ex adverso ei affectioni, quæ ægrè solvitur; lignum E. gr. quod igni eatenus excalefactum est, ut jam accendatur, & fumum edat, 8. method. cap. 1. *Schesis* quoque adventitius corporis

habitus dicitur, 3. de cauſ. pulſ. cap. 10. vide *Affectus*.

Schetica febris eſt, quæ facilè diſcutitur; è contrà *Hectica*, quæ difficulter ſolvitur, 8. meth. 1.

Schetron, exquiſitum victum vocat Hippocr. *Phaulon* autem, victum ſimplicem ac vulgarem; Medium autem *Hypophaulon*, id eſt, Subvulgarem, nuncupavit, 1. fract. 45. Galenus σκεπτὸν Ionibus dici vult τὸ ἀκριβὲς exquiſitum & accuratum, & σκεπτὸν διαίτην Hippocrati ἀκριβῆ, exactam victus rationem, eique oppoſitam τὴν φαύλην, καὶ ἀπλῆν.

Schidacedon eſt diviſio per longitudinem facta, conveniens fractis oſſibus, quæ non omnino ſeparantur à ſe invicem, ſed veluti per rectitudinem finduntur: veluti *Cauledon*, diviſio eſt per tranſverſum facta, 6. meth. cap. 5.

Scindapſos, vide *Pituita*.

Scirrhoſis eſt liveſcens & creſcens caro, ex vehementiâ diuturnæ inflammationis orta, libr. Introd. cap. 5.

Scirrhus tumor eſt durus, qui ſinè dolore eſt, non tamen omni ſinè ſenſu; talis enim ſanabilis non eſt. Sunt, qui eos duntaxat tumores præter naturam, qui omninò inſenſibiles ſunt, *Scirrhos* appellandos cenſeant; reliquos non *ſcirrhos*, ſed *ſcirrhoſos tumores*, 14. meth. c. 6. *Exquiſitus* verò *Scirrhus* nominatur, qui omninò durus, ſenſuque privatus eſt; qui verò non omninò inſenſibilis eſt, & difficulter ſentit, ex humore lento, & craſſo, qui partibus, quæ indurantur, tenaciter infigitur, *non-exquiſitus*, 2. ad Glauc. 4. Durities propter humoris ſiccitatem craſſitiemque accedit. Doloris autem ſenſus abeſt propter craſſitiem & lentorem. Ubi enim craſſus & lentus humor inania partis alicujus ſpacia ſubierit, & nervos nervoſaque alia corpora repleverit, facilè viam intercludit ſpiritui animali, à quo vis omnis ſentiendi proficiſcitur, gummi inſtar

omnia

omnia quibus inciderit ſpiracula oblinens atque obturans. Si humori melancholico flavæ bilis portio aliqua remiſta eſt, aut ſanguinis, aut pituitæ, jam non abſolutè ſcirrhus, ſed eryſipelatodes, aut phlegmonodes, aut œdematodes dicetur. Quo factum eſt, ut priori definitioni à veteribus traditæ, Medici recentiores humoris ſpeciem addiderint, definientes ſcirrhum tumorem eſſe præter naturam ab humore melancholico durum ſine ullo doloris ſenſu. Cùm enim quatuor genera ſint tumorum ſimplicium, à totidem humoribus pariter ſimplicibus prodeuntia, ut ſanguis phlegmonem, pituita œdema, flava bilis eryſipelas parit: ita ſcirrhus ab humore melancholico originem ducere, dicendus eſt, neque humoris ſpecies in ejus definitione omittenda eſt, quod non minima pars ſit ejus ſubſtantiæ.

Scleriaſis, id eſt, durities, eſt tumor palpebræ cum rubore, & dolore; difficilè tollitur, & durat magis, quàm inflammatio, lib. Introd. cap. 15.

Scleroma, durities, tumor eſt duriuſculus, qui in parte vulvæ aliquâ naſcitur, fitque plerumque ex phlegmones, quæ diù permanſit, induratione, lib. finit.

Sclerophthalmia, id eſt, dura lippitudo, in quâ oculus durior, ad motum pigrior, dolens, rubicundus redditur, palpebræque ſimiliter duriores, ſiccioreſque redditæ, poſt ſomnum aperiri facilè non poſſunt, vel inverti, propter duritiem: differt à *Xerophthalmia*, ſolâ magnitudine doloris, duritiei, & ſiccitatis, quòd *hæc* ſit *illâ* ſatis imbecillior.

Scleros tunica, vide *Retina*.

Scleruntica pharmaca, id eſt, indurantia medicamenta, quæ duritiem corpori inducunt; quod tribus auxiliis præſtatur, congelatione, ſiccitate, & repletione, ac tenſione.

Scolioſis, vide *Obſtipitas*, *Cyphoſis*.

Scoptulæ, vide *Omoplatæ*.

Scotodinos, hoc eſt, tenebricoſa vertigo; cùm enim

caput circumagi videtur, *Dinos*, sive *Vertigo* nuncupatur; cùm insuper & tenebricosa fuerit visio, *Scotodinos*, hoc est, *tenebricosa vertigo* affectio appelatur; fit autem ob inordinatam spiritûs flatuosi motionem; qui vel in capite primam suam habet generationem, vel sursum ex infernis fertur partibus, 4. acut. 42. Est ergo *Scotodinos*, seu *tenebricosa vertigo*, quando simul res conspectæ videntur circumvolvi, & sensus visûs repentè obscuratur, & ægrotus sibi tenebras circumfundi opinatur, 4. aphor. 17. Idem affectus, & *Scotomia*, & *Scotoma*, & *affectus scotomaticus* appellatur; ex ipsâ appellatione qualis sit apparens, quippè à parvâ occasione hebetantur ii, qui sic laborant, adeò, ut interdum cadant, maximè si aliquando in gyrum rotentur; seu alium quempiam rotari viderint; sive rotam, aut id genus aliud quippiam, aut ipsos quoque, quos vocant in aquis vortices, circumagi viderint, 3. loc. affect. 8.

Scotomia, *Scotoma*, *Scotomaticus affectus*, vide *Scotodinos*.

Scrofulæ, quæ & *Strumæ*, *Chœrades*, & *Parotides*, & *Eparmata* dicuntur, sunt apostemata secus aures, libr. de med. facul. par. cap. 11.

Scrotum, est tunica crassissima extrinsecùs testiculos ambiens, libr. Introd. cap. 10. quod & *Scortum*, & vulgò *Bursa testium* dicitur; multis rugis & mediâ suturâ distincta, Græcè ὄσχεον, vel ὄσχεος.

Scutiformis cartilago, vide *Cricoeides*.

Scybala excrementa, sicciora, & quasi in nucleum formata, combusta scilicet à visceris phlegmone sunt πεπτώματα, 4. acut.

Scypho, vide *Choana*.

Scyros, id est, *Callus* & *Porus*.

Scytalides, vide *Digiti*.

Sebum, sive *Sevum*, est oleosa, & pinguis substantia adipe siccior, & magis concreta compactaque, ejusdemque interim cum adipe generis, (utrumque enim sanguis

sanguis est concoctus, ex nutrimenti bonitate) nisi quòd *Sevum* fragile usquequaque sit, nec ad ignem admotum tàm facilè liquescat, & cùm refrixit denuò concrescat, ut ovis & capræ; *pinguedo* autem liquidior sit, minimèque apta durari, oleo longâ vetustate incrassato similis, ut equi, & suis.

Secundiformis tunica, Græcè *Choroeides*, vide *Choroeides*.

Secunda, sive *Secundina*, vide *Chorion*, *Retina*, *Retiforme*.

Secundum naturam fieri, cùm multis modis dicatur, in eum tamen sensum frequentiùs accipiendum est, ut significetur, quod primâ ratione à naturâ fit, & quasi finis ab eâ intenditur, non quod ex consecutione quâdam aliis succedere consuevit; talis motus secundùm naturam est, cùm ex se aliquid, insitâque naturâ suâ movetur: ut, motus cordis, qui in pulsibus fit, est operatio, & ea quidem secundum naturam; qui verò in palpitationibus fit, is & à corde fit, sed p. n. à causis morbidis exagitato; unde etiam *palpitatio* affectio est, & ea quidem præter naturam, 6. de placit. cap. 1. *Præter naturam* autem quicquid est, aut affectus sunt, à quibus functio læditur, aut causæ horum, aut symptomata, 3. de præsag. ex puls. capit. 1. differtque ab eo, quod est *non naturaliter se habere*, 8. method. cap. 9.

Sedes, vide *Vnionis solutio*.

Sedimentum est id, quod in urinæ parte infimâ sublidet, libr. de urinis, cap. 16. Quod si ad supremam superficiem terminatur, dicitur *Nubecula*; si ad mediam regionem, *Suspensum*; si profundiori parte, inferioremque occupat locum, *Hypostasis*, ibidem cap. 21.

Semeiosis, vide *Annotatio*.

Semeiotica, hoc est adnotatrix, medicinæ pars est, quæ de signis salubribus, insalubribus, & neutris agit, curationi morborum per victum, summè necessaria,

præterita, præsentiaque symptomata ad morbi causam inveniendam, & ad præsagiendum, diligenter inspiciens, lib. Introd. cap. 8. Σημειωτικὴ, pars est medicinæ signorum omnium differentias & vires expendens. Cùm autem signa multipliciter dicantur, ut Galenus in arte parvâ scripsit, certum est ad istam partem omnium contemplationem pertinere, sed eorum maximè, quibus per morbos & præterita investigamus, & præsentia cognoscimus, atque futura prævidemus, uti ab Hippocrate proditum initio lib. prognost.

Semen, ex Aristotele, est quædam pars utilis excrementi, à quo, & ex quo singula fœtûs membra efformantur, 1. de semin. cap. 14. Alii *semen* nihil aliud esse dicunt, quàm sanguinem à venis, quæ ipsum continent, exquisitè confectum, 2. de sem. cap. 2. quod & *genitales vires* vocat, 1. progn. 42.

Semicoctos humores appello, qui à ventriculi calore alterationem perpessi, nec tamen perfectè ab eo superati fuerunt, 4. simpl. cap. 15.

Seminarii meatus, vide *Parastatæ*, & *Glanduloſi assistentes*.

Semisyderatus homo, vide *Syderatio*.

Semitertiana, quæ *hemitritæus* dicitur, est febris quæ ex quotidianâ continuâ, & tertianâ intermittente fit, 2. de differ. febr. cap. 7. ubi sequentem in modum de hâc febri loquitur: frequenter febris secundùm suam ipsius naturam, ex intermittentium genere est, ut tertiana; complexus autem quotidianæ febris, nullum integritatis tempus, priori circuitui relinquit, dum secunda accessio, antequam prior absolvatur, invadere anticipet; hanc ego febrem compendiosæ, claræque doctrinæ gratiâ, uno volens appellare vocabulo, imposui ei nomen *Semitertianæ*, lib. de morb. temp. cap. 8. Sanè nonnulli ajunt, *Semitertianam* ita nominatam fuisse, veluti semicirculum, ipsam tertiani circuitûs dimidio minorem esse asserentes. Alii dicunt, *Semitertianam* appel-

appellatam fuisse ideò, quòd dimidio tempore tertianam superet: ut si tertiana accessio ex duodecim horis componatur, semitertiana duodecim ipsas horas tertianæ in sese comprehendat, eisque dimidium duodecim horarum addat, universæque simul evadant duodeviginti, libr. de Typis, 4.

Senecta serpentum est, crassissimus quidam lentor, & velut membrana, ex diuturnâ latitandi morâ, hyemis tempore, sub cavernis terræ contracta, temporis longitudine potiùs, quàm senescentis ætatis vitio facta, de Theriac. ad Pison. cap. 13.

Senes, à Decrepitis nonnulli Hippocratis sectatores distinguunt, nomen *seniorum* ultimæ ætati tribuentes, *senes* autem in priori ætate statuentes, quæ media est inter juvenes & seniores. Aliquando *senes* vocat eos Hippocrates, qui extremam agunt ætatem, 2. aph. 31. Estque id, quod propriè omnes homines *senectutem* appellant, non aliud, quàm siccum, & frigidum corporis temperamentum, annorum multitudinis ratione comparatum, 5. de tuend. sanit. cap. 9.

Sensifici nervi, vide *Nervi sensifici*.

Sensus indigentiæ, est sensus tactûs exquisitissimus, soli ventriculo, & maximè ori ejus superno, per conjugationis sextæ nervos molles, concessus, ad cibum sumendum animal ipsum excitans, & stimulans, 4. de usu part. cap. 7. qui *fames* nuncupatur, lib. 5. cap. 8.

Sensus vitiosus est omnis, qui perperam obitur, & oblæsus est, quando scilicet proprium sensibile non aut omninò sentitur, vel cum vitio sentitur, vel diminutè, vel depravatè, & sub specie peregrinâ percipitur, ut, in auditu surditas, auditûs gravitas, obauditio: in visu cæcitas, visûs obscuritas, & depravationes quædam, lib. de symp. diff. cap. 3.

Sepedonodes, id est, *putredinosos*, Græci vocant eos, qui ad putredinem sunt proni, & dispositi, 8. method. capit. 7. Σηπεδονώδης, putredine vitiatus. Σηπεδὼν putredo

tredo est, & σηπεδόνες humorum collectiones & putrilagines quâcunque in parte corporis redundent. Sive enim ad intestina descendant, & illic putrescant aut corrumpantur, putrida intestinorum ulcera gignunt, vel dysenterias; quales σηπεδόνας exponit Philotheus. Celsus cap. 1. libr. 2. cancros vertit. Galenus humorum in venis putredines intelligit, unde oriuntur febres putridæ. Quod si fuliginosa & serosa excrementa putrescant in habitu corporis, cutis affectiones putres suboriuntur, ut Alopecia, Ophiasis phthiriasis, furfures, cutis putrilaginosa, & maligna ulcera, & carnium corruptiones.

Septa, quæ & *Septica medicamenta* dicuntur, sunt omnia, quæ tùm eliquare, tùm colliquare, ac potissimùm carnem tenellam consumere ferè absque dolore possunt, hujusmodi sunt Arsenicum, Auripigmentum, Sandaraca, Chrysocolla, Aconitum; Vocantur autem *Septica*, seu *putrefacientia cum putredine*; symptomatis autem similitudo, ut sic appellemus, efficit; inter hæc autem numerantur & *Cathæretica*, hoc est, Detractoria; quæ extimam modò superficiem, quam tetigerint, detrahunt, & conficiunt, non tamen in altum subire corporis & sævire valent: ut, Alumen, Galla, Omphacium, æs combustum lotum, 5. simpl. 15.

Septum transversum, vide *Diaphragma*.

Serapium, vocat Actuarius potionem eam, quam hodie syrupum voce magis barbarâ nominant; sic verò vocant, quando medicamentosi succi & liquores cum melle, vel saccharo, donec concreverint, coquuntur. Dividunt seplasiarii *syrupum* in brevem & longum; *brevem*, quod parùm aquei humoris in se habet, appellant, alioque nomine *communem* vocant; *longum*, quòd humoris aquei multum obtineat, nominantq; aliâ voce *decoctum*; quin & dividunt in *communes* & *magistrales*.

Serosum recrementum, vide *Ochema* τροφῆς.

Serpigo, vide *Herpes*.

Sesa-

Seſamoidea oſſa à ſeſami leguminis minuti ſpecie ſic dicta, quæ multis manuum, & pedum articulis, natura ex abundanti, velut auctarium circumponit, ſecuritatis gratiâ, 2. de uſu part. cap. 12.

Seſſilis verruca, vide *Formica*, & *Myrmeciæ*.

Sextans, pendet uncias duas, 4. de comp. med. per gen. 14. Sextarius pendet heminas duas, quartarios quatuor, acetabula octo.

Sicca & valida frictio eſt, quæ corpori foris adhibetur, ad curandam quodammodò laſſitudinem nullo humido, aquâ videlicet, vel oleo, foris corpori circumfuſo, 2. ſimpl. cap. 25.

Siccus hydrops, vide *Hydrops*.

Sief, vide *Collyria*.

Sieliſmus, Σιελισμὸς, eſt ſalivæ copioſiſſimæ in os affluxus, ſive ab humidiori capite in glandulas, ad radicem linguæ ſitas; ſive à Ventriculo, multâ pituitâ redundante, quæ ex eo ſecundùm gulam in os prorepit, & refluit multoties, etiam abſque vomitu, 8. de comp. med. loc. cap. 4.

Sigmoeides apophyſis dicitur proceſſus unus Omoplatæ, quòd inſtar antiquæ Græcorum literæ C cavus ſit, qui & *Ancyroeides*, & *Coracoeides* appellatur. Dicitur & hoc nomine ſinus ſeu cavitas ſemicircularis in cubito, inter duas cubiti apophyſes comprehenſa, in quam brachii extremum, trochleæ ſimile, inſeritur. Refert quoque figuram G, unde σιγμοειδὴς, vel σιγματοειδὴς appellatur.

Sigmoeides membranæ, ſeu *cartilagines*, ſunt tres tunicæ, quæ in venæ Cordis arterioſæ orificio viſuntur, quæ pulmonem alit, intus foràs ſpectantes, quas à figurâ Græcæ literæ Σ, (qui accuratiùs tractarunt anatomas) *Sigmoeides* appellarunt, 6. de uſu part. 14. *Sigmoeides* quoque dicuntur, cartilaginum aſperæ arteriæ extremæ partes, quæ ſigma literæ figuram referunt, 4. loc. aff. 6. vide *Cricoeides*.

Signa

Signa judicatoria, vide *Decretorius dies.*

Significatio febris, vide *Insultus accessionis.*

Signa aliqua *mala* sunt, tùm ut signa, tùm ut causæ: ut signa quidem, quoties ex difficilioribus fiunt affectionibus; ut causæ verò, quoties ipsa rursus alias committunt & concitant pravas affectiones, pessimaque inducunt symptomata, progn. 49.

Sima Hepatis pars, est concava ipsius pars, quâ ex parte prodit vena porta; Unde per Mesaraei venas alimentum à ventriculo, primisque intestinis jecur attrahit; cujus opposita pars, *convexa* & *gibba* nuncupatur, 4. de usu part. cap. 13.

Similare membrum (quod & simplex, homogeneum, & prima corporis particula, quæ ex primis constat elementis, & ex quâ partes organicæ conflatæ sunt) est, cujus quamcumque partem sensibilem sumpseris, erit illa toti similis in nomine, & definitione, sicut os & caro, de anat. viv. cujusmodi sunt arteriæ, venæ, nervi, ossa, cartilago, ligamentum, membrana, caro, libr. de morb. differ. capite tertio. vide *Instrumenta.*

Simplex morbus, vel *Compositus.*

Simplicem febrem vocat Hippocrat. quæ mitis est, & cum signis tutis cumprimis: sic dicitur *febris ephemera*, 1. crisi. 16.

Sinapismus, est medicamentum vehementer calidum, ex sinapi compositum, capiti conveniens, 3. loc. aff. 4. Simplicissimus quidem ille est, qui solo sinapi constat trito & apposito. Quo tamen non contenti veteres sinapismum ita præpararunt: fici pingues tepidâ aquâ pridie macerabantur, postridie manibus diligenter expressæ contundebantur. Deinde sinapim quam acerrimam, qualis est Syriaca vel Ægyptia, privatim terebant, adjecto interim ficuum cremore, quo facilius teri posset, nec tamen aquosum evaderet, postremò in offas simul hæc cogebant. Si sinapismum vehementiorem facere fuisset in animo, binas sinapis portiones

ad

ad unam ficuum addebant: ſin invalidiorem, contrà, ſi moderatum, æquas utriuſque partes commiſcebant. In mollioribus autem corporibus ſenſuque præditis exquiſito, & in quibus circa ſuperficiem affectio eſt, panem pro caricis miſcebant, aut ipſum ſinapi aceto macerabant, antequam detereretur, quò magis domaretur ejus acrimonia, quod aceto vis ſinapis frangatur. Ita paratus ſinapiſmus vel illinebatur, vel linteo exceptus admovebatur, & quantum opus eſt ſinebatur. Temporis autem ſpatium certo definire non licebat. Quare frequenter levandum erat cataplaſma, & conſiderandum an ſubjecta pars ruborem contraxiſſet, præſertim ſi ſenſu hebetiore prædita eſſet. Quod ut celeriùs fieret, partem ipſam ſpongiis aquâ calente madentibus fovebant, incumbente adhuc cataplaſmate, nec ſoluto: deinde ubi ſatis calere, rubere, & tumere videbatur, ſinapiſmum eximebant, poſt in balneum ducebant, deinde roſaceo partem illinebant, aut hapſo lanæ roſaceo & aquâ imbuto, vel malvâ coctâ tritâque cum pane integebant, donec nihil ex ſinapiſmo mali ſupereſſet. Efficaciſſimum eſt remedium longis & deploratis fere valetudinibus, cum jam inveterati morbi cæteris præſidiis non ceſſerunt. Pollet enim plurimùm adverſus vetuſtos capitis dolores, hemicranios, lethargicos, comitiales, inſaniam, vertigines, ſive capiti ſive cruribus admoveatur. Valet & ad orthopnœas, aſthmata, longas tuſſes thoraci impoſitus. Diuturnis ſtomachi & inteſtinorum affectionibus, inappetentiæ, iſchiadi, arthritidi, paralyſi, perfrictionibus, quæ calori non cedunt, medetur. Sed modum adhibere oportet, deſiſtendumque à medicamento cùm locus jam multùm intumuit, & inflammatione cingitur, caro turgens ſuccreſcit & cicatricoſa livet, & poſt balneum puſtulis leniter exaſperatur: neque eſt committendum, ut partem ſenſus deficiat ardore nimio victam & velut obſtupentem. Non eſt autem id remedii

dii genus adhibendum acutis morbis, in exulceratione pulmonis aut alterius internæ partis vel externæ, quod ulcera sinapis acrimoniâ irritentur, ut nec particulis cartilaginosis & carne viduis, quoniam sinapismo facilè urantur & nigrescant.

Sinciput est anterior capitis pars, supra frontem sita, capillis intecta, libr. Introd. cap. 10. vide *Bregma*.

Singultus, λύγξ, est veluti convulsiva quædam oris ventriculi affectio, quoties illud ex humorum copiâ gravatur, vel mordetur, vel propter frigiditatem contristatur, com. 1. in 1. prorrhet. 23. Accedit etiam ex immoderatâ inanitione, 4. acut. 69. Non autem *Singultus* est vera convulsio, utpotè quæ in solis musculis accidit; ventriculus autem nec musculus est, nec ejus os, 3. de caus. symp. cap. 2.

Singultuosa febris est, in quâ ægri singultiendo rodentem, acerrimumque humorem vomunt, à quo tamen symptomate febrientes sunt liberati; verùm febris hujusmodi, nequaquam *singultuosa* dici debet, nisi singultus per totum morbum, simul cum febre, ægrum excruciaverit, 4. acut. 69.

Sinus, qui & *Vomica*, est solutio continuitatis in carnosâ parte: fit cum sanguinis quâdam in mediam regionem, partium inanem & porosam affluxione; id quod abscessui, & sinui commune est; pars affecta, in exteriore summitate occlusa, os nullum habet, & abscessisse ipsa dicitur à subjectis partibus, cum ejusmodi in ipsam quædam fit fluxio: affectio verò *abscessus* propriè, sive *apostema* vocatur; at ubi aliquâ ex parte aperta est, ut, qui continetur, humor indè excernatur, non ampliùs *abscessus*, sed *sinus* jam appellatur, 2. de his quæ in medic. 27.

Sinus rectus appellatur, cujus os in inferiore parte, fundum in superiore est; *obliquus*, cùm in latus declinat. Fiunt contrario etiam modo *sinus*, quibus deorsum fundum, sursum verò os vergat; quibus neutiquam

quam fundum, quò facilior saniei exitus pateat, aperimus, 2. de his quæ in medic. 28.

Sinus vulvæ, vide *Cornua*.

Siræon, vide *Apothermus*.

Siriasis, est inflammatio Cerebri, & membranarum ejus, quam consequuntur syncipitis, & oculorum cavitas, febris ardens, pallor, totius corporis siccitas, & inappetentia. Morbus hic infantium proprius esse dicitur, cui nomen inditum est à syncipitis cavitate: σηρὸν enim Græci appellant foveam in quâ semina recondunt & asservant. Scribitur & σηριασις.

Sitis, Græce δίψος, potionis desiderium est, id est, appetitus frigidi, & humidi.

Solidas corporis partes, vocant Medici ossa, nervos, cartilagines, ligamenta, tunicas, musculos, membranas, arterias, lib. Denotatio dogmatum Hippoc. quas etiam particulas, *Elementares*, *Similares*, & *Simplices* appellant, 1. de natur. fac. cap. 7.

Solutio morbi, simpliciter est illa, in quâ vel virtute, vel morbo sensim emoriente & devicto, vel morbus, vel finitur, 3. cris. 1.

Solutus est, & dicitur *Paralyticus*, qui laxatos habet articulos, 5. de compos. med. per gen. cap. 2.

Sopientia, vide *Anodyna*.

Sopor, aliàs *Coma*, propensio, delatióve in somnum est, cùm vigilare ægri nequeunt, non habentes apertos oculos, sed conniventes, alto somno, vel tenui, quin & vigiliis detinentur; idque accidit, vel humectatâ plus nimis eâ parte cerebri, quæ sensûs fons est, ut in ebriis, vel ejusdem intensissimum ob solum frigus; aliquando ob utrumque, quin & propter virium imbecillitatem adeò jam emorientium, ut apertas palpebras moribundi servare nequeant, com. 1. in 3. de morb. vulg. 7. vide *Caros*, & *Coma*.

Soporariæ arteriæ, vulgò *Carotides* dicuntur, sunt duæ illæ, quæ ab arteriâ magnâ sursum ascendente, post-

quàm ex Thorace exiens, ac claviculas transgressa, in medium jugulum pervenit, generantur, 1. de placit. cap. 7. vide *Carotides*.

Sordes, crassius nutritionis excrementum est; in ipsâ enim primæ carnis generatione duplex excrementum provenit, quod omnem qualitatis alimenti mutationem superat; alterum *crassius*, alterum *tenuius*: quod tenuius est, ipsa est *insensilis perspiratio*; quæ etiam subindè fit visibilis, quoties vel naturalis calor languet, vel nutrimento utitur, quàm justum sit, ampliore, vel motus quispiam vehementior animali contingit; alterum crassius, sunt ipsæ *sordes*, quæ in summo corpore nostro colliguntur: quin etiam in ulceribus, tenue excrementum, *Sanies*, Græcè *Ichor* appellatur; quod crassum est, *sordes*; ex priori excremento, ulcus humidum redditur; ex crasso, sordidum, 3. meth. c. 3. vide *Ichor*.

Sorici cauda, sive *Soricinus*, vide *Myurus*.

Sparganosis est, dum ob lactis redundantiam, mamillæ tumefactæ sic distenduntur, ut copiam hanc vix ferre queant, lib. 2. ad Glauc. cap. 2.

Spasma, vide *Rhegma*.

Spasmus, id est, *Convulsio*, musculi est ad suum principium contractio; vide *Convulsio*. Inde *Spasmosus affectus*, id est, *Convulsivus*, qui in suo principio, aut non multò pòst, quàm fieri cœperit, convulsionem accersit, com. 3. in 1. prorrhet. Sic *convulsivum affectum* appellant, qui ante mortem necessariò convulsionis aliquod periculum inducit, 1. de præsag. ex puls. *Spasmosus* autem *pulsus* sive *convulsivus*, est pulsus inæqualis in unâ pulsatione, & diversis arteriæ partibus, & ejusmodi quidem, in quo utrinque ab extremis retrahi, tendi, convellique arteria videtur, in modum chordæ tensæ.

Spasmus oculi, vide *Mollities*.

Spata, vulgò *Spatula*, instrumentum est, quo Pharmacopolæ confecturas in cacabo, seu mortario movent,

vent, 1. de compos. medic. per gen. capite quarto.

Spathomela, vide *Laminas*.

Sperma, *Spermaticæ arteriæ*, *Spermaticæ venæ*, *Spermatici pori*, vide *Semen*, *Glanduloſi aſſiſtentes*, & *Paraſtatæ*.

Sphacelare, Hippocrat. in lib. de fract. & artic. pro *corrumpere* uſus eſt; *Sphacelus* autem eſt corruptio ſubſtantiæ uniuſcujuſque partis, quæ *ſphacelari* dicitur: partis carnoſæ autem interitum, ex magnitudine inflammationis, propriè Medici *Gangrænam* nominant, 7. aph. 50. *Sphacelon*, in ſpecie etiam vocant *oſſis cariem*, 14. meth. 17. *Sphacelos* vocem, ſunt qui dicunt, *vehementem dolorem* declarare; alii tantùm inflammationis exceſſum, qui partem ad corruptionis periculum deducat, 2. loc. aff. 7.

Sphacelodes hemicrania, id eſt, alterius capitis partis convulſorius dolor, 2. loc. aff. cap. 7.

Sphacelos, vide *Sphacelare*, & *Syderatio*.

Sphæromata, vide *Nates*.

Spage, vide *Anticardion*.

Sphagitides, id eſt, *Venæ jugulares*, 5. meth. cap. 4.

Sphenoïdes os, (quod & *Polymorphum* appellatur, libr. Introd. cap. 12.) eſt, quod ad cunei ſimilitudinem, ex utroque latere Calvariæ ad palatum tendit, ſuperiorem maxillam conſtituens, cujus oſſis apophyſes utrimque concavæ, ab alarum ſimilitudine *Pterygodes* nuncupantur, lib. de oſſib. cap. 1.

Sphincter, quaſi conſtrictor, ſeu conſtrictorius, eſt muſculus conſtringens orificium recti inteſtini, & veſicæ urinariæ, 6. de anat. adm. 4. vide *Rectum inteſtinum*.

Spicilla, vide *Laminas*.

Spina, eſt omnium vertebrarum, quas *ſpondylos* vocant, baſis, compages, & ſtructura: ſumitur & *ſpina* aliquando pro *medullâ ſpinali*, 3. loc. aff. 10. vide *Dorſum*, *Myelos*, & *Medulla ſpinalis*.

Spirationem naturalem appellat Hippocr. ſpirationis faci-

facilitatem, quæ neque thoracem, neque cor, aut pulmonem, neque præcordia p. n. affecta, aut dolore aliquo infestata, quin etiam neque partes quasdam iis adjunctas, ventriculum, lienem, jecur, ægrotare significat, 1. progn. 25.

Spirituosos appellat Hippoc. eos duntaxat, qui copiosum aërem inspirant, & aëre multo indigent, 4. acut. 115.

Spirituosus, vide *Sanguineus*.

Spiritus, πνεῦμα, præcipuum est naturæ simul & animæ instrumentum, quo omnes functiones muniaque exequitur substantia aërea, calida, levissima, tenuissima, omnes in corpore motus naturales ciens; est enim tertia substantia corporis nostri constitutiva, contra distincta aliis duabus solidis, & humoribus, ejusdem planè cum calore nativo originis, & temperiei, cujus caloris est perpetuus comes; nam cùm ad vitæ munia oporteret calidum innatum per omnia diffundi, is verò singulis solidis partibus, insitus & fixus, & immobilis sit; ei natura spiritum socium ascivit, qui ipsum, suo celeri motu, quò necesse erat, deduceret. Estque tanta *spiritui* cum calore nativo substantiæ communio, & operis societas, ut par sit ejusdem essentia, natura, & proprietas; ut non immeritò Hippocrates *spiritus* vocârit, impetum facientia, à sui motûs celeritate. Aliquando Hippocr. absolutè ipsam respirationem, vocat *spiritum*, com. 4. in 6. de morb vulg. 4. unde & *densum*, & *rarum spiritum*, id est, *respirationem tardam*, & *raram* vocitabat, 1. de difficult. resp. cap. 2. Interdum, ab eodem, aër inspiratu attractus, qui respirationis, vocisque materia est, *spiritus* appellatur, 1. acut. & in progn. Aliquando *flatus ipse*, quo nervosa & musculosa corpora distenduntur, *spiritus* appellatur.

Spiritus animalis, est primum animæ instrumentum, in cerebri ventriculis contentus, ad sensificam & motricem vim in universas corporis partes transmittendam,

dam, procreatus, 4. loc. aff. 2. *Spiritus* equidem, qui in arteriis continetur, *vitalis* & est, & dicitur; qui in cerebro, *animalis*, non quòd de substantiâ animæ sit, sed quòd primum ejus illic habitantis sit instrumentum, qualiscunque substantia ejusdem fuerit, qui ex vitali perfectiùs concocto, & in cerebri anfractibus elaborato, conficitur; qui animalis spiritus, nequaquam animæ domicilium, sed primum tantùm ejus instrumentum est, eò quòd, cùm ex vulneratione fuerit evacuatus, illicò animal quasi mortuum collabitur; cùm iterum colligitur, reviviscit, 7. de plac. cap. 3. *Spiritus animalis*, exhalatio quædam est sanguinis benigni, 6. de usu part. 17.

Spiritus asper, à quibusdam appellatur is spiritus, qui cum sono & stertore ducitur, sive ob angustiam loci, quo ille redditur, sive ab humoris copiâ, 3. de artic.

Spiritus densus, est brevis spiratio, sive motus respiratoriorum organorum, per breve tempus, factus, 3. de diff. respir. cap. 10. vide *Inspiratio densa*.

Spiritus detentio, est respirationis ad plurimum tempus voluntaria cohibitio, per quam & singultus, & oscitationes sanantur, 3. de diff. respir. cap. 10.

Spiritus flatuosus, qui & *Flatus* appellatur, crassus, ac vaporosus flatus est, secundùm substantiam aërius, atque tenuis; Cogita verò ejus naturam ex circumstante nos aëre, in memoriam revocans, qualis in Austrinis constitutionibus, & qualis in Aquilonaribus fiat; ei enim, qui in Australibus, assimilatur flatuosus; alteri verò, qui in Aquilonaribus, is, qui in nobis secundùm naturam est, spiritus comparatur, 2. Glauc. 6. vide *Flatus*.

Spiritus inter exeundum offendens, vide *Exspiratus*.

Spiritus naturalis, vide *Spiritus vitalis*.

Spiritus sublimis est, qui sublimioribus thoracis partibus inspiratur, 4. loc. aff. 7.

Spiritus vitalis, à Cordis facultate naturali genitus,

in arteriis continetur, nutriturque respiratione, attracto aëre & sanguine; quòd si naturalis quoque spiritus est, utique is quoque in jecinore, & venis continebitur, 12. meth. 5.

Spirituum interceptio, vide *Interceptiones spirituum*.

Spissum corpus, vide *Rarum*.

Splen, sive *Lien*, corpus est rarum admodùm, ac laxum instar spongiæ cujusdam, ut succos crassos, & melancholicos facilè attrahat, & excipiat, hepar ab illis expurget, eosdemque conficiat. Unde ipsum *Parenchyma*, id est, *affusionem*, nominant, 4. de usu part. cap. 15. cujus *simæ partes*, seu *concavæ* jecur, & ventriculum spectant; *gibbæ* his opponuntur, capit. 16. Ejusdem lienis corpus tantò est rarius hepate, quantò est crassius pulmone, cap. 15. Quia autem nigro sanguine compositus est, idcirco non modò nigricat, & prominentibus quibusdam tuberibus inæqualis est, sed etiam familiaritate suæ substantiæ, quicquid atri humoris ac fæcis est in sanguine, ad se attrahit. Hoc enim illi à naturâ propriè tributum est. Trahit autem per eum venæ portæ ramum, qui superior & minor est. Ac ejus quidem fæcis parte sibi cognatâ magis & familiari, per arteriarum præcipuè calorem & motum elaborata nutritur: reliquum autem excernit nunc in portam & intestina per eundem portæ ramum, nunc in ventriculi latus sinistrum, per insignem venam ex summo aut propinquo in lienis simâ ramo prodeuntem: nunc in sedem per hæmorrhoidas, nunc in renes per arterias ab aortâ supra renes natas. Id quoniam debuit esse fæculenti sanguinis receptaculum, prævidens natura ne facilè obstrueretur, duo præsertim illi remedia comparavit, substantiæ raritatem, & arteriarum copiam. Est enim valdè laxus & spongiosus, habetque tum plures, tum grandiores arterias, quàm magnitudini suæ conveniat, ab aortâ quâ per lumbos fertur, prodeuntes. Situs est in hypochondrio sinistro, quâ ventriculo

triculo incumbit cavus, quâ verò septum contingit, leviter gibbus. Tunicam habet à peritonæo, nervulum autem à ramo sextæ conjugationis, qui siniſtrarum costarum radicibus inseritur. Neque enim expediebat majores eum nervos habere.

Splendentem urinam vocavit Galenus quæ & flava est, & peculiari, ac propriâ mistione constat, ita ut gemini coloris esse videatur, & rufi, & rubei; splendorem enim à rufo, nitorem autem à rubeo accipit, lib. de urin. cap. 4.

Splenia, vide *Plagulæ*.

Splenica vena, est ramus siniſter superior & minor venæ portæ, qui totus per lienem spargitur; nam cùm vena porta in duos præcipuos ramos mesentericum videlicet & splenicum distincta sit, *hic* in lienem abit, *ille* in mesenterium diffunditur.

Splenici, dicuntur ii propriè, qui induratam splenis schirrosamque substantiam habent: non quibus inflammatum viscus est, 9. de compos med. loc. cap. 2. quamvis ita dici possint omnes qui ex liene laborant. Evadunt autem lienosi, à copiâ melancholici humoris lieni infarcti, quam defluxiones, & fœdus corporis color subsequitur. Unde fit, ut humore melancholico sub morbi finem crisimque per alvum erumpente, dysenteria promptè excitetur: quæ si diutius perseveret, omnino lethalis est: sin brevi finiatur, magnâ ex parte salutaris est, ut est apud Hipp. aph. 43. & 48. lib. 6.

Spondylus, *Sphondylus*, *Spondylon*, & *Vertebra*, idem significant; sunt autem viginti quatuor ossa, quibus Rhachis, id est, Spina, constituitur; tot enim sunt in homine secundùm naturam se habente: aliquando verò plura, aliquando pauciora visa sunt, omnia cava & forata, spinam habent, & apophyses obliquas, & transversas descendentes, & ascendentes. vide *Dorsum*.

Spongoeidea ossa, vide *Ossa Ithmoeidea*, & *Cavernosa ossa*.

Spontanea vocantur *ulcera*, quæ ex mordente humore oriuntur, qui sistitur in exitu, ac tardat, extremamque cuticulam solam, propterea quòd ab eâ remoratur, tùm erodit, tùm exedit; quam nec ipsam, si eandem quoque sudoris vice transiret, ulceraret, 14. meth. cap. 17.

Spontaneum, apud Medicos dicitur, non quod sine causâ fit, sed quod nostrâ causâ non fit: item quod fit absque opera Medici, solius naturæ vi, 6. aphor. 14.

Sponte evacuari ex corpore dicimus, quæcunque sine aliquâ Medici operâ excernuntur; ea scilicet, quæ nostrum regit corpus, potentiâ ipsum expurgante, aut quæ ex irritamento aliquo, aut quia à vasis non continentur, rejiciuntur, 4. aph. 2.

Sporades morbi, sive *Sporadici* sunt, qui sparsim privatimque prehendunt; ægros discrepanter fatigantes, neque secundùm communem modum constantes, 1. acut. 9. vide *Endemus, Communis*.

Sporades venæ, sunt propagines quædam venæ maximæ cavæ, trunci, in totum crus ab interiore ipsius parte per inguina procurrentis, inordinatæ, ad cutem permeantes, modicis intervallis dispersæ, 3. de anat. adm. cap. 12.

Spuriæ costæ, vide *Illegitimæ*.

Sputamen est Sputum, cui aliquid alieni humoris est admistum: ut bilis, sanguinis, saniei, 1. de cris. 5. Sputum autem quod secundùm naturam se habet, est, cui flavum aliquid admistum est, ibidem.

Sputum appellatur, non quod sanguineum, biliosum, atque spumosum est: tale enim propriè *sputamen* nominamus; sed quod neque sanguini, neque bili pallidæ, vel nigræ commistum spuendo rejectum fuerit, 1. de cris. 5.

Spyratus vocant Caprarum dejectiones; sunt autem hæ siccæ, atque id quod excernitur propriâ circumscriptione rotundùm, circumductumque existit. Cùm igitur

igitur quis hoc pacto, ſicca, & circumducta dejecerit excrementa, *Spyratode*, id eſt, in ſpyras voluta appellantur, fiuntque talia, & quod pluſculo tempore retinentur, & propter copiam igneæ caliditatis, com. 1. in 1. prorrhet. 6. quæ & *Scybala excrementa* vocantur. vide *Scybala excrementa*. Σπόρφοι dicuntur Galen. caprarum ſtercora & pilulæ ſtercoris caprini, quas ad muliebres morbos, & uteri ſuffitum uſurpat Hippocrates. σπυρηδώδεις κοιλίαι ſunt apud Hippocratem alvi ſiccæ & duræ, & quæ caprinis ſtercoribus ſimilia reddunt.

Squamoſæ agglutinationes, quæ & *Mendoſæ commiſſuræ*, & *temporales* dicuntur. vide *Lepidoeides*.

Staltica medicamenta, quæ carnes vulneribus æquant, lib. de Dynam. in procœmio.

Staphyle, eſt carnoſa quædam particula, quæ in ſummo ore apparet pendula, ſi quis, aperto plurimùm ore toto, linguam deprimat; hæc ipſa caruncula duobus nominibus appellatur, à veteribus Græcis, *Gargareon*, & *Cion*, hoc eſt, *Gurgulio*, & *Columna*; Cæterùm poſteriores Medici ferè omnes non ita, ſed *Cionidem*, id eſt, *Columellam*, vocant: nam qui *Staphylen*, id eſt, *Vvam*, & *Acinum*, ipſam appellant, eorum non meminiſſe præſtat. Propriè enim non particulam illam, ſed unam aliquam ejus affectionem, *Staphylen* ſive *Vvam* nominamus; rarò autem hæc affectio circa columellam contingit, tametſi ſæpè inflammetur graviſſimè, 6. de comp. med. loc. cap. 3. & lib. de anat. viv. Eſt igitur *Staphyle*, non illius partis inflammatio, ut quidam putant, ſed quædam illius paſſio, in quâ tota Columella laxata, extremâ ſui parte major eſt, & livida; ſuperna verò tenuis, ut ſimilitudinem fructus uvæ, unde nomen accepit, præ ſe ferat. Latini *Vvam* & *Vvulam* nominant. Galenus ibidem.

Staphyloma, eſt oculi morbus, cùm in ſummâ tunicâ, quiddam acino ſimile evenit. 2. meth. cap. 2. Σταφύλωμα differentia una eſt ἡ ἀσηπλώσεως, cùm ſcilicet

erosâ ruptâve tuniculâ corneâ, altera ei subdita, quæ ῥαγοειδὴς dicitur, excidit ad eum modum, ut acinum uvæ repræsentet. Cùm enim infra istum modum excidit, μυοκέφαλον: cùm modum hunc superat, μῆλον vocatur, ut docet Paulus lib. 3. cap. 22. Interdum verò aliter fit σταφύλωμα, sine ruptione aut erosione corneæ, quando ipsa cornea intumescit certâ quâdam parte, atque attollitur, & prominet in modum acini uvæ. Id quod plerumque contingit ex defluxione, humoribus intra corneam coacervatis, quos ea propter imbecillitatem sustinere non valens, laxatur, & quasi incurvatur, apparetque veluti acinus uvæ exertus, qui Staphyloma appellatur. Differunt inter se hæ duæ species staphylomatis, quod una integrâ fiat corneâ tunicâ, tumorque ipse candidior appareat; altera verò fiat eadem ruptâ aut erosâ, in quâ quod prolabitur, cæruleum aut nigrum cernitur. His addit & tertiam speciem Aëtius, libr. 7. cap. 34. scribens aliquando fieri ex pustulâ quâdam inter strias corneæ tunicæ satis profundè excitata, quæ tunicam attollat, non tamen rumpat. Causæ hujus staphylomatis variæ esse possunt, sed quæcunque ea fuerit, certum est visum omni staphylomate aboleri.

Statum ab Hippocrate solere non temperamentum tantùm aëris præter naturam, sed etiam omnem cujusque rei formam appellari, recordemur, com. 3. in 3. de morb. vulg. in procœmio.

Status morbi est vehementissima totius morbi pars, 1. de cris. 8. vel *status morbi* aliud non est, quàm morbi, quantùm ad casus, & symptomata attinet, maximum, 1. aph. 7. vide *Consistentia.*

Steatocele, affectio est scroti, succrescente in eo quopiam sevo simili corpore, lib. Introd.

Steatoma, vide *Atheromata.*

Stegnosis, *stipatio*, cutis vitium, quo per occultos meatus prohibetur transmitti, quod superfluum est, excrementum fuliginosum, obstructis, sive densatis meati-

meatibus, quam denſitatem μύσιν, id eſt, conniventiam, vocant, 3. de ſanitat. tuend. capite decimo.

Stegnotica medicamenta, hoc eſt, obſtruentia, quæ ſenſibiles excretiones cohibent; corpus enim quod claudit, & continet in ſe, nec quicquam quod ſenſu queat percipi, ex ſeſe emittit, Græcè στύγνον, ſive *Stegnoticum* nuncupatur, 5. ſimpl. 14. vide *Obſtruentia*.

Stelechiæa, vena eſt ſuperficiaria, & Caudicis more ſita, unde omnes aliæ venæ, ſanguineis ac pedeſtribus animalibus procedunt, 6. de anat. adm. cap. 8. Eſtque vena magna, ad portas jecoris ſita, aliarum omnium caudex, ibid. cap. 10.

Stephaniæa ſive *Coronaria* vena, ſutura, & os, vide *Coronale os*.

Stephanos, *Corona*, & *Iris*, ſunt locus ille communis, in quo univerſæ oculi tunicæ ſimul committuntur. 14. meth. cap. 19.

Sternon, eſt anterius Thoracis os, ſive os pectoris, 7. de anat. adm. cap. 2. Sedes enim omnibus coſtis duplex eſt; prior Sternon, id eſt, pectoris os; poſterior Vertebræ, quæ totidem numero omninò ſunt, quot & coſtæ habentur, duodecim inquam; enimverò pectoris os, unum quidem os apparet, membranis autem detractis, quòd & plura oſſa ſint, & numero totidem, quot cum eo coſtæ dearticulantur, palàm innoteſcit, 8. de anat. adm. cap. 1. Tenerum admodum eſt recens natis, ut oſſium pars plurima & epiphyſes omnes, nil aliud quam cartilago. Deinde verò in medio inter coſtarum articulationes paulatim ſicceſcit: utique tamen unumquodque ejus os rotundiſſimum eſt. Quod reliquum eſt omne ſingula hæc oſſicula ambiens, cartilago adhuc eſt, coſtarum cartilagini tam ſimile, ut idem videri poſſit. Cæterùm parte ſterni imâ cartilago triangula adnaſcitur, quam ξιφοειδῆ appellant. *Sternon* manubrio, cartilago gladio ſimilis videtur.

Sternutatio, maximum remedium capitis halitibus repleti

repleti est, quâ uno impulsu tùm à pulmone, tùm à capite spiritus emittitur copiosissimus, ad expurganda ea, quæ in anterioribus cerebri ventriculis, & in naribus offendunt, 2. de caus. sympt. cap. 4. *Sternutatoria* verò *medicamenta* sunt, quæ naribus admota, vapore ad cerebrum sublato, crassitudinem humoris attenuant, & per nares seu palatum cerebrum expurgant, 13. method. 21.

Stigmata, inter cutis vitia numerantur, & dicuntur non puncta, sed maculæ punctorum magnitudine suâ & formâ hominis cutem & superficiem deformantes, ac variantes; *Vermicatam* vulgò nominant.

Stomachi paralysis, symptoma est virtutis attractricis stomachi, cùm alimentum aut omninò trahere non potest, aut quàm trahit debilissimè, 3. de sympt. caus. c. 2.

Stomachicos eos appellant, qui appetentiam perdiderunt, & quibus post acceptum cibum, ventris os gravatur, atque opprimitur, ægros intolerabilis anxietas habet. Appellant *stomachicos* etiam illos, quibus nausea contingit, & maximè si ad vomitum impellantur, & iisdem simul cibi corrumpantur, quandoque acidi, quandoque nidorosi facti, quandoque aliam vitiatam qualitatem adepti. Insuper eos *stomachicos* appellant, quibus ructus hujusmodi cum molestiâ quâdam, anxietate, & subversione contingunt, sæpè cùm nondum cibum acceperunt: quin etiam, quibus per plurimum tempus cibi in ore ventris morantur, gravantes, & vix descendentes, tales etiam *stomachicos* appellant. Alios item appetitum caninum habentes, ut & plurima edant, & maximè gravati paulò pòst revomant, vocant *stomachicos*. Alios rursus, qui fortiter exsolvuntur, ubi diutiùs inediam pertulerint, & si non citiùs cibum accipiant, in ore ventris morsus percipiunt, quorum aliqui etiam nauseosi fiunt, nisi citiùs potum ac cibum acceptent, *stomachicos* etiam vocant, 8. de comp. med. loc. cap. 2.

Sto-

Stomachum, os ventris appellant Medici ſuperius ſive ſiniſtrum, qui etiam *ſtomachica animi deliquia* appellant, & quoſdam *ſtomachicos* eſſe dicunt: ſic in eo loco oborto ab affectu p. n. appellantes, velut *Hepaticos* ab Hepate, *Colicos* à Colo, *Nephriticos* à Renibus, *Splenicos* à Splene affecto, 2. de comp. med. loc. cap. 1. & 4. de cauſ. pulſ. 23. licèt *Stomachi* nomine collum, omni ventri præpoſitum, inſtar iſthmi cujuſdam anguſtum, intelligatur, 4. de uſu part. cap. 1. quin & Oeſophagus, *Stomachus* dicitur. vide *Oeſophagus*. Eſt igitur *Stomachus*, os ventriculi, id eſt, meatus ſuperior ventriculi, per quem cibi in ipſum ventriculum intromittuntur: aliud habet & ventriculus os infernum, quod Græci πύλωρον, per quod chylus deſcendit, vocitant; duobus enim nominibus, Veteres *os ventriculi* nominabant, *Stomachum*, & *Cardiam*, id eſt, *Cor*, propter conſenſum, quem habet cum corde maximum, 8. de comp. med. loc. Eſt autem στόμαχος maximo ſenſu præditus, & longè acutiore quam reliquæ ullæ partes, propter duorum nervorum magnitudinem, qui à ſextâ cerebri conjugatione in ipſum inſeruntur: per eos & alimenti penuriam & roſionem ſentit, ventriculique affectus cerebro, & contrà ventriculo cerebri communicantur. Ad ipſum propriè pertinet appetentia, quam ut bene habens ſecundum naturam excitat, ſic malè affectus inappetentiam, & vitioſum appetitum inducit. Situs eſt ſub cartilagine ξιφοειδεῖ, quam ob id natura videtur comparaſſe, ut ipſius eſſet propugnaculum.

Stomatica medicamenta ſunt, quæ modicè ſiccant; ſic vocata, quòd in aſſiduo ſint uſu; cujuſmodi ſunt, quod ex Moris conficitur, & quod ex Rubi fructu, & quod ex ſucco corticis juglandium viridis, atque etiam his magis, quod ex muſto, & cupreſſi ſphærulis componitur, 5. meth 10. Στομαχικὰ φάρμακα dicuntur propriè medicamenta quæ ad uvas, tonſillas, & omnes quæ in ore fiunt derepente inflammationes conveniunt Gal.

Gene-

Generaliter verò dici possunt quæcunque gargarizata, illita, aut alio quovis modo admota medentur oris affectibus. Nam & citra inflammationem ulcera admodum humida stomaticis medicamentis curantur.

Strabilismus, qui & *Strabismus* dicitur, est musculorum oculi, non omnium, sed aliquorum resolutio, ob quam causam, vel sursum, vel deorsum, vel in latera nuunt oculi, lib. finit. vide *Illosis*.

Srangulatio, est internecio, ob respirationis defectum facta; vel propter angustiam, & coarctationem alicujus spiritalium, id est, respirationi servientium organorum; vel propter virtutis thoracem moventis imbecillitatem; vel propter vitalis principii vehementem refrigerationem; Angustia autem fit, vel repletâ eâ regione, quæ inter thoracem & pulmonem media est, vel pulmonis cavernis & fistulis obstructis, vel inflammatione quâdam totum viscus habente, vel asperâ arteriâ, vel ejus arteriæ capite, quod Græci *Laryngem* & *Bronchon* nominant, Latini *Guttur*; vel illâ gutturi præjacente capacitate, quam Græci *Pharynga*, Latini *Fauces* nominant, affectum quempiam perpetiente, 4. aphor. 34.

Strangulatio uteri, & *apnœæ*, id est, spiritûs interceptiones, quæ mulieribus quidem assiduè, & præsertim viduis accidunt, fiunt innatâ caliditate, à multitudine materiæ frigidæ gravatâ, ad similitudinem flammæ, quæ præ multis humidis lignis suffocatur, 3. de diffic. respir. cap. 10. & 6. loc. aff. 5. Qui affectus à Græcis ὑστέρα, ϗ ὑστερικὴ πνῖξ, à quibusdam ἄπνοια ὑστερικὴ, dicitur: Latini autem, *uteri strangulatum, uterinam suffocationem*, vel *spirationis ob uterum privationem*, tùm à parte affectâ, tùm à superveniente symptomate appellant.

Strangulator, vide *Lycoeides*, & *Lupus*.

Stranguria, est vesicæ affectus, quo urina non retinetur, sed guttatim destillat, libr. finit. undè & *urinæ stil-*

næ ſtillicidium appellatur, 8. de placit. 6. Fit autem vel imbecillitate veſicæ, vel urinæ acrimoniâ, 3. de cauſ. ſympt. cap. 2. Cûm neque inflammatio, neque calculus, nec aliud quicquam infeſtat, ſi urina actis eſt, totus habitus, aut reliqua ſigna bilem oſtendunt, ex hâc vel δυσεντερία vel φαγεδαινα contrahitur. vide *Iſchuria*, & *Cœliaca*.

Strictor, vide *Anulus*, *Rectum*, *Sphincter*.

Strigmenta, ſunt particulæ quædam inteſtinorum, quæ in excretionibus bilioſis ſimul dejiciuntur, ſummâ inteſtinorum tunicâ humoris acrimoniâ derasâ, 4. de art. 31. vide *Rhypodea*.

Struma, vide *Chœras*, *Parotides*, *Scrofulæ*.

Stryphna, vide *Halituoſa*.

Stultitia, eſt rationis deperditio, cum læſione memoriæ, & phantaſiæ, 3. loc. aff. 5.

Stupefacientia, vide *Anodyna*.

Stupor, inſignis eſt refrigeratio, idcirco corporibus ita diſpoſitis, & ſensûs & motûs difficultatem inducit; quemadmodum completa refrigeratio & ſenſum & motum omninò tollit, & paralyſin inducit. Equidem novi quoſdam adeò refrigeratis pedibus, ut primis quidem diebus ſenſus periret, ſequentibus deindè diebus emortui pedes putreſcerent, 2. loc. aff. 2. Eſt inſuper *Stupor* ſymptoma, quale dentibus evenit poſt eſum malorum immaturorum, & aliorum acerborum, & acidorum, proprio nomine appellatur ἀμωδία, 3. de aliment. facult. cap. 16. Eſt denique *ſtupor*, cùm nervus aliquo obſtruente, vel adſtringente cogitur, adeò, ut ſpiritus animalis ad membrum tranſmitti nequeat, hinc membra ſenſu & motu privantur, lib. de ren. aff. digu. cap. 3.

Styloeides, vide *Graphoeides*, & *Lithoeides*.

Stymmata, ſpiſſamenta ſunt, quæ oleis adduntur, aut odoris gratiâ, aut ut confecta diutiùs ab injuriis immunia permaneant, 2. de comp. med. per gen. 2. Στύμ-

ματος

ματα dicebantur Veteribus unguenta solidiora & corpus habentia. Ea autem odorata erant; cujusmodi sunt Costus, Nardus, Amaracus, Amomum, Mentha. Differebant ἀπὸ τ ὑδρομάτων, quod liquida essent, nec ut σύμμαθα solida.

Styptica medicamenta sunt, quæ stringunt partes relaxatas, lib. de Dynam. in procœmio. Στυπτικὸν vel στύφον adstringens; id dicitur quod terreum est, & compagis quidem suæ mole crassarum partium, frigidum autem qualitate. Est autem adstringens duplex, sicut & calfaciens. Ut enim hoc partim simplex & summum est, velut ignis, partim per exsuperantiam caloris, ut vinum, crocus, piper: ita illud vel summum est, ut exempli causâ, Alumen, Melanteria, Galla, & Rhus: vel modicæ cujusdam astrictionis particeps, velut Pyrum, Malum, Rosa. Est autem adstringens genus commune austeri & acerbi. Utrumque enim eorum adstringit, hoc magis, illud minùs. Omnia autem adstringentia contrahunt ac densant meatus, siccant, reprimunt: adhæc vinciunt & continent partium sibi invicem cohærentium substantiam, & vehementer refrigerant. Id quod de puris adstringentibus intelligi debet, quoniam plæraque ex dissimilibus particulis composita non adstringunt modò, sed & acria sunt aut pinguia, aut dulcia, aut amara, aut salsa, aut acida. Στύψις adstrictio, per accidens calorem excitat & auget, conducitque ad concoctionem.

Subalaris vena, vide *Axillaris*.

Subcartilaginea, vide *Hypochondria*.

Subcinctura, vide *Diaphragma*.

Subcingentes membranæ, vide *Hypezocotes*.

Subclavium, vide *Cataclida*.

Subductiones solitus est Hippocrates appellare per alvum exeuntia, 7. aphor. 64. Dicitur autem Subductio, de eâ tantùm excretione, quæ per alvum fit, non de eâ, quæ fit per universum corpus, 2. aphor. 18.

Sub-

Subfasciationes, & *Subligamina*, vide *Epidesmus*, & *Plagulæ*.

Sublimamentum, *Enæorema*, & *Nubecula*, apud Hippocratem sunt id, quod in urinâ, neque in summitate, neque in fundo vasis, sed in mediâ sede sublimè & exquisitè medium existit; licèt apud Galenum *Nubecula* sit id, quod supernatat in urinâ desuper, 1. progn. 26.

Sublimis spiritus, est externus aër, qui ob suffocationis periculum, toto thorace, in suspirios cynanchicis, suppuratis, peripneumonicis magnâ vi attrahitur; nam nobis inculpatè degentibus, solis inferioribus thoracis, quæ ad septum transversum sunt, partibus inspiramus; sin ampliorem spirationem requirimus, etiam partes infernis vicinas unà movemus. Ubi plurimâ indigemus respiratione, tùm partes etiam ad operta scoptula agitamus, totius thoracis validâ operâ utentes, comm. 2. in 3. de morb. vulg. 4.

Submissio, vide *Ablatio*.

Substitutas medicinas appello, quæ in alterius locum subrogari queunt, lib. de subst. med.

Subsultio, vide *Palpitatio*.

Subversio stomachi, aliquando appetitûs deperditionem, aliquando nauseosas affectiones ab accepto cibo factas, significat, 8. de comp. med. loc. 3.

Subversio volvulosa stomachi, appellatur fortis & contentiosus vomitus; nam quemadmodum in Volvulis subversiones fiunt, cum magnâ contentione & violentiâ, adeò ut stercus etiam evomant; sic etiam alios vomitus violentiores concitatos quis appellare *Volvulos* posset, 8. de comp. med. loc. cap. 3.

Subvola, manûs pars est exterior, ut enim supina pars manûs, juxta pollicem assurgens *Thenar*, & *Vola* dicitur; ita huic opposita, *Hypothenar*, id est, *Subvola* nominatur, lib. Introd. cap. 10.

Succum medicatum vocamus eum, qui primùm defæcatur, exinde verò Solis aut ignis calore sic densa-

tur, ut longiore tempore citra corruptionem asservari queat: Arabes *Rob* vocant. Ex hoc genere est, quod ab iisdem *Miva* dicitur; sic enim appellant succum fructuum, eò usque defæcatum & decoctum, ut sapæ aut mellis consistentiam acquirat.

Succus, vide *Humor*.

Sudamina, (Græcè ἱδρῶα) è genere sunt pustularum in summâ hærentium corporis parte, quæ instar ulcerum cutem exasperant; proveniunt autem, veluti & ipsum ostendit nomen, propter multos sudores, qui vel biliosiores, vel omninò mordaciores existunt; mordent enim hi cutem, & pruriginosam efficiunt, & per modum ulcerum exasperant, 3. aphor. 21.

Sudor, Græcè ἱδρώς, est humidum tertiæ concoctionis excrementum, per cutem in aquæ speciem erumpens, cujus materia est humor tenuis, & serosus, alimento permistus, quò id faciliùs exiguas, & capillorum modo tenues venas subeat, atque ab his in partes, quæ eo ali debent, sese insinuet; est quin imò ejusdem cum *urinâ* generis, in eo tantùm ab illâ differens, quod *hæc* ad vesicam, *ille* longiùs in corporis habitum deferatur: magisque propterea concocta sit, quod ad cutem usque pervenerit, permeatis omnibus quæ intersunt partibus magno calore præditis. Quo fit plerumque, ut si copiosior urina sit, exigua aut penè nulla fit sudoris materia: aut contrà, si ea nequeat aut insensili perspiratu vacuari, aut per poros confertim erumpere, referatur in venas, per quas in habitum corporis delata fuerat, & urinæ vim atque copiam majorem efficiat. Ergo non procedit à visceribus materia sudoris, nisi fortè id communi eâ ratione fieri intelligatur, quâ jecur omnium humorum, qui per corpus feruntur, officina esse proditur. Cæterùm causa sudoris efficiens calor est, non ille quidem acris, qui siccandi vim habeat, sed humidus, qui per habitum corporis diffusus, sudorum materiam calefaciat, fundat, attenuet, cutemque simul

simul emolliat & relaxet. Proinde pueris & adolescentibus, & aliis in quibus multum est hujusmodi caloris, sudores perfacilè moventur: siccioribus autem sive per ætatem, sive per morbum, ut hecticis, & quibus jecur vel lien inaruit, nulli omnino fiunt, ut nec iis quibus habitus corporis refrigeratus est, veluti hydropicis. Hi namque propter hujus caloris imbecillitatem maximam sudare nullo modo possunt, etiamsi universo corpori humor abundè suppetat. Duabus iis sudorum causis etiam cutis raritas accedat oportet, ut causa sine quâ sudores erumpere non possunt: qui enim cute sunt densâ ac durâ, inepti sunt ad sudandum. Qui secundum naturam se habet sudor, particeps est salsuginis & amaritudinis, atque ut urina, modicè pallet. Cui hæc infra modum contigerint, vel materiæ frigiditas, vel caloris nativi imbecillitas designatur. Cui verò supra modum, contraria. Is calidus sit oportet, quod frigidus vel humoris frigiditatem, vel caloris nativi extinctionem significet: cujus humoris excretio secundùm naturam est, non minùs, quàm urinæ, & aliorũ excrementorum.

Sudor bonus est, in febribus, qui evenit die judicatorio, ex toto promanat corpore, calidus, insuper integrè febrem finit, vel morbum tolerabiliorem efficit, idque in acutis morbis, 1. progn. 26.

Suffocatio, vide *Strangulatio*.

Suffumigium, vide *Thymiama*.

Suffusio, vide *Hypochyma*.

Sugillatio, vide *Contusio*, *Hyposphagma*, *Hæmalopa*, *Exuccatio*.

Sumen, vide *Ephebœon*.

Summum humerum, vide *Acromion*.

Supercilia, sunt ea pars faciei, ubi frons à superioribus descendens desinit, ceu termini ejus eminentes, & pilis consiti, lib. Introd. cap. 10.

Superexcretionem, aut *Superpurgationem*, recentiores Medici vocant, eas eruptiones, in quibus natura, ad

judicatorium auxilium concitata, modum exceſſit; 3. de comp. med. loc. cap. 3.

Supergeminalis, vide *Epididymis*.

Supergenualis, vide *Patella*.

Superhumeralis, quæ & *Epomis* dicitur, vide *Humerus*.

Superimprægnatio, vide *Epicyema*.

Superligamina, vide *Epideſmus*, & *Plagulæ*.

Superligula, vide *Epiglottis*.

Superpurgatio, & *Supervacuatio*, vide *Hypercatharſis*.

Supinitas, ſtomachi affectio eſt, quâ quidam accepto cibo, ſi paulò fortiori motu moveantur, ſtatim vomunt; vulgò *ſupinitas ſtomachi* appellatur; contingit juxta intemperiem quamcunque, citra vitiatos humores. Aliquando ſequitur ad ſolam oris ventriculi debilitatem, quòd cibos amplecti, eiſque obvolvi non poteſt, veluti tota ventris amplitudo ſolet. Fit etiam propter humiditatem multam quidem, non tamen malignæ qualitatis. Irriguus enim ſtomachus per largam humectationem, ſimiliter ut ligamenta nervorum, laxatur; quandoque verò cum vitiatæ alicujus, modicæ tamen humiditatis complexu; etenim ſicuti multa, ita & valdè vitiata perittomata, citra cibum, nauſeam efficiunt, 8. de compoſ. med. loc. cap. 3.

Suppuratio, vide *Purulentia*.

Suppuratus eſt, qui multum puris in capedine inter thoracem & pulmonem collectum habet; communiter verò omnes, quibus inflammatum viſcus aliquod ſuppuratum eſt, *Suppuratos*, *Empyos*, & *Empyicos* vocant, 4. de cauſ. cap. 6. Suppurari autem aliquando idem eſt quod corrumpi: ſic enim ſanguis, cùm è ſuo loco exciderit, & per minimas partes ad eas, quæ in muſculis ſunt, cavitates, aut per inania ſpatia, quæ vaſis circumjacent, fuerit effuſus, ſuppuratur, aliquando nigreſcit, aliquando in grumos vertitur, præſertim quando in magnam cavitatem præter naturam exciderit, 6. aphor. 20. vide *Empyemata*, & *Purulentus*.

Sura,

Sura, est tibiæ venter, quem Græci *Gastrocnemion* vocant, 3. de usu part. cap. 10. Est posterior tibiæ pars carnosa, 16. de usu part. 8. veluti anteriorem carnis expertem, *Anticnemion*, & *Ocream* nominant, 2. de anat. adm. cap. 4. vide *Tibia*.

Surditas, Κώφωσις, est actio auditûs abolita, à causâ aliquâ præter naturam, videlicet à læsâ audiendi facultate, ejúsve primario instrumento, (quod est animalis spiritus in aurem affluens) p. n. affecto, aut læsis reliquis organis, quæ natura ad audiendum comparavit. vide *Cophosis*.

Suspendiculum appellatur, quod fœminis intra abdominis membranam situm, à musculo dependens, atque ad vulvam ex utrâque parte dexterâ & sinistrâ transmittitur, utrimque ab Ilium musculis per membranæ abdominis foramina, 2. de sem. cap. 5.

Suspensum, vide *Sedimentum*, & *Hypostasis*.

Suspirioſus, id est, *Asthmaticus*, lib. de remed. part. facult.

Sutura, vide *Commissura*, & *Compages*. *Sutura* adhæc dicitur inferior pars penis in longitudinem vergens.

Sycosis, *Marisca*, *Ficus*, *Ficatio*, est tumor à fici similitudine sic dictus, ulcerosus, rotundus, subdurus, rubicundus, dolorificus, ex quo aliquando exiguum, & glutinosum quid inæquale & graveolens, egreditur, in barbâ maximè exoriens; aliquando, & præcipuè in capillo proveniens, quod semper fici similitudinem fert, & carnis excrescentiam. Interdum in mento fit, ab humore non solùm crasso, sed etiam participe serosæ & tenuis humiditatis, quâ exulceratur, eoque differt ac *Iontho*. Nascitur & in ano solâ magnitudine à *Thymo* differens. Latini *Mariscam* appellant, quam aliqui dicunt esse *Ficum præ pinguedine hiantem*, 2. meth. 2. & 10. simpl. Appellatur etiam *Sycosis*, interioris palpebræ dura, & asperior sciſſura, com. 2. in 6. de morb. vulg. 4. & lib. de ocul. cap. 9.

Sycota, id est, Ficata, ex caricarum esu appellantur, tùm maxima, tùm suavissima jecinore ipso, ut liquet, ex dulcium esu alimentum uberius accipiente, 3. acut. 11. Συκωτὸν ἧπαρ. Ficatum jecur, sic dicitur ficuum esse præparatum. Sic fit omnium præstantissimum, non modò ad voluptatem, sed etiam ad alia omnia, si mactandi animalis jecur multarum ficcarum ficuum esu præparetur. Quam rem in suibus maximè faciunt, quod suilla viscera sint aliorum viscеribus multo suaviora.

Syderatio, seu *Sideratio*, est corruptio solidorum corporum omnium, ut ipsis quoque ossibus insit, ne dum carnibus, aut vasis solis, quo differt à *Gangrenâ*, quæ est mortificatio solidorum corporum, non ossium, lib. de tumor. cap. 11. quam sideration em *Sphacelon* Græci vocant, 7. de anat. adm. cap. 13. Totam substantiæ uniuscujusque partis corruptionem, *Syderationem*, (id est, *Sphacelon*) Veteres appellant, sed in partibus carnosis, aliis quoque nominibus eandem vocant; quin ipse Hipp. *putridam carnem*, *marcidam*, & *vitiatam* dicit, aliisque hujusmodi eandem nuncupare consuevit; de osse verò, quod in totâ substantiâ vitiatur, syderationis seu spaceli nomine uti consuevit. Tale autem vitium ossibus contingit, quando adjacens caro pravas sanies producit, quibus ipsa madefaciendo corrumpit, 2. de fract. 20. unde *sphacelare*, id est, *corrumpere*, & *sphacelos*, id est, *Caries*, 5. loc. aff. 3. *Semisyderatus* autem homo dicitur, qui alterâ tantùm parte, dextrâ aut syniſtrâ computruit, libr. de aquâ, aëre, & loc. cap. 6. & 4. de artic. 17.

Symbebecos, Συμβιβηκὸς, idem est ac accidens; apud Philsophos id est, quod substantiæ opponitur; sed à Medicis, tùm maximè Galen. 1. meth. contrà distinguitur symptomaticus; quæ enim, inquit, constitutionem partium, unde actio nascitur, necessariò sequuntur, sanis quidem nobis *Symbebecota*, id est, Accidentia, ægrotantibus *symptomata* nuncupantur. *Accidentium*

tium autem differentias, 2. method. tres constituit; sunt enim vel ut affectus, vel ut *actiones*, vel ut *passiones*: quorum etiam hæc exempla ponit, *inambulare, uri, cædi, album* aut *nigrum esse*; prætereà, id ex accidenti dicitur fieri, quod nec primum, nec per se fit: quod exemplo calculorum motorum declarat Galen. lib. de differ. sympt.

Symmetria, est temperies, & contemperatura, temperata sive debita convenientia, & proportio inter se tùm similarium partium, in calido, frigido, humido, & sicco; tùm instrumentalium in compositione, numero, magnitudine, figurâ, 1. de sanit. tuend. cap. 1.

Symmetrum absolutè est, quod nulli collatum, medium est, & mediocre, adeòque omnis temperiei tùm activarum, tùm passivarum qualitatum, norma constituitur: tale & *Eusarcon*, & *Quadratum* est; *non absolutè* verò *Symmetrum*, quod in aliquâ specie, vel genere tale est, ut ad ipsius comparationem aliquid temperatum, vel intemperatum dicatur, 1. de temp. capit. 6. *Symmetrum* verò *medicamentum* est, quod & similis temperamenti est cum eo, cui admovetur, & medii temperamenti est omnium primarum qualitatum, 5. simpl. 25.

Sympaschein, est per consensum, seu per viciniam afficì, quoties pars aliqua, non proprio affectu, sed alieno afficitur, primo loc. aff. 6. Συμπάσχειν coaffici, compati, non de simplici aut quovis affectu dicitur, sed de vehementi affectione, cùm partes quædam vehementi passione laborantes, reliquas in consensionem secum trahunt. Hâc igitur ratione, jecore affecto, singultus quidam succedit, compatiente stomacho: tussis autem & spirandi difficultas, respirationi destinatis instrumentis per consensum affectis. Sic igitur instrumentis respirationi dicatis graviter affectis hepar compatitur.

Sympathia, est affectio compatientium alteri cuidam primò patienti partium, idque vel propter vicinitatem, vel propter societatem, quæ in eâ sunt, com. 1.

in 1. prorr. 20. Sic à Medicis ferè usurpatur. Est autem συμπάθεια quoque duorum naturalis quædã conjunctio & concordia. Eam similitudo vel generis, vel naturæ, vel temperamenti, vel morum, vel rerum aliarum conciliat. In plurimis verò causa ignoratur, eamq; Philosophi & Medici etiam sapientissimi, ad substantiæ totius familiaritatẽ, atque occultam quandam vim & proprietatem retulerunt, quam si quis sit, qui se nosse profiteatur, non caret arrogantiæ impudentiæque notâ. Hujusmodi *sympathiæ* exempla permulta à Philosop. referuntur, ut magnetis cum ferro, purgantium medicamentorũ cum humoribus, elephanti cũ homine, hominis cum plerisq; animalibus, herbis & fructibus, quibus salubriter vescitur. Huic *sympathiæ* contraria est *antipathia*, quæ non est aliud, quàm cœca rerũ inter se discordia. vi. *Idiopathia.*

Sympepsis, (Græcis πέπανσις) est concoctio, quâ natura crassis & crudis humoribus, & concoctu difficilioribus, per abscessum providet, veluti calidioribus & tenuioribus per excretionem, 3. progn. 23.

Symphysis, est naturalis ossium unio, quando duo ossa sibi invicem aut immediatè coalescunt, (veluti quæ fungosiora, mollioraque sunt,) vel quando aliorum interventu connascuntur, (ut sunt sicciora, & densiora) nempe mediâ cartilagine, & dicitur *Synchondrosis*; vel mediis nervis, & dicitur *synneurosis*; vel mediâ carne, & dicitur *syssarcosis*, li. de ossib. in procœ. Ossa autẽ omnia inter se conjunguntur vel καθ' ἅρθρον, vel κατὰ σύμφυσιν. Est autem σύμφυσις apud Hipp. idem quod συνάρθρωσις.

Symptoma (quod & *passio*, & *pathos*, & *Pathema*, & *Epigennema*, quasi *supergenuium*, vel *supergenitum* dixeris, appellant) generatim nominatur quicquid animali præter naturã accidit, ut sunt tùm morbi ipsi, tùm morborum causæ, quæ intra corpus subsistunt. Alterâ verò significatione, ac magis propriâ, (exceptis tùm morbis, tùm eorum causis) reliqua omnia, quæ præter naturam sunt, *Symptomata* nominantur, lib. de symp. diff. c. 1. & c. 2.

Sic

Sic ſumptũ, *ſymptoma* non aliud eſt quàm affectus præter naturam qui morbũ ſequitur, velut umbra corpus. Hujus tres à Medicis differentiæ aſſignantur. Aut enim conſiſtit in actionum offensâ, aut in corporum ipſorum affectu, aut in retentis vacuatiſve immodicè. Quorum *ſymptomatum* ſingula varias etiam habent differentias. Siquidem animalium actionum noxæ triplices ſunt. Primæ quidem ſenſilium, ut viſionis, auditionis, guſtus, odoratus, tactuſque aboliti, debilis aut depravati: vel ſunt motricum actionum, vel principũ, ut imaginationis, ratiocinationis, & memoriæ ſimiliter abolitæ, vel debilis, vel depravatæ. Secundæ verò ſunt naturalium; ut attractionis, retentionis, alterationis, & expulſionis. Tertiæ verò vitalium, ut pulſationis abolitæ, debilis aut depravatæ. Eorum autem *Symptamatum*, quæ conſiſtunt in corporum affectionibus, quinque ſunt differentiæ, pro ſenſuum numero. Aut enim conſiſtunt in viſu, cujuſmodi ſunt colores præter naturam in toto corpore, aut certis quibuſdam partibus: aut in auditu, cujuſmodi ſunt voces clanguloſæ, tremulæ, raucæ, & ſoni, ſtrepitus, atque murmura in quâvis parte excitata: aut in olfactu, quæ non ſunt aliud quàm graveolentia reſpirando aut tranſpiratu totius corporis percepta, vel prodiens ab auribus, naribus, axillis, aut ventriculo per ructus acidos, nidoroſos & viroſos: aut in guſtu, quæ non aliud ſunt quàm ſapor varius excrementorum è ſingulis partibus prodeuntium: aut in tactu, cujuſmodi ſunt calor, frigus, humiditas ſiccitaſque, & ex iis inducta mollities, durities, aut alia quædam qualitas in quâvis parte. Tertiæ verò ſunt eorum quæ præter naturam vel excernuntur, vel retinentur in corpore: quorum triplex differentia eſt. Aut enim totâ ſubſtantiâ præter naturam ſunt, ut ſanguinis profluvium, ex morbo, aut aliquo Symptomate (morbos enim Symptomata conſequuntur non modo primo, ſed plerumque alterius Symptomatis interventu) ex-

citatum: aut qualitate, aut quantitate, quorum exempla notissima sunt.

Symptosis affectus est, quo meatus, qui oculo videndi facultatem tribuit, ex atrophiâ, vel resolutione fit arctior, conciditque, libr. Introd. cap. 15. Σύμπτωσις, est vasorum subsidentia & contractio.

Synætia, vide *Continentes causæ*.

Synanche, vide *Cynanche*.

Synarthrosis, vide *Articulus*.

Synceras dejectiones, vocat Hippocrátes impermistas aquosæ humiditati, quibus solus humor aliquis evacuatus dejicitur, sive sit biliosus, sive melancholicus, sive porri colorem præ se ferens, sive bilis, quæ *æruginosa* nominatur; cujusmodi omnes dejectiones, exustam esse omnem nativam humiditatem à calore febrili demonstrant, 7. aphor. 6.

Synchisis, est oculi vitium, confusis secum ejus humoribus; id quod accidit ut plurimùm ex vehementi plagâ, interdum verò & ex uveæ tunicæ inflammatione, ruptis ejus vasis, effusoque eorundem humore. Inde pupilla discolor & turbida evadit, & principio quidem major cernitur, tandem verò contabescit, minorque se ipsa apparet.

Synchondrosis, vide *Symphysis*.

Syncomistus panis, Συγκομιστὸς ἄρτος, vide *Autopyrus*.

Syncope, est præceps virium lapsus, 12. method. 5. quem virium lapsum duo præcipua symptomata consequuntur, exsoluto quidem nativo calore, frigiditas totius corporis; colliquatâ verò solidorum corporum substantiâ, sudor quem Medici *syncopticon*, & *diaphoreticum* appellant; ex quibus pulsûs defectio, & sensûs motûsque privatio consequuntur. Differt à *lipopsychiâ*, & *lipothymiâ*, quòd, licèt utraque affectio hæc affatim & confertim fiat, in syncope tamen plurimus subsecutus sudor diaphoreticus, languidiores vires reddit; sudor

dor autem aut nullus, aut modicus est in exolutione, lipopsychiâ, & lipothymiâ, minoremqne noxam viribus infert.

Syncrimata vocant corporum simplicium & elementorum compositiones, seu concretiones, de diff. morb. capit. 5. Methodici συγκέμματα animantium corpora appellabant, quasi ex individuorum corpusculorum misturâ constarent, & meatuum miscellaneâ, cui medicandæ, si quando confusa esset, μεπισυγκελπικὰ φάρμακα ab iis dicta adhibebant, quæ & μεπαπορροποιητικὰ vocabant.

Syncrisis, id est, Concretio, & Contemperatio, libr. de marc. cap. 4. Συγκείνω enim *coagmentari*, *concrescere*, aut *compingi* significat.

Syncritica, hoc est, relaxantia medicamenta, à coagmento sic dicta, 2. de anat. adm. cap. 1. Συγκελπικὸς coagmentandi vim habens.

Syndesmi, sunt ligamenta, sensûs expertia, ex osse ortum ducentia, (non ex cerebro, aut spinali medullâ) rotunda, alba, & exanguia, cavitate carentiâ, in fibras divisa, 6. meth. 4. vide *Ligamentum*. Syndesmorum tres sunt usus præcipui; nimirum ligandi, muniendi ac vestiendi.

Syndrome, concursus est, & congressus symptomatum, aliquid faciendum præscribens, libr. finit. *Plethorica* autem *syndrome*, est omnium humorum concursus; *Syndrome* autem *pathognomonica*, est concursus symptomatum, morbum hujus scilicet speciem, sedem & causam conjunctam indicantium, libr. de cur. rat. per sangu. cap. 9. Is signorum cumulus proprius est Empiricorum. Qui enim experientiâ solâ rem investigat, tales concursus respicit, & quæ accidisse viderit, in unum colligit. Cùmque sæpè eadem viderit uno in morbo, omnia memoriæ commendat, atque ubi ex hâc observatione multos concursus fuerit expertus, tunc quæ in multis concursibus, quæ item in uno tantùm

tùm eveniſſe comperit, diligenter obſervat, atque ita demum in communium & propriorum cognitionem venit: quam conſequitur ſignorum in vi & efficaciâ diverſitatis animadverſio. Quod enim in multis concurſibus fuit obſervatum, quam quod in paucis, quod in paucis, quàm quod in duobus, quod in duobus, quàm quod in uno tantùm, majorem vim habet. Exempli causâ; Empiricus ex nonnullis quæ liquidò apparent notis circa ægrum, dicet ſibi compertum eſſe ſanguinem ægro mitti debere. Si quæras quænam eæ ſint, reſpondebit diſtentionem vaſorum, & ruborem & gravitatem corporis univerſi, & pigritiam ad motiones & tenſiones membrorum, adhæc ulceroſæ laſſitudinis ſenſum, & traductam in otio priorem vitam, ciborum & potus copiam, & ſolitarum excretionum ſuppreſſionem, atque ex hâc Syndrome ſive concurſu venæ ſecandæ utilitatem à ſe obſervatam eſſe. Talis quidem eſt Empiricorum συνδρομὴ πληθωρικὴ, ad cujus ſimilitudinem alios in aliis morbis concurſus æſtimare potes, ut φλεγμονώδη, συναγωγικὴν, ἐπιληπτικὴν, & reliquas. Verùm tales συνδρομὰς Galen. ridet, quod tum rariſſimæ, tum longiſſimæ ſint, quodque non protinus appareant, ut interea dum concurſus omnium ſymptomatum expectatur, mora adhibendi remedii periculum adferat. Faciliùs multò & citiùs qui ratione ſignorum uniuſcujuſque morbi inventionem indagat, & communia, & propria cognoſcit. Ubi enim brachium ex propriâ ſede excidiſſe, & in alam prolapſum eſſe animadverterit, reliqua omnia etiam ſimul intelliget, ut tumorem illic præter naturam eſſe appariturum, deinde ſinuatum in ſuperhumerali locum futurum, capite brachii, quod in alam receſſit, privatum tum dolore vehementi infeſtandos muſculos, & eventurum ut brachium doleat, ſi admovere id ad coſtas velit. Itaque non expectato eorum omnium concurſu, ſtatim judicabit brachium è propriâ ſede excidiſſe, & ſuperveniens-

venientibus Symptomatis remedia comparabit; ut non immeritò talem Empiricorum συνδρομὴν Galenus reprehendisse videatur.

Synneurosis, vide *Symphysis*.

Synocha, hoc est, continens febris est, cujus universum tempus una accessio est, & quæ vel semper in eodem vigore consistit, vel minuitur, vel augetur, donec judicetur; quæcunque enim, per circuitus certos ægritudinis accessiones fiunt, ex membrorum dispositionibus ortum habent, quæ scilicet membra vel mittunt, vel suscipiunt, vel generant, vel attrahunt superfluitates; sed quæ circuitum non habent, in his nulla est corporis pars, quæ præcipuè sit læsa; sed qui in venis & arteriis omnibus continentur humores, atque ii præsertim, qui in maximis, atque plurimo calore abundantibus vasis sunt, aut ob aliam quamvis causam, ut in Ephemeris, aut ob putrefactionem ferventes, febrem accendunt, *Synocham* appellatam, quæ à principio, usque ad finem nullam habet intermissionem, ac tam diu perseverat, hominemque deurit, donec qui ei causam afferunt humores, aut ex toto absumantur, aut coquantur, aut utrumque patiantur. 2. de differ. febr. is hæc & *Synochus putrida, deurens, ardens, Causon*, & *succensa* appellatur, 2. de crisi. cap. 6. vide *Continua*, & *Febrem Synochon*.

Synochus, id est, *Continens febris*, quartum febrium genus numeratur, quod quia ex sui naturâ ultra tertium diem extenditur, nec humorem putrescentem habeat, nec febrilem calorem, ut habitum possideat, propterea nec *diaria*, nec *putrida*, nec *hectica* dici potest; sed vel *diaria plurium dierum*, vel *synochus non putrida*. vel *synochus concluſa*, meritò appellari potest; quam febrem vel conniventia meatuum, vel recens corporum densatio & stipatio excitat, 9. meth. 1.

Synodontes, vide *Hiatuli*.

Synonyma, id est, *Vnivoca*, quæ inter se communican-

nicantia, & in aliquo tertio convenientia, ab uno factam denominationem habent, 4. acut. 23.

Synopsis, id est, *Compendium*, lib. de nerv. diss. c. 17.

Syntasis, distentio, opposita est laxitati, utraque & in cute & in articulis contingens, aut resiccatis, aut perfrigeratis, aut inflammatis, aut induratis; in cute verò non his tantùm modis, sed etiam ubi musculi inter ipsam, quovis modo augescunt, tum maximè ex carnis copiâ & abundantiâ, ut & in utre pleno aquâ, & Tympaniâ, quod Galenus in pluribus libris Methodi testatur.

Syntaxis, id est, mutua compositio, & connexio, 1. de usu part. 14.

Syntexis, *Colliquatio*, vide *Febris colliquativa*.

Synthesis, est ossium inter se compositio qualiscunque ea sit: est enim universi generis nomen, quam aliis quoque nominibus vocari tradit Galenus, *Syntaxin*, scilicet, & *Homiliam*, lib. de ossib. ubi & σύνθεσις dividitur in duas species, ἄρθρον καὶ σύμφυσιν. Præterea C. Plin. Secundus lib. 1. de Medicinâ scribit, σύνθεσιν morbum esse, nec periculo, nec facie phthisi dissimilem: inter tam multos authores solus qui id scripserit.

Synulotica medicamina sunt, quæ ulceribus cicatricem inducunt, 13. meth. cap. 5. Συνουλωτικὸν φάρμακον idem, quod ἐπουλωτικόν.

Syphon, vide *Metrenchytæ*.

Syræon, vide *Sapa*.

Syringotomata, instrumenta sunt, quæ ad fistulas incidendas sunt comparata, 6. meth. 4.

Syrinx, id est, Fistula, tubulus est callosus, angustus, oblongus, interdum etiam obliquus, os habens cui cicatrix obduci nequit, per quod humor statis temporibus ichorosus, acris excernitur. Porrò fistularum aliæ *cæcæ* nominantur, quæ osculum in profundo, sinum ad superficiem habent; aliæ *occultæ*, quæ & os, & sinum obtinent in profundo, lib. finit. vide *Fistula*.

Syssar-

Syſſarcoſis, vide *Symphyſis*.

Syſtematica inæqualitas, eſt congregatio multarum inæqualitatum, & pulſus ex congerie multarum pulſationum inæqualium conſurgens, 4. loc. aff. 8. Σύστημα enim acervum ſignificat & cumulum. Hujus tres habentur differentiæ, ἀμφίπτων, παρεμπίπτων, μύρμηξ, ſive μυρμήζων. Eſt autem inæqualitas illa συστηματικὴ cognitu omnium facillima. Dicitur etiam alio nomine σύστημα.

Syſtole, eſt ſubmiſſio pulsûs, 1. de differ. febr. cap. 7. (dicitur etiam *Syſtole*, & *Diaſtole*, id eſt, conſtrictio, & dilatatio, de motibus thoracis & pulmonis, lib. de vocal. inſt. diff. cap. 2.) quo motu facultas fuliginoſa excrementa expellit, & repurgat, atque ita refrigerium calori nativo molitur.

Syſtrophe, *Phyma*, & *Scleria*, hoc eſt, *tuberculum durum*, ut exponit Gal. in ſuo Lexico Hipp. ſed 4. acut. ſcribit eam eſſe, quæ à partibus excitatur intumeſcentibus.

T.

TABES, quæ *Phthiſis* Græcè communiter appellatur, eſt ulceratio pulmonis, vel thoracis, vel faucium, ut & tuſſicula, & debiles comitentur febres, & corpus univerſum conſumatur, libr. finit. Nominatur etiam *Tabes*, alicujus corporis particulæ præter naturam diminutio, ſive ea in primâ formatione hujuſmodi appareat, ſive poſt; eandemque ejuſdem *particulæ atrophiam* vocant, de diff. morb. cap. 9. vide *Ex ægritudine ſenectus*, & *Phthiſis*.

Tabes oculi, quæ & *Rhetidoſis* dicitur, eſt ſolius imminutæ pupillæ corrugatio, incidentibus aliis ſuper alias rugis, quod ſpiritus parcior à Cerebro, quàm pro naturâ deberet, affluat. Differt à *Tabe oculi ſenum*, quæ eſt corrugatio corneæ tunicæ, & pupillæ anguſtia, ab imbecillitate ſenectæ, tùm ex defectu humoris tenuis,

quo

quo repletur; tùm ex ſpiritûs ſupernè affluentis inopiâ, 10. de uſu part. 5. 3. aph. 16.

Tabida febris, vide *Ex ægritudine ſenectus*, & *Marasmus*.

Tabidos appellant veteres Medici, qui morbo tabifico, quem *Phthoën* vocant, ſunt obnoxii. Tales propriiſſimè ſunt, qui adeò ſunt anguſto thorace, & reſtricto, ut à tergo in morem alarum promineant operta ſcoptula; undè hos etiam *Pterygodes*, id eſt, *alatos*, vocant; Prætereà, quibus caput facilè impletur, & ſpiritus organis multas deſtillationes dimittit, hi facilè tabeſcunt, com. 1. in 1. de morb. vulg. 18.

Talpa, & *Teſtudo*, ſunt affectus, cutis capitis proprii; quæ nomina recentiores addiderunt, cùm apud antiquos hi affectus, neque nomen, neque tractationem invenerint. *Teſtudo* autem Guidoni, abſceſſus eſt magnus, mollis, humoralis, latiore formâ in modum teſtudinis, undè nomen accepit; quæ ſi in capite naſcatur, *Talparia*, vel *Talpa* dicitur; in collo, *bocium*; in teſticulis, *hernia*; interdum autem cum pure, ſquamis, vel fiſtulis reperitur, reponitur ſub abſceſſuum genere, & ſub meliceride potiùs, quàm atheromate. *Talpa* verò, cùm albam materiam contineat, ad atheromata potiùs, quàm meliceridem refertur. *Bocium* verò vulgus vocat, mollem & laxum tumorem in exteriore gutturis parte, quàm Græci *Bronchocelen*, noſtri *herniam gutturis*, & eo affectos *gutturoſos* vocant. Eſt autem colli tumor grandis, & rotundus inter cutem, & aſperam arteriam, in quo, modò caro hebes, modò humor aliquis, melli, adipi, pulti, aquæve ſimilis includitur. Huic ſimilis affectus eſt, quem Guido vocat *Natam*, ſeu *Naptam*, quæ eſt excreſcentia magna, carnoſa, veluti caro natium, vel ancharum, diverſarum quidem formarum, & magnitudinum, cujuſmodi ſunt *Melopepon*, & *Cucurbita*.

Talus, non idem eſt ac Malleolus, ſed dicitur os ſub mal-

malleolis contentum, undequaque contectum, quòd ne tangere quidem possis, lib. de ossib. cap. 22.

Taraxis, seu *Conturbatio*, est cùm oculus leviter, ac mediocriter commotus, rubicundior evadit, ac obscurè videt, lib. Introd. cap. 15. Paulus definit, esse humiditatem & caliditatem oculi, cum rubore præter naturam, à causâ externâ inductam; ut Sole, fumo, pulvere, oleo: differt ergo ab *ophthalmiâ*, quæ causam tantùm internam agnoscit. Paul. libr. 3. cap. 22. Ταράττειν, turbare, vehementiùs commovere significat. Neque enim eo verbo aliquid moderatè, sed supra modum fieri intelligitur, ut Galenus comment. 3. explicavit.

Tardus pulsus, est cùm longo tempore, arteria distenditur, 1. de diff. puls. cap. 7.

Tarsus oculi, est substantia quædam membranea durior, ac tensa, quâ parte Perioštis, sive conjunctiva oculi tunica remeare ad corneam incipit, tenuibus pertusa foraminibus, ex quibus palpebrarum pili emicant propter suam duritiem, extendens in rectitudinem palpebras, 10. de usu part. Rufus autem non cartilaginem illam in ambitu palpebrarum sitam, sed pilos ex eâ nascentes τάρσους καὶ βλεφαρίδας scribit nuncupari. vide *Cilia*. Ταρσὸς est pars pedis quatuor ossium serie constans. Ex his tria carent nomine, quartum κυβοειδὲς dicitur. Illa cum osse scaphoeide conjunguntur, hoc cum calce articulatur. Differunt inter se figurâ, magnitudine, & situ. Verùm omnia intus cava ad ambulationis & apprehensionis firmitatem, foris gibba ad dyspathiam. Videtur in pede ταρσὸς esse, quod est καρπὸς in manu, nisi quod ϑ καρπῶ ossa sint octo, ϑ ταρσῶ verò quatuor: ex minoribus namque particulis apprehensionis organum constare debuit, ex grandioribus verò id quod ad ambulandum comparatum est. Ταρσὸς etiam dicitur omne quod dilatatum est: ex quo vocabulum hoc manavit apud Hippocratem πεπαρσωνται,

quod significat dilatata fuerunt, ut scribit Galenus in interpret. lingu.

Taurus dicitur quoque inter cætera inferior Colis pars, vel sutura in longitudinem ejus vergens, usque ad sedem porrecta, lib. Introd. cap. 10.

Tela aranea, vide *Rhagoeides*.

Telephia & *Chironia*, ulcera dicuntur inveterata, & quæ vix curam recipiunt, cicatricemque difficillimè contrahunt: sic dicta, quòd Chirone medicinæ peritissimo, ad sanationem indigeant. vide *Chironia*.

Telma, est solidum, & tensum, durum, ac pilis etiam nudum, pedis vestigium, libr. de musc. diss. cap. 33. Τέλμα dicitur pars ea pedis, quâ terram contingimus, & calcamus.

Temperies, (Græcis κρᾶσις) miscibilium est concentus & harmonia s. vel c. s. h. s. elementi mixtio, ad mixti actiones obeundas necessaria, lib. 1. de temper. c. 2. 3.

Tempora, Κρόταφοι, appellantur partes, ab utroque syncipitis latere supra aures sitæ, lib. Introd. cap. 10.

Tempora morborum tale quid sunt in morbis, quale quid in animalibus sunt differentiæ secundùm ætates; neque enim *tempus* simpliciter hoc vocabulo significatur: neque conveniens illud tempus, in quo præsidia etiam usurpari debent, sed tantùm morborum ætas, quæ temporum vicissitudine immutatur; ut animal ætatibus, lib. de morb. temp. cap. 1.

Temporales musculi, vide *Crotaphitæ*, & *Mandibularii*.

Temporales suturæ, vide *Lepidoeides*.

Tendones, fines sunt musculorum, quos *Pronervationes*, seu *Aponeuroseis* vocant Anatomici, qui quidem mediis partibus sunt nervosiores, inter se tamen in eo differunt, quòd aliquando minùs vel carnosæ, vel nervosæ substantiæ in se habeant; quando carnis substantia inest amplior, *carnosam pronervationem*; quando parcior, *nervosam* appellant, 2. de art. 5. Dicitur *Tendo*,

τένων

τόνων ἀπὸ τοῦ τείνω, id est, à *tendendo*, quod ejus actio præcipuâ intensione seu contractione est: horum enim unusquisque fibris suis versus musculi caput retractis, partem, cui inseritur, eodem contrahit atque evellit.

Tenesmus, est continua & implacabilis desidendi cupiditas, quâ tamen nihil, præter cruenta pauca, & mucosa, egeritur; quæ affectio etiam *tentio*, & *tensio* appellatur, quoniam in eâ fit in recto intestino tentio, cùm dejicere vehementer homines expetentes, continuò exsurgunt, 7. aphor. 27. *Tentio* item aliquando tractum corporis significat, lib. finit.

Tenor, apud Hippocratem est idem, quod *nervus intentus*, 1. de placit. 9. & 1. de artic. 47.

Tensio, vide *Tenesmus*.

Tensivus dolor, est, qui tensionis sensum inducit ægris particulis, 3. loc. aff. 9. unde tensiva lassitudo, quæ & phlegmonosa est, 7. de comp. med. loc. cap. 1. vide *Dolor tristis*.

Tentigo, vide *Priapismus*.

Tenue intestinum, est tertium in ordine, jejuno intestino substantiâ simile: differt autem, quòd neque vacuum reperiatur, neque tot vasis, & involucris scateat, 6. de anat. adm. cap. 9. Idem & *Ileon*, & *Involucrum* appellatur, lib. de anat. viv.

Tenuia appellantur *medicamenta*, quæ facilè in tenues comminui partes possunt; *Leptomeri* Græcè; *Crassa*, quæ contrà, *Parimeri* appellata, 1. simpl. 3.

Tenuis pulsus, vide *Gracilis*.

Terebella, vide *Abaptista*.

Teredo, sive *Teredon*, est caries in osse. 3. method. 1. Τερηδὼν est solutio continuitatis in osse ab erosione facta. Causa est humor acutus & acris in osse putrescens, ipsumque exulcerans. Sed initio quidem hoc malum reducitur ad aliud ægritudinis genus, & ossis asperitas potiùs, quàm caries nominatur. Majori autem facto foramine, & quodam veluti sinu uno vel vario appa-

rente, τερηδὼν dicitur. Dicitur enim quasi τερηδὼν, ἀπὸ τοῦ τέρμα, inquit Galenus; quod in eo affectu os pertusum sit: nisi fortè denominetur à τερηδὼν, quod vermen significat, qui ligna erodit: namque & os quasi à vermibus corrosum videtur. Sunt autem in osse τερηδὼν & σφάκελος idem: quorum utrumque eodem nomine *Cariem* Latinè dicere possumus.

Teretes lumbrici sunt, palmi longitudine, vel etiam majore, ad stomachum usque proserpentes vermes, lib. Introd. cap. 13.

Tergum, Νῶτον Græcè, sunt posteriores corporis partes, quæ collo subjacent, E. G. *Scapulæ*, *Dorsum*, *Spina*, & *Lumbi*, libr. Introd. cap. 10.

Terminthi, vide *Therminthi*.

Terra Argyrite, vide *Argyrite*.

Terra medicaminosa, quòd aquâ irrigata, facilè in lutum solvitur, appellatur; quia verò eâ utimur, velut aliis medicamentis, idcircò non injuriâ *Pharmacitis*, Latinè *medicaminosa* vocatur, nempè, quia sola est ejusmodi, ut evidentiorem vim medicaminosam possideat, 9. simplic.

Terræ intestina, γαστέρες Græcè, Lumbrici terrestres sunt, 11. simplic.

Tertiana simpliciter, est tertiana intermittens; contingit enim, hanc ipsam, sinè aliquâ adjectione tertianam simpliciter nominari; quemadmodum, & quotidiana intermittens, quotidiana simpliciter appellatur, 2. de diff. febr. cap. 7. Earum febrium intermittentium, quæ tertiâ quoque die accessionem faciunt, quæ quidem breve habent accessionis tempus (quod duodecim horarum æquinoctialium spatio ad summum finitur, 2. de differ. febr. cap. 3.) ac cum rigore invadunt, & per sudores, & bilis vomitum, & biliosa excrementa finiuntur; his tertianæ exquisitæ nomen impositum est; quibus verò aliquid horum deficit, hæ non *exquisitæ*, sed simpliciter *tertianæ* appellantur; quod

quod si intermissionem minorem habuerint, accessione videlicet in longius tempus protractâ, hæ *tertianæ extensæ* vocantur, 2. de diff. febr. cap. 8. *Exquisita* verò *tertiana* est, quæ sui ipsius naturam puram, synceramque servat, id est, flavam bilem redundantem, & motam, tempus æstivum, locum calidum & siccum, hominis ætatem, & temperiem similem, 4. aph. 59.

Tertianus circuitus, vide *Quotidianus*.

Testes, testiculi, ὄρχεις, sunt corpora duo glandulosa, alba, mollia, rara, laxa, cavernosa, rotunda, seminis, & generationis principium, quæ quod duo sint, διδυμοι appellantur, quos ipsos Galen. 3. de aliment. fac. glandibus annumeravit. Est autem naturale & proprium eorum munus seminis generatio. Itaque ejus materiam per vasa spermatica attractam, & per Epididymidem propriam ipsorum tunicam, atque inde per parastatam testi impositum corpus testis alterius quâdam effigie permeantem propriâ facultate alterant, dealbant, concoquunt, verumque semen efficiunt, uti mammæ, lac, & ossa medullam ex sanguine generant. Pluribus tunicis seu involucris integuntur, & primum quidem suâ propriâ, ac intimâ, & ubique contiguâ, quæ ἐπιδιδυμὶς dicitur: deinde alia quam ἐρυθροειδὴς vocant, propterea quod à suis vasis, & à musculo testium gracili rubescat, testem ipsum testisque epididymidem totam involvente: præterea verò duabus aliis communibus, quarum una ὄσχεον seu *scrotum* dicitur; altera verò δαρτὸς illi subjecta. Cæterum testes in maribus extra membranam abdominis sunt, & propendent musculis, quos κρεμαστῆρας vocant; mulieribus intùs latent à lateribus uteri, frigidiores, minores, & imperfectiores longè quàm marium, 14. de usu, cap. 10. Sic quidem conditi testes in principum partium numero habentur, non quod ad præsentem vitam necessarii sint, sed quod ad vitam natorum serie propagandam, & ad speciem quandam immortalitatis eorum actio sit necessaria.

saria. Sunt enim generationis principium, quod à nullâ aliâ parte, sed à se ipsis habent. Nec tamen est in præsenti vitâ vis eorum tam exigua & nullius momenti: imo verò corpus universum valdè afficiunt & immutant. Ab his enim in totum corpus vis quædam per venas effertur, quæ quidem in maribus robusti & masculi habitus, in fœminis verò fœmineæ ipsius naturæ causa est. Ea autem vis est σπερματοποιητικὴ, hoc est, seminis generatrix, quâ partes solidæ præditæ semen generant, quo optimè aluntur, & robustissimæ evadunt. Ex eo namque fit, ut quibus testes frigidiores sunt & humidiores, iis corpus universum frigidum, humidum, infirmumque sit, & morbis obnoxium. Nam cùm aquosam & tenuem habeant genituram, malè solidæ eorum partes aluntur: quare robustæ esse non possunt, quoniam basis hæ sunt totius corporis & fundamentum, quo infirmo necesse est reliquas corporis partes infirmas esse.

Testudo, vide *Camarion*, *Fornices*, *Talpa*.

Tetanos, *Rigor*, *Distentio nervorum*, est convulsio perpetua totius corporis rigidi, & in neutram partem se inclinare queuntis, contractis ad suum principium nervis, & musculis, quibus caput annuit, renuit, circumagitur, æqualiter videlicet iis antè & retrò tensis, Gal. lib. de musc. diss. vide *Distentio*.

Tetrapharmacum medicamentum est, quod ex cerâ, adipe, resinâ, pice, æquâ omnium portione constat. Adversus Lycum. cap. 7. Τετραφάρμακον emplastri nomen est, quod & Βασιλικὸν appellatur. Constat ex quatuor simplicibus medicamentis, unde & nomen habet. Puri movendo non est aliud melius vel expeditius. Est & τετραφάρμακον antidoti nomen, quam alio nomine μυσήλαιον vocarunt. Constat quatuor medicamentis, Gentiana, Aristolochia, Baccis lauri & Myrrha, æquali pondere commistis. Valet ad podagræ præcautionem.

Thel-

Thele, *papilla*, mammæ capitulum est, unde infans lac sugit, medium in mammâ protuberans, quam ambit circulus quidam subniger, qui φῶς appellatur. Θήλη substantiâ constat ad penem proximè accedente. Est enim nervea illi quodammodo cutis, spongiosam intus substantiam continens, quæ erigi ac vicissim laxari non minùs quam penis potest. Habet autem tenues & conspicuos meatus, fibræ prorsus ac nervi modo albicantes, qui venarum surculi sunt, multiplici serie per glandulosam mammarum substantiam excurrentium, ex quibus lac effunditur.

Thenara, θέναρ, propriè vocant prominentes volæ manûs partes, à verbo θείνειν, quod est *verberare*, ut nonnulli volunt, qui Etymologiis gaudent; quippè cum his prominentibus partibus percutere soleamus ea, quæ percutimus; alii, non omnes partes prominentes palmæ ita appellari ajunt, sed solas eas, quæ sub pollicibus extant, 1. de fract. 20.

Therapeutice, id est, medendi methodus, 7. de compos. med. per gen. cap. 1. quæ & *Curatoria* dicitur.

Theriacam appellarunt Crito, & eum secuti, quod viperæ carnes acciperet; Andromachus verò, qui primus illam composuit, Neronis ferè tempore, Γαλήνην, hoc est, *tranquillam*, atque etiam ἱλαρὴν & Ἥδιον, lib. de usu Theriac. ad Pamph. prope finem.

Theriωma, teterrimum ulcus est, tùm ex se nascens, tùm alteri superveniens, ut refert Celsus, colore lividum, nigrum, odore fœdum, multo mucoso humore repletum, quod inflammatio, febris, prurigo, & dolor comitantur, à quo sanguis interdum fluit, serpit, & exedit illud partes finitimas, atque ob id aliqui *herpetem exedentem* vocant. Aliqui dicunt idem esse cum *Carcinomate*, quod Galenus comm. 2. in 6. Epid. dicit in solo pulmone generari; alii in quâcunque corporis parte carnosâ provenire idipsum statuunt.

Thermantica, calefactoria medicamenta sunt, quæ,

ſuo calore omnem partem calefaciunt. lib. de Dynam. in proœmio.

Therminthi nomen, nigras quaſdam puſtulas in cruribus maximè orientes ſignificat; à figurâ, coloris, magnitudiniſque ſimilitudine, quam cum Terminthorum, id eſt, cicerum fructu habent, derivatum, com. 3. in 6. de morb. vulg. 37. Τέρμινθος, ſpecies eſt phymatis, inquit Oribaſius, ſupra quod puſtula nigra eminet, quâ rupta infernè ſimilis deſquamato apparet, eo autem diſſecto pus invenitur. Eſt & τέρμινθος, terebinthus arboris nomen, cujus folia & ſemen & cortex adſtringunt, & ad eadem, ad quæ lentiſcus, conveniunt. Excalfacit ordine ſecundo, & adſtrictorium quiddam habet; ſiccat etiam ordine ſecundo.

Thlaſma, quæ & *Thlaſis* dicitur, vide *Rhegma*, & *Vnionis ſolutio.*

Thlipſis, vide *Epiparoxineſtai.*

Thoracem conſueverunt Medici appellare, totum illud corporis ſpatium, quod duodecim coſtis, utrinque circumſcribitur; pertinet anteriore quidem parte ad pectorale os, ac ſeptum tranſverſum; declinat verò poſteriore ad ſpinam duodecim vertebris circumſcriptum, lib. de oſſib. cap. 13. & 6. de uſu part. cap. 2.

Thorexin nominare conſuevit Hippocrates vini potionem, 2. aphor. 21. Θώρηξις, οἰνοποσία ἢ ἀκρατοποσία, vini meracioris potio eſt. Phavorinus inquit θωρήσσειν inebriari dicitur, quod excalfaciat pectus, aut thoracem repleat, aut quod pugnaces ſint ebrii. Inde ἀκροθώραξ dictus, qui vel leviter, ut interpretatur Erotianus, vel ut quidam exponunt, ſummè ebrius eſt.

Thrombos, ſanguinis grumus eſt, ſeu ſanguis concretus, 5. meth. 8. vide *Grumus.*

Thrombωſis, eſt affectus, in quo lac grumeſcit in mammis, & in caſei formam tranſit; *grumeſcentiam lactis* Interpretes nonnulli vocant.

Thymiama, Latinis *Suffumigium*, quod ex moderatè adſtrin-

adstringentibus, reficcantibus, ac discutientibus vitiosos & serosos humores, & corrigentibus humorum malitiam, & contrariam vim habentibus adversus putrefactiones, quorum plurima ex aromatum sylvâ habentur, constat, 8. de compos. med. loc. cap. 7. Θυμίαμα dictum volunt, quasi θυμῷ ἴαμα, quoniam langueſcens animus suffitu ejusmodi recreetur. Sed non desunt, qui à Thyo odoriferâ herbâ deductum velint; ut neque qui ἀπὸ τοῦ θύειν; hoc est, à *sacrificando*, quoniam odores diis suffiebantur. De eo aphorismus celebris habetur apud Hippocratem, suffitus aromatum muliebria ducere, & ad pleraque alia utiles esse, nisi gravitatem capitis inducerent.

Thymus, asperæ carnis extuberatio est, circa genitalia, ac sedem oriri solita, lib. finit. & 14. method. 13. Est & tumor præter naturam, vide *Epulis*. Est & *Thymus* idem quod *Glandium*, seu *Aden*, seu *Glandula*. vide *Aden*, *Glandula*. Vel, ut alii, *Thymos* carnosa est excrescentia, nunc in Glande, nunc in Præputio, nunc in ipsâ sede consistens; sic dictus, quod Corymbis Thymi sit similis. *Thymorum* autem alii *mites*, alii *maligni*. *Mites* sunt exigui, scabri, candidi, dolore carentes; *feri* autem, ampliores, scabriores, lividi, dolorifici.

Thyroeides cartilago, vide *Scutiformis*, & *Cricoeides*.

Thyroeides, est ossis pubis foramen ab ostii similitudine, sic appellatum, 3. de anat. adm. cap. 13.

Tibia, est tota cruris pars, inter talum genuque, in interiori parte, sita; cujus tibiæ pars anterior, tenuis, & carnis expers, *Ocrea* appellatur, libr. de ossib. c. 22. eademque infra genu *Anticnemion*, 2. de anatom. adm. cap. 4. posterior carnosa pars, *Sura*, & *Gastrocnemion* dicitur, 16. de usu part. cap. 8.

Tilmata, sunt divisiones factæ in fibris musculorum, dum scilicet illæ nimis distentæ, interdum rumpuntur, 4. de iis, quæ in medic.

Titillatio oculorum, vide *Mollities*.

Toma, pro *Phlebotomia* usurpatum legimus, 2. de natur. hum. 9.

Tomi dentes, τομεῖς, sive τομικοὶ, aliàs *Incisorii* dicuntur quatuor primi anteriores, ad cultri similitudinem, ad eos cibos incidendos, qui mollitiem in se habent; sicuti ad dura confringenda, alii utrinque proximi constituuntur; cæteri ferè omnes dentes, *molares*, sive *maxillares* appellantur, lib. de ossib. cap. 4. quos etiam *Mylas*, id est, *Molas*, vocant, 11. de usu part. cap. 8.

Tonica, sive *Tonotica medicamenta*, sunt quæ extrinsecùs illiniuntur partibus nervosis, ad robur hisce conciliandum, 13. meth. cap. 22.

Tonicus motus, est qui exercetur imprimis à corpore laborante Tetano, duabus contrariis virtutibus oppositorum musculorum, inter se quasi pugnantibus, 1. de motu musc. cap. 8.

Tonos, nervus, nuncupatur ab ipsis operationibus: uti enim nervus ἀπὸ τοῦ νεύειν, id est, à *flectendo*; ita *Tonos*, ἀπὸ τοῦ τείνεσθαι, id est, à *tendendo*, deductum est, 1. de motu musc. cap. 1. vide *Nervus*. Usurpatur etiam τόνος pro vehementi desiderio magnoque conatu, qualis esse solet per dyspnœas, & tenesmos; ut docuit Galenus, comm. 1. in prorrhet.

Tonsillæ, vide *Isthmus*, *Uvæ*, *Paristhmia*.

Tophus, vide *Callus*.

Topica remedia, id est, localia, 13. meth. cap. 22. quæ loco affecto non priùs applicari debent, quàm totum priùs corpus purgatum sit, ne his irritato affectu, plus etiam affluat ad membrum læsum, vitiosi succi, libr. de remed. part. fac. cap. 6.

Torcular, sive *Lenos*, est locus quidam vacuus, quasi cisterna in vertice capitis, in quem meningis duplicationes sanguinem redundantem deducunt, unde rursum velut ab arce quâdam, omnibus subjectis partibus, sanguinis rivi mittuntur, 9. de usu part. cap. 6. & 9.

& 9. de anat. adm. cap. 1. *Ἀνὸς* nomen est profectum primum ab Herophilo, deinde ab Anatomicis usurpatum.

Tormina, Dysenteria, propriè non pro *ulceratione intestinorum*, ut plerique Medici solent, sed pro *cruentâ ex intestinis proluvie* sumit Hippoc. ut etiam, quando ex jecoris imbecillitate, cruenta dejiciuntur, affectio talis quoque *torminum* nomine appellatur: id quod & fieri, & dici à Medicis quoque videtur, 4. de art. 4. Fiunt autem *tormina*, & propter morsum vehementem, & propter spiritum flatuosum, qui non habet exitum, sed in intestinorum involucris est interceptus, & præter naturam detentus, 4. aph. 11. vide *Dysenteria*.

Torpor, est motûs & sensûs difficultas diminutióve in toto corpore, & maximè in artubus à frigore, & compressione nervosorum corporum, concitata, 1. de caus. sympt. cap. 5. Aliquando *torpor* significat, ventriculi in concoquendis cibis imbecillitatem, com. 3. in 6. de morb. vulg. 1.

Tortio est, cùm articulus quidem est illæsus, sed nervosæ circa ipsum partes tortæ & p. n. contractæ sunt; id quod maximè in iis contingit, quorum in vacuum gressus dilabitur, 3. de iis quæ in med. 31.

Toxica, hoc est, venena, quæ mortem inferunt, libr. de Dynam. *Τοξικὸν* apud antiquos certa quædam species veneni fuit teterrimi, nec tamen quid esset constare adhuc arbitror. Videatur Plin. lib. 16. cap. 10.

Trachea, sunt aspera medicamenta, quæ suffocata loca ulcerant, & exasperant, libr. de Dynamid. in procœmio. *Τραχύτης, asperitas*, est vitiosa conformatio parti cui accidit, inæqualitatem absumpto humore inducens. Huic contraria affectio *λειότης*, id est, *lævitas* dicitur, suntque primi generis morbi, qui in formatione consistunt, & à causis contrariis proficiscuntur. Exasperantur enim quæ priùs erant lævia, & lævigantur quæ prius erant aspera: illa quidem ab humorum acrimoniâ,

moniâ, aut medicamentis adſtringentibus reſiccata, (ſunt enim & acria & adſtringentia poteſtate ſicca) hæc verò à pingui & lento humore madentia. Præcipuè verò in oſſibus hoc malum apparet, cùm non rectè à Medicis curantur.

Trachea arteria, vide *Aſpera arteria*.

Trachœma, altera eſt ſpecies ſcabiei internæ palpebrarum, aſpera, dolorem, & gravitatem faciens in oculis, humiditatemque nimiam ingenerans, lib. de ocul. part. 4. cap. 9. Provenit ſæpè ex malâ curatione, affuſis nimiùm diu collyriis. Nam ſicut in vulneribus aliarum partium illita pinguia carnis excreſcentiam inducunt, ſic etiam in palpebrâ. Poteſt etiam ob diuturnam defluxionem excitari, ſed non mordacem: humor enim mordax non palpebram, ſed oculum potiùs ipſum infeſtat. Hoc vitium ſunt qui δάσυμμα, ſive δασύτητα appellent. Attamen ea diſtinguit Aëtius, ſcribens δασύτητα eſſe inæqualitatem quandam palpebræ interioris ſuperficiariam, & cum rubore: τραχύτητα verò, ſive τράχωμα, eſſe palpebræ internæ inæqualitatem & aſperitatem multò majorem, adeò ut intra eam emineant veluti milii grana, aut ervi ſemina cum dolore & gravitate. Malum autem utrumque oculos habet humidiores. Idem verò ſi intendatur magiſque promineat, σύκωσις appellatur: tandem ubi ad extremum pervenit, τύλωσις. Τραχωματικὸν κολλύριον eſt collyriorum certa ſpecies, tollendis oculorum aſperitatibus efficax. Τραχωματικὸν autem pharmacum dicitur quod deterget ea quæ adhuc mollia ſunt, nec adhuc chirurgiam videntur poſtulare.

Traductio, eſt diducti oſſis in naturalem ſtatum reductio, lib. finit.

Tragemata, ſunt ea, quæ poſt cœnam, voluptatis inter bibendum excitandæ gratiâ, aſſumuntur, 1. de ali. fac. 34

Tranſlativus motus, vide *Metalepticus*.

Tranſpiratio, ſeu *Perſpiratio*, eſt inſenſibilis per po-

ros

ros difflatus excrementorum fuliginosorum flatus, 1. de sanit. tuend, cap. 12. vide *Inspiratio.*

Transumptivus motus, quem *Metalepticum* vocant, est, quo per machinas utuntur plurimi, tùm architecti, qui mechanici dicuntur, tùm Medici, qui organici nuncupantur, qualem motum natura musculis conciliavit, quoniam nervorum principio existens, Cerebrum & ratio, ibidem radicata, per nervos, tanquam habenas, musculos laryngis E. G. intendit; sic etiam nervus, qui à cerebro proficiscitur, à superiori loco per totum collum fertur deorsum, ad multam usque thoracis partem, indéque rursus redit usque ad laryngem, ubi nervis in laryngis musculos insertis, quasi à manibus quibusdam, singuli musculi deorsum trahuntur, 7. de usu part. 14.

Traulotes, Latinis *Blæsitas* nominatur, qui hâc passione correpti sunt, τραυλοὶ Græcis, *Blæsi* verò Latinis dicuntur, & sunt, qui certas literas alphabeti exprimere non valent. Affectio autem varia esse potest. Primum quidem brevitas linguæ, quæ tamen rarissima est: Deinde ejus intemperies humida & mollities. Hæ namque sunt naturalis balbutiei causæ, à quibus fit, ut lingua prioribus dentibus malè innitatur, brevior quidem propter brevitatem, humidior verò propter imbecillitatem. Humidiores enim linguæ musculi non possunt firmiter stabiliri, quod est tamen necessarium ad literarum *t* & *r* pronuntiationem. Itaque eas tanquam *t* & *l* pronuntiant, pro τραυλὸς dicentes τλαυλός. Plurimi quoque balbutiunt ab externâ causâ, ut qui plurimum dicendo, aut tibiâ canendo, & ex febre vehementem linguæ siccitatem contraxerunt. Lingua enim his evadit imbecilla, nec propter siccitatem dilatari potest. Balbutiunt etiam aliquando ebrii, lingua & cerebro humore nimio perfusis & prægravatis. Itaque patet præcipuam ferè balbutiei causam sitam esse in superfluâ humiditate:

pro-

propterea scripsit Hippocrates balbos alvi profluvio maximè corripi.

Tremor, vide *Palpitatio*.

Tremor oculorum, vide *Mollities*.

Trichiasis, id est, Pilare malum, morbus est, in quo cum crassâ urinâ, veluti capilli unà exeunt, 4. aph. 76. Siquidem talia quædam corpora in renibus possunt concrescere, ab humore crasso & viscoso, usto à calore, ut docet Galenus. Adhæc *Trichiasis* est affectio, in quâ pili inutiles, & pungentes palpebris innascuntur, 4. de compos. med. loc. cap. 8. vide *Phalangosis*. Provenit malum hoc ex superfluâ humiditate, ex quâ pili, tanquam herbæ in humidâ terrâ luxuriant, vel palpebræ ipsæ resolvuntur, nimio humore redundantes. Τριχίασις etiam vocatur mammarum dolor, quem pilus aliquando movet in poculo fortè haustus. Is autem non sedatur, donec pilus vel pressus sponte exeat, vel cum lacte exugatur. Id mali genus etiam τριχίαν vocant.

Triens, hoc est, unciæ quatuor, 4. de comp. med. per loc. cap. 84.

Triglochina, sive *Trisulca figura* est, qualis E. G. inest quinque membranis cordis, tribus in dexterâ parte, duabus in siniſtrâ consistentibus, similis figuræ triangulari, & telorum cuspidibus, 7. de anat. adm. cap. 9.

Trigona medicamenta sunt, ex seminibus composita, quæ sicut ad torporem inducendum mitiora, ita in futurum sunt minùs tuta: quibus omnibus utiliùs anodyna sumuntur, 12. meth. cap. 1. Τρίγωνος, Pastillus, in medicinâ olim celebris ad sistendos dolores: est enim stupefactorius. Sic dictus fuit à figurâ, quâ fingebatur, non à numero medicamentorum. Constat enim quatuor medicamentis; semine apii, semine hyoscyami, aniso, & opio, sed quorum pondera non sunt eadem Galeno, Paulo & Aëtio.

Tripsis, vide *Anatripsis*.

Trismos,

Triſmos, ſive *Tryſmos*, Latinis *Stridor*, eſt convulſio muſculorum mandibularum, ex quâ fit dentium invita concuſſio, 2. de cauſ. ſympt. cap. 2. Τρισμὸς, ſive τρυσμὸς, ſonitum edit, ſed tenuem ex inſtrumentorum anguſtiâ. Ex flatuoſo autem ſpiritu cum exiguo humore efficitur.

Triſulca, vide *Triglochina*.

Tritæophyes (quæ & *Tritæus*) *febris*, eſt tertianæ naturam ſapiens, quæ tertio die exaſperatur, & fermè in integritatem remittitur; ſed ſiqua febris, tertio quoque die exacerbatur, neque per minimum intervallum ita miteſcat, ut in eo febricitans propè ſinceram infebricitatem aſſequi videatur; hanc ſi quis *triæophyes* nominare velit, forſan & ipſe non ſine ratione in hanc ſententiam deſcendere videbitur, comm. 2. in 6. de morb. vulg. 23.

Tritæus, vide *Tritæophyes*.

Trivium, Græcè Τρίοδος, apud Hippocratem ſignificat eam corporis partem, cui ſive ſtantes, ſive ambulantes, ſive ſedentes, ſive jacentes, innitimur; ut ſtantibus nobis, atque ambulantibus plantæ pedum; nates ſedentibus; ſpina tota ſupinis; cubito innitentibus cubitus, 2. de his quæ in medic. Sic etiam ut author eſt Galenus apud Hippocratem, locus tritus dicitur & calloſus.

Trochantera, Latinis *Tuberculum*, magni oſſis femoris proceſſum in ſpecie ſic vocant, 2. de anatom. adm. cap. 6. & lib. de oſſib. cap. 21. vide *Femur*.

Trochlea brachii, vide *Bathmides*.

Trochiſcus, vide *Paſtilli*.

Tromata, Latinis *ictus*, nominat Hippocrates magnas noxas, ab aliquo extrinſecus, etiam ſinè vulnere illatas, com. 5. in 6. de morb. vulg. 12. Unde Hippocrates τετρωμένον vocat eum, qui quovis modo offenſus ſit.

Tromos, id eſt, *tremor*, 2. meth. 2.

Tryſmos,

Tryſmos, vide *Triſmos*.

Tubercula, ſunt quædam ſpontè naſcentes, & celerrimè factæ inflammationes, quæ celerrimè in altum attolluntur acumen, & celerrimè ſuppurantur, & plurima horum in inguinibus, & alis eſt generatio, quoniam in his partibus multi ſunt adenes, qui apti naturâ ſunt ad has ſuperfluitates promptè excipiendas, 3. aphor. 26. *Tuberculum* inſuper *Phyma* nominat Hippocrates, quod alibi ipſe ſolitus eſt vocare *Suppurationem*, Græcè *Empyema*, 7. aph. 8. de tumor. cap. 15.

Tumor, vide *Oncos*.

Tunicarum nomine, quidam ſola compoſita operimenta deſignant; alii autem craſſa; alii niſi compoſita ſimul & craſſa extiterint, eis appellationem hanc non tribuunt. Ad eundem autem modum, & de *membranis* litigant; quibuſdam enim ſimplicitas ſufficit; aliis autem tenuitas; alii ambobus opus eſſe arbitrantur, ut ita nominentur; & niſi tenue fuerit ſimul, & ſimplex operimentum, id nolunt vocare membranam. At antiqui certè, *tunicas*, *membranas*, *meningas*, præter hæc omnia alia operimenta ſic vocant; quos nos quoque ſequentes, à vanâ quidem in nominibus garrulitate diſcedemus, 4. de uſu part. cap. 9.

Tunicæ cordis, ſunt corpora tegentia extrinſecùs utrumque ventriculum cordis, 6. de uſu part. cap. 8.

Turgere, verbum eſt tranſlatum ab animalibus concubitum appetentibus, ad humores; nam ſicuti illa ſtare loco non poſſunt, quâdam titillatione impulſa, eoque affectu concitata, motu feruntur turbulento; ſic & humores plerumque in motu vehementiore, atque transfluxu à partibus ad partes, in morbi principio, moventes, titillantes, & quieſcere non permittentes, cùm & ipſi pariter moveantur, & transfluant, & perenni hâc ſuâ latione ægrum moleſtent, turgere dicuntur. Tales ergò dicuntur *humores turgentes*, qui ſunt in motu, latione, & fluxu, 1. aphor. 22.

Tur-

Turgidus dolor est, qui à parte primariò affectâ, veluti è radice incipiens, celeriter in partes adjacentes transfertur, 2. loc. aff. 7.

Turgidus pulsus, vide *Gracilis*.

Tussis, est vehementissima quædam efflatio, quâ plurimus simul, celerriméque foràs actus spiritus attrahit, propellitque unà secum suo impetu, quæ vias suas obstruunt, 2. de sympt. caus. 4. Cùm enim externus aër in asperas arterias trahatur, quæ cartilagineæ duræque sunt, nec contrahi circa id, quod continent, possunt, incitatum hunc excogitavit spiritus exitum, quem vocant *tussim*, quo spiritus sibi ipsi violenter, & cum impetu delatus, vias expurgat, non aliter quàm tubos, & fistulas expurgant harum opifices, 4. de caus. sympt. 3.

Tussis ficca, in quâ nihil expuitur, 4. aphor. 54.

Tylosis, id est, *callus*; sic autem nuncupatur, cùm in palpebris asperitates ex senectute crassiores, albidiores, & parùm sensiles extiterint, eóque minùs deleri possunt, lib. Introd. cap. 15.

Tympanias, qui & *Tympanites*, Hydropis est species, in quo spiritus flatúsve crassi, frigidi totam thoracis superiorem, & inferiorem regionem, tumentes facit, 4. acut. 111. vide *Ascites*.

Tynesmus, qui & *Tinesmus*, & *Teneſmus* appellatur, est recti intestini vehemens tensio, & assidua dejiciendi cupiditas, paucis admodùm sequentibus excrementis, quæ quidem ab initio pituitosa & pinguia, progressu verò temporis, etiam abrasionis specie dejiciuntur, & iis, quæ à supernis descendunt, haudquaquam misceri videntur, 6. loc. aff. 2. *Tineſmus* (alibi dicit Galenus) ulcus est in recto intestino factum, quod quidem infert symptomata Dysenteriæ similia, nixus tamen multò vehementiores, quam sunt dysentericorum, 3. de symp. caus. cap. 2.

Typhodes febres, id est, Succendentes, ut *Causodes* Incendentes sunt, quarum media est *semitertiana*, 1. apho-

ris. 12. Τυφώδης πυρετὸς, nomen est febris continuæ & ardentis, non per se quidem natæ & essentialis, ut vocant, sed symptomaticæ; & à jecinoris erysipelate excitatæ. Ubi enim viscus id erysipelate afficitur, febrem inde ortam τυφώδη Veteres appellarunt, sicut à ventriculi erysipelate λειπυρείαν, & ab eo qui pulmonem infestat, πνευμώδη. Galen. comment. in aphor. 42. lib. 7. vide *Febris Typhodes*.

Typhomania (quæ & *Typhonia*) est delirus Lethargus, vel lethargicum delirium, libr. finit. *Typhomia* appellatur, commistus affectus ex lethargo, & phrenitide, lib. de Comat. cap. 2. Ego verò, quoties ad finem usque tùm desipientia, tùm Coma persistunt, affectionem hanc ex phrenitide, & lethargo *mistam* appello; quidam *Typhomaniam* vocaverunt, 1. prorrhet. 1.

Typus, est ordo intentionum, & remissionum; *Periodus*, sive *circuitus* est tempus intentionum, ac remissionum in morbis factum, lib. de Typis, cap. 2. sive, est formula quædam accessionis, cùm vel subsequitur, vel anticipat. Definitur quoque, quod sit reditus ab eodem, ad idem. 1. cris. 3.

Tyria, apud Arabes, & barbaram sectantes medicinam, idem est, ac *Ophiasis*; *Tyri* enim voce, *omnes serpentes*, & potissimùm *Viperas* intelligunt.

V.

VACUATIO, Græcè Κένωσις, vide *Purgatio*.

Vacuus pulsus est, qui arteriæ elevationem facit bullosam, ut digitorum impressioni egressus, per vacua occurrat, 1. de diff. puls. cap. 6.

Vaginæ, vide *Membrana dura*.

Vaginalis tunica, vide *Elytroeides*.

Valga, appellantur crura, in exteriorem partem vergentia; quæ verò in interiorem, *vara*, & *manca*, 3. de his, quæ in med. 31.

Vapor,

Vapor, humor est extenuatus, qui pluribus est in spiramentorum raritate, corporis mollitie, substantiæ fusione, 1. simpl. 8.

Varices, sive *Cirsos*, venas omnes dilatatas antiqui appellabant, lib. de tumor. 16. *Varices*, sunt venæ latiores in coxis, testiculis, & cruribus, quæ ex crasso & melancholico sanguine turgent, adeò ut pellente naturâ, ad partes ignobiliores, humores crassos, & melancholicos, dictarum passionum generatio sequatur, 6. aphor. 21.

Variciformis flexus, vide *Flexus variciformis*.

Varicosus assistens, vide *Genitalis*, *Glanduloſi assistentes*, & *Meatus genitalis*.

Varicosus meatus, vide *Genitalis*.

Varus, exiguus durusque tumor est, in faciei cute obortus, Græcè *Ionthos*, qui differt à ficosis tumoribus in mento provenientibus, non solùm quòd ex crasso humore consistat, verùm etiam quòd participet tenui quâdam sanie, ratione cujus facilè ulceratur, non rectè, atque ex arte curatus. lib. de remed. part. fac. cap. 11. vide *Ionthos*, & *Ficosus tumor*.

Vasa deferentia, vide *Glanduloſi assistentes*.

Vasa spermatica, *Seminaria*, quæ vulgò *Præparantia* appellantur, vide *Glanduloſi assistentes*.

Vehemens pulsus (sive *Validus*, & *Fortis*) est, qui violenter tactum impellit, & quasi ferit: *remissus*, sive *languidus*, qui debiliter, de puls. ad Tyron. cap. 3. & lib. 3. de differ. puls. cap. 5.

Vehementia morbi, est ea, quam *magnitudinem* vocant; & *mos morbi*, quem *modum* sive *naturam morbi* appellant, 1. cris. 3.

Vellicationes, seu *discerptiones*, junioribus Medicis appellantur *convulsiones*, *quæ in fibris musculorum contingunt*, dum nimis intentæ, interdum rumpuntur, 3. de his, quæ in med. 30.

Vena, φλέψ, est vas spermaticum, unâ constans tu-

nicâ, fibris triplicibus contextum, ſanguini deferendo deſtinatum: *venæ* etiam nomine, *arterias* comprehenderunt Veteres: quo ſenſu Plato in Timæo, venas à corde oriri aſſerit, ut teſtatur Galen. 6. de Placit. vide *Arteria*. Prodit autem vena omnis ab hepate, quæ modò verè & ſimpliciter Vena dicitur. Nam ſiquis contendat Venam arterioſam à dextro cordis ventre naſci, ut certum id eſt, ſic ea non ſimpliciter vena dicitur. In univerſum autem duæ ab hepate oriuntur, una à ſimâ ejus parte, altera à gibbâ. Quæ ex ſimâ oritur, variis nominibus appellatur, μεγάλη, ἡ ἐπὶ τὰς πύλας, μεγάλη ἐπὶ πύλας, & σελεχιώα, quod ſit aliarum velut quidam truncus. Vulgò Vena porta dicitur. Hæc in ſimâ parte hepatis quinque interdum pluribus paucioribuſve radicibus actis, & poſtea in unum truncum coaleſcentibus, jecinoris portis una amplaque egreditur: paulòque poſtea in duos majores ramos dividitur, quorum unus lienem petit, alter fertur in meſenterium, uterque in quamplurimos ramos diviſus. Quæ autem à gibbâ parte jecinoris proficiſcitur, pluribus ſimiliter nominibus vocata eſt ab ipſo Galeno, μεγίστη, κοίλη, ἀπαπίης. Ea venarium omnium capaciſſima eſt, ſparſiſque aliquot radicibus intra jecoris partem gibbam ſimiles Venæ portæ radices ſpectantibus, & propemodum tangentibus, mox ſeu truncus unus emergit, nec multò pòſt in ramos duos ſcinditur, quorum unus in ſuperiores, alter in inferiores partes fertur.

Vena arterioſa, vide *Arteria venoſa*.

Vena axillarù, vide *Axillarù vena*.

Vena azygos Græcè, *Conjugio carens* Latinè, vulgò *Vena ſine pari*, ea eſt, quæ in quibuſdam animantibus juxta cor adnaſcitur; in quibuſdam verò ut in hominibus, ex eâ emergit parte, quâ cordis aurem dextram Vena cava tangit; Hinc ſi quidem emergens, humiliùs depreſſiùſque per cor defertur, atque in ſpinam contorquetur, 2. acut. 10.

Vena

Vena Basilica, vide *Axillarũ*.
Vena capillarũ, vide *Apanthismos*.
Vena capitũ, vide *Humeraria*.
Vena cava, vide *Cava vena*.
Vena Cephalica, vide *Cephalica vena*.
Vena communis, vide *Communis vena*, & *Media vena*.
Vena conjugio carens, vide *Vena azygos*.
Vena coronalis, sive *Stephaniæa*, vide *Vena Peristephaniæa*.
Vena crassa, vide *Crassa vena*.
Vena cubiti externa, vide *Humeraria*.
Vena cubiti interna, vide *Axillarũ*.
Venæ emulgentes, vide *Emulgentes venæ*.
Venæ & Arteriæ umbilicales sunt, quæ uteri acetabulis adhæresçunt, quibus fœtus in utero alligatur, & per quas alimentum trahit, 1. de semin.
Venæ guidez, vide *Apoplecticæ*.
Venæ hæmorrhoidales, vide *Hæmorrhagia*.
Venæ jugulares, vide *Apoplecticæ*.
Venæ mesaraicæ, vide *Mesenterium*.
Vena funis brachii, vide *Funis brachii*.
Vena hepatica, vide *Axillarũ*.
Vena humeralis, vide *Humeraria*.
Vena jecoraria, vide *Cava vena*.
Vena Ischiadica, vide *Ischiadica vena*.
Vena lata, & magna, dicitur Vena humeralis, 1. de artic. 53. licèt communiter Medici, & Anatomici *magnam* vocant Venam Portæ, sicut Cavam, *maximam* appellant.
Vena manifesta, vide *Manifesta vena*.
Vena media, vide *Communis*.
Vena nigra, vide *Media cubiti vena*.
Vena Peristephaniæa (Latinis *Coronaria*) est, quæ Cor ipsum coronat, principiumque sui ortûs extra membranas habet, 6. de usu part. cap. 14.
Vena Poplitis, est ramus medius Venæ Cavæ, qui deor-

deorsum ad Poplitem fertur, ubi vulgò *Vena Poplitis* dicitur, & per profundum Suræ procedens, non modicam in musculos ejus ramorum sobolem spargit, atque ob id hæc vena *communis*, seu *media* dicitur, quemadmodum etiam in manu, lib. de diss. ven.

Vena porta, vide *Cava vena.*

Vena purpurea, vide *Communis vena*, & *Media vena.*

Vena salvatella, vide *Salvatella vena.*

Vena saphena, vide *Saphena vena.*

Vena sine pari, vide *Vena azygos.*

Vena splenica, vide *Splenica vena.*

Veneticos oculos appellant eos, qui suffusione affecti sunt; fiunt autem *Venetici oculi* duobus modis, vel propter aquam, si nimium fuerit coagulata; vel propter siccitatem, quam patitur Crystallinus humor, lib. de ocul. part. 4. cap. 12.

Ventralis dispositio, vide *Cœliaca.*

Ventrem superiorem Veteres appellant Thoracem; alimenti autem receptaculum, sive abdomen, omneque id, quod à septo transverso est, *ventrem inferiorem.* Interdum autem ventrem superiorem nominabant, in quem cibi assumuntur, quæ ab eo sunt omnia, ventrem inferiorem; Interdum quoque sola sic nominant crassiora intestina. Denique sunt, qui Colon duntaxat, *ventrem inferiorem* vocant, 4. acut. 112. 7. aphoris. 38.

Ventriculus est, in quem primò animalia cibum pertrahunt, 6. de anat. adm. cap. 2. Aliquando *ventriculi os superius* per abusionem, pro *stomacho* sumitur, lib. de cur. rat. per sang. cap. 1.

Vermiculans pulsus est, cùm species nobis tangentibus exhibetur quasi perreptantis arteriam vermis, undarum in modum insurgentis; idem ille parvus est languidus, & creber. Sin autem non parvitati, sed magnitudini sit adjunctus, dicitur *Vndosus*; si ad extremam deveniat remissionem, crebritatem, & parvitatem,

tatem, *formicans* dicitur, de Pulſ. ad Tyronem, cap. 8. & 1. de differ. pulſ. 26. & 27.

Vermiformis excreſcentia, ſive *Epiphyſis*, vide *Vermis Cerebri*.

Vermis cerebri, eſt obſtaculum quoddam, quod habet pars ea, quâ à medio Cerebri ventriculo, ad poſteriorem itur, cujus forma eſt ſicut pinea, libr. de ocul. part. 2. cap. 2. Quin particula quædam Cerebri incumbit meatui, qui eſt à Cerebro ad Cerebellum, quæ circumſcriptionem obtinet figurâ vermi ſimilem, in lignis enaſcenti: Hinc etiam Anatomici *excreſcentiam* & *proceſſum vermiformem*, corpus hoc, quod totum meatum contegit, vocant, 9. de anat. adm. 5. dicitur & *vermiformis epiphycautes*, 9. de anat. adm. 5. ac *vermiformis epiphyſis*, 8. de uſu part. cap. 14.

Vernaculus morbus, vide *Endemus*, *Epidemius*, & *Communis*.

Verricularis, vide *Amphibleſtroeides*.

Verrucoſa, vide *Dura ulcera*.

Vertebra, vide *Dorſum*.

Vertex, *apex*, aut *Mucro cordis*, eſt inferior viſceris terminus, figurâ turbinatus, qui infernæ pectoris oſſis regioni cohæreſcit, ubi etiam mucronata cartilago conſtituitur, 7. de anat. adm. cap. 3.

Vertex capitis, (Græcè Κορυφὴ) in mediâ capitis regione, ſynciput ſuperante, eſt collocatus: unde velut à centro circulus, capillorum proventus, incipere videtur, libr. Introd. capite decimo. Sunt qui eo nomine intelligant capitis partem inter ſynciput & occiput mediam & ſummam: Ea κεφάλη propriè dicitur. Sunt verò qui partem eam capitis interpretentur, in quâ capilli alii ad dextram, alii ad ſiniſtram invertuntur, ut non ſit aliud κορυφὴ quam linea illa, quæ capillos in duas partes diſtinguit. Unde & δικόρυφοι, id eſt, *Bivertices*, dicuntur, non ii quidem, quibus os ſummum capitis geminum ſit, ſed illa potiùs linea,

linea, discrimenque capillorum. Rufus κορυφὴν definit id quod in medio est, per quod maximè volvuntur capilli. Id quod etiam secuti Latini, *verticem* dixerunt à *vertendo*, nimirum propter flexum capillorum, quod illic velut in gyrum ii vertantur. Quam etiam ob causam quidam ex Græcis ἑλιγμὸν, & πόλον ἀπὸ τοῦ πολεῖν, hoc est, à *vertendo* eandem partem appellarunt.

Vertigo, est affectio, quâ caput absque externis causis in gyrum circumagi videtur, 4. acut. 42. vide *Scotodinos*.

Vesica fellis, vide *Cystis Choledochos*.

Vestigium, vocatur inferior pars pedis, 2. de fract. cap. 10.

Veternus, est gravis sopor, de caus. morb. cap. 3. sive ignavia & stoliditas cum somnolentiâ, 1. prorrhet. 31. & 2. aphor. 3. Dicitur autem *Veternus*, quasi *veteranus morbus*, qui *Lethargus* vocatur, in quo ægri veteranorum, id est, senum more, inexpergiscibili somno detinentur. Terentius in Eunucho.

Vibratio, sive *Agitatio*, est violentus totius corporis hujusque partium motus, ut conquiescere non liceat, etiamsi strenuè admodùm renitaris: differens à *Tremore*, qui, nisi partem movere velis, non accidet, libr. de trem. palp. cap. 6.

Vibratus pulsus, (Græcè Κλωνώδης,) vide *Convulsivus*. Hic pulsus perpetuò durus est, & propter duritiem vehemens. Fit autem cùm valida est facultas, instrumentum durum, & urgens usus, quorum unum si absit, *vibratus* fieri non potest. Galen.

Victum appello, non hunc tantùm, qui cibo, & potione constat, verùm etiam, qui omnibus aliis, ut ocio, exercitatione, balneo, venere, somno, vigiliis, & omnibus, quæ quovis modo fiunt in humanis corporibus, ipsamque adeò vivendi rationem, comm. 3. in 3. de morb. vulg. 9.

Villi, vide *Fibræ*.

Vina-

Vinaciæ, sunt solidæ uvarum reliquiæ, cùm in torculari succus ipsarum omnis expressus fuerit, 2. de alim. facult. 9.

Vinum aparachyton, id est, originale, cui marina aqua non est addita, 4. de compos medic. loc. cap. 7. cui proindè opponitur *vinum tethalassomenon*, 4 acut. 2. Ἀπαράχυτος οἶνος, dictum vinum est ad ejus laudem à mercatoribus, quasi purum & syncerum, nec adulteratum aquæ marinæ misturâ, tanquam per se satis firmum & generosum. Neque enim nobilibus vinis misceri solet aqua marina, sed imbecillioribus, quæ θαλάσσια & θαλασσώδη ob id dicebantur, ut eo quasi fuco adulterata, calidiora & acriora viderentur, tum ut faciliùs à mercatoribus conveherentur, & longæ viæ incommoda perferrent, atque etiam diutiùs servari possent. Sed temperandi ratio varia fuit, ut docet Dioscorides. Alii, inquit, statim cùm decerptæ sunt uvæ, aquam maris admiscent. Alii in areâ uvas Sole siccant, quibus calcatis marinam adjiciunt. Alii passas priùs uvas in doliis marinâ aquâ macerant, mox calcatas exprimunt: quod tamen magis passi generibus adscribitur. Omnia ejusmodi vina siccant, sitimque inducunt, pro modo aquæ marinæ admistæ stomacho adversantur, nervos infestant, alvo tamen apta esse, Dioscorides prodidit. Fuerunt hujus generis, ut idem ait, vina Coa & Claromenia, quæ propter plurimæ aquæ marinæ mistionem facilè corrumpuntur, flatus movent, alvum turbant, & nervis officiunt. Splenicis quidam Veteres exhibuerunt. Dioscorides libr. 5. meminit etiam vinorum ἀπαραχύτων, quæ admistam sapam recipiant: quæ quidem revera ἀπαράχυτα sunt, id est, aquæ marinæ expertia, sed tamen alio liquore adulterata, sapâ scilicet immistâ.

Vinum vinosum, vide *Hydatodes*, & *Oenodes*.

Virtus naturalis, vide *Virtutes*.

Virtus ratiocinatrix, vide *Virtutes*.

Virtus vitalis, vide *Virtutes*.

Virtutes, (quas *facultates* Medici vocant, Plato *animas*) sunt tres illæ, quæ toti corpori, ex principiis, suo veluti fonte distributæ, animal gubernant. Prima, *naturalis*, *altrix*, *appetitrix*, *alterans*, & *concoquens* appellatur, 2. progn. 26. ad nutriendum animal necessaria, stirpibus communis, quæ Jecur veluti pro fonte habet; canales verò, ab hoc in totum corpus sparsos, obtinet ipsas venas. Altera, *facultas*, seu *anima vitalis*, & *animosa* appellatur *virtus*, quæ non modò ut stirpibus, aut vitâ præditis, sed etiam ut animalibus, anima est insita, sedem habens in corde, cujus canales arteriæ sunt. Posterior, *Ratiocinatrix*, in Cerebro domicilium habens, voluntariis actionibus, unà cum sensibus præsidens, cujus canales sunt nervi, sensum motumque in totum animal deferentes, 9. meth. 10.

Vitalis motus, vide *Motuum species*.

Vitellina bilis, quæ & *Lutea* dicitur, vide *Bilis pallida*.

Vitiliginum, quas *Alphos* vocant, *generatio* similis est generis, cum eo affectu, quem *Leuce*, sive *albam vitiliginem*, Arabes *Albaras* appellant, non tamen sub iis tota caro vitiatur, ut in Leuce, sed in summo corpore, veluti squamæ quæpiam, Vitiligines infiguntur; albæ quidem, ex pituitoso; nigræ, ex melancholico succo exortæ, 3. de sympt. caus. cap. 2. In Vitiligine autem alba, fit nutrimenti appositio, non assimilatio, 1. de natur. fac. cap. 11. Ἀλφὸς est vitiosa macula & fœda in corporis cute apparens, & ex malo corporis habitu excitata, sed sine manifestâ cutis asperitate, sine squamis, sine exulceratione. His enim notis à psorâ, lichene, & leprâ, cæterisque hujus notæ tumoribus distinguitur. Dicitur ex eo quod colorem cutis immutet. Immutare enim apud Veteres ἀλφάρειν dicebatur. Est autem ἀλφὸς non totius quidem carnis affectio, sicut Cancer & Elephas, sed summæ modo carnis cutisque ab im-

ab improbo sanguine, aliàs pituitoso, aliàs autem melancholico proveniens, qui cùm probè adhæreat affectæ parti, non tamen assimilari potest. Ejus tres species sunt, ἀλφὸς, μέλας, λεύκη. Utrum autem aliquod horum sanabile sit, an non sit, experimento facili colligitur. Incidi enim cutis debet, aut acu pungi. Si sanguis exit, quod ferè fit in duobus prioribus, remedio locus est: si humor albidus, sanari non potest.

Vitreus humor, à Praxagorâ appellatur *vitrea pituita*, pituitæ species est frigidissima; quippe vitro fuso tùm colore tùm substantiâ haud absimilis, 2. loc. aff. 5.

Vitreus oculi humor, vide *Hyeloeides*, & *Crystallinus*.

Ulcera dura, vide *Ochthode*, & *Dura ulcera*.

Ulceratio oculi, est ruptio circa corneam tunicam, quæ vel ex ictu, vel ex phlegmone oritur, lib. finit.

Ulcus, quod Græci *Elcos*, vide *Unionis solutio*.

Ulcus depascens, vide *Phagedænas*.

Ulna, vide *Cubitus*.

Ulomelia, id est, *solimembria*, est totius corporis, ex membris compago, 1. de usu part. 8.

Umbilicus, nihil aliud est, quàm multitudo magnorum vasorum, quæ ex multis parvis venis, & arteriis, & propaginibus earundem per totum Chorion dispersis, conflata eo loco unitur, per quæ ipsissima vasa, & sanguis, & spiritus ad fœtum derivatur, in medio urinaculum habentium, lib. de dissect. vulv. cap. 10.

Uncia, habet drachmas octo, quæ drachmæ etiam *Holce* dicuntur; *drachma* habet siliquas duodeviginti, alii dicunt scrupulos tres: scrupulus, sive scruptulus, habet obolos duos, (hodiè gr. xx.) obolus siliquas tres, lib. de pond. & mens. cap. 3.

Undosus pulsus, vide *Vermiculans*.

Unguis, sive *Ungula*, vide *Pterygium*.

Unio, vide *Prosthesis*.

Unionis solutio, sive *Continuitatis solutio*, est morbus, in quo partes, quæ secundum naturam unionem acceperunt,

perunt, inter se solvuntur, lib. de const. artic. cap. 6; quæ quidem unionis solutio, si in osse fiat, dicitur *Fractura*, seu *Catagma*; in nervosis musculorum partibus ex distentione, *ruptura*; in fibris *Convulsio*, seu *Spasma*; in carne ex vulnere, *incisio*; ex aliquo acuto, *punctura* seu *punctio*; ex aliquo gravi, *contusio*; ex erosione in osse, *Teredon*; in carnosis partibus, *Vlcus*; in instrumentalibus & ligamentis, *avulsio*, sive *apospasma*, ibidem; in vasis musculisque, ex violento ictu, vel gravi casu, vel alio quopiam valente motu excitata, *Rhegma*, & *Thlasma*; cum contusione & ruptione, *Ecchymosis*, 4. meth. 1. ab aliquo acuto occursante, atque abscindente, *Incisio*, *Dissectio*, & *Sedes*, lib. de caus. morb. c. 11.

Vniversalis morbus, vide *Communis*.

Vnivoca, vide *Æquivoca*.

Vocis organa voco, per quæ spiritus redditus vocem efficit; hæc sunt aspera arteria, guttur, fauces, veluti spiritûs plectrum, per ipsas transeuntis; nam hæ vocis instrumentum sunt, ut locutionis, lingua.

Vola manûs, nominatur supina pars manûs, juxta pollicem assurgens, Græcè θέναρ; cui pars opposita, *Hypothenar*, & *Subvola* vocatur, 1. de usu part. cap. 17.

Voluntarius motus, vide *Motuum species*.

Volvulosa, Stomachi subversio, vide *Subversio*.

Volvulus, vide *Ileos*, & *Chordapsus*.

Vomica, vide *Sinus*, *Fistula*.

Vomitus, & *Nausea*, expultricis facultatis ventriculi depravati motus sunt, ad ea, quæ hujus in cavitate continentur, noxia quàm citissimè per stomachum vacuanda; Nec idem est vomentibus & singultientibus motus, quippe in vomitionibus ea, quæ in capacitate sunt ventris, rejiciuntur; in singultu, quæ in ipsâ ventriculi sunt substantiâ, & fibrosis nexibus simili scilicet tùm affectu, tùm motu, qualis est iis, qui ex intemperie tussiunt, omnibus nimirùm ventriculi partibus, quod sibi molestum est, expellentibus, 3. de sympt. caus. cap. 2.

Vra-

Vrachòs, appellatur meatus & ligamentum, quod infantis umbilico inseritur, ex quo etiam ille enascitur, & suspensus est, qui ipse meatus mutuo congressu quinque vasorum umbilicalium absolvitur; nam à venis, quæ secundas implent, binæ prodeunt venæ, ab arteriis ibidem sitis, itidem binæ arteriæ, & à nervis unus nervus, qui complicati mutuò, Umbilicum absolvunt, libr. Introd. cap. 11. vide *Vmbilicus*, & *Vrinaculum*. Οὐραχὸς sive ἐρχὸς, allantoeidis tunicæ est initium, perforaturque satis lento & evidenti meatu ad fundum vesicæ ipsius fœtus, sic ut allantoeides cum vesicâ τῷ ἐρχῷ, qui medius inter utrasque est, conjungatur. Per eum urina fœtus defertur in allantoeidis cavitatem longam, angustam, rotundam, quæ in ipsius fines magis effunditur, ne amnion, chorion, uterum, ipsumque fœtum premat. Neque enim urinam retineri intra vesicam expediebat, neque per vesicæ cervicem reddi, ne fœtui circumfusa ejus cutem exulceraret.

Vraniscus, id est, *parvum cœlum*, quod Latinè *palatum* dicitur, pars est oris superior, à cœli similitudine nomen accipiens, lib. finit. quod in cœli modum cameratum sit. Dicitur etiam ἐρανός.

Urentia, vide *Caustica*.

Ureteres, sunt meatus quidam oblongi, & fortes, Pori urinarii dicti, qui renes vesicæ committunt, ducentes per colatoria, urinas à sanguine segregatas, ad vesicam, 5. usu part. 5. Qui Urinarii meatus, nec *arteriæ* sunt, cùm nec pulsent, nec duplici constent tunicâ; neque *venæ*, quia sanguinem in se nullum continent, nec similem omninò venæ habent tunicam; à nervis autem plùs distant, quàm à jam dictis, 1. nat. facul. c. 6. Οὐρητῆρες & ἐυρητικοὶ πόροι dicuntur Græcè. Habetur autem utrinq; unus, qui constans tunicâ tenui, sed densâ, & fibris tantùm obliquis textâ, à renis sinu per ejus simam partem super lumbos fertur, ubi alteram à peritonæo tunicam venulis & arteriis intertextam mutuâ-

mutuatur : tandem verò inter veſicæ tunicas ſpatio brevi interlapſus, paulò ſupra veſicæ os in ipſius capacitatem erumpit. Ad ipſum autem foramen membranulæ geminæ ex veſicæ corpore propendent, veluti proceſſus quidam, quæ urina in veſicam ab uretere delabente cedunt & aperiuntur, eædemque, ubi veſica plena eſt, urinam in uretera regeri & remeare prohibent.

Urethra, ſive *Urithra* eſt meatus penis, urinæ reddendæ accommodatus, quem & *fiſtulam urinariam* appellant, 4. aphor. 82. Oritur à cervice veſicæ, 1. loc. aff. 1. vide *Fiſtula urinaria*.

Uretica, vide *Diuretica*.

Urina, quam Græci οὖρον vocant, eſt excrementum tenue & aquoſum ſanguinis, 5. uſu part. 5. vide *Lotium*.

Urina optima, cujus ſedimen tum album, & læve, & æquale extiterit omni tempore, uſque dum judicatus fuerit morbus, lib. de atrâ bile, cap. 8.

Urinaculum, quod Græci οὐραχὸν vocant, eſt & dicitur illud, quod ex venis duabus totidemque arteriis, & uno nervo ſimul in χοείῳ, ſive muliebribus locis, quandam quaſi caudam conficit : hoc meatu, qui à ſupremâ fœtus veſicæ fundi regione, per umbilicum in cavitatem pertinet, quæ inter ſecundum & tertium conſiſtit involucrum, lotium in alantoeideâ tunicam derivatur. Hunc ſolers natura excogitavit atque fabrefecit, ut fœtus urinam, longiùs à corpore ſummoveret ipſius, & ne per veſicæ cervicem urina reddita, admotaque teneræ cuti, ipſam ſuâ exulceraret acrimoniâ. Apud Hippocratem lib. περὶ καρδίας, ita legitur : Οὐδὲ τῆς καρδίης νέμεται τὴν ἐχαπὴν, ἀλλ' ἐγκαθαπαλείπει τὸν οὐραχὸν καὶ στερεόν ἐστιν ; ubi pro *mucrone cordis* ſumitur. Vel breviùs : *Vrinaculum* eſt meatus, qui ex fundo veſicæ exortus, lotium in tunicam allantoeidem prægnantis mulieris derivat ; quæ ita à ſimilitudine figu-

ræ,

ræ, quam habet cum inteſtinis, appellatur, 15. de uſu part. cap. 15. vide *Vrachos*, & *Vmbilicus*.

Vrinarii, vide *Vreteres*.

Vrinarius meatus, Græcè ὀχετὸς, ὁδὸς, vide *Vreteres*.

Vrinæ difficultas, & *ſuppreſſio*, vide *Iſchuria*.

Vrinæ profluvium, vide *Diabetes*.

Vrinæ ſtillicidium, vide *Iſchuria*. 3. aphor. 16.

Vrinæ ſubſtantia, vide *Conſiſtentia*.

Vron, vide *Vrina*.

Vteraria, vide *Hyſterica*.

Vteri ſuffocatio, eſt reſpirationis ob uterum p. n. affectum ablatio: quæ & *Apnœa* vocatur; eandemque *Vterinam ſuffocationem*, & *ſtrangulationem* appellant, 5. aph. 35. denique & *Hyſtericum morbum*, 4. de cauſ. pulſ. 22.

Vteri Rheuma, vide *Menſes*.

Vterus, Μήτρα, *Vulva*, & *Matrix* appellatur, eſt ea corporis pars, quæ mulieribus ad concipiendum & pariendum, à naturâ eſt conceſſa, 6. loc. aff. 5. Magnitudo mediocris uteri longa ut plurimum eſt undecim digitos, à fundo ad pudendum. Ad ilia autem præcipuè cornibus extenditur. Diſtinguitur autem uterus ſinu duplici, quem κόλπον appellant, dextro & ſiniſtro, per illam tunicæ propriæ in medio glutinationem futurâ quâdam, qualis ſcroto ineſt, obſcuriore tamen foris deſignatam. Vteri os in virginibus & utero gerentibus, & ſterilibus, & parere ceſſantibus eſt glandi virili perſimile: parturientibus verò & recens enixis adeò extenditur & patet, ut nihil ejus ſuperſit, ſed cavitas una propè æqualis à fundo uteri ad pudendum appareat. Id os à conceptu multum contrahitur, teſte Hippocrate, mediocriter autem aperitur, dum ſemen recipit, aut ipſum excernit, vel menſes: idem os epiploon inter veſicam & uterum illapſum in valde obeſis comprimit, & conceptum impedit, ut ſcribit Hippocra-

pocrates. Vteri collum est corpus musculosum carne durâ & cartilaginosâ constans, in annos semper magis durum & cartilaginosum evadens, ita ut vetulis jam sit simile summitati asperæ arteriæ, ut rectè comparavit Herophilus. Colli autẽ uteri os *Cunnus* Latinè dicitur.

Vtricularii, vide *Hyderici*, & *Ascites*.

Vva, vide *Gargareon*, & *Staphyle*.

Vvæ, *Paristhmia*, & *Tonsillæ*, nihil aliud sunt quam inflammationes: *Vvæ* quidem Gargareonis, *Tonsillæ* verò adenum eorum, qui in principio faucium inter se oppositi sunt, quemadmodum *Paristhmia*, corporum eorum, quæ in faucibus sunt. Videtur autem Hippocrates non omnem Gargareonis inflammationem *uvam* nominare, sed unam solam speciem, quâ Gargareonis terminus similis acino Uvæ est, lib. de tumor. cap. 17. vide *Staphyle*, & *Gargareon*.

Vvæ vinosæ, quæ nullam vehementem qualitatem habent, 2. de aliment. fac. cap. 9.

Vvea oculi tunica, vide *Rhagoeides* & *Cœrulea*.

Vviformis, vide *Rhagoeides* & *Cœrulea*.

Vulgaris morbus, vide *Communis morbus*.

Vulsio (aut potiùs *Divulsio*) est, cùm fibræ musculorum nimis distentæ rumpuntur; aliàs *discerptio* appellatur, 3. de iis, quæ in med. 30.

Vulva, vide *Hystera* & *Uterus*.

Vvula, vide *Staphyle*.

X.

XEROPHTHALMIA, ξηροφθαλμία, id est, *arida lippitudo*, dicitur, cùm anguli oculi ulcera, & aspritudinem, pruritumque contraxerunt, palpebræ insuper rubent, & lacryma salsa, & nitrosa ab oculis profluit, libr. Introd. cap. 15. vide *Sclerophthalmia*.

Xerotes, ξηρότης, siccitas una est ex quatuor primis qualitatibus. Eam autem quadruplicem in nobis accidere,

dere, Galenus annotavit lib. 7. meth. quarum prima est, quæ in exilibus venis & arteriis cujusque particulæ propriis consistit, quæ provenit ex sanguinis penuriâ. Secunda est, cùm propria humiditas, unde partes nutriuntur, omnino est assumpta. Continetur ea in omnibus animalis partibus, ceu ros quidam per eas sparsus. Est præterea siccitas utique quum ea quorum substantia ex humore concreto constat, sicut caro & adeps, sunt liquata. Quarta est prorsus insanabilis, si consummata fuerit; est autem prorsus consummata, ubi solida similarium partium substantia reddita est siccior. Quippe quod senium est in morbis, id sicca intemperies est in ægris. Porrò ejusmodi siccitates proveniunt ex diuturnis evacuationibus, quæ vel ex ventris profluvio, vel intestinorum lævitate, vel dysenteriâ, aut diuturnis vomitibus, aut vigiliis, aut tali aliâ de causâ proveniunt, aut longi temporis fame, & febribus ardentibus longis, atque ut in universum dicatur; quæcunque ipsas animalis solidas partes vehementer exsiccant, sicuti & hecticæ febres.

Xerotribia, id est, *sicca frictio*, 8. method. 2.

Xiphoeides, vide *Pectorale os*, & *Cartilago ensiformis*.

Xyster, vide *Aures*.

Z.

ZOOGONIA, Ζωογονία, id est, animalium perfectorum generatio univoca, libr. de constit. art. cap. 13.

Zulapium, Actuarius, & alii recentiores Græci, barbarâ voce appellant id, quod hodiè *Iuleb* & *Iulepum* itidem barbaro vocabulo nuncupamus: fit è stillatitio liquore, aut etiam è succis, & saccharo tantùm decoctis, ad justam consistentiam, ut ex Mesue satis constat; licèt Seplasiarii ab eâ formâ compositionis, nescio quo jure, nonnihil discesserint.

Zygoma, os jugale est, quod temporis musculo præpositum, transversam in medio suturam habet, cujus posterior pars cum capitis osse, quod juxta aures est, anterior cum parte supercilii extremâ, ad parvum oculi angulum, continuatur, lib. de ossib. cap. 2. quod duplex est, ad utramque aurem, super foramina, per quæ facultas audiendi est, emergit, libr. Introd. cap. 11. vulgò *os parvi* vocant, alii *jugamentum*, Græcè autem ζύγωμα, sive συζυγάδες, quasi *conjugale*, & *ex duobus conjugatum*, vocatur. Est autem solidum & durum in lapidis modum, medullæ expers, & foris quidem gibbum: intus verò cavum, quod musculum temporalem, quem subjectum habet, & cui velut propugnaculum objectum est, contineret, & ab externis injuriis vindicaret. Siquidem sub hoc osse musculus ille magnâ ex parte delitescit.

Zymoma, Σύμωμα, seu ζύμη, *fermentum*, est farina subacta, quæ acorem contraxit. Subigitur aquâ, priusquam addatur sal, & quia non perfectè coquitur, putrescit, caloremque & acrimoniam à putredine concipit, ut & alia quæ putrescunt omnia. Simul autem & tenuitatem partium & aciditatem acquirit, veluti acetum, quod putrescente vino tale evadit. Ergo quantò vetustius fermentum fuerit, tantò est præstantius. Sic enim calidius, acrius, & tenuius est, magisque ea quæ in alto fixa sunt attrahit & discutit. Miscetur ob id panificiis, levioremque panem, & concoctu digestuque faciliorem exhibet. Miscetur & medicamentis extrahentibus & digerentibus, atque etiam suppurantibus.

Zymosis, Σύμωσις, *fermentatio*, ut Plato definivit, est terrenæ substantiæ motus simul, & in aërem resolutio. Est enim motus, fermenti vi factus in terreno crassoque corpore, quo in tumorem levem attollitur, conceptoque aëre distenditur, inflatur, & quodammodo ebullit. Id quod fermentum farinæ triticeæ subactæ inditum evidenter præstat, & in multis rebus tum simplici-

plicibus, tum compositis, quæ per se eam vim fermenti acquirunt, manifestò cernitur. Ipse enim vini fervor in dolio, & solidiorum medicamentorum, ut Mithridatii, Theriaces, & conservarum, ut appellant pharmacopolæ, ebullitio (neque enim Plato inter ζέσιν & ζύμωσιν distinguit, utrumque eâdem definitione comprehendens) quædam fermentatio est, etiamsi inde acida non fiant, ut nec ipse panis fermentatus. Idem effectus & in atrâ bile apparet, quæ incendio bilis flavæ genita, terram in quam effusa fuerit, abradit, & partes quæ raduntur omnes in altum attollit. Est enim is humor aceto simillimus, ex quo in terram effuso idem omnino fieri apparet, eumque propterea veteres humorem acidum nominaverunt, æquè ut pallidæ bilis, amarum. Ab eâdem causâ etiam ὄρχ ἐζυμωμένα, hoc est, urinæ fermentatæ dicuntur ab Hippocrate, ut annotat Galenus. Sicut enim in terram acetum acre effusum protinus intumescens quasdam terræ partes sursum simul attollit, fitque compositum quoddam ex terrestri substantiâ aceti, humiditate, & vaporoso spiritu, aut veluti effusâ in terram atrâ bile, aut in fervente musto, motio quædam spirituosa manifesto assurgit, aut sicut in panibus quotidiè, misto farinæ subactæ fermento & mediocriter macerato, fermentatio fieri cernitur, fusâ simul & intumescente, quæ fermentatur, substantiâ: sic & in urinis aliquando crassis multum spissisque levis quidam fervor per agitationem excitatur, motisque & rarefactis spiritibus in eâ conclusis, in majorem, quam cùm primùm excretæ fuerant, tumorem attolluntur.

Σύμωσις ἥπατος, jecinoris tumor œdematosus dicitur apud Hippocratem, ut annotavit Erotianus.

Zone, dicitur pars ea corporis quâ cingimur apud Hippocratem; quanquam sint qui τὴν ὀσφὺν interpretentur, ut annotavit Erotianus. Est & ζώνη ignis sacer, sive herpetis species, sic dicti, quod medium quo-

dammodo cingat, & complectatur hominem, ut author est Scribonius Largus, cap. 62. scribens, medicamentum Andronis facere ad carbunculos & ignem sacrum, & ad Zonam, quam Græci ἕρπητα dicunt: sed magis usitato nomine ζωστὴς appellatur. C. Plinius Secundus lib. 3. quem scripsit de medicinâ, ait τὴν ζώνην à quibusdam *circinum* appellari, fierique hunc in modum: vesicæ tanquam combustæ exeunt & crepant, primum paucæ, deinde citò multiplicantur; quæ si hominem cinxerint, occidunt.

Zotica dynamis, Σωτικὴ δύναμις est facultas vitæ conservatrix. Nam cùm vita nil aliud sit quam copula animæ & corporis, eaque uno calore nativo contineatur, meritò ea facultas vitæ conservatrix haberi debet, cui à naturâ caloris hujus gignendi, continendi, partibusque omnibus impertiendi cura commissa fuit. Eam facultatem Medici vitalem appellarunt multò præstantiore nomine, quam reliquas facultates, quæ quamvis tam sint ad vitam necessariæ, ut sine ipsis ea nullo modo constare possit, prærogativam tamen eam habet vitalis, ut per eam vita consistat. Siquidem calorem nativum, quo uno vivimus sola moderatur. Cujus rei causa in corde residet, viscere nobilissimo: quod propterea omnium in corpore primum vita fruitur, & postremum vivere desinit, situmque est medio in corpore, ut quoquoversum calorẽ suum in omne corpus effundat. Neque enim satis naturæ visum est nativũ calorem singulis partibus in ipsâ primâ conformatione indidisse, qui fixus à medicis dicitur: sed quoniam multis de causis alterari, imminui, digeri, extinguiq; potest, eum perpetuâ alterius caloris ὁμογενοῦς accessione refici, atque instaurari oportuit. Quod quidem munus facultatis vitalis proprium est. Eo autem ut defungeretur natura, cor condidit hujus caloris sedem, in cujus ventriculo maximè sinistro tanquã in fornace coqueretur. Materia ejus pabulumque sanguis est, atque sanguinis vapor, quem,

dexter

dexter cordis sinus suppeditat, qui postea perenni cordis motu elaborat, & calidior tenuiorque effectus vitalis spiritus nomen accipit, non tam jam pabulum caloris illius nativi quam vehiculum. Calor namque nativus duobus iis comitibus in singulas corporis partes per arterias decurrit, earumque perpetuâ pulsatione calorem ipsis à naturâ insitum temperat atque refocillat. Idem enim præstat universo corpori arteriarum motus, quod cordi respiratio, quæ aëris inspiratu non modò calorem in corde alioqui exardescentem leniter ventilat, sed etiam adauget, expiratione verò fuliginosis excrementis liberat. Itaque cùm facultatis vitalis munus proprium præcipuumque sit vitæ conservatio, caloris nativi beneficio: vel si mavis caloris nativi, quo uno vita continetur, generatio & custodia: præstari autem id non possit absque cordis & arteriarum pulsu, ut qui in eo in opere habeat rationem causæ per quam vita calorque nativus conservetur: consentaneum est vim quoque pulsificam facultatis vitalis functionem esse: neque enim pulsus aliud est, quam caloris nativi motus. Sed nec minus inter ejusdem facultatis actiones annumeranda sunt animi pathemata, quæ & ipsa motus sunt nativi caloris, sed diversi à pulsu generis. In pulsu namque, tum in ipso corde motus fit, tum per arterias: per animi verò pathemata non in corde modò cientur caloris motus, sed per universum etiam corporis habitum sentiuntur. Si quidem in mœrore & metu, adhæc iræ & verecundiæ initio, calor nativus intro cum spiritu & sanguine recurrit: contrà in gaudio, irâ, & verecundiâ jam vigente, ad cutem cum spiritu & sanguine plurimus erumpit. Quorum quidem motuum concitandorum facultas θυμοειδὴς à Philosophis appellata fuit. Ex quo patet facultatis vitalis geminam esse differentiam σφυγμικὴν & θυμοειδῆ.

FINIS.

PRÆCIPUARUM ARABICARUM vocum, ad artem medicam facientium, ordine Alphabetico series; in quâ videre est, quæ Arabica vox, cui Græcæ & Latinæ reddatur, & significato respondeat.

Arabicæ.	Græcæ.	Latinæ.
Abgas,	Chorion,	Amnium tunica.
Abortus,	Ambloſis,	Abortus, Deperditio.
Abrahomia,	Cacoëthe,	Maligna ulcera.
Accidens,	Symptoma,	Paſſio, Coincidens.
Achael,	Pſellotes,	Traulus, Balbus.
Achilus, Albaras,	Ægilops,	Anchilops.
Achmas,	Pedion,	Planta pedis.
Achimon,	Argemon,	Iridis oculi ulcus.
Acrai, Arſarum,	Priapiſmus,	Tentigo.
Acthalegi,	Palmòs,	Palpitatio.
Acutis dolor,	Nitticòs,	Perforativus.
Adereb fluxus,	Hepaticus affectus,	Iecoris imbecillitas.
Adorem,	Raphè,	Sutura.
Adorem corticales,	Lepidoeides,	Squamoſæ conglutinationes.
Adorem laudæ,	Lambdoeides,	Sutura occipitis.
Adorem mendoſæ,	Lepidoeides,	Suturæ juxta aures.
Adustiva, (me,	Cauſon,	Adurens febris.
Adustivum, Auſu-	Epicauma,	Sordidum ulcus oculi.
Aſlicem,	Ophthalmia,	Lippitudo.
Alabene,	Supinitas,	Succubus.
Alacaran,	Ancyroeides,	Anchoralis proceſſus.
Alachahab,	Pterna,	Calcaneus, Calx.
Alachun,	Larynx,	Aſperæ arteriæ caput.
Alagiagi,	Oſtoùn hieròn,	Os ſacrum.
Alaiuanie,	Zoticè dynamis,	Vitalis virtus.
Alandagi,	Anadoſis, diapho-	Digeſtio, Concoctio.
Alarbian,	Sarcomata, (reſis,	Polypus narium.
Alaſch idem ac Iliſchi, vide infrà.		

Ala-

Arabicæ.	Græcæ.	Latinæ.
Alaſcilez,	Splenica,	Salvatella vena.
Alaſtardad,	Apotherapia,	Recreatoria.
Alatahal,	Coryza,	Gravedo.
Alatzar,	Ectropion,	Palpebræ inverſio.
Albaras alba,	Leuce, Alphos,	Morphea alba.
Albaras nigra,	Lepra,	Morphea nigra.
Albarnaber,	Carcinoma,	Cancer narium.
Albatagin,	Carpus,	Brachiale.
Albere.	Meſogaſtrium,	Ventrũ medium.
Albhear,	Dyſpnœa,	Difficultas ſpirandi.
Alborati,	Omphalus,	Vmbilicus,
Albothin, (bedo,	Terminthi,	Exituræ nigræ.
Albugo, Panus, Al-	Leucoma,	Cicatrix oculi.
Alcaſa,	Inion,	Occiput.
Alcahab,	Aſtragalus,	Talus.
Alcangiari,	Sternon,	Os pectorũ.
Alcarba,	Phalacroſis,	Calvitium.
Alcuſi,	Achlys,	Caligo oculi.
Alchab,	Aſtragalus,	Clavicula, Talus.
Alchada,	Omoplata,	Humerus. (guâ.
Alchael,	Aphonia,	Vocũ carentia ex lin-
Alchael,	Diaphragma,	Præcordia.
Alchalcun,	Larynx,	Guttur.
Alchama,	Choana, Pyelos,	Infundibulum, Lacuna.
Alchamar,	Amblyopia,	Cœcitas ſolũ intuitu.
Alchambar,	Anœa,	Amentia.
Alchangeri,	Sternon,	Enſiformis cartilago.
Alchatim,	Pſoæ, Iſchũ,	Lumbi.
Alchef pectinis,	Metacarpium,	Poſt-brachiale.
Alcheffir,	Porus,	Meatus.
Alchei,	Oſtoũn hierõn,	Os ſacrum.
Achelos,	Taraxis,	Oculi perturbatio.
Alchirunie,	Chironia,	Vlcera rebellia.
Alchool,	Xerocollurion,	Collyrium aridum.
Alchola,	Aphthæ,	Oris ulcera.
Alchola maligna,	Nomę, Phagedęnæ,	Vlcera depaſcentia.

Arabicæ,	Græcæ,	Latinæ.
Alcosbot,	*Apostasis, apostema,*	*Abscessus.*
Alcude,	*Cephalæa,*	*Dolor capitis diuturnus,*
Alcurati,	*Dysenteria,*	*Tormina.*
Alcuzez,	*Tetanus,*	*Spasmus, Convulsio.*
Aldaragi,	*Raphe,*	*Sutura.*
Aldebha,	*Cynanche,*	*Angina.*
Aldebul,	*Marasmus,*	*Marcor. (do motus.*
Aldees,	*Narce,*	*Ignavia, torpor, hebetu-*
Aldhen,	*Diancea,*	*Mens.*
Aldemamid,	*Dothien,*	*Furunculus.*
Aldememul, idem ac *Aldemamil*, &		*Aldemamir.*
Alderab,	*Diarrhœa,*	*Alvi profluvium.*
Alderabe,	*Vla,*	*Gingiva.*
Alderez,	*Gaster encephalos,*	*Ventriculus cerebri.*
Alduar,	*Scotoma, scotodinos,*	*Tenebricosa vertigo.*
Aldubellet, idem ac *Dubellet*, &		*Dubellati*, vide infra.
Alenada,	*Anadosis,*	*Digestio.*
Alfasch,	*Hypochelon elcos,*	*Sinuosum ulcus.*
Alfasd,	*Phlebotomia,*	*Venæ sectio.*
Alfase,	*Hæmalops,*	*Sugillatio oculi.*
Alficume,	*Epicauma,*	*Nubes uveæ.*
Algaras,	*Ægilops,*	*Fistula lacrimalis.*
Algasamach,	*Epiglottis,*	*Superlingula.*
Algeromati,	*Esthiomenos,*	*Herpes exedens.*
Algessa,	*Emphysema,*	*Pneumatosis, Inflatio.*
Algiebar,	*Mydesis,*	*Lusciosus affectus.*
Alguama,	*Citrosa, Picatio,*	*Appetitus depravatus.*
Alguardenigi,	*Ophthalmia vera,*	*Lippitudo vera.*
Alguasa,	*Melancholia,*	*Melancholia.*
Alguati,	*Sperma,*	*Semen.*
Alhac,	*Tenō, Aponeurosis,*	*Tendo, Enervatio.*
Alhacel,	*Paraphrosyne,*	*Delirium, (ta aures.*
Alhadani,	*Parotis, Chœras,*	*Struma, Abscessus juxx-*
Alhadiuth,	*Gonorrhœa,*	*Spermatica egestio.*
Alhael,	*Adenes,*	*Emunctoria, glandulę.*
Alhagiagi,	*Osteon hyeròn,*	*Os sacrum.*

Alha-

Arabicæ.	Græcæ.	Latinæ.
Alhagran,	*Perinæon, Femen.*	*Interfemineum.*
Alhaliben,	*Adenes,*	*Inguina, emunctoria.*
Alhamear,	*Paraphroſyne,*	*Inſania, Fatuitas.*
Alhaſad,	*Ancon,*	*Cubitus.*
Alhaſos,	*Coccyx,*	*Cauda.*
Alhauis,	*Oſtoùn hierón,*	*Os ſacrũ, latum, magnum*
Alhauti,	*Euſarcon,*	*Quadratum corpus.*
Alheame,	*Phlebs metópe,*	*Vena frontis.*
Alheaſme,	*Ecpieſma,*	*Fractura cranei.*
Alhumor,	*Bothria,*	*Alveoli dentium.*
Alices,	*Scordinema,*	*Pandiculatio.*
Alicod,	*Proptoſis,*	*Oculi procidentia.*
Aliebati venæ,	*Carotides,*	*Soporariæ, apoplecticę.*
Alintiſar,	*Mydriaſis,*	*Vveæ dilatatio.*
Aliſema,	*Coryphe,*	*Vertex capitis.*
Allebe,	*Sphage,*	*Iugulum.*
Allui,	*Cynicus ſpaſmus,*	*Canina convulſio.*
Almabad,	*Phlebs ancyles,*	*Vena Poplitis.*
Almachade,	*Hedra, Archus,*	*Anus, Sedes.*
Almachein,	*Renteres,*	*Anguli majores oculi.*
Almadiam, idẽ ac	*Almabad* , &	*Almadab.*
Almadid,	*Phlebs,*	*Vena.*
Almagabin,	*Adenes,*	*Emunctoria.*
Almagiat,	*Proptoſis,*	*Procidentia.*
Almaxaben,	*Maſchalis,*	*Axilla.*
Almecheni,	*Canthus,*	*Angulus oculi.*
Almellietu,	*Epiſemaſia,*	*Annotatio febrũ.*
Almeneumat,	*Narcotica,*	*Somnifera, Stupefacientia.*
Almenthenein,	*Pſoa,*	*Lumborum caro.*
Almerſegi,	*Rhagoeidis proptoſis,*	*Vveæ procidentia.*
Almes,	*Catochus, catalepſis,*	*Deprehenſio, Alienatio.*
Almeſemar,	*Porus, Helos,*	*Callus, Clavus.*
Almesfat,	*Phoxòs,*	*Acuminatum caput.*
Almeſſere,	*Eryſipelas,*	*Vicinirubiam.*
Almetaeargie,	*Myxa,*	*Mucór.*
Almirach,	*Mys,*	*Muſculus.*

Arabicæ.	Græcæ.	Latinæ.
Almiſmar,	*Helos,*	*Clavus.*
Almochati,	*Pericranion,*	*Pericranium.*
Alnefseme,	*Pſychicè dynamũ,*	*Animalis virtus.*
Alniſuchat,	*Errhyna,*	*Caput-purgia.*
Aloſos.	*Lordoſis,*	*Luxatio.*
Aloſos,	*Coccyx,*	*Cauda.*
Alrabin,	*Aſthma,*	*Anhelatio.*
Alrad,	*Sarcotrauma,*	*Carnũ vulnus.*
Alrahaune,	*Paraphroſyne,*	*Delirium.*
Alraſaſe,	*Epigonatũ,*	*Patella.*
Alraute,	*Pterygia,*	*Alæ, Pinnulę nariũ.*
Alrosbot,	*Porus ſarcoticus,*	*Porus carneus.*
Alruic,	*Paracme,*	*Declinatio.*
Alſabiar,	*Comatoſa,*	*Somnifera opiata.*
Alſaguaid,	*Embryon,*	*Fœtus.*
Alſahad,	*Pechys,*	*Vlna, Cubitus.*
Alſahafati, idem ac *Sahafati,* vide infra.		
Alſaim,	*Neſtũ enteron,*	*Iejunum inteſtinum.*
Alſamach,	*Typhlon trema,*	*Cœcum foramen.*
Alſamach,	*Otys,*	*Aurũ.*
Alſaria,	*Epilepſia,*	*Morbus comitialis.*
Alſarnach,	*Hydatis,*	*Aquula.*
Alſaterel,	*Ancyloblepharon,*	*Palpebrarũ cohærentia.*
Alſeda,	*Thlaſma,*	*Contuſio.*
Alſedar,	*Scotomia,*	*Tenebroſitas.*
Alſedeid,	*Brachion,*	*Brachium.*
Alſeedic,	*Meliceris,*	*Melleus abſceſſus.*
Alſelac,	*Scleriaſis,*	*Palpebrarũ duritiei.*
Alſeriaran,	*Catharticum,*	*Purgans.*
Alshara,	*Epilepſia,*	*Comitialis morbus.*
Alshautat,	*Errhyna.*	*Caput-purgia.*
Alshela,	*Ganglia,*	*Contractiones.*
Alſiaſie,	*Hegemonica*	*Rectrix virtus animæ*
Aſtrengi,	*Cerion,*	*Favus.*
Alſurbed,	*Phlebs hypoglottũ,*	*Vena ſub linguâ.*
Altarfar,	*Hypoſphagma,*	*Cruenta ſuffuſio.*

Alte-

Arabicæ.	Græcæ.	Latinæ.
Alteneſes,	*Diaphnoë,*	*Tranſpiratio.*
Alterbet,	*Cachexia,*	*Pravus habitus.*
Altharas,	*Barycoïa,*	*Obauditus.*
Althaun,	*Phygethlon,*	*Apoſtema peſtilens.*
Altheca,	*Traulus,*	*Balbus.*
Althoin,	*Bubo,*	*Abſceſſus peſtilens.*
Althumar, idem ac *Alchamar,*		
Althute,	*Hæmorroïs,*	*Sanguiflua vena.*
Altualil,	*Acrochordon,*	*Verruca.*
Aluardengi,	*Chymoſis,*	*Palpebræ diſtorſio.*
Aludi,	*Gonorrhœa,*	*Seminis fluxus.*
Aluebe,	*Palmòs,*	*Palpitatio.*
Alunum,	*Bothrion,*	*Vlcus cavum oculi.*
Alureſchin,	*Exanthemata,*	*Puſtulæ.*
Aluſuas,	*Paranœa,*	*Dementia. (lities.*
Alzamane,	*Paralyſis,*	*Reſolutio nervorũ, mol-*
Ancha,	*Meros,*	*Femur, Crus.*
Anulus,	*Larynx,*	*Aſperæ arteriæ caput.*
Anulus,	*Bothrion,*	*Foſſula.*
Aqua Cranii,	*Hydrocephalon,*	*Aqua capitis.*
Aqua deſcendens,	*Hypochyma,*	*Suffuſio.*
Arcuatio,	*Scolioſis,*	*Luxatio poſtica verte-*
Areffatu,	*Epigonatis,*	*Patella, Genu. (brarũ.*
Arſatum.	*Priapyſmus,*	*Tentigo, Penis rigidus.*
Arteria Orithi,	*Aorta,*	*Magna, Craſſa.*
Arteria Arulidi,	*Leiai,*	*Arteriæ læves.*
Arteriæ ſubnecti,	*Carotides,*	*Soporariæ.*
Artetica,	*Arthritis,*	*Articularis morbus.*
Aſchachilos,	*Sphacelus,*	*Membrũ demortuum.*
Aſcham,	*Pathos, Pathema,*	*Paſſio.*
Aſef,	*Hydrôôn,*	*Sudamen.*
Aſeid,	*Pechys,*	*Cubitus, Vlna.*
Aſelha,	*Oedema,*	*Tumor laxus.*
Aſellata vena,	*Maſchaliaia,*	*Axillaris vena.*
Aſeſtra,	*Ectropion,*	*Palpebræ inverſio.*
Atanatum,	*Bubon, Lœmos,*	*Abſceſſus peſtilens.*

Ataſus,

Arabicæ.	Græcæ.	Latinæ.
Ataſus,	Pneumatoſis,	Inflatio.
Athaoarugi,	Myxa,	Mucor.
Atherael,	Apoſtema,	Abſceſſus.
Aures murũ,	Myos otis,	Murũ auricula.
Balchee,	Telephion elcos,	Vlcus Telephium.
Balchie,	Pſydracia,	Puſtulæ capitũ.
Bancharas,	Pancreas, callicreas,	Caro glanduloſa.
Barachien,	Bubon, Lœmos,	Apoſtema peſtilens.
Baras,	Pſoronychia,	Scabrities unguium.
Barbati,	Oſcheon,	Scrotũ, burſa teſtiũ.
Baſilare os,	Sphenoũ, Polimorphũ.)	Os palati.
Bathara,	Anthrax peſtilens,	Carbo, ulcus eſcharo-
Baurach,	Aphronitrum,	Salnitrũ, (ticum.
Bear,	Dyſpnœa,	Difficultas ſpirandi.
Beditus,	Strumæ, Chœrades,	Scrofulæ.
Benat noctũ,	Epinyctis,	Nocturna efflorario.
Beriteron,	Peritonæon,	Peritonæus tunica.
Besbeia,	Polypus, Sarcoma,	Caro multipes na-
Betaram,	Encope,	Inciſio, (riũ.
Bezahartica,	Alexipharmaca,	Ad venena pharmaca
Bezel,	Paracenteſis,	Punctio, Perforatio.
Biles,	Allantoeides,	Inteſtinalis tunica.
Birſen,	Pleuritis,	Lateralis dolor.
Boliſmos,	Bulimos,	Ingens eſuritio.
Bothor,	Bothor,	Puſtulæ.
Bothor,	Synchyſes,	Exituræ oculi.
Brachium,	Brachion,	Brachium.
Buri,	Sarcocele,	Carnoſa hernia.
Cadar,	Hemiplexia,	Dimidii corporis re-
Cafacan,	Cardia,	Cor. (ſolutio.
Calcataron,	Pterygium,	Vngula oculi.
Callus,	Helos,	Clavus.
Calvitium,	Phalacroſis,	Capillorum caſus.
Camaduci,	Inion,	Occiput, occipitium.
Cambium,	Chymus,	Sanguis, ſeu humor.
Camiſia fœtus.	Allantoeides,	Inteſtinalis tunica.

Cana-

Arabicæ.	Græcæ.	Latinæ.
Canalis,	Porus,	(sis, Meatus.
Cancrena,	Gangræna,	Necro-Gangræna.
Canna pulmonis,	Trachea arteria,	Aspera arteria.
Cannæ tibiæ,	Ocrea, Sura,	Ossa duo tibiæ.
Capsula cordis,	Pericardium,	Cordis involucrum.
Carabitus,	Phrenitis,	Delirium febriens.
Caras,	Aphonia, Traulus,	Vox deperdita, depravata.
Caratin,	Gesenteron,	Lumbrici terrestres.
Carenum,	Sapa, Siræon,	Mustum coctum.
Carmata,	Bubon,	Glandularis abscessus.
Caro addita,	Hypersarcosis,	Thymus.
Cassum,	Thorax,	Pectus.
Cataracta,	Hypochyma,	Suffusio.
Catalan,	Encope,	Incisio.
Chadessan,	Derein,	Excoriare.
Chahab,	Astragalus,	Talus.
Chalahan,	Exarthrema,	Luxatio.
Chasem,	Ozænæ,	Narium ulcera.
Chatrab,	Lycanthropia,	Lupina insania.
Chede,	Anorexia,	Inappetentia.
Chesaram,	Catagma,	Ossium fractura.
Chila,	Cirsos,	Hernia.
Chis, Saccus,	Cystis,	Vesica.
Chis hordei,	Ptisana,	Cremor hordei.
Cholera,	Chole,	Bilis.
Cholera citrina,	Picrocholos chymos,	Bilis pallida.
Cholera famosa,	Chole nota,	Bilis spuria.
Cholera min. famæ,	Chole melæna,	Bilis adusta.
Cholera nigra,	Chole melæna,	Bilis atra.
Cholera rubea,	Picrocholos chymos,	Bilis amara.
Cholera vitellina,	Chole lecithodes,	Bilis vitellina.
Cholirica passio,	Cholera,	Bilaris.
Chranites,	Phrenitis,	Phrenitis.
Chuba,	Leichen, Lepra,	Impetigo.
Chuzez,	Tetanus,	Tensio.
Clypealis cartilago,	Chondros, thyreoeides,	Scutiformis cartila-

(go.

Cym-

Arabicæ.	Græcæ.	Latinæ.
Cymbalarũ,	Cricoeides,	Coõpertoria cartilago.
Cohol,	Collyrion,	Collyrium fusum.
Colcotar,	Chalcitũ,	Vitrioli ſpecies.
Complexio,	Craſis, Symmetria,	Temperies.
Conach,	Hyſtericè pnix,	Vteri præfocatio.
Congelatio,	Catalepſis,	Deprehenſio.
Congelatio dentium,	Hœmodia,	Stupor dentium.
Conſimilia,	Homogenea,	Similares partes.
Contorſio,	Scolioſis,	Obſtipitas.
Conturbatio,	Taraxũ,	Vellicatio oculi.
Convulſio canina,	Spaſmus Cynicus,	Diſtorſio faciei.
Coronale,	Argemõ, Leucoma,	Albugo oculi.
Corruptio oſſis,	Teredon,	Oſſis caries.
Cortex inteſtini,	Ephelcũ, Ramentũ,	Inteſtini tunica.
Coxa,	Meros,	Femur, Crus.
Cus,	Cneme,	Tibia.
Cutubuth,	Lycanthropia,	Lupina inſania.
Darb, Darab,	Diarrhœa,	Alvi profluvium.
Debus,	Maraſmus,	Tabes.
Demonium,	Mania,	Furor.
Dentes Atham,	Gomphii,	Molares, Sapientiæ.
Derezi,	Raphè,	Commiſſura, Sutura.
Diacuminum,	Diaſpoleticum,	Ex cumino Pharmacũ.
Dipſacos,	Diabetes,	Vrinæ profluvium.
Diſtocatio,	Lordoſis, Luxatio,	Exarticulatio.
Diſnia,	Dypſnœa,	Difficultas reſpira-
Domeſtica vena,	Maſchaliæa,	Interna. (tionis.
Dubellati,	Phlegmone,	Abſceſſus calidus.
Dura mater,	Meninx craſſa,	Cuticularis tunica.
Durities,	Scirrhus,	Abſceſſus durus.
Embrocè,	Balaneion,	Balneum.
Empialos,	Hepiala,	Febris Hepiala.
Emulgentes,	Emulgentes,	Percolantes venæ.
Emunctoria,	Adenes,	Glandulæ.
Encaras,	Phlebs Meſaræi,	Vena meſaraica.
Endros,	Epididymis,	(Supergeminalis tunica.

Ener-

Arabicæ.	Græcæ.	Latinæ.
Enervatio,	Paralyſis,	Reſolutio.
Epittima,	Epithemata,	Linimenta. (tio.
Eſſere,	Epinyctis,	(ſis, Effulgentia, Efflora-
Eſſere cholericum,	Phlegmone, Phlogo-	Inflammatio.
Eſticos febris,	Hectica,	Habitualis facta.
Exitura,	Apoſtema,	Abſceſſus purulentus.
Expreſſio oculi,	Proptoſis,	Vveæ prolapſus.
Fagdan,	Lordoſis,	Spinæ luxatio.
Fames vacciva,	Bulimos,	Vehemens eſuritio.
Faricon,	Cauſon,	Febris ardens.
Faſelan,	Apocope,	Abſciſſio.
Febris triangulata,	Tetartæos,	Quartana.
Fedehan.	Hernia, Ramex,	Ruptura.
Feriſmus,	Priapiſmus,	Tentigo.
Feterat,	Paracme,	Remiſſio morbi.
Finctor muſculus,	Sphincter,	Conſtrictor.
Filachaliaſuch,	Stephaniæa,	Sutura Coronalis.
Fechan,	Diaſtremma,	Luxatio.
Fiſſura,	Rhegme,	Rima.
Focilia duo,	Cercis, Pechys,	Radius, Cubitus.
Fœdion,	Epilepſia,	Puerilis morbus.
Formica,	Myrmecia,	Seſſilis Verruca.
Formica,	Herpes miliaris,	Serpigo.
Formicalis,	Myocephalon,	Muſcæ caput.
Foſſula,	Botrion,	Vlcus cavũ corneæ.
Franites,	Phrenitis,	Cum febre delirium.
Fricatio,	Anatripſis,	Frictio.
Furcula,	Cleis,	Clavis, Iugulum.
Furfures,	Pityriaſis,	Porrigo.
Fugule, Fulille,	Parotis,	Ad aures morbus.
Furſus,	Nympha,	Colliculum. (lens.
Gadu,	Scirrhus,	Tumor durus indo-
Galea, Ovum,	Cephalæa,	(Diuturnus capitis dolor.
Garab, Algaras,	Ægilops,	Vlcus anguli oculi.
Gaſi,	Syncope,	Præceps viriũ lapſus.
Gaunoïj,	Pariſthmia,	Tonſillæ, Amygdalæ.

Ge-

Arabicæ.	Græcæ.	Latinæ.
Gedaul,	Meſaæon,	Meſenterium, lactes.
Geleniabin,	Diarrhodomel,	Ex rosâ & melle cõpoſ.
Genu,	Gony,	Os tibiæ, Genu.
Geſſa palpebræ,	Sclerophthalmia,	Scabrities palpebra-
Gibboſitas,	Cylloſis,	Diſtortio. (rum.
Gienun,	Mania,	Furor,
Gingia mater,	Pericranium,	Pericranium.
Glandulæ,	Ganglia,	Contractiones.
Grando oculi,	Chalazion, Poſtibia,	Hordeolum.
Gueſques,	Melancholia,	Fatuitas. (res.
Guidez vena,	Sphagitides,	Apoplecticę, Iugula-
Gutta ſerena,	Amauroſis,	Viſus obſcuritas.
Haben,	Hydrops,	Aqua inter cutem.
Hacar,	Apoſtema,	Vlcus, ſive abſceſſus,
Hacuna,	Satyriaſis,	Tentigo, Penis ten-
Halmes,	Paraphroſyne,	Delirium. (ſio.
Hamcha,	Anœa,	Dementia.
Hamicha,	Lata exanthemata,	Variolæ.
Haſef,	Hidroa,	Sudamina.
Hazam,	Encope,	Inciſio.
Hedian,	Moria, Morofis,	Deſipientia.
Henadam,	Pepſis,	Concoctio.
Heſme,	Apoſphagma,	Avulſio.
Hirqui oculorum,	Canthus,	Anguli oculi.
Humor,	Chymus,	Humor.
Iafuc,	Bregma,	Synciput.
Iectigatio,	Palmos,	Palpitatio, Saltus.
Iezemet,	Catalepſis, Caros,	Deprehenſio.
Ibet, Subeth,	Coma,	Sopor.
Ignis Perſicus,	Anthrax,	Carbo, carbunculus.
Iliſchi,	Eroticos,	Effrænis amore.
Impetigo,	Leichen, Lepra,	Salſa cutis aſperitas.
Impetigo aſpera,	Leichenes,	Tenſa prurigo.
Ineubus,	Ephialtes,	Nocturna ſuffocatio.
Inverſa palpebra,	Lagophthalmos,	Leporinus oculus.
Inviſcatio palpebrę,	Ancyleblepharon,	Palpebrarũ cohærẽtia.

Invo-

Arabicæ.	Græcæ.	Latinæ.
Involutus,	Allantoeides, chorion,	Vrinaculũ, Secũda.
Istimbre,	Crasis,	Temperies, Assimilatio.
Iuleb,	Hydrorosaton,	Ex rosaceâ & sac-
Iuncus,	Jonthos,	Varus. (charo.
Kef,	Cheir,	Manus.
Kers,	Stomachus,	Ventriculus.
Kili Vena,	Hepatitũ,	Cava vena.
Lacertus,	Mys,	Musculus.
Lachat,	Encope,	Incisio.
Lapidositas oculi,	Tylosis,	Callus palpebrarum.
Latica febrũ,	Cathemerina,	Quotidiana cõtinua.
Lauda,	Os hyoeides,	Os gutturũ.
Laxatie,	Paralysis,	Resolutio.
Lactea vena,	Galaxias.	Lactes.
Lentigo,	Exsuccatio,	Sugillatio.
Lepores nasi,	Mycteres, Pterygia,	Alæ, Pinulæ nariũ.
Leucam,	Lepra,	Lepra. (cessus.
Lilimie,	Coiloma,	Profundus oculi abs-
Leipyria febrũ,	Leipyria,	Leipyria. (ctivũ.
Loch,	Apophlegmatismus,	Pituitæ per os edu-
Longaon,	Apeuthysmenon,	Rectum intestinum.
Lulma,	Coilomata,	Vlcera cava uveæ.
Leithargyrium,	Molybdæna, Plnmbago,	Limatura plũbi.
Macula oculi,	Hypophthalmia, Hyposphagma,)	Sugillatio.
Malum granatum,	Xiphoeides,	Os pectorũ.
Manuale opus,	Cheirurgicon,	Manuum opera.
Maram,	Aleimma,	Vnguentum.
Masera,	Phlegmone mitũ,	Leve inflammen.
Masticatorium,	Apophlegmatismus,	Pituitę eductivũ per os.
Mater puerorum,	Epilepsia,	Comitialũ morbus.
Mater sanguinũ,	Aneurisma,	Arterialũ sanguinũ
Maudana,	Catapotia,	Pilulæ. (fluor.
Melon,	Pepon,	Anguria. (da.
Melon Indus,	Melopepones,	Aguria viridũ rotun-
Men,	Drosomeli,	Manna. (pulsus.
Men Giezer,	Systole, Diastole,	Contractio, dilatatio,

Arabicæ.	Græcæ.	Latinæ.
Menſtruus ſanguĩ,	Catamenion,	Menſes,
Meri,	Oeſophagus,	Gula.
Metalachlach,	Tholera,	Turbidæ urinæ.
Metenen,	Pſoa,	Caro lumborum.
Mirach,	Epigaſtrium,	Abdomen.
Mirachia,	Hypochondriacus,	Flatuoſus morbus.
Molliſicatio,	Paralyſis,	Reſolutio.
Monoculum,	Typhlòn,	Cœcum inteſtinum.
Morbilli,	(Exanthemata ſublimia,	Puſtulæ elatæ.
Morphea,	Alphos, Leuce,	Vitiligo.
Morum,	Condylomata,	Extuberatio ani.
Mucla,	Derma,	Cutĩ. (pſus.
Munſis,	Ecpieſmos,	Totius oculi prola-
Muzum,	Struphnos,	Auſterus ſapor, vel
Naſcentia,	Apoſtema,	Exituræ. (acerbus.
Naviculare os,	Scaphoeides,	Naviforme os.
Nebith,	Oinos,	Vinum.
Nerdi os,	Aſtragalus,	Talus, Os balliſtæ.
Nervalĩ, Sutura,	Obeliœa,	Sagittalis, Recta.
Nocra,	Phlebs,	Vena.
Nodus,	Athera,	Atheroma.
Nubes,	Hypochyma,	Suffuſio, Cataracta.
Nucha,	Notyæos myelos,	Spinalis medulla.
Nyctalopa,	Nyctalops,	Nocturna cæcitas.
Oculi egreſſio,	Ecpieſmos,	Totius oculi prolapſus.
Oculi profunditas,	Atrophia,	Nutritionis defectus.
Oculi ulcus ſerpens,	Anthracoſis,	Carbunculus.
Oculus Poplitis,	Epigonatĩs, Myle,	Patella, Rotula, Genu.
Officialia membra,	Organica,	Inſtrumentalia.
Onum,	Cephalæa,	Dolor capitis diuturnus.
Opium,	Meconium,	Succus papaveris.
Oregmon,	Catharrus,	Deſtillatio.
Os Cunei,	Sphenoĩs,	Genu.
Os Crurĩs,	Gony,	Baſilare, Palati.
Os lande,	Pharyngethron,	Os gutturĩs.
Os latĩs, Alchatim,	Coxa,	Femur.

Arabicæ.	Græcæ.	Latinæ.
Os Nerdi,	Cyboeides,	Cubiforme. (rum.
Os Parũ,	Zygoma,	Os jugale, Os tempo-
Os Perdũ,	Pedion,	Planta pedis, Pecten.
Ossa Shemie,	Lithoeidea,	Lapidosa, Petrosa.
Ossei mollificatio,	Rhacosis,	Detritio, Scroti extensio.
Osseum,	Scrotum,	Testium involucrũ.
Panaritium,	Paronychia,	Reduvia.
Panus,	Phugethlon,	Panis.
Pars domestica,	Oiceion meros,	Interior.
Pars sylvestrũ,	Exothen meros,	Exterior.
Patia,	Tonos,	Nervus.
Pecten alchef,	Metacarpium,	Postbrachiale.
Peliomata,	Exsuccatio,	Livor.
Peltalũ cartilago,	Thyroeides,	Scutiformis.
Periodica febrũ,	Typica,	Intermittens.
Phitanos febris,	Palimbole,	Reversiva, Erratica.
Phlebotomia,	Phlebotomia,	Venæ sectio.
Pia mater,	Choroeides,	Meninx tenuis.
Pixũ,	Ischias,	Coxa.
Plaga,	Trauma,	Vulnus. (nes.
Planeta noctũ,	Epinyctides,	Nocturnæ efflorato-
Porrina,	Prasodes,	Porracea bilis.
Portinarium,	Pyloros,	Ianitor. (respõdens.
Proportionalũ,	Symbolicus morbus,	Naturæ, loco, tempori
Pruna,	Anthrax,	Carbo.
Pupillæ constrictio,	Pthisis oculi,	Tabes oculi. (res.
Quimdegæ venæ,	Sphagitides,	Apoplecticę, jugula-
Radani,	Thlasma,	Contusio, Attritio.
Radicalia membra,	Spermatica,	Seminalia.
Ragamia,	Rhogme,	Fissura. (rium.
Rahaf,	Hæmorrhois nariũ,	Fluxus sanguinis na-
Ranula,	Sardoa,	Ranunculus.
Ras,	Cephale,	Supernus venter.
Rascetta,	Carpon,	Brachiale.
Rasga,	Epigonatis,	Patella.
Ravedseni,	Rhabarbarum,	Rhabarbarum.

Arabicæ.	Græcæ.	Latinæ.
Renalis dolor,	Nephriticus,	Renum dolor.
Resudatio,	Hidroa,	Sudamina.
Rete mirabile,	Plegma dictyoeides,	Plexus retiformis.
Rhæune,	Anœa,	Amentia, dementia.
Rhia alsabiam,	Hydrocephalon,	Aqua capitis.
Rigil,	Meròs,	Femur, Crus.
Rina alsabiam,	Epilepsia,	Comitialis morbus.
Rob,	Opos,	Succus seipso concrescens.
Rostrum Corvi,	Coracoeides,	Corvicularis processus.
Rotula,	Epigonatis,	Patella, Genu.
Ruptura,	Cele,	Ramex, Hernia.
Ruptura carneæ,	Proptosis,	Oculi prolapsus.
Sacculos,	Cephalalgia,	Capitis dolor.
Saccus,	Catalepsis,	Deprehensio.
Sache,	Tmesis,	Scissura.
Sadacham,	Thlasma,	Contusio.
Sagittalis,	Obelæa,	Recta sutura.
Sahafati,	Achores,	Vlcus capitis manans.
Saharà,	Pannychismos,	Pervigilium noctur-
Saltus,	Palmòs.	Palpitatio. (nū.
Sanguis mortuus,	Exsuccatio,	Sugillatio.
Sanies in siphac,	Hypopyon,	Pus corneæ.
Sanies ungularis,	Onyx,	Vnguis oculi.
Saphiros,	Carcinos,	Cancri species.
Savich,	Ptisana,	Cremor hordei.
Sauthat,	Cephalartica,	Caputpurgia.
Scabies oculi,	Trachoma,	Pruritus oculi.
Scarificatio,	Encharaxis,	Cutis incisio.
Scelen vena,	Splenica,	Salvatella.
Sciatica,	Coxendix, Ischias,	Coxendicū morbus.
Sclirosis,	Scleriasis,	Tumor durus palpebræ.
Scotomia,	Scotodinos,	Tenebricosa vertigo.
Scrofulæ,	Chœrades,	Strumæ.
Sebel,	Encanthis, Rhœas,	Inangularis,
Secaniabin,	Oxysacchara,	Syrupus acetosus.
Secundina,	Chorion,	Secunda.

Secun-

Arabicæ.	Græcæ.	Latinæ.
Secundina tunica,	Choroeides,	Meninx tenuĩ.
Sedar,	Cataphora,	Somnolentia,
Sedere,	Scotoma,	Vertigo.
Sehagian,	Trauma,	Vulnus.
Sesaseve,	Acantha,	Spinæ apex.
Serach,	Emphraxũ pylori,	Obstructio pylori.
Serasif,	Hypochondria,	Præcordia.
Sibare,	Mania,	Furor.
Sief,	Hygrocollyria,	Humida collyria.
Silac,	Tylosis,	Depilatio palpebræ.
Siphac,	Peritonæon,	Peritonæos tunica.
Siracost,	Manna,	Manna.
Sisamina ossa,	Sesamoeidea,	Sesamoëidea.
Sirsen calidum,	Phrenitũ,	Phrenitũ.
Sirsen frigidum,	Lethargus,	Lethargus.
Sochos,	Catalepsis Catoche,	Deprehensio.
Soda,	Cephalæa,	Dolor capitũ.
Soram,	Catalepsis,	Deprehensio.
Sosati,	Pleuritis,	Lateralũ dolor.
Spasmus humidus,	Notiodes,	Ex repletione.
Spasmus siccus,	Xeròs,	Ex inanitione.
Spatula,	Homoplatæ,	Scapulæ.
Spatularũ,	Omiæa vena,	Humeralũ vena.
Spina,	Phlegmone cutis,	Inflammen cutis.
Spondylus,	Spondylos,	Vertebra.
Stoliditas,	Paraphrosyne,	Delirium.
Strabrositas,	Illosis, Strabismus,	Palpebræ contorsio.
Subet, Subetia,	Caros, Coma,	Sopor altus. (sopor.
Subet Alsari,	Coma aypnon,	Coma vigil, Vigilans
Subeticæ venæ,	Carotides,	Soporariæ, Arteria-
Suffus,	Conũ,	Pulvis. (les.
Suffumigia,	Thymiamata,	Suffitus, odoramẽta.
Sura,	Omphalos,	Vmbilicus.
Sycodei, (sa,	Cyclos prosopon,	Extuberatio faciei.
Syncopalis humero-	Chymosa,	(Ex crudo humore febris.
Syncopalis minuta,	Leptòs pyrétòs,	(Ex tenui humore febris.

Arabicæ.	Græcæ.	Latinæ.
Tabulos,	Lipyria febris,	Febris inæqualis.
Tarax,	Cophosis,	Surditas, Obauditus.
Taraxis,	Ophthalmia notha,	Conturbatio oculi.
Tarsati,	Hypospagma,	Cruenta suffusio.
Tarsus,	Cophosis,	Surditas.
Tebegi,	Emphysema,	Palpebræ inflatio.
Tebiegi,	Cachexia,	Pravus corporis habitus.
Telha,	Sapa, Siræon,	Mustum coctum.
Temor,	Hypogastara,	Ventris concavitas.
Tenur corporis,	Hypogastrion,	Abdomen.
Tereniabin,	Manna,	Mannæ species.
Tharcamatica,	Trachomatica,	Detergentia,
Tharica,	Trochanter,	Tuberculũ femoris.
Thau,	Ganglia,	Glanduloſi affectus.
Theca,	Cranion,	Calvaria.
Thoeban,	Paracentesis,	Perforatio. (pitis.
Tinea,	Achores,	Manãtia ulcera ca-
Tinnitus aurium,	Echos, Syrismos,	Sibilus aurium.
Traulus,	Psellotes,	Balbuties.
Trebel,	Oedema,	Tumor laxus.
Triangula,	Tetartæos,	Quartana febris.
Tyria,	Alopecia, Ophiasis,	Defluviũ capillorũ.
Vachzi,	Nygma,	Punctura nervi.
Vacillatio,	Taraxis,	Spuria lippitudo.
Variolæ,	Exanthemata lata,	Efflorationes.
Varix,	Cirsos,	Dilatata vena.
Vena algebein,	Metopou,	Frontis vena.
Vena alhaleb,	Rorus Vreter,	Meatus urinarius.
Vena almabat,	Ignytis,	Poplitis vena.
Vena curvaturæ,	Ancyle,	Poplitis vena.
Vena funis brachilii,	Basilica,	Iecorariæ ramus.
Vena Medeni,	Dracontion,	Dracunculus.
Venæ emulgentes,	Emulgentes,	Colatoriæ.
Venæ subeticæ,	Carotides,	Soporariæ.
Venter,	Sicya,	Cucurbitula.
Verruca,	Achrochordon,	Verruca.

Vesicæ,

Arabicæ.	Græcæ.	Latinæ.
Veſicæ,	*Phlyctænæ,*	*Puſtulæ.*
Vgane,	*Gnathus,*	*Gena.*
Virga,	*Ædoion, Caulos,*	*Coles, Penis.*
Viriditas oculi,	*Glaucoma,*	*Glaucedo oculi.*
Vndimia,	*Oedema,*	*Tumor laxus.*
Vngula oculi,	*Pterygion,*	*Ala oculi, Vnguis*
Vſago,	*Leichen,*	*Impetigo. (oculi.*
Vvatio,	*Staphyloma,*	*Vveæ oculi egreſſus.*
Zaara,	*Agrypnia,*	*Morboſa vigilia.*
Zachema,	*Catharrus,*	*Deſtillatio.*
Zemane,	*Paralyſis,*	*Reſolutio.*
Zimaria,	*Iödes Cholè,*	*Æruginoſa bilis.*
Zirbus,	*Epiploon, Epiploun,*	*Omentum.*
Zuccarum tabarzet,	*Hals Indicòs,*	*Saccharum album.*

FINIS.